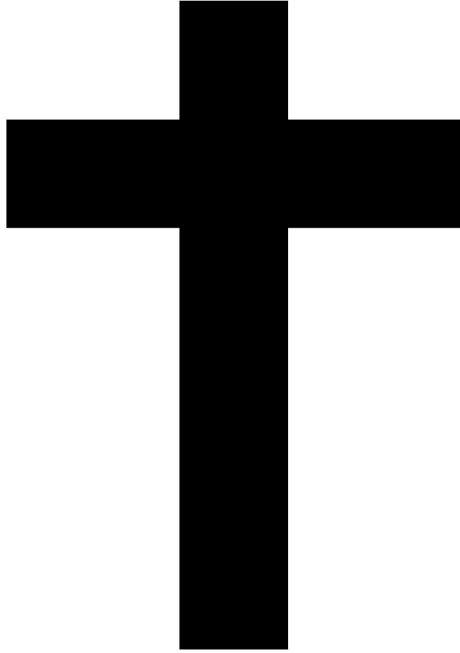

Diza'quë shtë Dios
con dizë

New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

Diza'quë shtë Dios con dizë
New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Ocotlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Ocotlán [zac], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Ocotlán

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

b5034bc2-699c-5c8d-b682-32909c3d919b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	46
San Lucas	73
San Juan	120
Hechos	155
Romanos	201
1 Corintios	221
2 Corintios	240
Gálatas	253
Efesios	260
Filipenses	267
Colosenses	272
1 Tesalonicenses	277
2 Tesalonicenses	282
1 Timoteo	285
2 Timoteo	291
Tito	295
Filemón	298
Hebreos	299
Santiago	314
1 San Pedro	319
2 San Pedro	325
1 San Juan	329
2 San Juan	334
3 San Juan	335
San Judas	336
Apocalipsis	338

Diza'quë segùn San Mateo

Ra shtadë guëlu Jesús (Lc. 3.23-38)

¹ Ndë'ë na listë shtë ra shtadë guëlu Jesucristo. Guc më llëbni David nu guc më llëbni Abraham.

² Abraham guc shtadë Isaac. Hia na gubani Isaac gúqui' shtadë Jacob. Hia lë'i' gúqui' shtadë Judá con ra bëchi'. ³ Judá guc shtadë Fares nu Zara. Tse'lë Judá bërulë Tamar. Fares guc shtadë Esrom; hia na gubani Esrom gúqui' shtadë Aram. ⁴ Aram guc shtadë Aminadab. Hia tiempë na gubani Aminadab gúqui' shtadë Naasón. Hia lë'ë Naasón gúqui' shtadë Salmón. ⁵ Salmón guc shtadë Booz; shni'a Booz guc Rahab; Booz guc shtadë Obed; shni'a Obed guc Rut. Obed guc shtadë Isaí. ⁶ Isaí guc shtadë rëy David. Hia rëy David guc shtadë Salomón nu shni'a Salomón guc tse'lë tëgulë Urías.

⁷ Salomón guc shtadë Roboam. Hia lë'ë Roboam guc shtadë Abías. Hia lë'ë Abías guc shtadë Asa. ⁸ Asa guc shtadë Josafat nu Josafat guc shtadë Joram. Hia na gubani Joram gúqui' shtadë Uzías. ⁹ Uzías guc shtadë Jotam nu Jotam guc shtadë Acáz. Hia na gubani Acáz gúqui' shtadë Esequías. ¹⁰ Esequías guc shtadë Manasés. Hia na gubani Manasés gúqui' shtadë Amón nu Amón gúqui' shtadë Josías. ¹¹ Josías guc shtadë Jeconías nu con ra bëchi'. Tiempë ni bia'a ra mënë lë'ë ra israelitë ziquë prësi parë Babilonia.

¹² Despuësë de ni, Jeconías guc shtadë Salatiel nu guc Salatiel shtadë Zorobabel. ¹³ Zorobabel guc shtadë Abiud. Hia na gubani Abiud gúqui' shtadë Eliaquim nu Eliaquim gúqui' shtadë Azor. ¹⁴ Azor guc shtadë Sadoc. Hia iurë na gubani Sadoc gúqui' shtadë Aquim. Aquim guc shtadë Eliud. ¹⁵ Eliud guc shtadë Eleazar nu Eleazar gúqui' shtadë Matán. Matán guc shtadë Jacob. ¹⁶ Jacob guc shtadë José, tse'lë María. Hia lë'i' guc shni'a Jesús. Jesús nápi' stubi lë, Cristo.

¹⁷ Manërë ni naescritë ndë'ë chidá generaciòn, mënë naná shtadë guëlu Jesús; gubani rai' entrë Abraham hashtë David. Nu zac naescritë ndë'ë lë shtadë guëlu Jesús naná guc stubi chidá generaciòn entrë David hashtë bia'a ra mënë ra israelitë parë Babilonia. Nu naescritë ndë'ë lë shtë mënë naná stubi chidá generaciòn, ra naguquërelde dizdë tiempë gua rai' Babilonia hashtë gulë Jesucristo.

Bëdchini Jesús lu guë'dchiliu (Lc. 2.1-7)

¹⁸ Zndë'ë guc iurë gulë Jesucristo. María, shni'a më nápi' comprumisi parë guëtsë'ai' con José. Antsë de quë guëquërelde rai' juntë, hia lë'ë María bëdzéli' nua shíni' por pudërë shtë Espíritu Santo. ¹⁹ José, tse'lë María, na tubi nguiu za'quë. Guc shtu'u José niasá'ni' lë'ë María sin quë adë niac bë'adi'i ra mënë parë adë guëru'udi'i shtu shtë María. ²⁰ Mientras quëhúni' llgabë zni, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë nu repi ianglë:

—José, llëbni David, adë rdzëbëdi'il gúnël recibir María cumë ziquë tsé'lël purquë lë'ë shíni' zé'di' por pudërë shtë Espíritu Santo. ²¹ Lë'ë María gápi' tubi shíni' nu guërulë me'dë Jesús. Zni guërulë me'dë purquë lë'i' gúni' salvar ra shmënë më de grë duldë shtë rall.

²² Grëtë' ndë'ë guzac parë gac cumplir lo quë naguni'i Dadë Dios lu muzë nabi-adi'dzë shti'dzë më guahietë; bëquë'ëi':

²³ Lë'ë lliguëna'a gua shíni' nu gápi' tubi me'dë naguërulë Emanuel.

Lë ni runë cuntienë: Dios con lë'ë hia'a.

²⁴ Iurë lë'ë José gubani lu mbëca'ldë, bë'ni' tal cumë guni'i ianglë lúhi'. Bë'ni' recibir María cumë ziquë tsé'li'. ²⁵ Perë adë guquërdëdi'i rai' ziquë tsé'li' hashtë iurë lë'ë shini María bëdchini lu guë'dchiliu. Iurni bédë'ë José lë me'dë; bërulëhi' Jesús.

2

Bidë guëná rëy mago lë'ë niñi

¹ Iurë Jesús gulë guë'dchi Belén, tubi guë'dchi shtë Judea, lë'ë Herodes na rëy naquëgnibë'a guëdubi lugar ni. Iurni bédchini ra rëy mago hashtë ciudá

Jerusalén. Ze'dë rai' de nezë guia'a zitu.

² Guna'bë di'dzë ra mënë ni:

—¿Ca gulë rëy shtë ra më israelitë? purquë nezë guia'a guná na'a lu mbelëgui'i shtëhi'; por ni zë'pë na'a parë guëdë'në na'a adorar lë'i'.

³ Iurë lë'ë rëy Herodes bini ra di'dzë ni, adë bëdzëlëdi'i pë gúnëll; adë gurëdchídi'i ldú'ull. Nu grëtë' mënë shtë Jerusalén guzac rall zni. ⁴ Iurní lë'ë rëy guna'bë grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu grë ra narlua'a lëy nabëquë'ë Moisés entrë ra mënë israelitë. Guna'bë di'dzë rëy:

—¿Ca galë Cristo?

⁵ Lë'ë rall bëquebi:

—Guëdchini Cristo Belén shp³ Judea purquë zni bëquë'ë tubi muzë shtë Dios guahietë. Naescritë zndë'ë:

⁶ Lë'ël Belén, guë'dchi shtë Judá.

Nal tubi guë'dchi mitu'në perë nídi'i stubi guë'dchi más importantë quë lë'ël entrë ra guë'dchi shtë Judá naná importantë.

De lë'ël guëdchini tubi më ru'bë nagapë grëtë' shmëna.

⁷ Iurní lë'ë Herodes guna'bë lë'ë rëy mago guitsë guitsë. Nu guna'bë dí'dzëll tubi tiempë namás ecsactë guc bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'. ⁸ Iurní guni'i Herodes lu ra mago tsa rai' Belén nu répill:

—Gulë tsagná ndë nu gulë tsagna'bë di'dzë za'quë za'quë shcuendë me'dë. Iurë lë'ë të guëdzëlë të me'dë, iurní gulë bënë visi na purquë rac shtua'a tsaguëna adorar lë'i'.

⁹ Gualú bini ra mago shti'dzë rëy, iurní zia'a rai'. Lë'ë mbelëgui'i naguná rai' nezë guia'a, zía'asë delantë lu rai' hashtë por fin lë'ë mbelëgui'i guzudchí lugar catë nanú me'dë. ¹⁰ Iurë lë'ë mago guná lu mbelëgui'i guzudchí, nalë bëquitë ldu'u rai' con légrë ru'bë la'ni ldu'u rai'. ¹¹ Iurë guatë rai' la'ni hiu'u, guná rai' lu me'dë nu María, shni'a me'dë. Iurní bëzullibi ra rëy; bënë rai' adorar lë'ë me'dë. Lueguë bëshalë rai' cajë nanua'a rai' parë bëzëlaa'dchi rai' orë, gushialë nu mirra. ¹² Despuësë guni'i shca'ldë rai' lu mbëca'ldë de quë guëabridi'i rai' lu rëy Herodes. Bëabridi' ladzë rai' perë hia por stubi nezë.

Zia'a shtadë Jesús parë Egipto

¹³ Despuësë de zëagzë ra mago, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José nu repi ianglë:

—Guashtë; gudëdchi me'dë; gulë gua con shni'a me'dë. Gulë gua nasesë guë'dchi shtë Egipto të ndë guëquërdë të hashtë iurë lë'ë na guënia'a guëabridi' të ladzë të purquë lë'ë rëy Herodes tsatíll lë'ë me'dë parë gati me'dë.

¹⁴ Iurní guashtë José; bëru'unú rai' me'dë la'ni gue'lë parë Egipto. ¹⁵ Nga'li guquërdë rai' hashtë iurë lë'ë rëy Herodes guti. Zni guc cumplir lo quë naguni'i Dios por di'dzë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë. Guní'i': "Hashtë naciuni Egipto guna'ba shinia".

Herodes gunibë'a gati ra llguë'në

¹⁶ Iurë lë'ë Herodes bënë'ë cuendë de quë lë'ë ra mago guluguë rall lë'ë rëy, iurní nalë bëdchini llanë la'ni ldú'ull. Nu gunibë'all gati grë ra ngulë'në nanapë chupë izë parë guetë naquërdë Belén, con ra me'dë nananú guëdubi alreduerë lugar ni. Zni bënë'ë rëy según tiempë ecsactë naguni'i ra mago bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'. ¹⁷ Zni guc cumplir lo quë naescritë por Jeremías, muzë shtë Dios:

¹⁸ Bini tubi bë ru'bë; grëtë' ra na'a naquërdë regiuni Ramá, bi'ni rai' nu guá ldu'u rai'.

Raquel rú'ni' por shíni' perë adë nídi'i mudë parë chu gunë consolar lë'ë rai' purquë grëtë' ra me'dë gunitilú rai'.

¹⁹ Perë despuësë guti Herodes, lë'ë ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José catë quërdë rai' Egipto nu repi ianglë:

²⁰ —Guashtë; gudëdchi me'dë; gulë gua con shni'a me'dë të guëabridi' të naciuni Israel stubi. Hia lë'ë mënë naguc shtu'u quini lë'ë me'dë, guti rall.

²¹ Iurní José guashtë. Bi'ái' me'dë con shni'a me'dë parë regiuni Israel. ²² Iurë José bini de quë Arquelao quëgnibë'a Judea shlugar shtadëll Herodes, bëdzëbë José niáhi' ndë, perë lu mbëca'ldë gua tubi visi de quë guëgzëhi' regiuni shtë Galilea. ²³ Iurë bëdchini rai' nga'li, iurní guquërdë rai' guë'dchi Nazaret. Zndë guzac parë guc

cumplir lo quë naguni'i ra muzë shtë Dios guahietë: “Guërulë më Nazareno”.

3

Lo quë naguni'i Juan Baustista

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Tiempë dzë ni Juan Bautista bëdchini Judea hashtë tubi shlatë catë adë quërdëdi'i mënë. Quëadi'dzë Juan diza'quë shtë Dios; ² guni'i':

—Gulë bënë nädzë'e mudë nabani të purquë hia lë'e iurë bëga'a parë guëribë'a Dios shmënë më.

³ Lë'e Juan na el quë naguni'i Isaías, muzë shtë Dios. Bëquë'ëi' shti'dzë Dios manërë rë':

Guini të tubi bë shtë tubi mënë narni'i fuertë lu tubi shlatë ru'bë: “Gulë bënë preparar nezë shtë'në Dadë.

Gulë bënë preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë. Gulë gubani tubi vidë za'quë.”

⁴ Lari shtë Juan nactsá'uhin con guitsë ladi camellë. Hia cinturón shtëni' na tubi gui'di, nu dau shtëni' guc shanchi nu dchini shtë mbee'zë lachi. ⁵ Iurní glli glli rdchini ra mënë shtë ciudá Jerusalén con ra mënë shtë guëdchi shtë Judea con ra naquërdë lugar guëlladchi Jordán; rdchini rall parë guëquë diaguë rall shti'dzë Juan. ⁶ Iurë lë'e ra mënë rshubë duldë rall duldë shtë rall lu Dios, Juan bëchu'bë nisë lë'e rall la'ni guë'gu Jordán.

⁷ Perë iurë guná Juan cantidá mënë religiusë fariseo nu saduceo, bëdchini rall parë chubë nisë rall; guni'i Juan lu rall:

—Llëbni mbe'ldë, ¿chull bëtsëbë lë'e të? ¿Pëzielú dani'i rllu'në të parë guëca'chilú të lu cashtigu dushë nanapë quë guëdchini?

⁸ Gulë bënë obrë za'quë parë guëná mënë de quë guc cambi mudë nabani të, de quë bëabrí ldu'u të con Dios. ⁹ Nu adë rní'di'i të la'ni ldu'u të gunë më perdunë lë'e të sulë purquë na të llëbni Abraham. Rnia'a lu të si talë adë gúnëdi'i më recibir lë'e të, napë më pudërë parë gunë më llëbni Abraham de guë'e rë'. ¹⁰ Gunë më cashtigu ra mënë mal ziquë lë'e guiubëaguë hia na listë parë guëchugin hiaguë. Grëtë' ra hiaguë nadë rné'edi'i nashi za'quë, chugin nu tsequin lu gui'i. ¹¹ Guldía, na rchu'bë nisa

lë'e të con nisë parë guëlua'a de quë bënë nädzë'e të mudë nanabani të, perë el quë naze'dë despuësë de na, më ni guëzunëhi' ldu'u të nu guëne'e më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'e të. Guëshe'ldë më Espíritu Santo ziquë be'lë të parë gac të limpi. Më ni napë más pudërë quë na; adë rúnëdi'i tucara ni siquierë guahia rachi shtë'në më. ¹² Gunë më separar ra mënë mal entrë mënë za'quë. Hia lë'e më napreparadë con palë guia'a më të parë guëzunë më trigu të parë guëru'u gui'lli tubi cu'. Hia trigu tsutsa'u la'ni catë riutsá'uhin perë grëtë' gui'lli tsequi lu gui'i. Lë'e gui'i nunquë adë réaldëdi'in.

Bëriubë nisë Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Iurní Jesús bëdchini de Galilea hashtë rua' guë'gu Jordán catë nanú Juan të parë guëchu'bë nisë Juan lë'e më. ¹⁴ Primërë adë nëdi'i Juan; répi' lu Jesús:

—Runë tucara chubë nisa por lë'ël perë lë'ël ze'dë lua.

¹⁵ Perë Jesús guni'i':

—Bëne'e sí iurne' purquë zni gac të parë guëdë'na'a cumplir grë cusë za'quë naquëgnibë'a Dios.

Iurní lë'e Juan gunë ¹⁶ nu bëchu'bë nísi' lë'e Jesús. Iurë Jesús gualú bëriubë nísi', lueguë bërú'ui' la'ni nisë; lueguë lueguë bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më lugar catë quëbezë Dios nu guná Jesús lu Espíritu Santo shtë Dios; bëdchini' ziquë tubi palumë. Gulezënúhi' lë'e Jesús. ¹⁷ Iurní bini më tubi bë, tubi voz nabëru'u lu gube'e naguni'i:

—Ndë'e lë'e shinia. Nalë rac shtua'a lë'i'. Nalë rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

4

Niasiguë Satanás lë'e Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Lueguë lë'e Espíritu Santo guanú lë'e Jesús lu tubi lumë shlatë catë nídi'i mënë të guëtë'dë mëdzabë prëbë nihunë më cuntrë voluntá shtë Dios. ² Guquërdë më nga'li sin adë gudáudi'i më durantë cuarenta dzë nu cuarenta gue'lë. Despuësë bëdchini galërdia'në ldu'u më. ³ Bëdchini naná rsiguë; guabí'guëll lu më. Guní'ill:

—Si talë de verdá nal shini Dios, gunibë'a guë'ë rë' parë guëaquin guetështildi gaul.

⁴ Perë Jesús bëquebi:

—Sagradas Escrituras rni'i: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino por grë di'dzë narni'i Dios”.

⁵ Iurní lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén. Güe'pinull lë'ë më guëc iádu'u tubi partë más guia'a. ⁶ Iurní répill:

—Si talë gualdí rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lë'ël hashtë lu guiu'u purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Dios guë nibë'a lë'ë ra ianglë të parë gapë rai' lë'ël nu guëdisë rai' lë'ël con guia'a rai' të parë ni tubi guë'ë gunënëdi'i guëa'l.

⁷ Jesús bëquebi:

—Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Adë rtë'dëdi'il prëbë Dios, Shtadë të. Adë rúnëdi'il obligar lë'i'.”

⁸ Nu lë'ë mëdzabë bia'a Jesús lu tubi dani ru'bë, nu bëlua'a mëdzabë grë ra naciuni con lujë shtë rahin ziquë grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu; ⁹ guní'ill lu Jesús:

—Na guënehia grëtë' ndë'ë cá'al si talë guëzullíbil lua, gúnël adorar na.

¹⁰ Iurní Jesús repi:

—Guabsú lua, Satanás, purquë Sagradas Escrituras rni'i: “Sulë Dios Shtadë të gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël shtí'dzi'.”

¹¹ Iurní mëdzabë bësa'në Jesús. Lueguë bédchini ra ianglë. Bë'në rai' sirvë lu Jesús.

Jesús guzublú guëluá'ai' ra mënë shtë Galilea

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹² Iurë Jesús bini de quë Juan nanú lachigui'bë, iurní zia'a më parë regiuni shtë Galilea. ¹³ Perë adë bëá'nëdi'i më Nazaret sino quë guagla'guë më guquërdë më Capernaum, tubi guë'dchi naquë guëlladchi rua' nisë ru'bë por nezë shtë regiuni Zabulón nu Neftalí. ¹⁴ Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë; lëhi' Isaías. Nae-scritë zndë'ë:

¹⁵ Guë'dchi Zabulón nu Neftalí, nezë naquë rua' nisë ru'bë ladë cu' guia'a shtë guë'gu Jordán, partë más zitu shtë Galilea catë quërdë ra nadë nádi'i më israelitë.

¹⁶ Ra mënë narëta' ndë, guquërdë rall lu nacahi perë guná rall tubi llni ru'bë. Ra mënë naquërdë regiuni catë nanú shcaa'l shtë galguti, nga'li bianí tubi llni ru'bë guná rall.

¹⁷ Dizdë iurní Jesús guzublú bë'në më predicar diza'quë nu guni'i më:

—Gulë bë'në nadzë'ë mudë nabani të purquë hia bëga'a iurë parë guë nibë'a Dios lë'ë të.

Jesús guna'bë tapë nguiu, gac rai' shmënë më

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸ Jesús zia'glá'guë më nezë rua' nisë ru'bë shtë Galilea. Guná më chupë nguiu narë nga'li, tubi na Simón nu lë zac Pedro. Stubi nguiu lë Andrés, bëchi Pedro. Na rai' pescadurë. Quëglá'guë rai' guë'shu la'ni nisë. ¹⁹ Iurní Jesús repi:

—Gulë gude'e naldë na të guna lë'ë të pescadurë shtë ra nguiu; gue'dënú të mënë lua.

²⁰ Mizmë iurní bësa'në rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

²¹ Zia'a Jesús más delantë; guná më lu chupë bëchi ra më narëta', Jacobo nu Juan, shini Zebedeo. Nanú rai' la'ni barcu. Zúbëga'a rai' con shtadë rai'. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu. Guna'bë Jesús lë'ë rai'.

²² Mizmë iurní bëseá'nëga rai' barcu con shtadë rai'. Guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë

(Lc. 6.17-19)

²³ Jesús zia'glá'guë më guëdubi Galilea. Quëglá'a më ra mënë la'ni iádu'u shtë rall cadë guë'dchi catë bédchini më. Quëadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsuté mënë lugar catë rnibë'a Dios. Nu runë më rumëdi grëtë' clasë galguidzë nanapë ra mënë. Bënëac më ra narac llu'u. ²⁴ Bërë'tsë di'dzë naquëhunë Jesús hashtë guëdubi regiuni shtë Siria. Bédchinínú ra mënë grëtë' naquëzac zi lu galguidzë nu ra naquëhunë sufrir dudurë nu grë nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall nu grëtë' ra narati zini ra, nu ra narac galguidzë llunguë. Jesús bënëac ra mënë ni. ²⁵ Nalë zihani mënë guanaldë rall lë'ë më, mënë shtë Galilea nu guë'dchi shtë Decápolis nu Jerusalén. Lë'ë quë lë'ë zihani mënë shtë regiuni Judea nu ra naquërdë

stubi tëchi guë'gu Jordán, guanaldë rall lë'ë Jesús.

5

Libanë shtë Jesús (Lc. 6.20-23)

¹ Iurë Jesús guná lu ra mënë zihani, güe'pi më lu lumë shtë dani. Guzubë më nga'li. Iurní shini gusë'dë më bëdëá rai' rdondë rai' catë zúbëga'a më. ² Jesús guzublú caglua'a më zndë'ë:

³ —Dichusë ra mënë narac bë'a nanú nicidá gac rall limpi la'ni ldu'u rall, pues tsuté rai' catë rnibë'a Dios.

⁴ 'Dichusë ra mënë naru'në por duldë shtënë rall, pues Dios gunë consolar lë'ë mënë ni.

⁵ 'Dichusë ra mënë nadu'u. Pues grë ra mënë ni gunë rall recibir guë'dchiliu catë guëdë'ë Dios ca'a rall, guëquërelde rall.

⁶ 'Dichusë na ra mënë narac shtu'u parë gac rall limpi delantë lu më; hia rëdchí ldu'u rall por lë'ë më.

⁷ 'Dichusë ra mënë narga'a ldu'u sa' rall; pues zni rga'a ldu'u më lë'ë rall.

⁸ 'Dichusë ra mënë nalimpi ldu'i; mënë ni guená rall lu Dios.

⁹ 'Dichusë ra mënë nargutë en paz parë ra mënë; pues Dios gulë më ra mënë ni shini Dios.

¹⁰ 'Dichusë ra mënë narzac zi purquë quëhunë rall cumplir shti'dzë Dios; pues tsuté rall catë rnibë'a më.

¹¹ 'Dichusë na të iurë lë'ë ra mënë rni'i guidzë lë'ë të nu iurë rzunaldë mënë lë'ë të nu iurë lë'ë mënë guëni'i bishi cuntrë lë'ë të purquë na të shmëna. ¹² Mizmë manërë shtadë guëlú të guzunaldë rall muzë shtë Dios naguquërelde más guahietë quë lë'ë të. Gulë bëquitë ldu'u të nu tsu lëgrë ldu'u të purquë gunë të recibir tubi premi ru'bë lu gube'e.

Na të ziquë zedë nu llni (Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³ 'Lë'ë të na të ziquë zedë entrë ra mënë shtë guë'dchiliu rë' të parë adë rshínidi'iru'u mënë. Si talë zedë guëdchíguëdi'i, ¿lla gunë nguüu të guëabré sabor shtë zedë? Hia adë rlluí'idi'in sino parë quë guëzebin nu parë guëlú mënë guëquin.

¹⁴ 'Lë'ë të na të ziquë llni parë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Tubi ciudá nazúbëga'a guëc tubi dani, adë gáquëdi'i guëca'chiluhin. Adë rca'chi ldu'udi'il lu mënë llni nanápël. ¹⁵ Adë gáquëdi'i subë llni la'ni tubi tēpë; más bien zubin guia'a të parë guëzianí të guená mënë nananú la'ni hiu'u. ¹⁶ Zni zac lë'ë të, gulë bë'në ziquë llni narabtsë'ë delantë lu ra mënë të parë guená mënë cusë za'quë nacanihunë të; iurní ra mënë gunë rall alabar Shtadë të, më naquëbezë gube'e.

Bëlua'a Jesús shcuendë lëy

¹⁷ 'Adë rúnëdi'i të llgabë zelda lu guë'dchiliu parë guëdë'a fin lëy shtë Moisés, nilë parë guëdë'a fin enseñansë shtë ra muzë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Adë zéldëdia'a parë guëdë'ëhia fin sino parë guëluá'ahia pë runë cuntienë shti'dzë rai'. ¹⁸ Purquë guldía rnia'a lu të, mientras nanú gube'e nu guë'dchiliu, ni tubi partë shtë lëy, ni tubi puntë shtë letrë ni partë mitu'në shtë lëy, adë gunë fáltëdi'in. Grëtë' napë quë gac cumplirin. ¹⁹ Por ni grëtë' nadë rúnëdi'i casë cualquier mandamientë shtë lëy, aunquë más mitu'në partë shtë mandamientë, nu rluá'all ra mënë lu mizmë zni, pues runë tucarë gáquëll më nalasáquëdi'i catë rnibë'a Dios. Perë grëtë' el quë narzu'bë diaguë nu quëgluá'all gunë mënë cumplir grë puntë shtë lëy, ni runë tucarë gáquëll más më lasac lugar catë rnibë'a Dios. ²⁰ Na rnia'a lu të, si talë adë nádi'i conductë shtënë të más naza'quë quë conductë shtë ra mënë religiosë fariseo nu ra mësë shtë lëy, jamás adë tsutédi'i të catë rnibë'a Dios.

Caglua'a më lla na llanë (Lc. 12.57-59)

²¹ 'Lë'ë të bini të ra shtadë guëlú hia'a guni'i rai': "Adë quínidi'il mënë; cualquier narguini sáhi' pues napë quë gac juzgar mënë ni". ²² Perë na rnia'a lu të, grëtë' el quë naná rldë lu sáhi', nápëll culpë lu nagunë juzguë. El quë narushtiá lu sáhi', napë quë gac juzgar mënë ni lu Junta Suprema. El quë narni'i lu sáhi': shënë, nanú peligrë tsall lu gui'i shtë gabildi.

²³ 'Zni si talë lë'ël rac shtú'ul guëdë'ël ofrendë lu bëcu'guë nu nga'li reagná ldu'ul

de quë bældënul sa'l, ²⁴ bësëa'në ofrendë shtënël cu' bëcu'guë; iurní guagná bëchil të parë tsu en paz con lë'ëll; iurní sí, zac guëabril lu bëcu'guë të parë guëdë'ël ofrendë lu Dios. ²⁵ Si talë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'ël, iurë zianul mënë ni nezë, gulë gac të de acuerdë lueguë të parë adë gúnëdi'i mënë intriegu lë'ël lu juësi, purquë iurní juësi gúnëll intriegu lë'ël lu ra soliar të parë guëldaguë rall lë'ël lachigui'bë. ²⁶ Guldía rnia'a, nga'li guëru'udi'il hashtë quíllil lúltimë centavë nanazé'bil.

Jesús bëlua'a shcuendë duldë adulteri

²⁷ 'Lë'ë të bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Adë rquënúdi'il tse'lë mënë". ²⁸ Perë na rnia'a lu të, cualquier lo quë naná rzebi ldu'u ra na'a más quë tsé'lëll, hia bë'në mënë ni duldë adulteri la'ni ldú'ull. ²⁹ Si talë slul ladë ldi napë culpë quëhúnël duldë, gulú slul të parë guëru'ldëlin zitu. Más mejurë guëniti tubi slul no sea quë tsal guëdubi cuerpë shtënël la'ni gabildi. ³⁰ Si tubi guiá'al ladë ldi napë culpë quëhúnël duldë, bëchuguë guiá'al, bëru'ldin zitu; mejurë guënítil tubi partë shtë cuerpë, lëdë guëdúbidi'i cuerpë shtënël tsal la'ni gabildi.

Jesús bëlua'a schcuendë divorci

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ 'Nu zac guni'i ra mënë guahietë: "Grëtë' el quë narlë tse'lë, napë quë guëdë'ë nguui tubi cartë shtë divorci ca'a tsé'li'". ³² Perë na rnia'a lu të, si talë gunë nguui divorciar tsé'li' por tubi cusë de nadë, quësinill lë'ë tsé'lëll lu duldë adulteri. Grë ra naca'a na'a divorciadë pues hia bë'nëll duldë adulteri. Por tubsë motivë tsu divorci, si talë bëdzëlënull stubi nguui.

Jesús bëlua'a shcuendë ra jurë

³³ 'Nu zac bini të de quë guni'i ra shtadë guëlu' hia'a: "Jamás adë guësá'nëdi'i të gunë të cumplir lo quë narunë jurar delantë lu Dadë Dios". ³⁴ Perë na rnia'a lu të, adë rúnëdi'i të jurar por ni tubi rsunë; adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú gube'e purquë gube'e na trunë shtë Dios. ³⁵ Adë rúnëdi'i të jurar por guë'dchiliu purquë nahin catë zu guëa' më; ni adë rúnëdi'i të jurar por Jerusalén purquë ni na tubi

ciudá ru'bë shtë rëy narnibë'a más. ³⁶ Adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú guëquël purquë adë gáquëdi'i gúnël gan gac tubi guitsë guëquël naquichi u nagasë, ni tubi guítsë'në. ³⁷ Nadë más gulë guni'i: "Aha!" u "Aquëdi'i" purquë lo quë nardchi'bë guëc di'dzë ni ze'dë de mëdzabë Satanás.

Si talë chu cubë tubi ladë lul bédë'ë stubi ladë

(Lc. 6.29-30)

³⁸ 'Lë'ë të bini të de quë guni'i mënë guahietë: "Gulú slu sa'l, el quë nagulú slul, nu gulú lai' sa'l, el quë nagulú lai'l". ³⁹ Perë na rnia'a, adë rzutípëdi'il lu ra hi-umbrë mal; al contrari si talë chu cubë tubi ladë lul, bédë'ë stubi ladë. ⁴⁰ Si talë chu quëgdchi'bë demandë u rac shtú'ull guëdchisull manguë shtënël, bédë'ë manguë shtënël con shabë guítsël të gua'a mënë ni. ⁴¹ Si talë chu gunë obligar lë'ël guá'al tubi bultë tubi kilómetro, bia'ain chupë kilómetro. ⁴² Cualquier tubi naquëgna'bë tubi prështë, bédë'ëin nu adë rdchigrëdi'il nezë téchil sino bédë'ë lo quë narac shtu'u mënë.

Gulë gac shtu'u ra enemigu shtënë të

(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³ 'Nu zac bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Gac shtú'ul amigu shtënël perë guená túshël lu ra enemigu shtënël". ⁴⁴ Perë na rnia'a, gulë gac shtu'u ra enemigu shtënë të. Gulë guna'bë lu Dios parë grë ra narzunaldë lë'ë të. ⁴⁵ Si talë quëhunë të cumplir grë ra cusë rë', gac të shini Dios nacabezë gube'e. Lë'ë më rshe'ldë më llni ngubidzë parë grëtë' mënë, parë mënë mal nu mënë za'quë. Lë'ë më ldaguë më guui parë ra mënë naná tubldí shcuëndi' nu parë ra mënë nanádi'i tubldí shcuëndi' lu Dios. ⁴⁶ Si talë lë'ë të nadë más rac shtu'u të ra narac shtu'u lë'ël çpëllë premi gápël? purquë grë ra narunë cubrë impuestë rac shtu'u rall sa' rall. ⁴⁷ Si talë nadë más runë të saludar con cariñi ra mënë bëchi sa' të çpë bien canihúnël? Pues ra naná guënédi'i Dios runë rall saludar sa' rall. ⁴⁸ Gulë bë'në cumplir con grë mënë; gulë gac të ziquë Shtadë të naquëbezë gube'e; ni tubi faltë nápëdi'i më.

6

Ra obrë za'quë

¹ 'Adë rluá'adi'i të obrë za'quë delantë lu ra mënë nadë más parë guená mënë lu të purquë si talë runë të zni, Shtadë të naquëbezë gube'e adë guënë'edi'i më premi ca'a të. ² Por ni lë'ë të iurë rdë'ë të gu'në ca'a nabënápëdi'i, adë rú'ldëdi'il damburë parë guená mënë; adë gúnëdi'il ziquë mënë falsë, ziquë runë ra mënë naná ziquë guetë nadchi'bë lu dchi'li. La'ni ra iádu'u shtënë rall nu nezë rdë'ë rall gu'në të parë rna ra mënë, parë guëni'i za'quë ra mënë de lë'ë rall. Perë guldía rnia'a lu të, hia napë rall labansë shtë mënë naná lúniquë premi nagunë rall recibir. ³⁻⁴ Perë iurë lë'ë të guëdë'ë të gu'në ca'a nabënápëdi'i, gulë bën'nin manërë naga'chi. Hia lë'ë Shtádël naquëbezë gube'e, rna më grë lo quë naquëhúnël naga'chi. Lë'ë më guëne'e më tubi premi cá'al.

Jesús bëlua'a lla guadi'dzënú mënë Dios (Lc. 11.2-4)

⁵ 'Iurë lë'ë të gunë të orar, adë rúnëdi'i të ziquë runë ra mënë naná falsë. Rquitë ldu'u rall gunë rall orar të guená mënë lu rall; rzuldí rall la'ni iádu'u nu rzu rall shquini shtë nezë të parë guená ra mënë lo quë naquëhunë rall. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall lúniquë premi nagunë rall recibir. ⁶ Perë iurë lë'ë të gunë të orar, gulë guëu' la'ni hiu'u cuartë shtë të. Bësë'au rua' hiu'u; iurní bën'në orar; guni'i lu Dadë Dios naquëbezë gube'e, sulë lë'ë më con lë'ël. Rac bën'a më lo quë nanú la'ni ldú'ul; iurní Shtádël naquëbezë gube'e guëne'e më lo quë naquëgná'bël.

⁷ 'Iurë gúnël orar, adë rúnëdi'i të oraciuni zihani vueltë ziquë runë ra mënë nanádi'i më israelitë. Runë rall llgabë guini Dios di'dzë shtë rall por ruadi'dzë rall zihani di'dzë. ⁸ Adë rúnëdi'i të zni ziquë lë'ë rall purquë lë'ë Dadë hia rac bën'a më grë lo quë narqui'ni të antsë guëna'bë të lúhi'. ⁹ Por ni rnia'a lu të, gulë bën'në orar lu më zndë'ë: Dios, nal Shtadë na'a naquëbezë gube'e. Rac shtu'u na'a gunë grë mënë alabar lë'ël de verdá.

¹⁰ Rac shtu'u na'a guëni'bë'al grë mënë, sullibi rall lul.

Ziquë quëhunë ra ianglë cumplir voluntá shtënë lu gube'e, rac shtu'u na'a grë mënë narëta' lu guë'dchiliu, gunë rall cumplir lo quë narac shtú'ul.

¹¹ Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

¹² Bën'në perdunë duldë shtë na'a; zni lë'ë na'a rdë'në na'a perdunë duldë narunë ra mënë cuntrë lë'ë na'a.

¹³ Adë rdë'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldáguëdi'i na'a lu duldë.

[Purquë lë'ël rnibë'al gube'e nu lë'ël nápël grë derechë nu llëru'bë na pudërë shtënë.

Nápëdi'il fin. Amén.]

¹⁴ 'Si talë lë'ë të gunë të perdunë ra mal nabë'në mënë cuntrë lë'ë të, zni zac Dadë naquëbezë gube'e gunë më perdunë lë'ë të. ¹⁵ Perë si talë adë nëdi'i të gunë të perdunë sa' të duldë narúnëll cuntrë lë'ë të, tampuquë Dadë naquëbezë gube'e gúnëdi'i më perdunë duldë shtë të.

Jesús bëlua'a lla gunë mënë ayunë

¹⁶ 'Iurë lë'ë të gunë të ayunë, adë rëá'nëdi'i të tristë cumë ziquë runë ra mënë naná falsë purquë lë'ë rall rzu rall tristë; runë rall seri no más parë guená ra mënë de quë quëhunë rall ayunë. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall grë lo quë nagunë rall recibir ziquë premi. ¹⁷ Perë lë'ë të iurë gunë të ayunë, gulë tsu nalëgrë; gulë bëzunë lë'ë të bien bien ¹⁸ të parë iurë guená mënë lul, adë guëdë'ëdi'i mënë cuendë de quë lë'ël quëhúnël ayunë. Nadë más sulë lë'ë Dadë Dios naquëbezë gube'e, më ni rna lo quë naquëhúnël. Lë'ë më napë më cuendë nu gunë më honrar lë'ël.

Galricu lu gube'e (Lc. 12.33-34)

¹⁹ 'Adë rúnëdi'i të muntuni zihani cusë lu guë'dchiliu catë lë'ë ra mbichuguë rzalú ma grëtë' ra cusë, catë rna'zi tën gui'bë nu rllinin; nu riutë nguba'në parë rbaa'nëll ra cusë. ²⁰ Más bien gulë bën'në muntuni tesurë lu gube'e catë adë nídi'i ra mbichuguë nu adë guëzalúdi'i mahin, catë adë rná'zidi'i tën gui'bë. Ra nguba'në adë riutëdi'i rall nga'li parë cuanë rall. ²¹ Catë nacuettsa'u tesurë shtënëll, ndë rac shtú'ul guëbánil.

*Slu hia'a na ziquë lámpara**(Lc. 11.34-36)*

²² 'Si talë rdë'ël sí parë guënbë'a Dios lë'ël, na ziquë slul naná bien nu guëdubi cuerpë shtënëll quëbezënú llni ²³ perë si talë adë nëdi'il tsasël shti'dzë Dios, blac llëru'bë na nacahi la'ni ldú'ul. Nahin ziquë slul naná mal; guëdubi cuerpë quëbezin nacahi.

*Dios nu lë'ë ra cusë shtë guë'dchiliu**(Lc. 16.13)*

²⁴ 'Adë gáquëdi'i gunë mënë sirvë lu chupë lamë, purquë tubi lamë adë rac shtú'udi'i mënë lë'ëll; stubi lamë rac shtú'ull. Quëhúnëll rëspëti tubi lamë perë hia stubi lamë quëhúnëll desprëci. Tubsë lamë nápël. Si talë Dios na lamë shtënëll, iurní gúnëll lo quë narac shtu'u më; perë si talë dumí na lamë shtënëll, iurní Dios adë nádi'i' shlámël.

*Quëhapë Dios ra shíni'**(Lc. 12.22-31)*

²⁵ 'Rnia'a lu të iurne', adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të u por lo quë nagú të parë guëbani të, ni por shabë të parë nagacu të. Más lasac vidë quë dau; lë'ë shcuerpë të más lasac quë shabë të. ²⁶ Gulë guná lu ra ma'ñi naná riasë, adë rcabnídi'i ma, nilë adë rcá'adi'i ma cusechë parë cuetsá'uhin, perë sin adë guëtë'dëdi'i, Dadë shtë të naquëbezë gube'e quëgne'e më grëtë' nagáu të. Más lasac të quë ra ma'ñi. ²⁷ '¿Chu de lë'ë të por tantë rquëdi'ni ldú'ul, guëbánil tubi dzë más?

²⁸ '¿Pëzielú rquëdi'ni ldu'u të por shabë të? Gulë guná, lla riaru'bë guë'ë lachi. ²⁹ Adë rúnëdi'i guë'ë dchi'ni perë rnia'a lu të, rëy Salomón con guëdubi galëlujë shtëni', adë guzú zá'quëdi'i' cumë ziquë ra guë'ë. ³⁰ Chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë glli guëbidchi guë'ë nu tsequin lu gui'i. ¿Pë adë gápëdi'i më lë'ë të? lë'ë të naná rialdí ldu'i du'pë. ³¹ Por ni rnia'a lu të, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të nu adë rní'idi'i të: “¿Pë cha guëdáuha'a?” u “¿Pë cha guëdí hia'a?” u “¿Ca guëru'u shába'a?” ³² Pues grë mënë nanadë guënëdi'i Dios, zianaldë rall tëchi ra cusë ni. Perë lë'ë të napë të tubi Shtadë të naquëbezë gube'e; rac bë'a më grë lo quë narqu'nil. ³³ Primëre gulë guanaldë tëchi nezë catë rnibë'a Dios ziquë

rëy. Gulë bë'në cumplir lo quë narac shtu'u më, iurní gunë të recibir grë cusë narqu'ni të parë guëbani të. ³⁴ ¿Pëzielú rquëdi'ni ldú'ul nedzë por ra cusë naze'dë glli? Nanú sufsientë problemë parë nedzë.

7*Adë rúnëdi'il juzguë sa'l**(Lc. 6.37-38, 41-42)*

¹ 'Adë rúnëdi'i të juzguë sa' të, purquë gunë më juzguë lë'ë të mizmë manëre ziquë quëhunë të juzguë sa' të. ² Gunë më juzguë lë'ë të mizmë manëre narunë të. Mizmë varë naguishi të con sa' të, mizmë varë ni quishi Dadë Dios con lë'ë të. ³ ¿Pëzielú rnal lu gui'lli nananú la'ni slu sa'l perë adë rnádi'il la'ni slul nanú tubi trunquë ru'bë? ⁴ ¿Lla gúnëll guëni'il lu sa'l? “Bëne'e sí guëgúa gui'lli nananú slul” perë nanú tubi trunquë la'ni slul. ⁵ Na të falsë; gulú trunquë nananú la'ni slul; iurní sí, guënal bien parë cul gui'lli nananú la'ni slu sa'l. ⁶ Nanú mënë ziquë mbecu dushë narahuëë'. Adë rúnëdi'i rall rëspëti cusë santu shtë Dios. Na rall ziquë guchi narlú guëc tubi perla nu rëabrí ma të re'dë ca'në ma lul. Adë ruadí'dzëdi'i të di'dzë santu lu nanëdi'i tsasë verdá shtë Dios.

*Gulë guna'bë; gulë bësëdchi rua' puertë**(Lc. 11.9-13; 6.31)*

⁷ 'Gulë guna'bë lu Dios grëtë' lo quë narac shtu'u të. Lë'ë më guëne'e mëhin. Gulë quilin të parë guëdzëlë tëhin. Gulë bësëdchi rua' puertë të parë guëlla'lin. ⁸ Grë mënë natsagla'guë guëna'bë lu Dios, gúnëll recibirin; grë mënë narguili cusë shtë Dios, guëdzelin. El quë naná ziquë tubi nguiu narna'bë fuertë rua' nezë, guëlla'lë puertë parë lë'ëll.

⁹ '¿Chu tubi de lë'ë të si talë guëna'bë shínil guëtështildi gáuhi'; ni mudë guëdë'ël tubi guë'ë gáuhi'? ¹⁰ ¿Ni mudë guëdë'ël tubi mbe'ldë iurë shínil rná'bëll mbeldë gáuhi'? ¹¹ Si talë lë'ë të na të mal, nu rac bë'a të guëdë'ë të cusë za'quë lo quë narna'bë shini të, más segurë Shtadë të naquëbezë gube'e, guëne'e më cusë za'quë lo quë narna'bë të lu më. ¹² Manëre lo quë narac shtú'ul gunë mënë tratë lë'ël, mizmë manëre ni gulë bë'në tratë sa'l. Zni

si talë quëhúnël cumplir rëglë ni, canihúnël cumplir lëy nu lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë.

Rua' puertë nanáde'e
(Lc. 13.24)

¹³ Gulë tsuté nezë rua' puertë nu nezë ca nade'e purquë rua' puertë nu nezë narniti mënë, nalë shlaguin nu napin zihani lugar. Cantidá mënë riuté rall nga'li. ¹⁴ Perë puertë nu rua' nezë nade'e catë napë mënë vidë sin fin, tubldí nahin nu trabaju riuté mënë nga'li. Du'psë mënë riuté lu nezë ni.

Nashi naquë lu hiaguë rlua'ain pë hiaguin

(Lc. 6.43-44)

¹⁵ Gulë gupë cuidadë con ra mësë falsë naná rni'li ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall; por fuërë rlua'a rall ziquë lli'li perë dentrë la'ni ldu'u rall na rall ziquë ma dushë. ¹⁶ Lë'ë të gac bë'a të u gunguë bë'a të chu na rall por lo quë narunë rall. Pues adë rldáguëdi'i të uvë lu ra hiaguë guitsë. Tampuquë nídi'i mudë guëldaguë të bëlda'u lu hiaguë guitsëbé. ¹⁷ Zni nahin, grëtë' hiaguë za'quë rne'e nashi za'quë perë hiaguë mal rne'e nashi mal. ¹⁸ Lë'ë hiaguë za'quë adë gáquëdi'i gudë'ëin nashi mal. Ni tampuquë tubi hiaguë mal gáquëdi'i guëdë'ëin nashi za'quë. ¹⁹ Grëtë' hiaguë nadë rdë'ëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i. ²⁰ Zni gac bë'a të mënë za'quë nu mënë mal por lo quë narunë rall.

Lëdë grëdi'i mënë tsuté rall catë rnibë'a Dios

(Lc. 13.25-27)

²¹ Lëdë grëdi'i narni'i lua: "Dadë, Dadë", tsuté rall catë rnibë'a Dios sino nadë más el quë narunë cumplir voluntá shtë Dadë naquëbezë gube'e, ni sí quëgnibë'a më lé'ëll. ²² Iurë lë'ë iurë guëga'a, dzë ni cantidá mënë guëni'i rall lua: "Dadë, lë'ë na'a biadi'dzë na'a shti'dzël nu por lël gulú na'a mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bëdë'në na'a zihani milagrë iurë guni'i na'a lël." ²³ Perë iurní guënia'a lu mënë ni: "Jamás adë guënëdia'a lë'ë të. Gulë guabsú lua purquë na të mënë mal."

Comparaciuni shtë chupë hiu'u
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

²⁴ Zni na el quë narquë diaguë nu quëhúnëll lo quë narnia'a, nall cumë ziquë tubi nguiu nariasë nu bëzá'all lídchill lu cimientë shtë guë'ë. ²⁵ Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guëë'gu; bëru'u mbë dushë; bëdí'ahin hashtë guëa' hiu'u perë adë guláguëdi'i hiu'u purquë napin cimientë nazubë lu guë'ë. ²⁶ Perë el quë narini shti'dza perë adë rúnëdi'ill cuendë lo quë narnia'a, nall ziquë tubi nguiu tuntë nanëdi'i tsasëll. Bëzá'all lídchill lu iu'lli. ²⁷ Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guëë'gu; bëru'u mbë dushë nu bëdí'ahin guëa' hiu'u. Gulaguë hiu'u purquë nídi'i cimientë guetë. Nalë tubi cusë dushë guc nga'li.

²⁸ Iurë Jesús gualú biadi'dzë më lu ra mënë, nalë bëdzëguë' ldu'u rall nu guasë ldu'u rall por ldai' shtë më. ²⁹ Caglua'a më cumë ziquë el quë nanapë pudërë, lëdëdi'i ziquë ra mësë shtë lëy nananú entrë lë'ë rall.

8

Jesús bënëac tubi narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

¹ Iurë bietë Jesús lu dani, cantidá mënë zianaldë rall lë'ë më. ² Iurní guabi'guë tubi nguiu narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më. Répill:

—Dadë, si talë rac shtú'ul, nápël pudërë gunëáquëll na; guëzunëll ladia.

³ Iurní Jesús bëdchi'bë më guia'a më guëquëll nu guni'i më:

—Rac shtua'a, sunë ládil.

Iurë lë'ë më guni'i zndë'ë, grë galguidzë ru'dzë bëac. ⁴ Jesús repi:

—Bëquë diaguë, adë chu lu ruadi'dzëdi'il; nadë más guaguë'në presentar lu bëshuzi nu bëdë'ë tubi ofrendë lo quë narnibë'a Moisés të parë grëtë' mënë, guëdë'ë rall cuendë de quë lë'ëll bëáquëll nu guc límpil de galguidzë shtë'nëll.

Bënëac Jesús tubi muzë shtë capitán
(Lc. 7.1-10)

⁵ Iurë guatë Jesús guë'dchi Capernaun, tubi capitán rumanë guabi'guëll lu më nu bë'nëll ruëguë. ⁶ Répill lu Jesús:

—Dadë, shmuza rac llú'ull galguidzë llunguë. Nagá'all lidcha. Nalë quëhúnëll sufrir lu galguidzë.

⁷ Jesús guni'i:

—Na tsahia parë gunëaca lë'i'.

⁸ Capitán bëquebi:

—Dadë, rúnëdi'i tucara tsal lidcha; adë chu nádia'a. Nadë más gunibë'a nu bédë'ë tubsë di'dzë, iurní guëac shmuza. ⁹ Mizmë na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na, nu napa suldadë bajo ordë shtëna. Iurë rnia'a lu tubi suldadë, tsall; pues riall. Iurë rnia'a guídëll, pues lueguë rídëll. Iurë rnibë'ahia tubi shmuza tsaguë'nëll lo quë narac shtua'a, rzu'bë diáguëll shti'dza.

¹⁰ Iurë Jesús bini di'dzë ni, nalë guasë ldu'u më. Guni'i më lu ra nazianaldë lë'ë më:

—Guldía rnia'a lu të, guëdubi naciuni Israel nunquë bédza'guëlúdia'a tubi nguii narialdí ldu'i shti'dza ziquë nguii rë'. ¹¹ Rnia'a, cantidá mënë guëru'u rall de grë ladë shtë guë'dchiliu. Guidë rall të parë subënú rall Abraham nu Isaac nu Jacob parë gaunú rall mënë ni catë rnibë'a Dios gube'e. ¹² Perë nanú mënë nabini shti'dzë më de quë guënbë'a më ziquë rëy; guëru'u rall tëchi fuërë catë nacahi. Nga'li gu'në rall nu guëchushí lai' rall.

¹³ Iurní Jesús guní'i' lu capitán:

—Bëagzë lídchil; hia shmúzëll bëac tal ziquë gualdí ldu'ul.

Lë'ë muzë ni bëáqui' mizmë iurë ni.

Bënëac Jesús suëgrë Pedro

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

¹⁴ Jesús gua lidchi Pedro. Nga'li guná më naga'a suëgrë Pedro. Na'a ni rac shldi ru'bë. ¹⁵ Iurní guna'zi më guia'a na'a. Lueguë bëru'u shldi. Iurní suëgrë Pedro guashtëhi' nu bé'ni' sirvë lu rai'. Bédë'ëi' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë narac llu'u

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

¹⁶ Iurë gue'lë gu', be'dënú mënë zihani sa' rall lu Jesús. Be'dënú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall; con tubsë di'dzë rgu më grëtë' ra mëdzabë. Nu zac bë'në më rumëdi grëtë' ra nanapë galguidzë. ¹⁷ Zndë guzac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Guni'i Isaías:

“Lë'ë më bia'a më galguidzë shtëna'a nu lë'ë më bia'a më grëtë' debilidadá shtëna'a”.

El quë narac shtu'u tsanaldë lë'ë Jesús

(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Iurë guná Jesús cantidá mënë bédëá rdondë catë zubë më, gunibë'a më parë tédë ra shini gusë'dë më stubi tëchi nisë. ¹⁹ Tubi mësë shtë lëy guabí'guëll lu Jesús nu répill:

—Mësë, rac shtua'a sënalda lë'ël cualquier lugar ca tsal.

²⁰ Jesús bëquebi:

—Ra ma lachi napë cuevë shtë ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë llicu hiaguë perë na, adë nápëdia'a catë guëcu'guë guëca aunquë nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

²¹ Stubu nguii naganaldë lë'ë Jesús repi lu më:

—Dadë, bëne'e sí, primërë tsaca'cha shtada, iurní gue'dë nalda lë'ël. Gaca shmënel iurní.

²² Jesús guni'i:

—Gude'e naldë na lueguë. Nanú mënë nadë rialdídi'i ldu'u shti'dza parë guëca'chi rall ra tégulë.

Bëcue'dchí Jesús nisë nu mbë

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Iurní guatë Jesús la'ni barcu con ra shini gusë'dë më ²⁴ perë bédchini mbë lu nisë. Nalë fuertë bédchini mbë. Gutë zili nisë la'ni barcu. Jesús naga'si më. ²⁵ Iurní ra shini gusë'dë më guacua'ñi rai' lë'ë më nu repi rai':

—Dadë, bëlá lë'ë na'a. Aquë zátia'a iurne'.

²⁶ Lë'ë më guní'i' lu rai':

—¿Pëzielú nalë rdzëbë të? ¿Pë hia adë rialdídi'i ldu'u të na?

Iurní guashtë më nu guni'i më guëc mbë nu guëc nisë ru'bë. Lueguë gurëdchí nisë. ²⁷ Hia ra nguii naná zënú më, nalë bédzëguë' ldu'u rai'. Guasë ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë mbë nu nisë shtí'dzi'.

Chupë nguii nananú mëdzabë la'ni ldu'i

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Iurë Jesús bédchini stubi ladë rua' nisë, ladzë ra më gadareno, chupë nguii bëru'u

la'ni catë bëga'chi tēgulë. Guabi'guë rall lu mē. Guërupë rall napë rall mëdzabë la'ni ldu'u rall. Nalë nadushë rall. Ni tubi adë chu ráquëdi'i rdëdë nezë catë nanú rall.

²⁹ Iurní guzublú gurushtiá rall fuertë:

—¿Pëzielú riutël con lë'ë na'a, Jesús shini Dios? ¿Gu bēdchínil ndë'ë parë guëzac zil lë'ë na'a antsë guëga'a tiempë?

³⁰ Zitu rēta' cantidá ra guchi. Quëháu ra ma gui'lli. ³¹ Ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu Jesús; guni'i rall:

—Si talë guëgul lë'ë na'a la'ni ra nguiu rë', perë bëne'e permisi tē guëdëu' na'a la'ni ra guchi.

³² Iurní Jesús repi:

—Gulë gua.

Lueguë bëru'u mëdzabë la'ni ra nguiu ni. Guatë rall la'ni guchi. Lueguë grëtë' ra guchi zia'a guëllu'në nasesë; gulaguë ra ma catë rlaguë guiu'u rua' nisë ru'bë. Guatë ma la'ni nisë. Bëlda'u nisë ra ma; lueguë guti ra ma.

³³ Hia naquëhapë guchi bëllu'në rall hashtë guë'dchi nu guzublú biadi'dzë rall lo quë naguc, nu shcuendë ra nguiu nagú mëdzabë la'ni ldu'u rai'. ³⁴ Iurní grë mēnë shtë guë'dchi bëru'u rall; guagná rall catë quëbezë Jesús. Iurë guná rall lu mē, bë'në rall ruëguë de quë guëru'u mē ladzë rall.

9

Bënëac Jesús tubi narac llunguë
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

¹ Iurní Jesús guatë la'ni barcu parë tēdë mē stubi tēchi nisë. Iurní bēdchini mē guë'dchi shtë mē. ² Nga'li bēdchininú mēnë tubi narac ll'u'u galguidzë llunguë. Nagá'all lu daa'. Iurë Jesús guná rialdí ldu'u rall, repi mē lu narac ll'u'u:

—Lë'ël, adë riádi'i ldú'ul. Naperdunë duldë shtënël.

³ Iurní bëldá mēsë narlua'a lëy guni'i rall la'ni ldu'u rall: “Hiembrë rë' blac di'dzë dzabë ruadi'dzëll cuntrë Dios”. ⁴ Perë guc bë'a Jesús pë llgabë quëbezënú rall. Iurní repi mē:

—¿Pëzielú runë tē llgabë mal? ⁵ ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac ll'u'u: “Naperdunë duldë shtënël”, u guënia'a lull: “Guashtë nu bëagzë”? ⁶ Parë gac bë'a tē nahia nguiu nabësheldë Dios lu guë'dchiliu, nu parë

gac bë'a tē napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë mēnë.

Iurní repi mē lu narac ll'u'u:

—Guashtë; bëtëá shtaa'l nu bëagzë lídchil.

⁷ Lë'ë narac galguidzë llunguë guasuldill nu bëagzëll lídchill. ⁸ Guná mēnë lull, iurní bēdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë Dios purquë bēdë'ë mē pudërë ru'bë guia'a tubi nguiu.

Guna'bë Jesús Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Jesús bëru'u mē nga'li. Guná mē lu tubi nguiu lë Mateo. Zúbëga'all lugar catë rúnëll cubrë impuestë. Iurní repi mē:

—Gude'e naldë na.

Iurní Mateo guasuldí nu guanáldëll lë'ë Jesús.

¹⁰ Guzac iurë Jesús caniháu la'ni tubi hiu'u, cantidá mēnë narunë cubrë impuestë nu zihani pecadurë bēdchini rall nga'li parë gulezënú rall lë'ë mē lu mellë. Guzubënú rall lu mellë con Jesús nu con ra shini gusë'dë mē. ¹¹ Perë ra fariseo iurë guná rall lu ra mēnë ni, guna'bë di'dzë rall lu shini gusë'dë Jesús:

—¿Pëzielú mēsë shtë tē quëhaunull ra pecadurë nu con ra mēnë narunë cubrë impuestë?

¹² Bini Jesús pë quëgni'i ra fariseo; iurní guni'i mē:

—Adë rquí'nidi'i ra mēnë ducturë si rac llú'udi'i rall perë mēnë narac ll'u'u, sí, ni rquí'ni rall ducturë. ¹³ Gulë gua; gulë bēdë'ë cuendë lo quë narunë cuntienë lo quë naná escritë: “Na rac shtua'a de quë gac tē mēnë narga'a ldu'u sáhi'; ni más mejurë quë gunë tē ofrecer ma lua ziquë ofrendë”. Zeldë guëna'ba ra pecadurë tē guëabrí ldu'u rall con Dios. Adë zeldë guëná'bëdia'a mēnë narni'i: “Nápëdia'a duldë”.

Guna'bë di'dzë rall lla na shcuendë ayunë
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Iurní ra nazianaldë lë'ë Juan Bautista, guabi'guë rall lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú lë'ë na'a nu ra fariseo rdë'në na'a ayunë zihani vueltë perë ra shmënëll adë rúnëdi'i rall ayunë?

15 Jesús guni'i:

—Nahia ziquë lliguë shtë sa'a. ¿Ni mudë gunë të obligar ra invitadë shtë sa'a, gacu rall lari nagasë ziquë mënë narunë velar guëc tégulë mientras quëbezënú lliguë lë'ë rall? Aquëdi'i. Perë guëdchini dzë nu guëdchini tiempë lë'ë lliguë tsabsú nga'li; iurní sí, gunë rall ayunë.

16 'Ni tubi adë chu rúnëdi'i rumiendë lu tubi lari gushë con lari nardëá purquë si talë guëguëu'l lari nardëá lu lari gushë, más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a lari. 17 Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë purquë adë gúnëdi'i gan bulsë gushë la fuersë shtë vini cubi. Rie'zë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u, nu gullini ra bulsë. Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guënitidi'in. Shti'dza adë rgá'adi'i con custrumbë shtënë të.

Shini Jairo nu na'a naguna'zi shabë më
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Mientras Jesús quëadí'dzi' ra cusë rë', tubi narnibë'a mënë bëdchini; bëzullíbill lu më nu guní'ill:

—Shtsa'pa niá'asë gualú guti, perë si talë guídëll lidcha; si talë guëdchi'bë guiá'al guëc shinia, guëbáni' stubi.

19 Jesús guasuldi'; iurní guanaldë më lë'ëll con ra shini gusë'dë më. 20 Iurë guanaldë më lë'ëll, tubi na'a narac llu'u rllë'ë rëni'; guabí'guëll lu Jesús. Guc chi'bë chupë izë rac llú'ull. Iurní guabí'guëll lu Jesús nezë tëchi më. Guná'zill rua' shabë më. 21 Rúnëll llgabë: “Si talë guëna'zia shabë më, guëaca”. 22 Jesús bëdchigrë lu më nezë tëchi më; guná më lu na'a nu repi më:

—Adë riádi'i ldu'ul, Nanë. Hia lë'ëll bëáquëll purquë gualdí ldu'ul na.

Mizmë iurní bëáquëll.

23 Iurë Jesús bëdchíni' lidchi më importantë; guná më lu narëta' nu guná më lu ra musicuë. Ra mënë ru'në rall nu ruidë bënë rall. 24 Iurní repi Jesús:

—Gulë bëru'u ndë'ë purquë lë'ë lliguëna'a rë' adë gútidi'i' sino nagá'si'.

Perë ra mënë bëllidchinú rall lë'ë më. 25 Jesús guní'i' de quë guëru'u rall. Iurní guatë më la'ni hiu'u nu guna'zi më guia'a tégulë. Iurní guashtë tégulë nga'li.

26 Guëdubi lugar catë rnibë'a regiuni ni, bërë'tsë di'dzë nu famë shtënë më. Biadi'dzë mënë pë guc con lë'ë tégulë.

Bënëac Jesús chupë ciegu

27 Jesús bëru'u lugar ni; chupë ciegu guanaldë rall lë'ë më; guni'i rall fuertë:

—Bëga'a ldu'ul lë'ë na'a, llëbni David.

28 Iurë Jesús guatë la'ni hiu'u, bëdchini ra ciegu lu më; repi më lu rall:

—¿Gu rialdí ldu'u të de quë zac gunëaca lë'ë të?

Lë'ë rall bëquebi rall:

—Rialdí ldu'u na'a, Dadë.

29 Iurní Jesús bëshá guia'a slu rall nu repi më:

—Gaquin según fe nanapë të.

30 Hia slu ra mënë ni bëaquin. Iurní Jesús gunibë'ai' con ordë lu rall, ni tubi adë chu gac bë'adi'i lo quë nabë'ni'.

31 Perë niá'asë gualú bëru'u rall nga'li, iurní guzublú ruadi'dzë rall guëdubi regiuni lo quë nabë'në Jesús.

Bënëac Jesús tubi gu'pë

32 Iurë Jesús con ra shini gusë'dë më ziaгру'u rai' nga'li, bëldá ra mënë be'dënú rall tubi gu'pë nanapë mëdzabë la'ni ldu'i.

33 Lueguë Jesús gulú hia'ldë lë'ë mëdzabë ni; hia lë'ë gu'pë guzublú biadí'dzëll. Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë. Guni'i rall:

—Nunquë la'di guná'di'ia'a guëdubi mënë shtë Israel sa' ra cusë ziquë quëhunë më.

34 Perë guni'i ra fariseo:

—Nguiu rë' rgu hiá'ldëll ra mëdzabë por pudërë shtë mëdzabë narnibë'a más.

Bëga'a ldu'u më ra mënë

35 Jesús ziaгla'guë më grë ra guë'dchi naná rëta' guëlladchi nga'li. Caglua'a më la'ni iádu'u shtë ra mënë cadë lugar catë rdchini më. Biadi'dzënú më mënë cusë za'quë lla guëdchini mieti catë rnibë'a Dios. Nu bënëac më grë clasë galguidzë nu grë ra naquëhunë sufrir ra dulurë. 36 Iurë guná më ra mënë zihani, bëga'a ldu'u më lë'ë rall purquë nalë rzac zi rall nu adë rbedchídi'i ldu'u rall. Na rall ziquë lli'li nanápëdi'i vëquërë. 37 Iurní repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, nanú zihani cusechë perë du'psë na rall parë gunë rall dchi'ni perë rnia'a lu të, 38 gulë guna'bë lu Dios

naná nashtënë cusechë parë guëshe'ldë më más mënë parë guadi'dzë rall diza'quë lu mënë.

10

Jesús gulë ra chi'bë chupë shini gusë'dë më

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Iurní Jesús guna'bë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bédë'e më autoridá nu pudërë parë guëgú rai' ra mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë nu parë gunëac rai' grë ra narunë sufrir galguidzë nu dulurë.

² Ndë'e na lë ra poshtë; guëzá chi'bë chupë rai': primërë Simón; nápi' stubi lëhi' Pedro. Nu bë'në më nombrar Andrés bëchi Pedro. Guna'bë më Jacobo nu bëchi' Juan, shini Zebedeo. ³ Guna'bë më Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo el quë narunë cubrë impuestë. Guna'bë më Jacobo shini Alfeo. Guna'bë më Lebeo, nápi' stubi lëhi' Tadeo.

⁴ Guna'bë më Simón naná miembrë shtë partidë cananista, nu guna'bë më Judas Íscariote el quë nabë'në intriegu lë'e Jesús.

Jesús gunibë'a tsagni'i ra poshtë diza'quë lu ra mënë

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Jesús gunibë'a guëzá chi'bë chupë nguiu ni; guni'inú më lë'e rai' lla guzia'a rai'. Repi më lu rai':

—Adë tsádi'i të regiuni catë quëreldë ra nadë nádi'i më israelitë. Nu adë tsutëdi'i të guë'dchi Samaria. ⁶ Más bien tsa të lu ra mënë naná ziquë lli'li naguniti, quiere decir, naciuni Israel. ⁷ Gulë biadi'dzë lu mënë lla tsutë mënë catë rnibë'a Dios purquë hia lë'e iurë ziagdchini të guë'nibë'a më. ⁸ Gulë bënëac ra narac llu'u. Gulë bëcua'ñi ra tēgulë. Gulë bënëac narac galguidzë ru'dzë ládi'. Gulë cu grëtë' mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Lë'e të bë'në të recibir pudërë ndigá; gulë bédë'e sin quë gúnëdi'i të cubrë.

⁹ Adë guá'adi'i të orë, ni bédchichi, ni dumí mitu'në. ¹⁰ Adë guá'adi'i të panitë parë quë dumí. Adë guá'adi'il chupë manguë, nilë chupë par rachi. Adë guá'adi'il bastunë. Pues el quë narunë dchi'ni napë derechë parë gaul lidchi shlámëll.

¹¹ Iurë lë'e të guëdchini të tubi guë'dchi u tubi ranchi, gulë quili nga'li tubi mënë naná runë tucarë guëquë diaguë shti'dza.

Hia nga'li guëa'në të lídchill hashtë iurë lë'e të guëbi' të. ¹² Iurë lë'e të tsutë të lidchi mënë ni, gulë bë'në saludar lë'i' con tubi diza'quë. ¹³ Si talë ra mënë ni runë tucarë guëquë diáguëll shti'dza, gulë bédë'e bendición shtë të nga'li; perë si talë adë guëquë diáguëdi'i rall shti'dzë të, si talë adë nádi'i ra mënë më za'quë, gulë biequi nga'li con grë diza'quë shtë të. ¹⁴ Si talë nēdi'i mënë ni gunë recibir diza'quë nu nēdi'ill guëquë diáguëll shti'dzë të, iurní gulë bëru'u hiu'u ni u guë'dchi ni. Iurní gulë guëdchibi gushëguui'u nadchi'bë guëa' të ziquë sēñi de quë adë gualdídi'i ldu'u rall. ¹⁵ Guldía rnia'a, dzë shtë juici más llëru'bë na cashtigu parë guë'dchi ni quë parë ra mënë shtë Sodoma u Gomorra.

Guëzac zi mënë lë'e të

¹⁶ Gulë guná, na guëshe'lda lë'e të cumë ziquë ra lli'li ladi ra ma dushë, perë gulë gac nasini cumë ziquë serpientë, nu gulë gac nadu'u ziquë palumë. ¹⁷ Gulë gapë cuidadë ra mënë shtë lugar ni; gunë rall intriegu lë'e të lu ra gubernë nu hashtë guëne'e rall galné lë'e të la'ni iádu'u. ¹⁸ Tsanú rall lë'e të lu ra gubernadurë nu lu rēy purquë na të shmëna. Zni gac të testigu shtëna delantë lu ra autoridá hashtë delantë lu ra nanádi'i më israelitë. ¹⁹ Perë iurë lë'e rall gunë rall intriegu lë'e të lu ra gubernë, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të lu rall u por lo quë naguadi'dzë të lu ra mënë, purquë iurë lë'e iurë guëga'a, Dios guësëdchini më di'dzë parë guadi'dzë të ²⁰ purquë lëdë lë'edi'i të guadi'dzë të sino lë'e Espíritu Santo naze'dë de Shtadë të, guadí'dzi' por lë'e të.

²¹ Ra nguii gunë rall traicionar ra bëchi sa' rall të parë gati sa'll. Ra shtadë ra mënë gunë rall traicionar shini rall. Shini rall guëásëll guëc shtadë rall hashtë quini rall shtadë rall. ²² Grëtë' mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna, perë el quë nagac firmë hashtë fin, ndë'e gac salvar. ²³ Iurë lë'e mënë guëzunaldë rall lë'e të cualquier tubi guë'dchi catë guëdchini të, gulë bëru'u nga'li; gulë bëllu'në hashtë stubi guë'dchi purquë guldía rnia'a, lë'e nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu

guëdchíni' antsë quë lë'ë të guadi'dzënú të diza'quë lu mënë guëdubi guë'dchi shtë Israel.

²⁴ 'Ni tubi narsë'dë lu shmësi', lasáquëdi'ill más quë mësë shtënéll. Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi'. ²⁵ El quë narsë'dë, tsull cunformë según el quë naquëglua'a, hashtë despuësë iurní tsalú studi shtënéll, iurní gáqui' ziquë lë'ë mësë. Zni na tubi muzë parë lu shlámëll. Ziquë tubi nguiu con shíni', cagni'i ra mënë rribë'a mëdzabë Beelzebú na, nu zac guëni'i rall rribë'a mëdzabë lë'ë të.

Chu guëdzëba'a
(Lc. 12.2-9)

²⁶ 'Por ni rria'a lu të, adë rdzëbëdi'i të ra mënë. Pues ni tubi cusë nanaga'chi adë guëá'nëdi'in sin adë guërú'udi'in lu llni. Nu grë cusë naga'chi, napë quë guëdë'ë mënë cuendë de ni. ²⁷ Lo quë narnia'a lu të apartë, gulë guni'i di'dzë ni delantë lu grë mënë. Lo quë nabëluá'ahia lu të apartë, gulë guni'i fuertë dizdë guëc hiu'u. ²⁸ Adë rdzëbëdi'i të ra narguini cuerpë perë adë gáquëdi'i quini rall almë. Más bien gulë bëdzëbë el quë nanapë pudërë guëzalú cuerpë nu almë la'ni gabildi.

²⁹ 'Rdu' ra ma'ñi, chupë ma por tubi centavë, perë ni tubi de lë'ë ra ma adë rátidi'i sino quë lë'ë Dadë Dios adë guëdë'ë më sí; Dios rdë'ë më cuendë. ³⁰ Napë më cuendë bëldá guitsë guëquël. ³¹ Adë rdzëbëdi'i të; pues más lasac të quë ra ma'ñi.

Pë gac con ra shmënë Jesús
(Lc. 12.8-9)

³² 'Grëtë' el quë naguëquebi favurë de na delantë lu ra mënë, na guëquebia favurë de lë'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e. ³³ Perë si talë nanú el quë narni'i nádi'ill shmëna delantë lu ra mënë, na guna negar lë'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e.

Por Jesús nanú divisioni
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ 'Adë rúnëdi'i të shgabë të de quë zeldënúa paz lu guë'dchiliu rë'. Pues adë zeldënúdia'a parë cuedchí ldu'u mënë con sa'll lu guë'dchiliu sino parë gac dividir mënë por shti'dza. ³⁵ Na zelda parë grë ra nguiu guëasë rall guëc shtadë rall, shtsa'pë rall guëasë rall guëc shni'a rall. Nu ra lli'li

guëasë rall guëc suëgrë rall. ³⁶ De mudë de cadë tubi rall gac rall enemigu parë famili shtënéll rall.

³⁷ 'El quë narac shtu'u shtádi' u shní'ai' más quë rac shtú'ull na, adë rlluí'idi'i gáqui' shmëna. El quë narac shtu'u llgá'ni' u shtsápi' más quë rac shtú'ull na, adë rlluí'idi'i gáquëll shmëna. ³⁸ El quë nadë gúnëdi'i renunci prupi deseó shtënéll, si talë adë nëdi'i gátill por na; si talë adë tsanáldëdi'ill shneza, nguiu ni nasáquëdi'ill gáquëll shmëna. ³⁹ El quë narac shtu'u gac salvar vidë shtënéll, guëní'till vidë shtëni', perë el quë naguëniti vidë shtëni' por na, ni gac salvárëll.

Premi parë ra shmënë Jesús
(Mr. 9.41)

⁴⁰ 'El quë narunë recibir cualquier tubi de lë'ë të, mënë ni también rúnëll recibir na. El quë narunë recibir na, mënë ni rúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na. ⁴¹ El quë narunë recibir tubi shmuzë Dios purquë ze'dë mënë ni de Dios, ni gúnëll recibir mizme premi nardë'ë Dios parë ra shmuzë më nabiadi'dzë shti'dzë më. El quë narunë recibir tubi nguiu za'quë purquë nall më za'quë, mënë ni gúnëll recibir premi shtë më za'quë. ⁴² Cualquier el quë naguëdë'ë tubi vasë nisë galë, të gu tubi más humildë shmëna, guldía rria'a lu të, segurë guëdë'ë Dios tubi premi cá'all.

11

Ra nabëshe'ldë Juan Bautista lu Jesús
(Lc. 7.18-35)

¹ Iurë Jesús gualú guni'i më lla mudë guzia'a ra chi'bë chupë shini gusë'dë më, bëru'u më nga'li parë zia'a më. Bëlua'a më diza'quë lu ra mënë guë'dchi narëta' guëlladchi.

² Juan nanú lachigui'bë perë bini' lo quë naquëhunë Cristo. Iurní bëshé'ldi' bëldá shmëni'; tsagná rall lë'ë Jesús ³ parë guagna'bë di'dzë rall lu më:

—¿Gu lë'ël nal Cristo, el quë napë quë guëdchini por partë shtë Dadë Dios, u napë quë guëlezë na'a stubi naguëdchini?

⁴ Jesús repi:

—Gulë tsaguëchi lu Juan lo quë naguná të nu lo quë nabini të. ⁵ Gulë biadi'dzë

grètè' lo què naganá tē: ra ciegu rna; ra cujē rzē; ra narac galguidzē ru'dzē ládi', guzunē rall; grē ra cue'tē bēabrí rini rall. Ra tēgulē gubani rall stubi. Grē ra prubi quèquē diaguē rall diza'quē parē gac salvar rall. ⁶ Guèquitē ldu'u ra naná tsagla'guē tsaldí ldu'i na, grē ra nartúdi'i lúhi' gáquēll shmēna.

⁷ Iurē lē'ē shmēnē Juan zēagzē, iurní Jesús guzublú quēadi'dzē mē shcuendē Juan. Repi mē lu ra mēnē:

—¿Pē guagná tē lu shlatē; tubi ziquē gui'lli narni'bi mbē? ⁸ Aquēdi'i. ¿Pē guagná tē lu tubi nguii nanacu lari chulē? Aquēdi'i. Lē'ē tē nanē tē de quē grē ra naracu con lari nalasac zihani dumí, quēreldē rall lidchi rēy. ⁹ Por fin ¿pē guagná tē lu tubi muzē shtē Dios? Perē sí, de verdá guná tē tubi muzē shtē mē mayurē quē ra nabiadi'dzē shti'dzē mē guahietē. ¹⁰ Juan na el quē narni'i Sagradas Escrituras: Na guēshe'lda tubi naguadi'dzē por na antsē guēlua'alul lu mēnē.

¹¹ Guldía rnia'a, grètè' ra mēnē nagubani tiempē guahietē, nápēdi'i rai' más hunurē quē Juan. Perē rnia'a lu tē, el quē namás humildē entrē ra mēnē narialdí ldu'i diza'quē shtēna, napē rall más hunurē quē Juan.

¹² 'Dizdē Juan Bautista hashtē iurne', ra mēnē mal rac shtu'u rall guēzalú rall diza'quē shtē Dios parē adē tsutēdi'i mēnē catē rnibē'a Dios. Ra narac shtu'u tsutē nezē za'quē, runē rall llēru'bē fuersē parē tsutē rall. ¹³ Grètè' lo quē nabēquē'ē ra muzē nabiadi'dzē shti'dzē Dios nu lo quē nabēquē'ē Moisés, guni'i rai' lo quē narac shtu'u Dios hashtē tiempē shtē Juan Bautista. ¹⁴ Si talē lē'ē tē rac shtu'u tē tsaldí ldu'u tē lo quē narnia'a de Juan, náhi' ziquē Elías. Juan náhi' el quē muzē shtē Dios guni'i guahietē napē quē guēdchini. ¹⁵ Si talē rac shtu'u tē tsasē tē, gulē bēquē diaguē bien lo quē narnia'a.

¹⁶ 'Guadi'dza tubi comparaciuni lla na mēnē tiempē ne'. Lē'ē rall na rall ziquē llguē'nē nacaguitē. Zúbēga'a rall lu llguēa' nu rni'i rall fuertē lu sa' rall: ¹⁷ "Bēdi'ldi na'a musiquē lēgrē perē adē bēgu'ldi'i tē. Bēdi'ldi na'a cantē tristē perē adē bí'nidi'i tē." ¹⁸ Bēdchini Juan; adē gudáudi'i zihani

cusē nu adē bii'di'i licor, perē lē'ē tē rni'i tē de quē nápi' tubi mēdzabē la'ni ldu'i'; por ni adē guanáldēdi'i tē lē'i'. ¹⁹ Lueguē bēdchinia, nguii nabēshe'ldē Dios; rni'i tē rau sha'ta nu rni'i tē ruhia vini. Rni'i tē nahia amigu shtē pecadurē nu amigu shtē ra narunē cubrē impuestē, por ni adē rialdídi'i ldu'u tē shti'dza. Manērē nacanihunē Dios na ziquē llni; rlua'ain la'ni vidē shtē ra naná riasē shti'dzē mē de verdá.

Ra mēnē adē guasēdi'i rall shti'dzē mē (Lc. 10.13-15)

²⁰ Iurní lē'ē Jesús guzublú quēgni'i mē lu ra mēnē guē'dchi catē bē'nē mē más mila-grē ru'bē purquē ra mēnē ni, adē bēabrídi'i ldu'u rall con Dios. Iurní guni'i mē:

²¹ —Prubi de lē'ē tē mēnē shtē guē'dchi Corazín. Prubi de lē'ē tē mēnē shtē guē'dchi Betsaida; purquē si talē mēnē shtē Tiro nu Sidón nianá rall grē ra milagrē naganá tē, pues hia niac cambi mudē nanabani rall; niabrí ldu'u rall con Dios. Niazubē rall lu dē nu niacu rall lari nagasē ziquē señi de quē bē'nē nadzē'ē mudē nanabani rall. ²² Na rnia'a lu tē, dzē guēshe'ldē Dios juici guēc mēnē shtē guē'dchiliu, ra mēnē shtē Tiro nu Sidón gunē rall sufrir menos quē lē'ē tē. ²³ Nu rnia'a lu tē naquēreldē guē'dchi Capernaum, runē nadchini tē por tantē llni nabē'nē tē recibir, perē tsalú tē lugar catē quēbezē ra tēgulē purquē mēnē shtē ciudá Sodoma, si talē nianá rall mila-grē cumē ziquē guná tē, pues todavía nianá quēbezē guē'dchi Sodoma iurne'. ²⁴ Perē rnia'a lu tē, dzē shtē juici lē'ē tē gunē tē recibir más cashtigu dushē quē ra mēnē shtē regiuni shtē Sodoma.

Gulē te'e lua parē cuedchí ldu'u tē (Lc. 10.21-22)

²⁵ Tiempē ni Jesús biadi'dzēnúhi' Shtádi': —Dadē, dushquíllil, rnibē'al gube'e nu guē'dchiliu. Quēhuna alabar lē'ēl, Dadē, bēluá'al shtí'dzēl lu mēnē humildē, rac bē'a rallin. Perē nacahi shtí'dzēl bē'nēl parē ra mēnē narni'i na rall mē ru'bē, ra mēnē narianaldē tēchi llgabē nguii. ²⁶ Zni bē'nēl Dadē purquē zni rac shtú'ul gac.

²⁷ 'Lē'ē Shtada bēne'e grètè' cusē rē' parē na; ni tubi chu runguē bē'a chu

nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bë'ái'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bë'ahia chu náhi'. Nahia shini më; gunguë bë'a mënë Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguiu ni Shtada. ²⁸ Gulë te'e lua grëtë' el quë narbedchídi'i ldu'i, grë të nariashac ldu'i por duldë shtë të, guënhia paz parë lë'ë të. ²⁹ Gulë bëca'a yuguë naguëdchi'ba guëc të nu gulë bësë'dë shti'dza. Nadú'uhia nu nalë pacënci nahia. Gulë te'e lua të guëdzëlë të descansë parë almë shtë të. ³⁰ Ldai' nabëluá'ahia lu të, nalë sencigi nahin parë gua'a të ziquë tubi yuguë shashu. Lo quë narnibë'ahia adë nagánëdi'in.

12

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u dzë narzi'i ldu'u mënë

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ La'ni ra dzë ni Jesús zia'ai' nezë shtënë më catë rgabní trigu. Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, ra shini gusë'dë më bédchini galërdia'në ldu'u rai'. Iurní guzublú caniashi rai' du'u shtë trigu parë quëháu rai' bédchi trigu. ² Iurë lë'ë ra fariseo guná rall lo quë nabë'në rai', repi rall lu Jesús:

—Guná, ra shini gusë'dël quëhunë rall lo quë naprovité según lëy. Caniashi rall du'u dzë narzi'i ldu'u mënë.

³ Jesús repi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të histori lo quë nabë'në David guahietë con ra narianaldë téchi'? Bëldia'në David nu guatëhi' lidchi Dios. ⁴ Guna'zi David guetështildi sagradë. David gudáuhi' guetështildi ni, perë según lëy shtë Dios sulë bëshuzi napë rall dereché gau rai' guetështildi sagradë, lédëdi'i David con ra mënë nananú con lë'i'. ⁵ Hia bi'ldi të lëy shtë Moisés. Ra bëshuzi shtë iádu'u adë rzí'idi'i ldu'u rall dzë descansë por trabaju nanapë rai'; nu nádi'in duldë. ⁶ Na rnia'a lu të, zuga'a tubi nguiu ndë'ë naná más importantë quë iádu'u. ⁷ Lë'ë të, ¿pë adë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras? “Na rac shtua'a guëga'a ldu'u të sa' të más quë ra ma narne'e të lu bëcu'guë ziquë ofrendë”. Si talë riasë të di'dzë ni, adë gúnëdi'i të condenar ra nanápëdi'i faltë. ⁸ Lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu

guë'dchiliu, nápi' autoridá nu pudërë parë guëni'i' pë gunë mënë dzë narzi'i ldu'u mënë.

Tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Iurní Jesús bëru'u lugar ni. Guatë më la'ni iádu'u shtë ra mënë. ¹⁰ Nga'li zuga'a tubi nguiu nagubidchi tubi guiá'ai'. Perë ra fariseo rac shtu'u rall guëdzëlë rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë Jesús. Iurní guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Según lëy ¿gu nanú permisi gunëac mënë narac llu'u grë ra dzë narzi'i ldu'u mënë?

¹¹ Repi Jesús:

—¿Chu de lë'ë të si talë guënítil tubi lli'li, si talë ldaguë ma la'ni guërzú dzë descansë, pë adë tsaldúdi'i të ma? ¹² Pues más nasac vidë shtë nguiu quë lli'li. Zni nanú permisi gunë mieti bien dzë narzi'i ldu'u ra mënë.

¹³ Iurní repi më lu nguiu nagubidchi guiá'ai':

—Bëldí guiá'al.

Lë'ë nguiu bëldí guiá'ai'. Lueguë bëac guiá'ai'; bëa'në guiá'ai' ziquë na stubi guiá'ai'. ¹⁴ Iurní bëru'u ra fariseo. Guzublú rall quili rall manërë parë quini rall lë'ë Jesús.

Lo quë nabëquë'ë Isaías

¹⁵ Iurë guc bë'a Jesús pë quëhunë ra fariseo, bëru'u më; zia'a më stubi lugar. Perë cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më. Jesús bënëac grëtë' narac llu'u. ¹⁶ Nu bédë'ë më ordë de quë adë guadí'dzëdi'i ra mënë chu na më. ¹⁷ Zndë'ë guc parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë Isaías, muzë shtë Dios:

¹⁸ Ndë'ë lë'ë shmuza nagulëa;

el quë nalë rac shtua'a nu el quë narquite ldua'a.

Guëdë'ëhia Espíritu Santo cuezënúhi' më ni. Guëni'i më lu mënë nanádi'i më israelitë de quë ze'dë guëdchini juici shtë Dios.

¹⁹ Adë guadí'dzëdi'i më tantë. Na më nadu'u.

Adë rtá'lëdi'i më di'dzë; adë guëní'idi'i më fuertë nezë.

²⁰ Na më pacënci; adë nádi'i më ziquë el quë narguitsu gui'lli.

Nádi'i më ziquë el quë narsëaldë mëchi narquë gui'i.

Cuezë më hashtë cueshtë gubernë shtëhi;
guënbë'a më manërë justë.

²¹ Mënë nanádi'i më israelitë, tsaldí ldu'u
rall shti'dzë më parë gac salvar rall.

*Guni'i ra mënë napë Jesús mëdzabë la'ni
ldú'i'*

(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Iurní bédchinínú mënë tubi nguiu lu
Jesús. Nall ciegu nu gu'pë. Bë'në mëdzabë
nananú la'ni ldu'u nguiu ni parë adë
rnádi'ill nu rní'idi'ill. Jesús bënëac lë'i'.
Iurní guná nguiu, nu clarë biadi'dzë nguiu.

²³ Grëtë' ra mënë narëta' nga'li, guasë ldu'u
rall nu bédzëguë' ldu'u rall. Guni'i rall:

—¿Pë lë'edi'i llëbni David ndë'ë, el quë
nacabëza'a?

²⁴ Perë ra fariseo bini rall lo quë naguni'i
mënë; guni'i rall:

—Perë hiembrë rë' rgull mëdzabë por
pudërë shtë Beelzebú, jëfë shtë ra mëdzabë.

²⁵ Perë gac bë'a Jesús lo quë narunë rall
shgabë rall. Iurní repi më:

—Si talë grë mënë shtë gubernë rdildi
cuntrë mizmë sa' rall, tsalú gubernë.
Igal gac con tubi guë'dchi nu si talë
tubi famili rdildi entrë lë'ë rall, guëdchini
tiempë tsalú famili ni. ²⁶ Nu Satanás, si
talë Satanás nadivididë mizmë lë'ëll, tsalú
pudërë shtënell; guënbë'adi'ill shmënell
iurní. ²⁷ Si talë rguhia mëdzabë por pudërë
shtë Beelzebú, ¿chu runë compa'ni ra mënë
sa' të nargú mëdzabë la'ni ldu'u mënë?
Mizmë nguiu ni gunë rall juzguë lë'ë të.

²⁸ Perë si talë con pudërë shtë Dios rguhia
mëdzabë, hia bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a
Dios parë guënbë'ai' lë'ë të.

²⁹ ¿Lallë gac tsuté tubi nguba'në lidchi
tubi nguiu fuertë të parë guëdchisull pë
shtënell mënë? Primërë napë quë guëli'bill
nguiu ni, iurní sí, zac guëdchisull pë shtënell
mënë ni.

³⁰ 'El quë nanédi'i guëni'i favurë de na,
nall cuntrë de na. El quë nadë rtëádi'i mënë
lua, na ziquë tubi narsëllu'në mënë lua.

³¹ 'Rnia'a lu të de quë zac perdunë grë
duldë shtë ra nguiu nu grëtë' didzabë
narni'i rall, gunë më perdunë, perë si
talë guni'i mënë di'dzë mal cuntrë Espíritu
Santo, ni sí, jamás adë nídi'i perdunë.

³² Cualquier narni'i didzabë guëc nguiu

nabëshe'ldë Dios, zac perdúnëll perë el quë
naruadi'dzë cuntrë Espíritu Santo, jamás
adë gáquëdi'i perdunë parë guëdubi tiempë
lu guë'dchiliu rë', nilë lu stubi guë'dchiliu
nanadë tsalúdi'i.

Nashi shtë hiaguë rlua'a pë hiaguin

(Lc. 6.43-45)

³³ 'Si talë hiaguë nahin cusë za'quë, zni
rne'ei' nashi za'quë. Si talë hiaguë nahin
mal, pues nashi mal rne'ei'. Shnashi hi-
aguë rlua'a pë hiaguin. ³⁴ Lë'ë të llëbni
mbe'ldë, ¿lallë gac guëni'i të cusë za'quë?
hia quë lë'ë të mizmë lë'ë të na të mal. Pues
ruadi'dzë të zihani di'dzë dzabë naze'dë
la'ni ldu'u të. ³⁵ Nguiu za'quë ruadí'dzëll
cusë za'quë purquë cusë za'quë nanú la'ni
ldú'ull. Perë ra nguiu mal ruadí'dzëll
cusë mal purquë cusë mal nanú la'ni ldu'u
rall. ³⁶ Perë na rnia'a lu të, dzë shtë
juici grë mieti guëdë'ë rall cuendë lu Dios
por grë ra di'dzë nagúpëdi'i rall cuidadë.
³⁷ Purquë según di'dzë nabiadi'dzë të, gunë
më juzguë lë'ë të; gac salvar të u gac conde-
nadë të.

*Ra mënë mal rac shtu'u rall guëná rall
tubi milagrë*

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸ Iurní guni'i ra fariseo nu ra narlua'a
lëy lu Jesús:

—Mësë, rac shtu'u na'a guëná na'a tubi
señi, tubi milagrë ru'bë gúnëll.

³⁹ Jesús bëquebi:

—Mënë mal nalë rac shtu'u rall guëná
rall tubi se'ni nu milagrë ru'bë, perë hia
jamás adë chu guënë'eru'u más se'ni, sulë
se'ni ziquë naguc con Jonás. ⁴⁰ Ziquë Jonás
gua la'ni mbeldë durantë tsunë dzë nu
tsunë gue'lë, zni zac con nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guë'dchiliu; guëca'chi ra mënë lë'i'
la'ni ba'a; tsúhi' nga'li tsunë dzë nu tsunë
gue'lë. ⁴¹ Grë ra naguquërdë ciudá shtë
Nínive tsasuldí rall lu juici con ra mënë
naquërdë ne', nu guëni'i ra mënë shtë
Nínive ra mënë nanabani ne' na rall cul-
pablë purquë ra mënë shtë Nínive, iurë
bini rall shti'dzë Jonás, bëabré ldu'u rall
con Dios. Gulë guná, hia bédchini tubi más
më importantë quë Jonás. ⁴² Iurë gac juici
shtë Dios, lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur,
tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani

ne'; na rall culpablë purquë na'a ni bidë guënall lu Salomón të guëquë diáguëll llgabë shtë Salomón; perë gulë guná, hia bédchini tubi más më importantë quë Salomón.

Mëdzabë mal nabëabré ldu'u mënë
(Lc. 11.24-26)

⁴³ Turë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguui, rzëll catë nídi'i nisë. Rguílill catë cuézëll perë adë rdzëlëdi'ill lugar. Iurní rní'ill: ⁴⁴ "Guëabréa ldu'u mënë catë bërua'a". Bédzëlëll nguui ziquë tubi hiu'u bien arregladë nu limpi. ⁴⁵ Iurní tsaglli'i mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë lë'ëll; riuté rall la'ni ldu'u nguui ni. Por fin bëa'në nguui peor quë antsë. Zni gac suceder con ra mënë mal rë'.

Shni'a nu bëchi Jesús

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Nianá Jesús zia gla'guë quëadí'dzi' lu ra mënë zihani, iurní bédchini shni'a më con ra bëchi më. Rëta' rai' tēchi fuërë nu rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' lë'ë më. [⁴⁷ Bédchini tubi nabédchininú rsunë lu Jesús. Guni'ill:

—Lë'ë shní'al nu ra bëchil zuga'a rai' tēchi fuërë; rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' lë'ë.]

⁴⁸ Perë lë'ë më repi lu naganú rsunë:

—¿Chull na shní'ahia? ¿Chull na bëcha?

⁴⁹ Iurní bë'në më sēñi con guia'a më; guni'i më shcuendë ra shini gusë'dë më:

—Ndë lë'ë shní'ahia nu ndë'ë na bëcha

⁵⁰ purquë grëtë' el quë narunë según voluntá shtë Shtada naquëbezë gube'e, na bëcha; nall zana, nu nall shní'ahia.

13

Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Mizmë dzë ni bëru'u Jesús hiu'u. Iurní guzubë më rua' nisë ru'bë nu cantidá mënë bédëá rall lugar catë quëbezë më. ² Por ni Jesús guatë la'ni tubi barcu; iurní guzubë më parë guëlua'a më. Grëtë' ra mënë bëa'në rall rua' nisë lu guiu'u. ³ Caglua'a më zihani cusë por comparaciuni. Guni'i më:

—Tubi nguui guagtë'tsëll bë'dchi. ⁴ Iurë bëtë'tsëll bë'dchi, du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë, hia nga'li bédchini ra ma'ñi. Gudáu ma ra bë'dchi. ⁵ Stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú.

Hia bë'dchi ni nasesë galdanin purquë du'pë guiu'u nanú ⁶ perë iurë lë'ë ngubidzë bëru'u, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chi; gubidchin. ⁷ Stu'pë bë'dchi gulaguë ladi ra gui'lli guitsë. Galdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin. ⁸ Perë stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Nga'li bédë'in cusechë. Bëldá bë'dchi bédë'ë tubi gahiua por tubi. Sëbëldahin bédë'ë sesenta por tubi bë'dchi. Stubi bédë'ë galdë bi chi por tubi. ⁹ Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Pëzielú guni'i më comparaciuni

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú ruadí'dzël lu ra mënë por comparaciuni?

¹¹ Lë'ë më bëquebi:

—Dios bëshë'ldë llni guëc të parë riasë të manërë narnibë'a Dios ziquë rëy, perë adë bëshë'ldëdi'i Dios llni guëc rall parë gac bë'a rall manërë narnibë'a më. ¹² El quë narac shtu'u tsasë shti'dzë më, guëdë'ë më más llni, perë el quë nanëdi'i tsasë shti'dzë më, tsabsú grë llni nanápëll. ¹³ Por ni quëadi'dza por comparaciuni purquë lë'ë rall rna rall lu milagrë shtëna perë adë riasëdi'i rall. ¹⁴ Zni na rall. Guc cumplir shti'dzë Isaías el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ëi:

Lë'ë të, sí, segurë guini të perë adë riasëdi'i të.

Segurë guená të perë adë guëdë'ëdi'i të cuendë

¹⁵ purquë nalë naguëdchi ldu'u mënë. Adë nēdi'i rall tsasë rall; adë nēdi'i guëdë'ë rall cuendë shti'dzë Dios.

Nēdi'i rall guëdchini llni guëc rall.

Na rall ziquë ra ciegu nu ziquë naná rcue'të.

Nēdi'i rall tsasë rall parë guëabré ldu'u rall con na parë gunëaca almë shtë rall të gac salvar rall.

¹⁶ Dichusë të purquë riasë të lo quë narná të nu rdë'ë të cuendë shti'dza. ¹⁷ Guldía rnia'a, cantidá ra muzë shtë Dios guahietë nu mënë za'quë naguquërelde antsë, guc shtu'u rai' nianá rai' cusë nabëna

perë adë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' nini rai' di'dzë shtëna nabini të perë adë bínidi'i rai'.

Jesús biadi'dzë shcuendë bē'dchi
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ 'Gulë bëquë diaguë iurne' lo quë narunë cuntienë comparaciuni shtë naquëgtë'tsë bē'dchi. ¹⁹ Grë ra nabini díz'a'quë narni'i lla rnibë'a Dios ziquë rëy perë riasédi'ill, nall ziquë bē'dchi nagulaguë lu nezë. Ridë mëdzabë; rdchisú mëdzabë diza'quë nabëcabní më la'ni ldú'ull. ²⁰ Bē'dchi nagulaguë lu guiu'u guë'ë, na ziquë mënë narini diza'quë; rëuu' ldu'u rall diza'quë; lueguë rca'a rallin con gustë. ²¹ Perë cumë ziquë plantë nanápēdi'i shlu'chi, adë tsaglá'guēdi'i rall shnezë më. Iurë lē'ë ra mënë rzac zi rall lē'ëll por shti'dzë Dios u iurë rzunaldë mënë lē'ëll, lueguë rëazë guëtëll. ²² Bē'dchi nagulaguë ladi guilli guitsë, na ziquë el quë narini diza'quë perë por tantë rac ldu'u rall por ra cusë shtë guē'dchiliu nu rac shtu'u rall gac rall ricu, hia adë rianáldēdi'i rall tēchi diza'quë. Grë deseó mal na ziquë guilli guitsë narte'e ra plantë nu adë rdē'ēdi'in cusechë. ²³ Perë bē'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë ra mënë narini diza'quë shtë Dios. Riasë rall pë runë cuntienë shti'dzë më. Nall ziquë plantë nardē'ë cusechë. Bēldá rall rdē'ë tubi gahiu'a por tubi bē'dchi. Sēbēldahin rdē'ë sesenta por tubi, nu stubi rdē'ë galdë bi chi por tubi.

Comparaciuni shtë guilli mal ladi trigu

²⁴ Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi nguiu nabëcabní bē'dchi za'quë lu guiu'u shtëni'. ²⁵ Perë iurë lē'ë rall naga'si rall, bēdchini tubi enemigu. Hia hiembrë ni bēcabní guilli mal ladi trigu. Lueguë zia'all. ²⁶ Iurë lē'ë trigu guaru'bin nu lē'ë du'u bëru'u, tambiën lē'ë guilli guaru'bin ladi trigu. ²⁷ Iurní muzë shtë lamë repi rall: “Dadë, bē'dchi nabëcabnil lu lachi ¿pë bē'dchi za'quin? ¿Callë bëru'u guilli mal galdani ladi trigu?” ²⁸ Lē'ë nashtënë guiu'u guni'i: “Aquë, tubi enemigu bëcabní bē'dchi guilli”. Iurní ra muzë guna'bë di'dzë rall: “¿Gu rac shtú'ul guia' na'a të

guédashi na'a grëtë' ra guilli mal?” ²⁹ Perë lē'ë lamë guni'i: “Aquëdi'i purquë si talë gashi të guilli mal, nu zac trigu gashi të. ³⁰ Mejurë ziaru'bin juntë hashtë tiempë shtë cusechë. Iurní guë'nibë'ahia ra muzë të parë guëtëá rall guilli mal primërë nu guëli'bin, gac manullin të parë tsequin. Hia despuësë guëdëá trigu të parë tsutsá'uhin.”

Comparaciuni shtë bē'dchi mitu'në
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi bē'dchi mitu'në. Tubi nguiu guacabní bē'dchi lu shguiú'ull. ³² Bē'dchi ni na más mitu'në quë grë ra bē'dchi, perë iurë ra plantë riaru'bë, llëru'bë na hiaguë más quë grë plantë shtë lachi. Hia iurní ridë ra ma'ñi; bēdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë
(Lc. 13.20-21)

³³ Guni'i më stubi comparaciuni:

—Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi ldë levadurë nabēdchi'bë na'a con tsunë medidë harinë. Bēshepi levadurë hashtë bēdē'ëin fuersë grë nacubë.

Bëlua'a më con zihani comparaciuni
(Mr. 4.33-34)

³⁴ Guni'i Jesús grëtë' ra cusë rë' lu ra mënë con comparaciuni. Ni tubi cusë adë guni'idi'i më sin comparaciuni. ³⁵ Zndë guc parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë:

Guadi'dza por comparaciuni.

Guadi'dza ra cusë naga'chi dizdë iurë lē'ë Dios bëcue'shtë guē'dchiliu.

Jesús biadi'dzë shcuendë guilli mal

³⁶ Iurní bētë'tsë Jesús mënë. Guatë më tubi hiu'u. Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu repi rai':

—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë comparaciuni shtë guilli mal.

³⁷ Iurní Jesús repi:

—El quë narcabní bē'dchi za'quë, quëhúni' representar nguiu nabēshe'ldë Dios lu guē'dchiliu. ³⁸ Hia lachi runë significar guē'dchiliu. Bē'dchi za'quë quëhunë representar ra mënë nabē'në recibir Dios ziquë rëy. Hia lē'ë guilli

mal runë significar mënë narzu'bë diaguë shti'dzë mëdzabë. ³⁹ Enemigu nabëcabní b'èdchi mal, na mëdzabë. Ra cusechë runë significar fin shtë guë'dchiliu. Hia narca'a cusechë ni, na ra ianglë. ⁴⁰ Ziquë ra gui'lli mal guëdëahin të parë tsahin lu gui'i, zni gac iurë guëdchini fin shtë guë'dchiliu. ⁴¹ Guë'nibë'ahia tsa ra ianglë parë guëtëá rai' ra mënë narunë mal nu grë narsini sáhi' lu duldë. Na rall ziquë tubi guë'ë catë rredë mënë. ⁴² Grëtë' ra hiembrë ni tsa rall lu gui'i shtë gabildi catë gu'në rall nu hashtë guëchushí lai' rall. ⁴³ Iurní ra shini Dios guëcabts'ë rai' ziquë ngubidzë catë rnibë'a Dios, Shtadë rai'. Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Comparaciuni shtë tesurë nabëga'chi

⁴⁴ 'Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi tesurë nabëca'chi mënë lu tubi guiu'u lachi, perë tubi nguiu bëdzëlë tesurë ni. Iurní bëquitë ldu'ull. Bëcá'chill tesurë ni la'ni guiu'u stubi. Bëtuu'll grëtë' shtënell parë sí'll guiu'u catë nanú tesurë.

Comparaciuni shtë perla nallasac

⁴⁵ 'Tambiën lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi narzi'i perla fini. Ziatílill perla namás lasac. ⁴⁶ Iurë lë'ëll bëdzëlëll perla namás lasac, iurní guëtuu'll grëtë' lo quë nanápëll të parë sí'll perla ni.

Comparaciuni shtë guë'shu

⁴⁷ 'Nu zac lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi guë'shu nabëtia'a mënë lu nisë të guëna'zi guë'shu grëtë' clasë mbeldë. ⁴⁸ Iurë lë'ë guë'shu guadzë, mënë narna'zi mbeldë rgu rall guë'shu rua' nisë. Hia nga'li zubë rall parë rbë rall mbeldë. Rgutsa'u rall ra mbeldë za'quë la'ni tubi tēpë. Hia grë ra mbeldë nadë rlluí'idi'i rru'ldë rall tubi ladë. ⁴⁹ Zni gac fin shtë guë'dchiliu. ⁵⁰ Guëdchini ra ianglë lu guë'dchiliu parë cuë rai' ra mënë narunë mal ladi ra mënë narunë bien të parë tsa ra hiembrë mal gabildi catë nanú be'lë. Nga'li gu'në rall nu guëchushí lai' rall.

Tesurë cubi nu nagushë

⁵¹ Iurní Jesús guna'bë di'dzë:
—¿Gu riasë të grëtë' cusë rë'?'
Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Aha, Dadë. Riasë na'a.

⁵² Iurní repi më:

—Tubi mësë shtë lëy naná bësë'dë shcuendë lugar catë rnibë'a Dios, iurë rluá'all stubi sa'll, nall ziquë tubi lamë shtë hiu'u. Rac rgu lamë cusë cubi nu rac rgull ra cusë guahietë. Zni lë'ë mësë rac rluá'all enseñansë cubi nu enseñansë antigu.

Jesús bëabré guë'dchi Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Iurë Jesús gualú guni'i më grë ra comparaciuni, iurní gubi' më nga'li. ⁵⁴ Bëabré më guë'dchi shtënell më. Nga'li guzublú quëglua'a më la'ni iádu'u shtë rall. Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë nu guni'i rall:

—¿Callë guagsë'dë nguiu rë'?' ¿Chull bëdë'ë tantë llini? ¿Lallë rúnëll milagrë ru'bë? ⁵⁵ Nu ndë'ë lë'ë shini carpintërë José, nu shní'all María. Bëchill Jacobo nu José, Simón nu Judas. ⁵⁶ Nu ra zánëll también quëreldënú rall lë'ë hia'a. ¿Callë nezë guagsë'dëll grëtë' cusë rë'?'
⁵⁷ Adë bëgá'adi'i guzac mënë shtë guë'dchi; b'ë'nëdi'i rall cuendë de lë'ë më. Jesús repi:

—Adë rúnëdi'i mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios ladzë muzë, nilë por shfamíll. Stubi lugar sí, runë ra mënë rëspëti lë'ë muzë shtë Dios.

⁵⁸ Adë b'ë'nëdi'i më zihani milagrë nga'li purquë adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më.

14

Guti Juan Bautista

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

¹ Tiempë dzë ni, Herodes guc rëy shtë Galilea. Bínill famë shtë Jesús. ² Iurní répill lu ra narunë sirvë lull:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë; por ni nápëll pudërë; rúnëll milagrë ru'bë.

³ Perë Herodes hia nanëll de quë antsë lë'ëll gunibë'all tsa Juan lachigui'bë lí'bi' con cadënë. B'ë'në Herodes zni por causë Herodías naná tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bëchill. ⁴ Zihani vultë Juan guni'i lu Herodes:

—Adë nádi'i bien cuá'al tse'lë bëchil ziquë tsé'lë.

⁵ Herodes guc shtu'u quínill lë'ë Juan perë bëdzëbëll por ra mënë purquë casi

grë mënë guni'i rall de quë Juan na tubi naguni'i shti'dzë Dios. ⁶ Perë guc lë Herodes; shtsa'pë Herodías bëguí'ill lu grë ra invitadë shtë Herodes. Nu bëquitë ldu'u Herodes bëgui'i lliguëna'a ni. ⁷ Bë'në Herodes prometer con juramentu guëdë'ëll cualquier cusë naguëna'bë lliguëna'a. ⁸ Iurní lë'ë lliguëna'a guagni'i lu shní'ai' nia'a pë guëna'bëll lu Herodes. Shní'all bëquili guëni'i shtsá'pëll tē guëna'bëll lu Herodes:

—Ne' guënë'el guëc Juan Bautista tsu la'ni tubi platë.

⁹ Nalë gulaguë tristë ldu'u Herodes, perë hia cumë bë'nëll jurar delantë lu ra invitadë shtënëll, ¹⁰ iurní gunibë'all de quë gati Juan nu guëdë'ë ra suldadë lo quë naguna'bë lliguëna'a. Gunibë'a Herodes guriuguë guëc Juan lachigui'bë. ¹¹ Iurní be'dënú suldadë guëc Juan la'ni platë; bédë'ë rall cua'a lliguëna'a. Nu lë'ëll bédë'ëin cua'a shní'all.

¹² Iurní bini ra naguanaldë lë'ë Juan; bédchini rai' nga'li parë bia'a rai' cuerpë shtë Juan parë guaca'chi rallin. Hia despuësë guaguëchi mënë lu Jesús de quë lë'ë Juan guti.

Jesús bédë'ë nagudáu ga'i mili nguui
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Iurë lë'ë Jesús bini naguni'i Herodes de lë'ë më, bëru'u më nga'li, sulë lë'ë më con ra shini gusë'dë më. Güe'pi rai' tubi barcu; zia'a rai' tubi lugar catë chu nádi'i. Perë iurë bini ra mënë nu guc bë'a rall ca zia'a më, bëru'u rall guë'dchi parë zia'a rall lugar ni. ¹⁴ Bédchini më rua' nisë; bëru'u më la'ni barcu; guná më cantidá mënë. Iurní bëga'a ldu'u më lë'ë ra mënë nu bënëac më grë ra narac llu'u. ¹⁵ Iurë riu' gue'lë, iurní ra shini gusë'dë Jesús bédchini rai' lu më nu repi rai':

—Hia guadze'. Ni tubi adë chu quërëldëdi'i lugar ndë'ë. Guchi lu ra mënë tē guzëá rall; tsa rall lu ra guë'dchi naquë guëlladchi. Tsasi'i rall nagáu rall.

¹⁶ Jesús repi:

—Rquí'nidi'i guzëá rall; gulë bédë'ë nagáu rall.

¹⁷ Lë'ë rai' repi rai':

—Adë chu nápëdi'i nagáu rai', niétiquë ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

¹⁸ Jesús guni'i:

—Gulë gude'enuhin ndë'ë.

¹⁹ Iurní gunibë'a më subë ra mënë lu gui'lli. Iurní guna'zi më guetështildi, guzëá ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Iurní gubi'a më lu gube'e. Bédë'ë më graci lu Dios nu bëshullë më guetështildi. Iurní bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Lë'ë rai' gudi'dzin cua'a ra mënë. ²⁰ Grëtë' ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. Despuësë guadzë chi'bë chupë tēpë grë ra pedasë nabë'në subrë. ²¹ Grë ra naná gudáu guetështildi na rall ziquë ga'i mili nguui sin adë nagábëdi'i ra na'a nilë ra lliguë'në.

Jesús ziazú më lu nisë
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² Iurní Jesús gunibë'a më parë guzia'a ra shini gusë'dë më la'ni barcu parë quiblú rai' lu më stubi ladë rua' nisë. Quëgni'i më lu ra mënë parë guzëá ra mënë. ²³ Despuësë de ni, be'pi Jesús lu tubi dani parë guëni'inú më Shtadë më. Iurë lë'ë gue'lë gu', Jesús zuga'a më lë'ësë më nga'li. ²⁴ Lë'ë barcu ziazú casi guërudë nisë. Mbë con nisë nalë nadushë runin parë barcu purquë mbë ze'dë al contrari con zihani fuersë. ²⁵ Hia ze'dë grëgue'lë; Jesús ze'dë guëdchíni' catë ziazú rai'. Ziazú më lu nisë. ²⁶ Iurë shini gusë'dë më guná rai' rzë më lu nisë, bédzëbë rai'. Gurushtiá rai' fuertë:

—Aquë tu fantasmë ze'dë.

²⁷ Perë lueguë guni'i Jesús lu rai':

—Gulë gapë valurë. Na ndë'ë. Adë rdzëbëdi'i tē.

²⁸ Iurní lë'ë Pedro repi lu Jesús:

—Dadë si talë lë'ël ni'i, gunibë'a tē nu na sëa lu nisë parë guelda catë zul.

²⁹ Jesús repi:

—Gude'e pë.

Iurní lë'ë Pedro bietë la'ni barcu. Guzublú rzëhi' lu nisë parë tsáhi' catë zuga'a më ³⁰ perë iurë bédë'ë Pedro cuendë por tantë fuersë nanapë mbë, bédzëbëi' nu ré'azi' la'ni nisë. Iurní guní'i' fuertë:

—Bëlá na, Dadë.

³¹ Mizmë iurní guna'zi Jesús guia'a Pedro nu repi më:

—¿Pë du'psë fe nápël? ¿Pëzielú adë rialdídi'i ldu'ul na?

³² Iurní lë'ë rai' güe'pi rai' la'ni barcu nu bëac dchi mbë. ³³ Grë ra nazúbëga'a la'ni barcu, bëzullibi rai' lu Jesús nu repi rai':

—Verdá nal Shini Dios.

*Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret
(Mr. 6.53-56)*

³⁴ Gudëdë rai' stubi tēchi nisë. Bëdchini rai' tubi regiuni nalë Genesaret. ³⁵ Ra mënë shtë lugar ni bënguë bë'a rall lë'ë Jesús. Bëshe'ldë rall rsunë guëdubi regiuni shtë lugar de quë bēdchini më ndë. Be'dēnū ra mënë lu më grētē' ra mënë narac llu'u. ³⁶ Bē'nē rall ruëguë lu më parë guëdē'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më, bëac rall.

15

*Lo quë narshi'ni ldu'u nguui
(Mr. 7.1-23)*

¹ Iurní bëldá fariseo nu ra mēsë narlua'a lëy, guabi'guë rall lu Jesús. Ze'dë rall ciudá Jerusalén. Guna'bë di'dzë rall:

² —¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnēdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlú hia'a? sino rau rall guetështildi sin quë riétidi'i guia'a rall.

³ Perë Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Pëzielú lë'ë tē tambiēn adë rzu'bë diáguēdi'i tē mandamientë shtë Dios? Mejurë zianaldë tē custumbrë shtë tē ⁴ purquë Dios guni'i: “Gulë gapë rēspēti lu shtádēl nu lu shní'al”. Nu guni'i Dios: “El quë nargué guēc shtádēll u guēc shní'all, napë quë zu rátill”. ⁵ Perë lë'ë tē rni'i tē stubi cusë. Rni'i tē: “Si talë guēni'i nguui lu shtádēll u lu shní'all: Gáquēdi'i guna compaňi lë'ë tē purquë grë lo quë naniaca'a tē de na, nahin ofrendë parë Dios”. ⁶ Rni'i tē cualquier nguui narni'i zni, hiadë rqu'ni'di'i guëdē'ë nguui dumí ca'a shtádēll. Zni cagni'i tē lasáquēdi'i mandamientë shtë Dios. Más tsanaldë tē tēchi custumbrë shtë tē. ⁷ Na tē falsë. Bien guni'i Isaías guahietë shcuendë tē; bëquë'ëi' lo quë naguni'i Dios zdë'ë:

⁸ Ra mënë rē' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall perë ldu'u rall nalë zitu zuga'a parë na.

⁹ Adë rllu'idi'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na.

Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguui.

¹⁰ Iurní guna'bë më ra mënë nu repi më:

—Gulë bëquë diaguë nu gulë tsasë lo quë narnia'a. ¹¹ Grë ra nariuté rua' nguui, lëdë nídi'i rshi'nidi'i lë'ë nguui. Más bien lo quë narru'u rua' nguui, ze'din de la'ni ldu'u nguui, ni sí rshi'nin ldu'u nguui.

¹² Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pë adë nanël de quë ra fariseo bëldēnū rall lē'ël por di'dzë rē'?

¹³ Perë Jesús repi:

—Cualquier plantë nabëcabnídi'i Shtada, më naquëbezë gube'e, guie'shi ni con grë shlu'chin. ¹⁴ Adë gúnēdi'i tē meter con lë'ë rall. Na rall ziquë ciegu nu rlua'a rall shti'dzë rall lu los de más ciegu. Si talë tubi ciegu guësëll sa'll, guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru.

¹⁵ Iurní Pedro repi:

—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë comparaciuni rē'.

¹⁶ Jesús repi:

—¿Pë nu lë'ë tē adë riasēdi'i tē? ¿Pë na tē ziquë los de más mënë? ¹⁷ ¿Pë adë rac bë'adi'i tē, grētē' lo quë naráu mënë zia'a la'ni nguui; despuësë rrú'uhin la'ni cuerpë? ¹⁸ Perë lo quë narru'u rua' mënë, ze'dë de la'ni ldu'u nguui. Ni sí, rshi'ni lë'ë nguui lu Dios ¹⁹ purquë la'ni ldu'u nguui rru'u grētē' cusë mal: mal llgabë, rguini rall sa'll; rquēnū rall sa'll; nu napë nguui zihani na'a nu napë na'a zihani nguui; rbaa'në rall pë shtë mënë; nu ruadi'dzë rall bishi; nu rni'i rall didzabë cuntrë Dios. ²⁰ Grë ra cusë rē' rshi'ni ldu'u nguui, perë parë gaul sin gúnēdi'il cumplir ra custumbrë ziquë guíbidil' guiá'al, lëdë nídi'i narshi'ni ldu'u nguui lu Dios.

*Tubi na'a nagualdí ldu'i Jesús
(Mr. 7.24-30)*

²¹ Jesús bëru'u lugar ni; zia'a më parë regiuni shtë Tiro nu Sidón. ²² Tubi na'a më Cananea quërdēll regiuni ni; bēdchíni' lu Jesús nu guni'ill fuertë:

—Dadë, llëbni David, bëga'a ldú'ul na. Lë'ë shtsa'pa nanú tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Nalë rzac zi shtsa'pa.

²³ Perë Jesús adë bëquëbidi'i ni tubi di'dzë. Iurní ra shini gusë'dë më bëdchini rai' lu më nu bë'në rai' ruëguë lu më:

—Bë'në lo quë narna'bë na'a rë' të guziá'all purquë nalë cagní'll nezë técha'a; ze'dë náldëll lë'ë hia'a.

²⁴ Iurní repi Jesús:

—Dios bëshel'dë na nadë más parë guna sirvë ra më israelitë purquë na rall ziquë lli'li nabëniti lu Dios.

²⁵ Perë lë'ë na'a guabi'guë nu bëzullíbill lu më. Guni'll:

—Dadë bë'në compa'ni na.

²⁶ Jesús repi:

—Nádi'i bien guëdchisúl guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbëcu'në.

²⁷ Perë lë'ë na'a guni'i:

—Nia Dadë, perë ra mbëcu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' llguë'në.

²⁸ Iurní Jesús repi:

—Nanë, llëru'bë na fe shtë'nël. Gaquin según rac shtú'ul.

Mizmë iurní lë'ë shtsa'pë na'a bëac.

Bënëac Jesús zihani mënë

²⁹ Jesús bëru'u nga'li parë zia'a më rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Lueguë güe'pi më lu tubi lumë nu guzubë më nga'li.

³⁰ Cantidá mënë bëdchini rall catë quëbezë më. Be'dënú rall cujë, ciegu, gu'pë, mancu, nu cantidá ra narac llu'u. Bëdchininú rall lë'ë narac llu'u lu Jesús. Lë'ë më bënëac më lë'ë rall. ³¹ Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë iurë guná rall ra gu'pë biadi'dzë rall; ra mancu bëac rall, ra cujë bëabré guzë rall, ra ciegu bëabré guná rall. Ra mënë bë'në alabar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios de Israel.

Jesús bëdë'ë nagáu tapë mili nguii

(Mr. 8.1-10)

³² Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu repi më:

—Nalë rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na. Nápëdi'i rall nagáu rall. Si talë guëshe'lda lë'ë rall lidchi rall sin quë gaudi'i rall, sca'a mbee'zë rall lu nezë.

³³ Ra shini gusë'dë më repi rai' iurní:

—¿Perë llallë gac guëdzëlë dau parë blac zihani mënë? Lugar rë' ni tubi adë chu nádi'i.

³⁴ Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Bëldá guetështildi napë të?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Gadchi guetështildi nu du'pë mbeldë mitu'në.

³⁵ Iurní gunibë'a më parë subë ra mënë lu guiu'u. ³⁶ Iurní guna'zi më guëzá gadchi guetështildi nu guna'zi më ra mbeldë. Bëdë'ë më graci lu Dios. Lueguë lë'ë më bëshullë mëhin. Bëdë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' gudi'dzë rai' parë ra mënë. ³⁷ Grëtë' ra mënë gudáu hashtë bielë rall. Despuësë gaulú gudáu rai', guadzë gadchi tępë ra pedasë nabë'në subrë. ³⁸ Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë mili nguii sin nagábëdi'i na'a nilë ra llguë'në. ³⁹ Despuësë Jesús bë'në më despedir ra mënë. Iurní guatë më la'ni barcu parë zia'a më regiuni nalë Magdala.

16

Ra fariseo guna'bë guëná rall tubi milagrë

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Ra fariseo nu ra saduceo bëdchini rall lu Jesús parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë më nihunë më nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall guëlua'a më tubi milagrë con pudërë shtë Dios. ² Perë lë'ë më bëquebi:

—Guadze' rni'i të: “Glli gac tubi dzë za'quë purquë lu gube'e nalë nallnírlua'a”.

³ Nu rsili rni'i të: “Nedzë gac tubi mal tiempë purquë lu gube'e nallní nu rëta' shchahi”. Lë'ë të na të falsë; runguë bë'a të lla rlua'a shchahi lu gube'e perë adë ráquëdi'i riasë të sëñi shtë tiempë ne'. ⁴ Ra mënë mal nu mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, rac shtu'u rall guëná rall tubi milagrë ru'bë perë adë guënádi'i rall lu más sëñi; niétiquë guëná rall tubi sëñi ziquë guc con Jonás, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Iurní bësëa'nëgá më lë'ë rall. Zia'a më.

Ldai' shtë ra fariseo

(Mr. 8.14-21)

⁵ Iurní lë'ë ra shini gusë'dë Jesús gudëdë rai' stubi ladë rua' nisë, perë bëa'ldë ldu'u

rai' niua'a rai' guetështildi. ⁶ Iurní Jesús guni'i:

—Gulë gupë cuidadë con levadurë shtë ra fariseo nu saduceo.

⁷ Ra shini gusë'dë më guzublú guni'i lu sa' rai':

—Aquë por adë chu nuá'adi'i guetështildi, por ni guni'i më zni.

⁸ Perë Jesús guc bë'a shgabë rall nu repi më:

—¿Pëzielú ruadi'dzë lu sa' të adë nuá'adi'i të guetështildi? Du'psë fe napë të. ⁹ ¿Pë todavía runë fáltëru'u tsasë të chu nahia? ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u të ga'i guetështildi nagudi'dza parë ga'i mili nguii? ¿Bëldá tēpë bëca'a të? ¹⁰ ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u të gadchi guetështildi nagudi'dza gudáu parë tapë mili mënë? ¿Bëldá tēpë bëca'a të? ¹¹ ¿Pëzielú adë rac bë'adi'i të adë quëadí'dzëdia'a shcuendë shtë guetështildi? Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra fariseo nu ra saduceo.

¹² Iurní guc bë'a ra shini gusë'dë më de quë Jesús adë quëgní'idi'i' shcuendë levadurë, sino shcuendë enseñansë narlua'a ra fariseo nu saduceo.

Guni'i Pedro na më Cristo
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Iurní guzia'a Jesús parë regiuni shtë Cesarea nanaquë Felipo. Iurní guna'bë di'dzë më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Chu rni'i ra mënë chu nahia? nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

¹⁴ Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Bëldá ra mënë rni'i rall nal Juan Bautista. Sëbëldá ra mënë rni'i rall nal Elías. Stubi tantë rni'i rall nal Jeremías u stubi naná biadi'dzë shti'dzë Dios.

¹⁵ Iurní repi më:

—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?

¹⁶ Simón Pedro repi iurní:

—Lë'ël nal Cristo. Nal shini Dios nana-bani.

¹⁷ Jesús bëquebi:

—Dichusë nal Simón shini Jonás, purquë ni tubi nguii bëluá'adi'i lë'ël chu nahia sino quë Shtada naquëbezë gube'e; ni bëluá'ai' lul chu nahia. ¹⁸ Perë na rnia'a lul; lë'ël Pedro. Subrë tubi guë'ë ru'bë guna formar grupë shtë shmënë Dios naná rianaldë tëchi l dai' shtëna. Nu ni siquierë pudërë shtë galguti gúnëdi'i gan lu ra mënë

narialdí ldu'i na. ¹⁹ Na guënehia shti'dza ziquë liahi parë tsagní'il lu ra mënë të guëdchini mënë lu Shtada catë rribë'a më. Lo quë narúnël permitir es quë hia bë'në më permitirin más antsë. Nápël autoridá; guëní'il napë mënë libertá. Lo quë narúnël prohibë es quë hia bë'në më prohibin dizdë más antsë. Guëní'il chu naperdunë nu chu nádi'i perdunë.

²⁰ Iurní guni'i Jesús tubldí; gunibë'ai' adë chu lu guadí'dzëdi'i ra shini gusë'dë më na më Cristo.

Guni'i më gati më
(Mr. 8.31—9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Dizdë iurní Jesús guzublú quëgni'i më lu shini gusë'dë më de quë lë'ë më napë quë guzia'a më Jerusalén nu de quë ra më guani'si shtë naciuni Israel nu ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra mësë narlua'a lëy, guëzac zi rall lë'ë më. Gunë rall zihani cusë cuntrë lë'ë më. Nu repi më de quë quini rall lë'ë më perë dzë tsunë tsashtë më ladi ra tēgulë.

²² Iurní lë'ë Pedro bia'a lë'ë më tubi ladë nu guzublú gudíldill lë'ë më. Guni'i Pedro:

—Aquë Dadë, ni lo quiere Dios. Nunquë adë guëdchínidi'i tédël cusë rë'.

²³ Perë Jesús bédchigrë lu më nu repi më lu Pedro:

—Guabsú lua, Satanás, lë'ël nal ziquë guë'ë narrelde mënë. Adë riasëdi'il lo quë narac shtu'u Dios. Rúnël llgabë ziquë mënë shtë guë'dchiliu.

²⁴ Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Si talë nanú tubi mënë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi vidë shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na nu guidë náldëll na.

²⁵ El quë nadë rac shtú'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguënití vidë shtëni' por na nu por diza'quë, guëbánill parë siempër; gac salvárëll. ²⁶ Adë pë rlluí'idi'i gunë nguii gan grëtë' cusë lu guë'dchiliu nu despuësë guënitíll vidë shtënéll, adë nídi'i fin parë lë'ëll. ¿Pë ofrendë guëdë'ë nguii lu Dios parë gac salvárëll? ²⁷ Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia con pudërë shtë Shtada. Guëdchinia con ra ianglë shtëné më. Iurní quilla cadë tubi nguii según lo quë nabë'nëll. ²⁸ Guldía nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall

hashtë guená rall lua; iurní napa pudërë ziquë rëy. Guëdchinia parë guë nibë'ahia.

17

Guc cambi Jesús stubi formë
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a më Pedro nu Jacobo nu Juan, bëchi Jacobo; zia'a rai' lu tubi dani catë más guia'a. ² Iurní guc cambi Jesús stubi formë delantë lu rai'. Lu më rabtsë'ë ziquë ngubidzë. Hia shabë më bëaquin naquichi como llni. ³ Mizmë iurní guná ra shini gusë'dë më lu Moisés nu Elías; quëadi'dzënú rai' Jesús. ⁴ Iurní Pedro guni'i lu më:

—Dadë, bien dzu na'a ndë'ë iurne'. Si talë rac shtú'ul guëdëntsa'u na'a tsunë ranchi, tubin parë lë'ël, tubin parë Moisés, stubin parë Elías.

⁵ Nianá lë'ë Pedro quëadi'dzë, iurní bédchini tubi shcahi narabtsë'ë nabësë'au lë'ë rai'. La'ni shcahi bédchini tubi bë. Nu bini rai' tubi voz narni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a. Nalë rquitë ldua'a con lë'i'. Gulë bëquë diaguë shti'dzi'.

⁶ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë ni, bëzullibi rai' hashtë bëdia'a luquë rai' lu guiu'u nu bëdzëbë rai'. ⁷ Iurní Jesús guabi'guë lu rai'. Bédchi'bë guia'a më guëc rai' nu répi':

—Gulë tsasuldí; adë rdzëbëdi'i të.

⁸ Iurë lë'ë rai' gubi'a rai' stubi vueltë, hia ni tubi chu lu gunádi'i rai' sino sulë Jesús zuga'a.

⁹ Iurë bietë rai' lu dani, Jesús gunibë'a:

—Adë chu lu guadí'dzëdi'i të shcuendë lo quë naguná të hashtë iurë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tégulë.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guídi' primërë, antsë guëdchini Cristo?

¹¹ Jesús bëquebi:

—Verdá Elías guidë primërë. Gúni' rëglë grë cusë. ¹² Hia bidë Elias perë ra mënë adë bënguë bë'adi'i rall lë'i' sino quë bë'nënú rall lë'i' lo quë naguc shtu'u rall. Mizmë manërë el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, sac zi më lu guia'a rall, gati më.

¹³ Iurní ra shini gusë'dë më bédë'ë rai' cuendë de quë Jesús quëadi'dzi' shcuendë Juan Bautista.

Bënëac Jesús tubi lliguë'në narati zini
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Iurë bédchini rai' catë rëta' los de más mënë, iurní guabi'guë tubi nguiu lu Jesús nu bëzullíbill lu më. Répill:

¹⁵ —Dadë, bëga'a ldu'ul shinia. Ráquëll galguidzë rati zini nu rzac zill. Zihani vueltë guláguëll la'ni gui'i nu guláguëll la'ni nisë. ¹⁶ Na ze'dënúa lë'ëll lu ra shini gusë'dël perë adë bë'nëdi'i rall gan nëac shinia.

¹⁷ Jesús guni'i:

—Lë'ë të mënë narialdídi'i ldu'i na, siempërë rsini të sa' të lu duldë. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac tiempë guëquërdënúa lë'ë të, të gapë të fe? Gude'enú shínil lua.

¹⁸ Iurní Jesús guní'i' guëc mëdzabë ni. Nu gunibë'a më guëru'u mëdzabë la'ni ldu'u ngulë'në. Lueguë bëac ngulë'në.

¹⁹ Despuësë de ni, ra shini gusë'dë më biadi'dzë rai' lu Jesús stubi cu'. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú adë bë'nëdi'i na'a gan niagu na'a mëdzabë fier la'ni ngulë'në?

²⁰ Jesús repi:

—Purquë lë'ë të du'psë fe napë të. Guldía rnia'a, si talë napë të fe masiá zucsë du'pë, guëni'i të lu dani rë': "Guabsú nga'li të parë súbël stubi lugar". Lë'ë dani tsabsú. Zac gunë të grë cusë si talë rialdí ldu'u të Dios. [²¹ Perë mëdzabë fier sa' ndë'ë sulë rru'u rall si talë runë të ruëguë lu Dios nu si talë quëhunë të ayunë.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gati më
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Mientras ziazú rai' juntë regiuni shtë Galilea, Jesús guní'i' de quë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac in-triégui' guia'a ra mënë mal ²³ nu quini rall lë'i' perë dzë tsunë gac resucitári'. Di'dzë rë' nalë bësédchini tristë ldu'u ra shini gusë'dë më.

Gudilli rai' impuestë shtë iádu'u

²⁴ Iurë Jesús nu shini gusë'dë më bédchini rai' guë'dchi Capernaum, ra narunë cubrë

impuestë shtë iádu'u guagná rall Pedro nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro:

—¿Gu rguilli mësë shtë të impuestë parë iádu'u?

²⁵ Pedro bëquebi:

—Aha'.

Iurní guatë bëabrí Pedro lídchi'; guni'i Jesús primërë lu Pedro:

—¿Pë llgabë quëhúnël, Simón? ¿Chu mënë runë cubrë rai' impuestë nu ra contribución ca'a rëy shtë guë'dchiliu rë'? ¿Gu rguilli ra shini rëy u rguilli ra mënë zitu nanádi'i shmënë rëy?

²⁶ Simón bëquebi:

—Ra më zitu rguilli rall impuestë.

Jesús repi:

—Por ni ra shini rëy adë rguíllidi'i rall impuestë. ²⁷ Perë parë adë ldaguë llánëdi'i rall, gua rua' nisë. Bëtia'a iagullë shtënl la'ni nisë. Primërë mbeldë naná guená'zil, bësha'lë rua' ma. Guëdzélël tubi dumí. Gudilli impuestë por lë'ë hia'a.

18

Chu na más lasac

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Tiempë dzë ni ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Chu gac más më ru'bë iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy?

² Iurní Jesús guna'bë tubi llguë'në; bëzú më llguë'në guéláu de lë'ë rai'. ³ Nu repi më:

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të adë gúnëdi'i të cambi shgabë të nu gac të ziquë llguë'në rë', adë gáquëdi'i të tsuté të lugar catë rnibë'a Dios. Napë quë gac të mënë humildë. ⁴ Nguiu namás lasac lugar catë rnibë'a Dios, na el quë narialdí ldu'i na ziquë ra llguë'në, adë runë llërú'bëdi'i rall.

⁵ Si talë ra mënë gunë rall recibir tubi shmëna naná ziquë llguë'në humildë, también quëhúnëll recibir na.

Gupë cuidadë gúnëdi'íl duldë

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ Perë cualquier el quë naná guëldaguë sáhi' la'ni duldë cumë ziquë tubi mënë humildë naná rialdí ldu'i shti'dza, el quë narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguui ni tubi guichi ru'bë iénill, tsagru'ldëll lë'ëll la'ni

nisëdu'u. ⁷ Prubi mënë shtë guë'dchiliu iurë ze'dë ocasiuni gunë rall duldë. Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë mënë parë gunë rall duldë perë prubi el quë naquëglua'a sáhi' mal nezë.

⁸ 'Por ni rnia'a lu të; si talë guiá'al u guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguin; bëru'ldin zitu. Mejurë guëdchínill catë nápël vidë sin fin ziquë cujë u ziquë narunë faltë guiá'all u guëa'll quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë. ⁹ Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, gulú slul, bëru'ldin zitu. Más mejurë tsutéll catë rnibë'a Dios tubsë slul lëdëdi'i tsal gabildi con guërupë slul.

Comparaciuni shtë lli'li naguniti

(Lc. 15.3-7)

¹⁰ 'Adë rúnëdi'i të desprëci tubi ziquë llguë'në rë'. Pues rnia'a lu të lu gubë'e, ra ianglë shtë rai' siemprë napë rai' entradë catë quëbezë Dios. [¹¹ Nguui nabëshe'ldë Dios, bídi' parë gúni' salvar grë lo quë nabëniti.]

¹² '¿Pë rni'i ldu'u të? si talë tubi nguui nápëll tubi gahiu'a lli'li nu gunítill tubi lli'li, tsatílill lë'ë ma. Guësá'nëll noventa y nueve lli'li lu dani parë tsatílill lli'li naguniti. ¹³ Si talë guëdzélëll lë'ë ma, runa segurë de quë guëquitë ldú'ull por lli'li ni más quë ra noventa y nueve nadë gunítidi'i. ¹⁴ Zni zac Shtadë të naquëbezë gubë'e, rac shtu'u më guënítdi'i ni tubi shmënë më naná humildë.

Gulë bë'në perdunë sa'l

(Lc. 17.3)

¹⁵ 'Si talë bëchil quëhúnëll mal cuntrë lë'ëll, guni'inú lë'ëll, sulë lë'ëll të parë gac bé'all guadë faltë nanápëll. Si talë guëdë'ëll cuendë shti'dzël, guëabrí ldú'ull con Dios. Zni lë'ëll bë'nëll compa'ni sa'l të tsaglá'guëll shnezë Dios. ¹⁶ Perë si talë adë rúnëdi'ill cuendë shti'dzël, iurní bia'a tubi testigu u chupë testigu të parë gac bë'a rall shcuendë ra cusë rë'. ¹⁷ Si talë adë rúnëdi'ill cuendë lë'ë ra mënë ni, iurní guchi lu grë ra nardëa la'ni iádu'u faltë nanapë bëchil. Si adë rúnëdi'ill cuendë grupë shtë shmënë Dios, iurní bë'në tratë lë'ëll cumë ziquë tubi adë guënédi'i Dios u ziquë tubi më mal narunë cubrë impuestë.

¹⁸ 'Guldía rnia'a, grë lo quë narunë të permitir es quë hia bë'në më permitirin más antsë. Napë të autoridá të guëni'i të napë mënë libertá. Lo quë narunë të prohibë es quë hia bë'në më prohibin dizdë más antsë. Guëni'i të chu na perdunë nu chu nádi'i perdunë.

¹⁹ 'Nu rnia'a lu të, si talë chupë de lë'ë të cue të lu guë'dchiliu de acuerdë subré lo quë naguëna'bë të lu Shtada naquëbezë gube'e, grëtë' guëne'e më ²⁰ purquë catë rdëa chupë u tsunë mënë por nombre shtë na nu rialdí ldu'u rall na, nga'li quëbezënúa lë'ë rall.

²¹ Iurní bédchini Pedro nu guna'bë dí'dzi' lu më:

—Dadë, ¿bëldá vësë guna perdunë bëcha, el quë narunë duldë cuntrë na, hashtë gadchi vultë?

²² Jesús bëquebi:

—Guëni'idia'a gadchi vultë perë sino gadchi vësë setenta, bë'në perdunë bëchil.

Comparaciuni tubi mënë adë nëdi'i gúnëll perdunë sa'll

²³ 'Lugar catë rribë'a Dios nahin ziquë tubi rëy naguc shtu'u suldí cuendë shtë ra muzë. ²⁴ Iurë guzublú quëgna'bë rëy lë'ë ra muzë, bédchini tubi naze'bi tubi millón bëllë. ²⁵ Cumë muzë ni adë nápëdi'ill parë quíllill, lë'ë lamë gunibë'a guëtuu' mënë muzë ni con tsé'lëll nu shínill. Guëtuu' rëy grë lo quë nanapë muzë parë quilli muzë lo quë nazé'bill. ²⁶ Iurní lë'ë muzë bëzullíbill lu lamë nu bë'nëll ruëguë: “Dadë, gupë pacënci lë'ë na; quilla grëtë' lo quë naze'bia”. ²⁷ Lë'ë lamë bëga'a ldú'ull muzë nu bë'në lamë perdunë grë lo quë naze'bi muzë. ²⁸ Perë lueguë lë'ë muzë bëdia'guëll stubi sa'll naze'bi tubi dumí mitu'në. Iurní guná'zill ieni sa'll parë bëtë'ell ieni sa'll. Iurní répill: “Gudilli lo quë nazé'bill”. ²⁹ Lë'ë prubi nguui bëzullíbill lull nu bë'nëll ruëguë lull: “Gupë pacënci con na. Quilla grë lo quë naná ze'bia.” ³⁰ Perë lë'ëll adë nëdi'ill sino quë bëtiá'all sa'll lachigui'bë hashtë quíllill lo quë nazé'bill. ³¹ Iurë stubi sa' muzë shtë lamë gunall pë guc, iurní gulaguë tristë la'ni ldu'u muzë ni. Biadí'dzëll lu shlámëll grë lo quë nabë'në primërë muzë. ³² Iurní lë'ë lamë gunibë'a parë gue'dë guëzë muzë

lu lamë. Iurní repi lamë: “Muzë mal, na bëna perdunë grëtë' dumí nazé'bil purquë bë'nëll ruëguë lua. ³³ Zni lë'ëll niápëll pacënci con sa'l cumë ziquë napa pacënci lë'ëll.” ³⁴ Iurní lë'ë lamë bëldëll nu gunibë'a lamë tsa muzë lu cashtigu hashtë quíllill grëtë' lo quë nazé'bill.

³⁵ Jesús gualú guni'i më grëtë' ndë'ë nu guni'i më:

—Shtada naquëbezë gube'e, gunë më ziquë rëy rë' si talë cadë lë'ë të adë gúnëdi'ill perdunë sa'l con guëdubinú ldú'ul.

19

Jesús bëlua'a shcuendë divurci
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Despuësë de guni'i Jesús grë ra di'dzë rë', bëru'u më Galilea. Bédchini më regiuni shtë Judea nanaquë ladi guia'a guëë'gu Jordán. ² Cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më. Nga'li bënëac më zihani ra narac ll'u.

³ Iurní bëldá fariseo guabi'guë rall lu Jesús parë guëldaguë rall lë'ë më tubi trampë. Guna'bë di'dzë rall:

—¿Gu nanú mudë según lëy parë guëllë tse'lë mënë por cualquier cusë?

⁴ Lë'ë më bëquebi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras de quë iurë nabëcue'shtë Dios guë'dchiliu, bëntsa'u më nguui nu na'a? ⁵ Nu guni'i më: “Lë'ë nguui guësá'nëll shtëdi' nu shní'ai' parë guëquërdënull tsé'lëll. Hia guërupë rall gac rall tubsë.” ⁶ Zni hiadë nádi'i rall chupë sino tubsë; unidë na rall. Lo quë nabë'në Dios unir, adë chu guëldëdi'i lë'ë rall.

⁷ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú bë'në Moisés permitir guëdë'ë nguui tubi cartë shtë divurci parë ca'a tsé'lëll nu guëllë tsé'lëll?

⁸ Jesús repi:

—Purquë nalë naguëdchi ldu'u të; por ni bédë'ë Moisés permisi parë guëllë tse'lë mënë, perë dizdë principi shtë guë'dchiliu, adë gúquëdi'in voluntá shtë Dios guësá'në nguui tse'lë nguui. ⁹ Nanú tubsë motivë parë guëllë tse'lë nguui, sulë si talë quëhunë tsé'lëll duldë con stubi nguui. Perë si ca'a

mënë ni stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. [Nu el quë naguëtsë'a con lë'ë na'a dirurciadë pues nu záquëll quëhúnëll duldë adulteri.]

¹⁰ Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Si talë nídi'i permisi guëlé tse'lë nguui, mejurë adë cá'adi'i nguui na'a.

¹¹ Jesús repi:

—Lëdëdi'i grë mënë riasë nacagnia'a lu të, sino nadë más el quë nagunë Dios compa'ni parë gac bë'allin. ¹² Nanú nguui nádi'i rall completë dizdë gulë rall. Sëbëldá nguui nádi'i rall completë; bë'në mënë. Nanú sëbëldá mënë adë nëdi'i guëtsë'a rall por prupi voluntá shtë rall të parë guadi'dzë rall diza'quë shtë Dios lu los de más mënë. El quë nariasë di'dzë rë', gúnëll recibirin.

Jesús bë'në ldai'ra llguë'në
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Iurní bëdchininú ra mënë llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu guëna'bë më lu Dios por lë'ë rall. Perë ra shini gusë'dë më guzublú gudildi rai' guëc ra nabëdchininú llguë'në. ¹⁴ Perë Jesús repi:

—Bëdë'ë sí, guidë bi'guë ra llguë'në lua, adë guëcádi'i të lu ra ni'i purquë ra mënë naná ziquë ra llguë'në, tsuté rall catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁵ Bëdchi'bë guia'a më guëc ra llguë'në; iurní zia'a më stubi lugar.

Tubi sultërë ricu
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Tubi sultërë guagná lë'ë Jesús nu répill:
—Mësë za'quë, ¿pë cusë za'quë guna parë gapa vidë eternë?

¹⁷ Jesús repi:

—¿Pëzielú rni'i lua, mësë za'quë? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. Perë si talë rac shtú'ul gac salvárël, bëzu'bë diaguë grë mandamientë.

¹⁸ Repi sultërë:

—¿Guadë naná ra mandamientë ni?

Jesús repi:

—Adë quínidi'il sa'l. Adë rquënúdi'il ra sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë; adë guadí'dzëdi'il bishi. ¹⁹ Bëzu'bë diaguë shti'dzë shní'al nu shtádël, nu guc shtu'u bëchi sa'l mizmë manërë cumë ziquë rac shtú'ul lë'ël.

²⁰ Lë'ë sultërë repi:

—Bëna cumplir grë mandamientë rë' dizdë nabi'cha. ¿Pë runë faltë?

²¹ Jesús guni'i:

—Si talë rac shtú'ul gac tubldí shcuëndël lu Dios, bëtuu' grë cusë nanápël; bëdë'ë dumí ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Iurní sënáldël na.

²² Perë iurë lë'ë sultërë bini di'dzë rë', nalë gulaguë tristë la'ni ldu'ull; ziagzëll purquë nalë ricu nall.

²³ Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, naganë tsuté tubi ricu lugar catë rnibë'a Dios. ²⁴ Rnia'a lu të, más sencigi tsuté tubi camellë ichi tubi iagullë quë tubi ricu tsutéll gube'e, lu lugar catë rnibë'a Dios.

²⁵ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', nalë guasë ldu'u rai' nu bëdzëguë' ldu'u rai'. Iurní guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar?

²⁶ Jesús gubi'a lu rai' nu répi':

—Adë gúnëdi'i nguui gan gunë salvar mizmë lë'i', perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁷ Iurní Pedro repi:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' lo quë nanapë na'a parë ze'dë naldë na'a lë'ël. ¿Pë guëdë'në na'a recibir?

²⁸ Jesús repi:

—Guldía rnia'a, tiempë grë cusë gáquin nacubi, iurë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu súbi' lu trunë shtëni' catë quëbezë Dios, lë'ë të naze'dë naldë na cuzënú të na lu chi'bë chupë trunë parë gunë të juzgar ra chi'bë chupë grupë shtë Israel. ²⁹ Grëtë' narsëa'në lídchi' u bëchi' u záni' u shtádi' u shní'ai' u tsé'li' u shíni' u shguiu'u rai' purquë rac shtú'ull gáquëll shmëna, ni gúnëll recibir tubi gahiu'a vësë más nu gápëll vidë sin fin. ³⁰ Zihani naná más nasac entrë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás nasac lu Dios.

20

Comparaciuni shtë narunë dchi'ni

¹ Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi nashtënë tubi guiu'u lachi nargabní. Bëru'u lamë tumpranë rsili parë ziatíllil muzë, gunë rall dchi'ni catë nanú hiaguë

uvë. ² Primëre guagnëll muzë de quë quillil tubi dumí denario por tubi dzë. Nu gunibë'all tsaguënë ra muzë dchi'ni. ³ Despuësë bërú'ull rquë guë'ë; gunall lu stubi ra muzë nazuga'a shquini llguëa'. Adë pë quëhúnëdi'i rall. ⁴ Iurní repi lamë lu mënë ni: "Gulë tsa shchi'nia. Quilla lë'ë të narunë tucarë." Iurní lë'ë rall zia'a rall. ⁵ Lë'ë nashtënë guiu'u bërú'ull casi guërudë dzë, nu guall rquë tsunë guadze'; mizmë zni bënëll con másru'u muzë. ⁶ Hia rquë ga'i guadze' guall stubi shquini llguëa'. Bédzëlëll sëbëldá muzë nadë pë quëhúnëdi'i. Iurní repi lamë: "¿Pëzielú rëta' të ndë'ë casi hia mërë tsa'a dzë? ni dchi'ni adë quëhúnëdi'i të". ⁷ Repi rall: "Purquë ni tubi adë chu bënë'e dchi'ni". Iurní repi lamë: "Nu lë'ë të gulë tsa shchi'nia; tsaguënë të dchi'ni lu guiu'u. Guëguilla lë'ë të narunë tucarë." ⁸ Iurë lë'ë gue'lë bédchini, lë'ë nashtënë guiu'u repi lu encargadë shtë dchi'ni: "Guagna'bë grëtë' muzë të parë gallë rall. Bëdë'ë pagu ca'a cadë tubi rall el quë naguatë lu dchi'ni rquë ga'i nu hashtë ra naguatë lu dchi'ni tumpranë." ⁹ Iurní bédchini ra naguatë lu dchi'ni rquë ga'i guadze'; cadë tubi rall bënë'ë rall recibir pagu completë, tubigá dumí denario. ¹⁰ Despuësë bënë'ë tucarë naguatë primëre; bënë'ë rall llgabë de quë gunë rall recibir más dumí quë naguatë guadze'. Perë mizmë pagu bédë'ë lamë, lë'ë quë lë'ë tubigá denario. ¹¹ Naguté ra tumpranë iurë bënë'ë rall recibirin, iurní guzublú bënë'ë rall reclamë lu lamë. ¹² Repi rall: "Ra nabédchini lúltimë, bënë'ë rall dchi'ni tubsë iurë nu gudíllil igual ziquë lë'ë na'a, nu lë'ë na'a bédë'në na'a dchi'ni doblë; bia'a ldu'u na'a lu ngubidzë gua'të dzë". ¹³ Perë lë'ë nashtënë guiu'u bëquebi lu tubi rall: "Amigu, adë quëhúnëdia'a ni tubi cusë mal. Hia bédë'na'a tratë gáshtël tubi denario. ¹⁴ Guna'zi shtumil nu bëagzë. Na rac shtua'a quilla mizmë pagu ca'a naguatë rquë ga'i ziquë narunë tucarë të. ¹⁵ Napa dereché rnibë'ahia shtumía; guna lo quë narac shtua'a. ¿Pë nal mbidi purquë nahia naza'quë?" ¹⁶ Zihani mënë nalasac delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu zihani mënë naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás lasac lu Dios. [Guna'bë

Dios zihani mënë perë du'psë mënë gulë mē parë gac rall shmënë mē.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Jesús ziazú mē nezë parë Jerusalén. Bia'a mē ra shini gusë'dë mē tubi cu' nu repi mē:

¹⁸ —Hia nanë të ziaagdchínia'a Jerusalén catë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégui' lu jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy parë gunë rall condenar lë'i' lu galguti. ¹⁹ Nu gunë rall intriegu lë'i' lu guia'a mënë nanádi'i israelitë të parë gunë rall burnë lë'ë nguiu ni, nu guëdë'ë rall galné nu guëquë'ë rall lë'i' lu cruz, perë dzë tsunë tsashtëhi' ladi ra tégulë.

Shni'a Jacobo nu Juan guná'bëll tubi favurë

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Iurní guabi'guë shni'a Jacobo nu Juan lu Jesús. Na rall shini Zebedeo; bédchini rai' lu Jesús. Iurní bëzullibi na'a ni delantë lu Jesús parë guëná'bëll tubi favurë lu mē.

²¹ Guna'bë di'dzë mē:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Shni'a ra nguiu ni répill:

—Gunibë'a guërupë shinia subënú rall lë'ël iurë guëribë'al ziquë Rëy, túbill ladë ldi shtënël, stúbill ladë rubësë.

²² Perë Jesús bëquebi:

—Lë'ë të adë rac bë'adi'i të lo quë narna'bë të. ¿Zëzac zi të ziquë na? ¿Pë zac tëdë të cusë durë natëda, cusë demasiadë durë?

Lë'ë rai' bëquebi:

—Zac na'a, Dadë.

²³ Iurní repi mē:

—Verdá gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të mizmë vasë shtë sufrimientë; perë subë të cula'nia, tubi de lë'ë të ladë ldi nu stubi ladë rubësë, adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí, subë të ndë. Shtada bënë'ë preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u mē subë rall ndë.

²⁴ Iurë lë'ë ra stubi chi'i ra shini gusë'dë mē bini lo quë naguna'bë Juan nu Jacobo, bédë rai'. ²⁵ Perë Jesús guna'bë lë'ë rai' nu guni'i mē:

—Lë'ë të nanë të ra jëfë shtë naciuni nanádi'i israelitë, nalë nadushë rribë'a rall; rdchi'bë rall lëy naná dushë gunë mënë cumplir ²⁶ perë gáquëdi'in entrë de lë'ë të. Al contrari, el quë narac shtu'u gac më ru'bë entrë de lë'ë të, napë quë gúnëll sirvë lu los de más sáhi'. ²⁷ Cualquier de lë'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë shtë grë rai'. ²⁸ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë mënë. Zéldëdia'a parë gunë mënë sirvë lua. Guënehia vidë shtëna ziquë präci parë gac salvar zihani mënë.

Bënëac Jesús chupë mënë ciegu
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Iurë lë'ë rai' ziagru'u rai' ciudá Jericó, cantidá mënë zianaldë rall lë'ë Jesús. ³⁰ Nga'li zúbëga'a chupë ciegu. Zúbëga'a rall guëlladchi rua' nezë. Iurë bini ra ciegu Jesús hia zé'di', guni'i rall fuertë:

—Dadë llëbni David, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.

³¹ Ra mënë guni'i guëc ra ciegu parë guëac dchi rall, perë lë'ë rall más ziagla'guë guni'i rall fuertë:

—Dadë llëbni David, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.

³² Iurní guzudchí Jesús nu guna'bë më ra ciegu nu guna'bë di'dzë më:

—¿Pë rac shtu'u të guna?

³³ Lë'ë rall bëquebi:

—Dadë, rac shtu'u na'a guëná na'a.

³⁴ Iurní Jesús bëga'a ldu'u më lë'ë rall. Bëshá guia'a më slu rall. Lueguë iurní ra ciegu guná rall llni. Bëac slu rall nu guanaldë rall lë'ë Jesús.

21

Guatë Jesús Jerusalén
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Hia ziagdchini rai' Jerusalén; bédchini rai' guë'dchi Betfagé. Betfagé quëhin guëlladchi tubi dani nalë Olivos. Bëshe'ldë Jesús chupë shini gusë'dë më ² nu repi më:

—Tsa të guë'dchi naná quë delantë. Nga'li guëdzëlë të tubi burrë quëdú con shini ma. Gulë bësha'quë ma të gue'dënú të ma ndë'ë. ³ Si talë chu guëni'i lu të u guëna'bë dí'dzëll lu të, guchi de quë

lë'ë Dadë rqui'ni lë'ë ra ma. Lueguë guëshë'ldëll nague'dënú ra ma.

⁴ Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Guní'i':

⁵ Gulë guchi lu ra mënë naquëreldë guë'dchi Sión: “Gulë guná, lë'ë Rëy shtë të ze'dë guëdchíni'.

Nadú'ui'; dchí'bi' tēchi tubi burrë, shini tubi ma narua'a carguë.”

⁶ Iurní lë'ë shini gusë'dë më zia'a rai'; bë'në rai' tal cumë guni'i Jesús lu rai'.

⁷ Be'dënú rai' burrë con shini ma. Iurní gudchi'bë rai' shabë rai' tēchi ma nu gudchibë Jesús tēchi ma. ⁸ Hia ra mënë zihani gudishi rall shabë rall lu guiu'u parë zi-azúhi' lu nezë. Sëbëldá ra mënë bëchuguë rall ndiaguë shtë hiaguë parë gudishi rall ndiaguë lu nezë. ⁹ Hia ra mënë nazia'a delantë también naná ze'dë trasë, guzublú guni'i rall:

—Gunë Dios salvar llëbni David. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë Dios. Rac shtu'u na'a Dios nacabezë gube'le gunë më salvar llëbni David.

¹⁰ Iurë Jesús bédchini Jerusalén, guëdubi ciudá bédzatsu ra mënë. Nu grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu ndë'ë?

¹¹ Ra mënë rni'i rall:

—Lëhi' Jesús më Nazaret shtë Galilea. Ruadí'dzi' shti'dzë Dios.

Jesús bësëllu'në mënë mal la'ni iádu'u
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Despuësë de ni, Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Iurní gualdú hia'ldë më grëtë' mënë nartuu' nu narzi'i. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí shtë ra mënë. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra naquëgtuu' ra palumë. ¹³ Iurní guni'i më:

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: “Lidcha na parë gunë mënë orar lu Dios” perë lë'ë të bë'në të cambi lugar ni ziquë cuevë shtë nguba'në.

¹⁴ Mizmë la'ni iádu'u guabi'guë ra ciegu nu ra kujë lu Jesús. Bënëac më lë'ë rall.

¹⁵ Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy, guná rall lu milagrë naquëhunë më. Iurë lë'ë rall bini rall lo quë naguni'i ra llguë'në, bëldë rall. Fuertë guni'i ra llguë'në la'ni iádu'u:

—Gunë Dios salvar llëbni David ndë'e.

¹⁶ Bëldë ra bëshuzi; repi rall lu Jesús:

—¿Gu rínil lo quë naquëgni'i ra liguë'në rë'?

Jesús bëquebi:

—Aha!. Rinia. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras? lo quë naruadi'dzë zndë'e:

Dios bë'ni' të rua' liguë'në nu ra me'dë radchi guëru'u labansë parë Dios; nahin labansë más chulë parë lë'e më.

¹⁷ Iurní bësëa'nëgá më lë'e rall. Zia'a më parë guë'dchi Betania. Hia nga'li gudëdë gue'lë më.

Jesús guludé hiaguë bëlda'u
(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Hia brëgue'lë rsili iurní ziadgchini rai' Jerusalén. Bëldia'në ldu'u më. ¹⁹ Guná më lu tubi hiaguë bëlda'u nazubë rua' nezë. Iurní guabi'guë më lu hiaguë; gáuhi' tubi nashi perë adë bëdzëlëdi'i më nashi; purë ndiaguë nua'a hiaguë. Iurní Jesús repi lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë guëabridi'i quë nashi lul.

Mizmë iurní lë'e hiaguë bëlda'u gubidchi. ²⁰ Iurë guná ra shini gusë'dë më zndë'e, bëdzëguëë' ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Guná, nasesë gubidchi hiaguë rë'?

²¹ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a lu të, si talë napë të fe nu adë rzádi'i ldu'u të, lëdë niá'asëdi'i gunë të ziquë bëna con hiaguë bëlda'u sino guëni'i të lu dani: “Guabsú ndë'e; tsal la'ni nisëdu'u”. Pues zni gaquin. ²² Grëtë' lo quë naguëna'bë të con oraciuni, si talë rialdí ldu'u të Dios, pues gunë të recibirin.

Pudërë nanapë Jesús
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Iurní Jesús guatë la'ni iádu'u. Mientras quëglua'a më nga'li, bëdchini ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra më gushë shtë guë'dchi. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Chu bëshe'ldë lë'ël nu bëne'e derechë nu pudërë parë rúnël cusë rë'?

²⁴ Jesús bëquebi:

—Nu na runa tubi preguntë lu të. Si talë guëquebi të lua, guënia'a lu të chu bëne'e pudërë runa grë ra cusë rë'. ²⁵ ¿Chu

gunibë'a lë'e Juan parë bëchu'bë nísi' ra mënë? ¿Pë Dios u nguui?

Iurní guzublú rall quëadi'dzë lu sa' rall; repi rall:

—Si talë guëni'i hia'a Dios gunibë'a lë'e Juan, iurní guëquebi nguui rë': “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë Juan?” ²⁶ Si talë guëni'i hia'a ra nguui bëshe'ldë lë'e Juan, pues rdzëba'a ra mënë purquë grë rall rialdí ldu'u rall de quë biadi'dzë Juan shti'dzë Dios.

²⁷ Iurní repi rall lu Jesús:

—Adë rdë'ëdi'i na'a cuendë chu bëshe'ldë lë'e Juan.

Iurní lë'e më repi:

—Pues ni na tampusquë adë guëquëbidia'a chu shtë pudërë nu autoridá quëhuna ra cusë rë'.

Comparaciuni shtë chupë shini mënë

²⁸ Jesús repi:

—¿Pë runë të shgabë të zndë'e? Tubi nguui napë chupë shínil. Repi dadë lu shíni': “Lga'në, tsaguënël dchi'ni shtë cusechë catë nanú hiaguë uvë”.

²⁹ Lë'e shini më bëquebill: “Tsaguënëdia'a dchi'ni”, perë despuësë bë'nëll cambi shgabëll; guaguë'nëll dchi'ni. ³⁰ Lueguë lë'e dadë ni guagná lë'e stubi shíni'; guní'ill: “Tsaguënël dchi'ni”. Nguui ni bëquebi lu shtádi': “Aha' Dadë, tsaguëna dchi'ni” perë adë guádi'ill. ³¹ ¿Guadë de guërupë ra liguë'në ni bë'në lo quë naguni'i shtádi'?

Iurní repi rall:

—Lë'e primërë.

Iurní Jesús repi:

—Guldía rnia'a, ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, tsuté rall lugar catë rnibë'a Dios antsë de lë'e të ³² purquë Juan Bautista bidë guëluá'ai' shnezë Dios lla gac salvar të, perë lë'e të adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë Juan. Perë en cambi ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, gualdí ldu'u rall shti'dzi'. Lë'e të guná të lo quë nabë'në Juan perë adë bë'nëdi'i të cambi mudë nanabani të; adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi'.

Comparaciuni shtë ra muzë mal
(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ 'Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Gu' tubi nguui nanapë tubi ldë guiu'u lachi nargabní. Bëcabnill hiaguë uvë nu

bëntsá'ull tubi lu' alreduerë; bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë. Bëzá'all tubi hiu'u guia'a parë quëhapë ra muzë ra plantë.

Iurní bédë'e mënë ni guiu'u parë ra trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zia'all zitu.

³⁴ Iurë lë'e tiempë shtë cusechë bédchini, gunibë'a lamë shtë guiu'u beldá muzë parë tsaglli'i rall mëdi narunë tucarë ca'a lamë.

³⁵ Ra trabajadurë guna'zi rall lë'e ra muzë ni; tubi muzë bédë'e rall galné. Stubi muzë gudini rall. Stubi muzë bédë'e guë'e rall.

³⁶ Iurní lë'e nashtënë guiu'u bëshé'ldëll másru'u muzë perë ra trabajadurë bënë rall tratë muzë ni mizme manërë.

³⁷ Por fin gunibë'a nashtënë guiu'u tsa llgá'ni'. Bënë shgábi': "Zunë rall rëspëti shinia". ³⁸ Perë iurë guná trabajadurë lu shini nashtënë guiu'u, repi rall: "Ndë'e na el quë nangunë recibir herenci. Cha guédinia'a lë'ëll të parë guëa'në guiu'u rë' ca'a hia'a." ³⁹ Zni guna'zi rall llgá'nëll. Gulú hia'ldë rall shini lamë lu guiu'u nu gudini rall shini lamë.

⁴⁰ Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—Iurë lë'e nashtënë guiu'u gue'dë guëzë, çpë gúnëll con ra trabajadurë iurní?

⁴¹ Bëquebi rall:

—Pues gati ra muzë mal sin adë chu guëgá'adi'i ldu'u lë'e rall. Iurní ca'a stubi mënë guiu'u të parë gúnëll intriegu ra cusechë cadë izë.

⁴² Iurní Jesús repi:

—¿Pë nunquë bí'ldidi'i të ra Escrituras narni'i zndë'e?

Guë'e nabëru'ldë albañil tubi ladë, guë'e rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.

Zni bënë më, el quë narnibë'a lë'e hia'a.

Guná hia'a pudërë shtë më; nalë nasa'a nahin.

⁴³ Por ni rnia'a lu të, Dios adë guënë'edi'i lugar tsutë të catë rribë'a më. Lo quë nanapë të, guëshe'ldë mëhin hashtë stubi mënë naná ziquë trabajadurë za'quë nabëdë'e cusechë narunë tucarë nashtënë guiu'u. [

⁴⁴ El quë narredë guëc guë'e rë', gac chupë ldëll perë iurë ldaguë guë'e ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.]

⁴⁵ Iurë lë'e ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bini rall grë comparaciuni lo quë

naguni'i Jesús, bédë'e rall cuendë de quë quëadi'dzë më shcuendë rall. ⁴⁶ Iurní guc shtu'u rall guëna'zi rall lë'e më prësi perë bédzëbë rall los de más mënë purquë guni'i mënë na Jesús tubi profetë narni'i shti'dzë Dios.

22

Comparaciuni shtë sa'a

¹ Jesús guzublú quëadi'dzë më stubi por comparaciuni. Repi më:

² —Lë'e lugar catë rribë'a Dios, na ziquë tubi rëy nabënë tubi laní shtë sa'a parë shini'. ³ Gunibë'a rëy ni ra muzë parë tsagna'bë rai' ra invitadë lu sa'a, perë adë nedi'i ra mënë niagdchini rall lu sa'a.

⁴ Iurní guna'bë rëy stubi shcu'a'a muzë. Guni'i rëy: "Gulë guni'i lu ra invitadë hia napreparadë dau; hia ngunë nandchú con los de más ra ma hia gu'i; grëtë' nahin listë. Nadë más guëdchini rall parë cuezë rall lu sa'a." ⁵ Perë ra invitadë adë bënëdi'i rall cuendë. Tubi de lë'e rall guagnall lu shguiú'ull. Stubi guagnall ra neguci shtënëll.

⁶ Hia stubi ra invitadë guna'zi rall muzë shtë rëy; bënë rall maltratë muzë ni hashtë gudini rall lë'e muzë. ⁷ Iurní lë'e rëy beldëll. Gunibë'all ra sultadë parë tsatini rall lë'e narguini mënë. Nu tsa quëgui'i ra sultadë guë'dchi ni.

⁸ Lueguë repi rëy lu muzë stubi: "Hia grë na listë parë sa'a; perë ra invitadë bëlua'a rall de quë adë rúnedi'i tucarë rall invitación shtëna.

⁹ Gulë tsa iurne' ra nezë principal. Gulë bënë invitar lë'e mënë lu sa'a, grë ra naguëdia'guë'lú të; tsutë rall." ¹⁰ Iurní bëru'u ra muzë nezë; guagtëa rall grëtë' lo quë nabëdia'guë'lú rall, tantë hiembrë mal nu nguiu za'quë. Iurní sí, guadzë hiu'u catë na preparadë parë sa'a.

¹¹ Iurní rëy guatë catë nanú ra mënë. Guná rëy lu tubi nguiu naquëbezë nga'li, perë adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a. ¹² Repi rëy: "Amigu, ¿lla guatël ndë'e sin adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a cumë ziquë na cuscumbre?" Perë nguiu ni adë pë guni'idi'ill.

¹³ Iurní lë'e rëy repi lu naquëhunë sirvë lu mellë: "Gulë beldi'bi guëa'll nu guia'a nguiu rë'. Gulë bëtia'a lë'ëll parë lu nacahi catë gu'në mënë nu hashtë guëchushí lai' rall."

¹⁴ Rnia'a lu të, zihani mënë guëna'bë Dios parë tsuté rall catë rribë'a më, perë du'psë mënë gulë më parë gac rall shmënë më.

Shcuendë impuestë

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Iurní ra fariseo zia'a rall parë gurë rall de acuerdë lla tsu mudë guësiguë rall lë'ë më të nini'i më cusë mal. ¹⁶ Nu bëshel'dë rall partidë shtë rall con stubi partidë shtë Herodes parë tsaguëchi rall lu Jesús:

—Mësë rdë'ë na'a cuendë de quë lë'ël rní'il verdá nu rluá'al nezë shtë Dios sin adë rúnëdi'il cuendë lo quë narni'i mënë. Adë rúnëdi'il juzguë según el quë narná mënë. ¹⁷ Guni'i lu na'a ¿pë na bien según lëy guédíllia'a impuestë lu rëy César, u guédíllidi'ia'a impuestë?

¹⁸ Perë Jesús bédë'ë cuendë de quë cabezënú rall mal llgabë. Repi më lu rall:

—Na të falsë. ¿Pëzielú ze'dë guësiguë të na? ¹⁹ Gulë bëlua'a dumí denario naquilli të impuestë.

Iurní be'dënú rall tubi monedë. ²⁰ Guná Jesús lu monedë; iurní guna'bë di'dzë më:

—¿Chu lu nu chu lë naquë lu dumí rë'?

²¹ Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

Iurní Jesús repi:

—Gulë bédë'ë naca'a César lo quë naná shtë César nu gulë bédë'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

²² Iurë bini rall ra di'dzë rë', bëa'në dchi rall nu guasë ldu'u rall. Iurní bësëa'nëgá rall lë'ë më; zia'a rall.

Guna'bë di'dzë ra mënë shcuendë lla tsashtë ra tégulë

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Mizmë dzë ni bældá ra saduceo guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceo rni'i de quë adë tsashtëdi'i ra tégulë. Guna'bë di'dzë rall lu më:

²⁴ —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si tubi nguiu gáti' sin shíni', bëchi tégulë napë quë cá'all tse'lë tégulë të gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. ²⁵ Guc gadchi bëchi; primëre nguiu bëtsë'all perë gútil sin ni tubi shíni'. Bësëá'nëll viudë parë segundë bëchill. ²⁶ Segundë bëchi tégulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Na tsunë lo mizmë; cuá'all tse'lë tégulë perë gútil sin ni tubi shíni'. Guëzá

bëchi tégulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'. ²⁷ Despuësë lë'ë na'a ni gúti'. ²⁸ Iurë tsashtë ra tégulë ¿chu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lë na'a.

²⁹ Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras; nu adë guënëdi'i të pudëre shtë Dios. ³⁰ Iurë ra tégulë tsashtë rai' stubi, adë guëtsë'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. Na rai' ziquë ianglë shtë Dios nacabezë gube'e. ³¹ Perë shcuendë tsashtë ra tégulë ¿pë adë bíldidi'i të lo quë narni'i Dios? Guni'i më zndë'ë. ³² “Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nu Dios shtë Jacob”. Grë shmënë Dios nabani rai' aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Perë lë'ë më adë nádi'i Dios parë el quë nanápëdi'i vidë sin fin.

³³ Iurë bini mënë zndë'ë, nalë bëdzëguëë ldu'u rall nu guasë ldu'u rall lo quë naquëglua'a më.

Lë'ë mandamientë namás lasac

(Mr. 12.28-34)

³⁴ Iurë ra fariseo guc bë'a rall de quë Jesús bësëac dchi më ra saduceo, iurní bédëá rall. ³⁵ Tubi de lë'ë rall na mësë shtë lëy. Guc shtú'ull ldaguë më lu trampë; guna'bë dí'dzell:

³⁶ —Mësë, ¿guadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

³⁷ Jesús repi:

—“Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldú'ul nu guëdubi almë shtënël nu guëdubi shgábël”. ³⁸ Ndë'ë namás lasac nu nahin primëre mandamientë lu grë mandamientë. ³⁹ Hia nachupë na cumë ziquë primëre. Rni'in: “Gulë guc shtu'u sa'l cumë ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël”. ⁴⁰ Si talë rzu'bë diaguë të mandamientë rë' también canihunë të cumplir lo de más nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë.

Chu na shtadë Cristo

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Mientras lë'ë ra fariseo nianá rëta' rall lu Jesús, ⁴² lë'ë më guna'bë di'dzë:

—¿Pë runë të shgabë të? ¿Chu na Cristo? ¿Chu shini lë'ë më?

Iurní repi rall:

—Llëbni David.

⁴³ Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—Espíritu Santo quëbezënúhi' lë'ë David nu por pudërë shtë Espiritu Santo guni'i David shcuendë llëbni David:

⁴⁴ Dadë Dios guni'i lu lamë shtëna, el quë narnibë'a na:
“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtënel të guëzu'bë diaguë rall shti'dzël”.

⁴⁵ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David cumë David guni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

⁴⁶ Iurní ni tubi rall gúquëdi'i niaquebi rall lu më. Dizdë dzë ni hia ni tubi rall adë gúpëdi'i rall valurë niana'bë di'dzë rall lu më.

23

Bëlua'a Jesús lla na ra fariseo nu saduceo (Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Iurní guni'i Jesús lu ra mënë nu lu ra shini gusë'dë më:

² —Ra mësë shtë lëy nu ra fariseo rzubë rall shlugar Moisés iurë rlua'a rall ra mënë. ³ Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rall. Gulë bë'në grëtë' lo quë narni'i rall perë adë tsanaldëdi'i të tëchi manërë nanabani rall. Bien rni'i rall perë adë rúnëdi'i rall cumplir. ⁴ Bien rlua'a rall lëy shtë Dios perë ra cusë naquëhunë rall obligar gunë mënë, na ziquë tubi carguë në'ë; adë chu tipëdi'i guëldisin. Rnibë'a rall mënë të parë gua'a ra mënë carguë ni, perë lë'ë rall ni siquierë más zucsë tubi shcuënë rall guëldisë rallin. ⁵ Grëtë' devociuni narunë rall quëhunë rallin të guëná mënë. Luquë rall nu rua' llicu rall nua'a rall partë di'dzë shtë Sagradas Escrituras të guëná mënë devociuni narunë rall. Chulë zutsa'u lu shabë duni shtë rall. ⁶ Nu rac shtu'u rall subë rall lugar más lasac catë rau mënë shtse nu catë zubë më ru'bë la'ni iádu'u. ⁷ Nu rac shtu'u rall grë mënë gunë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti iurë lë'ë rall ziazú rall nezë. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con di'dzë rë': “Mësë”.

⁸ 'Perë lë'ë të adë rúnëdi'i të ziquë lë'ë mënë ni. Adë rac shtu'udi'i të guëni'i mënë na të mësë, purquë napë të tubsë mësë; náhi' Cristo. Grë të na të bëchi la sa' të. ⁹ Adë rní'idi'i të lu tubi sa' të: “Dadë” parë lu

guë'dchiliu rë', purquë nanú tubsë Shtadë të, më naquëbezë gube'e. ¹⁰ Nu adë rní'idi'i të: “Lamë” lu sa' të, purquë Jesucristo náhi' lúniquë lamë nanapë të. ¹¹ Mënë narunë sirvë parë los de más sa' hia'a, ni más më ru'bë entrë lë'ë të ¹² purquë grëtë' narunë naru'bë, gac nasáquëdi'i rall. El quë narunë lasáquëdi'i, ni nasac iurní.

¹³ 'Prubi të mësë shtë lëy nu fariseo, na të mënë falsë purquë rta'u të rua' nezë shtë Dios të parë adë chu tsutëdi'i, nu nilë mizmë lë'ë të adë nëdi'i të tsuté të. Nu adë rdë'ëdi'i të lugar parë grë narac shtu'u tsuté nezë za'quë.

[¹⁴ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të mënë falsë purquë rdchisú të lidchi ra viudë; iurní parë guësiguë të ra mënë, runë të orar zihani vultë. Lë'ë të gunë të recibir más cashtigu dushë.]

¹⁵ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Ria të stubi guë'dchi namás zitu parë tsagtë'tsë të shldai' të lu ra mënë, perë iurë lë'ë të runë të gan tubi shmënë të, nall chupë vultë más shini gabildi quë lë'ë të purquë riuguëll bishi shtë të.

¹⁶ 'Prubi de lë'ë të, na të ziquë mësë ciegu. Rni'i të si talë quëhunë mënë jurar por iádu'u ru'bë, pues adë rúnëdi'i obligar gunë mënë cumplirin, perë si talë runë mënë jurar por orë shtë iádu'u, ni sí, runë mënë comprumisi; napë quë gunë mënë cumplirin. Zni cagni'i të. ¹⁷ Tuntë nu ciegu na të. ¿Pë más lasac orë u lë'ë iádu'u? Iádu'u nu orë na santu. ¹⁸ Nu también caglua'a të si talë chu runë jurar por bëcu'guë la'ni iádu'u, adë rúnëdi'i obligar gunë mënë cumplir juramentu ni, perë rni'i të si talë runë mënë jurar por ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë, ni sí, napë quë gúnëll cumplir. ¹⁹ Tuntë nu ciegu ¿pë más lasac ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë u lë'ë bëcu'guë nabëdë'ë Dios ziquë lugar santu? ²⁰ Pues rnia'a lu të, el quë narunë jurar por bëcu'guë, adë quëhúnëdi'ill jurar por bëcu'guë sulamëntë perë también por grë ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë. ²¹ El quë narunë jurar por iádu'u, adë quëhúnëdi'ill jurar sulamëntë por iádu'u sino quë también por lë'ë Dios nacabezë la'ni iádu'u. ²² También el quë narunë jurar por gube'e,

quëhúni! jurar por trunë shtë Dios nu por mizme Dios narnibë'a lugar ni.

23 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Lë'ë të rdë'ë të ofrendë narunë tucarë Dios, cadë chi'i ra cusë rdë'ë të tubi parë Dios. Correctë nahin; perë adë rúnëdi'i të cuendë ra enseñansë más lasac shtë në më. Adë rúnëdi'i të cumplir; adë rgá'adi'i ldu'u të sa' të. Nádi'i të justë. Adë rúnëdi'i të cumplir shti'dzë të. Cagnia'a lu të, rqui'ni gunë mieti cumplir grë mandamientë ru'bë nu también los de más mandamientë shtë Dios. 24 Lë'ë të na të ziquë mësë ciegu; rdchi'bi të vini parë guëru'u rëshë antsë gul vini, perë adë rdë'ëdi'i të cuendë de quë nanú tubi ma ru'bë ziquë camellë guti naga'a la'ni vini.

25 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu ra fariseo; na të falsë. Zunë të por fuërë vasë nu ra platë perë nezë la'ni, nalë suci nahin. Zni na të; na të nguba'në nu quëhunë të cumplir deseo mal. 26 Fariseo ciegu, primërë gulë bëzunë nezë la'ni ldu'u të, iurní napë të conductë za'quë. Iurní na të ziquë vasë narie'ti guëdubi partë.

27 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Na të ziquë ba'a. Nalë cusë za'quë naquichi rlua'a fuërë nu chulë rlua'ain, perë nezë la'ni gadzë ra ba'cu shtë tégulë nu grë cusë ziquë narru'ldë mënë rua' guë'dchi. 28 Zni na të, lë'ë të; por fuërë rlua'a të cusë za'quë. Lu ra mënë rlua'a të bien, perë nezë la'ni të nalë gadzë ra bishi nu adë quëhúnëdi'i të cumplir lëy shtë Dios.

29 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë; rza'a të capillë shtë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, nu rzutsa'u të rua' ba'a shtë ra mënë naguc më za'quë lu guë'dchiliu con guë'ë iarë. 30 Iurní lueguë rni'i të: "Si talë lë'ë na'a niaquërelde na'a tiempë shtë ra shtadë guë'lú na'a, adë chu nihúnëdi'i compañi ra nagudini ra profetë". 31 Por mizme di'dzë shtë në të quëgni'i të na të llëbni shtë ra nagudini ra profetë. Na të testigu cuntrë mizme lë'ë të; na të tubsë rënë con shtadë guë'lú të. 32 Gulë bë'në cumplir lo quë narac shtu'u të, maldá nananú la'ni ldu'u të ziquë bë'në shtadë guë'lú të con ra muzë shtë Dios.

33 'Serpientë, llëbni mbe'ldë, ¿lallë gunë të parë guëca'chilú të lu cashtigu shtë gabildi? 34 Cashe'lda mënë za'quë naruadi'dzë shti'dza, perë lë'ë të quini të sëbëldá rai'. Nu gunë të crucificar lë'ë rai'. Sëbëldá rai' guëdë'ë të galnë la'ni iádu'u shtë të nu sunaldë të lë'ë rai' guë'dchi por guë'dchi. 35 Zni na të culpablë. Ldaguë cashtigu guëc të por grë duldë nabë'në mënë guahietë iurë gudini rall Abel hashtë tiempë gudini mënë Zacarías, shini Berequías. Gudini të lë'i' entrë bëcu'guë nu iádu'u. 36 Guldía rnia'a lu të, culpë shtë grë mënë ni ldaguë subrë guëc ra mënë naquërelde lu guë'dchiliu iurne'.

*Bi'ni Jesús por guë'dchi Jerusalén
(Lc. 13.34-45)*

37 'Mënë shtë Jerusalén, lë'ë të rguini të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios; rdë'ë guë'ë të grë ra naze'denú diza'quë shtë më. Zihani vueltë guc shtua'a niatëahia lë'ë të cumë ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë adë nëdi'i të guëdchini të lua. 38 Gulë guná, lë'ë të con lidchi të guëa'në ziquë tubi hiu'u dachi; adë chu gúnëdi'i compañi lë'ë të. 39 Rnia'a lu të, hiadë guëabridi'i guená të lua hashtë guëdchini tiempë iurë lë'ë të guëni'i të: "Benditë na el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dios. Bë'në ldai' më lë'i'."

24

*Jesús guni'i guëchili iádu'u ru'bë
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)*

1 Bëru'u Jesús iádu'u. Iurë zëagzë më, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guzublú bëlua'a rai' ra guë'ë ru'bë shtë iádu'u. 2 Jesús bëquebi:

—¿Gu rna të lu grëtë' ra cusë rë'? Guldía rnia'a lu të, lugar rë' ni tubi guë'ë adë guëa'nëdi'i guëc sa' guë'ë. Grëtë' tsaluhin.

*Sëni shtë iurë tsalú guë'dchiliu
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)*

3 Iurní zia'a rai' lu dani shtë Olivos. Jesús guzubë nga'li. Iurní ra shini gusë'dë më guagni'i lu më guitsë guitsë:

—Rac shtu'u na'a guëni'il lu na'a, guc gac grë ra cusë naquëgni'il. ¿Guadë naná sëni shtë tiempë naguëabril stubi? ¿Guc gac fin shtë guë'dchiliu?

⁴ Iurní Jesús repi:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të ⁵ purquë cantidá mënë guëdchini rall; guëni'i rall: “Na nahia Cristo”, nu guëguguë rall cantidá mënë. ⁶ Nu lë'ë të guini të nutici shtë ra guërru naze'dë guëlla' nezë rë' nu zitu, perë adë rdzëbëdi'i të purquë zni napë quë gac. Perë todavía lëdëdi'i fin shtë guë'dchiliu ⁷ purquë tubi naciuni tildinú stubi naciuni; tubi guë'dchi tildinú stubi guë'dchi. Nu guidë ra gubini, galguidzë, nu guëllú zihani lugar. ⁸ Con cusë ni na principi shtë cusë durë naze'dë.

⁹ Iurní gunë ra mënë intriegu lë'ë të parë gunë rall mal tratë lë'ë të nu hashtë quini rall lë'ë të. Nu grëtë' mënë shtë guë'dchiliu, guená zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna. ¹⁰ Tiempë dzë ni cantidá mënë guënitì rall fe shtë rall. Lë'ë rall guená zá'quëdi'i rall lu sa' rall. Nu gunë rall traicionar sa' rall. ¹¹ Guëdchini cantidá naguëguguë lë'ë ra mënë. Guëni'i rall de quë ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Cantidá mënë guëguguë rall. ¹² Zihani cusë mal tsadalë, por ni cantidá mënë hiadë gac shtú'udi'i rall sa' rall ¹³ perë grëtë' el quë nagac firmë hashtë fin, ni gac salvar. ¹⁴ Lë'ë diza'quë narni'i shcuendë lugar catë rnibë'a Dios, napë quë gac predicarin guëdubi guë'dchiliu. Guadi'dzë mënë diza'quë parë grëtë' naciuni parë gunguë bë'a mënë lë'ë më. Iurní guëga'a iurë shtë fin.

¹⁵ Lë'ë muzë shtë Dios nabërulë Daniel, bëquë'ëi' lla na tiempë natsuté cusë mal iádu'u ru'bë. Iurë lë'ë të guená të lu cusë narunë manchar iádu'u santu, lë'ë iurë bëga'a; guëlladchi na fin shtë guë'dchiliu. El quë naquëhu'ldë shti'dza, gulë tsasë lo quë narnia'a. ¹⁶ El quë narëta' guë'dchi Judea iurní, guëllu'në rall parë dani. ¹⁷ Grë el quë nazubë guëc hiu'u lídchi', adë gáquëdi'i tsaldú rall pë shtë'në rall la'ni hiu'u; mejurë guëllu'në rall lueguë. ¹⁸ Grë el quë nananú lachi iurní, adë gáquëdi'i guëabré rall parë tsagli'i rall shabë rall. ¹⁹ Prubi ra na'a tiempë dzë ni, grë ra na'a nanua'a shíni' u grë ra narca'a me'dë. ²⁰ Gulë guna'bë lu Dios të gáquëdi'i ra cusë durë tiempë naldë, nilë por dzë narzi'i ldu'u mënë

²¹ purquë tiempë ni gac suceder cusë demasiadë durë nanadë gunádi'i mënë dizdë principi shtë guë'dchiliu, nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni. ²² Si talë adë bë'nëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar perë por ra mënë nagulé Dios, gac menos ra dzë ni.

²³ 'Si talë guëni'i tubi nguii lu të: “Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo”, u “Gulë tsagná ndë; lë'ë më nanú”, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë mënë ni. ²⁴ Guëdchini ra naguëguguë lë'ë mënë. Guëni'i rall na rall Cristo. Sëbëldá rall guëni'i rall na rall naruadi'dzë shti'dzë Dios. Gunë rall sëñi ru'bë nu milagrë parë guëguguë rall mënë hashtë si na posiblë guëguguë rall ra nagulé Dios. ²⁵ Hia gunia'a lu të antsë ²⁶ por ni, si talë chu guëni'i lu të: “Gulë guná, lë'ë më nanú më lu shlatë catë chu nádi'i”, adë tsádi'i të nga'li; u si talë chu guëni'i: “Gulë guná, nanú më la'ni tubi hiu'u”, adë tsaldídi'i ldu'u të ²⁷ purquë ziquë ra'a tubi gui'i shtë nguzi'u; rabtsë'ë gui'i nezë guia'a hashtë nezë guetë, zni gac iurë lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëdchíni' stubi. ²⁸ Catë naga'a ra naguti, nga'li rdëa ra bëchu.

Lla na tiempë iurë guëdchini Cristo

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Despuësë gudëdë ra dzë shtë cusë durë, lueguë lë'ë ngubidzë guëcahi lúhi' nu mbehu hiadë guënë'edi'in llni. Ra mbelëgui'i ldaguë. Grëtë' fuersë shtë gube'e guëni'bi. ³⁰ Iurní lu gube'e guená të sëñi shtë nguii nabëshe'ldë Dios. Grëtë' ra mënë shtë guë'dchiliu, gu'në rall nu guená rall lu nguii nabëshe'ldë Dios; guëdchíni' rua' shcahi lu gube'e. Guëlua'a llëru'bë pudërë nu llni shtë'në më. ³¹ Nu guëshé'ldi' ianglë shtëni' con gu'ldë trompetë parë guëdëa grëtë' nagulé Dios guëdubi guë'dchiliu dizdë tubi cu' hashtë stubi ladë.

³² 'Gulë bësë'dë tubi comparaciuni shtë tubi hiaguë bëlda'u. Iurë guená të luhin, rguëhin nu rru'u ra ndiaguë lu llícuhin, hia rac bë'a të bëdchini tiempë shtë galna'i. ³³ Mizmë manërë ni, iurë guená të ra cusë rë', gulë bédë'ë cuendë lë'ë më ze'dë guëdchíni'. ³⁴ Guldía rnia'a, grëtë' ndë gac

cumplir antsë quë gati ra mënë nanabani iurne'. ³⁵ Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

³⁶ 'Perë dzë nu iurë adë chu rac bë'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios, sulamëntë Dios Shtada rac bë'a më dzë shtë fin.

³⁷ 'Ziquë guzac tiempë shtë Noé, zni gac iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios guëdchíni'. ³⁸ Tiempë dzë ni antsë lë'ë juici shtë nisë bédchini, nabani ra mënë lu guë'dchiliu; gudáu rall nu bii' rall; bëtsë'a rall, nu bédë'ë rall shini rall parë riu sa'a shtë ni'i, hashtë lë'ë Noé gutë la'ni barcu. ³⁹ Todavía adë bédë'edi'i rall cuendë hashtë iurë lë'ë juici bédchini. Bia'a nisi grëtë' ra mënë. Zni gac iurë nguiu nabëshe'ldë Dios guëdchíni' stubi. ⁴⁰ Tiempë dzë ni chupë nguiu nanú lachi; tubi nguiu tsabsú, stubi nguiu guëa'në. ⁴¹ Chupë na'a caniu'u; tubi tsabsú, stubi guëa'në.

⁴² 'Gulë cue nasini purquë adë rac bë'adi'i të ca iurë guëdchini el quë naguënbë'a lë'ë të. ⁴³ Perë gulë bësë'dë ndë'ë, si talë tubi nashtënë hiu'u rac bë'all ca iurë guëdchini nguba'në, ga'a nasínill parë gáquëdi'i tsaldanë nguba'në. ⁴⁴ Por ni gulë cue nasini nu gulë gac preparadë ldu'u të purquë menos runë të shgabë të, iurní guëná të lu nguiu nabëshe'ldë Dios; hia bédchíni'.

*Tubi muzë za'quë nu tubi muzë mal
(Lc. 12.41-48)*

⁴⁵ '¿Chu na muzë namás riasë nu namás obedientë? Na ziquë el quë nabë'në recibir dchi'ni. Lamë shtë nguiu ni gunibë'all guëdë'ë nguiu nagáu iurë bë'në tucarë gau lamë. ⁴⁶ Dichusë muzë si talë quëhúnëll bien iurë lë'ë lamë guëdchini. Guëdzelë lamë lë'ë muzë; quëhúni' cumplir. ⁴⁷ Guldía rnia'a, lë'ë lamë guëzú lë'ë muzë ni; gáquëll encargadë shtë grë lo quë nanapë lamë. ⁴⁸ Perë si talë muzë nall tubi nguiu mal, gúnëll llgabë de quë shlámëll gac ldë'ë parë gue'dë guëzë ⁴⁹ nu gúnëll tratë mal stubi sa' muzë, nu tsataunull ra zudchi; ruu'll con lë'ë rall. ⁵⁰ Iurë lë'ë lamë guëabrá, lë'ë muzë ni adë rúnëdi'i shgábëll ca iurë gue'dë guëzë lamë. ⁵¹ Perë lë'ë lamë guëdë'ë tubi cash-tigu ru'bë parë muzë ni; gac condenaréll

mizmë manërë cumë ziquë mënë naná falsë. Iurní gú'nëll nga'li hashtë rchushí lai'll.

25

Comparaciuni shtë chi'i lliguëna'a

¹ 'Iurë guëdchini tiempë, manërë naguënbë'a Dios na ziquë chi'i lliguëna'a naguna'zi lámpara nariú sèiti parë quëgui'in; bëru'u rall të parë gunë rall recibir lë'ë lliguë iurë guëdchíni' lidchi sa'a. ² Ga'i lliguëna'a na tuntë, adë rúnëdi'i rall guëquëll, perë ga'i ra lliguëna'a na rall listë. ³ Ra lliguëna'a tuntë bia'a rall lámpara shtë rall parë adë biá'adi'i rall sèiti parë tsadzë lámpara. ⁴ Perë ra lliguëna'a listë bia'a rall bëtëi sèiti nu gadzë ra lámpara. ⁵ Lë'ë lliguë guc ldë'ë parë guëdchínill; iurní mbëca'ldë bédchini lu ra lliguëna'a. Por fin lë'ë rall gu'të ga'si. ⁶ Iurní cumë ziquë guërudë gue'lë, bini rall tubi naguni'i fuertë: “Hia lë'ë lliguë ze'dë. Gulë bëru'u të parë gunë të recibir lë'ë lliguë.” ⁷ Grëtë' lliguëna'a guashtë rall parë bë'në rall preparar lámpara shtë rall. ⁸ Hia zëga'i ra naná tuntë repi rall lu zëga'i naná listë: “Denú du'pë sèiti purquë lë'ë lámpara shtënë na'a guëaldin”. ⁹ Perë lliguëna'a naná listë bëquebi rai': “Aquëdi'i, purquë iurní guëbidchi sèiti shtënë na'a. Parë lë'ë të adë gáldëdi'in; mejurë gulë tsaca'a sèiti catë rduhin. Gulë tsasí'ihin të parë iurní napë tēhin.” ¹⁰ Perë mientras ga'i na'a guasi'i rall sèiti, lë'ë lliguë be'dë guëzë. Ra lliguëna'a naná preparadë guatënú rall lliguë lu sa'a. Iurní bë'au rua' puertë. ¹¹ Despuësë bédchini ra zëga'i lliguëna'a; iurní guni'i rall: “Dadë, bësha'lë puertë”. ¹² Perë naná shtënë hiu'u bëquebi: “Guldía rnia'a de quë adë guënédia'a lë'ë të”.

¹³ Iurní Jesús repi:

—Gulë gac preparadë. Gulë gac nasini purquë adë rac bë'adi'i të pë dzë, ni pë iurë guëdchini nguiu nabëshe'ldë Dios.

Comparaciuni shtë dumí

¹⁴ 'Lugar catë rnibë'a Dios nu tiempë gunë më juzguë ra mënë, na ziquë tubi nguiu naguzia'a parë stubi naciuni. Guna'bë nguiu ni ra shmúzëll. Bë'nëll incarguë shtumill lu ra muzë ni.

15 'Tubi de lè'è ra muzè bédè'èll ga'i mili bèllè. Stúbill cua'a chupè mili dumí. Stúbill cua'a tubi mili bèllè, según narac cadè tubi rall. Iurní lè'è nguiu ni guzia'a vi-ajè. 16 Hia lè'è muzè nabè'nè recibir ga'i mili bèllè, lueguè bé'nèll neguci con dumí. Bé'nèll gan stubi zèga'i mili bèllè de guèc ra nabè'nèll recibir. 17 Mizmè manèrè ni nabè'nè recibir chupè mili bèllè, bé'nèll gan stubi chupè mili más. 18 Perè el què nabè'nè recibir tubi mili bèllè, bècá'chill dumí shtë lamè. Guatánill tubi guèru catè guacá'chill dumí.

19 'Hia llèru'bè tiempè gudèdè; bëabré lamè shtë muzè ni. Iurní guzublú guna'bè lamè shcuendè dumí. 20 Primèrè bédchini nabè'nè recibir ga'i mili bèllè. Bé'nèll intriegu lu shlámèll stubi zèga'i mili. Répill: "Dadè, lè'è ga'i mili nabè'nè el cuahia ndè'è; perè guná, stubi zèga'i mili bëna gan subrè guèc ga'i mili". 21 Lè'è lamè repi: "Bien nahin; lè'èl nal tubi muzè za'què. Rac bë'ahia gúnèl lo què narac shtua'a. Hia què lè'èl bé'nèl bien de lo du'pè, guènehia másru'u cusè za'què tè guèribé'al. Guatè; bëquitè ldú'ul con na." 22 Despuèsè bédchini stubi muzè nabè'nè recibir chupè mili bèllè. Répill lu lamè: "Dadè, bènè'el chupè mili bèllè cuahia; lè'è ndè'è. Perè chupè mili bèllè más bëna gan subrè guèc chupè mili." 23 Lè'è lamè repi: "Bien nahin. Nal tubi muzè za'què. Napa confiansè lè'èl. Hia què lè'èl nal muzè za'què de lo du'pè nabèna incarguè guiá'al; bé'nèl gan más. Guatè; bëquitènú ldú'ul na." 24 Perè iurè bédchini muzè nabè'nè recibir tubi mili bèllè, répill lu shlámèll: "Dadè, nanèa què lè'èl nal tubi nguiu naná rzac zi muzè. Rca'al cusechè catè adè bëcabnídi'il, nu rtéal catè adè bètè'tsèdi'il bédchi. 25 Por ni bédzèba; guaca'cha shtumil la'ni guiu'u perè iurnè' lè'è shtë'nèl ndè'è." 26 Lè'è lamè bëquebi: "Muzè mal nal, nu nabèchil. Rní'il de de què rcahia cusechè catè adè rcabnídia'a, nu rtéahia catè adè rtè'tsèdia'a bédchi. 27 Por ni niagutèl dumí lu bancu parè iurná nihuna recibir shini dumí lo què narunè tucara." 28 Iurní repi lamè lu ra narèta' nga'li: "Gulè bédchisú mili bèllè de muzè mal nu bédè'èin ca'a naná bë'nè recibir chi'i mili. 29 Si talè guèquè diaguè tè

bien, Dios guène'e mè más shti'dzè mè parè lè'è tè perè si talè rúnèdi'il cuendè shti'dza, guèdchisú mè llni narní'il nápèl. 30 Nu lè'è muzè mal, gulè bëtia'a lè'èll tèchi fuèrè catè nacahi, catè gu'nè mènè nu rchushí lai' rall."

Juici shtë ra naciuni

31 'Iurè lè'è nguiu nabèshe'ldè Dios guèdchíni' stubi, guèdchíni' con llni nu pudèrè nu con ra ianglè shtë Dios. Subè mè lu trunè shtë'nè mè con llèru'bè pudèrè. 32 Ra mènè shtë grè naciuni guèdèa rall delantè lu mè. Hia lè'è mè cuè mè ra mènè cumè ziquè rbè vèquèrè ra lli'li con ra chivè. 33 Cue'e za'què mè ra mè za'què nagulè Dios ziquè lli'li ladè ldi shtë'nè mè, nu ra mè mal, ra nagualdídi'i ldu'i lè'è mè, cue rall ladè rubèsè. 34 Iurní lè'è røy guèni'i lu naquèbezè ladè ldi: "Gulè te'e guèdchini tè lua, lè'è tè el què naná gulè Shtada. Gulè bë'nè recibir lugar za'què naná preparadè parè lè'è tè dizdè Dios bëcueshtë guè'dchiliu. 35 Pues bëldí'ana, nu lè'è tè bëne'e tè nagudáuha. Gubidcha, nu bëne'e tè nabia'. Guca ziquè mè zitu, nu lè'è tè bëne'e tè catè gu'tè ga'sia. 36 Bè'nè faltè shaba perè bëne'e tè lo què nabèqui'nia. Guc llú'uhia; bidè guèná tè na; guahia lachigui'bè, nu be'dè guèná tè na." 37 Iurní lè'è ra naná justè guèni'i rall lu mè: "Dadè, ¿guc guná na'a lul; bëldiánèl, nu bëne'e na'a nagaul? ¿Guc guná na'a gubídchil, nu bëne'e na'a nabii'l? 38 ¿Guc guná na'a lul ziquè mè zitu, nu bëne'e na'a catè guquèréldèl? ¿Guc guná na'a bë'nè faltè shábèl, nu bëne'e ná'ahin? 39 ¿Guc guná na'a guc llú'ul u gual lachigui'bè, nu be'dè guèná na'a lè'èl?" 40 Iurní røy guèquebi: "Guldía rnia'a, grètè' lo què nabè'nè tè por tubi ra bëcha namás mitu'nè, ziquè bë'nè tè tratè grè ra shmèna hashtë el què namás lasáquèdi'i, pues mizmè na bë'nè tè tratè".

41 'Iurní lè'è røy guepi lu naná rëta' ladè rubèsè: "Gulè guabsú lua, lè'è tè hia nanudè tè parè gabildi. Tsa tè lu be'lè nanápèdi'i fin, preparadè parè mëdzabè nu parè ra ianglè shtë'nèll. 42 Pues bëldí'ana perè adè bènè'edi'i tè nagudáuha. Gubidcha perè adè bènè'edi'i tè nabia'.

⁴³ Guca ziquë më zitu perë adë bënë'edi'i të catë naquërela. Runë faltë shaba perë lë'ë të adë bënë'edi'i të niétiquë. Guc llú'uhia; guahia lachigui'bë perë adë be'dë guënádi'i të na." Iurní lë'ë ra më mal guepi rall: ⁴⁴ "Dadë, ¿guc guná na'a beldí'anël u gubídchil u ziquë më zitu u bënë faltë shábël u guc llú'ul u gual lachigui'bë, nu adë chu be'dë guënádi'i lë'ël?" ⁴⁵ Lë'ë rëy guëquebi iurní: "Guldía rnia'a, manërë mal bënë të tratë shmëna naná más humildë, zni bënë të tratë mizmë na". ⁴⁶ Lueguë iurní lë'ë ra nguii guzia'a rall lu cashtigu nanápëdi'i fin perë grëtë' naná tublí shcuëndi' lu Dios, guzia'a rai' gube'e catë cabezë Dios catë nídi'i fin.

26

Quëguili mënë mudë parë guëna'zi rall Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Iurë Jesús gualú biadi'dzë më grëtë' ra cusë ni, repi më lu ra shini gusë'dë më:

² —Lë'ë të hia rac bënë'a të dentrë de chupë dzë shtë laní Pascu, lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios gac intriéguí' guia'a mënë mal nu gac crucificári'.

³ Tiempë dzë ni ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra më gushë entrë ra israelitë, bédëá rall lu rualdëa' shtë palaci shtë Caifás, jefë shtë ra bëshuzi. ⁴ Nga'li bëntsa'u rall tubi tratë parë guëna'zi rall Jesús con di'dzë bishi parë quini rall lë'ë më ⁵ perë guni'i lu sa' rall:

—Lëdi la'ni dzë laní parë adë guëdzátsudi'i ra mënë.

Tubi na'a nabëte'bi sèiti nashi guëc Jesús
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Jesús nanú Betania lidchi Simón el quë naguc ll'u ládi'. ⁷ Iurní guabi'guë tubi na'a; nuá'all tubi bëtëi guë'ë shtë sèiti nashi nu nalë lasaquë sèiti ni. Iurë quëbezë Jesús lu mellë, lë'ë na'a ni bëtë'bi' sèiti guëc Jesús. ⁸ Iurë lë'ë ra shini gusë'dë më guná rai' pë bënë na'a, beldë rai' nu guzublú guni'i rai':

—¿Pëzielú bënë na'a rë' desperdici sèiti nashi guëc më? ⁹ purquë bien niatuu' na'a sèiti por zihani dumí nu niadë'ëll dumí ca'a ra prubi.

¹⁰ Perë guc bënë'a Jesús shgabë rai' nu guni'i më:

—¿Pëzielú cagni'i të cuntrë na'a rë'? El quë nabë'ni' nahin tubi cusë za'quë parë na. ¹¹ Pues ra prubi guëdubi tiempë quëbezënú rall lë'ë të perë na lëdë guëdubi tiempëdi'i quëbezënúa të. ¹² Lo quë nabë'në na'a nabëte'bi sèiti guëdubi cuerpë shtëna, bënë'ni' parë gac preparar iurë gatia nu guëga'cha. ¹³ Guldía rnia'a, guëdubi lugar catë guadi'dzë ra mënë diza'quë guëdubi guë'dchiliu, guadi'dzë ra mënë lo quë nabë'në na'a rë'. Guëagná ldu'u mënë lo quë nabë'ni'.

Judas bënë prometer gúnëll intriegu Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Iurní tubi naná chi'bë chupë poshtë nabërulë Judas Iscariote, guagní'ill lu ra jëfë shtë ra bëshuzi ¹⁵ nu répill:

—¿Blac guëne'e të talë guna intriegu Jesús guia'a të?

Iurní lë'ë rall gudilli rall galdë bi chi bëllë bédchichi. ¹⁶ Dizdë iurní Judas gudíllil manërë parë gúnëll intriegu lë'ë më guia'a ra contrari shtë më.

La Santa Cena

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Primërë dzë shtë laní naráu mënë guëtështildi sin levadurë, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu; guëdáuha'a?

¹⁸ Jesús repi:

—Gulë tsa tubi ciudá lidchi tubi nguii nu gulë guchi: "Lë'ë mësë guni'i zndë'ë: Hia lë'ë iurë zia guëdchini. Lídchil guna laní Pascu con ra shini gusë'da."

¹⁹ Ra shini gusë'dë më bënë rai' cumë ziquë gunibë'a Jesús. Bënë rai' preparar shtse shtë Pascu.

²⁰ Iurë lë'ë gue'lë gu', quëbezënú Jesús lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më lu mellë.

²¹ Mientras caniháu rai', repi më:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë të gunë të intriegu na.

²² Iurní lë'ë rai' guzublú riá ldu'u rai' demasiadë; guna'bë di'dzë rai' tubi por tubi:

—Dadë çni mudë guna intriegu lë'ël?

²³ Jesús repi:

—El quë naraunú na la'ni el mizmə platë, ni lë'ë nagunë intriegu na. ²⁴ Lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios guzia'a parë nezë según narni'i Sagradas Escrituras, perë prubi de lë'ë nguiu el quë nagunë intriegu na. Mejurë adë niálëdi'i nguiu ni.

²⁵ Iurní lë'ë Judas, lë'ë traidor, guni'i:

—Mësë çni mudë na guna intriegu lë'ël?

Jesús bëquebi:

—Aha', lë'ël la la'.

²⁶ Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bëtë'ë më graci lu Dios. Despuësë de bëshullë mëhin, bëtë'ë më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më; nu repi më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuërpa.

²⁷ Iurní guna'zi më copë. Bëtë'ë më graci lu Dios nu bëtë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Repi më:

—Gulë bii' grëtë' të copë rë'; ²⁸ ndë'ë lë'ë shrëna narunë sellar tëtë'ë cubi purquë nahin tubi favurë parë cantidá mënë; bëllë'ë rënë ni parë perdunë shtë ra duldë. ²⁹ Perë rnia'a, hiadë guëbridi'i gunúhia lë'ë të juguë shtë uvë rë' hashtë dzë naná guëbezënúhia lë'ë të gube'e. Iurní guhia vini cubi lu gube'e catë rnibë'a Shtada.

Guni'i Jesús gunë Pedro negar lë'ë më

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Despuësë de quëhu'ldë rai' tubi cantë, iurní gua rai' lu dani shtë Olivos. ³¹ Iurní Jesús repi:

—Grëtë' të guëtú lu të de na nu guësëa'në të na gue'lë ne' purquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë; hia ra lli'li guërë'tsë”. ³² Perë despuësë iurë tsashtëa ladi ra tégulë, tsahia delantë lu të hashtë Galilea.

³³ Iurní Pedro bëquebi:

—Aunquë nilë grëtë' rai' guësëa'në rai' lë'ël, perë na jamás adë guësëa'nëdia'a lë'ël.

³⁴ Jesús repi:

—Guldía rnia'a, mizmə gue'lë ne' antsë lë'ë gay guëllidchí, lë'ël gúnël negar na tsunë vultë.

³⁵ Perë Pedro repi:

—Masiá quini mënë na, adë gúnëdia'a negar lë'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo mizmə.

Biadi'dzënú më Dios la'ni Getsemaní
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Iurní Jesús bëtëchini con ra shini gusë'dë më tubi lugar lë Getsemaní. Repi më lu rai':

—Gulë guzubë ndë'ë mientras tsahia ndë. Guadi'dzënúa Dios.

³⁷ Iurní bia'a më Pedro nu ra shini Zebedeo; guzublú riá ldu'u më; guasënú ldu'u më. ³⁸ Guni'i më:

—Nalë rbini la'ni ldua'a por tristë shtë galguti. Gulë cuezë ndë'ë nu gulë cue nasini con na.

³⁹ Gua Jesús stu'pë delantë. Bëzullibi më nu bëa'chi guëc më hashtë lu guiu'u. Iurní bë'në më orar lu Dios; rëpi':

—Dadë shtëna, si talë nahin posiblë bëlá na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtënël.

⁴⁰ Iurní bëabrí më catë cabezë ra shini gusë'dë më. Bëdzëlë më lë'ë rai' naga'si rai'. Iurní repi më lu Pedro:

—Çpë adë gáquëdi'i cue nasini të du'pë tiempë, ni siquierë tubi iurë? ⁴¹ Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë; gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios parë adë ldáguëdi'i të lu prëbë shtë mëdzabë. Ldu'u të rni'i, niá; perë shcuërpë të adë nídi'i fuersë.

⁴² Hia narrupë zia'a më; guaguë'në më orar zndë'ë:

—Dadë, si talë na imposiblë tsalú vasë shtë sufrimientë, bë'nin según voluntá shtënël.

⁴³ Iurní bëabrí më stubi; bëtëzëlë më ra shini gusë'dë më hia naga'si rai' purquë nalë bëtëchini mbëca'ldë lu rai'. ⁴⁴ Iurní bësëa'në më lë'ë rai'; zia'a më; bë'në më orar stubi natsunë vësë. Guni'i më mizmə di'dzë ni. ⁴⁵ Bëabrí më catë rëta' ra shini gusë'dë më; repi më:

—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a de quë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios, gac intriégui' guia'a ra nanapë zihani duldë. ⁴⁶ Gulë tsasuldí; gulë cha purquë hia el quë nagunë intriegu na zé'dëll.

Bia'a ra mënë Jesús ziquë nguba'në

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Nianá quëadi'dzë Jesús, bédchini Judas naná de chi'bë chupë shini gusë'dë më; ze'dënull cantidá mënë nanua'a spadë nu hiaguë. Ze'dë rall por partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë guë'dchi. ⁴⁸ Judas lë'ë traidor, béd'ëll tubi sëñi; répill:

—El quë naguna saludar, tsagruahia lë'ëll; gulë bia'a nguïu ni prësi.

⁴⁹ Iurní guabi'guë Judas lu Jesús nu répill:

—Shtsanë, Mësë.

Nu bëtsagraua'll lë'ë më. ⁵⁰ Jesús guni'i lu Judas:

—¿Pë zé'dël? amigu.

Iurní guabi'guë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më prësi.

⁵¹ Mizmë iurní tubi sa' Jesús gulú spadë; bëchúgui' diaguë ladë ldi muzë shtë jëfë shtë bëshuzi. ⁵² Iurní Jesús repi:

—Gulútsa'u spadë shtënl shlugarin purquë grëtë' el quë narguini con spadë, zni gati rall con spadë. ⁵³ ¿Pëllë adë rac bë'al zac guëna'ba lu Shtada nu guëshe'ldë më mizmë iurne' más quë chi'bë chupë grupë ianglë, chi'i mili cadë grupë të gunë rai' compa'ni na? ⁵⁴ Perë si talë gaquin zni ¿lla gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i napë quë gaquin zni?

⁵⁵ Iurní Jesús repi lu ra mënë:

—Be'dë guëdchini të con spadë nu hiaguë parë guëna'zi të na cumë ziquë tubi nguba'në. Grëtë' dzë gulezënuá lë'ë të. Cagluá'ahia lë'ë të la'ni iádu'u shtënl të perë nunquë adë guná'zidi'i të na prësi. ⁵⁶ Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë la'ni Sagradas Escrituras:

Iurní ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Zuga'a Jesús lu Junta Suprema

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ra naguna'zi lë'ë Jesús prësi, bia'a rall lë'ë më lu Caifás, jëfë principal shtë ra bëshuzi. Nu rëta' ra mësë shtë lëy nu ra më gushë nabëdëá nga'li. ⁵⁸ Guanaldë Pedro zitu hashtë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi principal. Guaté Pedro nga'li; guzubënú Pedro ra soliar të parë guënáhi' nia'a lla tsalú shcuendë Jesús.

⁵⁹ Ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mënë gushë nu grë ra Junta Suprema, quëguili rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë më aunquë nilë nahin cusë falsë parë gac condenar Jesús lu galguti. ⁶⁰ Perë adë bëdzélëdi'i rall prëbë aunquë nilë zihani testigu falsë guni'i rall bishi cuntrë lë'ë më. Por fin bédchini bëldá testigu falsë ⁶¹ naná repi:

—Lë'ë nguïu rë' guni'i: “Zac guëchilia iádu'u shtë Dios nu guëabré guëdishtëhia iádu'u entrë tsunë dzë”.

⁶² Iurní jëfë shtë ra bëshuzi guasuldí nu répill lu Jesús:

—¿Pë adë rquëbidi'il grë ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ël?

⁶³ Jesús dchisë náhi'. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi repi:

—Por nombre shtë Dios nanabani, quëgnia'a lul, biadi'dzë lu na'a si talë nal Cristo, Shini Dios.

⁶⁴ Jesús repi:

—Ni nahia, cumë ziquë cagní'il. Nu zac rnia'a lu të guëná të lu Shini Dios; quëbézi' ladë ldi shtë Dios, el quë narnibë'a grëtë' cusë. Nu guëná të lua; guëdchinia la'ni shcachi shtë gube'e.

⁶⁵ Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëche'zë shábëll cumë ziquë tubi sëñi de quë adë rëuu'di'i ldú'ull lo quë naguni'i Jesús. Bëldëll. Répill:

—Hia nguïu rë' bë'nëll ofender Dios con di'dzë nabëru'u rua'll. ¿Pë nicidá nápa'a de más testigu? Mizmë lë'ë të bini të di'dzë mal naquëgní'ill. ⁶⁶ ¿Pë rni'i ldu'u të?

Guni'i rall:

—Runë tucarë gati nguïu rë'.

⁶⁷ Iurní bëchi'bë shënë rall lu më nu bédë'ë rall galné guëc më. Stúbill gulubé lu më ⁶⁸ nu guni'i rall:

—Lë'ël nal Cristo; bë'në divini chu gudini lë'ël.

Pedro bë'në negar Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mientras zu Pedro rualdëa, tubi criadë guabí'guëll lu Pedro nu répill:

—Lë'ël zuga'anul Jesús, më Galilea.

⁷⁰ Perë Pedro bë'në negar delantë lu grë mënë. Répi:

—Adë rac bë'adia'a pë cagní'íl.

⁷¹ Iurní Pedro ziagrú'ui' rua' nezë. Iurë guná stubi criadë lu Pedro, guní'ill lu ra mënë narëta' nga'li:

—Nu nguiu rë' rzënú Jesús më Nazaret.

⁷² Stubi vësë más Pedro bë'në negar nu bë'ni' jurar lu Dios:

—Adë guënëdia'a nguiu ni.

⁷³ Du'psë zia'a, iurní mënë nazuga'a nga'li guabi'guë rall lu Pedro nu guni'i rall:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë ru- adí'dzël ziquë mënë galileo.

⁷⁴ Iurní guzublú Pedro; bë'ni' jurar; répi':

—Adë guënëdia'a nguiu ni. Gunë Dios cashtigu na si talë adë ruadí'dzëdia'a verdá.

Mizmë iurní bëllidchí gay. ⁷⁵ Iurní bëagná ldu'u Pedro lo quë naguni'i Jesús: “Antsë guëllidchí gay, gúnë negar na tsunë vüeltë”. Iurní bëru'u Pedro nu nalë bí'ni'.

27

Bia'a ra mënë lë'ë Jesús lu Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Iurë brëgue'lë grëtë' ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë ra israelitë, guc rall de acuerdë nu bëntsa'u rall tubi tratë parë quini rall Jesús. ² Bëldi'bi rall lë'ë më; bia'a rall lë'ë më parë guaguë'në rall intriegu lë'ë më lu Poncio Pilato gubernadurë.

Guti Judas

³ Iurë Judas el quë nabë'në intriegu Jesús, bëdë'ëll cuendë de quë nacondenarëll, gu- bini ldu'ull. Bëdchigrëll galdë bi chi bëllë bëdchichi parë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra më gushë, ⁴ répill:

—Na bëna duldë. Bëna intriegu lë'ë më rë' lu galguti nu nápëdi'i' duldë.

Perë lë'ë rall bëquebi rall:

—Parë ni'i, ¿pë runë importë na'a? Shcuëndël ni'i.

⁵ Iurní Judas bëquëldí dumí la'ni iádu'u. Guziá'all. guagzë'bill lë'ëll lu hiaguë.

⁶ Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëtéa rall dumí nu repi rall:

—Adë chu guëtiá'adi'i dumí rë' la'ni cajë shtë ofrendë purquë nahin probidë según lëy shtë Dios. Nahin präci nabëtuu' Judas lë'ë Jesús parë galguti.

⁷ Iurní guc rall de acuerdë parë guëzi'i rall tubi ldë guiu'u con dumí ni. Bërulë lachi ni: Lachi shtë el quë Naguctsa'u Trashtë. Lachi ni na catë guëga'chi ra më zitu. ⁸ Por ni bërulë lachi ni hashtë iurne'; Lachi Catë Bëllë'ë Rënë. ⁹ Zni guc cumplir lo quë naguni'i Jeremías: “Guna'zi rall galdë bi chi bëllë bëdchichi, präci nabë'në më is- raelitë tratë lë'ë më. ¹⁰ Con dumí guzi'i rall tubi lachi shtë el quë naguctsa'u trashtë. Zni gunibë'a Dadë Dios.”

Pilato guna'bë dí'dzëll lu Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Bia'a rall Jesús lu gubernadurë; guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë lë'ë nal rëy shtë ra më israelitë?

Jesús repi:

—Zni nahin cumë ziquë quëgní'íl.

¹² Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mënë gushë, bëdchi'bë rall demandë cuntrë Jesús perë Jesús adë pë bëquëbidi'i'. ¹³ Iurní Pilato repi:

—¿Pë adë rínidi'íl lo quë naquëgni'i ra mënë cuntrë lë'ël?

¹⁴ Perë Jesús adë bëquëbidi'i' më de manërë lë'ë gubernadurë guasë ldu'ull iurní nu adë guc bë'adi'ill pë gúnëll.

Guni'i ra mënë gati Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

¹⁵ Durantë dzë shtë laní, lë'ë guber- nadurë napë custumbrë guëldá'all tubi präsi, el quë narac shtu'u ra mënë gápëll libertá. ¹⁶ Nanú tubi präsi namás më dushë, lë Barrabás. ¹⁷ Iurë lë'ë rall bëdëa rall nga'li, Pilato guna'bë di'dzë:

—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a libertá, Barrabás u Jesús nabërulë Cristo?

¹⁸ Pilato bëdë'ë cuendë de quë rldënú rall Jesús nu mbidi na rall; por ni bë'në rall intriegu lë'ë më. ¹⁹ Mientras Pilato zúbëga'a catë rúnëll juzguë, lë'ë tse'lë Pilato gunibë'a naganú rsunë: “Adë riutëdi'íl con nguiu rë' purquë më za'quë náhi'; ne' gue'lë guni'i shca'lda tubi mbëca'ldë dushë de lë'ë më. Adë gurëdchídi'i' ldua'a.”

²⁰ Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu më gushë guni'inú rall mënë parë guëna'bë rall lib- ertá parë Barrabás nu guëna'bë rall gati Jesús. ²¹ Lë'ë gubernadurë guna'bë di'dzë stubi; répill:

—¿Guadë de chupë ra mënë rë' rac shtu'u të guëdë'a libertá?

Lë'ë rall bëquebi:

—Barrabás.

²² Pilato guna'bë di'dzë iurní:

—¿Pë rac shtu'u të guna con Jesús? el quë nabëru'ë Cristo.

Grëtë' rall guni'i rall:

—Quëll lu cruz.

²³ Iurní Pilato guni'i:

—¿Pë mal bë'nëll?

Perë lë'ë rall bëabrí gurushtiá rall:

—Quëll lu cruz.

²⁴ Iurní Pilato guná hiadë nídi'i mudë lla gúnëll sino quë másru'u ziadalë mënë nu rdzatsu mënë. Iurní gunibë'a Pilato nisë, tsati guiá'all ziquë tubi sëni de quë nápëdi'ill faltë por galguti shtë Jesús. Gudíbill guiá'all; guní'ill:

—Nádia'a responsablë por galguti shtë nguiu rë' purquë nápëdi'i' faltë. Shcuendë të na ndë'ë.

²⁵ Grëtë' ra mënë bëquebi:

—Lë'ë na'a con shini na'a, na na'a responsablë por galguti shtë nguiu rë'.

²⁶ Iurní Pilato bédë'ëll libertá Barrabás. Lueguë gunibë'all guëdia'a më galné, nu bë'në Pilato intriegu lë'ë më parë gac crucificar më.

²⁷ Iurní ra suldadë shtë gubernadurë, bia'a rall lë'ë Jesús la'ni palaci nu bédëá grëtë' suldadë alreduerë lë'ë më. ²⁸ Gulú rall shabë më të parë guëgacu rall stubi lari guindë lë'ë më. ²⁹ Bëzu'bë rall tubi corunë shtë guitsë guëc më. Bédë'ë rall tubi varë ca'a më parë gu' guia'a ladë ldi më. Iurní bëzullibi rall delantë lu më nu bë'në rall burnë; guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë më israelitë.

³⁰ Nu bëchi'bë shënë rall lu më nu guna'zi rall varë parë rdë'ë rall galné guëc më.

³¹ Despuësë de quëhunë rall burnë zni, bédchisú rall lari guindë. Bédë'ë rall shabë më, gutë më stubi. Iurní bia'a rall lë'ë më parë gac crucificar më.

Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Hia ziagru'u më parë ziazú më rua' guë'dchi, bédza'guë'lú rall tubi nguiu, më Cirene nalë Simón. Iurní gunibë'a ra suldadë parë gua'a Simón cruz shtë Jesús.

³³ Zni bédchini rall tubi lugar nalë Gólgota narunë cuntienë, Lugar shtë Calavera.

³⁴ Nga'li bédë'ë rall vini naná mescladë con naldá. Bii'di'i mëhin, nadë más bë'në më prëbëhin.

³⁵ Hia iurë gualú bë'në rall crucificar lë'ë më, ra suldadë gudchitë rall dado parë gudi'dzë rall shabë më. Zni guc cumplir lo quë naguni'i profetë; “Gudi'dzë rall shaba entrë mizme lë'ë rall nu gudchitë rall suertë guëc shaba”. ³⁶ Iurní guzubë rall nga'li parë gapë rall lë'ë më. ³⁷ Guia'a guëc Jesús bëquë'ë rall tubi letrërë narni'i pëzielú bë'në rall condenar lë'ë më. Letrërë ni rni'i: “Ndë'ë na rëy shtë mënë israelitë. Lëll Jesús.”

³⁸ Nu zac chupë nguba'në guc crucificar con lë'ë më, túbill ladë ldi, stúbill ladë rubësë. ³⁹ Grëtë' nardëdë nga'li, runë rall burnë, rni'bi rall guëc rall; ⁴⁰ rni'i rall:

—Lë'ël rni'il cuel iádu'u ru'bë nu dzë tsunë guëabrí guëzá'alín; bë'në salvar mizme lë'ël talë nal shini Dios. Bëldaguë lë'ël lu cruz.

⁴¹ Zni zac bë'në burnë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu mësë shtë lëy con ra fariseo con grë ra më gushë shtë ciudá. Guni'i lu sa' rall:

⁴² —Bë'nëll salvar stubi mënë perë el mizme lë'ëll adë gúnëdi'ill gan gúnëll salvar lë'ëll. Si talë nall rëy shtë Israel, pues guëldáguëll lë'ëll lu cruz të parë tsaldí ldu'u hia'a lë'ëll. ⁴³ Pues rialdí ldu'ull Dios; zuzull nia'a zunë Dios salvar lë'ëll purquë rni'ill: “Nahia shini Dios”.

⁴⁴ Hashtë ra mizme nguba'në naná quënú lë'ë më lu cruz, bë'në rall burnë; guni'i rall mizme di'dzë ni guëc më.

Guti Jesús

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵ Iurní guëdubi guë'dchiliu bëcahi dizdë guërudë dzë hashtë rquë tsunë guadze'.

⁴⁶ Iurní fuertë guni'i Jesús:

—Elí, Elí, lama sabactani. Runë cuntienë di'dzë ni: Dios mio, Dios mio, ¿pëzielú bësá'nëll na?

⁴⁷ Bëldá mënë narëta' nga'li, bini rall lo quë naguni'i më nu repi rall:

—Cagná'bëll Elías.

⁴⁸ Mizme iurní tubi de lë'ë rall guaglú'nëll; guaglú'ill tubi spongë nu

bëgá'dzëll spongë con vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guëc tubi varë të parë gu më vini. ⁴⁹ Perë sëbëldá mënë guni'i:

—Cha béza'a; guená hia'a nia zidë Elías të parë guësiéti' lë'ëll lu cruz.

⁵⁰ Iurní stubi vultë guni'i Jesús fuertë; iurní guti më. ⁵¹ Mizmë iurní lë'ë cortinë shtë iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. Nu lë'ë guë'dchiliu bëllú. Ra dani gure'zë. ⁵² Ra ba'a bëlla'lë hashtë guashtë zihani tégulë, ra mënë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios antsë. ⁵³ Grë ra më rë', bëru'u ra la'ni ba'a nu despuësë de guashtë Jesús ladi ra tégulë, guatë rai' ciudá Jerusalén. Cantidá mënë guná lu mënë ni.

⁵⁴ Iurní lë'ë capitán nu ra nagupë cuerpë shtë Jesús, iurë guná rall llu, nu guná rall cusë naguzac nga'li, nalë bëdzëbë rall; repi lu sa' rall:

—De verdá nguui rë' náhi' shini Dios.

⁵⁵ Cantidá na'a zu rall nga'li; gubi'a rall dizdë zitu. Na'a ni guanaldë rall lë'ë Jesús antsë dizdë Galilea. Bë'në rall compa'ni lë'ë më. ⁵⁶ Entrë ra na'a ni nanú María Magdalena nu María shni'a Jacobo nu shni'a José. Nu zuga'a shni'a ra shini Zebedeo.

Bëga'chi Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Hia iurë riu' gue'lë, bëdchini tubi nguui ricu lë José. Nall më guë'dchi Arimatea nu zac nall shmënë Jesús. ⁵⁸ José guagnall lë'ë Pilato nu guná'bëi' cuerpë shtë Jesús. Pilato gunibë'a parë guëdë'ë mënë cuerpë ca'a José. ⁵⁹ Bia'a José cuerpë shtë mënë nu bëtú'bill cuerpë tubi sabë naquichi. ⁶⁰ Iurní guacá'chi' lë'ë Jesús la'ni tubi ba'a cubi nabëda'ni hia más antsë la'ni guë'ë shtë dani. Despuësë de gualú bëga'chi më, iurní bësë'au José rua' ba'a con tubi guë'ë ru'bë. Hia iurní zëagzë José. ⁶¹ Nga'li quëbezë María Magdalena nu stubi María, Zúbëga'a rai' rua' ba'a.

Quëhapë suldadë ba'a catë bëga'chi Jesús

⁶² Brëgue'lë stubi dzë, quiere decir despuësë ra preparaciön shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra fariseo, gua rall lu Pilato; ⁶³ guni'i rall:

—Dadë, rëagná ldu'u na'a de quë lë'ë nguui bishi guni'ill iurë nabánill de quë despuësë de tsunë dzë, gac resucitárëll ladi ra tégulë. ⁶⁴ Por ni gunibë'a të parë gac segurë ba'a hashtë dzë tsunë të parë tsádi'i ra mënë shtë'nëll gue'lë parë tsaldanë rall cuerpë. Nu despuësë guëni'i rall lu mënë de quë guc resucitar Jesús ladi ra tégulë. Zni lúltimë bishi rë' nahin más peor quë ra bishi naguni'i Jesús antsë.

⁶⁵ Pilato repi:

—Lë'ë të napë të guardë shtë ra suldadë. Gulë tsaguë'në segurë rua' ba'a, mejurë lo quë narac shtu'u të.

⁶⁶ Iurní zia'a rall; bë'në rall segurë rua' ba'a nu bëquë'ë rall tubi sëgi lu guë'ë nanada'u rua' ba'a. Nu bësëa'në rall guardë shtë ra suldadë.

28

Guashtë Jesús ladi ra tégulë

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Iurë dzë narzi'i ldu'u mënë hia gua'a, hia zia grëgue'lë primëre dzë shtë lmalë, María Magdalena nu stubi María, guagná rall rua' ba'a. ² Perë dizdë lueguë bëdchini tubi llu ru'bë lu guë'dchiliu; lë'ë ianglë shtë Dadë Dios ze'dë de gube'e. Bëdchíni' rua' ba'a. Bëdchisúhi' guë'ë nanada'u rua' ba'a. Nu guzúbi' guëc guë'ë. ³ Nalë rabtsë'ë ianglë ni cumë ziquë ngu'zi'u. Nu shábi' naquichi cumë ziquë nievë. ⁴ Iurë guná ra suldadë lu llu, iurní bëdzëbë rall; bëa'në rall ziquë tubi naguti. ⁵ Iurní lë'ë ianglë guni'i lu ra na'a:

—Adë rdzëbëdi'i të. Na rac bë'ahia de quë quëguili të Jesús, më nacuë lu cruz. ⁶ Perë adë nídi'i më ndë'ë. Guc resucitári' cumë guni'i më lu të antsë. Gulë te'e të guená të lugar catë bëca'chi ra mënë lë'ë më. ⁷ Gulë tsa; gulë guchi lu ra shini gusë'dë më quë lë'ë më guti perë guc resucitári'. Nu lë'ë më tsáhi' Galilea antsë guëdchini të ndë. Ndë guená të lu më. Ni na lo quë narnia'a lu të.

⁸ Iurní lë'ë ra na'a nasesë bëru'u rai' rua' ba'a perë nalë bëdzëbë rai'. Mizmë tiempë bëquitë ldu'u rai'. Guagllu'në rai' të guëni'inú rai' shini gusë'dë më. ⁹ Mizmë iurní Jesús bëlua'alú më lu ra na'a nu bë'në më saludar lë'ë rall. Iurní guabi'guë ra na'a

lu më; bë'në rai' adorar lë'ë më. Gudëdchi rai' guëa' më. ¹⁰ Perë Jesús repi:

—Adë rdzëbëdi'i të. Gulë tsaguë'në visi los de más bëcha të parë tsa rai' Galilea. Ndë guëná rai' lua.

Lo quë naguni'i ra sultadë

¹¹ Mientras zëagzë ra na'a, bëldá sultadë shtë guardë gua rall ciudá. Guaguëchi rall lu jëfë shtë ra bëshuzi grëtë' lo quë naguc.

¹² Iurní ra jëfë guagni'i lu ra më gushë parë guc rall de acuerdë; iurní bëtë'ë rall zihani dumí cua'a ra sultadë. ¹³ Repi rall:

—Gulë guni'i de quë durantë la'ni gue'lë mientras lë'ë të naga'si të, ra shmënë Jesús bidë ldanë rall cuerpë shtë Jesús. ¹⁴ Talë lë'ë gubernadurë gac bë'all lo quë naguc, lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë gubernadurë të parë guëzalú na'a grë ra dificultá parë lë'ë të.

¹⁵ Iurní ra sultadë bë'në rall recibir dumí nu guaguë'në rall lo quë naguni'i jëfë shtë ra bëshuzi lu rall. Bishi ni na lo quë naruadi'dzë ra më israelitë hashtë iurne'.

Jesús bëshe'ldë ra poshtë të guëni'i rai' diza'quë

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Zni guc; ra guëzá chi'bë tubi ra shini gusë'dë më zia'a rai' parë Galilea hashtë tubi dani catë guni'i Jesús. ¹⁷ Iurë guná rai' lu më, bë'në rai' adorar lë'ë më aunquë bëldá rai' bëzá ldu'u rai'. Gualdídi'i ldu'u rai' guashtë më ladi ra tégulë. ¹⁸ Iurní Jesús guabí'gui' lu rai'; repi më:

—Grë pudërë bëne'e Dios parë guëni'bë'ahia gube'e nu guë'dchiliu. ¹⁹ Gulë tsa guëdubi naciuni. Gulë bë'në lë'ë rall shmëna. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall iurë rialdí ldu'u rall shti'dza. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall por lë shtë'në Dadë Dios, nu por lëa, nu por Espíritu Santo. ²⁰ Gulë bëlua'a të gunë ra mënë cumplir grë di'dzë nagunibë'ahia lë'ë të. Nu gulë bëtë'ë cuendë de quë na quëbezënúa lë'ë të grëtë'dzë hashtë fin shtë guë'dchiliu. Amén.

Diza'quë segùn San Marcos

Juan Bautista

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Zndë'ë guzublú diza'quë shtë Jesu-cristo, shini Dios.

² Guzubluhin segùn nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías shtidzë Dios narni'i shcuendë Jesucristo:

Gulë guná, guëshe'lda tubi shmuza naguëni'i por na delantë lul.

Lë'i' gúni' preparar ldu'u mënë antsë tsagni'inul lë'ë rall.

³ Mënë ni guëni'i' lu tubi shlatë ru'bë. Fuertë guëni'i' parë guini grë mënë shti'dzi'.

Guëni'i' lu ra mënë: “Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi të parë iurë guëdchini Dadë”.

⁴ Por ni Juan bëchu'bë nísi'; lugar ni adë nídi'i mënë catë naquë guë'ë'gu Jordán. Guni'inúhi' lë'ë ra mënë chubë nisë rall ziquë sèni de quë runë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabré ldu'u rall con Dios parë gunë Dios perdunë duldë shtë rall. ⁵ Grëtë' ra mënë shtë regiuni Judea nu ra më Jerusalén bédchini rall lu Juan parë chubë nisë rall. Iurë bëshu'bë duldë rall lu Dios, iurní Juan bëchu'bë nísi' lë'ë ra mënë la'ni guë'ë'gu Jordán.

⁶ Nacu Juan tubi lari nanactsa'u con guitsë ladi camellë nu lli'i lá'ni' tubldë gui'di. Ráuhi' shanchi nu dchini shtë ra mbee'zë lachi. ⁷ Guni'i Juan shti'dzë Dios lu ra mënë:

—Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtënë shrachi më. ⁸ Na bëchu'bë nisa lë'ë të con nisë perë lë'ë më gunë më stubi cusë namás cusë ru'bë. Guëzunë më ldu'u të nu guëne'e më Espíritu Santo parë cuezënúhi' la'ni ldu'u të.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Gudëdë sèbëldá dzë, iurní bëru'u Jesús guë'dchi Nazaret nanaquë regiuni Galilea. Juan bëchu'bë nísi' lë'ë Jesús la'ni guë'ë'gu

Jordán. ¹⁰ Iurë bëru'u më la'ni nisë, mizmë iurní bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më catë quëbezë Dios. Guná më lu Espíritu Santo; bédchini' ziquë tubi palumë parë cuezënúhi' lë'ë më. ¹¹ Nu bëru'u tubi di'dzë nezë lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalë rac shtua'a lë'i'. Nalë rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

Niasiguë Satanás lë'ë Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Iurní Espíritu Santo bia'a lë'ë Jesús lu tubi shlatë nezë cu' dani. ¹³ Ndë guquërelde më cuarenta dzë. Nga'li guc shtu'u mëdzabë Satanás niasiguë lë'ë më parë guëni'i më shnezë më. Guquërelde më ladi ra ma dushë. Despuësë bédchini ra ianglë parë bë'në rai' sirvë lu më.

Guzublú quëgni'i Jesús diza'quë

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Despuësë de bëtia'a ra mënë Juan Bautista lachigui'bë, bëabré Jesús regiuni Galilea. Cagni'i më diza'quë shtë Dios.

¹⁵ Repi më:

—Lë'ë tiempë hia guc cumplir; bëga'a iurë parë guëni'bë'a Dios ziquë rëy. Gulë bëabré ldu'u të lu Dios nu gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë më.

Guna'bë Jesús tapë nguiu narna'zi mbeldë

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Gudëdë Jesús guëlla' rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Guná më lu Simón nu bëchi' Andrés. Cagldaguë rai' guë'shu la'ni nisë. Na rai' pescadurë shtë mbeldë. ¹⁷ Repi më lu rai':

—Gulë gude'e naldë na; na guënehia dchi'ni gunë të. Ziquë na të pescadurë; guna lë'ë të pescadurë shtë mënë; gue'dënú të mënë lua.

¹⁸ Lueguë bësëa'nëgá rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

¹⁹ Gudëdë më stu'pë más delantë; guná më lu Jacobo, llga'në Zebedeo. Guná më lu Juan, bëchi Jacobo. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu; zubë rai' la'ni barcu shtë rai'.

²⁰ Lueguë Jesús guna'bë lë'ë rai'. Iurní guanaldë rai' lë'ë më. Bësëa'nëgá rai' shtadë rai', Zebedeo; zubënú Zebedeo ra muzë la'ni barcu.

Jesús bënëac tubi nguiu nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull

(Lc. 4.31-37)

²¹ Guatë rai' guë'dchi Capernaum. Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëlua'a Jesús lë'ë ra mënë la'ni iádu'u. ²² Guasë ldu'u mënë por lo quë naguni'i Jesús lu rall. Bëlua'a më enseñansë shtëhi' ziquë tubi nanapë pudërë, lëdëdi'i ziquë ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. ²³ De repëntë zuga'a tubi nguiu la'ni iádu'u. Nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'u nguiu ni; biadí'dzëll guëc lalú. Guni'ill fuertë:

²⁴ —Ja, ¿pë nápël con na? lë'ël Jesús. Guë'dchi shtënël lë Nazaret. ¿Pëllë zé'dël parë guënítil lë'ë na'a? Na nanëa chu nal; nal limpi ldu'ul delantë lu Dios. Bëdchínal de Dios.

²⁵ Jesús guni'i fuertë lu mëdzabë:

—Guitsëgá nu bëru'u de lë'ëll.

²⁶ Iurní lë'ë mëdzabë fier nalë bësé'sëll lë'ë nguiu. Gurushtiall; bërú'ull la'ni ldu'u nguiu. ²⁷ Grë mënë guasë ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ndë'ë? ¿Pëllë ldai' cubi rë'? Napë Jesús autoridá hashtë ra mëdzabë rzu'bë diaguë rall shti'dzë Jesús.

²⁸ Por guëdubi nezë shtë Galilea bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús. Nasesë bërë'tsë famë shtë më.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Lueguë bëru'u më la'ni iádu'u. Ziazunú më Jacobo nu Juan; bëdchini rai' lidchi Simón nu Andrés. ³⁰ Suëgrë Simón nagá'ai' lu camë; ráquëll shldi ru'bë. Lueguë guni'i ra mënë lu Jesús pë cusë cazac nanë rë'. ³¹ Iurní bëdchini më; guna'zi më guia'a na'a nu bëldishtë më lë'ëll. Guashtëll; lueguë bëru'u shldill. Iurní bë'në na'a ni sirvë lu rai' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Mizmë dzë iurë nabëlaguëtë ngubidzë, hia guadze', zihani mënë bia'a rai' sa' rai' lu Jesús, ra nanapë galguidzë nu ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall. ³³ Grëtë' ra mënë shtë guë'dchi, bëte'e sa' rall rua' hiu'u.

³⁴ Jesús bënëac zihani rall de grë clasë galguidzë. Bëgú më zihani mëdzabë la'ni ldu'u rall. Adë bëdë'di'i më permisi ra mëdzabë

parë niani'i rall purquë bënguë bë'a rall lë'ë më.

Guaglua'a Jesús ra mënë regiuni Galilea

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Guashtë më tumpranë nianá nacahi. Zia'a më shlatë catë nídi'i mënë. Ndë guni'inú më Dios, Shtadë më. ³⁶ Iurní lë'ë Simón con ra sáhi' guatili rai' lë'ë më.

³⁷ Iurë bëdzëlë rai' lë'ë më, guni'i rai':

—Zihani mënë ze'dë tili lë'ëll.

³⁸ Guchi më lu rai':

—Cha guiá hia'a ra guë'dchi naquë guëlla'. Guëdia'a di'dzënú hia'a lë'ë rall shti'dzë Dios; parë ni zelda.

³⁹ Iurní gua më grë nezë Galilea; rni'i më diza'quë shtë Dios la'ni iádu'u shtë ra mënë israelitë. Bëgú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë.

Bënëac Jesús tubi nguiu narac lluu'u galguidzë naru'dzë ládi'

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Bidë tubi nguiu narac galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më; bë'nëll ruëguë lu më; répill:

—Nápël pudërë; si talë nápël voluntá guëzunël ladia; guëaca.

⁴¹ Bëga'a ldu'u Jesús lë'ëll. Bëdchi'bë më guia'a më guëquëll nu repi më:

—Rac shtua'a; guëac galguidzë shtënël.

⁴² Despuësë de guni'i më ra di'dzë ni, lueguë lë'ë galguidzë bësa'në lë'ëll. Bëáquëll. ⁴³ Bë'në më incarguë lull ni tubi adë chu lu guadí'dzëll. Repi më:

⁴⁴ —Adë chu lu ruadí'dzëdi'il. Guaglua'a lë'ël lu bëshuzi. Bë'në cumplir lo quë naguni'i Moisés. Bëdë'ë ofrendë lu Dios parë gac guëdë'ë mënë cuendë de quë hia bëáquëll.

⁴⁵ Perë iurë zëagzëll, guzublú biadí'dzëll lo quë nabë'në Jesús de manëre de quë Jesús adë guc më niadchini më guë'dchi rë' tantë mënë gulezë rall lë'ë më. Bëa'në më fuërë shtë guë'dchi catë nídi'i mënë. Zihani mënë be'dë guëdchini rall lu më de grë ladë guë'dchi.

2

Jesús bënëac tubi nguiu narac lluu'u galguidzë llunguë

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

1 Gudëdë bëldá dzë, Jesús guatë stubi vultë guë'dchi Capernaum. Bini ra mënë quërelde më lidchi më. 2 Lueguë bëdëá zihani mënë hashtë gúldëdi'i rua' hiu'u niuté ra mënë. Cagni'i më shti'dzë Dios lu rall. 3 Iurní bidë tapë nguii; nua'a rall tubi daa' catë nanú tubi narac galguidzë llunguë. 4 Por tantë mënë adë guc niadchininú rall narac llu'u lu më. Iurní gudidë rall guëc hiu'u parë bëldaguë rall daa' delantë lu më. 5 Guná më rialdí ldu'u rall lë'ë më; iurní repi më lu narac llu'u:

—Dadë, runa perdunë duldë shtënël.

6 La'ni hiu'u rë' zubë bëldá mësë narlua'a lëy; nalë runë rall llgabë la'ni ldu'u rall; rni'i rall: 7 “¿Pëzielú rni'i Jesús di'dzë rë'?” Nablac rúnëll ofender Dios purquë sulë Dios napë pudërë gunë më perdunë duldë, lëdë núdi'i lë'ëll.” 8 Guc bë'a Jesús pë cagni'i rall; repi më lu rall:

—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i? 9 ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac llu'u: “Naperdunë duldë shtënël” u guënia'a lull: “Guasuldí nu bëagzë”? 10 Parë gac bë'a të na nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nu napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë mënë.

Iurní guni'i më lu narac galguidzë llunguë:

11 —Guashtë nu bëtëá shtaa'l. Bëagzë lídchil.

12 Lueguë guashtëll nu bëldísëll shtaa'll. Bëru'ull lu grë nacabezë lugar ni. Guasë ldu'u mënë; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Nu guni'i rall:

—Nunquë lá'adi'i guná hia'a cusë rë'.

Jesús guna'bë Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Gua Jesús stubi vultë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë guabi'guë rall lu më nu bëlua'a më lë'ë rall.

14 Iurë gudëdë më nezë, guná më lu Leví, shini Alfeo. Leví zúbëga'a lu banju catë riatilli mënë impuestë. Guni'i më lu Leví:

—Gude'e naldë na.

Lueguë guasuldí Leví nu guanáldëll lë'ë më.

15 Iurë nanú Jesús lidchi Leví, zubënú më shini gusë'dë më con zihani ra narunë cubrë impuestë. Nu zubë ra pecadurë nanadë runë cumplir ra custumbrë shtë

mënë religiosë. Zihani mënë guanaldë rall lë'ë më. 16 Iurní ra mësë narlua'a lëy con ra fariseo, guna'bë di'dzë rall lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë?

17 Bini më lo quë naguni'i rall; repi më:

—Ra narac llu'u rqui'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëráquëdi'i, adë rqui'nidi'ill ducturë. Zeldë guëna'ba gac salvar ra mënë mal të guëabrí ldu'u rall con Dios; adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i mënë za'quë na rall.

Guna'bë di'dzë mënë shcuendë ayunë

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 Guzac iurë ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo bë'në rall ayunë, bédchini bëldá mënë lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo quëhunë rall ayunë; adë ráudi'i rall? perë shini gusë'dël rau rall; quëhúnëdi'i rall ayunë.

19 Guni'i Jesús lu rall:

—¿Ni mudë gunë të obligar ra invitatë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú lliguë lë'ë rall? Si talë cabezënú lliguë lë'ë rall, adë rúnëdi'i rall ayunë. 20 Perë guëdchini dzë hiadë cuézëdi'i lliguë entrë lë'ë rall; iurní gunë rall ayunë.

21 'Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi purquë si talë guëguëu'l lari cubi lu lari gushë, más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a rumiendë ni. 22 Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gui'di gushë. Adë gúnëdi'i gan bulsë gushë lu fuersë shtë vini cubi. Rche'zë vini cubi lë'ë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'in lu guiu'u. Hia lë'ë bulsë adë rllu'ídi'in. Rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi.

Ra shini gusë'dë më caniahi rai' du'u shtë trigu

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 Tubi dzë descansë gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Ra shini gusë'dë më caniahi rai' du'u shtë trigu të gau rai' bë'dchi. 24 Iurní ra fariseo guni'i rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë rall lo quë naná providë quëhunë mieti dzë narzi'i ldu'u mënë?

²⁵ Jesús bëquebi:

—¿Pë adë bi'ldi të lo quë nabë'në David guahietë con ra narianaldë tëchi'? Nápëdi'i rai' pë gau rai' nu rldia'në rai'.
²⁶ Guatë David lidchi Dios. Dzë ni Abiatar na jëfë shtë ra bëshuzi. Guna'zi David guetështildi naná sagradë; ni tubi adë chu rau guetështildi ni, sulë niétiquë bëshuzi. Perë David bëtë'ë guetështildi ni cua'a ra nacanaldë lë'i'; gudáu rai'.

²⁷ Nu guni'i më lu ra fariseo:

—Dios bëtë'ë dzë descansë parë bien shtë nguiu të guëzi'i ldu'u rai'. Adë bë'nëdi'i Dios formar lë'ë nguiu niétiquë parë gunë rall cumplir custumbrë shtë dzë descansë. ²⁸ Nahia nguiu nabëshel'dë Dios lu gué'dchiliu; napa dereché guë'nibë'ahia pë cusë gunë mieti dzë descansë.

3

Tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, guatë Jesús la'ni iádu'u. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'. ² Quëgl'da'chi ra fariseo lë'ë më, nia zunë më rumëdi dzë descansë parë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më.

³ Jesús guni'i lu nguiu nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí nga'li.

⁴ Guni'i më lu ra nacaglda'chi:

—Según lëy shtë Dios, ¿pë runë tucarë gunë nguiu dzë narzi'i ldu'u mieti? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal; zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?

Perë lë'ë contrari shtë më adë pë guní'idi'i rall. ⁵ Guná më lu grë rall; bëldë më; gulaguë tristë la'ni ldu'u më por tantë naguëdchi ldu'u rall. Iurní guni'i më lu nguiu narac ll'u'u:

—Bëldí guiá'al.

Iurní bëldill guiá'all. Lueguë bëac guiá'all. ⁶ Nasesë bëru'u ra fariseo. Guzublú guna'bë di'dzë rall lu ra naná partidë shtë Herodes lla gunë rall parë gati Jesús.

Zihani mënë bëtë'ë rua' nisë ru'bë

⁷ Iurní bëru'unú Jesús ra shini gusë'dë më; bëtë'ë rai' rua' nisë ru'bë. Guanaldë zihani mënë shtë regiuni Galilea. ⁸ Iurë bini ra mënë ra milagrë nabë'në Jesús, guagná rall lë'ë më. Mënë shtë Jerusalén nu mënë shtë regiuni Idumea nu regiuni Judea, bëtë'ë rall. Mënë naquërel'dë stubi ladë rua' guë'gu Jordán nu ra mënë shtë regiuni Tiro nu Sidón bëtë'ë rall të guená rall lu Jesús. ⁹ Por ni gunibë'a Jesús lu ra shini gusë'dë më gac preparadë tubi barcu lu nisë parë tsu më la'nin parë adë guëté'edi'i mënë lë'ë më. ¹⁰ Zihani mënë bëtë'ë purquë antsë bënëac më zihani narac ll'u'u. Iurní grëtë' narac ll'u'u, be'dë guëtë'e rall lë'ë më parë bëga'ldë rall shabë më. ¹¹ Iurë ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i guná rall lu Jesús, bëzullibi rall lu më. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Nal lúniquë shini Dios.

¹² Perë Jesús nalë bë'në më incarguë lë'ë rall adë guadí'dzëdi'i rall chu na më.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dëi'

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ La'ni ra dzë ni güe'pi Jesús lu dani. Guna'bë më ra naguc shtu'u më parë gulezënú rai' lë'ë më. Bëtë'ë rai' lu më.

¹⁴ Gudili më chi'bë chupë nguiu parë sënë rai' lë'ë më nu parë tsagni'inú rai' mënë shti'dzë Dios. ¹⁵ Bëtë'ë më pudërë lë'ë rai' parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë, nu bëtë'ë më pudërë gunëac rai' narac ll'u'u. ¹⁶ Zndë'ë lë ra shini gusë'dë më. Primërë poshtë lë Simón; bëtë'ë më stubi lëhi', Pedro. ¹⁷ Nu bë'në më nombrar Jacobo nu Juan; rac bëchi rai'; shtadë rai' lë Zebedeo. Bëtë'ë më stubi lë rai' parë Juan nu Jacobo naná Boanerges narunë cuntienë shini nguzi'u purquë runë rai' tubi cusë tubi chupëgá. ¹⁸ En seguidë bë'në më nombrar Andrés, nu Felipe, nu Bartolomé, nu Mateo, nu Tomás, nu Jacobo naná shini Alfeo. Tambiën bë'në më nombrar Tadeo nu Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. ¹⁹ Nu bë'në më nombrar Judas Iscariote nabë'në intriegu lë'ë Jesús más despuësë.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Despuësë de ni, guatë më lidchi më.
²⁰ Stubi vultë bédëa zihani mënë hashtë adë gúquëdi'i niháu Jesús con ra shini gusë'dëi'. ²¹ Iurní bini shfamili Jesús ra cusë nabë'në më; bédchini rai' parë gua'a rai' lë'ë më la fuersë purquë rni'i mënë rac luguë më.

²² Nu ra mësë narlua'a lëy bédchini rall de Jerusalén; guni'i rall:

—Napë Jesús mëdzabë la'ni ldú'i'. Rgull ra mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

²³ Iurní guna'bë Jesús lë'ë ra mësë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

—¿Acasë guëgú Satanás mizme lë'ëll?

²⁴ Si talë guërudë shmënë gubernë rdildi rall cuntrë mizme gubernë, tsalú gubernë. ²⁵ Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. ²⁶ Nu zac, si talë Satanás nadivididë mizme shmënëll, tsalú pudërë shtënell; hia bëga'a fin shtënell.

²⁷ 'Ni tubi chu adë gac tsuté lidchi tubi nguiu putëntë të parë guëgull pë shtë më putëntë sino quë primërë napë quë guëdí'bill nguiu putëntë; iurní sí, gúnëll gan guëgull pë shtë nguiu ni.

²⁸ 'Guldía rnia'a lu të de quë zac perdunë grë duldë shtë ra nguiu nu grëtë' di'dzë narni'i rall cuntrë shini Dios ²⁹ perë si talë guëni'i mënë di'dzë mal cuntrë Espíritu Santo, ni sí, jamás nídi'i perdunë parë nguiu ni. Nall culpablë parë guëdubi tiempë; adë nídi'i fin shtënell.

³⁰ Zni guni'i më purquë guni'i ra mënë napë më mëdzabë la'ni ldú'i'.

Shni'a nu bëchi Jesús

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Iurní lë'ë shni'a më con ra bëchi', bédchini rai' catë cabezë më. Gulezë rai' tëchi fuërë; bëshe'ldë rai' tubi mënë naguagna'bë lë'ë më. ³² Ra mënë narëta' alreduerë lë'ë më guni'i:

—Lë'ë shní'al nu ra bëchil zuga'a rall tëchi fuërë. Rac shtu'u rall guadi'dzënú rall lë'ëll.

³³ Repi më lu ra mënë ni:

—¿Chull na shní'ahia; chull na bëcha?

³⁴ Guná më lu grë ra narëta' alreduerë lë'ë më nu guni'i':

—Ra nazubënú na ndë'ë, ni na shní'ahia nu ni na bëcha ³⁵ purquë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë Dios, ni na bëcha; nall zana; nall shní'ahia.

4

Comparaciuni shtë nacagtë'tsë bë'dchi *(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)*

¹ Stubi vultë guzublú caglua'a më ra mënë rua' nisë ru'bë. Mënë zihani bédchini rall lu më, por ni guatë më la'ni tubi barcu; guzubë më la'nin lu nisë. Grë mënë cabezë rall rua' nisë lu guiu'u. ² Bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë por comparaciuni. ³ Guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë. ⁴ Tubi nguiu

guagtë'tsell bë'dchi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u nezë. Iurní lueguë bédchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi. ⁵ Stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Lueguë gutsélú bë'dchi purquë adë ni zihani guiu'u. ⁶ Iurë bëru'u ngubidzë, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chin. Gubidchin. ⁷ Stubi partë bë'dchi gulaguë lu gui'lli guitsë; galdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin; adë bédë'ëdi'in nashi. ⁸ Stubi partë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Galdanin; guaru'bin. Bëldá bë'dchi bédë'ë galdë bi chi por tubin. Stubin bédë'ë sesenta por tubin. Stubin bédë'ë tubi gahiu'a por tubin.

⁹ Iurní guni'i më:

—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guni'i' ra comparaciuni *(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)*

¹⁰ Despuësë zu Jesús lë'ësë më, iurní ra mënë nazuga'a guëlla' lë'ë më con ra shini gusë'dë më, guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë ra comparaciuni. ¹¹ Guni'i më lu rall:

—Dios bë'në favurë parë guasë të manërë rnibë'a më ziquë rëy; perë na, ruadi'dza por comparaciuni lu ra mënë nanadë nëdi'i tsasë shti'dzë më ¹² të parë guëná rall perë adë riasëdi'i rall. Rini rall perë rúnëdi'i rall cuendë. Por ni ruadi'dza ra comparaciuni lu rall të parë adë guëabrídi'i ldú'u rall con Dios, nu adë gúnëdi'i Dios perdunë duldë shtë rall.

Jesús guni'i pë runë cuntienë comparaciuni shtë bë'dchi

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³ Iurni guni'i më lu ra nacabezënu më:

—¿Pëllë adë riasëdi'i të comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi? ¿Lla gunë të parë tsasë të grëtë' ra comparaciuni narnia'a lu të? ¹⁴ El quë nartë'tsë bë'dchi, na ziquë el quë nartë'tsë shti'dzë Dios. ¹⁵ Nanú mënë ziquë guiu'u guëdchi catë gulaguë bë'dchi lu nezë. Rini rall shti'dzë Dios perë lueguë ridë mëdzabë Satanás nu rdchisú mëdzabë di'dzë la'ni ldu'u rall. ¹⁶ Stubi tantë mënë na rall ziquë guiu'u guë'ë catë gulaguë bë'dchi lu guë'ë. Rini rall; rëuu' ldu'u rall shti'dzë Dios perë adë guá'dzëdi'i di'dzë la'ni ldu'u rall. ¹⁷ Ziquë tubi plantë nanapë du'pë shlú'chi', rialdí ldu'u rall du'pë tiempë. Iurë ridë ra cusë durë nu rguini mënë sa' rall por diza'quë, iurní rsa'në rall diza'quë; rëazë guetë rall. ¹⁸ Nu zac nanú mënë naná ziquë bë'dchi nagulaguë lu gui'lli guitsë. ¹⁹ Rini rall shti'dzë Dios perë por tantë llgabë runë rall lla guëbani rall nu rzebi ldu'u rall zihani cusë; rac shtu'u rall zihani dumí. Rte'e ra cusë ni diza'quë; nídi'i mudë cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. ²⁰ Perë nanú mënë ziquë bë'dchi narlaguë lu guiu'u za'quë. Guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Na rall ziquë plantë narne'e resultá galdë bi chi por tubi nu sesenta por tubi u tubi gahi'u'a por tubi.

Comparaciuni shtë lintërnë

(Lc. 8.16-18)

²¹ Tambiën guni'i më lu rall:

—¿Ni mudë guidënu tubi llni parë suhin guëa' camë u suhin la'ni rmudi? ¿Pëllë lëdë guiá'adi'i zubin të parë guëzianín la'ni hiu'u? ²² Grë ra cusë naga'chi lu ra mënë, napë quë guëru'u rahin lu llni parë tsasë mieti. Adë nídi'i mudë gaquin naga'chi parë siempër. ²³ Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

²⁴ Guni'i më lu rall:

—Gulë guná; gulë bëquë diaguë bien. Con el mizmë medidë narrë'shë të iurne', medidë ni napë quë guëbishi të. Nu guëne'e më másru'u llni lë'ë të narquë diaguë shti'dzë më. ²⁵ Si talë guëquë diaguë të bien, Dios guëne'e më más shti'dzë më parë lë'ë

të, perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël.

Comparaciuni shtë bë'dchi narialdani

²⁶ Nu zac Jesús guni'i:

—Zni na catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. Nahin cumë ziquë tubi nguiu nartë'tsë bë'dchi lu guiu'u. ²⁷ Nagá'sill gue'lë; despuësë riashtëll. Rdëdë ra dzë nu rdëdë ra gue'lë. Lë'ë bë'dchi rialdanin nu riaru'bë plantë. Lë'ë nguiu adë rac bé'adi'll lla riaru'bë plantë. ²⁸ De lë'ë guiu'u primëre rldani plantë, iurní rru'u ra du'u shtëhin. Lë'ë du'u ni nua'a zihani bë'dchi. ²⁹ Iurë lë'ë bë'dchi gubidchi, lueguë rchuguë rall bë'dchi purquë hia bëdchini tiempë shtë cusechë.

Comparaciuni shtë bë'dchi mitu'në

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Guni'i më stubi comparaciuni:

—¿Guadë di'dzë nu comparaciuni guëluá'ahia lu të parë tsasë të lla na tiempë naguënbë'a Dios ziquë rëy? ³¹ Tiempë ni na ziquë tubi bë'dchi mitu'në. Iurë bëtë'tsë nguiu bë'dchi ni, nahin ziquë más mitu'në lu grëtë' bë'dchi. ³² Despuësë de bërë'tsin nu guaru'bin, be'pin más de grë ra plantë. Gupin llicu ru'bë nu bëdchini ra ma'ñi; bëdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Bëlua'a më con zihani comparaciuni

(Mt. 13.34-35)

³³ Zihani cusë bëlua'a më con comparaciuni según guasë ra mënë. ³⁴ Siempër biadi'dzë më lu ra mënë con comparaciuni nu bëquebi më lu ra shini gusë'dë më pë runë cuntienë shti'dzi'.

Jesús bëcuedchí nisë ru'bë

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Mizmë dzë ni iurë bëdchini gue'lë, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a stubi ladë rua' nisë.

³⁶ Iurní lë'ë rai' bënë rai' despedir ra mënë zihani narë rua' nisë ru'bë. Bia'a ra shini gusë'dë më lë'ë më ziquësë zuga'a më të parë zia'a rai' la'ni barcu. Nu zianaldë stubi shcua'a barcu con lë'ë rai'. ³⁷ Iurní bëdchini tubi mbë dushë lu nisë. Guatë nisë la'ni barcu hashtë mërë né'azë guëdubi barcu la'ni nisë. ³⁸ Naga'si Jesús nezë ichi barcu; nacu'guë më tubi almadë. Bëcua'ñi rai' lë'ë më nu guni'i rai':

—Mësë, aquë zati hia'a iurne'.

³⁹ Iurní guashtë më; guni'i më guëc mbë nu guëc nisë:

—Guitsëgá nu bëac dchi.

Lueguë gurëdchí nisë nu lë'ë mbë bëac dchi. ⁴⁰ Guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú rdzëbë të? ¿Pë hia rialdídi'i ldu'u të Dios?

⁴¹ Nalë bëdzëguë' ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë nisë nu mbë shtí'dzi'.

5

Tubi më gadareno nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Bëdchini rai' stubi ladë tëchi nisë ru'bë ladzë ra më gadareno. ² Iurë bëru'u më la'ni barcu, lueguë guabi'guë tubi nguii lu më; nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'ull. Bëru'u nguii ni catë nanú cuevë catë bëga'chi ra tégulë. ³ Ndë guquërdëll. Nilë con cadënë adë chu gac guëldi'bi lë'ëll. ⁴ Zihani vueltë bëldi'bi mënë lë'ëll con cadënë guëa'll nu guiá'all perë bëchúguëll cadënë nu rúnëll pedasë ra gui'bë. Adë chu rúnëdi'i gan lull të guëldi'bill lë'ë nguii ni. ⁵ Dzë la gue'lë canzëll nu gurushtiall catë nanú ba'a nu catë nanú dani. Mizmë lë'ëll rguínill lë'ëll con guë'ë. ⁶ Dizdë zitu gubí'all lu Jesús; guaglú'nëll lu më nu bëzullíbill lu më. ⁷ Gurushtiall nu guní'ill fuertë:

—¿Pëllë nápël con na? Jesús. Lë'ël nal shini Dios nacabezë gube'e. Por Dios rnia'a lul, adë guëtiá'adi'il na lu gui'i shtë cash-tigu.

⁸ Zni guní'ill purquë antsë guni'i Jesús lull:

—Bësa'në lë'ë nguii rë'. Nal tubi mëdzabë demasiadë fier.

⁹ Guna'bë di'dzë Jesús lull:

—¿Chu lël'?

Bëquëbill:

—Lëa Chupë Mili. Zihani na na'a.

¹⁰ Iurní ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu Jesús parë adë guëgúdi'i më lë'ë rall fuërë de lugar ni. ¹¹ Guëlla' rua' dani rëta' zihani guchi; quëháu ra ma. ¹² Ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu më; guni'i rall:

—Bëshe'ldë lë'ë na'a la'ni ldu'u guchi të tsuté na'a la'ni ldu'u ra ma.

¹³ Bëdë'ë më permisi; iurní ra mëdzabë bëru'u rall nguii ni nu guatë rall la'ni ra guchi. Na ra ma más quë chupë mili. Zia'gllu'në ra ma catë nanú tubi bërrancu rua' nisë. De guia'a guzutu'u ra ma la'ni nisë; guti ra ma.

¹⁴ Ra narapë guchi iurë guná rall pë gac, guagllu'në rall lu më guë'dchi nu lu ra mënë naré lachi. Guni'i rall lo quë naguc. Bëru'u ra mënë; guagná rall nia pë gac lugar ni. ¹⁵ Bëdchini rall catë nanú Jesús nu guná rall lu nguii nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull antsë. Nguii ni zubë nga'li nu nácull shábëll; hia be'rquë na shgábëll. Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë. ¹⁶ Grë ra testigu naguná lo quë nabë'në Jesús, biadi'dzë rall lo quë nabë'në më con lë'ë nguii nu con ra guchi. ¹⁷ Iurní bë'në ra mënë ruëguë lu Jesús të guëru'u më ladzë rall.

¹⁸ Güe'pi më la'ni barcu; lë'ë nguii nanagupë chupë mili mëdzabë antsë, bë'nëll ruëguë lu më parë tsanárdëll lë'ë më ¹⁹ perë Jesús adë gunëdi'i'; guní'i' lu nguii:

—Bëagzë lídchil nu biadi'dzë lu shfamíll ra cusë ru'bë nabë'në Dios con lë'ël. Biadi'dzë lu rall blac bëga'a ldu'u më lë'ël.

²⁰ Iurní gubi'll; guzublú biadí'dzëll lu ra mënë shtë regiuni nalë Decápolis; biadi'dzëll cusë ru'bë nabë'në Jesús con lë'ël. Grë ra nabini shtí'dzëll, guasë ldu'u rall.

Shtsa'pë Jario nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Be'pi më la'ni barcu; bëabrí më stubi ladë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë bëdchini lu më catë zu më rua' nisë. ²² Be'dë guëdchini tubi mënë lë Jairo lu Jesús. Jairo nall tubi më importantë la'ni iádu'u shtë më israelitë. Iurë guná Jairo lu Jesús; bëzullíbill lu më. ²³ Nalë bë'nëll ruëguë lu më; guní'ill:

—Shtsa'pa hia rlúllëll. Bë'në favurë, cha guëdchi'bë guiá'al guëqui' parë guëáquëll nu guëbánil.

²⁴ Iurní zia'anú më Jairo; nalë zihani mënë canaldë rall lë'ë më hashtë rte'e rall lë'ë më. ²⁵ Nanú tubi na'a ladi ra mënë; hia gac chi'bë chupë izë rllë'ë rënëll. ²⁶ Nalë bë'nëll sufrir por ra rumëdi nabë'në ra ducturë hashtë bë'nëll gashtë grëtë' dumí

nanápëll perë ni du'pë adë bëáquëdi'll sino más rac llú'ull. ²⁷ Bini na'a rë' pë bë'në Jesús nu guabí'guëll nezë tëchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më. ²⁸ Guni'll la'ni ldu'ull: “Talë guëga'lda rua' shabë më zëaca”. ²⁹ Bëgá'ldëll shabë më nu lueguë gulezë galërlë'ë rënë. Bëdë'ëll cuendë hia bëáquëll. ³⁰ Jesús guc bë'ai' de quë bëac tubi më por pudërë shtë më. Bëdchigrë lu më; guná më lu ra nazuga'a ndë'ë; guna'bë di'dzë më:

—¿Chu bëga'ldë shaba?

³¹ Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Guná; blac mënë zihani quëgte'e rall lë'ël, nu rna'bë dí'dzël chu bëga'ldë shábël.

³² Jesús guná guëdubi ladë lu ra mënë të parë guená më chu bëga'ldë shábi'. ³³ Iurní lë'ë na'a ni bëdzëbëll; bëchí'chill; bëzullíbill lu më. Guc bë'all bëac galguidzë shtë'nëll. Bëquëbill grë lo quë nabë'nëll. ³⁴ Guni'i Jesús lull:

—Nanë, bëáquëll purquë rialdí ldu'ul na. Bëagzë con bien. Hia gulezë galguidzë shtë'nëll.

³⁵ Nianá quëadi'dzënú më na'a ni, bëdchini bëldá mënë naze'dë lidchi Jairo. Guni'i rall lu Jairo:

—Shtsá'pël hia gúti'. Adë guená'bëru'ul favurë lu më.

³⁶ Perë Jesús bini lo quë naguni'i rall. Repi më lu Jairo:

—Adë rdzëbëdi'il; guagla'guë tsaldí ldu'ul na.

³⁷ Adë nëdi'i më tsanaldë ra mënë, sulë Pedro nu Jacobo nu Juan bëchi Jacobo.

³⁸ Bëdchini rai' lidchi Jairo. Guná më zihani mënë; nalë ru'në rall nu bë'në rall ruidë.

³⁹ Guatë më hiu'u; guni'i më:

—¿Pëzielú tantë ruidë quëhunë të? ru'në të. Lë'ë ntsa'pë rë' adë gútidí'i' sino nagá'si'.

⁴⁰ Bë'në mënë burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús. Iurní bëgú më grë mënë. Bia'a më shtadë ntsa'pë con shní'ai' nu ra nabëdchininú më. Guatë rai' catë naga'a tégulë. ⁴¹ Guna'zi më guia'a tégulë; guni'i më:

—Talita cumi (di'dzë rë' runë cuntienë con dizé shtë më: “Ntsa'pë, guashtë nga'li”).

⁴² Lueguë lueguë iurní guashtë ntsa'pë ni. Guzúbi'; guzëhi' purquë nápi' chi'bë

chupë izë. Nalë bëdzëguë' ldu'u mënë. ⁴³ Iurní gunibë'a më të guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë. Gunibë'a më lu rall adë chu lu guadí'dzëdi'i rall pë bë'në Jesús con shtsa'pë Jairo.

6

Jesús nanú Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

¹ Bëru'u më lugar ni nu bëabrí më ladzë më. Zia'anú më ra shini gusë'dë më. ² Iurë bëdchini dzë descansë, guzublú caglua'a më la'ni iádu'u. Zihani mënë nabëquë di-aguë shti'dzë më, bëdzëguë' ldu'u rall nu guni'i rall:

—¿Con pë pudërë quëhunë Jesús tantë cusë rë'? ¿Chull bëdë'ë tantë llni? ¿Chull bëdë'ë pudërë guiá'all tantë milagrë quëhúni'? ³ ¿Pëllë lëdë carpintërdi'i; nu nall shini María? Ra bëchill lë rall Jacobo nu José nu Judas nu Simón. Nu zánëll quërelde rall ndë'ë entrë lë'ë hia'a.

Adë bëgá'adi'i guzac rall ⁴ perë Jesús guni'i lu rall:

—Grëtë' ra muzë shtë Dios adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'ë rai', ni sáhi', ni ra shfamíli'; rúnëdi'i rall rëspëti lë'í'. Sulë stubi lugar runë mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios.

⁵ Por ni adë guc nihunë më milagrë, sulë bënëac më du'psë mënë narac llu'u. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu bëac rall. ⁶ Nalë bëdzëguë' ldu'u më purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më. Hia lë'ë Jesús guaglua'a ra mënë naquërelde ra guë'dchi naná guëlla'.

Jesús bëshë'ldi' ra shini gusë'dëi'; zia'a rai' ra guë'dchi

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bëshe'ldë më chúpëll tubi ladë, chúpëll stubi ladë. Zni bëshe'ldë më grë rai'. Bëdë'ë më pudërë guëgú rai' ra mëdzabë fier la'ni ldu'u mënë. ⁸ Gunibë'a më lu shini gusë'dë më adë guá'adi'i rai' zihani cusë, sulë tubi bastunë parë nezë; adë guá'adi'i rai' bulsë, nilë guetështildi, nilë dumí, sulë bastunë. ⁹ Guni'i më lu rai' guëquë'ë rai' rachi nu gacu rai' tubsë shcua'a shabë rai'. ¹⁰ Guni'i më lu rai':

—Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi guë'dchi. ¹¹ Si talë nēdi'i mënë gunë rall recibir lē'ë të nu nēdi'i rall guëquë di-aguë rall diza'quë, gulë bëru'u guë'dchi ni; gulë bēdchibē gushēguiu'u nanaquë guëa' të ziquë tubi sēni de quë adē gualdīdi'i ldu'u rall shti'dzē Dios. [Rnia'a lu të gunë mē cashtigu más ra mēnē nanadē bē'nēdi'i recibir lē'ë të quë ra mēnē shtë guë'dchi Sodoma nu Gomorra.]

¹² Iurní zia'a ra shini gusē'dē mē. Cagni'inú rai' mēnē të guēabrí ldu'u rall con Dios nu gunē nadzē'ē rall mudē nanabani rall. ¹³ Nu zac bēgú rai' zihani mēdzabē la'ni ldu'u ra mēnē. Bēte'bi rai' sēiti guēc ra narac llū'u. Zihani mēnē bëac.

Galguti shtë Juan Bautista
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Lē'ë rēy Herodes bínill lo quë nabē'nē Jesús. Famē shtë mē bērē'tsē guēdubi nezē. Guni'i bēldá mēnē:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tēgulē; por ni nápi' llēru'bē pudērē.

¹⁵ Stubi mēnē guni'i:

—Jesús na Elías.

Stubi rall guni'i:

—Jesús na tubi nabiadi'dzē shti'dzē Dios guahietē perē bëabrí guashtëhi' ladi ra tēgulē.

¹⁶ Iurē bini Herodes di'dzē ni, guni'ill:

—Juan Bautista ndē'ē. Guagchuguē ra suldadē guēc Juan perē guashtëhi' ladi ra tēgulē.

¹⁷ Pues más antsē Herodes gunibē'a guēna'zi ra suldadē lē'ë Juan parē tsáhi' lachigui'bē. Bēldi'bi rall lē'ë Juan con cadēnē. Guc ni por causē shtë Herodías, tse'lē Felipe naná bëchi Herodes. Herodes cua'a na'a ni ziquë tsé'lēll. ¹⁸ Pues Juan guni'i lu Herodes:

—Guzá'quēdi' cuá'al tse'lē bëchil.

¹⁹ Por di'dzē ni bēldē Herodías. Rac shtú'ull quínill lē'ë Juan perē adē bē'nēdi'ill gan ²⁰ purquē Herodes bēdzēbēll lē'ë Juan. Bē'nēll rēspēti Juan; guc bē'all na Juan nguiu za'quë nu santu. Por ni bēsē'aull lē'ë Juan lachigui'bē. Bēuu' ldu'u Herodes shti'dzē Juan perē bē'nē chúpēll ldú'ull. ²¹ Perē bēdchini tubi dzē bē'nē Herodías gan. Guc lē Herodes nu bē'nēll invitar ra

mē ru'bē shtë Galilea nu ra suldadē nu jushtici shtëhi'; gau rall lidchi Herodes. ²² Iurē dzu laní, shtsa'pē Herodías guatē nu bēguí'ill lu ra invitadē shtë Herodes. Nalē bëuu' ldu'u Herodes con grē ra mēnē nazuga'a ndē. Guni'i Herodes lu ntsa'pē:

—Cualquier cusē guēná'bēl lua, guénéhiahin cá'al.

²³ Bē'nē Herodes jurar lu lliguēna'a:

—Guldía, lo quë narac shtú'ul, guénéhiahin hashtë guēruldē catē rnibē'ahia.

²⁴ Bēru'u lliguēna'a nu guna'bē dí'dzēll lu shní'all:

—¿Pē cusē guēna'ba lu Herodes?

Guni'i shni'a lliguēna'a ni:

—Guna'bē guēc Juan Bautista.

²⁵ Nasesē guatē lliguēna'a catē nanú Herodes. Guni'ill:

—Na rac shtua'a guéné'el lueguē guēc Juan Bautista; tsu la'ni platē cahia.

²⁶ Iurní nalē zunú rēy tristē perē bē'nēll jurar lu ra nazubēnull lu mellē; napē quë gúnēll cumplir. ²⁷ Lueguē gunibē'a Herodes tubi suldadē parē tsagllí'ill guēc Juan. ²⁸ Gua suldadē lachigui'bē; bëchúguēll guēc Juan nu bēdchí'bēllin lu platē. Bē'nēll entregarin guia'a shtsa'pē Herodías. Hia lliguēna'a bēdē'ēin guia'a shní'all.

²⁹ Iurní bini ra shmēnē Juan de quë hia gúti', bēdchini rai' nu bia'a rai' cuerpē parē guaca'chi rai' cuerpē la'ni ba'a.

Jesús bēdē'ē nagáu más de ga'i mili nguiu
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ra shini gusē'dē mē bëabrí rai'; guni'i rai' lu Jesús grētē' lo quë nabē'nē rai' nu lo quë nabēlua'a rai'. ³¹ Guni'i Jesús lu rai':

—Cha guiá hia'a tubi lugar catē nídi'i mēnē të guēzi'i ldu'u hia'a du'pē.

Zni guni'i mē purquē zihani mēnē bēdchini lugar ni nu zia'a rall de manērē adē nápēdi'i mē tiempē gáuhi'. ³² Iurní guatē rai' la'ni barcu; zia'a rai' catē na tubi shlatē; adē nídi'i mēnē. ³³ Perē zihani mēnē guná ca nezē zia'a rai'. Bēnguē bē'a rall lē'ë Jesús nu guagllu'nē rall delantē. Bēdchini rall guēa' rall de grē guë'dchi. Gudchibēlú rall lu mē. ³⁴ Iurē bëru'u mē la'ni barcu, guná mē lu mēnē zihani; na rall ziquë lli'li nanápēdi'i vëquērē. Bēga'a ldu'u mē lē'ë

rall; guzublú bēlua'a mē lē'ē rall zihani cusē. ³⁵ Iurē guc guadze', bēdchini ra shini gusē'dē mē; repi rai' lu mē:

—Hia guadzéti' nu lugar rē' adē chu nádi'i. ³⁶ Bēshe'ldē ra mēnē lu guē'dchi u lu ra ranchi guēlla'; tsasi'i rall nagáu rall. Ndē'ē nídi'i nagáu.

³⁷ Jesús guni'i lu rai':

—Gulē bēdē'ē nagáu rall.

Lē'ē shini gusē'dē mē guni'i:

—¿Ca guiá si'i na'a guetēshtildi gau rall? Rqui'ni masiá chupē gahiu'a bēllē parē guēdē'ē hia'a nagáu rall.

³⁸ Iurní guni'i Jesús:

—¿Bēldá guetēshtildi napē tē? Gulē tsagná.

Iurē guagná rai', guni'i rai':

—Nanú ga'i guetēshtildi con chupē mbeldē.

³⁹ Iurní gunibē'a Jesús subē ra mēnē lu gui'lli naguē'. ⁴⁰ Guzubē rall tubi gahiu'a mēnē tubi ladē, cincuenta mēnē stubi ladē. Zni guzubē grē mēnē, por grupē guzubē rall. ⁴¹ Iurní guna'zi Jesús ga'i guetēshtildi nu chupē mbeldē. Guná mē lu gube'e; bēdē'ē mē graci lu Dios. Bēshullē mē guetēshtildi cua'a ra poshtë. Lē'ē rai' guati'dzē rai' guetēshtildi cua'a ra mēnē. Nu zac bē'nē mē con chupē mbeldē. ⁴² Grē ra mēnē gudáu rall hashtë bielē rall. ⁴³ Iurní bētēá ra shini gusē'dē mē chi'bē chupē tēpē ra pedasē guetēshtildi nu mbeldē nabē'nē subrē. ⁴⁴ Grē ra mēnē nagudáu guetēshtildi na rall ga'i mili nguui.

Ziazú Jesús lu nisē

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ Lueguē gunibē'a mē lu shini gusē'dē mē guēu' rai' la'ni barcu tē parē zia'a rai' stubi ladē rua' nisē ru'bē. Gudchibēlú rai' parē zia'a rai' guē'dchi Betsaida mientras bē'nē mē despedir ra mēnē. ⁴⁶ Bēsa'nē mē ra mēnē; gua mē lu dani tē parē guadi'dzēnú mē Shtadē mē. ⁴⁷ Iurní bēdchini gue'lē; lē'ē barcu ziazú guērudē nisē ru'bē. Bēa'nē mē lu guiu'ra tubsē mē. ⁴⁸ Guná mē lu barcu; hia ra shini gusē'dē mē adē bē'nēdi'i rai' gan guēsē rai' barcu purquē mbē ze'dē al contrari. Nalē bēdzaguē rai'. Hia ze'dē grēgue'lē; lē'ē Jesús ze'dē zu mē lu nisē catē ziazú rai'. Guc

ldu'u mē niaguibēlú mē lu barcu. ⁴⁹ Guná rai' lu mē; ziazú mē lu nisē. Iurní bē'nē rai' llgabē náhi' tubi fantasmē. Gurushtiá rai' por galērdzēbē. ⁵⁰ Guná rai' lu mē; nalē bēdzēbē rai' perē lueguē Jesús guni'i lu rai':

—Adē rdzēbēdi'i tē. Na ndē'ē; gulē gapē valurē.

⁵¹ Iurní be'pi mē la'ni barcu nu lueguē gulezē mbē dushē. Nalē bēdzēguē' ldu'u ra shini gusē'dē mē. ⁵² Aunquē guná rai' bēdē'ē mē guetēshtildi gau ga'i mili nguui, adē guasēdi'i rai' chu na mē tantē naguēdchi ldu'u rai'.

Bēnēac Jesús ra mēnē shtë Genesaret
(Mt. 14.34-36)

⁵³ Gudēdē rai' stubi ladē nisē ru'bē. Bēdchini rai' regiuni nalē Genesaret. Bēquēdú rai' barcu rua' nisē. ⁵⁴ Bēru'u rai' la'ni barcu; lueguē ra mēnē bēnguē bē'a rall lē'ē mē. ⁵⁵ Bēllu'nē ra mēnē grē ladē tē tsagli'i rall narac ll'u'u lu Jesús. Nua'a rall ra fērmē lu daa' ancalē bini rall nanú mē. ⁵⁶ Cualquier guē'dchi u ciudá u lachi catē guatē Jesús, ndē rguishi ra mēnē ra narac ll'u'u catē nezē tēdē mē. Bē'nē rall ruēguē lu mē parē guēdē'ē mē permisi guēna'zi rall rua' shabē mē. Grē ra naguna'zi shabē mē bēac rall.

7

Lo quē narshi'ni ldu'u nguui
(Mt. 15.1-20)

¹ Bēdchini bēldá fariseo lu Jesús nu mēsē narlua'a lēy, bēdchini rall lu mē. Na rall mē Jerusalén. ² Guná rall lu shini gusē'dē mē; gudáu rai' guetēshtildi sin quē adē bē'nēdi'i rai' cumplir ziquē na costumbrē; adē gudíbidí'i rai' guia'a rai' ziquē costumbrē religiosē shtë ra fariseo. Iurní bē'nē rall juzguē ra shini gusē'dē mē. ³ Ra fariseo nu grē ra mēnē israelitē, adē ráudi'i rall sin quē adē rié'tidi'i guia'a rall zihani vueltē. Ziaga'guē rall con ra costumbrē shtë ra mēgulē. ⁴ Iurē rēabrí rall lu llguēa' antsē gau rall, razē rall bien ziquē costumbrē religiosē. Zihani costumbrē napē rall, cusē ziquē rguibi rall vasē nu mbluri nu ra bandjē, nu zac hashtë ra camē rguibi rall. ⁵ Ra fariseo nu ra mēsē guna'bē di'dzē rall lu Jesús:

—¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlu hia'a sino rau rall guetështildi sin quë adë rié'tidi'i guia'a rall?

⁶ Jesús guni'i:

—Na të falsë. Guldí Isaías el quë nabi-adi'dzë shti'dzë Dios; guni'i' shcuendë të lla na të. Bëquë'èi' shti'dzë Dios narni'i:

Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall,

perë ldu'u rall nalë zitu zuga'a parë na.

⁷ Adë rllu'í'di'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na.

Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguui.

⁸ Rlua'a tëchi të lu mandamientë shtë Dios parë gunë të cumplir ra custumbrë shtë të, ziquë rguibi të vasë nu ra mbluri nu zihani cusë más quëhunë të cumplir.

⁹ Nu guni'i më lu rall:

—Quëgsiguë të; rsa'në të mandamientë tubi ladë; más canaldë të tëchi custumbrë shtë të ¹⁰ purquë Moisés bëquë'è: “Gápël rëspëti lu shtádël nu lu shní'al”. Tambiën bëquë'è Moisés: “El quë narguë guëc shtádi' u shní'ai' napë quë quini mënë nguui ni”, ¹¹ perë lë'è të rni'i të: “Si talë tubi nguui guépill lu shtádi': Grë dumí narunë tucarë guënehia cá'al, na corbán, nahin sulë parë Dios”. ¹² Si talë guëni'i nguui zni, iurní rni'i të rquí'nidi'i guëdë'è nguui dumí ca'a shtádi'. ¹³ Pues zni cagni'i të lasáquëdi'i shti'dzë Dios. Más ziaqla'guë të tëchi ra custumbrë, nu rlua'a të custumbrë ni lu ra shini gusë'dë të. Zihani cusë igual runë të.

¹⁴ Stubi vultë guna'bë Jesús ra mënë zihani nu guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë nu gulë guasë nacagnia'a lu të. ¹⁵ Lo quë nagáu nguui, adë rshí'nidi'i ldu'u nguui perë ra didzabë narru'u rua'll, sí, ni rshi'ni ldú'ull. [¹⁶ Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë grë lo quë narnia'a lu të.]

¹⁷ Iurní bëru'u më ladi ra mënë; guatë më lidchi më. Guna'bë di'dzë ra shini gusë'dë më pë runë cuntienë comparaciuni rë'.

¹⁸ Guni'i më:

—¿Pëllë nu lë'è të adë riasëdi'i të shti'dza? ¿Pëllë adë rac bë'a të naráu nguui adë rúnëdi'i manchë ldú'ull? ¹⁹ purquë

adë riutëdi'i naráu nguui la'ni ldú'ull sino riutëhin la'ni shpúchill; despuësë rru'u'in.

Manërë ni guni'i më grë naráu mënë naza'quin; adë rúnëdi'in manchë ldu'u nguui. ²⁰ Nu guni'i më:

—Lo quë narru'u la'ni rua' mieti, ni ze'dë de la'ni ldu'u nguui. Ni sí, canihunin manchë ldu'u nguui. ²¹ La'ni ldu'u nguui rru'u grëtë' cusë mal: mal llgabë, rquënú nguui tse'lë mënë, napë nguui zihani na'a nu ra na'a napë zihani nguui. ²² Rbaa'në rall pë shtë mënë; rguini rall sa'll; rzebi ldu'u rall pë shtë mënë; runë rall mal cuntrë sa' rall; rsiguë rall sa'll; mal vidë nabani rall; nambidi rall; napë rall vici; runë nadchini rall; cusë nadë rllu'í'di'i runë rall. ²³ Grë ra cusë ni rru'u dizdë la'ni ldu'u nguui nu por ni napë nguui duldë delantë lu Dios.

Tubi na'a më zitu nagualdí ldu'i Jesús (Mt. 15.21-28)

²⁴ Bëru'u më lugar ni; gua më regiuni shtë Tiro nu Sidón. Guatë më tubi hiu'u; guc shtú'udi'i më gac bë'a mënë catë nanú më perë grëtë' mënë guc bë'a rall catë nanúhi'. ²⁵ Lueguë bini tubi na'a catë nanú Jesús. Na'a ni shtsá'pëll napë tubi mëdzabë fier la'ni ldú'ull. Bëdchini na'a lu Jesús; bëzullíbill lu më. ²⁶ Na'a ni na mënë sirofenicia; dizë shtëll na griego. Bë'nëll ruëguë lu Jesús guëgú më mëdzabë la'ni ldu'u shtsá'pëll. ²⁷ Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Napë quë gau ra shini mieti hashtë guielë rall purquë nádi'i bien guëdchisul guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbëcu'në.

²⁸ Guni'i na'a:

—Nia Dadë, perë ra mbëcu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' llguë'në.

²⁹ Guni'i më iurní:

—Bien guní'il. Bëagzë lídchil; hia lë'è mëdzabë bërú'ull la'ni ldu'u shtsá'pël.

³⁰ Zia'a na'a; bëdchíni' lídchi'; bëdzéli' shtsá'pi' naga'a lu camë. Bëáqui'; hia adë nídi'i mëdzabë la'ni ldú'í'.

Bënëac Jesús tubi gu'pë cue'të

³¹ Bëru'u më regiuni shtë Tiro nu gudëdë më lugar nalë Decápolis; bëdchini më guë'dchi Sidón naná rua' nisëdu'u.

³² Be'dënú mënë tubi naná gu'pë nu

nati'ngu ruadí'dzell. Runë mënë ruëguë lu më guédchi'bë më guia'a më guëc nguiu ni të guéaquëll. ³³ Bia'a Jesús lé'ëll tubi ladë. Bëzë'ë më shcuënë më la'ni diáguëll. Bëtia'a më du'pë shënë më lu ldúdzëll. ³⁴ Iurní guná më lu gube'e; bëca'a ldu'u më nu guní'i':

—Efata. (Ndë'ë runë cuntienë dizë shtë më, guëac diáguëll.)

³⁵ Lueguë bëlla'lë diaguë nguiu ni, nu bëac ldúdzëll. Guzublú ruadí'dzell bien.

³⁶ Jesús gunibë'a ra mënë adë chu lu guadi'dzë rall lo quë nabë'ni' perë por más guni'i më, más bërë'tsë di'dzë nabë'në më.

³⁷ Nalë guasë ldu'u mënë; rni'i rall:

—Grë narunë Jesús na bien. Ra cue'të rini rall nu ra gu'pë ruadi'dzë rall.

8

Bëdë'ë Jesús nagáu tapë mili nguiu (Mt. 15.32-39)

¹ Guc tubi dzë zihani mënë bëdëá lu më, nu nápëdi'i rall nagáu rall. Jesús guna'bë ra shini gusë'dë më; guni'i më:

² —Nalë rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na nu nápëdi'i rall nagáu rall. ³ Si talë guëshe'lda lë'ë rall lidchi rall sin adë gáudi'i rall, sca'a mbee'zë rall lu nezë. Bëldá rall zitu ze'dë rall.

⁴ Ra shini gusë'dë më bëquebi:

—¿Ca guiá ca'a hia'a guetështildi gau rall? Ni tubi mënë quërdëdi'i ndë'ë.

⁵ Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Bëldá guetështildi napë të?

Guni'i rai':

—Gadchi.

⁶ Iurní Jesús gunibë'a subë mënë zihani lu gui'u. Guna'zi më guézá guetështildi. Bëdë'ë më graci lu Dios; lueguë bëshullë më guetështildi; bëdë'ë më cua'a ra shini gusë'dë më të qui'dzë raihin parë gau ra mënë. ⁷ Nu nua'a rai' bëldá mbeldë. Jesús bëdë'ë graci; guni'i më lu shini gusë'dë më të qui'dzë rai' mbeldë lu ra mënë. ⁸ Grëtë' mënë gudáu rall hashtë catë lu bielë rall. Iurní bëtëá rai' gadchi tēpē pedasë nabë'në subrë. ⁹ Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë mili nguiu. ¹⁰ Iurní bë'në Jesús despedir ra mënë; be'pi më la'ni barcu con ra shini

gusë'dë më të zia'a rai' regiuni nalë Dalmanuta.

Ra fariseo guna'bë rall gunë më tubi milagrë

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Bëdchini ra fariseo lu Jesús. Guzublú rchupë di'dzë rall. Bëtë'dë rall tubi prëbë lë'ë më, nihunë më tubi milagrë lu rall.

¹² Bëca'a ldu'u më nu guni'i më:

—¿Pëzielú rac shtu'u të guená të tubi milagrë? Guldía rnia'a lu të; gúnëdia'a ni tubi milagrë delantë lu të.

¹³ Iurní bësë'a'në më lë'ë ra mënë të güe'pi më stubi vultë la'ni barcu. Zia'a më stubi ladë rua' nisë ru'bë.

Ldai' shtë fariseo

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ra shini gusë'dë më nua'a tubsë guetështildi la'ni barcu purquë bëa'ldë ldu'u rai' niua'a rai' nagáu rai'. ¹⁵ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra fariseo nu levadurë shtë Herodes.

¹⁶ Iurní guzublú guni'i rai' lu sa' rai':

—Aquë. Adë chu nuá'adi'i guetështildi, por ni rni'i më zndë'ë.

¹⁷ Jesús guc bë'a la'ni ldú'i' lo quë nabë'në rai' llgabë. Guni'i më:

—¿Pëzielú rni'i lu sa' të nuá'adi'i të guetështildi? ¿Pë adë riasëdi'i të? ¿Pë adë rdë'ëdi'i të cuendë? ¿Pë naguëdchi ldu'u të?

¹⁸ ¿Pë adë nápëdi'i të slu të parë guená të? ¿Pë adë rini të? ¿Pë adë rëagná ldu'u të milagrë nabëna? ¹⁹ Dzë na bëshulla guetështildi parë gudáu ga'i mili nguiu, ¿bëldá tēpē pedasë bëtëá të?

Bëquebi rai':

—Chi'bë chupë tēpē.

²⁰ —Nu iurë bëshulla gadchi guetështildi parë tapë mili nguiu, ¿bëldá tēpē pedasë bëtëá të?

Guni'i rai':

—Gadchi tēpē.

²¹ Guni'i më lu rai':

—¿Pë la'di guédë'ëdi'i të cuendë chu nahia?

Jesús bënëáqui' tubi ciegu më Betsaida

²² Iurní bëdchini rai' guë'dchi Betsaida. Be'dënú ra mënë tubi ciegu lu më. Bë'në rall ruëguë guédchi'bë më guia'a më guëc ciegu të guéaquëll. ²³ Guna'zi më

guia'a ciegu; guanú më lë'ëll fuërë shtë guë'dchi. Bëtia'a më du'pë shënë më rua' slull; bédchi'bë më guia'a më guëquëll nu guna'bë di'dzë më:

—¿Gu rnal du'pë?

²⁴ Lë'ë ciegu guná guia'a; répill lu më:

—Rnahia lu ra mënë cumë ziquë ra hi-aguë; ziazú rahin.

²⁵ Iurní bédchi'bë Jesús guiá'ai' rua' slu ciegu stubi. Bëldisë më lull guia'a. Lueguë bëac slull; be'rquë rnall zitu. ²⁶ Iurní Jesús bëshe'ldë lë'ëll; ziazgëll lídchill. Guni'i më:

—Adë tsutël guë'dchi nu adë chu lu guadí'dzëdi'il lo quë nabëna.

Pedro bëquebi Jesús na el quë nagudili Dios

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Jesús nu ra shini gusë'dë më gua rai' parë regiuni nalë Cesarea Filipo. Iurë ziazú më nezë, guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Chu rni'i mënë nahia?

²⁸ Bëquebi rai':

—Nanú mënë narni'i nal Juan Bautista. Stúbill rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

²⁹ Repi Jesús lu rai':

—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibë'al.

³⁰ Iurní gunibë'a më adë chu lu guadí'dzëdi'i rai' na më Cristo.

Guni'i Jesús lu shini gusë'dëi' gáti'

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Iurní guzublú rlua'a Jesús lë'ë ra shini gusë'dëi' de quë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gúni' sufrir demasiadë. Guni'i më ra mëgulë narnibë'a nu ra bëshuzi namás lasac con ra mësë narlua'a lëy, gunë rall desprëci lë'ë më. Guni'i më quini rall lë'ë më perë despuësë de tsunë dzë, tsashtë më ladi ra tëgulë. ³² Clarë guni'i më di'dzë ni. Iurní Pedro bia'a lë'ë Jesús tubi ladë nu guzublú gudildi Pedro lë'ë më. ³³ Jesús bédchigrë lu më; guná më lu shini gusë'dë më. Gudildi më lë'ë Pedro; fuertë guni'i më:

—Guabsú lua, Satanás. Adë rúnëdi'il lligabë ziquë Dios sino ziquë mënë shtë guë'dchiliu.

³⁴ Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu ra mënë zihani; guni'i më lu rall:

—Si talë nanú mënë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupí de-seo shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na; nu guidë náldëll na. ³⁵ El quë nadë rac shtú'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguëniti vidë shtëni' por na nu por diza'quë, guëbánill parë siemprë; gac salvárëll. ³⁶ Adë pë rllu'idi'i gunë nguiu gan grëtë' cusë lu guë'dchiliu nu despuësë guëñitill vidë shtënéll, adë nídi'i fin parë lë'ëll. ³⁷ ¿Pë ofrendë guëdë'e nguiu lu Dios parë gac salvárëll? ³⁸ Ra mënë bësa'në rall shnezë Dios nu napë rall zihani dulde. Cualquier de lë'ë nguiu si talë rtu lull de na; si talë rtu lull de diza'quë delantë sa'll, iurní guëtú lua de lë'ë nguiu ni iurë gueldë guëdchinia de gube'e. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia con ra ianglë shtë gube'e. Guëdchinia con pudërë nu llni shtë Dios.

9

¹ Tambiën guni'i më:

—Guldía, nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall hashtë guená rall de quë cagnibë'a Dios la'ni ldu'u mënë, de quë hia rnibë'a më con pudërë.

Jesús guc cambi delantë lu rai'

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a Pedro nu Jacobo nu Juan; ziazú rai' tubi dani ru'bë. Iurní Jesús guc cambi delantë lu ra shini gusë'dë më. ³ Shabë më guc cambi hashtë rabëni'i tantë naquichin ziquë ni tubi biashtildi adë gúnëdi'i gan guësëquichin. ⁴ Bëlua'alú Elías nu Moisés lu rai'. Guná rai' quëadi'dzë Jesús con Elías nu Moisés. ⁵ Iurní Pedro guni'i:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. ¿Pë zëdëntsa'u na'a tsunë ranchi ndë'ë? tubin parë lë'ëll guëquërdëll, stubin parë Moisés, stubin parë Elías.

⁶ Perë rac bë'adi'i Pedro pë guni'i' tantë bédzëbë ra shini gusë'dë më. ⁷ Iurní bédchini tubi shcahi nabësë'au grë rai', nu bini rai' tubi bë naguni'i la'ni shcahi:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gulë bëquë diaguë shti'dzi'.

⁸ Iurní guná ra shini gusë'dë më grë ladë; ni tubi chu lu guná rai'; sulë Jesús zuga'a.

⁹ Bietë rai' lu dani. Gunibë'a më ni tubi chu lu guepi rai' naguná rai' lu dani hashtë iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tégulë. ¹⁰ Adë chu lu biadí'dzëdi'i rai' lo quë guná rai' guëc dani perë guna'bë di'dzë lu sa' rai' pë runë cuntienë shti'dzë më de quë tsashtëhi' ladi ra tégulë. ¹¹ Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:

—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guídi' primërë?

¹² Bëquebi më:

—Verdá nahin. Hia bidë Elías tē parë gunë zá'qui' grëtë' ra cusë. Perë ¿pë rni'i ra Sagradas Escrituras cerquë shcuendë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu? Pues rni'i rahin de quë gúni' sufrir; sac zíhi'; nu gunë mënë desprëci lë'i'. ¹³ Guná, hia bidë Elías nu bë'në ra mënë lo quë naguc shtu'u rall. Lo quë naná escritë de lë'i' hia guc cumplir.

Jesús bënëac tubi llguë'në
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Bëagrí rai' catë zubë los de más shini gusë'dë më. Guná rai' zihani mënë alreduerë shtë rai'. Ra mësë narlua'a lëy gudildi di'dzë rall con lë'ë rai'. ¹⁵ Iurë guná ra mënë lu Jesús, guasë ldu'u rall; be'dë guëllu'në rall lu më parë gunë rall saludar lë'ë më. ¹⁶ Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rall:

—¿Pëllë quëadi'dzë tē nga'li? ¿Pëzielú gudildi di'dzë tē?

¹⁷ Iurní tubi nguiu bëru'u ladi grë mënë; guní'ill:

—Mësë, zeldënúa lga'na lul. Nápëll tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Nall gu'pë, bë'në mëdzabë. ¹⁸ Ancalë rna'zi mëdzabë lë'ë llguë'në, rru'ldë mëdzabë lë'ëll lu guiu'u. Rru'u bëchini rua'll nu rchushí lai'll. Zni másru'u rbá'cull. Ze'dënúa lë'ëll lu shini gusë'dël perë adë bë'nëdi'i rall gan nëac llguë'në.

¹⁹ Repi më iurní:

—Lë'ë tē nalë naguëdchi ldu'u tē. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë tē, tē parë tsaldí ldu'u tē shti'dza? ¿Blac tiempë guëquërdënúa lë'ë tē, tē parë tsaldí ldu'u tē? Gude'enú shínil lua.

²⁰ Iurë be'dë guënú shtadë llguë'në lë'ë llguë'në lu Jesús, guná mëdzabë gu'pë lu Jesús. Bëru'ldë mëdzabë ngulë'në lu guiu'u. Bëchi'chi llguë'në nu gu'të gudu'bi llguë'në lu guiu'u; bëru'u bëchini rua'll. ²¹ Jesús guna'bë dí'dzi' lu shtadë llguë'në:

—¿Blac tiempë rac ll'u llguë'në?

Bëquebi shtadë llguë'në:

—Dizdë nabí'chill. ²² Zihani vultë bëtia'a mëdzabë lë'ëll lu gu'i' u lu nisë tē gati llguë'në. Si talë záquël gunëáquël lë'ëll zudu'pë, bë'në favurë; bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.

²³ Guni'i Jesús lu shtadë llguë'në:

—¿Pëzielú rni'il lua zni'i? Si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë më gunë më grëtë' cusë parë lë'ëll.

²⁴ Lueguë shtadë llguë'në guni'i fuertë:

—Rialdí ldua'a perë bë'në compa'ni na tē tsaldí ldua'a más.

²⁵ Jesús guná nalë zihani mënë bëdëa hashtë rdia'a lu sa' rall. Iurní fuertë guni'i më guëc mëdzabë:

—Lë'ëll mëdzabë naná gu'pë nu cue'të, rnibë'ahia lë'ëll; bëru'u de llguë'në rë' nu adë guëabridi'i tsutël la'ni ldú'ull jamás.

²⁶ Iurní lë'ë mëdzabë gurushtia' nu bëru'ldëll lë'ë llguë'në lu guiu'u nu bësé'sëll lë'ë llguë'në. Bëru'u mëdzabë; bëa'në llguë'në ziquë naguti. Zihani mënë guni'i hia guti llguë'në. ²⁷ Perë Jesús guna'zi guia'all parë bëldisë më lë'ëll. Guasuldill.

²⁸ Iurní guaté Jesús tubi hiu'u nu ra shini gusë'dë më guaté rai'. Guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pëzielú adë bë'nëdi'i na'a gan niagu' na'a mëdzabë fier la'ni llguë'në?

²⁹ Repi Jesús:

—Sulë si talë rialdí ldu'u tē de verdá nu gunë tē ayunë, iurní gapë tē pudërë parë guëgú tē mëdzabë ziquë mëdzabë rë'.

Stubi vultë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Bëru'u rai' lugar ni; gudëdë më nezë Galilea. Adë guc shtu'u më ni tubi chu gac bë'a ca zia'a rai' ³¹ purquë quëglua'a më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':

—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Gac entregara lu guia'a mënë tē quini rall na perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tégulë.

³² Adë guasëdi'i rai' shti'dzë më. Bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

¿Chu namás lasac?

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Iurní bédchini rai' guë'dchi Capernaum. Iurë nanú rai' la'ni hiu'u, guna'bë di'dzë më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pë cagni'i lu sa' tē nga'li iurë ze'dë zu tē nezë?

³⁴ Bëac dchi rai' purquë bëchupë di'dzë rai' chu namás më lasac entrë lë'ë rai'.
³⁵ Iurní guzubë më; guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusë'dë më; guni'i më:

—Si talë tubi tē rac shtú'ul gáquël më más lasac lu sa'l, napë quë gáquël lúltimë de grë tē nu napë quë gúnël sirvë los de más sa'l.

³⁶ Iurní guna'bë më tubi llguë'në; bëzú më llguë'në guë'láu ladi ra shini gusë'dë më. Gudëdchi më lë'ë llguë'në nu guni'i më lu rai':

³⁷ —El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë ndë'ë purquë mënë ni rac shtú'ull na, también quëhúnëll recibir na. El quë naquëhunë recibir na, también quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a nall favurë de lë'ë hia'a

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸ Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi nguiu; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë iurë rní'ill lël, perë lë'ë na'a bédë'në na'a prohibë tsaglá'guëdi'i gull mëdzabë purquë adë rzënúdi'ill lë'ë hia'a.

³⁹ Jesús guni'i:

—Adë chu guëcádi'i lë'ëll purquë el quë naquëhunë milagrë por pudërë shtëna, adë nádi'ill capaz guëní'ill cuntrë na. ⁴⁰ El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a. ⁴¹ Cualquier mënë naguëne'e tubi vasë nisë gu tē, rné'ell nisë ni purquë na tē shmëna, segurë guëdë'ë Dios premi ca'a nguiu ni.

Gulë gupë cuidadë tē gúnëdi'i tē duldë

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Iurní repi më:

—Cagnia'a shcuendë tubi më humildë naná rialdí ldu'i na. El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë tē gúnëll duldë,

mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u. ⁴³ Si talë guiá'al rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguë guiá'al. Mejurë guëdchínil con tubsë guiá'al catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë. [⁴⁴ nu mbiziuguë adë rátidi'i; nunquë adë réaldëdi'i gui'i.]
⁴⁵ Si talë guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguë guëa'l. Mejurë guëdchínil tubsë guëa'l catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë guziá'al gabildi catë nunquë réaldëdi'i be'lë [⁴⁶ nu rátidi'i mbiziuguë nu adë réaldëdi'i gui'i.] ⁴⁷ Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, gulú slul. Mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul, no sea tsal gabildi con guërupë slul. ⁴⁸ Ndë ra mbiziuguë rátidi'i nu nunquë réaldëdi'i be'lë.

⁴⁹ Grë mieti napë quë gac purificar rai' con be'lë. [Guëtia'a mënë du'pë zedë guëc ma nadchi'bë lu bëcu'guë.] ⁵⁰ Nabënë na zedë perë si talë nápëdi'i zedë sabor; ¿lla gunë nguiu tē guëabré sabor shtë zedë? Gulë gapë zedë shtë galnadu'u nu gulë gac më pacënci delantë lu sa' tē.

10

Jesús bëlua'a shcuendë divurci

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Bëru'u më Capernaum; bédchini më regiuni shtë Judea hashtë tubi lugar nanaquë nezë guia'a guëë'gu Jordán. Zihani mënë bédëá lu më; bëlua'a më lë'ë rall ziquë siembrë. ² Bidë guëbi'guë ra fariseo lu më; caguili rall mudë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më. Guna'bë di'dzë rall lu më si talë nanú permisi según lëy guësana'nguiu tse'lë nguiu. ³ Bëquebi më:

—¿Pë bëquë'ë Moisés la'ni librë shtë Dios?

⁴ Guni'i rall:

—Moisés bédë'ë permisi guësana'nguiu tse'lë nguiu, sulë napë quë guëdë'ë nguiu tubi guichi shtë divurci.

⁵ Iurní guni'i më:

—Purquë nalë naguëdchi ldu'u tē, por ni bëquë'ë Moisés mandamientë rë' ⁶ perë dizdë guzublú guë'dchiliu, iurë bëntsa'u më grëtë' ra cusë, “Bë'në Dios formar lë'ë

nguiu nu lë'ë na'a". ⁷ Por ni guëru'u nguiu lidchi shtádëll con shní'all nu guëbaninú nguiu tsé'lëll. ⁸ Hia guërupë rall gac rall tubsë; nádi'i rall chupë sino tubsë. ⁹ Por ni, lo quë nabë'në Dios unír, adë chu guëldëdi'i lë'ë rall.

¹⁰ Iurë nanú Jesús la'ni hiu'u, ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu më pë runë cuntienë di'dzë rë'. ¹¹ Guni'i më:

—El quë naguësa'në tsé'li' nu guëtsé'all stubi vueltë, rúnëll duldë lu primërë tsé'lëll; ni na adulteri. ¹² Nu si talë tubi na'a guësá'nëll tsé'li' tã parë guëtsé'all stubi vueltë, rúnëll duldë adulteri.

Jesús bë'në ldai' ra lguë'në
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Iurní guanú mënë zihani ra lguë'në parë guëdchi'bë guia'a më guëc rai'. Ra shini gusë'dë më gudildi rai' naguanú ra lguë'në. ¹⁴ Iurë guná më lla bë'në ra shini gusë'dë më, bëldë më; guni'i më:

—Gulë bëdë'ë sí, guidë ra lguë'në lua. Adë guëcádi'i tã lu ra ni'i, purquë ra mënë naná ziquë ra lguë'në tsuté rall catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. ¹⁵ Guldía, sulë el quë naganë recibir Dios ziquë Rëy tã guë'nibë'a më lë'ëll ziquë tubi lguë'në, sulë nguiu ni guëbánill catë na më rëy.

¹⁶ Iurní gudëdchi më ra lguë'në. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu bë'në ldai' më lë'ë rall.

Tubi sultërë ricu
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iurë zia'glaguë Jesús nezë, bidë guëllu'në tubi nguiu lu më. Bëzullíbill lu më nu guna'bë dí'dzëll:

—Mësë za'quë, ¿lla guna parë gapa vidë sin fin? gac salvara.

¹⁸ Guni'i më:

—¿Pëzielú rní'íl lua naza'ca? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. ¹⁹ Nanëll ra mandamientë: “Adë rguínidi'íl sa'l; adë rquënúdi'íl tse'lë sa'l; adë cuánëdi'íl pë shtë mënë; adë guadí'dzëdi'íl bishi; adë guësiguëdi'íl mënë, nu bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádëll nu shní'al”.

²⁰ Nguiu ni guni'i:

—Mësë, bëna cumplir grë ra mandamientë rë' dízdë nabi'cha,

²¹ Jesús guná lull; nalë guc shtu'u më lë'ëll. Guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë; bëtuu' grë cusë nanápël; bëdë'ë dumí ca'a ra prubi; iurní gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na; bë'në renunci prupi deseó shtënëll tã guëlua'a nadispuëstë sac zil por na.

²² Iurë bini nguiu ni di'dzë shtë më, riá ldú'ull; zëagzëll tristë purquë nápëll tubi shtaci ru'bë.

²³ Guná më lu ra nazuga'a alreduerë lë'ë më; repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Nalë naganë tubi nanapë zihani dumí gúnëll recibir Dios ziquë Rëy.

²⁴ Ra shini gusë'dë më bëdzëguë' ldu'u rai' por di'dzë shtë më. Jesús guni'i lu rai':

—Lë'ë tã ziquë lguë'në, blac naganë gunë ra ricu recibir Dios ziquë Rëy, ra nguiu narunë confiar dumí. ²⁵ Más sencigi tsuté tubi camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutéll catë rnibë'a Dios.

²⁶ Iurní más guasë ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar? ¿Chull gapë vidë sin fin?

²⁷ Jesús guná lu grë rai'; guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar lë'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁸ Iurní Pedro guni'i lu më:

—Guná, lë'ë na'a bësa'në na'a grëtë' cusë parë ze'dë naldë na'a lë'ëll.

²⁹ Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësa'në lídchi', bëchi', záni', shtádi' u shní'ai', u tsé'li', u shíni', u guiu'u lachi shtëni'; guësánëll ra cusë ni purquë rac shtú'ull diza'quë shtëna, niétiquë guë'nítidi'ill. ³⁰ Gúnëll recibir zihani cusë más iurnë' hashtë tubi gahiu'a vueltë más lídchi', bëchi', záni', shní'ai', shíni', shláchi'. Nu gunë mënë cuntrë nguiu ni perë despuësë guëbánill lu gube'e tubi vidë sin fin. ³¹ Zihani mënë nallasac iurnë' delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu zihani naná lúltimë iurnë', gac rall mënë namás lasac lu Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Nianá ziazú rai' nezë Jerusalén, ziazú më delantë lu ra shini gusë'dë më. Nalë guasë ldu'u rai' nu ra nacanaldë tãchi më, bëdzëbë rall. Iurní lë'ë më bia'a lë'ë ra shini gusë'dë më tubi cu'; guzubëllú guni'i më lu

rai' ra cusë nangunënú mënë lë'i'. ³³ Guni'i mē:

—Zia hia'a Jerusalén catë gunë ra mënë cuntrë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Ndë gac entregara guia'a ra jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra mësë shtë lëy. Gunë rall condenar na lu galguti. Gunë rall intriegu na lu guia'a mënë de stubi naciuni. ³⁴ Gunë rall burnë de na; guëchi'bë shënë rall lua nu guëquë'ë hiaguë rall na nu quini rall na, perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tëgulë.

Guna'bë Jacobo nu Juan tubi favurë
(Mt. 20.20-28)

³⁵ Iurní Juan nu Jacobo, shini Zebedeo, bédchini rai' lu Jesús. Guni'i rai':

—Mësë, rac shtu'u na'a gúnël tubi favurë naguëna'bë na'a lul.

³⁶ Guni'i mē lu rai':

—¿Pë rac shtu'u të guna?

³⁷ Guni'i rai':

—Rac shtu'u na'a guënë'el permisi iurë guëribë'al ziquë Rëy, subënú na'a lë'ël, tubi de lë'ë na'a ladë ldi, stubi de lë'ë na'a ladë rubësë.

³⁸ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Adë guënëdi'i të lo quë narna'bë të lua. Gulë guni'i lua, ¿zëzac zi të ziquë na? ¿Zac tädë të cusë durë natëda?

³⁹ Bëquebi rai':

—Zac na'a.

Jesús guni'i':

—Guldí të. Gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të el mizmë vasë shtë sufrimientë ⁴⁰ perë parë subë të cula'nia, tubi de lë'ë të ladë ldi, stubi ladë rubësë, adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí subë të ndë. Dios bë'në preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u mē subë rall ndë.

⁴¹ Iurë bini chi'i shini gusë'dë mē lo quë naguna'bë Jacobo nu Juan, bëldënú rai' Jacobo nu Juan. ⁴² Jesús guná'bëi' lë'ë rai', nu guni'i mē:

—Lë'ë të nanë të ra jëfë shtë naciuni nanádi'i mē israelitë, nalë rzac zi rall mënë nu rdchi'bë rall lëy naná dushë ⁴³ perë adë gáquëdi'i zni entrë lë'ë të. Si talë rac shtú'ul gáquël mē ru'bë lu sa'l, napë quë gúnël sirvë los de más sa'l. ⁴⁴ Cualquier de lë'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë

shtë grë rai'. ⁴⁵ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë mënë. Zëldëdia'a parë gunë mënë sirvë lua. Guënehia vidë shtëna ziquë præci parë gac salvar zihani mënë.

Bënëac Jesús tubi ciegu nalë Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Iurní bédchini Jesús con ra shini gusë'dë mē guë'dchi Jericó. Iurë hia na rai' parë guëru'u rai' guë'dchi, zianaldë cantidá mënë lë'ë rai'. Tubi ciegu nalë Bartimeo naná shini Timeo, zúbëll lu nezë. Cagná'bëll gu'në. ⁴⁷ Bini Bartimeo ze'dë Jesús mē Nazaret; iurní fuertë guni'ill:

—Jesús llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁸ Zihani mënë guni'i rall guëc Bartimeo të guëac dchill perë lë'ëll másru'u fuertë guni'ill:

—Llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁹ Iurní Jesús guzudchi; guni'i mē:

—Gulë guaglli'i ciegu rë'.

Guna'bë rai' lë'ë ciegu nu guni'i rai':

—Bëquitë ldú'ul. Guasuldí; cagna'bë Jesús lë'ël.

⁵⁰ Iurní bëru'ldë Bartimeo shabë guítsëll nu bëchësëll. Guagllú'nëll lu mē. ⁵¹ Jesús guni'i lull:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Bartimeo guni'i':

—Mësë, rac shtua'a guënahia ziquë antsë.

⁵² Jesús repi:

—Bëagzë, hia bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.

Bëac nguiu ni nu guanáldëll lë'ë mē.

11

Guatë Jesús Jerusalén ziquë Rëy
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Iurní ziagdchini rai' guë'dchi Jerusalén guëlla' ra guë'dchi Betfagé nu Betania. Bédchini rai' rua' dani shtë Olivos nanaquë frentë parë Jerusalén. Iurní Jesús bëshë'ldi' chupë shini gusë'dë mē. ² Guni'i mē:

—Gulë tsa guë'dchi nanaquë delantë. Nga'li guëdzëlë të tubi burrë; quëdú ma rua' nezë. Lë'ë burrë ni la'di chu quibëdi'i tëchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gulë te'enú ma ndë'ë. ³ Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull de quë lë'ë

mësë shtë në të rqu'ni' lë'ë ma, nu lueguë guëshé'ldi' lë'ë ma.

⁴ Iurní zia'a ra shini gusë'dë më; bëdia'guë'lú rai' lë'ë ma naquëdú rua' nezë. Bës'a'quë rai' lë'ë ma.

⁵ Bëldá mënë nazú nga'li guni'i rall:

—¿Pë quëhunë të? ¿Pëzielú bës'a'quë të burrë rë'?

⁶ Repi rai' ziquë guni'i Jesús lu rai'. Iurní bës'a'në mënë parë bia'a rai' burrë.

⁷ Bëdchini rai' lu Jesús, nu bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi burrë të gudchibë Jesús tëchi ma. ⁸ Zihani mënë gudishi shabë rall lu nezë catë ze'dë Jesús. Stubi shcua'a mënë bëldietë rall ndiaguë shtë hiaguë. Gudishi rallin lu nezë.

⁹ Iurní mënë naze'dë delantë nu ra naze'dë trasë nalé fuertë guni'i rall:

—Gunë më salvar. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë më.

¹⁰ Bë'në ldai' Dios lë'ë Rëy naze'dë; súbëll lu trunë shtë David, shtadë guë'lú hia'a. Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë gube'e. Gunë më salvar.

¹¹ Guatë Jesús Jerusalén. Lueguë guatë më iádu'u ru'bë; guná më grë ladë, iurní bëru'u më; zia'a më Betania con ra shini gusë'dë më purquë hia guadze'.

Hiaguë nadë rgúdi'i nashi

(Mt. 21.18-19)

¹² Stubi dzë bëru'u rai' Betania. Iurë ziazú më nezë, bëldia'në më; guná më zitu tubi hiaguë bëlda'u nanapë ndiaguë.

¹³ Guagná më si talë naquë nashi lu hiaguë, gau më. Adë bëdzélëdi'i më nashi; purë ndiaguë naquë lu hiaguë purquë nádi'i shtimpë nashi. ¹⁴ Iurní guni'i më lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë chu gáudi'i nashi shtë nël.

Bini ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më lu hiaguë.

Bësëllu'në Jesús ra nacagtuu' la'ni iádu'u

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Bëdchini rai' Jerusalén. Guatë më la'ni iádu'u ru'bë. Guzubëlú bësëllu'në më ra naquëgtuu' nu ra naquëgz'i' la'ni iádu'u. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra nacagtuu' palumë. ¹⁶ Gunibë'a më ni tubi chu gua'a

trashtë la'ni iádu'u. ¹⁷ Bëlua'a më ra mënë; guni'i':

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: “Iádu'u shtë na parë gunë mieti orar lu Dios”; perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në.

¹⁸ Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy bini rall shti'dzë më. Bëdzëbë rall lë'ë më purquë grëtë' mënë guasë ldu'u rall enseñansë shtë më. Por ni gudili ra contrari shtë më mudë parë quini rall lë'ë më.

¹⁹ Iurë bëdchini guë'lë, Jesús con ra shini gusë'dëi' bëru'u rai' ciudá Jerusalén.

Gubidchi hiaguë bëlda'u

(Mt. 21.20-22)

²⁰ Stubi dzë rsili gudëdë rai' catë zubë hiaguë bëlda'u. Guná rai' gubidchin hashtë shlu'chin. ²¹ Iurní Pedro bëagná ldu'i shti'dzë më; guni'i Pedro:

—Mësë guná, lë'ë hiaguë naguludel lë'in gubidchi.

²² Guni'i më:

—Gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios.

²³ Guldía rnia'a lu të, cualquier nguii narni'i lu dani rë': “Guabsú ndë'ë nu tsal la'ni nisëdu'u”, si talë adë rzádi'i ldu'u nguii ni, si talë tsaldí ldú'ull, gunë më lo quë naguní'ill. ²⁴ Por ni rnia'a lu të, grëtë' lo quë narná'bël lu Dios, gulë tsaldí ldu'u të gunë të recibirin, iurní guëne'e mëhin.

²⁵ Iurë cagná'bël lu Dios, bë'në perdunë contrari shtë nël, iurní Shtádël naquëbezë gube'e gúni' perdunë duldë shtë nël. [²⁶ En cambi si talë adë nëdi'il gúnël perdunë sa'l, tampusquë gunë Dios perdunë lë'ël.]

Pudërë nanapë Jesús

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Bëagrí rai' Jerusalén stubi vultë. Guatë më iádu'u ru'bë. Iurní bëdchini ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy con ra më gushë shtë guë'dchi. Bëdchini rall lu Jesús. ²⁸ Guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu shtë permisi rúnël cusë rë'? ¿Chu bëshe'ldë lë'ël?

²⁹ Jesús bëquebi:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Gulë guni'i lua, iurní guënia'a lu të chu bëne'e permisi parë guna ra cusë. ³⁰ ¿Chu bëshe'ldë Juan Bautista parë guëchu'bë nís'i', Dios u mënë? Gulë guni'i chu bëdë'ë permisi lë'i'.

³¹ Guzublú guna'bë di'dzë lu sa' rall. Guni'i rall:

—Si talë guëni'i hia'a lu Jesús de quë Dios bëshe'ldë Juan, iurní guëna'bë di'dzë Jesús lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi'?” ³² Ni mudë guëni'i hia'a lu Jesús: “Ra mënë bëshe'ldë lë'ë Juan”.

Zni cagni'i rall purquë bëdzëbë rall ra mënë. Casi grë mënë gualdí ldu'u rall de quë Dios bëshe'ldë Juan të guëni'i' shti'dzë më. ³³ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Rdë'ëdi'i na'a cuendë chu bëshe'ldë lë'ë Juan.

Jesús guni'i lu rall:

—Nu na adë guëquëbidia'a lu të chu bëshe'ldë na parë runa ra cusë rë'.

12

Comparaciuni shtë muzë mal (Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Guzublú Jesús cagni'i më por comparaciuni; guni'i më:

—Tubi nguiu bëcabní zihani hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alreduerë. Bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë; nu bëntsá'ull tubi hiu'u guia'a parë quëhapë muzë ra hiaguë.

'Nu bëdë'ë nguiu ni guiu'u parë trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zia'all zitu. ² Iurë bëga'a tiempë shtë cusechë, lë'ë lamë bëshé'ldi' tubi muzë; tsagca'a muzë lo quë narunë tucarë lamë. ³ Perë ra nabëca'a guiu'u guna'zi rall lë'ë muzë; bëdë'ë rall galné lë'ë muzë, nu bësëllu'në rall lë'ë muzë sin adë pë bëdë'ëdi'i rall niua'a muzë. ⁴ Iurní lamë bëshé'ldëll stubi muzë; bënë ra nguiu ridë guëc muzë. Guni'i rall didzabë guëc muzë. ⁵ Lë'ë lamë bëshé'ldëll stubi muzë. Muzë ni gudini ra nguiu. Bëshe'ldë lamë más zihani muzë. Bëldá rai' gudini rall lë'ë rai'. Sëbëldá ra muzë bëdë'ë rall galné.

⁶ 'Lamë ni nápëll tubsë shínill. Nalë rac shtu'u lamë shíni'. Bëshe'ldë lamë shíni' lu ra nguiu; guni'i lamë: “Gapë rall rëspëti lu shinia”. ⁷ Perë ra nabëca'a guiu'u guni'i lu sa' rall: “Guná, ndë'ë lga'në lamë naguëca'a herenci shtë lamë. Cha guëdínia'a lë'ëll nu grë herenci guëa'në parë lë'ë hia'a.” ⁸ Guna'zi rall shini lamë;

gudini rall lë'ëll nu bëru'ldë rall lë'ëll fuërë de lugar ni.

⁹ Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—¿Pë gunë lamë con ra muzë mal? Guidë lamë catë zu hiaguë uvë të quini lamë ra muzë mal, nu guëdë'ë lamë hiaguë uvë parë stubi mënë.

¹⁰ '¿Pëllë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras narni'i?

Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.

¹¹ Zni bënë më, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë shtë më; nalë nasa'a nahin.

¹² Iurní ra contrari shtë Jesús gudili rall mudë parë guëna'zi rall lë'ë Jesús. Bien guc bë'a rall Jesús guni'i comparaciuni rë' cuntrë lë'ë rall. Niétiquë adë pë bënëdi'i rall cuntrë lë'ë më purquë bëdzëbë rall los de más mënë. Bësa'në rall lë'ë më; zëagzë rall.

Guni'i Jesús: “Gulë quilli impuestë” (Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Ra contrari shtë Jesús bëshe'ldë rall bëldá fariseo nu bëldá shmënë Herodes parë guësiguë rall lë'ë më. Guc shtu'u rall niani'i më tubi cusë mal të guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më. ¹⁴ Guna'bë di'dzë rall lu më:

—Mësë, nanë na'a rluá'al purë verdá. Rúnël tratë igual ra mënë humildë nu ra mënë narnibë'a. Quëgluá'al lla tsutë mënë shnezë Dios. Guni'i lu na'a iurne', según lëy ¿pë na bien guëdíllia'a impuestë lu rëy César u guëdíllidi'ia'a impuestë?

¹⁵ Guc bë'a Jesús na rall mënë falsë. Guni'i më lu rall:

—¿Pëzielú ze'dë guësiguë të na? Gulë bëlua'a tubi dumí të guënahia luhin.

¹⁶ Guaglli'i rall tubi monedë; iurní guni'i më:

—¿Chu lë nu chu lu naquë lu dumí?

Guni'i rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

¹⁷ Bëquebi më:

—Gulë bëdë'ë naca'a César lo quë naná shtë César, nu gulë bëdë'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

Guasë ldu'u rall shti'dzë më.

Jesús guni'i tsashtë ra tégulë (Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Iurní bédchini beldá saduceos lu Jesús. Ra saduceos rni'i rall adë tsashtëdi'i ra tégulë ladi ra tégulë. Guna'bë di'dzë rall lu më:

¹⁹ —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si tubi nguiu gáti' sin shíni', bëchi tégulë napë quë cá'all tse'lë tégulë; gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. ²⁰ Guc gadchi bëchi. Primërë nguiu bëtsé'all perë gútil sin ni tubi shíni'. ²¹ Segundë bëchi tégulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Tecërë lo mizmé cuá'all tse'lë tégulë perë gútil sin ni tubi shíni'. ²² Guézá bëchi tégulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'. Despuësë lë'ë na'a ni gúti'. ²³ Iurë tsashtë ra tégulë, ¿chu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lë na'a.

²⁴ Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasédi'i të Sagradas Escrituras nu adë guënëdi'i të pudërë shtë Dios. ²⁵ Iurë ra tégulë tsashtë rai', adë guëtsé'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'. Na rai' ziquë ra ianglë nacabezë gube'e. ²⁶ Perë si talë cagna'bë di'dzë të si talë ra tégulë tsashtë rai' stubi, gulë bédë'ë cuendë lo quë nabëquë'ë Moisés la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të histori ni? Bëquë'ë Moisés de quë Dios guní'i' lúhi': “Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nahia Dios shtë Jacob”. ²⁷ Pues grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Lë'ë të saduceos, riasédi'i të shti'dzë Dios; zihani vësë rganë të.

Mandamientë namás lasac

(Mt. 22.34-40)

²⁸ Tubi mësë narlua'a lëy guabí'guëll lu Jesús. Bínill lla quédildi di'dzë ra sa'll nu bínill de quë Jesús bëquëbi' bien lu rall. Guni'i mësë ni lu Jesús:

—Mësë, ¿guadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

²⁹ Guni'i më lull:

—Mandamientë namás lasac rni'i: “Gulë bëquë diaguë, lë'ë të mënë israelitë; Dios Shtëada'a tubsë na më. ³⁰ Gulë guc shtu'u lë'ë më con guëdubinú ldú'ul, nu guëdubi almë shtënël, nu con guëdubi fuersë shtënël”. Ni na mandamientë namás lasac. ³¹ Segundë mandamientë rni'i: “Gulë guc

shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizmé lë'ël”. Nídi'i stubi mandamientë namás lasac quë mandamientë rë'.

³² Lë'ë mësë repi:

—Mësë, guldí shtí'dzël. Verdá na tubsë Dios; nídi'i chu stubi. ³³ Nu napë quë gac shtú'ul lë'ë më con guëdubinú ldú'ul nu con almë shtënël, nu con fuersë shtënël. Nu zac napë quë gac shtú'ul sa'ligual ziquë rac shtú'ul mizmé lë'ël. Ra cusë ni más lasac quë gunë nguiu ofrecërë lu Dios tubi ma u stubi cusë narie'qui lu bëcu'guë.

³⁴ Iurë bini Jesús de quë nguiu rë' guní'ill bien, guni'i më lull:

—Du'pë runë faltë të guënbë'a Dios lë'ël të gápël vidë sin fin.

Iurní adë chu nápëdi'i valurë niana'bë di'dzë lu më.

Guna'bë di'dzë Jesús lu ra mënë chu na shtadë Cristo

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Iurë caglua'a Jesús la'ni iádu'u ru'bë, guni'i më:

—¿Pëguëa' rni'i ra mësë shtë lëy de quë Cristo na shini David? ³⁶ Mizmé David bëquë'ë por pudërë shtë Espíritu Santo di'dzë rë':

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël”.

³⁷ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë David rni'i' Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

Ra mënë zihani bini rall shti'dzë më; bëuu' ldu'u rall nacagni'i më.

Jesús gudildi ra fariseo nu mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Quëglua'a më ra mënë; guni'i më:

—Gulë gapë cuidadë ra mësë narlua'a lëy. Rëuu' ldu'u rall gacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. ³⁹ Rguili rall lugar mejurë la'ni iádu'u; rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. ⁴⁰ Perë rdchisú rall lidchi ra viudë nu parë guësiguë rall mënë, quëhunë rall oraciuni llëduni. Lë'ë rall gunë rall recibir más cashtigu dushë.

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Guzubë më la'ni iádu'u frentë catë rti'a'a mënë ofrendë; guná më lu ra mënë nabëtia'a gu'në la'ni canciá. Zihani mënë ricu bëtia'a rall zihani dumí. ⁴² Iurní bédchini tubi viudë prubi; bëtíá'all chupë centavë la'ni canciá. ⁴³ Iurní Jesús guna'bë më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':

—De verdá rnia'a, lë'ë viudë prubi rë' bëtíá'all más quë grë mënë nabëdë'ë dumí ⁴⁴ purquë los de más rall bëtia'a rall dumí nabë'në subrë perë viudë rë' bédë'ëll grëtë' nanápëll, grë nasí'ill parë gaul.

13

Guni'i më cue iádu'u ru'bë
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Nianá bëru'u më iádu'u, tubi shini gusë'dë më guni'i:

—Mësë, guná, blac chulë ra guë'ë ru'bë. Blac chulë hiu'u rë'.

² Jesús guni'i:

—¿Gu rna të lu guë'ë ru'bë shtë iádu'u? Adë guëá'nëdi'i ni tubi guë'ë nadchi'bë guëc sa'. Grëhin tsalú.

Sëñi antsë tsalú guë'dchiliu

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Guzubë më catë zu dani shtë Olivos nanaquë frentë nezë catë rlua'a iádu'u ru'bë. Iurní Pedro nu Jacobo nu Juan nu Andrés guna'bë di'dzë rai' lu Jesús tubi cu':

⁴ —¿Guc gac ra cusë narní'il lu na'a? ¿Pë sëñi nanú de quë hia gac cumplirin?

⁵ Iurní guni'i Jesús:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu guësiguëdi'i lë'ëll. ⁶ Zihani mënë guëca'a rall lëa; guëdchini rall nu guëni'i rall: “Nahia Cristo”. Guësiguë rall zihani mënë.

⁷ 'Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë tsalú guë'dchiliu. ⁸ Tildi naciuni cuntrë stubi naciuni nu tildi guë'dchi cuntrë stubi guë'dchi. Guidë llu dushë zihani lugar. Guëdchini gubini dushë. Ni na principi shtë cusë durë naguër gac.

⁹ 'Gulë bë'në preparar lë'ë të purquë gunë mënë intriegu lë'ë të lu ra gubernë. Guëne'e mënë galné lë'ë të la'ni iádu'u. Guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë të lu gubernë nu lu ra rëy purquë na të

shmëna. Zni guëni'i të diza'quë lu ra më ru'bë; gac të testigu shtëna. ¹⁰ Antsë guëdchini fin shtë guëdchiliu, napë quë guërë'tsë diza'quë entrë grë ra naciuni. ¹¹ Iurná gua'a mënë lë'ë të lu gubernë, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të. Gulë biadi'dzë lo quë narne'e Espiritu Santo lë'ë të iurní, purquë lédëdi'i lë'ë të guadi'dzë të sino Espiritu Santo quëadi'dzi' iurní. ¹² Tiempë ni ra nguiu gunë rall intriegu bëchi rall parë gati bëchill. Nu ra shtadë llguë'në gunë rall cuntrë shínill. Ra llguë'në guëasë rall cuntrë ra shtadëll; gati shtadëll. ¹³ Guëdënú grë mënë lë'ë të purquë na të shmëna perë el quë nagac firmë lu shnezë Dios hashtë fin, nguiu ni gac salvar.

¹⁴ 'Iurë guëná të cusë mal tsutë iádu'u ru'bë, cusë ni gunin manchë iádu'u; zuhin catë nídi'i permisi. (Gulë tsasë ndë'ë el quë nagu'ldë di'dzë rë'.) Ra nananú Judea guëllu'në rall lu dani. ¹⁵ El quë nazuga'a guëc hiu'u adë guëtëdi'ill parë tsutëll la'ni hiu'u të guá'all pë shtëll sino guëllú'nëll. ¹⁶ Nu el quë nanú lachi adë guëabridi'ill lídchill parë guá'all shábëll sino guëllú'nëll lu dani. ¹⁷ Prubi ra na'a nanua'a shíni' dzë ni, nu prubi ra narca'a me'dë. ¹⁸ Gulë bë'në ruëguë lu Dios adë gaquin tiempë naldë. ¹⁹ La'ni ra dzë ni gunë mieti sufrir demasiadë, cusë durë naná lá'adi'i guná mënë dizdë principi shtë guë'dchiliu nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni. ²⁰ Si talë adë bë'nëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar; perë por ra mënë nagudili Dios, gac menos ra dzë ni.

²¹ 'Si talë chu guëni'i lul: “Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo”, u “Gulë tsagná; ndë lë'ë më nanú”, adë tsaldídi'i ldú'ul shtí'dzëll. ²² Guëdchini ra naguëguguë ra mënë. Guëni'i rall na rall Cristo u tubi narní'i shtí'dzë Dios nu gunë rall milagrë nu guëlua'a rall sëñi ru'bë të parë guësiguë rall hashtë ra nagudili Dios si na posiblë. ²³ Por ni gulë guzú listë nu preparadë; hia gunia'a lu të ra di'dzë ni antsë gac cumplirin.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu

*guëabri' stubi**(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)*

²⁴ 'Despuësë ra dzë shtë sufrimientë lë'ë ngubidzë guëcahi nu lë'ë mbehu adë guënë'edi'in llni. ²⁵ Ra mbelëgui'i ldaguë. Grëtë' fuersë shtë gube'e guëni'bin. ²⁶ Iurní guená mënë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia la'ni shcahi con llëru'bë pudërë nu llni. ²⁷ Iurní guëshe'lda ra ianglë parë guzia'a rai' guëdubi guë'dchiliu. Guëtëá rai' ra shmënë Dios, ra nagudili më. Guëdchini rall de guëdubi ladë shtë guë'dchiliu nu dizdë más zitu.

²⁸ 'Gulë tsasë comparaciuni shtë hiaguë bëlda'u. Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i. ²⁹ Zni iurë guená të quëhac grë ra cusë rë', gulë tsasë hia mërë guëdchinia. ³⁰ Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati mënë naquërdë lu guë'dchiliu dzë ni. ³¹ Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

³² 'Perë dzë nu iurë, ni tubi adë chu rac bë'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios; sulamëntë Dios, Shtada, rac bë'ai' dzë shtë fin.

³³ 'Gulë guzú listë; gulë gac nasini purquë lë'ë të adë rac bë'adi'i të dzë shtë fin. ³⁴ Nahin ziquë tubi nguiu nazia'a zitu. Bësëá'nëll lídchill nu bédë'ëll dchi'ni ca'a muzë, cadë tubi rall con shchí'ni'. Nu gunibë'a nguiu ni lu portërë sull listë guëdubi tiempë. ³⁵ Rnia'a lu të, gulë guzú listë; adë rdë'edi'i të cuendë gac guëdchini lamë. Ze'dë guëdchíni' iurë gue'lë u guërdë gue'lë u rquë tsunë cahi u hashtë rsili. ³⁶ Gulë guzú listë, no sea guëdchini më de repëntë nu lë'ël nagá'sil. ³⁷ Lo quë nacagnia'a lu të, rnia'a lu grë mënë; gulë guzú listë.

14*Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më**(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)*

¹ Chupë dzë antsë bédchini laní Pascu nu laní iurë gudáu mënë guetështildi sin levadurë, ra principal bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy, caguili rall mudë parë guëna'zi rall lë'ë më prësi sin quë adë chu

gac bë'adi'i, nu quini rall lë'ë më. ² Guni'i rall:

—Lëdë la'ni dzëdi'i laní gaquin të adë guëdzátsudi'i ra mënë.

*Tubi na'a bëtia'a sèiti nashi guëc Jesús**(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)*

³ Guzac Jesús nanú Betania; iurë nanú më lidchi Simón el quë naguc ll'u galguidzë naru'dzë ládi', guzubë më lu mellë. Iurní bédchini tubi na'a; nuá'all tubi bëtëi nanactsa'u de guë'ë alabastro. Gadzë bëtëi ni con perfumë shtë nardë purë. Lasaquin zihani dumí. Bëldë na'a bëtëi nu bëtiá'all perfumë guëc më. ⁴ Bëldá mënë bëldënú rall na'a ni; guni'i lu sa' rall:

—¿Pëguëa' bë'në na'a rë' desperdici perfumë guëc më? ⁵ purquë bien niatuu' na'a perfumë por más de tsunë gahiu'a bëllë nu niadë'ëll dumí ca'a ra prubi.

Gudildi rall na'a.

⁶ Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a. ¿Pëzielú cagni'i të cuntrë lë'ëll? Bë'nëll tubi cusë za'quë. ⁷ Siempre nanú ra prubi entrë lë'ë të, nu cualquier dzë rac guëdë'ë të lo quë narac shtu'u të ca'a prubi, perë na adë guëquërdënúdia'a lë'ë të llëduni tiempë. ⁸ Na'a ni bë'ni' zni mientras nabania ndë'ë. Bëtiá'all perfumë shcuerpa antsë gatia nu guëga'cha. ⁹ Guldía narnia'a lu të, ancalë catë guadi'dzë mënë diza'quë guëdubi guë'dchiliu, lo quë nabë'në na'a rë' guini mënë. Guëagná ldu'u rall lo quë nabë'nënú na'a na.

*Bë'në Judas prometer gúnëll intriegu Jesús**(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)*

¹⁰ Iurní Judas Iscariote tubi naná chi'bë chupë shini gusë'dë më, ziá'all lu ra principal bëshuzi të gúnëll tratë nu gúnëll intriegu Jesús guia'a rall. ¹¹ Iurë bini rall shti'dzë Judas, nalë bëquitë ldu'u rall nu bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí. Dizdë iurní gudili Judas mudë parë gúnëll intriegu lë'ë më.

*La Santa Cena**(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)*

¹² Iurní bédchini primërë dzë shtë laní; gudáu mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë ni bë'në tucarë quini mënë

tubi lli'li shtë Pascu. Ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu më:

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu guëdáuha'a?

¹³ Bëshe'ldë më chupë shini gusë'dë më; guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi. Guëdza'guë'lú të tubi nguii nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë guanaldë lë'ëll. ¹⁴ Catë tsutëll, gulë guni'i lu nashtë hiu'u: “Mësë shtë na'a cagna'bë dí'dzi' lul, ¿ca lu guënë'el tubi cuartë parë guëdáu shtse na'a shtë Pascu?” ¹⁵ Iurní guëluá'all tubi cuartë ru'bë guia'a segundë pisë; listë nahin. Gulë bë'në preparar laní ndë.

¹⁶ Ra shini gusë'dë më zia'a rai' guë'dchi. Bëdza'guë'lú rai' lë'ë nguii nanua'a nisë, ecsactë ziquë guni'i më lu rai'. Ndë bë'në rai' preparar shtse shtë laní.

¹⁷ Iurë bédchini gue'lë, bédchini më con ra chi'bë chupë shini gusë'dë më catë nanú tubi cuartë. ¹⁸ Iurë quëháu rai', guni'i më:

—Guldía cagnia'a lu të, tubi entrë de lë'ë të guëru'u tubi nangunë intriegu na lu galguti. Quëhaunú nguii ni na.

¹⁹ Guzublú gulaguë tristë la'ni ldu'u rai'; guni'i rai' lu më tubi por tubi:

—Dadë, ¿ni mudë guna intriegu lë'ël?

²⁰ Repi Jesús:

—Nguii ni na tubi de chi'bë chupë shini gusë'da. Quëgtiá'all guetështildi la'ni platë con na; gúnëll intriegu na lu galguti. ²¹ Gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de na, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, perë prubi nguii el quë nangunë intriegu na lu galguti. Mejurë adë niálëdi'i nguii ni.

²² Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bédë'ë më graci. Bëshullë më guetështildi; bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Guni'i më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuera.

²³ Nu zac guna'zi më copë shtë vini; bédë'ë më graci nu bédë'ë më lë'ë copë cua'a ra shini gusë'dë më. Bii' rai' lë'ë vini.

²⁴ Guni'i më lu rai':

—Ndë'ë na rënë shtëna naná sègi parë tubi tëtë cubi entrë Dios nu ra mënë. Guëllë'ë rënë shtëna parë gac salvar zihani mënë. ²⁵ Guldía rnia'a lu të, hiadë guëabrídi'i gua' vini con lë'ë të hashtë dzë

naná quëbezënúa lë'ë të catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

Guni'i Jesús lu Pedro gúnëll negar lë'ë më (Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Despuësë bi'ldi rai' tubi cantë, iurní bëru'u rai'; zia'a rai' dani shtë Olivos. ²⁷ Guni'i më lu rai':

—Grëtë' të guësa'në të na; zni rni'i ra Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë nu ra lli'li guërë'tsë ra”. ²⁸ Perë despuësë iurë tsashtëa ladi ra tégulë, quibëluáa lu të hashtë Galilea.

²⁹ Iurní guni'i Pedro:

—Aunquë nilë grëtë' mënë guësa'në rall lë'ël, perë na jamás guësá'nëdia'a lë'ël.

³⁰ Jesús guni'i lu Pedro:

—Guldía, mizme gue'lë ne' antsë lë'ë gay guëllidchi, lë'ël gúnëll negar na tsunë vësë.

³¹ Perë fuertë guni'i Pedro:

—Masiá quini ra mënë na, adë gúnëdia'a negar lë'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo mizme.

Jesús zia'a Getsemaní të guadi'dzënúhi' Dios

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Bédchininú më ra shini gusë'dë më lungar nalë Getsemaní. Guni'i më lu rai':

—Gulë guzubë ndë'ë mientras guadi'dzënúa Dios, Shtada.

³³ Bia'a Jesús Pedro, Juan, nu Jacobo. Guzublú riá ldu'u më demasiadë. Bë'në më sufrir. ³⁴ Guni'i më lu rai':

—Gulë cuezë ndë'ë; gulë cue nasini. Nalë tristë shtë galguti nanú la'ni ldua'a; mërë gatia.

³⁵ Zia'a më stu'pë delantë; bëzullibi më; bë'në më orar; guná'bëi' Shtádi' si talë napolibë guëlá Dios lë'i' lu sufrimientë naná rdëdë ldu'u më. ³⁶ Guni'i më lu Dios:

—Dadë, cagna'ba lul; nápël pudërë gúnëll grë cusë. Bëlá na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtënëll.

³⁷ Iurní bëabrí më catë cabezë Pedro, Juan, nu Jacobo. Bëdzëlë më lë'ë rai' naga'si rai'. Guni'i më guëc Pedro:

—Moni, ¿pë adë gáquëdi'i guëru'u mbëca'ldë lul tubi iurë? ³⁸ Gulë cue nasini; gulë guna'bë lu Dios të adë guësiguëdi'i

Satanás lë'ë të. Ldu'u të rni'i, nia, perë shcuerpë të adë nidi'i fuersë.

³⁹ Stubi vueltë zia'a më; biadi'dzënuhi' Dios. Guni'i më mizme di'dzë ziquë antsë.

⁴⁰ Bëabrí më; bédzëlë më lë'ë shini gusë'dë më, naga'si rai' tantë mbëca'ldë lu rai'. Adë bédzëlëdi'i rai' niani'i rai' lu më. ⁴¹ Gua më; bëabrí më stubi; guni'i më:

—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a; nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu gac intriegu guia'a ra nanapë duldë. ⁴² Gulë guashtë; gulë cha purquë ze'dë bi'guë el quë nagunë intriegu na.

Guna'zi mënë Jesús prësi

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Nianá cagni' Jesús, bédchini Judas naná tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më; bédchininull zihani mënë nanua'a hi-aguë nu spadë. Ze'dë rall partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra mëgulë narnibë'a entrë lë'ë rall. Bëshe'ldë rall mënë zihani ni. ⁴⁴ Judas, lë'ë traidor, bédë'ëll tubi sëni antsë; guni'ill lu rall:

—El quë naguna saludar, tsagruahia lë'ëll; gulë guna'zi lë'ëll; gulë bia'a lë'ëll prësi.

⁴⁵ Iurë guabi'guë Judas lu më, lueguë guni'ill:

—Mësë.

Bëtsagraua'll lë'ë më. ⁴⁶ Iurní guna'zi mënë lë'ë më të gua'a rall lë'ë më prësi.

⁴⁷ Tubi nazuga'a ndë, gulull spadë shtënell. Bëchúguëll tubi diaguë muzë shtë principal bëshuzi. ⁴⁸ Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pëzielú bédchini të con spadë nu hi-aguë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë nguba'në? ⁴⁹ Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na iurní. Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir ra Sagradas Escrituras.

⁵⁰ Iurní grë ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Sultërë naziagllu'në

⁵¹ Tubi sultërë guanaldë lë'ë më. Nácull tubsë lari sabë. Guna'zi mënë lë'ëll ⁵² perë bëseá'nëll lari guia'a ra mënë; gaichill bëllú'nëll.

Bëdchi'bë mënë demandë cuntrë Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Bia'a rall lë'ë Jesús lu principal bëshuzi. Ndë bédëá grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë. ⁵⁴ Guanaldë Pedro dizdë zitu; guatëhi' lidchi bëshuzi principal. Guzubënuhi' ra soliar. Cagtsë'ë rall rua' gui'i.

⁵⁵ Iurní ra principal bëshuzi nu ra jushtici narunë juzguë, gudili rall tubi testigu cuntrë Jesús. Rac shtu'u rall quini rall lë'ë më perë adë bédzëlëdi'i rall testigu cuntrë lë'ë më. ⁵⁶ Zihani mënë bënë rall testificar cuntrë lë'ë më perë adë na igual di'dzë shtë rall. ⁵⁷ Por fin guasuldí bédá mënë falsë naguni'i:

⁵⁸ —Bini na'a Jesús guni'i: “Guëchilia iádu'u ru'bë naná bëntsa'u nguiu, nu entrë tsunë dzë guntsa'ua stubi nanadë bëntsa'u nguiu”.

⁵⁹ Di'dzë naná rni'i ra testigu, adë rgá'adi'in purquë nádi'in igual.

⁶⁰ Iurní lë'ë bëshuzi principal guasuldí nu guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pëzielú adë rquëbidi'il lu ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ëll?

⁶¹ Perë lë'ë më dchisë na më; adë pë guni'i më. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëabrí guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë lë'ëll nal Cristo, shini Dios, lúniquë narunë tuçarë gunë mieti adorar?

⁶² Jesús guni'i:

—Nahia Cristo nu guená të lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guená të na; cueza ladë ldi shtë Dios Pudërusë, nu guená të iurë guëabría con pudërë la'ni shc-ahi shtë gube'e.

⁶³ Lë'ë jëfë shtë bëshuzi nalë bédëll nu bëché'zëll shábëll tantë llanë gulaguë guëquëll. Guni'ill:

—¿Pë guëdë'na'a másru'u testigu? ⁶⁴ Hia bini të di'dzë dzabë naguni'i nguiu rë' cuntrë Dios. ¿Pë rni'i të iurne'?

Grë ra mënë guni'i runë tuçarë gati Jesús.

⁶⁵ Iurní bédá rall guzublú bëchi'bë shënë rall lu më. Bëta'u rall lu më. Bédë'ë rall galné guëc më nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu bëne'e galné lë'ëll?

Ra soliar bēdē'ē rall galnē lē'ē mē.

Bē'nē Pedro negar lē'ē Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Zuga'a Pedro guetē rualdēa' shtē lidchi bēshuzi. Bēdchini tubi criadē shtē bēshuzi principal. ⁶⁷ Gunall lu Pedro naná cagtsē'ē rua' gui'i. Iurní gubí'all lu Pedro nu guní'ill:

—Lé'ēl zuga'anul Jesús mē Nazaret.

⁶⁸ Perē Pedro bē'nēll negar; guní'ill:

—Guēnēdia'a lē'ē nguui; adē rac bē'ahia pē cagní'il.

Bēru'u Pedro fuērē rua' nezē. Bēllidchí gay. ⁶⁹ Stubi vueltē gubi'a criadē ni lu Pedro nu guní'ill lu ra mēnē nazuga'a ndē:

—Nguui ni'i nall shmēnē Jesús.

⁷⁰ Pedro bēabrí bē'nē negar; guní'i' lo mizmē. Gudēdē du'pē tiempē, iurní ra nazuga'a nga'li guni'i rall lu Pedro:

—Verdá nal shmēnē Jesús purquē nu nal mē Galilea; ruadí'dzēl ziquē ra mēnē ni.

⁷¹ Iurní Pedro bē'nē jurar. Guní'i':

—Gunē Dios cashtigu na si talē adē ruadi'dza verdá. Runguē bē'adia'a nguui ni el quē narni'i tē na Jesús.

⁷² Lueguē bēllidchí gay stubi vueltē. Pedro bēagná ldu'i lo quē naguni'i Jesús lúhi' antsē: “Antsē guēllidchí gay chupē vueltē, gúnēll negar na tsunē vueltē”. Iurní bē'nē Pedro llgabē nu bí'ni'.

15

Bia'a mēnē lē'ē Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Iurē brēgue'lē, bēdēá ra jēfē shtē bēshuzi nu ra mēsē narlua'a lēy nu ra mēgulē narunē juzguē. Bē'nē rall tomar tubi acuerdē. Bēldi'bi rall lē'ē Jesús. Bia'a rall lē'ē mē lu Pilato. ² Pilato guna'bē dí'dzēll lu mē:

—¿Guldil nal rēy shtē ra israelitē?

Bēquebi mē:

—Mizmē lé'ēl guní'il di'dzē ni.

³ Ra jēfē shtē ra bēshuzi nalē bē'nē rall acusar lē'ē mē. ⁴ Stubi vueltē guna'bē dí'dzē Pilato lu mē:

—¿Pēguēa' adē pē rní'il? Blac cusē quēgdchi'bē rall cuntrē lé'ēl.

⁵ Perē Jesús dchisē bēá'ni', nu nalē guasē ldu'u Pilato.

Bē'nē rall condenar Jesús lu galguti

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

⁶ Durantē dzē shtē laní napē Pilato custrubrē guēldá'all tubi prēsi, el quē narac shtu'u mēnē guēru'u librē. ⁷ Lachigui'bē nanú tubi prēsi nalē Barrabás. Lé'ēll con ra sa'll lachigui'bē, gudini rall mēnē iurē bēdzatsu rall cuntrē gobiernē. ⁸ Bidē mēnē lu Pilato tē guēna'bē rall gunē Pilato ziquē custrubrē shtēnēll. ⁹ Guna'bē dí'dzē Pilato lu ra mēnē ni:

—¿Guadē narac shtu'u tē guēdē'a libertá, Jesús naná rēy shtē tē?

¹⁰ Guc bē'a Pilato por mbidi ra jēfē shtē ra bēshuzi bē'nē rall intriegu lē'ē Jesús. ¹¹ Perē ra jēfē shtē bēshuzi bētsatsu rall ra mēnē parē guēna'bē rall guēdē'ē Pilato libertá Barrabás. ¹² Iurní Pilato guna'bē dí'dzē lu rall stubi vueltē:

—¿Perē pē rac shtu'u tē guna con Jesús? el quē narni'i tē: “Rēy shtē naciuni Israel”.

¹³ Iurní gurushtiá rall fuertē; guni'i rall:

—Gati nguui rē' lu cruz.

¹⁴ Pilato guni'i:

—¿Pēllē mal bē'nēll?

Perē lē'ē rall más fuertē gurushtiá rall lu Pilato. Guni'i rall:

—Gati nguui rē'. Gátill; gátill.

¹⁵ Pilato guc shtú'ull guēá'nēll bien con ra mēnē; bēdē'ēll libertá Barrabás. Despuēsē de bēdē'ē ra suldadē galnē shtē chicuti lē'ē mē, bē'nē Pilato intriegu lē'ē mē tē parē guēquē'ē rall Jesús lu cruz.

¹⁶ Iurní ra suldadē bia'a rall Jesús parē rualdēa' shtē palaci. Lugar ni lē Pretorio. Bēdēá grē ra suldadē. ¹⁷ Bēgacu rall lē'ē mē tubi lari color guindē. Bēntsa'u rall tubi corunē guitsē; gulú rallin guēc mē. ¹⁸ Guzublú bē'nē rall saludar lē'ē mē de burnē. Guni'i rall:

—Guēbani Rēy shtē mēnē israelitē.

¹⁹ Bēdē'ē rall galnē guēc mē con hiaguē. Bēchi'bē shēnē rall lu mē; bēzullibi rall lu mē; bē'nē rall rēspēti lē'ē mē ziquē burnē.

²⁰ Despuēsē de ni, bēdchisú rall lari guindē nanacu mē tē parē bēgacu rall shabē mē stubi vueltē. Lueguē bia'a rall lē'i' fuērē rua' guē'dchi tē gunē rall crucificar lē'ē mē.

*Bëquë'e rall lë'e Jesús lu cruz**(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)*

²¹ Ziadëdë tubi nguiu nezë; lëll Simón. Guall lachi perë hia ze'dë guëdchínill guë'dchi. Simón nall shtadë Alejandro nu Rufo. Bë'në ra suldadë punëre lë'e Simón të guá'all cruz shtë Jesús.

²² Bia'a rall lë'e Jesús tubi lugar nalë Gólgota, narunë cuntienë Lugar shtë Calavera. ²³ Bëdë'e rall vini nanutsë mirra perë lë'e më adë bii'di'i mëhin. ²⁴ Iurní bë'në rall crucificar lë'e më, nu ra suldadë gudchitë rall dado nia guadë nangunë gan shabë më. Mudë ni gudi'dzë rall shabë më.

²⁵ Rquë guë'e rsili bë'në rall crucificar lë'e më. ²⁶ Nu bëquë'e rall tubi letrëre guëc cruz naná causë shtë më; rni'in: "Rëy shtë naciuni Israel". ²⁷ Nu bëquë'e rall chupë nguba'në lu cruz; túbill ladë ldi, stúbill ladë rubësë. [²⁸ Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Bë'në rall tratar lë'e më ziquë nguba'në".]

²⁹ Grë mënë nardëdë lugar ni, bë'në rall burnë; rni'bi guëc rall lu më; guni'i rall:

—Ja, lë'ël rni'il, guëcuel iádu'u ru'bë nu dzë tsunë guëabré guëzá'alín stubi. ³⁰ Bieti lu cruz; bë'në salvar mizmë lë'ël.

³¹ Nu ra principal bëshuzi nu ra mësë shtë lëy, bë'në rall burnë; guni'i lu sa' rall:

—Bë'nëll salvar stubi mënë perë el mizmë lë'ëll adë gúnëdi'ill gan gúnëll salvar lë'ëll. Guní'ill nall Cristo. ³² Si talë nall Rëy shtë më israelitë, pues guëldáguëll lë'ëll lu cruz të guëná hia'a, iurní tsaldí ldu'u hia'a shtí'dzëll.

Nu ra mënë mal naguc crucificar con lë'e më bë'në rall burnë lë'e më.

*Guti Jesús**(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)*

³³ Iurë bëga'a rquë chi'bë chupë, bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'. ³⁴ Mizmë iurë rquë tsunë, fuertë guni'i më:

—Eloi, Eloi, lama sabactani. (Di'dzë ni runë cuntienë: Dios mio, Dios mio, ¿pëguëa' bësá'nëll na?)

³⁵ Bëldá ra nguiu nazú guëlla' lu cruz bini rall pë guni'i më. Repi rall lu sa' rall:

—Guná; lë'e nguiu rë' cagná'bëll Elías.

³⁶ Lueguë tubi nazuga'a ndë guagllú'nëll; guagllí'ill tubi spongë. Bëgá'dzëllin con vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guëc varë të parë gu më vini. Guní'ill lu sa'll:

—Cha béza'a, guëná hia'a nia zidë Elías të parë guësiéti' lë'ëll lu cruz.

³⁷ Iurní guni'i më fuertë; guti më. ³⁸ Mizmë iurë ni lë'e cortinë la'ni iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. ³⁹ Tubi capitán naná rnibë'a tubi gahiu'a suldadë, zull frentë lu cruz; gunall iurë naguti më. Guní'ill:

—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.

⁴⁰ También zuga'a nga'li bëldá ra na'a. Cagbi'a rall de zitu. Ladi rall zuga'a María Magdalena nu Salomé nu stubi María naná shni'a José nu Jacobo. Jacobo nápëll menor edá. ⁴¹ Ra na'a rë' guanaldë rall lë'e më iurë ziazú më Galilea. Bë'në rall compa'ni lë'e më. Nu zac ndë zuga'a stubi shcua'a ra na'a naguanaldë lë'e më hashtë Jerusalén.

*Bëga'chi Jesús**(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)*

⁴² Bëdchini guadze' visperë shtë dzë descansë. Bë'në mënë preparar nagáu rall parë grëgue'lë dzë laní purquë dzë descansë adë bë'nëdi'i rall dchi'ni. ⁴³ Por ni José naná më guë'dchi Arimatea bëdchínill lu Pilato. Gupë José valurë; guná'bëll permissi lu Pilato të parë guëcá'chill cuerpë shtë Jesús. José guc tubi më principal ladi ra jushtici narunë juzguë. Nu José quëbézëll tiempë iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy. ⁴⁴ Iurë bini Pilato guti Jesús, guasë ldú'ull. Guná'bëll lë'e capitán shtë suldadë; guna'bë dí'dzëll si de verdá guti Jesús. ⁴⁵ Capitán rë' bëquebi lu Pilato:

—Verdá nahin; hia guti Jesús.

Iurní bëdë'e Pilato permissi lë'e José të parë guëca'chi José cuerpë shtë më. ⁴⁶ José guzí'ill tubi lari naquichi fini; bësiéte'll cuerpë lu cruz nu bëtú'bill cuerpë shtë më con lari. Iurní bëcá'chill lë'e më la'ni tubi ba'a nanactsa'u la'ni guë'e. Gudíshill tubi guë'e rua' ba'a. ⁴⁷ María Magdalena nu María shni'a José bëchi Rufo, guná rai' ca bëga'chi Jesús.

16

Guashtë Jesús ladi ra tēgulē
(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Gudēdē dzē narzi'i ldu'u mēnē. María Magdalena nu Salomé nu stubi María shni'a Jacobo, guzi'i rall loción parē tsagte'bi rallin ladi cuerpē shtë mē. ² Tumpranē primērē dzē shtë lmalē iurē brēgue'lē, gua rall rua' ba'a. Hia gualdani ngubidzē. ³ Repi lu sa' rall:

—¿Chull guēdchibšú guē'ē rē' rua' ba'a?

⁴ Iurní guná rai' lē'ē guē'ē naga'a tubi ladē nu nablac llēru'bē guē'ē. ⁵ Guatē rai' la'ni ba'a; guná rai' ladē ldi shtë ba'a tubi nguiu nazubē ndē. Nácuhi' tubi lari naquichi. Bēdzēbē rai'. ⁶ Guni'i nguiu:

—Adē rdzēbēdi'i tē. Lē'ē tē caguili tē Jesús mē Nazaret naguc crucificar. Hia guashtëhi' ladi ra tēgulē. Chu nádi'i ndē'ē. Gulē guná catē bēga'chi mē. ⁷ Gulē bēagzē nu gulē guni'i lu shini gusē'dē Jesús nu lu Pedro de quē Jesús guzia'a mē delantē lu tē parē Galilea. Ndē guēná tē lu mē. Zni guni'i mē lu tē dizdē más antsē.

⁸ Iurní bēru'u rai'; bēllu'nē rai'. Nalē bēdzēbē rai'; bēchi'chi rai' tantē bēdzēguē'ē ldu'u rai'. Ni tubi adē chu lu biadí'dzēdi'i rai' purquē bēdzēbē rai'.

Guná María Magdalena lu Jesús
(Jn. 20.11-18)

[⁹ Despuēsē guashtë Jesús ladi ra tēgulē, primērē dzē shtë lmalē, bēlua'alú mē lu María Magdalena primērē. Antsē bēgú mē gadchi mēdzabē la'ni ldu'u María. ¹⁰ María guaguē'nē visi lu ra naganaldē lē'ē mē antsē. Lē'ē rall nalē riá ldu'u rai' nu ru'nē rai'. ¹¹ Iurní bini rai' de quē Jesús nabani stubi nu guná María lúhi', adē gualdídi'i ldu'u rai' shtí'dzi'.

Chupē shmēnē Jesús guná rai' lu mē
(Lc. 24.13-35)

¹² Mizmē dzē guadze' chupē shmēnē Jesús nazia'a nezē lachi, guná rall lu Jesús. Bēlua'alú mē lu rall stubi formē. ¹³ Bēagrí rall guē'dchi nu biadí'dzē rall lu sa' rall de quē bēlua'alú mē lu rall perē adē gualdídi'i ldu'u sa' rall.

Bēshe'ldē Jesús ra shini gusē'dē mē
tsagni'i rai' diza'quē lu ra mēnē
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Más guadze' bēlua'alú Jesús lu ra chi'bē tubi shini gusē'dē mē; zubē rai' lu mellē. Gudildi mē lē'ē rai' purquē naguēdchi ldu'u rai'. Adē gualdídi'i ldu'u rai' shtí'dzē sa' rai' naganá lu mē despuēsē guashtë mē ladi ra tēgulē. ¹⁵ Guni'i mē lu rai':

—Gulē tsaglua'a diza'quē lu ra mēnē narēta' guēdubi guē'dchiliu. ¹⁶ El quē narialdí ldu'i diza'quē nu chubē nísi' gac salvárēll, perē el quē nanēdi'i tsaldí ldu'i diza'quē gac condenárēll. ¹⁷ Sēñi rē' gunē rahin compaño ra narialdí ldu'i shtí'dzē Dios, por pudērē shtëna guēgú rall mēdzabē la'ni ldu'u mēnē; guadi'dzē rall dizē naná guēnēdi'i rall. ¹⁸ Guēna'zi rall serpientē nu si talē gu rall cusē venenē adē pē gúnēdi'i ra cusē ni. Guēdchi'bē rall guia'a rall guēc ra narac ll'u'u nu guēc rai'.

Jesús be'pi lu gube'e
(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Despuēsē biadí'dzē mē di'dzē ni, be'pi mē gube'e. Guzubē mē ladē ldi shtë Dios. ²⁰ Ra shini gusē'dē mē zia'a rai' nu guaglua'a rai' diza'quē lu grē mēnē. Mizmē Dadē Jesús bē'nē compaño lē'ē rai'; bē'nē rai' milagrē; zni bēlua'a Dios de quē shtí'dzē rai' na verdá.] Amén.

Diza'quë según San Lucas

Principi shtë diza'quë

¹ Na Lucas, quëquëa'a librë rë' nu guëshé'ldahin lul Tiófilo con llëru'bë rëspëti. Nanël zihani mënë bëquë'ë rall lo quë nabëlua'a Jesús nu lo quë nabë'në më. Guc shtu'u rall guëquë'ë rall cusë según tiempë ecsactë naguquin. ² Bëquë'ë rall lo quë narialdí ldu'u hia'a guquin. Bëquë'ë rall lo quë naguná mënë dizdë tiempë naguzublú ruadi'dzë më diza'quë. ³ Nu guc ldua'a cumë cusë za'quë guëquëa'a tubi histori ecsactë parë gac bë'al verdá na di'dzë rë'. Guna'bë di'dza lu zihani mënë pë guná rall, nu nanëa ra di'dzë rë' na verdá. ⁴ Caquëa'a lul iúbil Tiófilo, parë gac bë'al ra cusë nabëlua'a mënë lul nahin verdá.

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Juan Bautista lu guë'dchiliu

⁵ Tiempë dzë ni Herodes guc rëy shtë Judea, nanú tubi bëshuzi lë Zacarías. Náhi' con los de más sáhi' grupë shtë Abías. Tse'lë Zacarías lë Elizabet; shtadë guëlu' Elizabet guc bëshuzi nabëru'lé Aarón. ⁶ Zacarías nu Elizabet tubldí na shcuendë rai' lu Dios nu bëzu'bë diaguë rai' grë mandamientë nu lëy shtë Dadë Dios. Bë'në rai' cumplir. ⁷ Gúpëdi'i rai' shíni' purquë Elizabet gúdi'i shíni'. Además de ni guërupë rai' hia më gushë rai'.

⁸ Guzac tubi dzë bë'në tucarë Zacarías gúni' dchi'ni shtë bëshuzi lu Dios según turnë grupë shtë Zacarías gunë rai' dchi'ni. ⁹ Ziquë na custumbrë shtë ra bëshuzi, gua rai' tubi pueshtë nia'a chu gunë tucarë tsaldú gushialë lu Dios la'ni iádu'u ru'bë. Bë'në tucarë Zacarías. Guatëhi' lugar sagradë shtë iádu'u. ¹⁰ Iurë lë'ë ialë rie'qui, grë ra mënë zihani narë rualdëa' shtë iádu'u, quëadi'dzënú rall Dios. ¹¹ Iurní bëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lu Zacarías. Zúhi' ladë ldi shtë bëcu'guë catë rie'qui ialë. ¹² Iurë guná Zacarías lu ianglë, bëdzëbë Zacarías; bëdzëlëdi'i Zacarías pë nihúni'.

¹³ Perë lë'ë ianglë guni'i:

—Zacarías, adë rdzëbëdi'il purquë shtí'dzël bëdchini lu Dios. Gunë më lo quë

narná'bël lu më. Lë'ë tsé'lël Elizabet gapë tubi me'dë naguëdë'ë të lëhi' Juan. ¹⁴ Iurë lë'ë me'dë guëdchini guë'dchiliu, guëquitë ldú'ul nu tsu lëgrë ldú'ul. Zihani mënë guëquitë ldu'u rall iurë lë'ë me'dë galë. ¹⁵ Gáqui' siervë ru'bë shtë Dadë Dios, nu gúdi'i' vini. Gúdi'i' ni tubi clasë licor. Dizdë antsë gáli' hia cabezë Espíritu Santo la'ni ldú'í'. ¹⁶ Guëni'í' shti'dzë Dios nu zihani mënë shtë naciuni Israel guëabrí ldu'u rall con Dadë Dios shtë hia'a. ¹⁷ Shínil quíblú lu el quë naguëshe'ldë Dios. Ziquë guc el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios con llëru'bë pudërë; lëhi' Elías; shínil guëdchini con mizme pudërë nu llni. Guëni'inú shínil naciuni Israel parë cue za'quë shtadë rall nu shini rall. Guëluá'ai' lu narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios parë guëabrí ldu'u rall lu nezë za'quë. Zni gac preparar mënë parë gunë rall sirvë lu Dadë Dios.

¹⁸ Iurní Zacarías guna'bë di'dzë lu ianglë: —¿Lla gac bë'ahia zni purquë hia gu'sha nu tse'la napë zihani izë?

¹⁹ Iurní bëquebi ianglë:

—Gabriel lëhia. Na zua lu Dios. Bëshe'ldë më na parë zeldë guënia'a lul diza'quë rë'. ²⁰ Perë guná, cumë adë gualdídi'i ldú'ul lo quë nagunia'a lul, gu'pë guëá'nël. Gáquëdi'i guëni'il hashtë guëdchini shínil lu guë'dchiliu. Gac cumplirin según tiempë nagunë Dios disponer.

²¹ Ra mënë narë rualdëa' shtë iádu'u quëbezë rall lë'ë Zacarías. Bëdzëlëdi'i rall pë niani'i rall pëzielú quëac ldë'ë Zacarías lugar sagradë, ²² perë iurë gualú bëru'u Zacarías, ráquëdi'i rni'i Zacarías. Guc bë'a mënë de quë guná Zacarías tubi cusë ru'bë shtë Dios la'ni iádu'u. Purë con guiá'ai' ruadi'dzi' purquë bëá'ni' gu'pë.

²³ Iurní gualú ra dzë nabë'në tucarë gunë Zacarías sirvë la'ni iádu'u, bëabri' lídchi'. ²⁴ Despuësë de ni Elizabet, tse'lë Zacarías, nua shíni'. Adë ca bëru'udi'i Elizabet; guquërëdi' lídchi' por ga'i mbehu. ²⁵ Guní'i' la'ni ldú'í': “Dadë Dios nacabezë gube'e bënë'ei' permisi parë gapa shinia. Bëga'a ldu'u më na; iurní adë rtúdi'i lua lu ra mënë gúpëdia'a shinia.”

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Jesús

²⁶ Shu'pë mbehu nua shini Elizabet, iurní bëshe'ldë Dios tubi ianglë lë Gabriel

parë guanúhi' rsunë lu María naquërelde tubi guë'dchi Nazaret shtë Galilea. ²⁷ María na lliguëna'a. Nápi' comprumisi parë guëtsé'ai' con tubi sultërë lë José. Shtadë guëlú José guc rëy David. ²⁸ Gabriel guatë lugar catë quërelde María, nu guní'i' lu María:

—Shtsanë. Nalë rac shtu'u Dios lë'ël. Cabezenú më lë'ël. Bë'në ldai' më lë'ël entrë grë ra na'a narë lu guë'dchiliu.

²⁹ Nalë bëdzëguëe' ldu'u María; bini' di'dzë rë'. Adë gurëdchidi'i' ldú'i'. Runë shgábi' pë runë cuntienë saludë shtë ianglë. ³⁰ Iurní ianglë guni'i':

—María, adë rdzëbëdi'il. Dios gudili lë'ël parë gunë më tubi favurë parë lë'ël. ³¹ Shínil bë'a; gápël tubi shínil. Lë'ë me'dë naguëdchini guë'dchiliu, guërulëhi' Jesús. ³² Gáqui' tubi më ru'bë. Gápi' lë zndë'ë: Shini Dios nacabezë gube'e. Nu Dadë Dios guëdë'ë pudërë lë'i' parë guëribë'ai' grë mënë israelitë. Cuézi' lu trunë shtë David, shtadë guëlúhi'. ³³ Shínil guëribë'ai' guëdubi naciuni Israel parë siemprë, nu guëribë'ai' manërë nanápëdi'i' fin.

³⁴ Iurní María guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac lo quë naguní'il lua? La'di guënédia'a nguui.

³⁵ Repi ianglë iurní:

—Gaquin por pudërë shtë Espíritu Santo naguëdchini lul. Pudërë shtë Dios nacabezë gube'e, guëdchíni' lul ziquë tubi shchahi naguësë'au lë'ël. Por ni shínil nagápël, grë mënë shtë guë'dchiliu guëni'i' rall náhi' santu, shini Dios. ³⁶ Nu shprímël Elizabet gápi' tubi ngulë'në. Hia më gushë na Elizabet perë guná, hia guc shu'pë mbehu nua shíni', nu rni'i' mënë tsúdi'i' shíni'. ³⁷ Parë Dios ni tubi cusë nádi'i' naganë.

³⁸ Iurní bëquebi María:

—Nahia criadë shtë Dadë Dios. Gaquin según nagunë Dios disponer, cumë ziquë guní'il lua.

Lueguë lë'ë ianglë zëagzë.

María gua visitë lidchi Elizabet

³⁹ Mizmë ra dzë ni María gua nasesë lu tubi guë'dchi shtë Judea. Guë'dchi ni naquë cula'ni dani. ⁴⁰ Guatë María lidchi Zacarías nu guni'i' María lu Elizabet:

—Shtsanë.

⁴¹ Iurë bini Elizabet lo quë naguni'i' María, lë'ë me'dë bëni'bi la'ni Elizabet. Mizmë iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë Elizabet. ⁴² Fuertë guní'i' lu María:

—Dios bë'në ldai' lë'ël más quë grë na'a, nu bë'në ldai' më shínil nanuá'al. ⁴³ ¿Chu nahia bidë guënal na? Nal shni'a më el quë narnibë'a na. ⁴⁴ Iurë binia cha'l, lë'ë me'dë bëni'bi lania por tantë bëquitë ldú'i'. ⁴⁵ Nu nalë dichusë nal purquë gualdí ldú'ul Dios. Gualdí ldú'ul gac cumplir lo quë naguni'i' Dios lul.

⁴⁶ Iurní guni'i' María:

Con guëdubinú ldua'a quëhuna alabar Dadë Dios.

⁴⁷ Rquitë ldua'a purquë Dios na Salvador shtëna.

⁴⁸ Bëga'a ldu'u më na; bë'në më cuendë adë nádia'a më ru'bë sino tubi criadë humildë shtëhi',

perë dizdë iurne' grë mënë naguëdchini lu guë'dchiliu, guëni'i' rall bë'në ldai' më na.

⁴⁹ El quë narnibë'a grë cusë, bë'ni' cusë ru'bë parë na. Santu na më.

⁵⁰ Siemprë rga'a ldu'u më nu quëhunë më compa'ni grë mënë nanapë rëspëti lu më.

⁵¹ Zihani cusë ru'bë bë'në më con guia'a më.

Bësëllu'në më ra narunë naru'bë con grë shgabë rall.

⁵² Mënë narunë naru'bë, gulaguë rall catë rnibë'a rall, bë'në Dios, perë bëdë'ëru'u më parë güe'pi guia'a ra mënë narunë narú'bëdi'i' lu guë'dchiliu.

⁵³ Bëne'e më cusë za'quë parë ra narldia'në hashtë bielë rall.

Ra ricu bëshe'ldë më; zia'a rall sin adë pë nápëdi'i' rall.

⁵⁴ Bë'në më compa'ni lë'ë ra më israelitë, ra narunë sirvë lu më.

Adë bëa'ldëdi'i' ldu'u më shmënë më.

⁵⁵ Zni bë'në më cumplir lo quë naguni'i' më lu ra shtadë guëlú hia'a,

lu Abraham nu lu ra llëbni' shtëhi' naná shtadë guëlú hia'a. Di'dzë ni na parë siemprë.

⁵⁶ María guquërelde'nú Elizabet tsunë mbehu. Iurní bëabri' lídchi'.

Bëdchini Juan lu guë'dchiliu

⁵⁷ Hia guc cumplir tiempë gulë shini Elizabet. Gúpi' tubi ngulë'në. ⁵⁸ Iurë ra shvëcini Elizabet con shfamíli' bini rall de quë bëga'a ldu'u Dios lë'i' nu bédë'ë më tubi shíni', bédchini rall nu nalë bëquitë ldu'unú rall Elizabet. ⁵⁹ Gudëdë shunë dzë nu bédchini tiempë parë gunë bëshuzi cumplir custumbrë religiusë; chuguë du'pë partë delicadë shtë me'dë. Ra mënë guc shtu'u rall niaca'a me'dë ziquë lë shtadë me'dë, ⁶⁰ perë shni'a me'dë guni'i:

—Juan guërulë me'dë.

⁶¹ Guni'i rall iurní:

—Ni tubi Juan nídi'i ladi shfamíli.

⁶² Iurní guna'bë di'dzë rall con guia'a rall lu shtadë me'dë parë gac bë'a rall nia chu guërulë me'dë; guëni'i shtadë me'dë.

⁶³ Zacarías con sëni guná'bëi' tubi tablë parë quë lëtrë luhin. Bëquë'ëi': “Juan guërulë me'dë”. Grë mënë bédzëguëë' ldu'u rall iurní. ⁶⁴ Mizmë iurní bëabré guni'i Zacarías. Bëni'bi ldúdzi'. Guzublú bi-adí'dzi'; guni'i' llëru'bë na pudërë shtë Dios. ⁶⁵ Ra mënë naquërelde alreduerë lidchi Zacarías, bédzëguëë' ldu'u rai'. Por grë nezë shtë Judea hashtë lu lumë shtë dani, bërë'tsë ra di'dzë pë guc con Elizabet nu Zacarías. ⁶⁶ Grë ra nabini pë guc, bë'në rall llgabë nu guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë cha'a gac me'dë?

Rni'i rall zni purquë en verdá cabezënú Dios lë'ë me'dë.

Labansë shtëné Zacarías

⁶⁷ Espíritu Santo cabezënú lë'ë Zacarías, shtadë Juan, nu guni'i Zacarías di'dzë rë' por pudërë shtë Dios:

⁶⁸ Llëru'bë na pudërë shtë Dios con lë'ë hia'a; na hia'a më Israel.

Bidë guëná më lë'ë hia'a nu bë'në më salvar lë'ë hia'a, ra nagulë më.

⁶⁹ Nu bëne'e Dios tubi më ru'bë nangunë salvar lë'ë hia'a. Nápi' llëru'bë pudërë.

Bédchíni' de famili shtë David, el quë nabë'në sirvë lu Dios.

⁷⁰ Zni guc cumplir lo quë naguni'i ra mënë nabiadí'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Santu na rai'.

⁷¹ Guni'i më dizdë guahietë de quë gunë më salvar lë'ë hia'a guia'a ra enemigu shtë hia'a.

Nu gunë më librar lë'ë hia'a de grë narldënú lë'ë hia'a.

⁷² Gunë më ra cusë rë' purquë bë'në më prometer lu shtadë guëlú hia'a de quë guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a.

⁷³ Bë'në më prometer con juramentu lu shtadë guëlú hia'a Abraham

⁷⁴ de quë gunë më salvar lë'ë hia'a de grë pudërë nanapë enemigu shtë hia'a parë gac guëdë'na'a sirvë lu më sin adë guëdzëbëdi'ia'a.

⁷⁵ Guëdubi tiempë naguëbânia'a, guëdë'na'a sirvë lu më manërë za'quë sin ni tubi duldë la'ni ldu'u hia'a.

⁷⁶ Lë'ël shinia, Dios nacabezë gube'e, gunë më punërë lë'ël ziquë tubi naru-adi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë.

Antsë guëdchini el quë narnibë'a lë'ë hia'a, quibëlul lúhi' parë gac preparadë ra mënë parë iurë guëdchini më.

⁷⁷ Guëní'il lu ra mënë nagulë më lla gac salvar rall të gac perdunë duldë shtë rall.

⁷⁸ Grë ni na por galërğa'a ldu'u më.

Gac cumplirin iurë gue'dë guëdchini tubi ziquë llni shtë ngubidzë brëgue'lë dizdë nezë guia'a

⁷⁹ të parë guaní nezë shtë ra naquërelde lu nacahi, ra nardzëbë lu galguti, të parë cuedchí ldu'u hia'a.

⁸⁰ Juan, shini Zacarías, guarú'bi' nu másru'u riaru'bë llni shtë Dios parë lë'i'. Guquëréldi' lugar catë nídi'i mënë. Zni bë'ni' hashtë dzë guzublú guni'inúhi' ra mënë israelitë diza'quë shtë Dios.

2

Bédchini me'dë Jesús lu guë'dchiliu

(Mt. 1.18-25)

¹ Tiempë dzë ni César Augusto gunibë'a tsasë cënsë shtë ra mënë guëdubi guë'dchiliu. ² Ni na primërë cënsë naguc dzë na Cirenio guc gubernadurë shtë Siria.

³ Grë mënë gua ladzë shtadë guëlú rai' parë guëdë'ë rai' lë rai'. ⁴ Nu zac bëru'u José guë'dchi Nazaret shtëné regiuni Galilea.

Bédchíni' Belén shtëné regiuni Judea parë guagdë'ëi' lëhi' purquë náhi' famili shtë David nu Belén na guë'dchi shtë David.

⁵ María nápi' comprumisi parë guëtsë'ai' con José. Tiempë ni hia nua shini María.

⁶ Nanú rai' Belén; bédchini tiempë parë galë shíni'. ⁷ Ndë bédchini primërë me'dë nguui. Bëtu'bi María me'dë tubi lari nu gú'ti' catë rau ma purquë nídi'i lugar catë guëa'në rai' pusadë.

Bëlua'alú ra ianglë lu ra vëquërë

⁸ Cerquë guë'dchi Belén rëta' ra vëquërë. Quëhapë rall lli'li lachi. Hia na gue'lë. ⁹ Iurní bédchini tubi ianglë nabëshe'ldë Dadë Dios. Bédchini tubi llni dushë shtë Dios. Rabtsë'ë llni alreduerë de ra vëquërë. Nalë bëdzëbë rall. ¹⁰ Iurní repi ianglë:

—Adë rdzëbëdi'i tē purquë zeldënúa tubi nutici za'quë; na parë grë sa' tē. Di'dzë ni guësëquitë ldu'u tē. ¹¹ Nedzë gulë tubi me'dë guë'dchi shtë David. Na me'dë Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai'. Náhi' Dadë nangunë salvar lë'ë tē. ¹² Parë gac bë'a tē chu náhi', guëdzëlë tē lë'ë me'dë dú'bi' tubi ldë lari. Nagá'ai' catë rau ma.

¹³ Mizmë iurní guná vëquërë másru'u zihani ianglë shtë gube'e cula'ni primërë ianglë. Bë'në rai' alabar Dios; guni'i rai':

¹⁴ Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë más guía'a lu gube'e.

Bë'në më tubi favurë parë ra mënë narsëquitë ldu'u lë'ë më; lu guë'dchiliu tsu paz, cuedchí ldu'u mieti.

¹⁵ Iurë ra ianglë bëabré rai' gube'e, guni'i ra vëquërë lu sa' rai':

—Cha guía hia'a Belén, nia pë guc de lo quë nabëlua'a Dadë Dios lu hia'a.

¹⁶ Iurní nasesë zia'a rai' Belén. Guná rai' lu María nu José nu me'dë. Lë'ë me'dë naga'a catë rau ma. ¹⁷ Iurë guná ra vëquërë lu rai', guni'i rall lu ra mënë nazuga'a ndë lo quë naguni'i ianglë lu rall shcuendë me'dë. ¹⁸ Grë nazuga'a ndë bini naguni'i vëquërë; bë'në rall llgabë gu nanú verdá lo quë naguni'i vëquërë. ¹⁹ Perë María adë ruadí'dzëdi'i pë llgabë nananú la'ni ldú'i'. Guagla'guë bë'ni' llgabë lla na ra cusë rë'.

²⁰ Ra vëquërë bëabré rall. Guni'i rall de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guni'i rall dushquilli Dios por lo quë nanguná rall nu lo quë nabini rall. Bëdë'ë rall graci lu më purquë grë cusë guc cumplir tal ziquë guni'i ianglë lu rai'.

José nu María guanú rai' Jesús iádu'u ru'bë

²¹ Gudëdë shunë dzë; iurní bëchuguë bëshuzi du'pë gui'di shtë partë delicadë shtë me'dë. Bërulë me'dë Jesús, el mizmë naguni'i ianglë lu María antsë lë'i' gua'a shíni'.

²² Iurë gualú cuarenta dzë, iurní bë'në tucarë gunë María nu José cumplir según lëy shtë Moisés tē gáqui' limpi. Bë'në rai' narunë tucarë tubi na'a narapë me'dë. Por ni José nu María guanú rai' lë'ë Jesús iádu'u ru'bë ciudá Jerusalén. Guagdchininú rai' lë'ë me'dë lu Dadë Dios. ²³ Bë'në rai' ni purquë naescritë la'ni lëy shtë Dios narni'i: “Primërë ngulë'në naguëne'e Dios parë lë'ë tē, gulë tsagdchininú tē me'dë lu Dadë Dios purquë náhi' parë lë'ë më”. ²⁴ Nu zac María nu José bédë'ë rai' chupë ma'ñi gati ra ziquë ofrendë lu Dios purquë lëy shtë Dios rni'i: “Ra prubi gunë rall ofrecërë chupë guguë u chupë palumë bi'chi”.

²⁵ Tiempë ni guquërdë tubi nguui guë'dchi Jerusalén. Lëhi' Simeón nu tubldí na shcuëndi' lu Dios. Bë'ni' cumplir shti'dzë më. Nu cabézi' guëdchini tubi nangunë salvar naciuni Israel de grë enemigu shtë rall. Espíritu Santo cabezënúhi' Simeón. ²⁶ Bédchini tubi di'dzë lu Simeón por pudërë shtë Espíritu Santo de quë adë gátidi'i Simeón hashtë despuësë guënáhi' lu Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai'. ²⁷ Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë Simeón tē guáhi' iádu'u ru'bë mizmë tiempë bédchini María nu José parë guëdchininú rai' me'dë Jesús lu Dios, nu bë'në rai' ofrecërë chupë ma lu më. Bë'në rai' cumplir lëy shtë Dios. ²⁸ Simeón gudëdchi lë'ë me'dë. Bë'në Simeón alabar Dios; guni'i Simeón:

²⁹ Dadë, iurnë' nahia cunformë; gualú shchi'nia.

Cuntëntë gatia purquë bë'në'l cumplir lo quë naguní'íl lua.

³⁰ Gunahia con prupi sluhia lu nangunë salvar lë'ë na'a.

Bëshé'ldël nguui ni.

³¹ Bëshé'ldël lë'i' delantë grë ra naciuni shtë guë'dchiliu tē guëná rall lu Salvador.

³² Lë'i' náhi' ziquë na llni parë guëziani' lu ra mënë nanádi'i më israelitë; gac bë'a rall shti'dzi', nu por lë'i' ra më israelitë nagudílil, gapë rall hunurë.

³³ José con shni'a Jesús guasë ldu'u rai' iurë bini rai' lo quë naguni'i Simeón.
³⁴ Simeón guna'bë lu Dios të gunë ldai' më lë'ë rai'. Nu guni'i Simeón lu María:

—Guná, por lo quë nagunë me'dë rë' zihani mënë israelitë tsabi'guë rall lu Dios, nu zihani rall guëniti rall lu më. Shti'dzi' gac ziquë sëñi parë ra mënë naquërdë tiempë ne' perë gunë rall cuntrë lë'i'.
³⁵ Perë lë'ël, María, gápël dulurë ziquë tubi spadë dëdë laguë la'ni ldú'ul. Por me'dë rë' llgabë naga'chi shtë zihani mënë, guëru'u rahin lu llni.

³⁶ Nu zac la'ni Jerusalén nanú tubi na'a lë Ana naná shtsa'pë Fanuel. Aser gac shtadë guélú rai'. Ana gac tubi siervë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë hia gú'shi'. Llígui' bëtsé'ai'. Gubani'ni' tsé'li' gadchi izë, guti tsé'li'.
³⁷ Bëá'ni' viudë; ne' nápi' ochenta y cuatro izë. Grë ra dzë riáhi' iádu'u. Dzë la gue'lë rúni' adorar Dios. Ruadi'dzënú' Dios nu rúni' ayunë.
³⁸ Mërë iurní guabi'guë Ana catë cabezë José nu María con me'dë, bédë'ë Ana graci lu Dios. Guagla'guë biadi'dzënú Ana lu ra mënë naquëbezë el quë naguëshe'ldë Dios parë gúni' salvar naciuni Israel. Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, guni'i Ana.

Bëabré José nu María guë'dchi Nazaret

³⁹ Iurní gualú bë'në María nu José cumprir grë narunë tucarë según lëy shtë Dios iurë lë'ë primërë shini mënë guëdchini guë'dchiliu, bëabré rai' Galilea hashtë guë'dchi Nazaret, ladzë María nu José.
⁴⁰ Lë'ë me'dë guaru'bë con llëru'bë llni shtë Dios. Bë'në Dios compa'ni lë'i' nu bë'në ldai' më guëqui'.

Gua Jesús visitë iádu'u ru'bë

⁴¹ Cadë izë ria shtadë Jesús Jerusalén parë gac laní Pascu.
⁴² Chi'bë chupë izë napë Jesús, iurní gua rai' Jerusalén ziquë na custumbrë shtë rai'.
⁴³ Iurë gualú laní, guna'zi rai' nezë Nazaret. Hia Jesús bëá'ni' Jerusalén perë adë bédë'ëdi'i rai' cuendë.
⁴⁴ Bë'në rai' llgabë Jesús ze'dë ladi ra mënë

naze'dënú rai'. Hia gac tubi dzë ze'dë guëzë rai', iurní guatili rai' shini rai' entrë shfamili rai' nu entrë los de más sa' rai'.
⁴⁵ Adë bédzëlëdi'i rai' Jesús. Iurní bëabré rai' Jerusalén parë tsatili rai' Jesús.

⁴⁶ Gudëdë tsunë dzë; bédzëli' la'ni iádu'u. Zubënúhi' ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Caquë diaguë Jesús shti'dzë rall nu zac guna'bë dí'dzi' lu rall.
⁴⁷ Grë nabini naguni'i Jesús, bédzëguë' ldu'u rall tantë ráqui' nu manërë rquëbi' lu shti'dzë ra mësë.
⁴⁸ Iurë lë'ë shtëdi' bédchini con shni'ai', bédzëguë' ldu'u rai'. Iurní guni'i María:

—Llga'në, ¿pëzielú bë'nël zni'i con lë'ë na'a? Shtëdël nu lë'ë na nalë rquëdi'ni ldu'u na'a; zudili na'a lë'ël.

⁴⁹ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—¿Pëzielú quëguili të na stubi lugar? ¿Pë adë rac bë'adi'i të napë quë guna lo quë narac shtu'u Shtada?

⁵⁰ Perë lë'ë rai' adë gac bë'adi'i rai' pë runë cuntienë shti'dzë Jesús.

⁵¹ Lueguë bëabré Jesús con lë'ë rai' guë'dchi Nazaret. Guagla'guë bëzu'bë diaguë Jesús lu shtëdi'. Hia shni'ai' quëhúni' tantë llgabë la'ni ldú'i' perë adë chu lu biadi'dzëdi'i' pë llgabë nápi'.

⁵² Jesús guagla'guë guarú'bi' nu bédë'ë Dios llni guëqui'. Grë lo quë nabë'ni', bëa'nin bien lu Dios nu lu ra mënë.

3

Juan Bautista quëadi'dzë lugar catë nídi'i mënë

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ La'ni izë che'ñi shtë gubernë Tiberio César naná rëy rumanë, Poncio Pilato gac gubernadurë shtë Judea. Herodes gac gubernadurë shtë Galilea. Lë'ë bëchill, Felipe, gac gubernadurë shtë Iturea nu Traconite. Lisantias gac gubernadurë shtë Abilinia.
² Anás nu Caifás na rall primërë bëshuzi namás rnibë'a. La'ni ra dzë ni bédchini shti'dzë Dios lu Juan, shini Zacarías, lugar catë nídi'i mënë.
³ Juan zia'a zihani nezë. Guagní'i' lu ra mënë naquërdë guëlladchi rua' guë'gu Jordán. Guní'i' lu ra mënë chubë nisë rall parë gac bë'a mieti gunë nadzë'ë mudë nanabani rall, zni gac perdunë duldë shtë rall.
⁴ Zni

bë'në Juan según nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Bëquë'ë Isaías:

Nanú tubi narni'i fuertë lugar catë quërédëdi'i mënë.

Guni'i: "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë lë'ë më guëdchini.

⁵ Grë bërrancu guëdze'.

Grë dani con ra lumë gaquin tubldí.

Grë nezë lecu guëldí rahin.

Ra nezë despareju guëac za'quin.

⁶ Grë ra mënë shtë guë'dchiliu guëná rall lla mudë guëzunë më almë shtë ra mënë parë gac salvar rall."

⁷ Iurë bédchini zihani mënë lu Juan parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë rall, guni'i Juan:

—Na të ziquë shini mbe'ldë. Gunë më juzguë lë'ë të. Nídi'i mudë guëru'u të sin quë adë gac juzguë të. ⁸ Si talë gunë nadzë'ë të mudë nabani të, gulë gac të ziquë hiaguë nardë'ë nashi. Gulë bë'në bien lu sa' të. Adë gápëdi'i të confiansë purquë na të llëbní Abraham gunë Dios salvar lë'ë të purquë rnia'a lu të, napë më pudërë parë lë'ë guë'ë rë' gac rahin llëbní Abraham. ⁹ Mizmë iurne' ziquë guiubëaguë nalistë parë chuguë ra hiaguë, grë ra hiaguë nanápëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsahin lu gui'i.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë ra mënë zihani:

—¿Pë rac shtu'u Dios guëdë'në na'a?

¹¹ Juan bëquebi:

—El quë nanapë chupë manguë, guëdë'ëll tubi ca'a el quë nabënapëdi'i. El quë nanapë naguëda'u, quí'dzëllin ca'a nabënapëdi'i.

¹² Nu bédchini bëldá cubradurë shtë impuestë parë chubë nisë rall. Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Mësë. ¿Pë guëdë'në na'a?

¹³ Juan guni'i:

—Adë rúnëdi'i të cubrë más de lo quë narni'i lëy ca'a të.

¹⁴ Nu bëldá suldadë rumanë guna'bë di'dzë rall:

—Lë'ë na'a, ¿pë guëdë'në na'a?

Guni'i Juan lu rall:

—Adë cuánëdi'i të shtë mënë con galnë. Adë guëdchisúdi'i të pë shtë mënë con bishi.

Gulë gac cunformë lo quë naquëguilli gubiernë lë'ë të.

¹⁵ Cumë ziquë ra mënë gualdí ldu'u rall ze'dë guëdchini cusë ru'bë, guni'i rall la'ni ldu'u rall gu lë'ë cha'a Juan náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guëribé'ai'. ¹⁶ Perë Juan bëquebi lu ra mënë:

—Guldía, rchu'bë nisa con nisë perë ze'dë stubi më más nanapë pudërë quë na. Adë rúnëdi'i tucarë guëshaca du gui'di shtë shrachi më. Lë'ë më gunë më stubi cusë. Guëzunë më ldu'u të con Espíritu Santo nu guënë'ei' pudërë. Stubi tantë lë'ë të gunë më juzguë con juici shtë gui'i. ¹⁷ Ziquë tubi narsú bë'dchi trigu të parë rru'u gui'lli tubi cu', zni guëdchini më të cuë më ra mënë za'quë parë lë'ë më. Ra mënë narialdídi'i ldu'i Dios tsa rall lu gui'i catë nídi'i fin.

¹⁸ Con ra di'dzë rë' nu con zihani enseñansë, bëlua'a Juan diza'quë lu ra mënë.

¹⁹ Perë Juan guni'i guëc gubernadurë Herodes de quë nádi'i za'quë nabë'në Herodes con tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bëchill. Na'a ni lë Herodías. Por zihani cusë mal nabë'në Herodes guni'i Juan guëquëll.

²⁰ Nu Herodes bë'nëll stubi cusë más naná mal; bëtiá'all lë'ë Juan lachigui'bë.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Antsë Juan gua lachigui'bë, iurë lë'ë ra mënë bëriubë nisë, nu Jesús bëriubë nisë; guzac iurë guni'inú Jesús Dios, iurní bëlla'lë gube'e. ²² Iurní bédchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë më. Rluá'ai' ziquë shcuerpë palumë nu bédchini tubi bë nezë lu gube'e nu guni'i bë:

—Lë'ël nal shinia narac shtua'a. Nalë rquitë ldua'a rnahia lul.

Ra shtadë guëlu Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Jesús napë galdë bi chi izë, iurní guzublú bëlua'a më lë'ë ra mënë. Grë ra mënë gualdí ldu'u rall Jesús na shini José. Shtadë José gac Elí. ²⁴ Shtadë Elí gac Matat. Shtadë Matat gac Leví. Shtadë Leví gac Melqui. Shtadë Melqui gac Jana. Shtadë Jana gac José. ²⁵ Shtadë José gac Matatías. Shtadë Matatías gac Amós. Shtadë Amós gac Nahum. Shtadë Nahum gac Esli. Shtadë Esli gac Nagai. ²⁶ Shtadë Nagai gac

Maat. Shtadë Maat guc Matatías. Shtadë Matatías guc Semei. Shtadë Semei guc José. Shtadë José guc Judá. ²⁷ Shtadë Judá guc Joana. Shtadë Joana guc Resa. Shtadë Resa guc Zorobabel. Shtadë Zorobabel guc Salatiel. Shtadë Salatiel guc Neri. ²⁸ Shtadë Neri guc Melqui. Shtadë Melqui guc Adi. Shtadë Adi guc Cosam. Shtadë Cosam guc Elmodam. Shtadë Elmodam guc Er. ²⁹ Shtadë Er guc Josué. Shtadë Josué guc Eliezer. Shtadë Eliezer guc Jorim. Shtadë Jorim guc Matat. ³⁰ Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Simeón. Shtadë Simeón guc Judá. Shtadë Judá guc José. Shtadë José guc Jonan. Shtadë Jonan guc Eliaquim. ³¹ Shtadë Eliaquim guc Melea. Shtadë Melea guc Mainán. Shtadë Mainán guc Matata. Shtadë Matata guc Natán. Shtadë Natán guc David. ³² Shtadë David guc Isaí. Shtadë Isaí guc Obed. Shtadë Obed guc Booz. Shtadë Booz guc Salmón. Shtadë Salmón guc Naasón. ³³ Shtadë Naasón guc Aminadab. Shtadë Aminadab guc Aram. Shtadë Aram guc Esrom. Shtadë Esrom guc Fares. Shtadë Fares guc Judá. ³⁴ Shtadë Judá guc Jacob. Shtadë Jacob guc Isaac. Shtadë Isaac guc Abraham. Shtadë Abraham guc Taré. Shtadë Taré guc Nacor. ³⁵ Shtadë Nacor guc Serug. Shtadë Serug guc Ragau. Shtadë Ragau guc Peleg. Shtadë Peleg guc Heber. Shtadë Heber guc Sala. ³⁶ Shtadë Sala guc Cainán. Shtadë Cainán guc Arfaxad. Shtadë Arfaxad guc Sem. Shtadë Sem guc Noé. Shtadë Noé guc Lamec. ³⁷ Shtadë Lamec guc Matusalén. Shtadë Matusalén guc Enoc. Shtadë Enoc guc Jared. Shtadë Jared guc Mahalaleel. Shtadë Mahalaleel guc Cainán. ³⁸ Shtadë Cainán guc Enós. Shtadë Enós guc Set. Shtadë Set guc Adán. Adán na shini Dios.

4

*Niasiguë mëdzabë lë'ë Jesús
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)*

¹ Jesús bësëa'në guëe'gu Jordán, nu guc më completamente de acuerdë con lo quë narac shtu'u Espíritu Santo. Iurní Espíritu Santo bia'a lë'ë Jesús catë nídi'i mënë. ² Hia ndë guquërelde më cuarenta dzë. Durantë guëdubi tiempë ni adë gudáudi'i më,

nu bédchini mëdzabë Satanás parë guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë më të niasiguë mëdzabë lë'ë më. Iurë gualú cuarenta dzë, bédchini galërldia'në ldu'u më. ³ Guni'i mëdzabë lu Jesús:

—Si talë rní'il nal shini Dios, guni'i lu guë'ë rë' guëaquin guetështildi gaul.

⁴ Jesús repi lull:

—Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguii sino por grë di'dzë narni'i Dios guëbani nguii”.

⁵ Iurní bia'a mëdzabë lë'ë Jesús lu guëc dani ru'bë. Mizmë iurní bëluá'all grë lugar catë rnibë'a ra mënë. Guná më lu rahin tubi chupë mumëntë. ⁶ Repi mëdzabë lu më:

—Grë ndë'ë guënehia cá'al con grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu. Guëribë'al rahin. Bëna recibir pudërë guëribë'ahia grë cusë ni, nu guëdë'ahin ca'a el quë naquëhuna disponer. ⁷ Grë guëribë'al si talë guëzullíbil lua nu gúnël adorar na.

⁸ Perë Jesús repi:

—Guabsú lua. Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Sulë Dadë Dios gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël.”

⁹ Despuësë lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén catë zubë iádu'u ru'bë. Zia'anú mëdzabë lë'ë më guëc iádu'u. Iurní guni'i mëdzabë:

—Si talë guldil rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lë'ël hashtë lu guiu'u ¹⁰ purquë shti'dzë Dios rni'i:

Dios guëribë'a ra ianglë parë gapë rai' lë'ël. ¹¹ Gua'a rai' lë'ël guia'a rai' të ni tubi guë'ë gunënëdi'i guëa'l.

¹² Iurní Jesús guní'i' lu mëdzabë:

—Nu zac shti'dzë Dios rni'i: “Adë rtë'dëdi'il prëbë lë'ë Dadë Dios shtënë të. Adë rúnëdi'il obligar lë'i.”

¹³ Despuësë gualú zihani prëbë shtë mëdzabë nihunë më mal, bësëa'nëll lë'ë më por tubi tiempë.

*Jesús guzublú dchi'ni shtëni' Galilea
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)*

¹⁴ Completamentë cabezënú Espíritu Santo Jesús; bëabrí më Galilea. Bërë'tsë famë shtë më grëtë' guë'dchi alreduerë de regiuni ni. ¹⁵ Quëgluá'ai' la'ni grë iádu'u shtë më israelitë, nu grë mënë guni'i rall napë më llëru'bë pudërë.

*Jesús nanú Nazaret**(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)*

16 Be'dë guëzë Jesús Nazaret catë guarú'bi'. Guzac tubi dzë descansë gua më iádu'u ziquë custumbrë shtëhi'. Guasuldí më parë gu'ldë më shti'dzë Dios. 17 Bëdë'ë më në nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëdchili më luhin catë bëdzëlë më narni'i zni:

18 Espíritu shtë Dadë Dios cabezënúa.

Gudili më na parë guënia'a diza'quë lu ra prubi, ra nadë guënëdi'i Dios.

Bëshe'ldë më na parë gac librë ra naná bajo ordë shtë mëdzabë.

Nu nahia parë guëabrí slu ra ciegu, gac bë'a rall shnezë Dios.

Nu nahia parë cuedchí ldu'u ra naná rzac zi.

19 Nu bëshe'ldë më na parë guadi'dza de quë bëga'a tiempë za'quë gunë më favurë parë më në narëta' lu guë'dchiliu.

20 Iurní bëtu'bi Jesús librë nu bëdë'ë mëhin guia'a el quë nacanihapë ra librë. Iurní guzubë më. Grë ra më në narëta' la'ni iádu'u, rbi'a rall lu më. 21 Jesús guzublú biadí'dzi' lu rall:

—Nedzë guc cumplir shti'dzë Dios rë' mientras bini të di'dzë rë'.

22 Grë më në cagni'i bien na shti'dzë Jesús. Bëdzëguë' ldu'u rall diza'quë naguni'i më tantë nasa'a rac më. Nu guni'i lu sa' rall:

—Ndë'ë naruadi'dzë, nadë más nall shini José.

23 Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Seguramentë guëni'i të lua dichë narni'i: “Ducturë, bënëac mizmë lë'ël”. Nu guëni'i të lua: “Lo quë nabë'nël ladi guë'dchi Capernaum, bë'në ra cusë rë' ládzël. Bini na'a lo quë nabë'nël guë'dchi Capernaum.”

24 Guagla'guë biadi'dzë më:

—En verdá rnia'a lu të, ra më në adë nápëdi'i rall rëspëti parë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios si talë náhi' më ladzë rall.

25 Guldía, tiempë shtë Elías nanú zihani viudë ladi ra më israelitë. Guláguëdi'i guiu por tsunë izë guërudë, nu gu' gubini guëdubi naciuni rë'. 26 Perë Dios bëshe'ldë lë'ë Elías guë'dchi Sarepta shtë Sidón parë guëni'i' lu tubi viudë nananú ladi guë'dchi rë'. Adë bëshë'ldëdi'i Dios lë'ë Elías lu ra

viudë nananú ladi më në Israel. 27 Nu tiempë guahietë ladi naciuni Israel, nanú zihani narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'. Tiempë ni nanú Eliseo el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë ni tubi më në narac llu'u galguidzë ni ladi më në Israel, bëáquëdi'i rall. Perë Naamán sulamëntë bëáquëll por pudërë shtë Dios. Nu lë'ëll nall më në shtë Siria, lëdëdi'i shtë naciuni Israel.

28 Iurë bini ra më në di'dzë rë', grë ra narë la'ni iádu'u, nalé bëldë rall. 29 Lueguë gulú rall lë'ë Jesús rua' guë'dchi nu bia'a rall lë'i' guia'a rua' tubi bërrancu të parë guëldaguë rall lë'ë më la'ni parë gáti'. Guë'dchi Nazaret zubë lu dani rë', 30 perë Jesús gudëdë lu rall parë guzia'a më stubi ladë.

Jesús bënëac tubi nguiu nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull

(Mr. 1.21-28)

31 Gua Jesús Capernaum ciudá shtë Galilea. Ziaglua'a më stubi la'ni iádu'u ra dzë narzi'i ldu'u më në. 32 Iurní bëdzëguë' ldu'u më në ldai' nu di'dzë naruadi'dzë më. Bënguë bë'a rall de quë bëlua'a Jesús con pudërë shtë Dios.

33 La'ni iádu'u nanú tubi nguiu nanapë mëdzabë mal la'ni ldu'ull. Fuertë gurush-tiall. Guni'ill:

34 —¿Pë nápël con lë'ë na'a, Jesús më Nazaret? ¿Pë zé'dël parë guëzalul lë'ë na'a? Nanëa chu nal. Nalimpi ldu'ul lu Dios.

35 Iurní Jesús guni'i guëc mëdzabë. Guni'i Jesús fuertë lu espíritu mal:

—Guitsëgá, nu bëru'u de lë'ëll.

Iurní mëdzabë bëru'ldë lë'ë nguiu ni lu guiu'u delantë lu ra më në. Bëru'u mëdzabë sin adë pë bë'nënúdi'ill. 36 Grë më në bëdzëguë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ldai' cubi rë'? Jesús rnibë'a ra mëdzabë. Nápi' pudërë parë rgúhi' mëdzabë la'ni ldu'u më në. Rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzi'.

37 Por guëdubi nezë bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Iurní Jesús bëru'u iádu'u. Gua më lid-chi Simón Pedro nu guatë më la'ni hiu'u. Suëgrë Simón rac llú'ull; ráquëll shldi ru'bë. Bë'në më në ruëguë lu Jesús gunëac më lë'ë

na'a. ³⁹ Iurní bēa'chi mē, guná mē lu narac llu'u. Fuertē guni'i mē lu shldi. Lueguē bēru'u shldi. Lueguē lueguē guashtë na'a nu bēdē'e na'a nagáu rai'.

Jesús bēnēac zihani ra narac llu'u
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Iurē gua'zē ngubidzē, grē ra narac llu'u nu ra nanapē grē clasē galguidzē, be'dēnú ra mēnē lē'e rall lu Jesús. Bēdchi'bē mē guia'a mē guēc rall. Grē rall bēac rall. ⁴¹ Nu bēgú mē zihani mēdzabē nananú la'ni ldu'u mēnē. Gurushtiá ra mēdzabē. Guni'i rall:

—Lē'el nal shini Dios.

Perē lē'e Jesús bēsēac dchi lē'e rall nu guni'i mē fuertē lu rall tē adē guadí'dzēdi'i rall purquē guc bē'a rall na mē Cristo el quē nagudili Dios parē guēnibē'ai'.

Jesús guaglua'a regiuni Galilea
(Mr. 1.35-39)

⁴² Iurē brēgue'lē, bēru'u Jesús guē'dchi rē'. Zia'a mē tubi lugar catē nídi'i mēnē. Lē'e ra mēnē caguili rall lē'e mē. Bēdchini rall catē cabezē mē. Rac shtu'u rall guēa'nēnú mē lē'e rall. Guni'i rall adē guēsēa'nē mē lē'e rall, ⁴³ perē Jesús guni'i:

—Rqui'ni tsahia grē ra guē'dchi parē guadi'dza diza'quē lla tsutē mēnē catē rnibē'a Dios. Parē ni bēsē'ldē Dios na.

⁴⁴ Nu guagla'guē biadi'dzē mē diza'quē la'ni iádu'u catē quērelde ra mēnē israelitē.

5

Jesús bē'nē milagrē catē rga'a mbeldē
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Guzac tubi dzē nanú Jesús rua' nisē ru'bē lē Genesaret. Bēdchini mēnē zihani hashtë rte'e mēnē lē'e mē. Rac shtu'u rall guini rall shti'dzē Dios. ² Jesús guná lu chupē barcu nananú rua' nisē. Ra narna'zi mbeldē bēru'u rall la'ni barcu nu caguibi rall guē'shu shtë mbeldē. ³ Iurní guatē mē la'ni barcu shtë Simón Pedro. Guni'i mē lu Pedro guēazē guetē barcu du'pē. Guzubē mē lu barcu tē parē guēlua'a mē diza'quē lu ra mēnē narē rua' nisē ru'bē.

⁴ Iurní gualú biadi'dzē mē, guni'i mē lu Pedro:

—Cha guiá hia'a ca más zili nisē tē guētia'a tē guē'shu shtë tē parē guēga'a mbeldē.

⁵ Perē Pedro repi:

—Mēsē, guēdubi gue'lē bēdē'nē na'a dchi'ni sin ni tubi mbeldē gá'adi'i guēga'a. Perē hia quē lē'el rnibē'al guētia'a na'a guē'shu la'ni nisē, guēdē'nē na'ain.

⁶ Lueguē bē'nē rai' lo quē naguni'i Jesús. Bēga'a mbeldē zihani hashtë lē'e guē'shu guzublú chí'ezē. ⁷ Iurní bē'nē rai' sēñi lu sa' rai' nazubē la'ni stubi barcu parē guidē guē'nē rai' compañi. Bēdchini rai'. Bēguēu' rai' mbeldē la'ni chupē barcu. Por tantē zihani mbeldē hia mērē nē'azē barcu la'ni nisē. ⁸ Iurē guná Simón Pedro zihani mbeldē bēga'a, bēzullibi Pedro lu Jesús nu guni'i Pedro:

—Bēsēa'nē na, Dadē, nahia pecadurē. Napa zihani duldē.

⁹ Zni guni'i Pedro purquē nalē bēdzēguēē'ldú'i' nu grē narēta' nga'li bēdzēbē rai' por tantē mbeldē guna'zi rai'. ¹⁰ Nanú Jacobo nu bēchill Juan nga'li. Bē'nēnú rai' dchi'ni con Pedro. Na Jacobo nu Juan shini Zebedeo. Nalē bēdzēguēē' ldu'u rai'. Iurní Jesús guni'i lu Pedro:

—Adē rdzēbēdi'il. Ziquē nal pescadurē iurne', zni gáquēl pescadurē; gue'dēnul mēnē lua.

¹¹ Iurní gulú rai' barcu rua' nisē catē na guiu'u. Bēsēa'nē rai' dchi'ni nu guanaldē rai' lē'e Jesús.

Jesús bēnēac narac llu'u galguidzē ru'dzē ládi'

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Guzac ladi tubi guē'dchi, bēdchini tubi nguiu lu Jesús. Rac llú'ull galguidzē naru'dzē ládi' guēdubi cuerpē shtēnell. Bēzullíbill lu mē hashtë bēdchini luquēll lu guiu'u. Bē'nēll ruēguē lu mē:

—Dadē si talē rac shtú'ul, záquēl gunēáquēl na.

¹³ Iurní Jesús bēdchi'bē mē guia'a mē guēquēll. Guni'i mē:

—Rac shtua'a. Guēac galguidzē shtēnell.

Niá'asē gualú guni'i Jesús di'dzē rē', lueguē bēáquēll.

¹⁴ Iurní Jesús gunibē'a lē'ell adē chu lu guadí'dzēll. Guni'i mē:

—Gua iádu'u; tsagnal bēshuzi parē guēná bēshuzi lul. Nu bē'nē ziquē guni'i Moisés shcuendē ra narac llu'u galguidzē ládi'

perë bëac rall. Gúnëlin parë grë mënë gac bë'a rall de verdá hia bëáquël.

¹⁵ Guëdubi nezë ruadi'dzë mënë lo quë nabë'në Jesús nu guaglá'guëru'u bërë'tsë naguni'i mënë de lë'ë më. Zihani mënë bëdëá parë guëquë diaguë rall shti'dzë më nu parë gunëac më narac llu'u. ¹⁶ Perë Jesús zia'a tubi lugar catë nídi'i mënë. Nga'li biadi'dzënúhi' Dios.

Jesús bënëac tubi nguiu narac galguidzë llunguë

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Tubi dzë Jesús caglua'a ra mënë. Ndë nanú bëldá mënë religiosë fariseos nu mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Guzubë rall. Ze'dë rall zihani guë'dchi shtë Galilea nu Judea. Ze'dë rall de Jerusalén. Jesús napë pudërë shtë Dios parë bënëac më narac llu'u. ¹⁸ Iurní guzac bëdchini bëldá nguiu; nua'a rall tubi daa' catë dchi'bë tubi nguiu narac llunguë. Rac shtu'u rall tsutënú rall narac llu'u la'ni hiu'u catë cabezë më të gunëac më lë'ëll. ¹⁹ Perë adë gúquëdi'i guëdchini rall lu më tantë zihani mënë. Iurní güe'pi rall guëc hiu'u guia'a. Gudidë rall dëllë guëc hiu'u të parë bëldaguë rall daa' catë naga'a nguiu narac llu'u. Bëldaguë rallin entrë de ladi ra mënë hashtë delantë lu Jesús. ²⁰ Jesús guná rialdí ldu'u rall lë'ë më. Guni'i më lu narac llu'u:

—Lë'ëll, naperdunë duldë shtënell.

²¹ Iurní lë'ë ra mësë shtë lëy nu ra fariseo guzublú quëhunë rall llgabë. Guni'i rall la'ni ldu'u rall: “¿Chu ndë'ë? Blac di'dzë dzabë ruadi'dzëll cuntrë Dios purquë tubsë Dios runë perdunë duldë, lëdë núdi'i mënë.”

²² Perë Jesús gac bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më:

—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i? ²³ ¿Pë más sencigi guënia'a: “Naperdunë duldë shtënell”? u guënia'a: “Guasuldí nu guzë”. ²⁴ Parë gac bë'a të nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu napa pudërë parë guna perdunë duldë, gulë guná.

Iurní repi më lu nguiu narac llu'u galguidzë llunguë:

—Lul rnia'a, guasuldí. Bëtëá shtaa'l nu bëagzë lídchil.

²⁵ Lueguë lë'ë nguiu narac llu'u galguidzë, guasuldíll delantë lu rall. Bëtëall shtaa'll nu bëagrill lídchil. Bëdë'ëll graci lu Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më, guni'ill.

²⁶ Grë mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëchi'chi rall tantë rdzëbë rall. Guni'i rall:

—Ne' guná hia'a cusë ru'bë nadë risëdi'ia'a.

Jesús guna'bë lë'ë Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Iurní Jesús bëru'u guë'dchi ni. Guná më lu tubi nguiu narunë cubrë impuestë. Lëll Leví nu guzúbëll lugar catë riatilli mënë impuestë. Guni'i Jesús lu Leví:

—Gude'e naldë na.

²⁸ Lueguë Leví guasuldill nu guanáldëll lë'ë Jesús. Bësëa'nëgall shchí'nill nu grë nashtënell.

²⁹ Más despuësë Leví gunibë'a gac tubi laní parë Jesús lidchi Leví. Zihani mënë narunë cubrë impuestë bëdchini rall. Lë'ë rall con más mënë guzubë rall lu mellë con Leví nu Jesús. ³⁰ Perë ra fariseo nu mësë shtë ra fariseo guzublú guni'i rall cuntrë ra shini gusë'dë më; guni'i rall:

—¿Pëzielú raunú të con ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë nu ruu'nú të lë'ë rall?

³¹ Jesús guni'i lu rall:

—Ra narac llu'u, rqui'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëráquëdi'i, adë rqui'nidi'ill ducturë. ³² Zeldë guëna'ba gac salvar ra pecadurë të guëabré ldu'u rall con Dios. Na adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i nápëdi'i duldë.

Guna'bë di'dzë mënë lu Jesús shcuendë ayunë

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Iurní ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Ra shini gusë'dë Juan Bautista quëhunë rall ayunë zihani vultë nu zihani ruadi'dzënú rall Dios, nu ra shini gusë'dë fariseo runë rall zni. ¿Pëzielú shini gusë'dëll rau rall; ruu' rall?

³⁴ Jesús guni'i iurní:

—¿Pë zunë të obligar ra invitadë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú rall lliguë? ³⁵ Perë guëdchini dzë hiadë

cuezënúdi'i lliguë lë'ë rall, iurní sí, gunë rall ayunë.

³⁶ Guni'i Jesús comparaciuni rë':

—Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi, purquë si talë guëguëu'l lari bëuldë con lari cubi, rche'zë lari cubi. Adë rgá'adi'i rlua'a lari cubi rëu' lu lari gushë. ³⁷ Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë. Adë gúnëdi'i bulsë gushë gan lu fuersë shtë vini cubi. Rí'ezë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u. ³⁸ Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guënítidi'in. ³⁹ El quë naruu' vini nanapë tiempë, rac shtú'udi'ill gull vini cubi purquë rni'ill: “Vini nanapë tiempë na mejurë”.

6

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Lë'ë shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu nu quëshá guia'a rai' guëc du'u parë guëru'u bë'dchi gau rai'. ² Iurní ra mënë religiosë fariseo nazuga'a nga'li, guná rall pë quëhunë rai'. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë të lo quë naná providë quëhunë të dzë narzi'i ldu'u mënë?

³ Jesús bëquebi lu rall:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të lo quë nabë'në David guahietë? Iurë bëldia'në grë shmënë David, ⁴ guaté David lidchi Dios. Guna'zi David guetështildi sagradë nabëdchi'bë bëshuzi lu Dios. Gudáu David. Bëdë'ë David gudáu ra mënë naze'dënú lë'j'. Perë guetështildi sagradë niétiquë bëshuzi ráuhin. Naprovidë gau cualquier mënë.

⁵ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napa derechë guë'nibë'ahia pë cusë gunë ra mënë dzë descansë.

Tubi nguiu nagubidchi tubi guiá'ai'

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Guzac stubi dzë narzi'i ldu'u mënë guaté Jesús iádu'u. Quëglua'a më diza'quë

lu ra mënë. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guiá'ai' ladë ldi.

⁷ Ra mësë shtë lëy con ra fariseo quëglada'chi rall lë'ë më parë guená rall nia pë gunë më dzë narzi'i ldu'u mënë. Quëglada'chi rall nia zunëac më parë guëdzëlë rall mudë parë pë gunënú rall lë'ë më. ⁸ Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më lu nguiu nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí guëláu.

Lë'ë nguiu ni guasuldill. Guzull catë guni'i më. ⁹ Iurní guni'i Jesús lu ra nazuga'a:

—Rna'bë di'dza tubi cusë. ¿Pë rni'i lëy shtë hia'a? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal dzë descansë? ¿Zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?

¹⁰ Iurní Jesús gubi'a lu grë ra mënë nabëdëá nga'li. Guni'i më lu nguiu:

—Bëldí guiá'al.

Lueguë bëldí guiá'ai'. Lueguë bëáquëll.

¹¹ Ra fariseo nu ra mësë nalë bëldë rall. Iurní guzublú rall guëna'bë di'dzë lu sa' rall pë gunë rall con Jesús.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dë më

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² La'ni ra dzë ni Jesús zia'a lu dani parë guadi'dzënúhi' Dios. Gua'a gue'lë biadi'dzënúhi' Dios. ¹³ Iurná brëgue'lë guna'bë më ra shini gusë'dë më. Bë'në më nombrar chi'bë chupë mënë parë gac rall poshtë shtë mënë më. ¹⁴ Ndë'ë na lë ra poshtë: primëre poshtë lë Simón nu bëtë'ë më stubi lëhi', bërulëhi' Pedro. En seguidë na Andrés, bëchi Simón. Nanú Jacobo, nu Juan nu Felipe nu Bartolomé, ¹⁵ nu Mateo nu Tomás nu Jacobo. Jacobo na shini Alfeo. Nu bë'në Jesús nombrar Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. ¹⁶ Nu nanú Judas, shini Jacobo con stubi Judas nabëru'lë Iscariote, el quë nabë'në intriegu lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë

(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Jesús con ra shini gusë'dë më, bietë rai' lu dani. Cabezë rai' lu lumë shtë dani con zihani narianaldë lë'ë më. Nu ze'dë mënë zihani de Judea nu Jerusalén nu ze'dë rall regiuni shtë Tiro nu Sidón naquë rua'

nisë ru'bë. Bëdchini rall parë guëquë diaguë rall shti'dzë Jesús, nu parë gunë më rumëdi ra galguidzë shtë rall. ¹⁸ Nu ra nanapë mëdzabë fier la'ni ldu'i, bëac rall. ¹⁹ Grë mënë rac shtu'u rall guëga'ldë rall shabë më parë guëac rall. Bënëac më narac ll'u con pudërë shtënë më.

Ra naguëquitë ldu'u nu ra nadë guëquitédi'i ldu'i
(Mt. 5.1-12)

²⁰ Iurní Jesús gubi'a lu shini gusë'dë më, nu guní'i:

—Dichusë të, adë nápëdi'i të zihani cusë shtë guë'dchiliu perë rnibë'a Dios lë'ë të; tsutë të lugar catë na më Rëy.

²¹ 'Dichusë të, napë të nicidá la'ni ldu'u të iurne'. Gunë të recibir lo quë narqui'ni të.

'Dichusë të, lë'ë të naru'në iurne'. Guëquitë ldu'u të.

²² 'Dichusë të iurë rna zá'quëdi'i mënë lu të, nu iurë rgu rall lë'ë të iádu'u, iurë rushtía rall guëc të, nu iurë guëni'i mënë na të cusë mal. Gunë rall grë ndë'ë purquë na të shmëna, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ²³ Gulë bëquitë ldu'u të nu gulë bëchesë tantë rquitë ldu'u të dzë naguëni'i mënë cuntrë lë'ë të. Zni ra shtadë guëlú rall bë'në rall cuntrë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Gulë bëquitë ldu'u të purquë napë më tubi premi ru'bë gube'e parë lë'ë të.

²⁴ 'Perë rnia'a lu ra ricu, prubi de lë'ë të purquë hia napë të grë lo quë narsëquitë ldu'u të.

²⁵ 'Nu rnia'a lu të nanapë grë lo quë narac shtu'u të. Prubi de lë'ë të purquë guëdchini tiempë guëa'në të sin quë adë pë nápëdi'i të.

'Nu rnia'a lu të nabëquitë ldu'i guë'dchiliu. Prubi de lë'ë të purquë despuësë gu'në të nu cushtía të.

²⁶ 'Nu rnia'a lu të nanapë gustë iurë lë'ë mënë rni'i bien de lë'ë të. Prubi de lë'ë të purquë na të ziquë shtadë guëlú të. Shtadë guëlú të guni'i rall bien de nguiu bishi nagoni'i na rall siervë shtë Dios.

Jesús guni'i: "Gulë gac shtu'u enemigu shtënë të"
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Rnia'a lu të nabini shti'dza, gulë guc shtu'u ra narldënú lë'ë të. Gulë bë'në bien lu contrari shtë të. ²⁸ Gulë guni'i bien lu narni'i guidzë guëc të. Gulë guna'bë lu Dios por el quë narushtía guëc të. ²⁹ Si talë chu cubë lul, adë rúnëdi'il ziquë bë'nëll; más bien bëdë'ë lë'ël cubëll stubi ladë. Si talë chu rquëdu'u guëdchisú shábël, bëdë'ë lë'ël guëdchisull shmánguël. ³⁰ Gulë bëdë'ë naca'a el quë narna'bë lul. Si talë chu rdchisú pë nápël, adë guëná'bëdi'il lull parë guënë'ellin. ³¹ Gulë bë'në tratë sa'l igual ziquë rac shtú'ul gunë rall tratë con lë'ël.

³² 'Si talë rac shtú'ul lë'ësë narac shtu'u lë'ël, ¿pë premi gápël? purquë ra mënë mal rac shtu'u rall el quë narac shtu'u lë'ë rall. ³³ Si talë runë të bien lë'ësë narunë bien con lë'ë të, ¿chu guëne'e premi cá'al? purquë ra mënë mal runë rall bien con sa' rall. ³⁴ Si talë rúnël prështë dumí lë'ësë ra naguëdchigrë lë'ë dumí, ¿chu guëne'e premi cá'al? Ra mënë mal runë rall prështë dumí; quëbezë rall quilli mënë mizme cantidá dumí. ³⁵ Perë rnia'a lu të, gulë guc shtu'u ra mënë narunë cuntrë lë'ë të. Gulë bë'në bien con grë mënë. Gulë bë'në prështë aunquë adë guëdchigrëdi'i rall dumí. Si talë quëhunë të ra cusë ni, gapë të premi ru'bë nu na të ziquë shini Dios nacabezë gube'e. Pues Dios rac shtú'ui' ra mënë mal nu quëhunë më bien con ra mënë nanadë rdë'ëdi'i graci lu më. ³⁶ Gulë bëga'a ldu'u të ra mënë igual ziquë Shtadë të rga'a ldú'i lë'ë ra mënë.

Jesús guni'i: "Adë rúnëdi'il juzguë sa'l"
(Mt. 7.1-5)

³⁷ 'Nu rnia'a lu të, adë rúnëdi'il juzguë sa'l purquë gunë më juzguë lë'ël igual ziquë quëhúnël juzguë sa'l. Adë rúnëdi'il condenar mënë, nu Dios gúnëdi'i më condenar lë'ël. Gulë bë'në perdunë sa' të guëdubinú ldú'ul nu Dios gunë më perdunë lë'ë të. ³⁸ Gulë bëdë'ë naca'a nabënapëdi'i, iurní gunë Dios igual con lë'ë të. Guëne'e më medidë completë hashtë guëqui'chi mëhin, hashtë guëni'bi mëhin, hashtë guërë'tsin, guëne'e më ca'a të. Medidë nardë'ël mizme medidë gúnël recibir.

³⁹ Iurní guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Gu rac guësë ciegu stubi ciegu? Guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru. ⁴⁰ Tubi

narsë'dë lu mësë shtënell, nádi'll más më ru'bë quë mësë shtënell, perë iurë tsalú studi shtënell, iurní gáquëll ziquë mësë shtënell. Gulë guná bien guadë guëlua'a lë'ë të. ⁴¹ ¿Pëzielú guëní'il lu sa'l nanú tubi gui'lli la'ni slull nu iurní nanú tubi trunquë la'ni slul? ⁴² ¿Lla guëní'il lu sa'l: “Amigu, bënë'e sí guëdchisúa gui'lli nananú la'ni slul?” Perë lë'ël rnádi'il trunquë la'ni slul. Lë'ël nal falsë; gulú primërë trunquë nananú la'ni slul, iurní gac guënal bien parë cul gui'lli la'ni slul sa'l.

Ra nashi naquë lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nanë mieti hiaguë za'quë rné'edi'in nashi mal, nu hiaguë mal rné'edi'in nashi za'quë. ⁴⁴ Ra nashi naquë lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë nahin. Adë tsagllí'idi'i ra mënë nashi higu lu hiaguë guitsë nu adë guësiétëdi'i ra mënë uvë lu hiaguë guitsë. ⁴⁵ Tubi më za'quë ruadi'dzë cusë za'quë purquë nabënë na ldu'u mënë ni. Perë tubi mënë mal ruadí'dzëll cusë nadë rluí'idi'i purquë lë'ësë mal nanú la'ni ldu'ull. Lo quë nananú la'ni ldu'u mënë ruadi'dzë rall.

Comparaciuni shtë chupë nabëza'a hiu'u

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶ Guagla'guë guni'i Jesús lu ra mënë:

—Rni'i të nahia el quë narnibë'a lë'ë të ziquë shtadë të perë rúnëdi'i të cumplir shti'dza. ⁴⁷ Iurní guënia'a lu të lla na el quë naguidë rini shti'dza nu rúnëll cumplir shti'dza. ⁴⁸ Nall ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u. Gudánill guetë catë naguëdchi guiu'u. Bëzá'all hiu'u lu cimientë shtë guë'ë. Iurë lë'ë nisë guaru'bë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, perë ni adë bënë'bidí'i hiu'u purquë zübë hiu'u lu guë'ë. ⁴⁹ Perë el quë narini shti'dza perë rúnëdi'll cuendë, na ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u lu iu'lli perë nídi'i cimientë shtë hiu'u. Iurë guaru'bë nisë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, gurëhin lueguë. Completamente gualúhin sin ni tubi adë bë bëá'nëdi'i.

7

Jesús bënëac tubi narunë sirvë lidchi më rumanë

(Mt. 8.5-13)

¹ Iurní gualú biadi'dzë më lu ra mënë, bëabrí më Capernaum. ² Ndë guquërelde tubi capitán më rumanë narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Nápëll tubi muzë narac ll'u'u hashtë hia rlullë muzë. Lë'ë më rumanë nalë rac shtú'ull muzë shtënell. ³ Iurë bini capitán lo quë nabënë Jesús, bëshé'ldëll bédá më gushë israelitë parë tsaglli'i rall lë'ë Jesús; guidë më nu gunë më rumëdi muzë narac ll'u'u. ⁴ Ra më gushë bédchini rall catë nanú Jesús nu guagla'guë bë'në rall ruëguë lu më. Guni'i rall:

—El quë nabëshé'ldë lë'ë na'a lul, runë tucarë gúnëll favurë narac shtú'ull. ⁵ Rac shtú'ull ra më israelitë; bëzá'all con dumí shtënell iádu'u shtëné na'a.

⁶ Guanú Jesús lë'ë rall lidchi capitán. Iurë hia ziagdchini rall hiu'u shtë capitán, bëshé'ldë capitán bédá amigu shtënell. Guni'i rall lu Jesús shti'dzë capitán:

—Dadë, tsutëdi'il lidcha purquë më ru'bë nal. Na adë chu nádia'a. ⁷ Adë rúnëdi'i tucara guënia'a lul, por ni bëshé'lda guidë guëlli'i ra mënë lë'ël. Rialdí ldua'a sulamëntë guëní'il tubi di'dzë, guëac shmuza. ⁸ Na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na. Nu napa suldadë narunë narnibë'ahia. Iurë guepia lu túbill, tsall; rzu'bë diáguëll shti'dza. Nu iurë guënia'a lu stúbill, guidëll; lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza. Iurë guëribé'ahia lu muzë gúnëll dchi'ni, lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza.

⁹ Iurë bini Jesús shti'dzë capitán, guasë ldu'u më tantë gualdí ldu'u capitán. Bédchigrë lu më; gubi'a më lu mënë nazianaldë lë'ë më; guni'i më lu rall:

—Guldía, ni tubi israelitë adë rialdídi'i ldu'u rall na cumë ziquë rialdí ldu'u capitán rë'.

¹⁰ Iurë bëabrí ra amigu shtë capitán lídchill, guná rall lu muzë. Hia lë'ë muzë bëac.

Jesús bēldishtē tubi tēgulē shini na'a viudē

¹¹ Iurní Jesús zia'a parë guë'dchi nalë Naín. Ra shini gusë'dë më con zihani mënë, bë'në rai' compa'ni lë'ë më. ¹² Iurë ziagdchini rai' cerquë rua' guë'dchi,

bëdza'guëlu rai' ra mënë naziaca'chi tubi tégulë. Tégulë ni na tubsë shini lu shní'ai', nu shní'ai' náhi' viudë. Zihani mënë shtë guë'dchi, bë'në rall compa'ni parë ziaca'chi rall tégulë. ¹³ Guná Jesús lu viudë. Bëga'a ldu'u më lë'ëll; guni'i më lull:

—Adë rú'nëdi'il.

¹⁴ Iurní Jesús guabi'guë nu bédchi'bë guia'a më guëc cajón. Hia nanua'a lë'ë tégulë guzudchí. Jesús guni'i lu tégulë:

—Lë'ëll, na rnia'a lul, guashtë nga'li.

¹⁵ Lueguë lë'ë tégulë guashtë nu guzubë ldill. Guzublu ruadí'dzell. Iurní Jesús bédë'ë lë'ë nguiu ni lu shni'a nguiu. ¹⁶ Grë mënë guná gubani nguiu ni; bédzëguë' ldu'u rall. Guzublu guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios. Hia bédchini tubi më ru'bë naruadi'dzë shti'dzë Dios entrë lë'ë hia'a.

Nu guni'i rall:

—Bëagná ldu'u Dios shti'dzë më; bidë guëdchini më con lë'ë hia'a.

¹⁷ Por guëdubi nezë nu hashtë grë luga shtë Judea, guni'i ra mënë lu sa' rall bédishtë Jesús tubi tégulë.

Juan Bautista bëshe'ldë chupë mënë lu Jesús

(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Bini Juan lo quë nabë'në Jesús purquë ra nazianaldë lë'ë Juan biadi'dzë rall lu Juan. Iurní guna'bë Juan chupë shmëni'. ¹⁹ Bëshe'ldë Juan lë'ë rai' lu Dadë Jesús parë tsagna'bë di'dzë rai' si talë lë'ë më na el quë nanapë quë guëdchini, lë Cristo, u cuezë mënë stubi më naguëdchini. ²⁰ Bédchini rai' catë nanú Jesús. Guni'i rai' lu më:

—Juan Bautista bëshe'ldë lë'ë na'a parë guëna'bë di'dzë na'a, çpë lë'ëll nal el quë nanapë quë guëdchini, Cristo, u guëbezë na'a stúbi'?

²¹ Mizmë iurë nabédchini ra shmënë Juan, bënëac Jesús zihani mënë narac ll'u'u de grë clasë galguidzë nu guë'dzë. Bëgú më mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bënëac më zihani ciegu. ²² Iurní guni'i Jesús lu shmënë Juan:

—Gulë tsagni'i lu Juan lo quë naguná të nu lo quë nabini të. Gulë guni'i lúhi' con pudërë shtëna bëac ra ciegu. Ra cujë bëac za'quë guëa' rall. Ra narac ll'u'u galguidzë naru'dzë ládi', bëac rall. Ra naná cue'të

bëac diaguë rall. Ra tégulë gubani rall con pudërë shtëna. Ra mënë prubi rini rall diza'quë shtë Dios. ²³ Rquitë ldu'u ra mënë, el quë natsagla'guë tsaldí ldu'i shti'dza.

²⁴ Iurë ra shmënë Juan zia'a, Jesús guzublu guni'i' lu ra mënë shcuendë Juan:

—¿Chu guagbi'a të lúhi' rua' guë'gu Jordán? ¿Pë guná të tubi nguiu fuertë u tubi nguiu ziquë gui'lli narni'bi mbë? ²⁵ ¿Chu guagbi'a të lúhi'? Adë gunádi'i të tubi nguiu nanacu con lari za'quë. Bien nanë të ra nanacu lari chulë, ra nabani con galëljë, quërelde rall lidchi ra rëy. ²⁶ ¿Lla na nguiu naguagbi'a të lúhi'? ¿Gu náhi' ziquë tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë? Rnia'a lu të Juan napë más llëru'bë dchi'ni quë ra mënë naquërelde guahietë. ²⁷ Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Juan:

Rshe'lda el quë narni'i por na delantë lul parë gúni' preparar nezë delantë lul.

²⁸ Rnia'a lu të entrë grë ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë shtë guë'dchiliu, ni tubi rall na rall más më naru'bë quë Juan Bautista. Perë guná, el quë natsuté shnezë Dios catë rni'bë'a më, aunquë nádi'i më naru'bë, nápëll más dchi'ni llëru'bë quë Juan.

²⁹ Ra mënë nabëchu'bë nisë Juan nu ra narunë cubrë impuestë nabëchu'bë nisë Juan, iurë bini rall shti'dzë Juan, guni'i rall bënë nu justë na Dios. ³⁰ Perë ra më religiosë fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, gunëdi'i rall niachu'bë nisë Juan lë'ë rall. Bëquë guia'a rall voluntá shtë Dios parë mizmë lë'ë rall. ³¹ Jesús guni'i lu rall:

—Rnia'a lu të, ¿llo na ra mënë shtë tiempë ne'? ³² Na rall ziquë llguë'në. Rzubë llguë'në; rguitë rall lu llguëa'. Rushtiá rall lu sa' rall; rni'i rall: “Bëdi'ldi na'a musiquë shtë sa'a perë adë nëdi'i të guëgui'i të. Bëdi'ldi na'a marchë shtë tégulë perë adë bí'nidi'i të. Ni tubi cusë rëu'di'i ldu'u të.”

³³ Bidë guëni'i Juan lu të. Adë gudáudi'i Juan guetështildi nu bii'di'i' vini, perë lë'ë të guni'i të nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i'.

³⁴ Iurní bédchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; rauha lu laní, nu ruha vini, perë rni'i të rau sha'ta. Rni'i të ruha zili vini. Rni'i të nahia amigu shtëne ra pecadurë. Amigu shtëne ra narunë cubrë

impuestë, rni'i të. ³⁵ Manërë nacanihunë Dios na ziquë lni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná sabi de verdá.

Jesús gva lidchi Simón naná fariseo

³⁶ Tubi fariseo lë Simón bé'nëll invitar lë'ë Jesús parë tsa më lídchill të gaunú më lë'ëll. Jesús gva lídchill nu guzubë më lu mellë. ³⁷ Iurní bédchini tubi na'a nanapë zihani nguiu. Quërelde na'a lu mizmë guë'dchi. Iurë bini na'a lë'ë Jesús ziatáu lídchi fariseo, bédchininú na'a tubi bëtëi naná guë'ë; gadzëhin sëiti nashi. ³⁸ Bëzullibi na'a guëa' Jesús catë cabezë më. Bi'ni na'a nu guzublú radzë guëa' më con nisë narru'u slu na'a. Lueguë bëshá na'a guitsë guëc na'a guëa' më parë guëbidchi guëa' më. ³⁹ Iurë guná Simón lo quë nabë'në na'a, bé'nëll llgabë: “Si talë lë'ë nguiu nabëna invitar lidcha, na tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, niadé'ëi' cuendë pë clasë na'a na el quë nabédchini lúhi'. Nall tubi na'a nanapë zihani duldë.” ⁴⁰ Iurní guni'i Jesús lu Simón:

—Moni, rac shtua'a guënia'a lul.

Guni'i Simón:

—Mësë, ¿pë rac shtú'ul guëní'il lua?

⁴¹ Jesús guni'i:

—Guc chupë nguiu nazé'bi dumí lu nargudini. Túbill naze'bi ga'i gahiu'a bëllë bédchichi. Stúbill naze'bi cincuenta bëllë bédchichi. ⁴² Perë ni tubi de lë'ë rall nápëdi'i rall dumí parë quilli rall. Lë'ë nargudini bé'nëll perdunë guërupë rall.

'Guna'bë di'dza lul, Moni, ¿guadë de lë'ë rall rac shtu'u más lë'ë nargudini dumí?

⁴³ Simón bëquebi:

—Lluá'ahia el quë narze'bi más llëru'bë dumí rac shtú'ull más lë'ë nargudini dumí.

Guni'i Jesús iurní:

—Guldil, zni nahin.

⁴⁴ Iurní lë'ë Jesús guná lu na'a nu guni'i më lu Simón:

—Hia gunal lla bë'në na'a rë'. Gutëa lídchil. Bënë'edi'il nisë parë tsati guëahia ziquë na custumbrë, perë lë'ë na'a rë' bëga'dzë guëahia con nisë narru'u slúhi. Nu bëcuë'dchill guëahia con guitsë guëquëll.

⁴⁵ Adë bëtsagraua'dí'il guiahia ziquë na custumbrë, perë na'a rë' dizdë iurë bédchinia, adë rbézëdi'i rtsagraua' na'a guëahia. ⁴⁶ Nu adë bëtiá'adi'il sëiti nashi guëca, perë na'a rë' bëtiá'all sëiti nashi guëahia. ⁴⁷ Rnia'a lul

de quë duldë zihani shtë'nëll naperdunë; por ni nalë rac shtú'ull na. Perë el quë naguc perdunë du'pë, du'psë rac shtú'ull na.

⁴⁸ Iurní guni'i Jesús lu na'a:

—Duldë nabë'nëll hia bëna perdunë.

⁴⁹ Ra invitadë nazúbëga'a con Jesús, guzublú rni'i lu sa' rall:

—¿Chu rní'ill nall? Rní'ill nápëll pudërë gúnëll perdunë duldë shtë mënë.

⁵⁰ Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Hia nasalvárëll purquë gualdí ldú'ul na. Bëagzë con bien.

8

Ra na'a nabë'në compa'ni lë'ë Jesús

¹ Despuësë de ni, lë'ë Jesús zia'a zihani guë'dchi nu ranchi parë guadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsutë mënë shnezë Dios. Ra chi'bë chupë poshtë guanaldë rai' lë'ë Jesús. ² Nu ra na'a zianaldë rall Jesús; antsë bënëac Jesús lë'ë rall narac ll'u. Gulú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Entrë lë'ë rall zianaldë María Magdalena nabëru'u gadchi mëdzabë la'ni ldú'i'. ³ Nu zianaldë Juana, tselë Chuza naná encar-gadë gapë lidchi Herodes. Nu zianaldë Susana con zihániru'u na'a nabëdë'ë dumí shtë rall parë el quë narqui'ni Jesús nu ra shini gusë'dë më.

Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi (Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴ Bëdëa zihani mënë lu Jesús. Bédchini ra mënë de grë ladë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

⁵ —Tubi nguiu guagtë'tsë bë'dchi lachi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë. Nga'li bëlú mënë guëquin. Iurní bédchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi. ⁶ Stubi tantë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë. Iurë lë'ë bë'dchi gutsélú, lueguë gubidchi plantë purquë du'pë shcupë nanú. ⁷ Stubi tantë bë'dchi gulaguë ladi gui'lli guitsë. Gualdani bë'dchi perë guni gui'lli guitsë guëquin. ⁸ Perë stubi partë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Gualdanin. Guarubín nu bédë'ëin cusechë hashtë tubi gahiu'a por tubin.

Iurní Jesús guni'i fuertë:

—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

*Guni'i Jesús pëzielú guni'i më ra compara-
ciuni*

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹ Iurní ra shini gusè'dè më guna'bè di'dzè rai' pè runè cuntienè comparaciuni rè'. ¹⁰ Guni'i më:

—Rnia'a lu të, Dios bè'nè favurè parè tsasè të lla rnibè'a më ziquè Rëy. Antsè guasèdi'i mènè ra cusè ni. Ra mènè nanèdi'i tsasè shti'dza, na rnia'a lu rall con comparaciuni të rna rall perè adè riasèdi'i rall. Rini rall perè adè rd'èdi'i rall cuendè pè runè cuntienè ra comparaciuni.

*Jesús biadi'dzè pè runè cuntienè com-
paraciuni shtë b'èdchi*

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹ 'Guènia'a lu të pè runè cuntienè comparaciuni nartè'tsè b'èdchi. Ra b'èdchi na ziquè shti'dzè Dios. ¹² Tubi tantè b'èdchi nagulaguè lu nezè, na ziquè ra mènè narini shti'dzè Dios perè ridè mèdzabè, rdchisull shti'dzè Dios ldu'u ra mènè parè adè tsaldídi'i ldu'u mènè parè gáquèdi'i salvar rall. ¹³ Ra b'èdchi nagulaguè ladi guè'è, na ziquè ra mènè narini shti'dzè Dios nu rca'a rallin con gustè. Ziquè plantè nanapè du'pè lu'chi rialdí ldu'u rall por du'pè tiempè, perè iurè ridè tubi prèbè, rni'i guidzè mènè guèc rall, iurní rsa'nè rall shti'dzè Dios. ¹⁴ Ra b'èdchi nagulaguè la'ni gui'lli guitsè, na ziquè ra mènè narini shti'dzè Dios nu rianaldè rall nezè shtë më, perè por tantè llgabè shtë dchi'ni, lla guèbani rall, nu rzebi ldu'u rall gapè rall zihani dumí, nu por mal deseó nananú la'ni ldu'u rall, hia iurní rte'èin shti'dzè Dios la'ni ldu'u rall. Iurní na rall ziquè tubi plantè nadè rné'edi'i nashi. ¹⁵ Perè b'èdchi nagulaguè lu guiu'u za'què, na ziquè mènè narini shti'dzè Dios. Con guèdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Rd'è rall cuendè shti'dzè më. Na rall më pacènci. Na rall ziquè tubi plantè nariagla'guè rd'è nashi za'què.

Comparaciuni shtë lintèrnè

(Mr. 4.21-25)

¹⁶ 'Ni tubi mènè guèsèu'ldè llni la'ni lintèrnè nu lueguè guètá'ull con tubi tēpè u guèzullin guèa' camè, sino què guia'a zubin parè el què natsuté la'ni hiu'u guèzianí.

¹⁷ Grè lo què naga'chi lu ra mènè iurnè', napè què guèru'u lu llni parè tsasè mieti.

¹⁸ 'Si talè guèquè diaguè të bien, guène'è Dios más llni; perè si talè rúnèdi'il cuendè shti'dza, guèdchisú më llni narni'il nápèl.

Shni'a Jesús nu ra b'èchi'

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Iurní lè'è shni'a Jesús con b'èchi', b'èdchini rai' catè cabezè më, perè gúquèdi'i niabi'guè rai' lu më por tantè zihani mènè.

²⁰ Tubi mènè guanú rsunè lu Jesús. Guni'ill: —Lè'è shni'al nu ra b'èchil zuga'a tèchi fuèrè. Rac shtu'u guadi'dzènú rai' lè'èl.

²¹ Perè Jesús repi:

—Ra narquè diaguè shti'dzè Dios nu runè rall cumplir narni'i më, ni na ra shní'ahia, ni na ra b'ècha.

Jesús b'ècuedchí nisè ru'bè

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Tubi dzè guatè Jesús la'ni barcu con ra shini gusè'dè më nu guni'i më lu rai':

—Cha guia hia'a stubi ladè rua' nisè.

Iurní zia'a rai'. ²³ Mientras ziazú rai' lu nisè, Jesús gutèga'si. Iurní b'èdchini tubi mbè dushè lu nisè. Guatè nisè la'ni barcu hashtë mèrè né'azè barcu la'ni nisè. ²⁴ Lueguè guacua'ñi rai' lè'è Jesús nu guni'i rai':

—Mèsè, Mèsè, aquè zati hia'a iurnè'.

Iurní Jesús guashtë. Gunibè'ai' lu mbè nu nisè parè cuedchí nisè. Iurní lueguè gurèdchí nisè. ²⁵ Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusè'dè më:

—¿Pè hia adè rialdídi'i ldu'u të Dios?

Iurní b'èdzèbè rai' nu b'èdzèguèè' ldu'u rai'. Guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rè'? tantè pudèrè nápi'. Rzu'bè diaguè mbè nu nisè shti'dzi'.

*Tubi më gadareno nanapè mèdzabè la'ni
ldú'ull*

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ B'èdchini rai' stubi ladè nisè ru'bè, ladzè ra më gadareno. Galilea naquè stubi ladè rua' nisè ru'bè. ²⁷ B'èdchini rai' rua' guiu'u. Bèru'u më la'ni barcu. Lueguè guabi'guè tubi nguiu shtë guè'dchi gadareno lu Jesús. Por zihani izè rácudi'ill lari nu adè nídi'i lídchill sino què guquèrédèll la'ni cuevè catè rga'chi ra tēgulè. Nguiu ni napè zihani mèdzabè fier la'ni ldú'ull. ²⁸ Iurè guall lu

Jesús, bészullíbill lu mē. Gurushtiall. Guní'ill fuertē lu Jesús:

—¿Pē nápēl con na? Jesús. Lē'ēl nal shini Dios nacabezē gube'e. Runa ruēguē lul adē guētia'adi'il na lu gui'i shtē cashtigu.

²⁹ Zni guní'ill purquē más antsē Jesús gunibē'a lē'ē ra mēdzabē fier parē guēru'u rall de lē'ē nguui. Vidē shtē nguui ni guc zndē'ē; zihani vultē lē'ē mēdzabē guna'zi lē'ē nguui ni. Lē'ē ra mēnē bēldi'bi guiá'all nu guēa'll con cadēnē parē gac segurē nguui ni, perē lē'ēll bēchúguēll cadēnē. Lē'ē mēdzabē bēsēllu'nē lē'ēll tubi lugar catē nídi'i mēnē. ³⁰ Jesús guna'bē di'dzē lull:

—¿Chu lēl?

Lē'ēll bēquebi:

—Lēhia Chupe Mili. Zihani na na'a.

Zni guní'ill purquē zihani mēdzabē gutē la'ni ldu'ull. ³¹ Ra mēdzabē bē'nē ruēguē lu mē parē adē guēnibē'adi'i mē lē'ē rall tsa rall gabildi. ³² Tiempē ni nanú zihani guchi lu lumē shtē dani. Quēháu ra ma. Lē'ē ra mēdzabē bē'nē ruēguē lu Jesús tsa rall la'ni ldu'u ra guchi. Bēdē'ē mē permisi. ³³ Iurní bēru'u ra mēdzabē la'ni ldu'u nguui. Bēu' rall la'ni ldu'u guchi. Iurní bēllu'nē ra ma catē naquē tubi nisē ru'bē. Guzutu'u ra ma hashtē guetē la'ni nisē. Nga'li gualú ra ma.

³⁴ Ra narapē guchi iurē guná rall pē guc, guagllu'nē rall hashtē guē'dchi. Biadi'dzē rall lu ra mēnē naquērelde guē'dchi nu lu ra mē nananú lachi pē guc con ra guchi. ³⁵ Ra mēnē guagbi'a rall nia'a pē guc. Nu bēdchini rall catē nanú Jesús. Guná rall lu nguui nananú mēdzabē la'ni ldu'i. Zúbēll cula'ni Jesús. Nácull lari nu be'rquē ruadí'dzēll. Bēac za'quē shgábēll. Ra mēnē bēdzēguē' ldu'u rall. ³⁶ Grē naganá nabē'nē Jesús, biadi'dzē rall lla bē'nē mē parē bēac nguui nanapē mēdzabē la'ni ldu'i. ³⁷ Iurní grē ra mē gadareno, bē'nē rall ruēguē lu mē parē guēru'u mē ladzē rall tantē bēdzēbē rall. Iurní Jesús güe'pi la'ni barcu parē zia'ai' stubi ladē. ³⁸ Lē'ē nguui nabēru'u mēdzabē la'ni ldu'i, bē'nēll ruēguē lu Jesús parē guēdē'ē mē permisi tsanádēll lē'ē mē. Perē Jesús gunibē'a guēá'nēll lādžēll. Guní'i mē:

³⁹ —Bēabrí lídchil nu biadi'dzē grē lo quē nabē'nē Dios con lē'ēll.

Bēagžēll nu biadí'dzēll por guēdubi nezē nu guē'dchi lo quē nabē'nē Jesús con lē'ēll.

Naguzac shtsa'pē Jairo nu tubi na'a nabēga'ldē shabē Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Bēabrí mē stubi ladē rua' nisē ru'bē. Ra mēnē quēbezē lē'ē mē nu bē'nē rall recibir lē'ē mē. Rquitē ldu'u rall. ⁴¹ Iurní bēdchini tubi nguui lē Jairo. Nall tubi jēfē shtē iádu'u. Bészullíbill lu Jesús. Bē'nēll ruēguē tsa mē lídchil ⁴² purquē Jairo nápēll tubsē shtsá'pēll. Napē ntsa'pē chi'bē chupē izē. Hia rlúllēll. Iurē lē'ē Jesús zia'a, mēnē zihani guanaldē rall lē'ē mē hashtē rte'e mēnē lē'ē mē.

⁴³ Nu guanaldē tubi na'a con los de más mēnē; rllē'ē rēnēll. Hia guc chi'bē chupē izē rac llú'ull. Ni chu bē'nēdi'i gan nēáquēll. ⁴⁴ Iurní guabi'guē na'a nezē tēchi mē. Bēgá'ldēll rua' shabē mē. Lueguē gulezē rēnē nu bēáquēll.

⁴⁵ Iurní Jesús guní'i:

—¿Chu bēga'ldē shaba?

Grē mēnē guní'i:

—Ni túbidi'i.

Iurní guní'i Pedro:

—Mēsē, ra mēnē zihani quēgte'e rall lē'ēll, nu cagsini rall lē'ēll.

⁴⁶ Perē Jesús guní'i:

—Entrē de lē'ē tē nanú tubi nabēga'ldē shaba, purquē guc bē'ahia tubi mēnē bēáquēll con pudērē shtēna.

⁴⁷ Lē'ē na'a guc bē'all adē nídi'i mudē gaquin naga'chi. Iurní bēdchínill nu rchí'chill nu bészullíbill lu mē. Guní'ill delantē lu grē mēnē pēzielú bēgá'ldēll shabē mē. Guní'ill lueguē bēáquēll. ⁴⁸ Iurní Jesús guní'i lull:

—Nanē, bēáquēll purquē rialdí ldu'ul na. Bēagžē con bien.

⁴⁹ Nianá quēadi'dzē Jesús, bēdchini tubi mēnē nabēru'u lidchi Jairo. Guní'ill lu Jairo:

—Hia lē'ē shtsá'pēll gualú guti. Adē rsiú'bēdi'il más lē'ē mē.

⁵⁰ Iurē bini Jesús pē guní'i nguui ni, guní'i mē lu Jairo:

—Adē rdzēbēdi'il. Guagla'guē tsaldí ldu'ul na. Lē'ē shtsá'pēll guēáquēll.

⁵¹ Iurë guatë Jesús lidchi Jairo, gunédi'i më chu niutë catë naga'a tégulë; sulë Pedro nu Juan con shtadë nu shni'a ntsa'pë guanú më.

⁵² Grë mënë bi'ni nu bë'në rall ruidë por lë'ë tégulë. Perë Jesús guni'i lu rall:

—Adë rú'nédi'i të. Gútidi'i ntsa'pë sino naga'si ni'i.

⁵³ Bë'në rall burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús purquë hia rac bë'a rall tégulë na ntsa'pë. ⁵⁴ Iurní Jesús guna'zi guia'a tégulë. Guni'i më fuertë:

—Ntsa'pë, guashtë nga'li.

⁵⁵ Iurní lueguë bëabré gubani tégulë. Guashtë ntsa'pë lueguë. Gunibë'a Jesús të guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë. ⁵⁶ Ra shtadë ni'i guasë ldu'u rall. Perë Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadí'dzédi'i rall lo quë naguc.

9

Jesús bëshe'ldë chi'bë chupë poshtë (Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Bëtéa Jesús lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bédë'ë më pudërë parë guë nibë'a rai' grë mëdzabë; guélú rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu gunëac rai' narac llu'u. ² Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë guëni'i rai' lu mënë bëga'a iurë parë guë nibë'a Dios lë'ë rall, nu guni'i më gunëac rai' grë clasë galguidzë. ³ Guni'i më:

—Adë pë guá'adi'i të parë nezë, ni tubi bastunë ni panitë parë quë dumí, ni guetështildi guá'adi'i të. Gulë bia'a tubsë manguë gacu të cadë tubi de lë'ë të. ⁴ Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi guë'dchi. ⁵ Si talë ca nédi'i mënë gunë recibir lë'ë të, gulë bëru'u guë'dchi ni. Iurní guëdchibë të gushëguiu'u guëa' të cumë ziquë tubi sèñi de quë adë gualdídi'i ldu'u rall diza'quë shtë Dios.

⁶ Bëru'u rai'. Gua rai' por guëdubi nezë shtë ra guë'dchi. Biadi'dzë rai' diza'quë shtë Dios. Bënëac rai' narac llu'u.

Galguti shtë Juan Bautista (Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Lë'ë gubernadurë Herodes bini grë lo quë nabë'në Jesús. Bë'nëll tantë ll-gabë perë adë bédë'ëdi'ill cuendë chu na Jesús. Bëldá mënë guni'i Jesús na Juan

Bautista naguashtë ladi ra tégulë. ⁸ Stubi rall guni'i Jesús na tégulë Elías nagubani stubi. Sëbëldá mënë guni'i Jesús na tubi nabe'dë guëni'i shti'dzë Dios más guahietë perë guashtëhi' ladi ra tégulë. ⁹ Herodes guni'i:

—Lëdë lë'ëdi'i Juan ndë purquë na gunibë'ahia guagchuguë ra suldadë guëc Juan. Gúti'. ¿Perë chu na nguiu rë'? Binia zihani cusë ru'bë nabë'nëll.

Herodes guc shtu'u guënall lu Jesús.

Jesús bédë'ë nagáu más de ga'i mili mënë (Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Iurë bëabré ra poshtë, biadi'dzë rai' lu Jesús lo quë nabë'në rai'. Bia'a më lë'ë rai' tubi lugar catë nídi'i mënë cerquë rua' guë'dchi Betsaida. ¹¹ Perë iurë bini ra mënë cabezë më lugar ni, guanaldë rall lë'ë më. Nu Jesús bë'në recibir lë'ë rall con gustë. Biadi'dzë më lu rall lla gac salvar rall, nu bënëac më narac llu'u.

¹² Bëga'a iurë guna'zi guadze', iurní bédchini ra poshtë lu më. Guni'i rai':

—Gunibë'a lu ra mënë tsa rall guë'dchi lugar catë nanú mënë. Gau rall nu tsa rall descansë purquë ni tubi mënë quërdédi'i ndë'ë.

¹³ Jesús guni'i iurní:

—Gulë bédë'ë nagáu rall.

Lë'ë ra shini gusë'dë më bëquebi rai':

—Nápa'a gá'isë guetështildi con chupë mbeldë. ¿Ca lu tsasi'i na'a guetështildi gau ra mënë rë'?

¹⁴ Nanú más de ga'i mili nguiu nazuga'a. Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë guni'i lu ra mënë të subë mënë cadë grupë masiá de cincuenta mënë.

¹⁵ Zni bë'në rai'. Guzubë grë ra mënë.

¹⁶ Iurní Jesús guna'zi ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Guná më lu gube'e. Bédë'ë më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi nu belë mbeldë. Bédë'ëi' guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë. ¹⁷ Grë rall gudáu rall hashtë ca lu bielë rall. Iurní ra shini gusë'dë më bëtsadzë chi'bë chupë tēpē ra pedasë nabë'në subrë.

Bëquebi Pedro Jesús náhi' Cristo (Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸ Tubi dzë gua Jesús lë'ësë më tubi lugar. Quëadi'dzënú më Dios. Iurní bédchini ra shini gusë'dë më lu më. Guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Chu rni'i ra mënë nahia?

¹⁹ Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Bëldá ra mënë rni'i nal Juan Bautista. Sëbëldá mënë rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios más guahietë. Rni'i rall guashtël ladi ra tégulë.

²⁰ Iurní Jesús guni'i lu rai':

—Lë'ë të, ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibë'al.

Guni'i Jesús gati më perë despuësë tsashtë më

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30—9.1)

²¹ Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadi'dzëdi'i rai' na më Cristo. ²² Guni'i më lu rai':

—Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napë quë guëzac zia. Ra bëshuzi ru'bë, ra më gushë shtë iádu'u, nu ra mësë shtë lëy, guëqué guia'a rall na. Quini rall na perë dzë tsunë despuësë, tsashtëa ladi ra tégulë.

²³ Iurní guni'i më lu grë ra mënë:

—El quë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renuci prupi deseó shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na. Dzë con dzë napë quë tsanárdëll shneza. ²⁴ El quë narac shtu'u gapë vidë shtënéll, guënítil, perë el quë naguëniti vidë shtënéll purquë nall shmëna, guëbánill parë siemprë. ²⁵ Adë pë guëllu'i gunë nguii gan guëdubi guë'dchiliu nu despuësë guënítil almë shtënéll. ²⁶ Si talë chu rtu lúhi' por na nu por shti'dza iurne', zni na guëtú lua de lë'ëll iurë lë'ë na guëabría de gube'e. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë guëdchinuhia con ra ianglë. Guëlua'a llëru'bë llni nu pudërë shtë Dios iurë guëabría. ²⁷ Guldía rnia'a lu të, nanú mënë entrë lë'ë të guená rall rñibë'a Dios ziquë rëy; despuësë de ni gati rall.

Jesús guc cambi delantë lu rai'

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Gudëdë shunë dzë; bia'a Jesús Pedro nu Jacobo nu Juan. Ziazú rai' lu

dani parë guadi'dzënú Jesús Dios. ²⁹ Iurë biadi'dzënúhi' Dios, guc cambi lu Jesús delantë lu rai'. Shábi' bëac más naquichi hashtë rabtsë'in. ³⁰ Iurní guná rai' chupë nguii nabiadi'dzënú Jesús. Lë'ë rai' náhi' Moisés nu Elías. ³¹ Nanú rai' la'ni tubi shcachi nanapë llni. Quëadi'dzë rai' lla gati Jesús nu lla guëzac zi më ciudá Jerusalén. ³² Pedro, Jacobo, nu Juan nalë mbëca'ldë guna'zi lë'ë rai', perë guná rai' lu llni. Guná rai' lla guc cambi Jesús. Nu guná rai' lu chupë nguii nazunú Jesús. ³³ Nianá lë'ë chupë nguii bësëa'në rai' Jesús, guni'i Pedro lu më:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. Guëza'a na'a tsunë ranchi, tubin parë lë'ëll guëquërdël; stubin parë Moisés; stubin parë Elías.

Perë Pedro rac bë'adi'i pë guní'i'. ³⁴ Nianá quëadi'dzë Pedro, bédchini tubi shcachi nabësë'au grë rai'. Bëdzëbë ra shini gusë'dë më iurë lë'ë Moisés nu Elías nanú la'ni shcachi. ³⁵ Iurní bini rai' tubi bë nabëru'u la'ni shcachi. Guni'i bë:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gudilia lë'i'. Gulë bëquë diaguë shtí'dzi'.

³⁶ Despuësë gualú guni'i bë, guná rai' lë'ësë Jesús zúga'a. Ra shini gusë'dë më adë biadi'dzëdi'i rai' lu sa' rai' por tubi tiempë lo quë naguná rai' guëc dani.

Bënëac Jesús tubi ngulë'në; nanú mëdzabë la'ni ldu'i'

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Brëgue'lë stubi dzë bietë rai' lu dani. Iurní zihani mënë bédchini lu Jesús. ³⁸ Ladi ra mënë ze'dë tubi nguii. Guní'ill fuertë:

—Mësë, bë'në favurë, gude'e guená shinia, pues tubsë ni'i napa. ³⁹ Nanú tubi mëdzabë narguitsuë' lë'ëll. Rdchibi mëdzabë lë'ëll. Rushtiall nu rru'u bëchini rua'll. Rzianë mëdzabë lë'ëll nu iurë zia'a mëdzabë, rdzaguë lga'na. ⁴⁰ Hia bëna ruëguë lu ra shini gusë'dël parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u shinia, perë adë bë'nëdi'i rai' gan.

⁴¹ Jesús guni'i lu ra mënë:

—Lë'ë të mënë nadë rialdídí'i ldu'i' na, naguëdchi ldu'u të. ¿Hashtë guc guëbezënuhia lë'ë të parë tsaldí ldu'u të? ¿Blac tiempë guca pacënci con lë'ë të? Guaglli'i shínil ndë'ë.

⁴² Iurë guabi'guë ngulë'në, lë'ë mëdzabë bëru'ldë ngulë'në lu guiu'u. Nu bësë'sëll ngulë'në, perë Jesús guni'i guëc mëdzabë fier, nu bënëac më lë'ë llguë'në. Iurní Jesús bédë'ë ngulë'në guia'a shtádëll. ⁴³ Grë ra mënë bëdzëguë' ldu'u rall por llëru'bë pudërë shtë Dios.

Stubi vësë guni'i Jesús lla gáti'
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Nianá rdzëguë' ldu'u ra mënë lo quë nabë'në Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁴ —Gulë bëquë diaguë naguënia'a lu të iurne', nu adë réa'ldëdi'i ldu'u të shti'dza. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë gaca intriegu guia'a ra mënë parë quini rall na.

⁴⁵ Perë ra shini gusë'dë më adë guc bë'adi'i rai' lo quë naguni'i Jesús purquë naga'chi na di'dzë ni nu adë guasëdi'i rai' pë runë cuntienë di'dzë shtë Jesús. Nu bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

Chu na más më ru'bë
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Ra shini gusë'dë më guzublú quëdildi di'dzë rai' chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'. ⁴⁷ Jesús bédë'ë cuendë pë llgabë quëhunë rai' la'ni ldu'u rai'. Iurní bëzú Jesús tubi llguë'në culá'ni'. ⁴⁸ Guni'i më lu rai':

—El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë ndë'ë purquë rac shtu'u mënë ni na, también na quëhúnëll recibir. Nu mizmë tiempë quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na. El quë quëhunë sirvë lu sáhi' entrë lë'ë të, ni na más më ru'bë lu Dios.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi nguiu; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rní'ill lël parë guënbë'all ra mëdzabë. Iurní lë'ë na'a gunibë'a na'a lull adë guëgúdi'ill mëdzabë purquë adë rsënúdi'ill lë'ë hia'a.

⁵⁰ Perë Jesús guni'i:

—Bédë'ë sí, gull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Bien quëhúnëll. El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a.

Jesús guni'i guëc Jacobo nu Juan

⁵¹ Bëdchini tiempë parë tsepi Jesús gube'e. Zia'a më nezë parë Jerusalén. Adë bëdzëbëdi'i më. ⁵² Bëshe'ldë më bëldá nguiu parë tsa rall guë'dchi Samaria. Guagna'bë rai' pusadë parë guëquërelde rai'. ⁵³ Perë ra më guë'dchi shtë Samaria, adë gunëdi'i rall nihunë rall recibir lë'ë më purquë guc bë'a rall zia'a më nezë parë Jerusalén. ⁵⁴ Iurë Jacobo nu Juan guná rai' nëdi'i mënë shtë Samaria gunë rall recibir lë'ë Jesús, guni'i rai' lu më:

—Dadë, ¿gu rac shtú'ul guënbë'a na'a të guëdchini gui'i lu gube'e parë tsequi ra më Samaria ziquë bë'në Elías guahietë?

⁵⁵ Iurní Jesús bëdchigrë lúhi'; guní'i' guëc rai':

—Llgabë narunë të nádi'i bien. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; rac shtú'udia'a tsa mënë gabildi sino rac shtua'a gac salvar mieti.

⁵⁶ Iurní zia'a rai' stubi guë'dchi.

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús
(Mt. 8.19-22)

⁵⁷ Iurní ziazú rai' tubi nezë, tubi nguiu guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë'ël ancalë ca tsal.

⁵⁸ Guni'i Jesús lull:

—Ra ma lachi napë catë rga'si ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë shtë ma lu hiaguë. Perë na nápëdia'a lidcha ca rga'sia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

⁵⁹ Iurní Jesús guni'i lu stubi nguiu:

—Gude'e naldë na ziquë shmëna.

Perë guni'i nguiu ni:

—Nia Dadë, perë bëne'e permisi de-spuësë de gati shtada, iurní sënalda lë'ël.

⁶⁰ Jesús repi lull:

—Nanú mënë nadë rialdídi'i ldu'u rai' shti'dza parë guëca'chi rall ra tëgulë. Lë'ël lueguë biadi'dzë lu ra mënë lla mudë gac salvar rall.

⁶¹ Iurní stubi nguiu guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë'ël perë runa ruëguë lul, bëne'e permisi tsahia lidcha primërë, guna despedir shfamilia.

⁶² Jesús guni'i lull:

—El quë naná ziquë naraa'në lachi perë rbi'all nezë téchill, adë rllu'i'idi'ill parë tsutëll catë rnibë'a Dios. Adë chu guëni'idi'i nguii ni nall shmëna.

10

Bëshe'ldë Jesús setenta shmënë më

¹ Gudëdë stubi tiempë; iurní gudili Dadë Jesús setenta nguii. Bëshe'ldë më lë'ë rai' lu grë ra guë'dchi catë rac shtu'u më tsa më despuësë. Chupë nguii bëshe'ldë më tubi ladë. Chupë nguii bëshe'ldë më stubi ladë. Grë rai' gua. ² Guni'i më lu rall:

—Ra mënë shtë guë'dchiliu na ziquë lachi con ganza'quë perë du'psë na el quë narunë dchi'ni. Por ni gulë guna'bë lu Dios guëshe'ldë më más nagunë dchi'ni. ³ Gulë gua. Rshe'lda lë'ë të ziquë lli'li lu ra ma dushë; mënë humildë entrë mënë dzabë. ⁴ Adë guá'adi'i të bëdu shtë dumí. Adë guá'adi'i të bëdu lari. Adë guá'adi'i të rachi. Adë gac ldë'ë të lu nezë parë guadi'dzënú të mënë. ⁵ Iurë guëdchini të lidchi mënë, gulë bë'në saludar ra mënë. Gulë guni'i lu rall: “Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios”. ⁶ Si talë quërelde nguii ndë nagunë recibir bendición shtënë, cuezënú bendición con lë'ëll; perë si talë guëqué guiá'all bendición ni, guëabré guëa'në bendición parë lë'ëll stubi. ⁷ Gulë tsagla'guë cuezë të mizmë hui'u ni catë bë'në mënë recibir lë'ëll. Gulë gau narne'e rall gau të. Gulë bii' lo quë narne'e rall purquë zni na el quë narunë dchi'ni; nápëll dereché gaul lu mellë shtë lamë shtëhi'. Adë rnítidi'i të tiempë zia'a të zihani lidchi mënë. ⁸ Iurë guëdchini të lu guë'dchi catë runë ra mënë recibir lë'ëll të, gulë gau lo quë narne'e rall gau të. ⁹ Gulë bënëac ra nanapë galguidzë. Gulë guni'i lu mënë shtë guë'dchi: “Hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guëribë'a më lë'ë të”. ¹⁰ Perë si talë guëdchini të lu guë'dchi catë adë rúnëdi'i mënë recibir lë'ëll të, gulë tsa grë nezë shtë guë'dchi. ¹¹ Gulë guni'i: “Gushëguiu'u naquë guëa' na'a, guëdchibë na'a ziquë sëni cuntrë lë'ëll të, të gac bë'a të bédchini na'a nu guni'i na'a lu të bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guëribë'a më lë'ë të”. ¹² Rnia'a lu të iurë ze'dë guëdchini juici shtë Dios, ra

mënë shtë guë'dchi nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, gunë Dios cashtigu lë'ë rall más quë mënë shtë ciudá Sodoma.

Prubi ra mënë narialdidi'i ldu'i (Mt. 11.20-24)

¹³ 'Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín nu Betsaida, purquë adë gualdidi'i ldu'u të na. Si talë nihuna milagrë lu mënë shtë guë'dchi Tiro nu Sidón cumë bëna entrë lë'ëll të, niabré ldu'u rall con Dios. Niasubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë sëni de quë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. ¹⁴ Por ni, iurë guëshe'ldë Dios juici guëc ra mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ëll të. ¹⁵ Nu rnia'a lu të mënë shtë Capernaum, llua'a të na të mënë nabë'në ldai' Dios guëc të perë guëtia'a Dios lë'ëll të lu cashtigu shtë gui'i.

¹⁶ Guni'i më lu setenta shmënë më:

—El quë narzu'bë diaguë shti'dzë të, también rzu'bë diaguëll shti'dza. El quë narquë guia'a lë'ëll të, rquë guiá'all na. Nu mizmë tiempë rquë guiá'all el quë nabëshe'ldë na.

Bëabré ra setenta shmënë më

¹⁷ Gua ra setenta shmënë Jesús. Rquitë ldu'u rai'. Guni'i rai' lu Jesús:

—Dadë, guni'i na'a lël parë guëgú na'a mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzë na'a.

¹⁸ Guni'i Jesús lu rai':

—Vencidë na Satanás. Gunahia lu Satanás iurë bëquëldi Dios lë'ëll; guláguëll ziquë tubi ray shtë nguzi'u. Guláguëll dizdë gube'e catë quëbezë Dios hashtë guetë. ¹⁹ Guná, bënehia pudërë parë guélú të guëc ra serpientë nu nillë. Napë të pudërë gunë të gan lu Satanás. Adë pë gáquëdi'i të. ²⁰ Perë guná, adë rquitëdi'i ldu'u të purquë rzu'bë diaguë mëdzabë shti'dzë të sino quë gulë bëquitë ldu'u të purquë nasalvar të. Lë të naescritë lu gube'e.

Bëquitë ldu'u Jesús (Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ La'ni mizmë iurë Jesús bëquitë ldú'i' por pudërë shtë Espíritu Santo. Guni'i më lu Dios:

—Shtada, dushquíllil, rnibë'al gube'e nu guë'dchiliu. Quëhuna alabar lë'ëll. Bëluá'al

shti'dzël lu mënë humildë, rac bë'a rall. Perë nacahi shti'dzël bë'nël parë ra mënë narni'i na rall më ru'bë, nu parë ra mënë narianaldë tëchi llgabë nguui. Zni bë'nël, Dadë, purquë zni rac shtú'ul gac.

²² Guni'i më lu ra mënë:

—Shtada bëne'e grë ra cusë guahia. Ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bë'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bë'ahia chu náhi'. Nahia shini më, nu gunguë bë'a mieti Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguui ni Shtada.

²³ Iurní guni'i më lu lë'së ra shini gusë'dë më:

—Nalë bë'në l dai' Dios lë'ë mënë nariasë lo quë nariasë të. ²⁴ Zihani mënë nabi-adi'dzë shti'dzë Dios nu rëy naguquërdë guahietë, gac shtu'u rai' guená rai' lo quë narná të, perë gunádi'i rai'. Gac shtu'u rai' guini rai' lo quë narini të perë bínidi'i rai' di'dzë ni.

Comparaciuni shtë tubi samaritano nabë'në bien

²⁵ Tubi narlua'a lëy shtë Moisés bédchínill lu Jesús parë guët'dëll tubi prëbë lë'ë më. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë rní'il lla guna parë gac salvara?

²⁶ Jesús bëquebi:

—¿Pë rni'i lëy shtë Dios? ¿Lla rní'il quëgni'i lëy?

²⁷ Guni'i nguui iurní:

—Naná escritë: “Gulë gac shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldú'ul. Gulë gac shtu'u Dios con guëdubi almë shtë të, nu con guëdubi fuersë shtë të. Gulë gac shtu'u Dios con guëdubi shgabë të.” Nu rni'i lëy shtë Dios: “Gulë gac shtu'u grë sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël”.

²⁸ Jesús guni'i lull:

—Bien rní'il. Si talë gúnël cumplir lo quë naná escritë, guëbanil parë siemprë.

²⁹ Perë lë'ë nguui rac shtu'u guëni'i mënë bien de lë'ëll. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Chu na sahia?

³⁰ Jesús bëquebi con comparaciuni rë':

—Tubi nguui bërú'ull Jerusalén parë zia'all guë'dchi Jericó. Terciuni bërú'ul nguba'në lu nezë. Gulaa'në rall grë nanuá'all hashtë nu shábëll. Bëd'ë

nguba'në galnë lë'ëll, iurní bësëa'në rall lë'ëll hia mërë niátill. ³¹ Guzac tubi bëshuzi bédchini catë naga'a nguui ni. Iurë guná bëshuzi lu nguui, gudëdë bëshuzi stubi nezë. ³² Nu tubi më levita narunë compa'ni lë'ë bëshuzi la'ni iádu'u, bédchínill; gunall lu nguui naga'a nezë. Lë'ë quë lë'ë stubi nezë gudëdëll. ³³ Perë tubi nguui shtë guë'dchi Samaria zia'a mizmë nezë ni. Gunall lu nguui naga'a. Bëga'a ldú'ull lë'ë nguui. ³⁴ Iurní guabí'guëll lu nguui, nu bë'nëll rumëdi lu ridë. Bëtiá'all sèiti con vini nu bëshí'ill tubi lari lu ridë. Bédchí'bëll nguui ni tëchi ma nanuá'all. Guanull lë'ë nguui catë rëa'në nguui pusadë. Ndë bë'nëll compa'ni naná ridë. ³⁵ Stubi dzë nabrëgue'lë, iurë lë'ë samaritano guzia'a, gulull chupë dumí bédchichi. Bëd'ëll cua'a nashtënë pusadë. Nu guní'ill: “Gupë nguui rë'. Si talë gúnël gashtë más, na guëguilla iurë guëabria.”

³⁶ Guni'i Jesús lu narlua'a lëy:

—Guni'i lua, de tsunë nguui naguná lu nguui naguc ridë por ra nguba'në, ¿chu gac shtu'u lë'ë sáhi'?

³⁷ Guni'i mësë shtë lëy:

—El quë nabëga'a ldu'u naná ridë.

Iurní guni'i më lull:

—Zni lë'ël, guaguë'në ziquë bë'në më samaritano.

Gua Jesús lidchi Marta nu María

³⁸ Guagla'guë zia'a Jesús nezë con ra mënë. Bédchini më tubi guë'dchi catë quërdë Marta nu bédëll María. Bë'në rai' recibir lë'ë Jesús lidchi rai'. ³⁹ María guzubë guëa' Dadë Jesús parë guëquë diágui' shti'dzë më. ⁴⁰ Marta rquëdi'ni ldú'ull tantë dchi'ni nanú la'ni hiu'u. Guabi'guë Marta lu Jesús, nu guní'i':

—Dadë, ¿pëzielú béd'ël permisi guzubë belda guëa'l? guëquë diáguëll shti'dzël, nu tubsia quëhuna dchi'ni. Guni'i lull gúnëll compa'ni na.

⁴¹ Guni'i Jesús lu Marta:

—Marta, Marta, nalë rquëdi'ni ldú'ul por dchi'ni nananú; adë rbedchí'di'ni ldú'ul. ⁴² Tubsë cusë rqui'ni. María gudili lo mejurë. Adë chu guëdchisú lo quë nanápi'.

11

Jesús bëluá'ai' lla guëna'bë mënë lu Dios
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Guzac Jesús biadi'dzënúhi' Dios. Iurë gualú, tubi shini gusë'dë më guni'i lu Jesús:

—Dadë bëluá'a lë'ë na'a tubi oraciuni ziquë Juan Bautista bëluá'ai' mënë shtëhi' lla guëna'bë rai' lu Dios.

² Jesús guni'i:

—Iurë ruadi'dzënú të Dios, gulë guni'i: Nal Shtadë na'a; rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall alabar lë'ël.

Rac shtu'u na'a guëribé'al grë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

Rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall lo quë narac shtú'ul igual ziquë ra ianglë lu gube'e rzu'bë diaguë rai' shtí'dzël.

³ Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

⁴ Bë'në perdunë duldë shtë na'a purquë runë na'a perdunë el quë narunë mal cuntrë lë'ë na'a.

Adë rdë'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldaguë na'a lu duldë.

⁵ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Si talë nápël tubi amigu, nu tsal lídchill guërudë gue'lë. Guëni'il lúhi': “Amigu, bë'në prështë tsunë guëtështildi ⁶ purquë tubi amigu bëdchini zitu. Nápëdia'a pë gaul.” ⁷ Perë amigu shtënell guëquëbill dizdë la'ni hiu'u zndë'ë: “Adë rsiú'bëdi'il na; në'au puertë rua' lidcha. Grë na'a naga'si na'a. Nídi'i mudë guënehia narac shtú'ul.” ⁸ Rnia'a lu të, mënë ni na amigu shtënell perë aunquë adë nëdi'ill guënë'ell lo quë narquí'nil purquë nal tubi amigu, perë si talë tsagla'guë guëná'bëru'ul, lë'ëll tsashtëll; guënë'ell lo quë narquí'nil. ⁹ Rnia'a lu të, gulë bë'në zni. Gulë guagla'guë guëna'bë të lo quë narac shtú'ul, iurní guëne'e më ca'a të. Gulë tsagla'guë quili të, të guëdzëlë të. Gulë bësédchi rua' puertë hashtë guëlla'lë puertë. ¹⁰ Grë mënë narna'bë lu Dios, gúnëll recibirin. Grë mënë narguili, guëdzelin. Grë mënë narsédchi rua' puertë, guëna'll lla rlla'lë puertë parë lë'ëll.

¹¹ 'Lë'ë të naná shtadë llguë'në, si talë shínil guëná'bëll belë mbeldë gaul, ¿pë zëdë'ël tubi mbe'ldë cá'all? Aquëdi'i. ¹² Si talë guëná'bëll tubi dchitë gaul, ¿pë zëdë'ël

tubi nillë? ¹³ Si talë lë'ë të naná mënë mal, perë rac të guëdë'ë të cusë za'quë ca'a ra shini të, mucho más guëne'e Shtadë të naquëbezë gube'e lë'ë Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të si talë tsagla'guë rná'bël lu më.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldu'i'
(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

¹⁴ Guzac tubi dzë Jesús cagúhi' tubi mëdzabë gu'pë nananú la'ni tubi nguii. Ruadi'dzëdi'ill. Perë iurní bëru'u mëdzabë, bien ruadi'dzë nguii. Ra mënë bëdzëguë' ldu'u rall. ¹⁵ Perë bëldá rall guni'i:

—Rgu Jesús mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

¹⁶ Sëbëldá mënë bëtë'dë rall prëbë lë'ë më, nihunë më lo quë nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall, ziquë tubi sëñi de quë na më shini Dios. ¹⁷ Guc bë'a më llgabë naquëhunë rall. Guni'i më:

—Si talë guërudë shmënë gobiernë rdildi cuntrë mizmë gobiernë, tsalú gobiernë. Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. ¹⁸ Nu Satanás si talë Satanás nadivididë mizmë lë'ëll, tsalú pudërë shtënell. Cagnia'a ndë'ë purquë rni'i të rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú. ¹⁹ Si talë rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú, ¿chu runë compaño ra mënë entrë lë'ë të nargú mëdzabë la'ni ldu'u mënë? Lë'ë nargú mëdzabë entrë lë'ë të, guëni'i rall lu të chu bëne'e pudërë guahia parë rguhia mëdzabë, nu guëni'i rall runë të mal llgabë. ²⁰ Perë si talë con pudërë shtë Dios, rguhia mëdzabë la'ni ldu'u mënë, hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guëribé'ai' lë'ë të.

²¹ 'Si talë tubi nguii putëntë quëhápëll bien lídchill con gui'bë narguini mënë, pues grë nanapë nguii ni nasegurë. ²² Perë si talë guëdchini stubi nguii más fuertë nu gúnëll gan lu primërë nguii, iurní guëgull grë nanapë primërë nguii nu rtë'tsëllin entrë ra shmënëll. Ra gui'bë naná rialdí ldu'u primërë nguii, hia na rahin guia'a stubi nguii.

²³ 'El quë nanëdi'i guëni'i favurë de na, nall cuntrë de na. El quë nadë rtëádi'i mënë lua, na ziquë tubi narsëllu'në mënë lua.

Tubi mēdzabē nabēabrí catē bēru'ull
(Mt. 12.43-45)

²⁴ Guagla'guē guni'i Jesús:

—Iurē bēru'u mēdzabē la'ni ldu'u nguui, riazēll catē nídi'i nisē. Rguílill catē cuézēll perē adē rdzélēdi'ill lugar. Iurní rní'ill: “Guēabrí ldu'u mēnē catē bērua'a”.
²⁵ Bēdchini mēdzabē. Bēdzélēll ziquē tubi hiu'u bien arregladē nu limpi. ²⁶ Iurní tsalli'i mēdzabē gadchi mēdzabē más mal quē lē'ēll; riutē rall la'ni ldu'u nguui ni. Bēa'nē nguui ni con gadchi mēdzabē, lēdē tūbsēdi'i mēdzabē. Más mal bēa'nē nguui ni.

Ra narquitē ldu'u de verdá

²⁷ Iurē cagni'i mē ra di'dzē rē', tubi na'a nazú entrē ra mēnē zihani guní'ill fuertē lu mē:

—Dichusē na gullanē lē'ēl, nu bēgá'dchill lē'ēl.

²⁸ Jesús guni'i:

—Más bien na el quē narquē diaguē di'dzē shtē Dios nu rzu'bē diáguēll shtí'dzi'.

Ra mēnē mal guna'bē rall gunē mē tubi milagrē lu rall

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹ Zihani mēnē bēdchini; bēdēá rall lu Jesús. Guni'i mē lu rall:

—Nalē mal na mēnē tiempē ne'. Cagna'bē rall tubi sēñi shtē Dios. Cagna'bē rall guna tubi milagrē. Ni tubi cusē ru'bē guēná rall, sulamēntē tubi cusē ziquē naguzac tiempē shtē Jonás guēná rall. ³⁰ Ziquē guc Jonás tubi sēñi parē ra mēnē shtē Nínive de quē gac cumplir shti'dzē Dios, nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu gáqui' sēñi parē ra mēnē nanabani ne'. ³¹ Iurē gac juici shtē Dios, lē'ē reina nagunibē'a ladzē Sur, tsasuldill nu gúnēll juzguē mēnē nanabani iurne', na rall culpablē purquē na'a ni bidē guēná lē'ē Salomón parē guēquē diáguēll shti'dzē Salomón. Gulē guná, hia bēdchini tubi más mē ru'bē quē Salomón. ³² Nu zac ra mēnē naguquērdē guē'dchi Nínive, tsasuldí rall lu juici con ra mēnē naquērdē ne'; nu guēni'i ra mēnē shtē Nínive, ra mēnē nanabani ne' na rall culpablē purquē ra mēnē shtē Nínive, iurē bini rall shti'dzē Jonás, bēabrí ldu'u rall con Dios. Gulē guná, hia bēdchini tubi más mē ru'bē quē Jonás.

Lintērnē parē almē shtē tē
(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ 'Ni tubi mēnē rsēu'ldēdi'ill llni la'ni lintērnē nu despuēsē tsagcá'chill lintērnē lugar naga'chi. Adē guētá'udi'ill lintērnē con tubi tēpē. Perē guēzu'bēllin guia'a parē el quē natsutē la'ni hiu'u guēzianí. ³⁴ Slul na ziquē tubi lintērnē. Si talē naza'quē slul, nápēl llni guēdubi la'ni ldú'ul. Perē si talē rac ll'u'u nacahi slul, nápēdi'i tē llni. ³⁵ Gulē bē'nē llgabē bien si talē llni nanapē tē adē nahin nacahi. ³⁶ Iurē nanú llni guēdubi la'ni ldu'u tē, ni tubi partē nacahi; na ziquē tubi lintērnē narzianí lu nacahi.

Jesús guni'i guēc ra fariseo nu mēsē shtē lēy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Nianá caglua'a Jesús ra mēnē, tubi fariseo bē'nē invitar gau mē lidchi fariseo. Gua mē lidchi fariseo nu guzubē mē lu mellē. ³⁸ Guná fariseo zubē mē lu mellē perē adē gudíbidí'i mē guia'a mē ziquē na custumbrē religiūsē. Guasē ldu'u fariseo. ³⁹ Iurní guni'i Dadē Jesús lu fariseo:

—Lē'ēl con los de más fariseo na tē ziquē trashtē narí'etidi'i. Rguibi tē bien ladi ra trashtē ziquē custumbrē religiūsē, perē la'ni ldu'u tē nanú zihani maldá. Rzebi ldu'u tē pē shtē mēnē. ⁴⁰ Tuntē na tē. Dios bēntsa'u lē'ē nguui nezē fuērē nu nezē la'ni. ⁴¹ Gulē bēdē'ē nanapē tē ca'a mēnē. Gulē gac tē mēnē za'quē, iurní grē cusē na limpi parē lē'ēl.

⁴² 'Prubi de lē'ē tē fariseo; caguilli tē lo quē narunē tucarē ca'a Dios hashtē ra plantē namás mitu'nē, perē ra cusē ru'bē adē rúnēdi'i tē cumplir. Rúnēdi'i tē tratē bien con sa' tē. Nu rac shtú'udi'i tē Dios. Runē tucarē gunē tē cumplir cusē rē' nu los de más mandamientē shtē Dios.

⁴³ 'Prubi de lē'ē tē fariseo. Nalē rac shtu'u tē guēzubē tē primērē asientē la'ni iádu'u. Rquitē ldu'u tē iurē mēnē runē rall saludar lē'ē tē con zihani rēspēti catē rdēá mēnē.

⁴⁴ 'Prubi de lē'ē tē. Na tē ziquē ra ba'a naga'chi catē bēga'chi tēgulē. Ra mēnē rdēdē rall guēc ra ba'a perē rdē'ēdi'i rall cuendē blac fier na lugar ni.

⁴⁵ Iurní tubi mēsē narlua'a lēy guní'ill lu mē:

—Mësë, nu zac cagní'íl guëc na'a por di'dzë rë'.

⁴⁶ Jesús guni'i:

—También prubi de lë'ë të mësë shtë lëy purquë quëhunë të obligar ra mënë gunë rall zihani costumbrë. Nahin ziquë tubi carguë në'ë, perë lë'ë të adë rldísidi'i tēhin ni siquierë con tubi shcuënë të.

⁴⁷ Prubi de lë'ë të. Rza'a të capillë shtë ra profetë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Shtadë guë'lú të gudini rall ra profetë ni. ⁴⁸ Na të testigu gudini ra shtadë guë'lú të lë'ë ra profetë, nu na të de acuerdë con lo quë nabë'në rall purquë rza'a të capillë shtë ra profetë. ⁴⁹ Por ni la'ni librë nanua'a sabiduría shtë Dios rni'i: “Guëshe'lda profetë nu poshtë lu ra mënë perë quini mënë bëldá ra nabëshe'lda, gati rai'. Sëbëldá rai' guëzac zi mënë.” ⁵⁰ Perë rnia'a lu të, gunë Dios juzguë ra mënë tiempë ne' por grë maldá nabë'në ra mënë cuntrë ra profetë dizdë bécue'shtë më guë'dchiliu. ⁵¹ Ra mënë nanabani ne' na rall culpablë por galguti shtë Abel nu por galguti shtë grë më za'quë, hashtë galguti shtë Zacarías, el quë nagudini mënë entrë iádu'u nu bécu'guë. Gunë më juzguë lë'ë të por grë ra cusë rë'.

⁵² Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy purquë napë të liahi parë gac bē'a lla gac salvar mënë perë adë nēdi'i tsuté të shnezë Dios nu adë nēdi'i të tsuté mënë shnezë më; gac rall shmënë më.

⁵³ Nianá cagni'i më ra cusë rë', ra mësë shtë lëy nu ra fariseo bēldēnú rall Jesús. Bēdchi'bē rall zihani di'dzë guëc më. Gudildi di'dzë rall të guëni'i më cusë mal. ⁵⁴ Bētē'dē rall prēbē lē'ë më parē ldaguë më lu trampë shtë rall. Mudë ni gudili rall parē gunë rall acusar lē'ë më lu gobiernë rumanë.

12

Gulë gupë cuidadë ra mënë falsë

¹ Tiempë ni bēdēá zihani mili mënë hashtë rte'e sa' rall. Jesús guzublú guni'i më lu ra shini gusē'dē më, primērë lu rai':

—Gulë gupë cuidadë enseñansë shtë ra fariseo. Na rall falsë. Enseñansë shtë rall rrē'tsē ziquë levadurë la'ni nacubē. ² Lo quë nanú la'ni ldu'u mënë guëru'u lu llni. Grë cusë naga'chi napë quë gac bē'a mënë.

³ Grë lo quë narni'i të lu nacahi, guini mënë lu llni. Lo quë narni'i të naga'chi nu lo quë naruadi'dzë të la'ni hiu'u catë nē'au, gac bē'a mënë. Guëabré guadi'dzë mënë fuertë shti'dzë të lu ra mënë.

Guni'i Jesús: “Adë rdzëbēdi'i të lu mënë” (Mt. 10.28-31)

⁴ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Na të amigu shtëna. Rnia'a lu të adë rdzëbēdi'i të mënë narguini cuerpë perë nápēdi'i rall pudērë gunë rall más cusë cuntrë lē'ë të. ⁵ Perë na guënia'a lu të chu guëdzëbē të lúhi'. Náhi' el quë despuësë quíni' lē'ël, nápi' pudērë parē guëshē'ldi' lē'ël gabildi. Rnia'a lu të stubi, gulë bēdzëbē lē'i'.

⁶ Rdu ga'i ma'ñi por chupë dumí bi'chi. Perë Dios rēagná ldú'i' lē'ë ra ma. ⁷ Nu napë më cuendë bēldá guitsë guëc të zubë cadë de lē'ë të. Adë rdzëbēdi'i të lo quë quëhunë mënë cuntrë lē'ë të; más lasac të quë zihani ma'ñi.

El quë narni'i lu ra mënë nall shmënë Jesús

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Rnia'a lu të, si talë rni'i të lu ra mënë na të shmēna, guënia'a lu ra ianglë shtë Dios na të mënë shtëna. Nahia nguii nabëshe'ldē Dios lu guë'dchiliu. ⁹ Perë si talë guëni'i të lu ra mënë adë nádi'i të shmēna, iurni guënia'a lu ra ianglë nádi'i të mënë shtëna.

¹⁰ Nahia nguii nabëshe'ldē Dios lu guë'dchiliu. El quë narni'i didzabē cuntrë na, gac gunë Dios perdunē lē'ël; perë si rni'íl didzabē cuntrë Espíritu Santo, gúnēdi'i më perdunē lē'ël.

¹¹ Iurē gua'a mënē lē'ë të lu ra gobiernë u lu ra juési u lu ra narunē juzguë la'ni iádu'u, adē rúnēdi'i të llgabē pē guëni'i të lu rall, lla guëquebi të parē guëru'u të, ¹² purquë mizmē iurē ni Espíritu Santo guëluá'ai' lē'ë të pē guëquebi të lu rall.

Comparaciuni shtë nguii ricu perē natúntēll

¹³ Iurni tubi mënē nabēru'u ladi mënē zihani, guni'ill lu Jesús:

—Mësë, bē'nē favurē; guni'i lu bēcha guënë'ell herenci narunē tucarē cahia.

¹⁴ Perē Jesús guni'i lull:

—Rúnëdi'i tucara nihuna juzguë entrë lë'ë të. Ni tubi të bënëdi'i nombrar na parë qui'dza herenci shtënë të.

¹⁵ Guagla'guë guni'i më lu ra mënë:

—Gulë gupë mizmë lë'ë të parë adë rzëbidi'i ldu'u të ra cusë shtë guë'dchiliu. Galërquitë ldu'u nguiu ze'dë de Dios, lëdëdi'i por cusë zihani nanapë nguiu lu guë'dchiliu.

¹⁶ Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiu ricu. Shguiú'ull bënëdi'i tubi bënë ganza'quë. ¹⁷ Bënëdi'i llgabë: “Lla guna con tantë llubë. Nídi'i lugar parë cuetsá'uhin.” ¹⁸ Guní'ill: “Guëchilia hiu'u catë cuetsa'u llubë. Guëzá'ahia stubi más naru'bë, cuetsa'u llubë la'ni con grë cusë nanapa. ¹⁹ Mizmë na runa llgabë, nanú sufsientë por zihani izë. Gúnëdia'a dchi'ni lachi; más bien guëbeza lidcha. Gáuha; gua' vini. Guëquitë ldua'a.” ²⁰ Nianá quëhúnëll llgabë, guni'i Dios lull: “Tuntë nal. Gue'lë ne' gátill. Ra cusë nabëtëal, ¿chu gac nashtënë rahin?” ²¹ Zni na grë ra nguiu nartëá zihani cusë parë mizmë lë'ëll perë nápëdi'ill cusë nalasac lu Dios.

Quëhapë Dios shíni' (Mt. 6.25-34)

²² Tambiën guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Rnia'a lu të, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të parë guëbani të, ni por shabë të nagacu të. ²³ Vidë shtë të na más lasac quë nagáu të. Cuerpë shtë të más lasac quë shabë të. ²⁴ Gulë guná, ziquë ra ma riegü adë rcabnídi'i ma llubë. Adë riaglí'idi'i ma cusechë lachi cuetsa'u mahin la'ni hiu'u. Perë Dios rgáuhi' ra ma. Lë'ë të lasac të más quë ra ma'ñi. ²⁵ ¿Chu de lë'ë të por tantë rúnëll llgabë guëbánil tubi dzë más? ²⁶ Si talë gáquëdi'i gunë të ra cusë mitu'në, ¿pëzielú runë të llgabë por ra cusë ziquë nagáu të u nagacu të?

²⁷ Gulë guná, lla riaru'bë ra guë'ë. Adë rúnëdi'i rahin dchi'ni. Adë rtí'bidi'i rahin, perë rëy Salomón con guëdubi galëlujë shtëhi', bënëdi'i gan niácuhi' ziquë ra guë'ë lachi. ²⁸ Gulë guná, lë'ë të narialdí ldu'i du'pë, chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë gli guëbidchi guë'ë nu

tsahin lu gui'i. Mucho más guëne'e më narqui'ni të. ²⁹ Adë rianaldëdi'i të tëchi ra cusë pë gau të, pë gu të; adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por ra cusë rë'. ³⁰ Ra mënë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rianaldë rall tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu, perë lë'ë të napë të Shtadë të. Runë më cuendë grë nicidá nanapë të. ³¹ Primëre gulë guanaldë tëchi narac shtu'u Dios. Na më rëy. Iurní guëne'e më grë cusë narqui'ni të parë guëbani të.

Gulë bëcuetsa'u tesurë la'ni gube'e (Mt. 6.19-21)

³² 'Na të du'pë mënë narianaldë tëcha ziquë ra lli'li narianaldë tëchi vëquërë. Adë rdzëbëdi'i të purquë Shtadë të gudili lë'ë të, të guëni'bë'a të catë na më rëy. ³³ Gulë bëtuu' nanapë të ca'a mënë dumí, el quë nabënëpëdi'i. Gulë gapë të panitë nadë rú'shidi'i con dumí nadë rialúdi'i; quiere decir, tesurë lu gube'e. Ndë ni tubi nguba'në riutëdi'i. Nídi'i ma naráu panitë parë tsaluhin. ³⁴ Catë nacuetsa'u tesurë shtënëll, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Gulë gac të preparadë

³⁵ Gulë gac listë nu preparadë guëdubi tiempë, ziquë nguiu nalli'i lá'ni' parë dchi'ni, ziquë mënë nanua'a lintërnë naquë lli. ³⁶ Gulë gac ziquë ra muzë naquëbezë lamë shtë rall. Gua lamë lidchi sa'a. Ra muzë naná listë parë guësha'lë rall puertë lueguë, iurë rsëdchi lamë rua' puertë; ³⁷ rquitë ldu'u ra muzë si nabani rall iurë lë'ë lamë guëdchini, purquë rnia'a lu të de verdá, guëru'u shumbrelë lamë nu guëni'i lamë lu ra muzë: “Gulë guzubë lu mellë”. Iurní lë'ë lamë gúnëll sirvë lu rall, gau rall. ³⁸ Si talë guëdchini lamë guërudë gue'lë; si talë guëdchini lamë ze'dë grëgue'lë nu guëdzëlë lamë lë'ë ra muzë quëbezë rall, hia nabani rall; rquitë ldu'u ra muzë iurní. ³⁹ Nanë të bien si talë niac bë'a nashtënë tubi hiu'u pë iurë guëdchini nguba'në lídchi', zúga'a nguiu ni listë. Nëndi'ill tsuté nguba'në lídchill. ⁴⁰ Nu zac lë'ë të napë quë gac të listë purquë adë nápëdi'i të cuendë ca iurë guëdchinia stubi. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia iurë rni'i të runë faltë parë guëdchinia.

Muzë nabënë nu muzë mal
(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Iurni guna'bë di'dzë Pedro lu më:
—¿Pë guni'il comparaciuni rë' lu grë
mënë u guni'ilin sulë parë lë'e na'a?

⁴² Guni'i më:

—¿Chu na muzë za'quë nu nasini
guëquëll? Nall ziquë tubi mënë encargadë
con lidchi shlámëll. Rnibë'a shlámëll
guëmall grë dchi'ni, nu guëdë'ëll nagáu ra
muzë iurë rga'a iurë rau rall. ⁴³ Nalë rquitë
ldu'u encargadë ni si talë quëhúnëll bien
iurë guëdchini lamë shtënëll. ⁴⁴ Guldía
rnia'a lu të, lë'e lamë gúnëll nombrar lë'e
nguiu ni, guëribë'all grë nanapë lamë.
⁴⁵ Perë si talë lë'e nguiu rni'll la'ni ldú'ull,
adë guëdchínidi'i lamë lueguë, nu guëzublú
nguiu ni sac zill ra muzë nu ra criadë con
galné, perë lë'ëll raull, ruu'll, rzuu'dchill.
⁴⁶ Guëdchini lamë shtënëll mërë iurë adë
quëbézëdi'll lë'e lamë. Guëabré lamë de
repëntë iurë adë quëhúnëdi'i nguiu ni bien.
Lë'e lamë gúnëll cashtigu lë'ëll nu guëribë'a
lamë gátill nu tsall lugar catë nanú ra nadë
rialdídi'i ldu'i Dios.

⁴⁷ Lë'e muzë naguc bë'a pë rac shtu'u
lamë gúnëll perë adë bë'nëdi'll cumplir,
adë bë'nëdi'll preparar, guëdë'e lamë zi-
hani galné guëc muzë ni. ⁴⁸ Perë lë'e muzë
nadë guc bë'adi'i pë rac shtu'u lamë gúnëll,
nu bë'në muzë lo quë narunë tucarë cash-
tigu, guëdë'e lamë du'psë galné guëc muzë
ni. Si talë bédë'e Dios zihani llni guëc
nguiu, nall responsablë lu më gúnëll bien
con ra cusë ni. Lë'e nguiu nabënë recibir
pë shtë mënë, nall responsablë nu mënë
guëna'bë rall más de nguiu ni.

Por shti'dzë më nanú divisioni
(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ Be'dë guëdchinia parë gac cashtigu
mënë shtë guë'dchiliu lu gui'i. Nalë rac
shtua'a de quë subluhin. ⁵⁰ Napë quë
guëtiá'ahia lu galërzac zi, ziquë rtia'a mënë
nguiu la'ni nisë parë chubë nisë nguiu.
Nahia ziquë mënë narullë hashtë tsalú gac
cumplirin. ⁵¹ ¿Gu llua'a të be'dë guëdchinia
parë cuëdchí ldu'u mënë con sa' rall?
Aquëdi'i. Lëdë znídi'i. Be'dë guëdchinia
parë gac divididë ra mënë. ⁵² Dizdë iurne'
gac divididë famili; tsunë mënë guëru'u
rall favurë de na. Mizmë famili guëru'u

chupë mënë cuntrë de na. ⁵³ Shtadë ll-
guë'në rldënú rall cuntrë shíni'. Llgüë'në
na cuntrë shtadë llgüë'në. Shni'a na cun-
trë shtsá'pi'. Shtsa'pë na cuntrë shní'ai'.
Suëgrë rldënú llí'llill. Lli'lli na cuntrë
suëgrëll.

Gulë guc bë'a sëni shtë tiempë ne'
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Nu zac guni'i Jesús lu ra mënë zihani:

—Iurë rna të shchahi nagasë nezë guetë,
rni'i të: “Hia mërë guëdchini guiu”. Lueguë
rlaguë guiu. ⁵⁵ Si ze'dë mbë nezë sur,
rni'i të: “Ze'dë galna'i”. Nu lueguë rac
na'i. ⁵⁶ Na të falsë, nanë të sëni nananú
lu guë'dchiliu nu ra sëni nananú gube'e.
¿Pëzielú rac bë'adi'i të pë runë cuntienë lo
quë naquëhac iurne'?

Bë'në rëglë asuntë con contrari shtënëll
(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ 'Gulë bë'në llgabë cadë tubi të lo
quë naza'quë lu Dios. ⁵⁸ Por ejemplë, si
talë tubi mënë runë demandë lë'ëll lu gu-
biernë, antsë guëdchínil lu autoridá, bë'në
rëglë con contrari shtënëll parë guëa'në
en paz. Si adë rúnëdi'il zni, lë'e con-
trari shtënëll gúnëll demandë lë'ëll lu juësi.
Lë'e juësi gúnëll intriegu lë'ëll lu suldadë.
Lë'e suldadë tsagsa'në rall lë'ëll lachigui'bë.
⁵⁹ Guldía, adë guëru'udi'il hashtë quíllil grë
centavë nanazé'bil.

13

Rqui'ni guëabré ldu'u të lu Dios

¹ Nianá biadi'dzë Jesús di'dzë rë', bëru'u
bëldá nguiu naguni'i lu Jesús mal nabënë
Pilato, purquë Pilato gudini bëldá mënë
shtë Galilea la'ni iádu'u ru'bë. Rënë shtë
ra nguiu ni guc mescladë con rënë shtë
ma nabënë ra më israelitë ofrecërë ziquë
ofrendë lu Dios. ² Jesús guni'i lu rall:

—¿Pë llgabë quëhunë të ne'? Ra mënë
nabënë sufrir zni, adë nápëdi'i rall más
duldë quë los de más sa' rall. ³ Rnia'a lu
të, si talë adë guëabré ldu'u të con Dios,
zac guëntiti të catë nídi'i fin. ⁴ ¿Pë llua'a
të ra che'ñi bi tsunë nguiu naguti iurë gu-
laguë tubi hiu'u guia'a guëc rall, na rai'
más më duldë quë grë ra mënë naquërelde
Jerusalén dzë ni? Guti rai', bë'në lu' shtë
Siloé. ⁵ Rnia'a lu të, lëdë znídi'i. Si talë

adë gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të lu Dios, zac lë'ë të guëniti të catë nídi'i fin.

Comparaciuni shtë hiaguë nanápëdi'i nashi

⁶ Iurní guni'i më comparaciuni rë':

—Tubi nguiu bëcabní tubi hiaguë higu entrë ra hiaguë uvë. Gudëdë izë. Guaglli'i nguiu nashi shtë hiaguë higu perë pë bédzëlëdi'ill. ⁷ Iurní guní'ill lu naquëhapë ra plantë: “Guná, tsunë izë be'dë guëllihia nashi shtë hiaguë higu perë ni tubi nashi bédzëlëdia'a. Bëchuguë hiaguë ni. ¿Pëzielú quëhunë hiaguë cupar lugar lu shlatë?” ⁸ Perë nguiu naquëhapë ra plantë guni'i: “Dadë, bësëa'në hiaguë ni stubi izë. Tsagldë'a guiu'u nu guëtiá'ahia bonë guëa' hiaguë parë guëne'e hiaguë nashi. ⁹ Guëbéza'a stubi izë, si talë adë guënë'edi'in nashi, gunibë'a, guëchúgahin iurní.”

Jesús bënëac tubi na'a nabëlecu tēchi'

¹⁰ Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, Jesús caglua'a ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë. ¹¹ Ndë nanú tubi na'a narac ll'u'u che'ñi bi tsunë izë. Bëlecu tēchi', bënë mëdzabë mal. Adë bënë na'a gan guzuldill. ¹² Iurë guná Jesús lu na'a ni, guna'bë më lë'ëll nu guni'i më:

—Lë'ël, hia bëáquël; nal librë galguidzë shtënël.

¹³ Bëdchi'bë më guia'a më guëc na'a. Gualsuldill. Guzublú guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. ¹⁴ Perë lë'ë jëfë shtë iádu'u bëldënull Jesús purquë bënëac më lë'ë na'a dzë narzi'i ldu'u mënë. Guni'i jëfë lu ra mënë:

—Shu'pë dzë nanú gunë mënë dchi'ni. Guëdchini ra mënë narac ll'u'u entrë la'ni llmalë, lédëdi'i dzë descansë guëac rall.

¹⁵ Iurní guni'i Dadë Jesús lull:

—Na të mënë falsë. Cadë tubi të nanapë burrë u tubi ngunë, rsha'quë të ma nu ria'anú të ma, gu ma nisë. Grë ra dzë quëhunë të zni. ¹⁶ Guná lu na'a rë', nall llëbni Abraham. Che'ñi bi tsunë izë rac llú'ull; quëdull por pudërë shtë Satanás. ¿Pë rní'il; guëshaca lë'ëll lu galguidzë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë?

¹⁷ Iurë guni'i Jesús di'dzë rë', grë ra mënë narunë cuntrë lë'ë më, rtu lu rall. Los de

más mënë bëquitë ldu'u rall iurë guná rall cusë ru'bë nabë'në Jesús.

Comparaciuni shtë bë'dchi bi'chi
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Lla guërë'tsë di'dzë de quë guëlladchi na Dios parë guëribé'ai' mieti? ¿Pë guënia'a lu të, të gac bë'a të? ¹⁹ Manërë narnibë'a Dios mënë, na ziquë tubi bë'dchi bi'chi. Gudishi nguiu bë'dchi ni. Gualdani bë'dchi nu guaru'bin hashtë guquin tubi hiaguë ru'bë. Ra ma'ñi bëdchi'bë bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë
(Mt. 13.33)

²⁰ Guagla'guë guni'i Jesús:

—¿Pë comparaciuni guënia'a lu të? të gac bë'a të manërë rribë'a Dios ziquë Rëy. ²¹ Nahin ziquë levadurë nabëdchi'bë tubi na'a guëc tsunë medidë harinë. Lë'ë levadurë rdë'ëin fuersë grë nacubë.

Tubi puertë nade'e
(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Guagla'guë guzë më nezë parë Jerusalén. Bëlua'a më ra më guë'dchi nu më ranchi catë canzë më. ²³ Guzac tubi mënë guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Dadë, ¿blac mënë gac salvar, du'psë u zihani mënë?

Guni'i më lull:

²⁴ —Gulë guni'i ldu'u të parë tsutë të puertë nade'e, purquë guëdchini tiempë zihani mënë gac shtu'u tsutë rall puertë ni perë gúnëdi'i rall gan. ²⁵ Gaquin ziquë nashtënë hiu'u. Në'au puertë shtë hiu'u. Lë'ë të zuga'a të fuërë. Rsëdchi të puertë ni nu guëni'i të: “Dadë, bëshalë puertë, guëdchini na'a”. Perë lë'ë nguiu ni guëni'i lu të: “Adë runguë bë'adia'a chu na të”.

²⁶ Iurní lë'ë të guëzublú guëni'i të: “Gudaunú na'a lë'ël; bii'nú na'a lë'ël. Bëluá'al lë'ë na'a ladi guë'dchi shtë na'a.” ²⁷ Iurní nguiu ni guëquëbill lu të: “Hia gunia'a lu të, rdë'edia'a cuendë chu na të, lë'ë të mënë naquëhunë maldá. Gulë guabsú lua.”

²⁸ Rnia'a lu të lugar ni gu'në të; gau lai' të purquë guëbi'a të lu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë lu gube'e perë lë'ë të adë tsutëdi'i të. Guëa'në të fuërë. ²⁹ Guëdchini mënë nezë guia'a. Guëdchini

mënë nezë guetë. Guëdchini mënë nezë nortë nu nezë sur. Guëzubë rall; gau rall lu gube'e catë rribë'a Dios. ³⁰ Guná, beldá mënë nalasáquëdi'i lu guë'dchiliu iurne', lasac rall lu Dios iurní; nu beldá mënë naná mē ru'bē ne', adē gáquëdi'i rall mē ru'bē iurní.

*Bi'ni Jesús guëc Jerusalén
(Mt. 23.37-39)*

³¹ Mizmë dzë naguni'i Jesús di'dzë rē', bēdchini bēldá fariseo lu Jesús. Guni'i rall lu mē:

—Bēru'u de ndē'ē purquë Herodes rac shtu'u quínill lē'ël.

³² Jesús guni'i lu rall:

—Herodes nasini guëquëll parë guësiguëll. Gulë guagni'i lull: “Nedzë nu glli riagla'guë gunëaca ra narac ll'u. Guëgúa mēdzabë la'ni ldu'u mēnē. Perë tēchi glli guëzublusia shchi'nia.” ³³ Napë quë tsagla'ga shneza nedzë, glli, nu tēchi glli purquë nádi'in posiblë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios gáti' stubi guë'dchi; sulamëntë Jerusalén gáti'.

³⁴ 'Mënë shtë Jerusalén, rnia'a lu tē, rguini tē ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bēdē'ē guë'ē tē ra narni'i shti'dzë Dios lu tē. Zihani vueltë guc shtua'a nitēahia lē'ē tē ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dē, perë nēdi'i tē guëdchini tē lua. ³⁵ Rnia'a lu tē, mē Jerusalén, guëa'nē tē ziquë tubi hiu'u dachi. Gúnēdi'i Dios compañi lē'ē tē. Nu adē guënádi'i tē lua hashtë dzë naguëni'i tē: “Benditë na el quë nabēshe'ldē Dadē Dios lu guë'dchiliu. Bē'nē ldai' mē lē'i'.” Zni guëni'i tē.

14

Bēnēac Jesús tubi nguui nagadzë gui'i

¹ Guzac tubi dzë descansë, guataunú mē lidchi jēfē shtë ra fariseo. Los de más fariseo quëgl'da'chi rall lē'ē mē. ² Guëlladchi mē nanú tubi nguui narac ll'u nagadzë gui'i. ³ Jesús guna'bē di'dzë lu ra fariseo nu lu ra mēsë shtë lēy:

—¿Pē rni'i tē? ¿Gu runë providë lēy shtë Dios gunëáca'a ra narac ll'u dzë narzi'i ldu'u mēnē?

⁴ Perë lē'ē rall adē bēquëbidi'i rall. Iurní Jesús bia'a lē'ē nguui tubi ladë; bēnēac mē

lē'ëll. Guni'i mē tsall con bien. ⁵ Lueguë guni'i mē lu ra fariseo:

—Grë tē si talë guëlaguë tubi ngunë u tubi burrë la'ni guërzú dzë descansë, lueguë tsaldú tē ma. Ni tubi tē adē guëbēzēdi'i hashtë stubi dzë parë guëgú tē ma.

⁶ Gúquëdi'i rall nihunë rall contëstë lu Jesús.

Ra invitadë lu sa'a

⁷ Guná Jesús lla na ra mēnē invitadë lidchi fariseo, gudili rall mejurë lugar lu mellë iurë gudáu rall. Guni'i mē tubi comparaciuni lu rall:

⁸ —Iurë runë mēnē invitar lē'ël lu sa'a, adē rzúbēdi'il lugar mejurë purquë si talë nanul lugar za'quë nu guëdchini stubi mē más lasac quë lē'ël, ⁹ lē'ē mē nabē'nē invitar guërupë tē, guëni'ill lul: “Bē'nē favurë guasuldí; subë nguui rē' ndē'ē catë zúbēl”. Pues tsasúbēl stubi lugar trasë perë blac rtu lul iurní. ¹⁰ Perë guná, si talë tsal lidchi mēnē, guzúbēl lugar humildë, iurní lē'ē nguui nabē'nē invitar lē'ël, guëmall catë zúbēl. Guëni'ill lul iurní: “Dadē, bē'nē favurë guzubë lugar za'quë cula'ni ra mē nalasac”. Zni nápēl hunurë lu ra mēnē nazubēnú lu mellë. ¹¹ El quë narunë parë gáquëll mē ru'bē, guëlaguëll con shtu, perë el quë nadë rúnēdi'i parë gáquëll mē ru'bē, Dios gunë honrar lē'ëll.

¹² Iurní guni'i Jesús lu nabē'nē invitar lē'ē mē gau mē lídchil:

—Iurë quëhúnēl invitar ra mēnē tē gau rall, guërudë dzë u guë'lë, adē rná'bēdi'il amigu shtēnēl, nilë shfamíll, nilë ra bēchil. Adē rná'bēdi'il vëcini ricu shtēnēl purquë lē'ē rall despuësë gunë rall lo mizmë con lē'ël, gaul lu mellë shtēnë rall; ¹³ sino quë iurë quëhúnēl invitar ra mēnē lídchil, guna'bē ra prubi. Guna'bē ra mancu, ra cujē, ra ciegu tē gau rall lídchil. ¹⁴ Bē nápēdi'i rall tē parë guëabré quilli rall lē'ël. Guëquitë ldú'ul iurní; nu Dios quilli lē'ël dzë natsashtë ra shmēnē mē ladi ra tēgulë.

Comparaciuni shtë cēnē ru'bē

¹⁵ Tubi nazubēnú Jesús lu mellë, iurë bínill di'dzë rē', guní'ill:

—Dichusë grë ra natsutë gube'e catë Dios na Rëy, tē súbēll lu mellë, gaul.

¹⁶ Jesús guni'i lu nguui ni:

—Tubi nguiu bènè preparar guèdè'èll tubi cumidè za'què. Guná'bèll zihani mènè guèdchini tè gau rall. ¹⁷ Bèga'a iurè hia listè na grè cusè. Iurní bèshe'ldè nguiu ni tubi muzè naguagni'i lu ra invitadè: “Gulè gude'e lueguè. Hia nadchi'bè cumidè lu mellè gau tè.” ¹⁸ Perè grè ra invitadè tubi por tubi bènè rall dispensar. Primèrè nguiu guni'i: “Bènè dispensar na. Guzía tubi ldè guiu'u, napè què tsagnahia luhin.” ¹⁹ Stubi guni'i: “Guzía ga'i nezè ngunè. Mèrè iurne' gac prèbè ma nia zunè ma dchi'ni. Bènè dispensar na.” ²⁰ Stubi guni'i: “Tampa bèsé'ahia. ¿Lallè tsahia iurne'?” ²¹ Bèabrí muzè lidchi lamè ni. Guní'ill lúhi' grè lo què guni'i ra invitadè. Bèldè lamè ni. Guní'ill lu muzè: “Gua lueguè nasesè lu nezè hashtë ra nezè bi'chi shtë guè'dchi. Guaglli'i ra prubi, ra mancu, ra cujè, nu ra ciegu; gau rall.” ²² Gudèdè stu'pè tiempè bèabrí muzè. Guni'i muzè lu lamè: “Dadè, hia bèna lo què naguní'ill perè todavía nanú lugar lu mellè”. ²³ Lè'è lamè guni'ill: “Gua stubi; bènè ruèguè lu mènè nazuga'a nezè lachi nu ra nananú caminè reali parè gue'dè guèzè rall lidcha. Gac zihani mènè hashtë tsúdi'i lugar lu mellè. ²⁴ Ni tubi naguna'ba primèrè gáudi'i rall cumidè za'què nabèna preparar.”

El què narac shtu'u gáquèll shmènè Jesús

²⁵ Zihani mènè guanaldè rall tèchi mè. Bèdchigrè mè; guná mè tèchi mè nu guni'i mè lu rall:

²⁶ —El què narac shtu'u gáquèll shmèna, napè què gac shtú'ull na más què shtádèll, más què shní'all, más què tsé'lèll, nu shínill, nu ra béchill, nu zánèll. Napè què rac shtú'ull na más què prupi vidè shténèll. Si talè rúnèdi'ill ni, nídi'i mudè gáquèll shmèna. ²⁷ Cualquier narac shtu'u gáquèll shmèna, napè què gúnèll renunci prupi de-seo shténèll nu gáquèll dispuestè gátill por na. ²⁸ Cadè tubi de lè'è tè si talè rac shtú'ul guèzá'al tubi hiu'u ru'bè, primèrè guèna'bè dí'dzèl blac dumí runè costar parè tsalú dchi'ni. Iurní guèlábèl dumí nanápèl; gac bé'al si talè nanú sufsientè dumí. ²⁹ Si talè adè rúnèdi'ill llgabè bien, despuèsè de guntsá'ul cimientè shtë hiu'u, nídi'i dumí tsalú hiu'u, grè ra mènè naguèna lu

cimientè, tsagla'guè gunè rall burnè lè'èl. ³⁰ Guèni'i rall iurní: “Nguiu rè' guzublú guèzá'all hiu'u perè nápèdi'ill dumí parè tsalú dchi'ni”. ³¹ Gulè bèquè diaguè stubi comparaciuni. Tubi røy con chi'i mili suldadè rac shtu'u tsatíldill con stubi røy. Primèrè quèhúnèll llgabè si talè gúnèll gan con fuersè nanápèll lu røy nanapè galdè mili suldadè. ³² Si talè rdé'èll cuendè adè gúnèll gan, mientras zitu na røy con galdè mili suldadè, guèshé'ldèll rsunè lu røy parè gac en paz, parè tsalúdi'i tildi rall. ³³ Zni nahin con lè'è tè, el què nadè rúnèdi'i renunci grè lo què nanápèll, nídi'i mudè gáquèll shmèna.

Zedè nanápèdi'i sabor

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ 'Nabènè na zedè perè si guènti zedè sabor, ¿lla gunè nguiu guèabrí sabor shtë zedè? ³⁵ Adè rlluí'idi'in, nilè parè guèc guiu'u ziquè bonè, ni parè stubi cusè. Guèru'ldè mènè zedè ni lu nezè. Si talè rac shtú'ul tsasèl, gulè bèquè diaguè bien shti'dza.

15

Comparaciuni shtë lli'li naguniti

(Mt. 18.10-14)

¹ Zihani mènè mal ziquè ra narunè cubrè impuestè nu ra pecadurè, be'dè bi'guè rall lu mè parè guèquè diaguè rall shti'dzè mè. ² Ra fariseo con mèsè narlua'a lèy, guni'i rall cuntrè Jesús. Guni'i rall:

—Jesús na amigu shtènè ra pecadurè. Ria Jesús lidchi rall tè gaul.

³ Iurní Jesús guni'i comparaciuni rè' lu ra contrari shtë mè:

⁴ —Si talè nápèl tubi gahiu'a lli'li perè guèntil tubsè ma, rséa'nèl los de más ra ma lachi parè tsatílil lè'è ma naguniti hashtë guèdzélèl lè'è ma. ⁵ Iurè guèdzélèl lè'è ma, quèdchibèl ma iénil nu nalè rquitè ldú'ul. ⁶ Iurè nanul lídchil, guèná'bèl amigu nu vècini shtènèl nu guèní'ill lu rall: “Bènè compa'ni na tantè rquitè ldua'a purquè bèdzela lè'è ma naguniti”. ⁷ Rnia'a lu tè, na lègrè lu gube'e iurè tubi mènè nanapè duldè, guèabrí ldú'ull con Dios, más lègrè què noventa y nueve mènè za'què nanadè rquí'nidi'i guèabrí ldu'u rall con Dios.

Comparaciuni shtë dumí naguniti

⁸'Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi na'a nápëll chi'i munedë bédchichi nalasac. Si talë guénitill tubsë munedë, ¿pë gúnëll? Rquëguí'ill llni lintërnë. Rldú'bëll guëdubi la'ni hiu'u. Rguílill bien hashtë guëdzélëll dumí. ⁹ Iurë bëdzélëll dumí, guená'bëll vëcini nu amigu shtënéll; rní'ill: “Bë'në compaňi na purquë hia bëdzela munedë naguniti nu rquitë ldua'a”. ¹⁰ Manërë ni rquitë ldu'u ra ianglë iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabrí ldu'ull con Dios.

Tubi sultërë nabëni lu shtëdi'

¹¹'Guzac tubi nguiu napë chupë llgá'ni'. ¹² El quë namás nabi'chi guní'ill lu shtëdëll: “Dadë, rac shtua'a guënë'el herenci narunë tucarë cahia”. Iurní gudi'dzë shtadë ra sultërë herenci shtëhi'. Bëdë'e mënë ni entrë chupë llgá'ni'. ¹³ Gudëdë bëldá dzë, iurní lë'e ngulë'në menurë bëtuu'll herenci. Guná'zill nezë. Guall ladzë mënë zitu. Con dumí nanuá'all bë'nëll zihani duldë. ¹⁴ Hia bëga'a tiempë bëshí'nill dumí lu ra cusë mal. Iurní guna'zi tubi gubini lugar ni nu rldia'në nguiu ni. ¹⁵ Guagná'bëll dchi'ni lu nguiu naquërdë lugar ni. Shlámëll gunibë'a tsaguëpill guchi lachi, gau ma. ¹⁶ Bëdchini galërdia'në ldu'ull; guc shtú'ull gaull cumidë shtë ra guchi perë ni tubi mënë bëdë'edi'i nagau. ¹⁷ Iurní bë'a llnill. Guní'ill: “Zihani muzë napë shtada. Rau rall hashtë napë rall de subrë, perë na gatia tantë rldia'na. ¹⁸ Guëabrí lidchi shtada. Guënia'a lúhi': Dadë, bëna duldë lul; nahia pecadurë lu Dios. ¹⁹ Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërdë ziquë shínil. Bë'në tratë na ziquë tubi muzë shtënéll.” ²⁰ Guna'zi nguiu ni nezë parë guëabrill lidchi shtëdëll.

'Zitu nazé'dëll lídchill, guná shtëdëll lull. Bëga'a ldu'u shtëdëll lë'ëll. Bëdchini guëllu'në shtëdëll lull. Bë'nëll recibir shínill con gustë. Gudëdchill shínill. Bëtsagrau'll shínill. ²¹ Nguiu ni guni'i lu shtëdëll: “Dadë, bëna duldë lul nu nahia pecadurë lu Dios. Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërdë ziquë shínil.” ²² Perë shtëdëll guni'i lu ra muzë: “Nasesë guaglli'i shabë zá'quëll, lo más mejurë, gacu shinia. Guaglli'i tubi nigü parë guiá'all. Guaglli'i sabadu parë

guëquëhin guëa'll. ²³ Gulë quini ngunë nandchú tē guëdáuha'a. ²⁴ Gac laní purquë rnia'a guti shinia perë bëabrí nabani shinia. Bënitill perë hia bëdzéla'a lë'ëll.” Lueguë guzublú laní.

²⁵'Guzac shini mayurë nanull lachi. Iurë bëabrill lídchill, bínill musicuë nu cagui'i ra mënë. ²⁶ Guná'bëll tubi muzë. Guna'bë dí'dzëll pë runë cuntienë laní. ²⁷ Guni'i muzë: “Bëchil bëabrill nabánill. Gunibë'a shtëdëll guëdini na'a ngunë nandchú tē guëdáuha'a. Bë'në shtëdëll recibir bëchil con gustë; nabánill.” ²⁸ Iurní lë'e llga'në mayurë bëdëll; nëdi'ill tsutëll la'ni hiu'u. Bëru'u shtëdëll; guna'bë shtëdëll lë'ëll; bë'ni' ruëguë lull tsutëll la'ni hiu'u. ²⁹ Perë guni'i shini mayurë: “Blac tiempë bëna sirvë lul nu bëzu'bë diaga shti'dzëll perë nunquë bënë'edi'il pë cahia, ni siquierë tubsë chivë mitu'në parë gac laní con amigu shtëna. ³⁰ Perë iurnë' bëabrí shini rë'ël; bëshí'nill shtumil. Guagná'dëll zihani na'a mal. Nu lë'ëll gunibë'al gati ma nandchú, gau tē. Gac laní.” ³¹ Iurní guni'i shtëdëll: “Nal shinia. Nabaninual. Grë lo quë nanapa nashtënéll. ³² Perë runë tucarë laní; gáca'a nalëgrë purquë bëchil gútil perë bëabrill nabánill. Bënitill perë iurnë' bëdzéla'a lë'ëll stubi.”

16

Comparaciuni shtë muzë nabë'nëdi'i bien

¹ Guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më: —Guc tubi nguiu ricu nabëdë'e dchi'ni gunë nguiu narac rgu' cuendë. Perë los de más muzë guagni'i rall lu ricu de quë lë'e nguiu adë bë'nëdi'ill bien. Quëgnitill lo quë nanapë ricu. ² Lë'e ricu guna'bë nguiu ni. Guni'i ricu: “¿Pë na verdá narni'i ra muzë? Bë'në intriegu cuendë dchi'ni nabë'nëll purquë hia adë gáquëll encargadë con shchi'nia.” ³ Iurní lë'e nguiu bë'nëll llgabë: “¿Pë guna iurnë'? Hiadë nahia encargadë con shchi'ni lamë. Rúnëdia'a gan dchi'ni ru'bë nu rtu lua tsaldúa gu'në. ⁴ Guna stubi cusë parë gapa amigu na-gunë recibir na lidchi rall iurë nápëdia'a dchi'ni.” ⁵ Iurní nguiu ni guná'bëll ra mënë nanaze'bi dumí lu lamë. Tubi rall por tubi rall bëdchini rall. Guna'bë dí'dzë nguiu lu primërë nabëdchini: “¿Blac

nazé'bil lu lamë?" ⁶ Bëquébill: "Naze'bia tubi gahiu'a barrili sëiti". Iurní guni'i nguiu: "Ndë'ë na guichi pagaré shtënël; bëche'zin nu bëntsa'u stubi narni'i nazé'bil cincuenta barrili sëiti". ⁷ Lu stubi mënë guni'ill: "¿Blac nazé'bil lu lamë?" Bëquébill: "Naze'bia tubi gahiu'a rmudi shtë trigu". Iurní guni'i nguiu: "Ndë'ë na guichi pagaré shtënël; bëntsa'u stubi pagaré narni'i nazé'bil lë'së ochenta rmudi shtë trigu". ⁸ Lë'ë lamë guni'i lu nguiu mal: "Nasini guëquël. Bë'nël segurë vidë shtënël parë tiempë naze'dë." Ra mënë shtë guë'dchiliu quëhunë rall galënasini con ra sa' rall más quë ra mënë naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios.

⁹ 'Mënë runë rall gan dumí con zihani maldá, perë rnia'a lu të, gulë bë'në bien con dumí nanápël; ze'dë guëdchini dzë adë lasáquëdi'i dumí. Iurní gunë më recibir lë'ël lu gube'e catë nídi'i fin.

¹⁰ 'El quë narunë cumplir con du'pë nanápëll, gúnëll cumplir si talë nápëll zihani cusë. El quë nadë rúnëdi'i bien con du'pë, también gúnëdi'ill bien con zihani cusë. ¹¹ Si talë adë bë'nël bien con dumí naná mal, ¿chu guëne'e cá'al lo quë nansasac de verdá? ¹² Si talë adë bë'nëdi'ill bien con cusë nanádi'i shtënël, ¿chu guëne'e lo quë narunë tucarë cá'al lu gube'e?

¹³ 'Ni tubi mënë gáquëdi'i gúnëll sirvë chupë lamë. Rac shtú'ull tubsë lamë. Lu stubi lamë rúnëdi'ill cuendë. Rzu'bë diáguëll shti'dzë lamë, stubi lamë quëhúnëll desprëci. Nídi'i mudë gac shtú'ul Dios nu mizmë tiempë gac shtú'ul dumí.

¹⁴ Ra fariseo narac shtu'u dumí, bini rall grë naguni'i Jesús. Bë'në rall burnë lë'ë më.

¹⁵ Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të runë të parë rlua'a të naza'quë lu ra mënë. Rni'i të lo quë naquëhunë të naza'quin, perë Dios rna lla na ldu'u të. Lo quë narac shtu'u mënë gapë rall lu guë'dchiliu, nahin cusë narná zá'quëdi'i Dios.

Shti'dzë Dios napë pudërë parë siempër

¹⁶ 'Lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra nabi-adi'dzë shti'dzë Dios la'ni Sagradas Escrituras, gunibë'a Dios gunë mënë cumplir hashtë tiempë shtë Juan Bautista. Perë iurne' na quëgnia'a diza'quë lu të, të parë tsuté mënë catë rnibë'a Dios. Perë ra mënë

nariuté lugar ni runë rall zihani esfuersë por tsuté rall.

¹⁷ 'Más sencigi tsalú guë'dchiliu nu gube'e quë tubi cusë mitu'në shtë lëy tsaluhin. Shti'dzë Dios adë tsalúdi'in.

Jesús bëlua'a lla na narlë tse'lë (Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸ 'Si talë guësa'në nguiu tsé'li' nu guëtsë'all con stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. Nu si talë stubi nguiu ca'a lë'ë na'a ni, quëhúnë nguiu ni duldë adulteri.

Nguiu ricu nu Lázaro

¹⁹ 'Guc tubi nguiu ricu. Nácull con lari za'quë nalasac zihani dumí. Grë dzë rau zá'quëll lu laní nananú lidchi ricu.

²⁰ También gu' tubi prubi lë Lázaro. Rac llú'ull. Rátsull guë'dzë. Guzúbëll rua'puertë shtë ricu. ²¹ Lázaro guc shtú'ull ni-haull pedasë guetë nagulaguë guë'a' mellë shtë ricu, tantë rldia'në Lázaro. Ra mbecu bëdchini; bëlde'e mbecu lu guë'dzë ladi Lázaro. ²² Tubi dzë guti Lázaro. Bëdchini ra ianglë; bia'a rai' almë shtëhi' gube'e catë nanú Abraham. Nu lë'ë ricu guti. Bëga'chi ricu. ²³ Ricu nanull lugar shtë cashtigu catë ria nanadë rialdídi'i ldu'i Dios. Gubi'a ricu lu Abraham zitu. Guná ricu lu Lázaro nananú cula'ni Abraham. ²⁴ Fuertë guni'i ricu: "Dadë Abraham, bëga'a ldú'ul na. Bëshe'ldë Lázaro; gá'dzëll bëcuënë shtënëll të parë ldaguë tubi gotë nisë lu ldudza tantë rbidchi ldua'a. Quëhuna sufrir la'ni be'lë rë'." ²⁵ Iurní guni'i Abraham lu ricu: "Lë'ël, ¿gu rëagná ldú'ul lla guc vidë shtënëll? Zihani cusë nápël; nídi'i nicidá de Dios. Perë Lázaro, vidë shtëhi' guc prubi. Iurní rquitë ldú'ull mientras nanul lugar shtë cashtigu. ²⁶ Más de ni entrë lë'ë hia'a nanú tubi bërrancu. Nídi'i mudë guidë të ndë'ë. Nu nídi'i mudë guidë mënë nananú ndë'ë parë nga'li." ²⁷ Iurní guni'i ricu:

"Si es quë ni, Dadë Abraham, bë'në tubi favurë. Bëshe'ldë lë'ë Lázaro lu ra bëcha. ²⁸ Napa ga'i bëcha naquërdë lidchi shtada; guini rall shti'dzë Lázaro. Guadí'dzëll lu rai' lla na ra cusë të guidëdi'i rall ndë'ë lugar shtë cashtigu." ²⁹ Perë Abraham guni'i lu ricu: "Lë'ë ra bëchil napë rall lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra shmuzë

Dios nabiadi'dzë shti'dzë më; guëquë di-aguë rall shti'dzë rai". ³⁰ Guni'i ricu: "Dadë, si talë tubi natsashtë ladi ra tégulë, guëni'i' shti'dzë Dios lu rall, tsaldí ldu'u rall. Guëabrí ldu'u rall lu Dios iurní." ³¹ Guni'i Abraham lu ricu: "Aquëdi'i. Si talë runë nadzë'ëdi'i rall mudë nanabani rall iurë rini rall shti'dzë Moisés nu shti'dzë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, tampusquë tsaldídi'i ldu'u rall shti'dzë natsashtë ladi ra tégulë."

17

Gulë gupë lë'ë të al mizme lë'ë të gúnëdi'i të duldë

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

¹ Jesús guni'i lu ra mënë narianaldë enseñansë shtëhi':

—Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë të parë gunë të duldë, perë prubi nguiu el quë naquëhunë parë gunë mënë duldë. ² El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lë'ëll la'ñi nisëdu'u. ³ Gulë gupë mizme lë'ë të.

'Si talë béchil gúnëll cuntrë lë'ël, guni'i lull pë faltë nanápëll. Si talë guëabrí ldú'ull nezë za'quë, bë'në perdunë lë'ëll. ⁴ Si talë gúnëll mal cuntrë lë'ël gadchi vueltë tubi dzë nu gadchi vueltë guëabrí guëni'ill lull: "Hia adë gúnëdi'irua'a cuntrë lë'ël", napë quë gúnëll perdunë lë'ëll.

Pudërë nanapë el quë narialdí ldu'i Dios

⁵ Ra poshtë guni'i rai' lu Jesús:

—Bë'në compa'ni lë'ë na'a të tsaldí ldu'u na'a lë'ël más.

⁶ Guni'i Jesús:

—Si talë rialdí ldu'u të shti'dza sudu'pë, masiá du'pë ziquë tubi bë'dchi bi'chi, zac guëni'ill lu hiaguë sicómoro nazubë ndë'ë: "Bí'eshi de ndë'ë nu bëcabní mizme lë'ël la'ñi nisëdu'u", si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë hiaguë guëzu'bë diaguin shti'dzël.

Comparaciuni shtë narunë sirvë

⁷ 'Si talë napë të tubi muzë nabëabrí lídchil; guaguënéll u guaguëpill ra ma lachi, iurë bédchínill hiu'u adë guëni'idi'ill lull: "Gudëde gaul lueguë". ⁸ Aquëdi'i. Guëni'ill lull: "Bë'në preparar nagauha nu guatibi guiá'al; bë'në sirvë lu mellë gauha

nu gua'. Despuësë gaul; gul." ⁹ Si lë'ë muzë quëhúnëll lo quë narnibë'al, adë guëni'idi'ill: "Dushquíllil". ¹⁰ Zni lë'ë të, despuësë de bë'në të cumplir grë lo quë narnibë'a Dios gunë mënë, gulë guni'i: "Na na'a muzë nalasáquëdi'i. Bëdë'në na'a sulamëntë lo quë nabë'në tucarë guëdë'në na'a."

Jesús bënëac chi'i narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'

¹¹ Guagla'guë zia'a Jesús nezë Jerusalén. Gudëde më regiuni naná entrë Samaria nu Galilea. ¹² Iurë guagbi'guë më tubi guë'dchi, bëdza'guëllú më chi'i mënë narac llu'u galguidzë ru'dzë ládi'. Zitu bëa'në rall.

¹³ Fuertë guni'i rall:

—Jesús, Mësë, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a; bënëac lë'ë na'a.

¹⁴ Jesús guná lu rall nu guni'i më:

—Gulë tsagná lë'ë bëshuzi të guëmall lu të.

Iurní nianá zia'a rall, mizme iurní bëac rall. ¹⁵ Tubi de lë'ë rall iurë guná lla bëáquëll, bëabril lu Jesús. Guní'ill fuertë, dushquilli Dios por favurë nabë'në më. ¹⁶ Bëzullíbill lu Jesús hashtë bédchini luquëll lu guiu'u. Bëdë'ëll graci lu më. Nguiu ni na më Samaria. ¹⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Chi'i nguiu narac llu'u bënëaca. ¿Gua rall? ¹⁸ Túbsëll bëabrí, bédë'ëll graci lu Dios. Nall de stubi naciuni.

¹⁹ Iurní guni'i më lu nguiu:

—Guasuldí. Guzia'a con bien. Bëáquëll purquë rialdí ldú'ul na.

Guë'dchiliu antsë guëni'bë'a Dios ziquë Rëy

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús, guc guëdchini tiempë naguëni'bë'a Dios ziquë Rëy. Jesús repi:

—Iurë guëdchini tiempë naguëni'bë'a Dios, adë guëdchínidi'in con sëñi naguëná të. ²¹ Adë guëni'idi'i mënë: "Ndë'ë rnibë'a më ziquë Rëy", u "Ndë rnibë'a më"; purquë hia ne' rnibë'a më bëldá mënë naquëredë entrë lë'ë të.

²² Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guëdchini tiempë lë'ë të gac shtu'u të guëná të lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia perë lëdë guënádi'i të lua lueguë. ²³ Mënë guëni'i lu të: "Ndë'ë

bëdchíni", u "Ndë bëdchíni". Adë tsagnádi'i të lë'e rall. Adë rianáldëdi'i të tëchi rall, ²⁴ purquë ziquë rdchini nguzi'u; rlua'a llni dizdë ladë ldi hashtë guia'a ladë rubësë, zni guëdchinia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ²⁵ Antsë gac ra cusë ni, guna sufrir galguti. Ra mënë tiempë ne' guëquë guia'a rall na. ²⁶ Ziquë bë'në mënë shtë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, zni gunë rall antsë guëdchinia stubi. ²⁷ Gudáu rall. Bii' rall. Bëtsë'a rall. Guc laní shtë lliguë hashtë Noé guatë la'ni barcu ru'bë. Iurní bëdchini juici shtë nisë guëc rall. Grë mënë guti. ²⁸ Zni guc ambién tiempë shtë Lot. Gudáu ra mënë. Bii' rall. Bëtuu' rall. Guzi'i rall. Bëcabní rall. Bëza'a rall lidchi rall. ²⁹ Perë iurë Lot bëru'u ciudá Sodoma, gulaguë gui'i dzë ni. Gulaguë asufrë narie'qui dizdë gube'e nu grë mënë guti. ³⁰ Ziquë bë'në mënë tiempë shtë Lot, zni gunë rall iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guená ra mënë lua.

³¹ 'Dzë ni si talë tubi de lë'e të nanú guëc hiu'u, adë tsutédi'il la'ni hiu'u parë guá'al lo quë nanápël. Si talë tubi de lë'e të nanú të lachi dzë ni, adë guëabridi'il parë guá'al cusë nanápël. ³² Gulë bëagná ldu'u të pë guc tse'lë Lot. ³³ El quë nanédi'i guëne'e vidë shtënell por na, segurë guënitill vidë shtënell; perë el quë naguënitivi vidë shtëni' por na, guëbánill parë siempërë.

³⁴ 'Dzë naguëdchinia, nanú chupë mënë lu camë. Túbsëll guëna'bë Dios tsall gube'e. Stúbill guëa'në. ³⁵ Chupë na'a caniu'u juntë. Túbsëll guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill guëa'në. ³⁶ Chupë nguiu nanú lachi. Túbsëll guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill guëa'në.

³⁷ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', guna'bë di'dzë rail:

—Dadë, ¿guc gac ra cusë ni?

Guni'i më tubi dichë:

—Iurë gac ra cusë ni, gac bë'a të segu-ramëntë, igual ziquë rac bë'a të rdëa ra bëchu catë naga'a naguti.

18

Comparaciuni shtë viudë nu juësi

¹ Jesús guni'i tubi comparaciuni parë gac bë'a shmënë më runë tucarë guadi'dzënú rall Dios guëdubi tiempë, de quë adë

guëzalúdi'i rall pacënci parë guëna'bë rall lu Dios. ² Guni'i më:

—Guc tubi juësi naguquërelde guë'dchi. Adë gualdidi'ldú'ull Dios nu adë bë'nëdi'ill rëspëti sa'll. ³ Mizmë guë'dchi guquërelde tubi viudë nanapë dishi'bi con stubi narunë cuntrë lë'ëll. Guagna'bë viudë lu juësi parë gac rëglë asuntë shtënell según lëy. Guni'i viudë: "Bë'në rëglë asuntë con contrari shtëna". Zihani vueltë guagná viudë lë'e juësi. ⁴ Nëdi'i juësi gúnëll rëglë asuntë ni, perë despuësë bë'në juësi llgabë: "Adë rialdidi'i ldua'a Dios nu nápëdia'a rëspëti parë mënë, ⁵ perë viudë rë' riagla'guë guëna'bëll lua. Guna rëglë asuntë shtënell të adë tsalúdi'i pacënci shtëna tantë rbézëdi'i ridëll lua."

⁶ Iurní Jesús guni'i:

—Gulë bëdë'e cuendë naguni'i juësi mal. Mucho más gunë Dios. ⁷ Gunë më juzguë ra contrari shtë mënë narialdí ldu'i Dios. Gunë më compa'ni ra nariagla'guë guëna'bë rall lu më dzë la gue'lë. Adë gac ldë'e më parë gunë më lo quë narna'bë rall lu më. ⁸ Rnia'a lu të, iurë rga'a iurë adë gac ldë'e më sino gunë më jushtici. Perë guëna'bë di'dza lu të, ¿iurë guëabridi' nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nia'a zëdzëli' ra narialdí ldu'i Dios iurní?

Comparaciuni shtë fariseo nu narunë cubrë impuestë

⁹ Guni'i Jesús stubi comparaciuni lu ra narunë llgabë nabënë na rall perë bë'në rall desprëci sa' rall. Guni'i më:

¹⁰ —Chupë nguiu guagni'inú rall Dios iádu'u ru'bë. Túbill na më fariseo; stúbill na el quë narunë cubrë impuestë. ¹¹ Lë'e fariseo guasuldill; guni'ill la'ni ldú'ull di'dzë rë': "Dadë gullanë, dushquíllil, rdë'ëhia graci nádia'a ziquë na ra mënë. Nádia'a ziquë ra nguba'në. Nádia'a ziquë narni'i bishi. Nádia'a ziquë ra nanapë stubi na'a. Dushquíllil nádia'a ziquë nguiu ndë'e narunë cubrë impuestë. ¹² Runa ayunë chupë vueltë la'ni lmalë. Rdë'a tubi por cadë chi'i ra cusë, grë lo quë narunë tucarë ca'a Dios." ¹³ Perë lë'e nguiu narunë cubrë impuestë zugá'all rua' puertë shtë iádu'u. Adë rbi'adi'ill guia'a. Guni'ill: "Dadë, bëga'a ldú'ul na. Napa zihani duldë." ¹⁴ Rnia'a lu të, lë'e pecadurë

bëabrill lídchill limpi. Bëzunë Dios almë shtënëll, lédëdi'i lè'ë fariseo. El quë narunë naru'bë, gueláguëll con shtu perë el quë narunë narú'bëdi'i, gunë Dios honrar lè'ëll.

*Bë'në ldai' Jesús ra llguë'në
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)*

¹⁵ Guanú mënë zihani llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Perë shini gusë'dë më guná rai', gudildi rai' naganú lè'ë ra llguë'në lu Jesús. ¹⁶ Perë guni'i më; guna'bë më ra llguë'në:

—Gulë bédë'ë sí, guidë ra llguë'në lua. Adë rcádi'i tē guidë ra llguë'në lua purquë cagnibë'a Dios lè'ë ra mënë naná ziquë ra llguë'në. ¹⁷ Guldía rnia'a lu tē; sulë el quë naganë recibir Dios ziquë Rëy tē guëribë'a Dios lè'ëll cumë ziquë tubi llguë'në; rquitë ldu'u llguë'në rnibë'a Dios lè'ëll, sulë nguui ni guëbánil lugar catë na më Rëy.

*Tubi më ru'bë ricu guni'i lu Jesús
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)*

¹⁸ Tubi nguui narnibë'a ladi guë'dchi, guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Mësë za'quë, ¿pë rní'il guna parë gac salvara parë gapa vidë sin fin?

¹⁹ Guni'i Jesús lull:

—¿Pëzielú rní'il nahia naza'quë? Nanú tubsë naná naza'quë. Náhi' Dios. ²⁰ Bien nanëll ra mandamientë: “Adë rquënúdi'il tse'lë mënë. Adë rguínidi'il sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë. Adë rní'idi'il bishi. Bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádëll nu shní'al.”

²¹ Nguui guni'i:

—Grë mandamientë ni bëna cumplir dizdë nabi'cha.

²² Bini Jesús di'dzë rë' nu guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë. Bëtuu' grë cusë nanápël, bédë'ëin ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na tē gáquëll shmëna.

²³ Iurë lè'ë nguui ni bini shti'dzë Jesús, bëá'nëll tristë purquë de verdá nall ricu. ²⁴ Guná Jesús lull; nalë bédchini tristë la'ni ldu'u më. Guni'i më:

—Naganë tubi nanapë zihani dumí, gúnëll recibir Dios ziquë rëy. ²⁵ Más sencigi tsuté tubi ma camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutéll catë rnibë'a Dios.

²⁶ Ra mënë nabini di'dzë ni, guna'bë di'dzë:

—Si es quë ni, ¿chu gac salvar?

²⁷ Guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguui gan gunë salvar mizmë lè'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁸ Iurní Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, lè'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' parë ze'dë naldë na'a lè'ël.

²⁹ Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësëa'në lídchi', shtádi', shní'ai' u bëchi', u tsé'li', u shíni' purquë rac shtú'ull guëribë'a Dios lè'ëll, ³⁰ gúnëll recibir zihani cusë más ne' la'ñi vidë shtëhi', nu guëquërdëll parë siemprë tubi vidë sin fin con Dios.

*Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)*

³¹ Guna'bë Jesús ra poshtë tubi ladë. Guni'i më lu rai':

—Iurnë' guziá hia'a Jerusalén. Gac cumplir grë lo quë nabëquë'ë ra nabi-adi'dzë shti'dzë Dios de na, nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ³² Gunë ra mënë intriegu na lu guia'a shtë mënë nanádi'i më israelitë. Gunë rall burnë; guëni'i guidzë rall na. Guëchi'bë shënë rall lua. ³³ Guëne'e rall galnë na, despuësë gatia. Perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tégulë.

³⁴ Ra poshtë adë guasëdi'i rai' shti'dzë më, nacahin parë lè'ë rai'. Adë bédë'ëdi'i rai' cuendë pë runë cuntienë shti'dzë më.

*Bënëac Jesús tubi ciegu, më Jericó
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)*

³⁵ Guabi'guë rai' guë'dchi Jericó. Nanú tubi ciegu nazubë lu nezë. Cagná'bëll gu'në. ³⁶ Bini ciegu gudëdë zihani mënë. Guna'bë di'dzë ciegu pë quëhac. ³⁷ Guni'i mënë: “Jesús nazareno ziazúhi' nezë”.

³⁸ Iurní ciegu fuertë guni'i:

—Jesús, llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

³⁹ Ra mënë nazia'a delantë, guni'i rall guëc ciegu parë guëac dchi ciegu perë másru'u guni'i ciegu. Fuertë guni'ill:

—Llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁰ Iurní Jesús guzudchi. Gunibë'a më tsagli'i rai' lè'ë ciegu. Bédchini ciegu lu më. Guni'i më lull:

⁴¹ —¿Pë rac shtú'ul guna?

Repi ciegu:

—Rac shtua'a, Dadë, guënë'el slua.

⁴² Guni'i më:

—Nia. Bëaquël purquë rialdí ldú'ul na.

⁴³ Mizmë iurní bëac ciegu. Guanáldëll lë'ë Jesús. Bëdë'ëll graci lu Dios. Grë ra mënë guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios, purquë guná rall pë bë'në Jesús.

19

Jesús nu Zaqueo

¹ Iurní Jesús guatë guë'dchi Jericó. Mërë guëru'u më guë'dchi. ² Ladi guë'dchi ni guc tubi ricu lë Zaqueo. Nall jëfë narunë cubrë impuestë. ³ Guc shtu'u Zaqueo guënall lu Jesús perë gúnëdi'll gan tantë zihani mënë gudëdë, nu nadupë shcuerpë Zaqueo. ⁴ Iurní Zaqueo bëllu'në delantë. Güë'pill ladi tubi hiaguë sicómoro parë guënall lu më. Hiaguë ni zubi cula'ni nezë catë ze'dë Jesús. ⁵ Bëdchini më lugar ni; guná më lu Zaqueo. Guni'i më lull:

—Zaqueo, bietë nasesë. Napë quë guënë'el pusadë lídchil, guëana.

⁶ Lueguë bietë Zaqueo nasesë. Nalë bëquitë ldú'ull. Bë'nëll recibir Jesús lídchill. ⁷ Guná mënë guanú Jesús Zaqueo. Guagla'guë guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall Jesús gua visitë lidchi tubi pecadurë. ⁸ Iurní guasuldí Zaqueo. Guní'ill lu Dadë Jesús:

—Dadë, guërudë nanapa guëdë'ëhia ca'a ra nabënapëdi'i. Nu si talë bédchisúa dumí shtë mënë con bishi, guëabráa tapë vueltë más dumí ca'a rall.

⁹ Guni'i Jesús:

—Nedzë nasalvárëll. Salvaciuni bédchini lídchil. Nu lë'ël guc Abraham shtadë guëlul. ¹⁰ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu parë quilia el quë nabëniti parë gac salvárëll.

Comparaciuni shtë muzë nabë'në recibir dumí

¹¹ Riagla'guë rini ra mënë shti'dzë Jesús. Hia mërë guëdchini rai' ciudá Jerusalén. Nu quëhunë mënë llgabë runë faltë du'psë parë guëribë'a Dios ziquë Rëy. ¹² Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiu shini rëy; bërú'ull ládzëll. Ziá'all stubi naciuni parë gúnëll recibir pudërë ziquë rëy parë guëribë'all. Despuësë guëabráll ládzëll. ¹³ Antsë bërú'ull

ládzëll, guná'bëll chi'i muzë naná encargadë shchí'nill. Bëdë'ëll dumí lasac cadë tubi de lë'ë ra muzë. Guni'i shini rëy: “Gulë bë'në bien con dumí rë'. Gulë guzi'i; gulë bëtuu', hashtë guëabráa.” Iurní guziá'all.

¹⁴ Perë ra mënë naquëreldë ladzë nguiu ni bëldë rall; rac shtú'udi'i rall gáquëll rëy shtë rall. Bëshe'ldë rall rsunë narni'i: “Adë rac shtú'udi'i na'a gac nguiu rë' rëy shtë na'a”.

¹⁵ Perë nguiu ni bë'nëll recibir ziquë rëy shtë rall. Bëabráll ládzëll. Guná'bëll ra muzë nabëca'a dumí tē guená rëy bëldá bë'në rall gan guëc dumí. ¹⁶ Primërë muzë bédchini nu guní'ill lu rëy: “Dadë, shtumil ndë'ë con chi'i vueltë más shini dumí”. ¹⁷ Lë'ë rëy guni'i: “Bien bë'nëll con du'pë dumí. Iurní guënehia pudërë guëribë'al chi'i guë'dchi. Muzë za'quë nal.” ¹⁸ Stubi muzë bédchini guní'ill: “Dadë, shtumil ndë'ë con ga'i vueltë más shini dumí”.

¹⁹ Guni'i rëy lull: “Guëribë'al ga'i guë'dchi”. ²⁰ Stubi muzë bédchini nu guní'ill: “Dadë, ndë'ë lë'ë shtumil. Bëquëtsa'uin tubi panitë.

²¹ Bëdzëba lë'ël. Nal nguiu nargá'adi'i ldu'u mënë. Rcá'al lo quë nabëdchí'bëdi'il nu rcá'al cusechë sin adë rcabnídi'il.”

²² Iurní guni'i rëy lull: “Nal mal. Con mizmë shti'dzëll guna juzguë lë'ël. Guní'il nahia el quë nargá'adi'i ldu'u mënë nu rcahia lo quë nabëdchí'bëdia'a nu rcahia catë rcabnídia'a.

²³ ¿Pëzielú adë bësëá'nëdi'il shtumía lu bancu parë gapa shini dumí iurë bédchinia?”

²⁴ Iurní guni'i rëy lu mënë nazuga'a nga'li: “Gulë bédchisú dumí shtë nguiu nabëquë'ë dumí panitë. Nu bédë'ëin ca'a nabë'në gan chi'i tantë dumí.”

²⁵ Guni'i ra mënë: “Dadë, hia nápëll chi'i dumí”.

²⁶ Lë'ë rëy guni'i: “Rnia'a lu tē, el quë nanapë, gúnëll recibir más perë el quë nabënapëdi'i, guëdchisú lë'ë du'pë nanápëll.

²⁷ Perë lë'ë ra enemigu shtëna ra nanëdi'i guëribë'ahia lë'ë rall, gulë tsaglli'i lë'ë rall ndë'ë. Gulë quini lë'ë rall lua.”

Jesús guatë ciudá Jerusalén; dchí'bi' tēchi burrë

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guagla'guë ziagdchini më parë Jerusalén.

²⁹ Bédchini më guë'dchi Betfagé nu Betania nanaquë lu lumë catë nanú zihani hi-

aguë olivo. Bëshe'ldë më shini gusë'dë më;
³⁰guni'i më lu rai':

—Gulë gua guë'dchi naná guëlladchi. Iurë guëdchini të, guëná të lu tubi burrë. Quëdú ma. Lë'ë burrë ni la'di chu quíbedi'i tëchi ma. Gulë bëssha'quë ma nu gude'enú ma ndë'ë. ³¹Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull: “Lë'ë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma”.

³²Gua ra shini gusë'dë më. Bëdzëlë rai' burrë igual cumë zíquësë guni'i më lu rai'. ³³Iurë bëssha'quë rai' burrë, nashtënë burrë guna'bë dí'dzëll:

—¿Pëzielú bëssha'quë të shpurra?

³⁴Bëquebi rai':

—Purquë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma.

³⁵Guanú rai' burrë lu Jesús. Bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi ma parë quibë Jesús tëchi ma. ³⁶Iurë lë'ë burrë ziazú lu nezë, gudishi mënë shabë rall lu nezë catë ze'dë më. ³⁷Bëdchini ra mënë lumë shtë dani catë nezë rlaguetë. Grë ra narianaldë tëchi më guzublú guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë më por milagrë naguná rall. ³⁸Guni'i rall:

—Bë'në l dai' Dios lë'ë Rëy ndë'ë, el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dadë Dios. Llëru'bë na Dios nacabezë más guia'a lu gube'e; tsu paz lu gube'e.

³⁹Iurní beldá fariseo nananú ladi zihani mënë guni'i rall lu Jesús:

—Mësë, guni'i lu ra shmënël të adë guëni'idi'i rall di'dzë rë'.

⁴⁰Perë Jesús guni'i lu ra fariseo:

—Rnia'a lu të, si talë ra mënë guëac dchi, ra guë'ë rë' guërushtía; guëni'i rahin di'dzë rë'.

⁴¹Iurë bëdchini më guëlladchi Jerusalén, gubi'a më lu ciudá. Bi'ni më. ⁴²Guni'i më:

—Mízmë lë'ë të më Jerusalén, rac shtua'a lë'ë të niac bë'a të nezë catë rbedchí ldu'u mieti con Dios, perë iurne' nacahi slu të parë tsasë të ra cusë ni. ⁴³Guëdchini cusë durë guëc të. Enemigu shtë të guëzubë grë ladë shtë ciudá parë tildi rall. Guntsa'u rall tubi lu' alreduerë guëdubi guë'dchi, tsu guërru cuntrë lë'ë të. ⁴⁴Guëcué rall grë hiu'u shtë të. Quini rall lë'ë të hashtë nu shini të gati rai'. Adë guëá'nëdi'i tubi guë'ë quibë guëc sa' guë'ë. Completamente tsaluhin; ziquë tubi hiu'u dachi guëa'nin

purquë adë bédë'di'i të cuendë iurë bë'në më favurë parë lë'ë të gac salvar të.

Bësëllu'në Jesús mënë nacagtuu' la'ni iádu'u ru'bë

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵Iurní Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Guzublú cagsëllú'ni' ra nacagtuu' la'ni iádu'u. ⁴⁶Guni'i më lu rall:

—Sagradas Escrituras rni'i shti'dzë Dios: “Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios, perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në”.

⁴⁷Grë dzë bëlua'a Jesús la'ni iádu'u. Ra bëshuzi narnibë'a más con ra mësë shtë lëy con los de más më naru'bë shtë guë'dchi, gudili rall formë lla gati më. ⁴⁸Perë bëdzëlëdi'i rall mudë niana'zi rall lë'ë më purquë grë ra mënë con ánimo rac shtu'u rall rquë diaguë rall pë guni'i më.

20

Jesús bëquebi pë derechë nápi' parë gúni'ra cusë rë'

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹Tubi dzë nanú Jesús iádu'u ru'bë. Quëglua'a më ra mënë shti'dzë Dios lla mudë tsuté rall shnezë Dios të gac salvar rall. Iurní bëdchini ra bëshuzi narnibë'a más con mësë shtë lëy con më gushë narunë juzguë; ²guni'i rall lu më:

—Guni'i lu na'a. ¿Pë derechë nápël parë guëluá'al ra mënë? ¿Chu bëne'e permisi rúnël grë cusë nabé'nël?

³Guni'i Jesús lu rall:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Rac shtua'a guëni'i të lua. ⁴¿Chu bédë'ë derechë lë'ë Juan Bautista parë guëchu'bë nísi'; Dios u mënë? ¿Chu bëshe'ldë lë'i'?

⁵Iurní guzublú quëgni'i rall entrë de lë'ë rall. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëni'i hia'a lu Jesús? Si talë guëni'i hia'a Dios bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní guëni'ill lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi'?” ⁶Si talë guëni'i hia'a mënë bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní guëne'e guë'ë mënë lë'ë hia'a, gátia'a purquë grë mënë rialdí ldu'u rall guni'i Juan shti'dzë Dios.

⁷Por ni bëquebi rall lu Jesús de quë adë bédë'di'i rall cuendë chu bëshe'ldë lë'ë Juan parë guëchu'bë nísi' ra mënë. ⁸Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të rquébidi'i të; nu na adë guëquébidia'a chu bëshe'ldë na; chu bëne'e permisi guna ra cusë.

Comparaciuni shtë muzë mal
(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Guzublú guni'i më lu ra mënë comparaciuni rë':

—Guc tubi nguiu nabëcabní hiaguë uvë lachi. Despuësë bédë'll mēdi stubi mënë nu guziá'all zitu. Gudëdë tiempë. ¹⁰ Bëga'a iurë shtë cusechë, bëshé'ldëll tubi muzë; guëna'bë muzë partë narunë tucarë shlamëll. Perë ra mënë guna'zi rall lë'ë muzë. Bédë'ë rall galnë. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'edi'i rall. ¹¹ Iurní bëshé'ldë shlamë rall stubi muzë, tsaglli'i muzë cusechë. Perë ra mënë guni'i di'dzë dzabë lu muzë nu bédë'ë rall galnë. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'edi'i rall. ¹² Lamë ni bëshé'ldë stubi muzë perë ra mënë gudini rall lë'ë muzë. Gulú rall lë'ë muzë tantë bédë'ë rall.

¹³ Iurní guni'i lamë shtë guiu'u: “¿Pë guna iurne'? Guëshe'lda shinia narac shtua'a. Iurë guëná ra mënë lúhi', tal vez gunë rall rëspëti shinia.” ¹⁴ Perë iurë guná ra mënë narunë dchi'ni lu shini lamë, guni'i rall lu sa' rall: “Ndë'ë naguëca'a herenci. Cha dínia'a lë'll të iurní gáca'a nashtë guiu'u.” ¹⁵ Iurní gulú rall shini lamë lu guiu'u stubi ladë. Gudini rall lë'i'.

Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pë gunë nashtë guiu'u con ra naquëhunë dchi'ni? ¹⁶ Mizmë lamë guëdchini parë quínill ra mënë mal, le'. Guëdë'll guiu'u ca'a stubi mënë.

Iurní bini ra mënë comparaciuni rë', guni'i rall lu Jesús:

—Ni lo quiera Dios gac zni.

¹⁷ Perë Jesús gubi'a lu rall, guni'i më:

—Gulë guni'i lua pë runë cuntienë nanaquë la'ni Sagradas Escrituras. Rni'in zndë'ë:

Guë'ë nabëru'ldë ra albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë gac shquini shtë iádu'u ru'bë.

¹⁸ El quë narredë guëc guë'ë rë', gac chupë ldëll, perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.

Jesús guni'i: “Gulë quilli impuestë”
(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ra jëfë shtë bëshuzi con mësë shtë lëy rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë Jesús lueguë. Guc bë'a rall guni'i më comparaciuni ni cuntrë lë'ë rall. Adë guná'zidi'i rall lë'ë më purquë bédzëbë rall los de más mënë.

²⁰ Iurní bëshé'ldë rall mënë naguaglda'chi lë'ë Jesús. Rlua'a rall ziquë mënë za'quë. Rac shtu'u rall guësiguë rall lë'ë më niani'i më tubi cusë mal parë gunë rall intriegu lë'ë më lu gobiernë rumanë. ²¹ Por ni naguaglda'chi lë'ë Jesús, guna'bë di'dzë rall:

—Mësë, nanë na'a rluá'al nu rní'il purë verdá. Rluá'al igual lu mënë humildë nu lu mënë narnibë'a. Guldil, quëgluá'al lla tsuté mënë shnezë Dios. ²² Guni'i lu na'a, ¿pë na bien guëdilli hia'a impuestë lu rëy rumanë u guëdillidi'i hia'a impuestë?

²³ Perë Jesús bédë'ë cuendë niasiguë rall lë'ë më. Guni'i':

²⁴ —Gulë bëlua'a tubi dumí. ¿Chu lu nu chu lë naquë lu dumí?

Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

²⁵ Guni'i më iurní:

—Nia, por ni gulë bédë'ë ca'a rëy César lo quë nashtë César, nu gulë bédë'ë ca'a Dios lo quë nashtë Dios.

²⁶ Adë bë'në ra contrari shtë Jesús gan niani'i më cusë mal lu ra mënë. Bédzëguë'ë ldu'u ra mënë ni; bëa'në dchi rall.

Jesús guni'i lla tsashtë ra tégulë
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Iurní bédá nguiu religiosë saduceos, guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceos rni'i adë tsashtëdi'i tégulë ladi ra tégulë. ²⁸ Perë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Mësë, bëquë'ë Moisés tiempë guahietë si tubi nguiu gati sin shíni', bëchi tégulë napë quë guëtsë'all tse'lë tégulë. Gapë rall shíni' parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë.

²⁹ Guc gadchi bëchi. Primëre nguiu bëtsë'all perë gútil sin ni tubi shínill. ³⁰ Segundë bëchi tégulë bëtsë'all con viudë perë gútil sin ni tubi shínill. ³¹ Tecëre bëchi tégulë bëtsë'all tse'lë tégulë. Nu gútil; pues hashtë shu'pë bëchi tégulë bëtsë'a rall tse'lë tégulë. Gúdi'i shini rai'. ³² Despuësë guti na'a ni.

³³ Guni'i lu na'a, iurë tsashtë tégulë, ¿chu

gac tse'lë na'a cumë gadchi nguui guc tse'lë na'a ni?

³⁴ Iurní Jesús bëquebi:

—Iurne' lu guë'dchiliu ra nguui, ra na'a, rtsë'a rall, ³⁵ perë grë ra naguëdë'ë Dios permisi tsuté rall stubi guë'dchiliu nu tsashtë rai' ladi ra tëgulë, adë guëtsë'adi' rai'. Adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. ³⁶ Nunquë gátidi'i rai'. Na rai' ziquë ra ianglë shtë gube'e. Na rai' shini Dios iurní, purquë guashtë rai' ladi ra tëgulë, guëbani rai' parë siempër. ³⁷ Perë si talë rna'bë di'dzë të tsashtë ra tëgulë ladi ra tëgulë, gulë bëtë'ë cuendë lo quë Moisés bëquë'ë la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. Bëquë'ë Moisés de quë Dadë Dios na Dios shtë Abraham, nu Isaac, nu Jacob; nu blac tiempë guti rai' parë tiempë dzë ni. ³⁸ Grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin.

³⁹ Iurní bëldá mësë shtë lëy guni'i rall:

—Mësë, bien bëquëbil lu rall.

⁴⁰ Hia bëtëzëbë rall guëna'bë di'dzë rall más lu Jesús.

Jesús guna'bë di'dzë lu ra mësë, chu na shtadë Cristo

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Jesús guni'i lu rall:

—¿Lallë rni'i mënë Cristo na shini David?

⁴² purquë mizmë David guni'i la'ni librë nalë Salmos:

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

Guzubë ladë ldi shtëna

⁴³ hashtë guna gan lu enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë rall shti'dzël.

⁴⁴ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë mizmë David rni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'i'?

Jesús gudíldi' mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Iurë grë mënë caquë diaguë rall shti'dzë Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁶ —Gulë gupë cuidadë ra mësë shtë lëy. Rëuu' ldu'u rall nacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. Rdzelë rall guëzubë rall lugar mejurë la'ni iádu'u. Rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. ⁴⁷ Perë rdchisú rall lidchi viudë, pero parë guësiguë rall mënë, quëhunë rall oraciuni ru'bë.

Rnia'a lu të gunë rall recibir más cashtigu dushë.

21

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi

(Mr. 12.41-44)

¹ La'ni iádu'u guná Jesús ra ricu, bëtia'a rall dumí la'ni cajë shtë ofrendë. ² Nu tubi viudë prubi guná më; bëtiá'all chupë centavë. ³ Guni'i më:

—Guldía, lë'ë viudë prubi bëtë'ë más quë ra ricu. ⁴ Grë mënë bëtë'ë nabë'në subrë perë na'a rë' bëtë'ëll grë nanápëll, grë nasí'll gaul.

Guni'i më cue iádu'u ru'bë

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Ruadi'dzë mënë lla na iádu'u ru'bë. Blac chulë na ra guë'ë nu blac chulë na ra regalë nabëzëlaa'dchi ra mënë parë iádu'u. Iurní Jesús guni'i:

⁶ —Guëdchini tiempë grë lo quë naquëgná të ne', cue. Ni tubi guë'ë quibë guëc sádi'in.

Sëni antsë tsalú guë'dchiliu

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Mësë, ¿guc gac ra cusë narní'il lu na'a? ¿Pë sëni nanú naguëlua'a guëlladchi na tiempë gac cumplir shti'dzël?

⁸ Guni'i Jesús:

—Gulë gupë mizmë lë'ë të, adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të. Zihani mënë guëdchini ziquë shmëna. Guëni'i rall: “Nahia Cristo”; u guëni'i rall: “Hia bëga'a iurë guëni'bë'a Dios ziquë Rëy”. Perë rnia'a lu të, adë tsanáldëdi'i të tëchi shti'dzë rall.

⁹ Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë guëni'bë'a Dios ziquë rëy.

¹⁰ Guagla'guë guni'i më:

—Gac cumplir tubi naciuni tildi cuntrë stubi naciuni. Tubi gubernë tildi cuntrë stubi gubernë. ¹¹ Guëllú nadushë iurní. Guëdchini gubini dushë nu galguidzë zihani lugar. Lu gube'e guëlua'a cusë nadzë'bë nu sëni ru'bë guëlua'a.

¹² 'Antsë gac cumplir ra cusë ni, gunë mënë cuntrë lë'ë të. Guëna'zi rall lë'ë të parë gunë rall juzguë lë'ë të la'ni iádu'u

shtë të. Guëldaguë rall lë'ë të lachigui'bë. Gunë rall demandë lë'ë të lu gobiernë nu lu rëy purquë na të shmëna. ¹³ Zni gunë të gan guëni'i të lu ra gobiernë diza'quë shtëna. ¹⁴ Adë ráquëdi'i ldu'u të; adë gúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të iurní, ¹⁵ purquë na guënehia di'dzë parë guëni'i të lu gobiernë. Guna compa'ni lë'ë të hashtë enemigu shtë të guëac dchi lu të; nápëdi'i rall pë guëni'i rall cuntrë lë'ë të iurní. ¹⁶ Gunë mënë intriegu lë'ë të gati të, bældá të. Shtadë të gúnëll intriegu lë'ë të. Bëchi të, shfamili të nu ra amigu shtë të gunë rall intriegu lë'ë të, gati të. ¹⁷ Grë mënë guëldënu' rall lë'ë të purquë na të shmëna; rialdí ldu'u të na. ¹⁸ Perë pë gáquëdi'i të; ni tubi guitsë guëc të tsalúdi'i. ¹⁹ Si talë gac të firmë lu shnezë Dios, gapë të vidë nadë rialúdi'i parë siembrë.

²⁰ 'Iurë guená të lu suldadë grë ladë ciudá Jerusalén, hia mërë cue ciudá. ²¹ El quë nananú Judea dzë ni, guëllú'nëll parë lu dani. El quë nananú ciudá Jerusalén, guëru'u rall. El quë nananú lachi adë guëabridi'ill guë'dchi, ²² purquë ra dzë rë' na shtë cashtigu. Grë lo quë naescritë la'ni Sagradas Escrituras gac cumplirin. ²³ Prubi ra na'a nanua'a shíni' u ra na'a narca'a me'dë dzë ni. Gunë mënë israelitë sufrir lu cashtigu shtë Dios. Cusë durë gac con mënë tiempë ne'. ²⁴ Bældá mënë gati rall lu guërru. Stubi tantë tsa rall guëdubi naciuni ziquë prësi; gunë rall dchi'ni shtë stubi mënë. Ra mënë zitu guëni'bë'a rall Jerusalén naná cue hashtë gac cumplir tiempë nabë'në Dios disponer. Jerusalén guëa'në ziquë hiu'u dachi.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëabri' stubi

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ 'Dzë ni guëlua'a sëni lu gube'e con ngubidzë, mbelëgui'i, nu mbehu. Lu guë'dchiliu grë mënë shtë ra naciuni adë gáquëdi'i pë gunë rall nu adë rbedchí ldu'u rall por cusë nadzë'bë. Guini rall ruidë shtë nisëdu'u tantë rni'bi nisë. ²⁶ Iurní guëcachi mënë por tantë galërdzëbë nu galriá ldu'i por cashtigu naguëdchini. Ra fuersë shtë gube'e guëni'bi rahin shlugarin. ²⁷ Iurní guená ra mënë lua, nguiu nabëshe'ldë Dios

lu guë'dchiliu. Guëdchinia la'ni shcahi. Guëdchininúa con zihani puderë nu llni. ²⁸ Iurë guená të ra cusë guëzublú gac, gulë gubi'a lu gube'e; gulë tsaldí ldu'u të purquë hia mërë gunë më salvar lë'ë të.

²⁹ Guni'i më tubi comparaciuni:

—Gulë guná lu hiaguë higu u cualquier stubi hiaguë. ³⁰ Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i. ³¹ Zni iurë guená të ra cusë mal guëdchini, gulë gac bë'a të hia mërë guëdchini tiempë naguëni'bë'a Dios.

³² 'Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati ra mënë naquërdë tiempë ne'. ³³ Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza napë quë gac cumplir. Adë tsalúdi'i shti'dza.

³⁴ 'Gulë gubani guëdubi tiempë. Adë rdë'ë të lugar gapë të vici. Adë rzuu'dchidi'i të. Adë ráquëdi'i ldu'u të por nagáu të purquë si talë quëhúnëll ra cusë ni, adë gac bë'adi'i të naquëhac. ³⁵ Ziquë rldaguë lasë mënë tubi ma, zni guëdchini ra cusë durë guëc ra mënë narëta' lu guë'dchiliu. ³⁶ Por ni, gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios guëdubi iurë të gunë më compa'ni lë'ë të, guëru'u të ladi ra cusë dushë sin adë bë gáquëdi'i të. Gulë guëa'në nasini parë iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; tsasuldí të lua.

³⁷ Jesús bëlua'a ra mënë la'ni iádu'u ru'bë rdzë perë gue'lë ria më lu dani shtë Olivos parë guëa'në më hashtë brëgue'lë. ³⁸ Grë mënë bédchini iádu'u tumpranë të guini rall shti'dzë më.

22

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ Hia mërë guëdchini laní Pascu, iurë rëagná ldu'u mënë tiempë nabë'në Dios librar ra israelitë de Egipto. Dzë ni adë gudáudi'i rall guetështildi nanapë levadurë. ² Ra jëfë shtë bëshuzi con ra mësë shtë lëy gudili rall mudë quini rall lë'ë Jesús naga'chi purquë bëdzëbë rall mënë.

³ Iurní Satanás guatë la'ni ldu'u Judas Iscariote, tubi poshtë shtë më entrë chi'bë chupë ra poshtë. ⁴ Guagni'i Judas lu ra jëfë

shtë ra bëshuzi con los de más më ru'bë shtë iádu'u. Guni'i Judas lla gúnëll intriegu lë'ë më guia'a rall. ⁵ Bëquitë ldu'u rall; bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí ca'a Judas. ⁶ Bëa'në Judas de acuerdë nu gudílill mudë parë gúnëll intriegu lë'ë Jesús naga'chi iurë nídi'i mënë.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Iurní bédchini dzë shtë laní, gudáu ra mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë bë'në tucarë quini rall tubi lli'li shtë Pascu. ⁸ Iurní bëshel'dë Jesús lë'ë Pedro nu Juan; guni'i më lu rai':

—Guaguë'në preparar shtse shtë Pascu, guëdáuha'a.

⁹ Guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë laní?

¹⁰ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gua guë'dchi. Iurë guëdchini të rua' guë'dchi, guëdza'guë'lú të tubi nguui nanua'a tubi rëe' nisë. Gulë guanaldë lë'ëll. Gulë tsuté catë tsutëll. ¹¹ Gulë guni'i lu nashtënë hiu'u: “Lë'ë mësë cagna'bë di'dzë lul; ¿ca na quartë catë gáuhi' shtse shtë laní con poshtë shtëhi'?” ¹² Iurní guëlua'a nashtë hiu'u tubi quartë ru'bë segundë pisë. Arregladë nahin. Gulë bë'në preparar ndë pë cusë guëdáuha'a.

¹³ Gua Pedro nu Juan. Bëdzëlë rai' grë cusë ziquë guni'i më. Bë'në rai' preparar shtse shtë laní, gau rai'.

¹⁴ Bëga'a iurë shtë shtse, Jesús guzubënúhi' lë'ë ra poshtë lu mellë.

¹⁵ Guni'i më lu rai':

—Con guëdubinú ldua'a rac shtua'a guëdáuha shtse shtë Pascu con lë'ë të antsë gatia, ¹⁶ purquë adë gáudia'a shtse shtë Pascu stubi hashtë gac cumplir grë lo quë narunë cuntienë shtse Pascu; gac cumplirin iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁷ Iurní guna'zi më tubi vasë shtë vini. Bëdë'ë më graci lu Dios nu guni'i më:

—Gulë gudi'dzë nu gulë bii' vini rë'.

¹⁸ Adë gua' vini stubi vuelte hashtë iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁹ Iurní guna'zi më guetështildi. Bëdë'ëi' graci lu Dios nu gudi'dzë mëhin cua'a ra poshtë. Guni'i më:

—Ndë'ë lë'ë shcuërpa naguna intriegu lu galguti parë gac salvar të. Gulë gau, nu gulë bësëagná ldu'u të galguti shtëna.

²⁰ Iurë gualú shtse, guna'zi më vasë shtë vini; bëdë'ë më graci, bëdë'ë më vasë ni guia'a ra poshtë nu guni'i më:

—Ndë'ë na tëtë cubi entrë lë'ë të nu Dios. Guëru'u shrëna parë lasac tëtë ni.

²¹ 'Perë guná, lë'ë nguui nagunë intriegu na, zubënull na lu mellë. ²² Nguui nabëshel'dë Dios lu guë'dchiliu napë quë zía'ai' nezë narunë tucarë según voluntá shtë Dios, perë prubi nguui nagunë intriegu na lu galguti.

²³ Iurní ra poshtë guna'bë di'dzë lu sa' rai', chull gunë intriegu lë'ë Jesús.

Gudildi di'dzë ra poshtë chu na más më ru'bë

²⁴ Ra poshtë gudildi di'dzë chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'. ²⁵ Guni'i Jesús lu rai':

—Ra rëy shtë naciuni nalé nadushë rnibë'a rall, nu rac shtu'u rall guëni'i mënë de quë na rall më za'quë. ²⁶ Perë entrë lë'ë të adë nazá'quëdi'i quëhunë të llgabë zni. El quë na más më ru'bë entrë lë'ë të, napë quë gáquëll ziquë na más nalasáquëdi'i. El quë narnibë'a entrë lë'ë të, gáqui' ziquë el quë narunë sirvë lu sa'll. ²⁷ ¿Chu na más më naru'bë, el quë nazubë lu mellë gaull primëre, u el quë narunë sirvë lu mellë? El quë nazubë lu mellë, le'; perë na, nahia ziquë mënë narunë sirvë entrë lë'ë të.

²⁸ 'Lë'ë të rianú të na. Adë bësëá'nëdi'i të na sino bë'në të sufrir con na. ²⁹ Ziquë Shtada bëne'e pudërë guëribë'ahia ziquë Rëy, zni rné'ehia pudërë ca'a të, guëribë'a të con pudërë. ³⁰ Guëzubë të lu trunë catë rnibë'ahia parë gunë të juzguë guëzá chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

Jesús guni'i lu Pedro gunë Pedro negar lë'ë më

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Nu guni'i Jesús lu Pedro:

—Moni, Moni, Satanás guna'bë permisi lu Dios, gúnëll prëbë lë'ël të ldáguël lu duldë; gaquin ziquë rgu rnërë mënë llu'bë.

³² Perë bëna ruëguë lu Dios por lë'ël parë adë gúnëdi'i faltë fe parë tsaldí ldú'ul Dios. Rnia'a lul, despuësë ra prëbë, iurë guëabrí

ldú'ul con Dios, bē'nē compaṇi ra narialdí ldu'i diza'quē parē gac rall firmē lu shnezē Dios.

³³ Simón Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadē, adē guēsēá'nēdia'a lē'ēl. Guna compaṇi lē'ēl hashtë lachigui'bē nu nilē hashtë gatia con lē'ēl.

³⁴ Guni'i Jesús iurní:

—Bedē, antsē guēllidchí gay, gúnēl negar na tsunē vueltē. Guēní'il lu ra mēnē adē guēnēdi'il na.

Mērē guēdchini dzē shtë sufrimientē

³⁵ Iurní Jesús guna'bē dí'dzi' lu poshtë:

—Iurē bēshe'lda lē'ē tē parē guēni'i tē diza'quē lu ra mēnē, adē nuá'adi'i tē bulsē. Adē nuá'adi'i tē bēdu dumí, adē nuá'adi'i tē sabadu. ¿Pē bē'nē faltē lē'ē tē iurní?

Bēquebi rai':

—Ni tubi cusē bē'nēdi'i faltē.

³⁶ Iurní guni'i mē:

—Pues iurnē' el quē nanapē bulsē, gua'ain. El quē nanapē bēdu dumí, guá'all dumí. El quē nadē nāpēdi'i spadē, guētuu'll manguē tē sí'll tubi spadē. ³⁷ Rnia'a lu tē, rqui'ni gac cumplir di'dzē rē' lo quē naná escritē la'ni Sagradas Escrituras: “Bē'nē mēnē tratē lē'i' cumē ziquē narguini mēnē”. Vidē shtëna mērē tsaluhin. Runē faltē du'pē parē gac cumplir grē naná escritē de na.

³⁸ Iurní guni'i rai':

—Dadē, ndē'ē napē na'a chupē spadē.

Guni'i mē:

—Hia na'.

Jesús gua Getsemaní tē guēni'inúhi' Dios
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Iurní guzia'a mē. Gua mē lu dani shtë Olivos ziquē bē'nē mē grē ra gue'lē. Ra shini gusē'dē mē guanaldē rai' lē'ē mē.

⁴⁰ Bēdchini rai' lu dani. Guni'i mē lu rai':

—Gulē guna'bē lu Dios tē gunē mē compaṇi lē'ē tē parē ldáguēdi'i tē lu duldē.

⁴¹ Iurní gua mē lē'ēsē mē tubi distanci ziquē narlda'a nguui tubi guē'ē. Bēzullibi mē. Iurní biadi'dzēnū mē Dios, Shtadē mē.

⁴² Guni'i mē:

—Dadē, belá lē'ē na lu sufrimientē rē' si talē na voluntá shtënēl, perē bē'nē lo quē narac shtú'ul lēdēdi'i lo quē narac shtua'a.

⁴³ Iurní bēdchini tubi ianglē shtë gube'e. Bēdē'ē ianglē fuersē parē lē'ē mē. ⁴⁴ Más

fuertē bē'nē mē sufrir, se entiendo, sufrimientē ldu'u mē. Guni'inú mē Dios con más di'dzē. Rdzu nisē lúhi' ziquē gotē ru'bē shtë rēnē narlaguē lu guiu'u.

⁴⁵ Iurní gualú biadi'dzēnū mē Dios, bēabrí mē catē nanú ra poshtë. Bēdzēlē mē lē'ē rai' naga'si rai', tantē bēdzaguē rai' purquē nalē riá ldu'u rai'. ⁴⁶ Guni'i mē lu rai':

—¿Pēzielú naga'si tē? Gulē guashtë nga'li. Gulē guna'bē lu Dios tē gunē mē compaṇi lē'ē tē parē ldáguēdi'i tē lu duldē.

Guna'zi ra mēnē Jesús ziquē prēsi

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Nianá cagni'i mē, bēdchini zihani mēnē. Judas, tubi poshtë shtë mē, nall cabēsē shtë ra mēnē. Guabi'guē Judas lu Jesús parē guētsagra'll lē'ē mē. ⁴⁸ Guni'i mē lu Judas:

—Judē, ¿pē con tubi dchidu gúnēl in-triegu na? nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu.

⁴⁹ Ra mēnē nanaldē Jesús guná rai' pē quēhac. Guna'bē di'dzē rai' lu mē:

—Dadē, ¿zēdildi na'a con spadē nadia'a na'a?

⁵⁰ Tubi de lē'ē rai' gulull spadē. Bēchúguēll diaguē ldi shtë muzē. Muzē ni bē'nē sirvē lu narnibē'a más entrē grē ra bēshuzi. ⁵¹ Guni'i Jesús:

—Hia na'. Adē tíldidi'i tē.

Iurní Jesús bēga'ldē diaguē muzē. Bēnēac mē lē'ēll. ⁵² Iurní guni'i' lu ra jēfē shtë bēshuzi con mēnē naquēhapē iádu'u ru'bē; guni'i mē lu mē gushē nabēdchini tē guēna'zi rall lē'ē mē:

—¿Pēzielú bēdchini tē con spadē nu hiaguē parē ze'dē guēlli'i tē na cumē ziquē nguba'nē? ⁵³ Dzē con dzē zugá'ahia con lē'ē tē iádu'u ru'bē perē adē guná'zidi'i tē na iurní. Perē hia bēga'a iurē según voluntá shtë Dios; gunē tē narac shtu'u tē, nu bēga'a iurē parē gac cumplir grē lo quē narnibē'a lu nacahi, gúnēll cuntrē na.

Pedro bē'nē negar lē'ē Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Iurní ra mēnē guna'zi lē'ē Jesús prēsi. Guanú rall lē'i' lidchi jēfē shtë ra bēshuzi. Perē guanaldē Pedro zitu. ⁵⁵ Ra mēnē

bëcue'e rall gui'i rualdëa' lidchi bëshuzi. Rac naldë iurní. Guzubë rall grë ladë gui'i nu Pedro guzubënúhi' lë'ë rall. ⁵⁶ Iurní tubi criadë guná lu Pedro, guzúbi' guëlladchi rua' gui'i. Gubi'a na'a lu Pedro nu guní'ill:

—Nguiu rë' na shmënë Jesús.

⁵⁷ Perë Pedro bë'në negar, guní'i':

—Guënëdia'a nguui ni'i.

⁵⁸ Gudëdë stu'pë tiempë, stubi mënë guná lu Pedro nu guní'ill:

—Nu lë'ël nal shmënë Jesús.

Perë Pedro guni'i':

—Aquëdi'i. Nádia'a shmënë Jesús.

⁵⁹ Tubi iurë gudëdë. Stubi mënë guní'iru'ull:

—Na verdá, nguui rë' nall shmënë Jesús purquë nu nall më Galilea.

⁶⁰ Iurní guni'i' Pedro:

—Lë'ël adë guënëdia'a pë quëadí'dzël.

Nianá quëadí'dzë Pedro, bëllidchí gay.

⁶¹ Iurní Jesús bëdchigrë lúhi'. Gubí'ai' lu Pedro. Bëagná ldu'u Pedro naguni'i' më lull: “Antsë guëllidchí gay nedzë, guëní'il lu mënë tsunë vueltë adë guënëdi'il na”.

⁶² Iurní bëru'u Pedro rua' puertë shtë nezë, nalë bí'ni'.

Bë'në mënë burnë Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ra nguui narna'zi Jesús guzublú bë'në rall burnë. Bëdë'ë rall galné lë'i'. ⁶⁴ Bësë'au rall lúhi' nu guni'i' rall:

—¿Chu bëne'e galné lë'ël? Guni'i' por pudërë shtë Dios, ¿chu lëa?

⁶⁵ Zihani cusë mal guni'i' rall lu më. Guagla'guë bë'në rall burnë lë'ë më con di'dzë dzabë.

Jesús zuga'a lu Junta Suprema, gubernë shtë bëshuzi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Hia brëgue'lë bëdëa më gushë shtë naciuni Israel con ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë shtë lëy. Grë rall gua'a rall lë'ë Jesús lu Junta Suprema, mënë narunë juzguë entrë lë'ë rall. Guni'i' ra mënë ni lu Jesús:

⁶⁷ —Guni'i' lu na'a si talë nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibë'ai'.

Guni'i' Jesús lu rall:

—Si guënia'a lu të nahia Cristo, adë tsaldídi'i ldu'u të na. ⁶⁸ Si talë guëna'bë di'dza lu të, guëquëbidi'i të lu shti'dza.

⁶⁹ Dizdë ne' lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëzúbi' ladë ldi shtë Dios pudërusë.

⁷⁰ Lueguë grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë lë'ël nal tubsë shini Dios?

Guni'i' më lu rall:

—Guldía nahia tubsë shini Dios. Mizmë lë'ë të guni'i' të di'dzë ni.

⁷¹ Iurní guni'i' rall:

—Bini hia'a di'dzë naguní'ill. ¿Pë guëdë'na'a másru'u testigu?

23

Gua'a rall Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Iurní lueguë ra contrari shtë Jesús gua'a rall lë'ë më lu Pilato. ² Guzublú guëni'i' rall; quëdchi'bë rall galquiá cuntrë Jesús:

—Bëdzëlë na'a nguui rë'; rtsátsull ra mënë cuntrë gubernë. Rní'ill rúnëdi'i tucarë guëdilli na'a impuestë ca'a gubernë rumanë. Nu rní'ill mizmë lë'ël na Cristo, tubi rëy nagudili Dios parë guë nibë'ai'.

³ Iurní guna'bë di'dzë Pilato:

—¿Guldil nal Rëy shtë ra israelitë?

Jesús guni'i':

—Mizmë lë'ël guní'il di'dzë rë'.

⁴ Pilato guni'i' lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con grë ra mënë zihani:

—Bëdzëlëdia'a cusë mal nabë'në nguui rë'.

⁵ Perë guní'iru'u rall más fuertë:

—Rtsátsull grë mënë shtë Judea con shti'dzëll. Bëluá'all më Galilea primërë, iurní ndë'ë cagluá'all cuntrë gubernë rumanë.

Gua'a rall Jesús lu Herodes

⁶ Iurë bini Pilato di'dzë rë', guna'bë di'dzëll si na Jesús më Galilea. ⁷ Guni'i' mënë quë sí, iurní bëshe'ldë Pilato lë'ë Jesús lu Herodes, gubernadurë shtë Galilea, gac rëglë asuntë ni. Pues Herodes nanú Jerusalén dzë ni. ⁸ Bëquitë ldu'u Herodes iurë gunall lu Jesús purquë dizdë más antsë guc shtu'u Herodes guë nall lu Jesús. Guni'i' mënë pë bë'në Jesús, nu Herodes guc shtú'ull guë nall tubi milagrë naquëhunë më. ⁹ Zihani cusë guna'bë di'dzë Herodes perë Jesús pë guní'idi'i'. ¹⁰ Tambiën zuga'a ndë ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a

lëy. Bëdchi'bë rall galquiá con másru'u di'dzë. Gurushtiá rall cuntrë Jesús. ¹¹ Iurní Herodes con ra suldadë shtënëll bë'në rall burnë lë'ë më. Cumë burnë bëgacu rall lë'ë më con lari za'quë. Despuësë bëshe'ldë Herodes lë'ë Jesús, guëabrí më lu Pilato. ¹² Dzë ni guc Herodes nu Pilato amigu purquë antsë na rall enemigu.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39—19.16)

¹³ Bëtëá Pilato ra jëfë shtë bëshuzi con ra më gushë shtë iádu'u con grë mënë. ¹⁴ Guni'i Pilato lu rall:

—Lë'ë të be'dënú të lë'ë nguui rë'. Guni'i të rtsátsull ra mënë con bishi. Guna'bë di'dza lull delantë grë të perë bëdzélëdia'a cusë mal nabë'nëll ziquë rni'i të. Nápëdi'ill ni tubi delitë. ¹⁵ Nu Herodes bëdzélëdi'ill cusë mal purquë bëdchigrë Herodes lë'ëll ndë'ë. Adë bë'nëdi'ill ni tubi mal parë gátill. ¹⁶ Guë nibë'ahia tsanull galné, despuësë guëdë'a libertá lë'ëll.

¹⁷ Pilato napë custumbrë guëdë'ëll libertá tubi prësi cadë laní Pascu, el quë naguëna'bë mënë gapë libertá. ¹⁸ Perë guagla'guë guní'iru'u mënë ziquë tubsë bë; fuertë guni'i rall:

—Gati nguui rë'. Bëdë'ë libertá parë Barrabás.

¹⁹ Pues Barrabás nanú lachigui'bë purquë gúquëll cabësë shtë ra mënë nabë'në cuntrë gobiernë rumanë. Nu gudínill mënë la'ni ciudá. ²⁰ Pilato guc shtú'ull guëdë'ëll libertá Jesús. Guni'i Pilato stubi lu mënë, ²¹ perë más fuertë guni'i rall:

—Gati nguui rë' lu cruz. Gátill; gátill.

²² Stubi vueltë guni'i Pilato lu ra mënë:

—¿Pë mal bë'nëll? Gulë guni'i lua. Bëdzélëdia'a cusë mal parë gátill. Guna cashtigu con galné lë'ëll, despuësë guëdë'a libertá lë'ëll.

²³ Perë más ruidë bë'në rall. Gurushtiá rall. Guna'bëru'u rall galguti parë lë'ë më. Guni'i rall fuertë hashtë bë'në rall gan. ²⁴ Pilato bëdë'ë ordë gac narac shtu'u rall; gati Jesús lu cruz. ²⁵ Bëdë'ë Pilato libertá Barrabás naná culpablë de galguti shtë mënë nu bë'nëll cuntrë gobiernë rumanë. Zni guna'bë ra mënë. Bë'në Pilato intriegu

lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më të gac narac shtu'u rall.

Bëquë'ë mënë lë'ë Jesús lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶ Iurë bia'a rall lë'ë Jesús nezë parë gati më, guëdë tubi nguui lë Simón, më guë'dchi Cirene. Ze'dë guëzëll lachi. Ra suldadë guna'zi lë'ë Simón parë guá'all cruz nezë tëchi më.

²⁷ Zihani mënë con zihani na'a guanaldë rall lë'ë më. Bi'ni ra na'a tantë gubini ldu'u rall. Gurushtiá rall. ²⁸ Perë Jesús bëdchigrë lúhi', guná më lu rall; guni'i më:

—Lë'ë të na'a shtë Jerusalén, adë bí'nidi'i të por na, más bien gulë bi'ni por mizme lë'ë të nu por shini të. ²⁹ Guëdchini tiempë guëni'i mënë: “Dichusë ra na'a nariúdi'i shíni'. Dichusë ra na'a nadë nua shínidi'i, nu adë rcá'adi'i me'dë.”

Nu guni'i më:

³⁰ —Dzë ni ra mënë guëzublú guëni'i rall lu dani: “Gulaguë guëc na'a”. Guëni'i rall lu lumë: “Bëca'chi lë'ë na'a”. ³¹ Si talë gunë mënë cuntrë na, nahia ziquë hiaguë nanabani; nápëdia'a duldë, gunë rall másru'u cusë mal cuntrë lë'ë të, na të ziquë hiaguë bidchi, napë të zihani duldë.

³² Tambiën gua'a ra suldadë chupë nguba'në, gatinú rall Jesús. ³³ Iurní bëdchini rall lugar nalë Calavera. Bë'në rall crucificar lë'ë më. Bë'në rall crucificar lë'ë chupë nguba'në, túbill ladë ldi më, stúbill ladë rubësë. ³⁴ Iurní guni'i Jesús:

—Dadë, bë'në perdunë lë'ë ra mënë. Adë riasëdi'i rall pë quëhunë rall.

Nu ra suldadë gudchitë rall guë'ë dado parë gudi'dzë rall shabë më. ³⁵ Ra mënë zuga'a; gubi'a rall lu më. Ra më gushë shtë iádu'u bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Bë'nëll salvar pecadurë. Iurne' guëná hia'a nia'a zúnëll salvar mizme lë'ëll si talë nall Cristo, el quë nagudili Dios.

³⁶ Ra suldadë bë'në rall burnë. Guabi'guë rall guëa' cruz. Bë'në rall ofrecerë vini hi' të gu më. ³⁷ Guni'i rall:

—Si talë rní'il nal Rëy shtë mënë Israel, bë'në salvar mizme lë'ëll.

³⁸ Nanú tubi letrëre naquë guëc cruz narni'i: “Ndë'ë na Rëy shtë më israelitë”.

³⁹ Tubi nguba'në nanaquë lu cruz, gu-rushtiall guëc më; guní'ill:

—Si talë rní'il nal Cristo, bē'nē salvar mizmē lē'el nu bē'nē salvar lē'ē na'a.

⁴⁰ Perē stubi nguii mal guni'i guēc sa'll:

—¿Pē adē rdzēbēdi'il Dios? Bēne'e mēnē ordē gátia'a ziquē lē'ē mē rē'. ⁴¹ Pues lē'ē hia'a runē tucarē gátia'a por maldá nabēdē'na'a, perē nguii rē' adē bē'nēdi'i' mal parē quēhi' ndē'ē.

⁴² Iurní guni'i nguba'nē lu Jesús:

—Dadē Jesús, bēsēagná ldu'ul na iurē gúnēl recibir pudērē parē guēnibē'al.

⁴³ Jesús guni'i:

—Guldía na rnia'a lul, nedzē sēnaldēl na gubē'e.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Bēga'a rquē chi'bē chupē, iurní bēcahi guēdubi guē'dchiliu hashtë rquē tsunē guadze'. ⁴⁵ Nacahi ngubidzē nu lari cortinē la'ni iádu'u ru'bē gure'zin. Guc chupē ldēhin. ⁴⁶ Guni'i Jesús fuertē:

—Dadē, guna intriegu almē shtëna guiá'al.

Gualú di'dzē ni, iurní guti mē.

⁴⁷ Iurē guná capitán shtë ra suldadē pē guc, guní'ill llēru'bē na pudērē shtë Dios. Bēquēbill:

—Guldía, nguii rē' nápēdi'ill culpē. Mē za'quē nall.

⁴⁸ Grē mēnē zihani nabēdēá lugar ni parē guēná rall naquēac, gubi'a rall. Iurní bēabrí rall ciudá. Gulubē rall ldu'u rall tantē nadzē'bē guc.

⁴⁹ Ra amigu shtë Jesús con ra na'a nabē'nē compa'ni lē'ē Jesús dizdē tiempē nanú mē Galilea, zuga'a rai' zitu. Gubi'a rai' grē lo quē naguzac.

Bēga'chi Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Gu' tubi nguii lē José; lādžēll lē Arimatea naquē Judea. Gúquēll miembrē shtë Junta Suprema. Nall mē za'quē nu bē'nēll cumplir lēy shtë Moisés. ⁵¹ Quēbezē José guēdchini tiempē guēnibē'a Dios ziquē rēy nu gúquēdi'i José de acuerdē naná bē'nē Junta Suprema iurē bē'nē rall cuntrē lē'ē mē. ⁵² José guagna'bē lu Pilato parē guēdē'ē Pilato permisi guēga'chi Jesús. ⁵³ Bēsietē José cuerpē shtë mē lu cruz. Bētú'bill cuerpē shtënē mē tubi sabē. Bēcá'chill

lē'ē mē la'ni ba'a nanactsa'u la'ni guē'ē catē ni tubi mēnē bēgá'chidi'i. ⁵⁴ Guc dzē runē mēnē preparar parē dzē narzi'i ldu'u mēnē. Hia mērē rga'a iurē guēzublú dzē descansē.

⁵⁵ Ra na'a naguanaldē lē'ē Jesús antsē dizdē nanú mē Galilea, guagná rai' catē bēga'chi mē. Guná rai' lla naga'a tēgulē la'ni ba'a. ⁵⁶ Despuēsē bēabrí rai' lidchi rai'. Bē'nē rai' preparar nisē nashi con stubi cusē tsagte'bi rai' cuerpē shtë mē. Iurní bēga'a dzē descansē; bēzi'i ldu'u rai' según mandamientē shtë Dios.

24

Guashtë Jesús ladi ra tēgulē

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Primērē dzē shtë llmalē, ra na'a bēabrí rai' rua' ba'a catē bēga'chi Jesús. Tumpranē bēdchini rai'. Nua'a rai' nisē nashi nabē'nē rai' preparar. ² Guná rai' lu ba'a perē guē'ē nanē'au rua' ba'a naga'a tubi ladē. ³ Guatē rai' la'ni ba'a. Guná rai' nídi'i cuerpē shtë Dadē Jesús. ⁴ Bēdzélēdi'i rai' pē nihunē rai'. Iurní lueguē guná rai' chupē nguii nazuga'a guēlladchi lu rai'. Shabē rai' nalē rabtsē'ē. ⁵ Más bēdzēbē ra na'a; bēzullibi rai' hashtë bēdchini luquē rai' lu guiu'u. Guni'i nguii lu rai':

—¿Pēzielú caguili tē el quē nanabani lugar catē rga'chi tēgulē? ⁶ Nídi'i mē ndē'ē. Guashtëhi' ladi ra tēgulē. Gulē bēagná ldu'u tē lo quē naguní'i' lu tē dizdē tiempē nananú mē Galilea. ⁷ Guní'i' iurní, rqui'ni nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu, gac intriégui' lu guia'a mēnē mal. Nu guní'i' gunē rall crucificar lē'i' lu cruz, perē dzē tsunē tsashtëhi' ladi ra tēgulē.

⁸ Iurní bēagná ldu'u ra na'a shti'dzē mē.

⁹ Bēabrí rai' lu ciudá Jerusalén. Biadi'dzē rai' lu chi'bē tubi poshtë con stubi tantē mēnē. ¹⁰ Ra na'a naguni'i' di'dzē rē', lē rai' María Magdalena, con Juana, nu stubi María shni'a Jacobo. Gua rai' con sēbēldá ra na'a. ¹¹ Perē lo quē naruadi'dzē rai', na ziquē tubi cuendē. Ra mēnē adē gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzē ra na'a.

¹² Perē Pedro bēru'u; guagllú'ni' hashtë rua' ba'a. Gunáhi' la'ni ba'a. Lu lari shtë tēgulē gunáhi'. Tubi ladē naga'a lari. Bēabrí

Pedro; bēdzēguēē' ldu'i'. Bē'ni' llgabē pē guc.

Chupē shmēnē Jesús zia'a guē'dchi Emaús (Mr. 16.12-13)

¹³ Mizmē dzē, primērē dzē shtë lmalē, chupē shmēnē Jesús zia'a rai' parē Emaús, tubi guē'dchi ziquē chi'bē tubi kilómetro de Jerusalén. ¹⁴ Quēadi'dzē rai' pē guc la'ni ra dzē ni. ¹⁵ Iurē quēadi'dzē rai', guni'i rai' llgabē nanú la'ni ldu'u rai', Jesús guabi'guē lu rai'. Grē rai' guagla'guē ziazú rai' nezē. ¹⁶ Guná rai' lu mē perē adē bēnguē bē'adi'i rai' lē'ē mē, bē'nē Dios. ¹⁷ Iurní guna'bē di'dzē Jesús lu rai':

—¿Pē quēadi'dzē tē iurē ziazú tē nezē?
Guzudchí rai'; tristē rlua'a lu rai'.

¹⁸ Tubi de lē'ē rai' guni'i; lēhi' Cleofas:

—De grē visitantē nabēdchini Jerusalén, sulē lē'ēl adē guēnēdi'il pē guc ndē la'ni dzē rē'.

¹⁹ Iurní guni'i Jesús:

—¿Pē guc?

Guni'i rai':

—Jesús Nazareno, gudini mēnē lē'i'. Náhi' tubi nabiadi'dzē shti'dzē Dios con pudērē. Bēluá'ai' diza'quē lu ra mēnē. Bē'ni' milagrē con pudērē shtë Dios. ²⁰ Perē ra bēshuzi nu gubernē shtëna'a, bē'nē rall intriegu lē'i' parē gac crucificári'. Gúti' lu cruz. ²¹ Nu lē'ē na'a quēbezē na'a nihúni' librar naciuni Israel de grē enemigu shtëna'a. Hia gudēdē tsunē dzē dizdē guquin. ²² Gúti' perē bēldá na'a narianaldē tēchi diza'quē, guni'i rall lu na'a di'dzē nadzē'bē. Rsiliga guagná rall lugar catē bēga'chi Jesús. ²³ Gunádi'i rall lu shcuérpi'. Guná rall lu chupē ianglē naguni'i lu rai' guashtë Jesús ladi ra tēgulē. ²⁴ Stubi de lē'ē shmēnē na'a, gua rai' hashtë rua' ba'a. Guná rai' la'ni ba'a ziquē guni'i ra na'a perē gunádi'i rall lu mē.

²⁵ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Lē'ē tē nguii narunē faltē llni guēc tē, ¿hashtë guc tsaldí ldu'u tē grē lo quē nabēquē'ē ra muzē shtë Dios guahietē?
²⁶ Guc necesari gunē Cristo sufrir galguti nu despuēsē guēabrá mē lu gube'e catē gunē Dios honrar lē'i'.

²⁷ Iurní Jesús guzublú biadí'dzi' pē runē cuntienē ra Sagradas Escrituras catē rni'i shcuendē Jesús. Guni'i mē

dizdē nabēquē'ē Moisés nu nabēquē'ē ra nabiadi'dzē shti'dzē Dios de mizmē lē'ē mē. Biadí'dzi' pē runē cuntienē di'dzē ni.

²⁸ Iurní bēdchini rai' guē'dchi catē cuezē rai'. Jesús niagla'guē niazēhi' delantē, ²⁹ perē lē'ē rai' bē'nē rai' ruēguē guēa'nē mē con lē'ē rai'. Guni'i rai':

—Bēa'nēnú lē'ē na'a ndē'ē. Hia guadze'. Hia gulaguetē ngubidzē.

Iurní guatē Jesús la'ni hiu'u tē guēa'nē mē. ³⁰ Guzac guzubē rai' lu mellē tē gau rai', guna'zi mē guetēshtildi. Bēdē'ē mē graci. Gudi'dzē mēhin cua'a rai'. ³¹ Lueguē lueguē bēdē'ē rai' cuendē chu na mē. Llni bēdchini la'ni ldu'u rai'. Perē de repentē gunitilú mē lu rai'.

³² Guni'i lu sa' rai':

—Bini na'a la'ni ldu'u na'a bēga'a di'dzē naguni'i mē lu na'a iurē biadí'dzi' lu na'a lu nezē pē runē cuntienē ra Sagradas Escrituras.

³³ Lueguē bēabrá rai' Jerusalén. Guná rai' lu ra chi'bē tubi poshtë rdēá rai' con stubi shcua'a mēnē. ³⁴ Guni'i ra mēnē lu rai':

—Verdá guashtë Jesús ladi ra tēgulē nu bēlua'alúhi' lu Simón Pedro.

³⁵ Iurní guni'i rai' pē guc iurē ze'dézú rai' lu nezē nu guni'i rai' bēnguē bē'a rai' lē'ē mē iurē gudi'dzē mē guetēshtildi cua'a rai'.

Bēlua'alú Jesús lu ra poshtë

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Mērē iurní quēadi'dzē rai', Jesús bēlua'alú lu rai'. Guni'i mē:

—Gulē cuedchí ldu'u tē.

³⁷ Bēdzēbē rai' nu nalē bēzezē rai'; guná rai' lu mē. Llua'a rai' na mē tubi espíritu shtë tēgulē. ³⁸ Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pēzielú rdzēbē tē? ¿Pēzielú rza ldu'u tē? ³⁹ Gulē guná guiahia. Gulē guná guēahia. Gulē tsaldí ldu'u tē nahia Jesús. Gulē guna'zi guiahia; gulē guná lua. Pues tubi espíritu nápēdi'i cuerpē ziquē rna tē lua.

⁴⁰ Iurní bēlua'a mē guia'a mē nu guēa' mē catē gudēdē clavē. ⁴¹ Perē ni con ndē'ē adē gualdídi'i ldu'u rai' purquē nanú tantē lēgrē la'ni ldu'u rai'; bēdzēguēē' ldu'u rai'. Iurní guni'i mē:

—¿Gu nanú pē gáuha?

⁴² Bëdë'ë rai' tubi pedasë belë mbeldë.

⁴³ Guna'zi mëhin nu gudáu më lu rai'.

⁴⁴ Guni'i më:

—Grë lo quë naguc con na, gunia'a lu të antsë napë quë gac cumplirin. Gunia'a lu të dizdë guzënú të na, gac cumplir lo quë nabëquë'ë Moisés de na. Gac cumplir lo quë nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë de na nu gac cumplir naná escritë la'ni librë Salmos de na.

⁴⁵ Iurní bëtë'ë më llni parë riasë rai' di'dzë shtë Sagradas Escrituras. ⁴⁶ Guni'i më:

—Naescritë, Cristo napë quë gúni' sufrir galguti perë dzë tsunë gac resucitar më ladi ra tégulë. ⁴⁷ Guëni'i mënë de quë napë quë guëabrí ldu'u mënë con Dios, iurní gunë më perdunë duldë shtë rall iurë rna'bë rall lë shtëna. Primëre guëni'inú mënë lu ra mënë shtë Jerusalén, despuësë tsagni'inú rai' mënë narëta' guëdubi lu guë'dchiliu. ⁴⁸ Na të testigu de grë lo quë naguc. ⁴⁹ Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë Espíritu Santo el quë nabë'në Shtada prometer, cuzënúhi' lë'ë të. Perë gulë bëa'në ndë'ë la'ni ciudá Jerusalén hashtë gunë të recibir pudërë shtë Dios naguëdchini de gube'e; gacu të ziquë tubi lari con llëru'bë pudërë.

Jesús bësëa'në ra poshtë

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Iurní bëru'u rai' ciudá. Jesús bia'a më ra shini gusë'dë më rua' guë'dchi Betania. Ndë bëldisë më guia'a më. Bë'në ldai' më lë'ë rai'. ⁵¹ Iurë gualú bë'në ldai' më lë'ë rai', bësëa'në më lë'ë rai'. Güe'pi më gube'e. ⁵² Iurní bëabrí rai' Jerusalén. Bëquitë ldu'u rai'. ⁵³ Ria rai' iádu'u ru'bë; bëtë'ë rai' graci lu Dios, nu bë'në rai' alabar lë'ë më. Amén.

Diza'quë según San Juan

El quë nabësëdchini shti'dzë Dios

¹ Tiempë guahietë antsë cueshtë guë'dchiliu, nanú el quë nabësëdchini shti'dzë Dios. Quëbezënúhi' Dios. Náhi' Dios. ² Mizmë mënë ni quëbezënúhi' Dadë Dios dizdë principi shtë grë ra cusë. ³ Grë cusë gurështë por lë'ë më, el quë nabësëdchini shti'dzë Dios; ni chu stubi bëntsa'u lo quë nananú. ⁴ Por lë'ë më nanú galnabani nu lë'ë galnabani na llni shtë mieti. ⁵ Lë'ë llni tsagla'guë rabtsë'ë catë nacahi. Lë'ë nacahi adë bë'nëdi'i gan lu llni parë bësë'au lu llni.

⁶ Gu' tubi nguiu nabëshe'ldë Dios. Nguiu ni bërulé Juan. ⁷ Bëdchíni'; náhi' testigu parë guëní'i' chu na lë'ë llni tē parë grë mënë tsaldí ldu'u rall shti'dzë Dios por lë'ë më. ⁸ Juan nádi'i narne'e llni perë bēdchini Juan parë gáqui' testigu; guëní'i' chu na el quë narne'e llni verdadërë. ⁹ Lë'ë llni verdadërë naridë lu guë'dchiliu, rne'e llni parë grë mënë naquërdë lu guë'dchiliu.

¹⁰ Bēdchini më lu guë'dchiliu nu guctsa'u guë'dchiliu por pudërë shtë më, perë ra mënë shtë guë'dchiliu adë bēnguë bë'adi'i rall lë'ë më. ¹¹ Be'dë guëdchini më entrë ra mënë shtë guë'dchiliu perë adë bë'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë më ¹² perë grë nabë'në recibir lë'i', ra narialdí ldu'i lë'ë më, bēdë'ë më derechë parë gac rall shini Dios. ¹³ Lë'ë rall guc rall shini Dios, lédëdi'i por deseó la'ni ldu'u mënë, ni por voluntá shtë mënë sino por pudërë shtë Dios.

¹⁴ Lë'ë nabësëdchini shti'dzë Dios, gúli' nu guquërdi' entrë lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë nu llni shtë më. Sulë lúniquë shini Dios quëbezënú llëru'bë favurë narquitë ldu'u hia'a. Ruadi'dzë më purë verdá.

¹⁵ Juan guc testigu shtëhi' nu guni'i Juan:

—Ndë'ë na el quë nagunia'a lu tē más antsë, náhi' më ru'bë; na adë chu nahia. Bēdchíni' despuësë de na, perë nanúhi' dizdë tiempë guahietë más antsë guëdchinia lu guë'dchiliu.

¹⁶ Por pudërë shtë më ni bēdë'na'a recibir zihani bendición; por lë'ë më

quëhúnëru'u Dios favurë nu más favurë parë lë'ë hia'a. ¹⁷ Lëy shtë Dios bëquë'ë Moisés según voluntá shtë më, perë por Jesucristo nadápa'a favurë shtë Dios, nu nadápa'a shti'dzi' naná verdá. ¹⁸ Ni tubi chu gunádi'i lu Dios Padre; sulë tubsë shini më nacabezënú Dios, bëluá'ai' chu na Dios verdadërë.

Biadi'dzë Juan Bautista favurë de Jesús (Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Juan bë'në testificar iurë ra më israelitë naquërdë Jerusalén, bēshe'ldë rall bëldá bēshuzi con mënë nabë'në compaňi ra bēshuzi. Guna'bë di'dzë rall lu Juan chu náhi'. ²⁰ Adë bë'nëdi'i Juan negar sino bëquëbi':

—Nádia'a Cristo, el quë nagudili Dios parë guënbë'ai'.

²¹ Iurní guna'bë di'dzë rall stubi:

—¿Chu nal? ¿Gu nal Elías?

Juan guni'i:

—Aquëdi'i; nádia'a Elías.

Guagla'guë guna'bë di'dzë rall:

—¿Gu nal el quë naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchini?

Juan guni'i:

—Aquëdi'i.

²² Iurní guni'i rall:

—¿Chu nal? tē parë guëdë'ë na'a rsunë lu ra nabëshe'ldë lë'ë na'a. ¿Pë rní'il de mizmë lë'ël?

²³ Juan repi:

—Nahia tubi bë, tubi narni'i lu shlatë catë nídi'i mënë: “Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u tē ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë”. Zni guni'i Isaías, el quë nabadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

²⁴ Bëldá ra nabadi'dzënú Juan na rall fariseos. ²⁵ Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Si talë adë nádi'il Cristo, si adë nádi'il Elías, ni tubi naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchini, ¿pëzielú rchu'bë nísël ra mënë?

²⁶ Guni'i Juan:

—Na rchu'bë nisa con nisë perë nanú tubi më entrë lë'ë tē, adë guënédi'i tē chu náhi'. ²⁷ Náhi' el quë naze'dë guëdchini despuësë de na. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca lë'ë du gui'di shtë shráchi'.

28 Grë cusë ni guc lugar nalë Betábara nanaquë guë'gu Jordán ladë cu' guia'a catë lë'ë Juan bëchu'bë nisë ra mënë.

Jesús na ziquë lli'li naguti shlugá'ra'a

29 Stubi dzë Juan guná lu Jesús; ziabí'gui' lu Juan. Guni'i Juan lu ra mënë:

—Gulë guná, nguiu rë' naze'dë de Dios; gáti' ziquë tubi lli'li por duldë shtë mënë. Guëdchisúhi' duldë shtë ra mënë. 30 Náhi' el quë nagunia'a lu tē más antsë: “Náhi' më ru'bë. Na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na perë nanúhi' dizdë tiempë más antsë quë na.” 31 Adë bënguë bë'adia'a lë'i' perë bëdchinia parë gunguë bë'a mënë israelitë lë'i'. Por ni rchu'bë nisa ra mënë parë guená mënë chu na më.

32 Nu bë'në Juan testificar:

—Gunahia lu Espíritu Santo nabëdchini de gube'e. Biéti' ziquë tubi palumë parë cuzënúhi' lë'ë Jesús. 33 Adë bënguë bë'adia'a chu guëdchini, perë el quë nabëshe'ldë na tē guëchu'bë nisa, guní'i' lua: “Iurë guënal lu Espíritu Santo ze'dë guëdchini parë cuzënúhi' lë'ë nguiu, na më el quë naguëzuné ldu'u tē nu guëshé'ldi' Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë tē”. 34 Gunahia lu më ni, nu nahia testigu de quë nguiu rë' na shini Dios.

Ra primërë shini gusë'dë më

35 Stubi dzë Juan zuga'a stubi vultë con chupë nanaldë lë'i'. 36 Iurë guná Juan lu Jesús nardëdë, guni'i Juan:

—Gulë guná, ndë'ë na lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios; gáti' ziquë lli'li.

37 Guërupë nguiu nazianaldë lë'ë Juan, bini rai' lo quë naguni'i Juan. Iurní guanaldë rall lë'ë Jesús. 38 Iurë lë'ë Jesús bëdchigrë lúhi' nezë tēchi', gunáhi' lu rai'. Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pë rguili tē?

Guni'i rai' con di'dzë narunë cuntienë, lamë:

—Dadë, ¿ca quëréldël?

39 Guni'i Jesús:

—Gulë gude'e nu gulë guná.

Iurní guagná rai' catë quëreldë më, nu bëa'në rai' ndë purquë hia casi ziquë rquë tapë guadze' iurní.

40 Tubi de lë'ë ra mënë nabini shti'dzë Juan nu guanáldi' lë'ë Jesús, na Andrés,

bëchi Simón Pedro. 41 Primërë guatili Andrés bëchi Andrés, lëll Simón, nu guni'i Andrés:

—Bëdia'guëlu na'a el Mesías. (Di'dzë ni runë cuntienë, Cristo, el quë nagudili Dios parë guëribë'ai'.)

42 Lueguë Andrés bia'a lë'ë Simón Pedro catë zuga'a Jesús. Iurë Jesús guná lu Pedro, guni'i më:

—Lë'ël lëll Simón, shini Jonás; perë ne' guërulëll Cefas, (lë ni runë cuntienë guë'ë).

Guna'bë Jesús Felipe con Natanael

43 Stubi dzë Jesús guc shtú'ui' tsáhi' regiuni shtë Galílea. Gunáhi' lu Felipe nu guni'i më lu Felipe:

—Gude'e naldë na.

44 Felipe na më guë'dchi Betsaida catë na ladzë Andrés nu Pedro. 45 Iurní guatili Felipe lë'ë Natanael; répi':

—Guná na'a lu tubi nguiu naná bëquë'ë Moisés shcuëndi' la'ni ra librë shtë lëy, nu ra nabiadidzë shti'dzë Dios bëquë'ë rai' di'dzë narni'i shcuëndi'. Náhi' Jesús, shini José. Guë'dchi Jesús na Nazaret.

46 Repi Natanael:

—¿Ni mudë guëru'u tubi cusë za'quë guë'dchi Nazaret?

Felipe bëquebi:

—Gude'e guënal.

47 Guabi'guë Natanael lu Jesús. Iurë lë'ë Jesús guná lu Natanael, guní'i':

—Ndë'ë lë'ë tubi nguiu israelitë verdadërë. Ni tubi bishi adë nídi'i la'ni ldú'i'.

48 Iurní guna'bë di'dzë Natanael:

—¿Llallë nanël chu nahia?

Guni'i Jesús:

—Na gunahia lul antsë iurë lë'ë Felipe be'dë guëna'bë lë'ël, iurë lë'ël zugá'al guëa' hiaguë bëlda'u.

49 Natanael guni'i':

—Mësë, lë'ël nal shini Dios. Lë'ël nal Rëy shtë naciuni Israel.

50 Jesús guni'i lu Natanael:

—¿Gu rialdí ldú'ul purquë na gunia'a lul, gunahia lul guëa' hiaguë bëlda'u? Delantë guënáru'ul más cusë ru'bë quë ndë'ë.

51 Nu guni'i Jesús:

—Guldía rnia'a lul, lë'ël guënal lla'lë lu gube'e. Ra ianglë shtë Dios tsepi rai' nu guëdchini rai' guëca, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

2

Tubi sa'a guë'dchi Caná

¹ Dzë tsunë despuësë de ni, gu' tubi sa'a guë'dchi Caná nanaquë regiuni shtë Galilea. Lë'ë shni'a Jesús nanúhi' nga'li. ² Nu Jesús con ra shini gusë'dë më gua rai' purquë bënë ra mënë invitar lë'ë rai' lu sa'a ³ perë gubidchi vini. Iurní lë'ë shni'a Jesús guní'i' lu më:

—Nídi'i vini. Hia gubidchin.

⁴ Perë Jesús repi:

—Nanë, ¿pëzielú cagní'il lua zni'i? Gá'adi'i guëga'a tiempë parë gac bë'a mieti chu nahia.

⁵ Iurní shni'a më guni'i lu narëta', ra naquëhunë sirvë:

—Gulë bënë grëtë' lo quë naná guënbë'ai' lë'ë të.

⁶ Zuga'a shu'pë guë'ë nariú nisë, cadë tubi guë'ë ni riú gadchi u shunë rë'ë nisë. Na rahin parë më israelitë; rie'ti guia'a rall según costumbrë religiuse shtë rall. ⁷ Jesús guni'i lu ra naquëhunë sirvë:

—Gulë bëtsadzë guëzá guë'ë rë' nisë.

Iurní guadzëhin guë'ë ni nisë; ⁸ Jesús guni'i:

—Iurne' gulë cu du'pin nu guanuhin lu nguzanë shtë sa'a.

Zni bënë rai'. ⁹ Lë'ë nguzanë shtë laní bënë prëbë nisë naná bëac vini perë adë rdë'edi'ill cuendë ca nezë bërú'uhin. (Sulë ra naquëhunë sirvë, rac bë'a rall de quë nisë bëac vini). Iurní lë'ë nguzanë shtë sa'a guná'bëll lë'ë lliguë. ¹⁰ Guní'ill:

—Grë lugar primëre rdë'ë mënë vini za'quë gu ra mënë. Hia despuësë iurë cantidá bii' rall, rdë'ë mënë vini corrientë gu mieti, perë lë'ël bënëdi'il zni. Hashtë iurne' bënë'el vini za'quë.

¹¹ Ndë'ë bënë Jesús Caná shtë Galilea. Ndë guc primëre milagrë nabëlua'a Jesús lu ra mënë. Bëlua'a më pudëre nanapë më. Ra shini gusë'dë më gualdí ldu'u rai' bëshe'ldë Dios lë'ë më.

¹² Despuësë de ni, gua më guë'dchi Capernaum con shni'a më nu con shini gusë'dë më. Ndë guquërelde rai' du'pë tiempë.

*Gua më iádu'u ru'bë
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)*

¹³ Hia mërë guëdchini laní Pascu shtë ra më israelitë, Jesús gua ciudá Jerusalén. ¹⁴ Guatë më iádu'u ru'bë. Guná më ra naquëgtuu' ngunë. Guná më ra naquëgtuu' lli'li nu palumë. Nu nga'li zúbëga'a mënë lu mellë catë rchili rall dumí. ¹⁵ Bëntsa'u më tubi chicuti con du lasë. Iurní bësëllu'në më grëtë' ra mënë la'ni iádu'u con ra lli'li nu con ra ngunë. Bërë'shë më mellë. Bërë'tsë dumí shtë ra narchili dumí. ¹⁶ Repi më lu ra nartuu' palumë:

—Gulë cu grë cusë ndë'ë. Adë rúnëdi'i të lidchi Shtada tubi llguëa'.

¹⁷ Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më bëagná ldu'u rai' ziquë naescritë: “Nalë rzebi ldua'a por lidchi Dios; gaquin limpi”.

¹⁸ Iurní lë'ë ra më israelitë guna'bë di'dzë:

—¿Pë milagrë guëluá'al lu na'a ziquë tubi sëñi de quë nápël derechë quëhúnël ra cusë rë'?

¹⁹ Jesús bëquebi:

—Gulë bëzalú iádu'u rë'; dzë tsunë guëdishtëahin stubi nacubi.

²⁰ Iurní guni'i ra mënë:

—Cuarenta y seis izë guzú gua'a iádu'u rë'. ¿Ni mudë lë'ël guëdishtëlin tsúnësë dzë?

²¹ Perë lë'ë iádu'u, el quë naquëgni'i Jesús, na cuerpë shtënë më. ²² Hia despuësë guashtë më ladi ra tëgulë, bëagná ldu'u ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më, nu gualdí ldu'u rai' shti'dzë më, nu gualdí ldu'u rai' ra Sagradas Escrituras.

Nanë më lo quë naná la'ni ldu'u mieti

²³ Iurë lë'ë Jesús nanú Jerusalén, gu' laní Pascu. Cantidá mënë gualdí ldu'u rall lë'ë më iurë guná rall milagrë nabënë më.

²⁴ Perë Jesús adë rúnëdi'i confiar lë'ë ra mënë purquë rac bë'a më ldu'u ra grëtë' rall. ²⁵ Adë rquí'nidi'i më chu guëni'i lu më shcuendë ra mënë. Mizmë lë'ë më rac bë'a më lla na la'ni ldu'u mieti.

3

Jesús nu Nicodemo

¹ Gu' tubi nguiu nabërulë Nicodemo. Nall miembrë shtë partidë religiuse fariseo nu nall tubi nguiu namás lasac ladi ra më israelitë. ² Nicodemo guagná lë'ë Jesús gue'lë nu guní'ill:

—Mësë. Rdë'ë na'a cuendë de quë Dios bëshe'ldë lë'ël parë ze'dë guëluá'al, purquë ni tubi adë chu gáquëdi'i guëlua'a pudërë nu milagrë cumë ziquë rúnël, sulë si talë Dios quëbezënuhi' lë'ël.

³ Iurní guni'i Jesús lu Nicodemo:

—Guldía rnia'a lul, el quë nagalë nacúbidi'i stubi, gáquëdi'i tsutëll catë rnibë'a Dios.

⁴ Bëquebi Nicodemo:

—Perë no es posiblë tubi nguiu hia gu'shë, guëabrí gälëll stubi. ¿Ni mudë guëabrí guëu'll la'ni shni'all stubi parë galë stubi nacubi?

⁵ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a lul, el quë nagälëdi'i con nisë nu con Espíritu Santo, adë tsutëdi'll catë rnibë'a Dios. ⁶ Grëtë' naná gulë ziquë ra cualquier mënë, mënë na ni, perë el quë naralë con Espíritu Santo, espíritu na ni. ⁷ Adë rdzëguë'di'i ldú'ul lo quë nagnia'a lul, grëtë' napë quë guësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'u rall por pudërë shtë Dios. ⁸ Lë'ë mbë rru'u nezë catë rac shtu'u mbë, nu rinil ruidë narunë mbë perë adë rdë'di'il cuendë ca nezë ze'dë mbë nu ca nezë zia'a mbë. Zni na grëtë' nanapë vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo.

⁹ Iurní Nicodemo bëabrí guna'bë di'dzë:

—¿Perë llallë gac ndë'ë?

¹⁰ Jesús guni'i lull:

—Lë'ël nal tubi mësë ladi ra më israelitë nu adë guënëdi'il ndë'ë. ¹¹ Guldía rnia'a lul, lë'ë na'a rac bë'a na'a lo quë naruadi'dzë na'a nu lo quë narlua'a na'a; nu na na'a testigu de lo quë guná na'a, perë lë'ë tē adë rialdídí'i ldu'u tē lo quë narni'i na'a. ¹² Gunia'a lu tē cusë narac lu guë'dchiliu perë adë gualdídí'i ldu'u tē. ¿Lla tsasë tē cusë shtë gube'e narnia'a lu tē?

¹³ 'Ni tubi chu be'pi gube'e, sulë el quë nabëdchini de gube'e. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; lidcha na gube'e. ¹⁴ Ziquë Moisés bëldísi' serpiëntë lu shlatë, zni zac con na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guna sufrir galguti; ¹⁵ parë grë natsaldí ldu'i na, adë tsagnítidi'i rall sino napë rall vidë sin fin.

Rac shtu'u Dios grë mënë

¹⁶ 'Dios nalë rac shtú'ui' ra mënë narëta' lu guë'dchiliu; bëshe'ldë më tubsë shini më

parë grëtë' narialdí ldu'i lë'ë shini më, adë tsagnítidi'i rall sino napë rall vidë nadë rialúdí'i. ¹⁷ Dios adë bëshe'ldëdi'i shíni' lu guë'dchiliu parë gunë shini' condenar ra mënë sino parë gúni' salvar ra mënë.

¹⁸ 'El quë narialdí ldu'i shini Dios, nádi'i condenárëll, perë el quë adë nēdi'i tsaldí ldu'u, hia nacondenárëll purquë nēdi'll tsaldí ldú'ull tubsë shini Dios.

¹⁹ Ra nanēdi'i tsaldí ldu'i shti'dza, nacondenárëll purquë iurë lë'ë llni bidë lu guë'dchiliu, más bëquitë ldu'u mënë nacahi quë llni. Adë rac shtú'udi'i rall llni. ¿Pëzielú? purquë runë rall cusë mal.

²⁰ Grëtë' lo quë narunë mal, rna zá'quëdi'i rall lu llni nu adë riabí'guëdi'i rall lu llni purquë lë'ë llni rlua'a ra cusë mal lo quë naquëhunë rall; ²¹ perë grë lo quë narquitë ldu'u verdá, riabí'guëll lu llni tē parë guená mënë de quë grë lo quë naquëhúnëll, ze'dë de Dios.

Lë'ë amigu shtë lliguë

²² Despuësë de ndë'ë, Jesús gua con ra shini gusë'dë më hashtë regiuni Judea. Gulezënu më lë'ë rai' dupë'në, nu bëchu'bë nisë rai' mënë. ²³ Nu zac bëchu'bë nisë Juan Bautista lugar nabërulë Enón guëlladchi Salim purquë nga'li rëta' zili nisë. Bidë ra mënë lu Juan, chubë nisë rall.

²⁴ Zndë'ë guzac antsë bëtia'a ra mënë Juan lachigui'bë.

²⁵ Iurní bëldá shini gusë'dë Juan, gudildi di'dzë rai' con tubi israelitë nabë'në cumplir custumbrë. Guzublú rall chupë di'dzë subrë shcuendë lla gunë rall parë gac limpi rall lu Dios. ²⁶ Iurní guaguëchi mënë lu Juan:

—Mësë, guná; el quë naguzunú lë'ël stubi ladë guë'gu Jordán, el quë bë'nël testificar napë quë guëdchíni', quëgchu'bë nísi'. Grëtë' mënë zianaldë rall lë'i'.

²⁷ Iurní guni'i Juan:

—Ni tubi adë chu nápëdi'i pudërë si talë adë bēdē'di'i Dios pudërë. ²⁸ Mizmë lë'ë tē na tē testigu, gunia'a lu tē de quë na nádia'a Cristo sino quë bëshe'ldë më na antsë guëdchíni'. ²⁹ Ziquë tubi nabëtsë'a, rquitë ldú'ull purquë nápëll tsé'lëll, perë zac amigu shtë lliguë, quëquë diáguëll nu rquitë ldú'ull quëbezënull lliguë. Rínill lo quë naruadi'dzë lliguë. Zni iurne' nalë

rquitë ldua'a. ³⁰ Napë quë gáqui' más mē ru'bē, perē na napë quë gaca ziquë nalasáquēdi'i.

El quë naze'dē de gube'e

³¹ 'El quë naze'dē de gube'e, ni naná rnibē'a más quë grē nguiu. El quë naná mēnē, no más nall mē shtë guē'dchiliu nu ruadí'dzëll cusē shtë guē'dchiliu; perē el quë naze'dē de gube'e, ni ruadí'dzi' cusē shtë gube'e. Nápi' grē pudērē. ³² Lē'ē mē quēhunē testificar lo quë naguná mē nu lo quë nabini mē, perē ni tubi adē chu rialdídi'i ldu'i lo quë narni'i mē. ³³ Perē el quë nagualdí ldu'u shti'dzē mē de verdá, quēhúnëll ziquë el quë narquë sēgi lu guichi; rquëbill Dios na verdá. ³⁴ El quë nabēshe'ldē Dios, ni ruadí'dzëll shti'dzē Dios purquë Dios rdē'ē Espíritu Santo sin medidē parē nguiu ni tē cuezēnúhi' lē'ē nguiu ní. ³⁵ Dios Padre rac shtu'u shíni' nu bēdē'ē mē pudērē parē guēnibē'ai' grētē' cusē. ³⁶ El quë narialdí ldu'u shini Dios, ni napē vidē sin fin, perē el quë nanēdi'i tsaldí ldu'i shini Dios, gápēdi'ill vidē sin fin sino quë rēa'nē cashtigu shtë Dios guëquëll.

4

Biadi'dzēnú Jesús tubi na'a shtë Samaria

¹ Ra fariseo bini rall de quë napē Jesús más zihani shmēni' nu más zihani mēnē naquēchu'bē nísi' quë Juan Bautista. ² Lédēdi'i Jesús bēchu'bē nisē ra mēnē sino shini gusē'dē mē bēchu'bē nisē rai' ra mēnē. ³ Iurē lē'ē Jesús guc bē'a naguni'i ra fariseo, bēru'u mē de Judea parē bēabrí mē Galilea. ⁴ Napē quë tēdē mē Samaria parē guēdchini mē Galilea. ⁵ Bēdchini mē guē'dchi Sicar nanaquë regiuni Samaria. Sicar na rua' guiu'u lachi nabēdē'ē Jacob ziquë herenci parē shíni', José. ⁶ Nga'li zúbēga'a guērzú nabērulē Guērzú shtë Jacob. Lē'ē Jesús ze'dē bēdzágui'. Guzúbí' guēlladchi rua' guērzú; hia zíága'a ru ngubidzē. ⁷⁻⁸ Ra shini gusē'dē mē zia'a rai' parē guē'dchi. Ziasi'i rai' naguēda'u. Mizmē iurní bēdchini tubi na'a shtë Samaria rua' guērzú parē guēgúhi' nisē. Jesús guni'i lu na'a rē':

—Denú du'pē nisē gua'.

⁹ Iurní lē'ē na'a shtë Samaria bēquebi:

—¿Pēzielú rná'bēl nisē lua, nu mē israelitē nal?

(Adē rni'i lu sá'di'i mē israelitē lu ra mē shtë Samaria.)

¹⁰ Iurní guni'i Jesús:

—Si talē niac bē'al lo quë narne'e Dios ndigá, si talē niac bē'al chúlleti'i ndē'ē, el quë narna'bē nisē lul, naná'bēl nisē lúhi' nu lē'i' guēné'ei' nisē narne'e vidē sin fin.

¹¹ Lē'ē na'a guni'i:

—Dadē, nápēdi'il pē guēgul nisē la'ni guērzú. Más de ni guetē na guērzú. ¿Cáti'i nápēl nisē narne'e vidē? ¹² Shtadē guēlú hia'a Jacob bēsēa'nē guērzú rē' catē bíhi' nisē, lē'i' nu bii' ra shíni' nu con ra ma shtēnē rai'. ¿Ni mudē más mē ru'bē nal quë lē'ē Jacob?

¹³ Bēquebi Jesús:

—Grētē' el quë nagú nisē rē', guēabrí guēbidchi, ¹⁴ perē el quë nagú nisē naná guēdē'a, jamás adē guēabrídi'i guēbídchill, purquë nisē naná guēdē'a rcasē la'ni ldú'ull cumē ziquë nisē shtë zini parē guēdē'ēin vidē sin fin.

¹⁵ Iurní lē'ē na'a guni'i:

—Dadē, denú nisē ni tē parē adē guēbídchidia'a jamás nu gueldē cádia'a nisē ndē'ē.

¹⁶ Repi Jesús:

—Guagna'bē tsé'lēl nu bēabrí ndē'ē.

¹⁷ Lē'ē na'a guni'i:

—Nápēdia'a tse'la.

Jesús guni'i iurní:

—Nápēl rsunē, guní'il verdá: “Nápēdia'a tse'la”, ¹⁸ purquë ga'i nguiu guc rai' tsé'lēl nu el quë nanápēl iurne', lédēdi'i tsé'lēl. Verdá guní'il.

¹⁹ Iurē bini na'a lo quë naguni'i mē, guní'ill:

—Dadē, lluá'ahia nal tubi naruadi'dzē shti'dzē Dios. ²⁰ Shtadē guēlú na'a, mēnē Samaria, bē'nē rai' adorar Dios lu dani rē', perē lē'ē tē mē israelitē rni'i tē Jerusalén na lugar catē runē tucarē gunē mieti adorar Dios.

²¹ Jesús guni'i:

—Nanē, tsaldí ldú'ul shti'dza; guēdchini iurē de quë lē'ē tē gunē tē adorar Dios Padre sin adē rquí'nidi'i guidē tē lu dani rē' u tsa tē Jerusalén. ²² Lē'ē tē mēnē Samaria, adē guēnēdi'i tē lo quë narunē tē adorar

perë lë'ë na'a, sí, nanë na'a lo quë nardë'në na'a adorar purquë el quë nangunë salvar ra mënë, na më israelitë. ²³ Perë guëdchini iurë nu mizmë iurne', lë'ë ra mënë naná runë adorar Dios de verdá, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con ldu'u rall nu de acuerdë con enseñansë shtëna. Pues Dios Padre rac shtú'ui' gunë mënë adorar lë'i' manërë ni. ²⁴ Dios na espíritu; ra narunë adorar lë'ë më, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con espíritu nu de acuerdë con ra enseñansë shtëna.

²⁵ Lë'ë na'a guni'i:

—Naná de quë guëdchini Mesías narni' ra mënë, Cristo, el quë nagudili Dios parë gunibë'ai'. Iurë lë'ë më guidë, guëluá'ai' parë gac bë'a na'a shti'dzë Dios.

²⁶ Repi Jesús:

—Nípa'ala, nahia mizmë naquëadi'dzënu.

²⁷ Iurní bédchini ra shini gusë'dë më; bëdzëguë' ldu'u rai' de quë quëadi'dzënu Jesús tubi na'a, perë ni tubi de lë'ë rai' guni'i lu Jesús: “¿Pëzielú quëadi'dzënu lë'ëll?” u “¿Pë quëgna'bë dí'dzël lu na'a?”

²⁸ Iurní lë'ë na'a bësëa'nëgá rëë'; bëabrill parë guë'dchi catë guagní'ill lu ra nguiu:

²⁹ —Gulë cha të guená të tubi nguiu nangun'i grë lo quë nabëna. ¿Adë lë'ë narni' ra mënë Cristo ndë'ë?

³⁰ Iurní bëru'u ra mënë guë'dchi. Bédchini rall lu Jesús. ³¹ Mientras lë'ë shini gusë'dë më bë'në rai' ruëguë lu më; repi rai':

—Mësë, gudáu.

³² Perë Jesús guni'i:

—Na napa tubi dau naná guënëdi'i të.

³³ Ra shini gusë'dë më guzublú rai' guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—Aquë, ¿nu chu be'dënu nagudáuhi'?

³⁴ Perë Jesús bëquebi:

—Dau shtëna na guna cumplir voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na. ³⁵ Adë guní'idi'i të: “Runë faltë stapë mbehu parë guëru'u cusechë”. Rnia'a lu të, gulë guná, hia bëquichi bëcuelë shtë guezë; bëga'a iurë shtë cusechë. ³⁶ El quë narunë dchi'ni, runë tucarë tsu pagu shtëll. Grëtë' lo quë narcabní, guëcá'all cusechë; nápëll premi lu gube'e. El quë narcabní nu el quë narldë guëni'a, rquitë ldu'u rall juntë. ³⁷ Verdá na lo quë narni'i dichë: “El quë narcabní, ni na tubi; el quë narldë guëni'a, ni na stubi”.

³⁸ Na bëshe'lda lë'ë të parë tsagni'i të lu mënë perë stubi el quë nague'dënu mënë lua. Zni stubi mënë bë'në dchi'ni perë lë'ë të quëhunë të provëchë grëtë' dchi'ni shtë rall.

³⁹ Cantidá mënë shtë guë'dchi Samaria, galdí ldu'u rall Jesús por lo quë nangun'i na'a iurë lë'ë na'a guni'i: “Guni'i më grë lo quë nabëna”. ⁴⁰ Iurní bédchini ra mënë shtë Samaria lu më; bë'në rall ruëguë lu më të parë guëa'në më con lë'ë rall. Bëa'nënu më lë'ë rall chupë dzë. ⁴¹ Nu másru'u zihani mënë galdí ldu'u rall iurë bini rall lo quë nangun'i Jesús. ⁴² Iurní guni'i rall lu na'a:

—Iurne' rialdí ldu'u na'a, lëdë niá'asëdi'i por lo quë nangun'il lu na'a, sino quë mizmë lë'ë na'a bini na'a shti'dzi', nu rac bë'a na'a de quë verdá më rë' na el quë nangunë salvar mënë shtë guë'dchiliu.

Jesús bënëac tubi llguë'në naquërdë zitu parë lë'ë më

⁴³ Despuësë de guërupë dzë, Jesús bëru'u Samaria. Ziaglá'gui' nezë shtëhi' parë regiuni shtë Galilea. ⁴⁴ Mizmë Jesús bë'në testificar de quë grëtë' ra muzë shtë Dios, adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'ë rai'. Sulë stubi lugar runë mënë rëspëti muzë shtë Dios. ⁴⁵ Iurë bédchini Jesús Galilea, ra mënë ni bë'në rall recibir lë'ë më con bien purquë gua rall laní Pascu ciudá Jerusalén; guná rall lo quë nabë'në më, ra milagrë nabë'ni'.

⁴⁶ Iurní Jesús bëabrí Caná shtë Galilea catë bë'ni' cambi nisë vini. Bini tubi më ru'bë shtë gubernë de quë bédchini Jesús ndë. Nguiu ni nápëll tubi shínill narac ll'u'u guë'dchi Capernaum. ⁴⁷ Iurë lë'ë nguiu ni bini de quë Jesús bédchini Galilea, guagnall nu bë'nëll ruëguë lu më parë tsa më lídchill të parë gunëac më shínill purquë hia casi rlullë llguë'në. ⁴⁸ Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të adë rialdídi'i ldu'u të si talë rnádi'i të milagrë.

⁴⁹ Perë lë'ë narunë shchi'ni gubernë guni'i:

—Dadë, nasesë, cha lidcha purquë aquë zati shinia.

⁵⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Bëabrí lídchil; lë'ë shínil nabani.

Nguiu ni galdí ldú'ull shti'dzë Jesús. Lueguë zëagzëll lídchill. ⁵¹ Iurë lë'ë nguiu

be'dë guëzë lídchill, lë'ë ra muzë naquërelde hiu'u, guagtsa'guëlü rall lë'ë nguü; repi rall lúhi':

—Lë'ë shínil bëac.

⁵² Iurní guna'bë dí'dzell:

—¿Ca iurë bëac llguë'në? ¿Ca iurë guzublú nahue'i?

Repi rall:

—Na'guë ziquë rquë tubi guadze' bëru'u shldi.

⁵³ Lë'ë shtadë llguë'në bédë'ëll cuendë de quë mizmë iurë ni guni'i Jesús: “Shínil nabani”. Lë'ë nguü ni con grë shfamíll gualdí ldu'u rall Jesús.

⁵⁴ Ni na segundë milagrë nabë'në Jesús despuësë bëru'u më Judea parë guziá'ai' Galilea.

5

Tubi narac galguidzë llungü

¹ Despuësë gudëdë ra dzë, bënë tucarë tubi laní shtë më israelitë, nu Jesús gua parë Jerusalén. ² Mizmë ciudá ni cerquë rua' puertë nalë Puertë shtë Lli'li, nanú tubi tanquë ru'bë shtë nisë. Lugar ni lëhin Betesda con dizë hebreo. Napin ga'i portali alreduerë shtë tanquë. ³ Nga'li rëta' zihani narac ll'u; naga'a rai' lu daa'. Nanú ciegu; nanú cujë; nanú narac galguidzë llungü. Quëbezë rai' parë guëni'bi nisë. ⁴ Rni'i rai' ridë tubi ianglë la'ni tanquë parë rni'bi' nisë. Primërë nariuté la'ni nisë despuësë lë'ë ianglë bëni'bi' nisë, guëáquëll de cualquier galguidzë. ⁵ Ndë nanú tubi nguü; hia guc treinta y ocho izë rac llú'ull. ⁶ Iurë lë'ë Jesús guná lu nguü naga'a, bédë'ë më cuendë de quë hia zihani izë nagá'all lu galguidzë. Repi Jesús:

—¿Gu rac shtú'ul guëáquëll?

⁷ Lë'ë më narac ll'u bëquebi:

—Dadë, rac shtua'a parë chu nádi'i guëtia'a na la'ni nisë iurë lë'ë nisë rni'bi. Cadë vësë narac shtua'a tsahia la'ni nisë, lë'ë stubi rlaguë la'ni nisë primërë.

⁸ Jesús guni'i:

—Guashtë nga'li. Bëtëá shtaa'l nu bëagzë.

⁹ Mizmë iurní lë'ë nguü bëac. Bëtëall shtaa'll nu guzublú rzëll. Perë dzë ni na dzë narzi'i ldu'u ra mënë. ¹⁰ Iurní ra më

israelitë naquëhunë cumplir custumbrë, guni'i rall lu el quë nabëac:

—Nápëdi'il permisi parë guá'al shtaa'l purquë nedzë rzi'i ldu'u ra mënë.

¹¹ Lë'ë nguü bëquebi:

—El quë nabënëac na guni'i lua: “Bëtëá shtaa'l nu bëagzë”.

¹² Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull guni'i lul? “Bëtëá shtaa'l nu bëagzë”.

¹³ Perë lë'ë nguü adë guënëdi'ill chu bënëac lë'ëll purquë Jesús gunitilú më ladi ra mënë zihani narëta' lugar ni.

¹⁴ Despuësë lë'ë Jesús bëdia'guëlü nguü ni la'ni iádu'u; iurní guni'i më:

—Guná, hia lë'ëll bëáquëll; adë rúnëdi'ill duldë të adë guídëdi'i galguidzë más peor guëquëll.

¹⁵ Lë'ë nguü zëagzëll iurní. Guagdë'ëll partë lu ra më israelitë de quë Jesús bënëac lë'ëll. ¹⁶ Por ni lë'ë rall guzunaldë rall lë'ë Jesús parë quini rall lë'ë më purquë bë'në më milagrë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë.

¹⁷ Perë Jesús guni'i lu rall:

—Shtada todavía canihúni' dchi'ni; adë rbézëdi'i rúni' dchi'ni; nu zac quëhuna dchi'ni.

¹⁸ Por ni ra contrari shtë më, másru'u rac shtu'u rall quini rall lë'ë më purquë lëdë niá'asëdi'i rúnëdi'i Jesús cuendë ra custumbrë shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, sino quë quëhúni' lë'i' ziquë Dios; guni'i më Dios na Shtádi'.

Pudërë nanapë shini Dios

¹⁹ Iurní Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a de quë nahia shini Dios; adë gáquëdi'i guna según voluntá shtëna; sulamëntë runa lo quë narunë Shtada. Grëtë' lo quë narunë Shtada, mizmë manërë runa ²⁰ purquë Shtada rac shtú'ui' na. Quëglua'a më na grë lo quë narunë më. Todavía runë faltë cusë ru'bë naguëlua'a më na, cusë nartsëguë' ldu'u të. ²¹ Ziquë Shtada rcua'ñi ra tégulë parë guëbani rai', igual guënehia vidë parë ra narac shtua'a guëbani rai'. ²² Cumë ziquë Dadë adë rúnëdi'ill juzguë ni tubi chúdi'i, sino bëne'e më pudërë guahia parë guna juzguë lë'ë ra mënë të parë gunë mënë rëspëti na igual ziquë runë rall rëspëti Shtada. ²³ El

quë nadë rúnëdi'i rëspëti na, adë rúnëdi'ill rëspëti Dadë Dios, el quë nabëshe'ldë na lu guë'dchiliu.

²⁴ 'Guldía rnia'a, el quë narquë diaguë shti'dza lo quë narnia'a nu tsaldí ldu'ull el quë nabëshe'ldë na, nápëll vidë sin fin. Adë gáquëdi'i condenárëll; gudëdëll lu galguti. Iurne' nápëll vidë nanadë rialúdi'i. ²⁵ Verdá rnia'a, hia bëga'a iurë lë'ë ra tëgulë guini rai' voz shtë shini Dios. Grëtë' naguëzu'bë diaguë voz shtë më, guëbani rall parë siemprë ²⁶ purquë ziquë grë mieti nabani rall por pudërë shtë Dadë Dios, también bëtë'ë më derechë lu shini më parë gápi' mizmë pudërë. Rac guëdë'a vidë parë ra mënë. ²⁷ Nu bëtë'ë më derechë lu shini më parë gúni' juzguë ra mënë purquë náhi' nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ²⁸ Adë rdzëguë'di'i ldu'u tē ndë'ë purquë guëdchini iurë grë ra tëgulë guini rai' chahia, nu guëru'u rai' la'ni ba'a. ²⁹ Grëtë' el quë nabë'në bien, guëbani rall; gac resucitar rall parë vidë sin fin perë grëtë' ra nabë'në mal, guëbani rall; gac resucitar rall parë gac condenar rall.

Napë më pudërë

³⁰ 'Na adë gáquëdi'i guna shcuendë iu-bia; quëhuna juzguë según di'dzë narni'i Shtada lua. Tubldí quëhuna juzguë; adë rúnëdia'a según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtë el quë nabëshe'ldë na. ³¹ Si talë rnia'a favurë de na, lo quë narnia'a nádi'in ziquë tubi nanasac ³² perë nanú stubi testigu narni'i favurë de na. Nu rac bë'ahia de quë grë el quë narni'i më ni de na, lasaquin; verdá nahin. ³³ Lë'ë tē bëshe'ldë tē el quë naguagna'bë di'dzë lu Juan Bautista, perë lo quë nabëquebi Juan de na, verdá nahin. ³⁴ Perë na adë rquí'nidia'a guëni'i mënë favurë de na. Rnia'a lu tē di'dzë rë' parë gac salvar tē. ³⁵ Juan nadë más náhi' ziquë tubi lintërnë, ziquë narzianí parë ra mënë, nu lë'ë tē guagnaldë tē tēchi Juan por du'pë tiempë. Bëquitë ldu'u tē shti'dzi'. ³⁶ Perë na napa testimonio más lasac lo quë naguni'i Juan. Grëtë' cusë el quë naruna, bëne'e Shtada parë guna cumplirin. Milagrë naquëhuna, rne'e prëbë de quë verdá bëshe'ldë Dios

na. ³⁷ Lë'ë Dadë nabëshe'ldë na, bë'ni' testificar de na, perë lë'ë tē nunquë adë bínidi'i tē cha' më, nu nunquë adë gunádi'i tē lu më. ³⁸ Grëtë' diza'quë shtëni', adë gutëdi'in la'ni ldu'u tē purquë nēdi'i tē tsaldí ldu'u tē shti'dzë el quë nabëshe'ldë më. ³⁹ Lë'ë tē bësë'dë tē la'ni ra Sagradas Escrituras con llëru'bë cuidá parë guëdzelë tē la'ni librë ni nezë parë gapë tē vidë sin fin, perë rnia'a lu tē, ra Sagradas Escrituras rne'e testimonio chu nahia ⁴⁰ perë adë nēdi'i tē guidë tē lua parë gapë tē vidë sin fin.

⁴¹ 'Na adë rcádia'a hunurë shtë mënë. ⁴² Más de ni nanëa lë'ë tē adë rac shtú'udi'i tē Dios. ⁴³ Na zelda por lë Shtada, perë adë bë'nēdi'i tē recibir na. Perë si talë guëdchini stubi më por mizmë lëll, ni sí, gunë tē recibir lë'ëll. ⁴⁴ ¿Llallë tsaldí ldu'u tē na purquë rguili tē guëni'i mënë bien de lë'ë tē? Adë rguíldi'i tē lë'ë hunurë naze'dë de Dios verdadërë. ⁴⁵ Gulë tsasë de quë na adë guëdchi'ba galquiá guëc tē delantë de Shtada. El quë naguëdchi'bë galquiá guëc tē, na el quë nabëquë'ë Moisés, mizmë lë'i' el quë más rianaldë tē tēchi'. ⁴⁶ Si talë lë'ë tē nialdí ldu'u tē lo quë nabëquë'ë Moisés, nu zac shti'dza nialdí ldu'u tē purquë Moisés bëquë'ë shcuenda. ⁴⁷ Perë si talë adë rialdídi'i ldu'u tē lo quë nabëquë'ë Moisés ¿lla tsaldí ldu'u tē lo quë narnia'a lu tē?

6

Jesús bëtë'ë nagudáu ga'i mili nguiu (Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús gua stubi ladë rua' nisë ru'bë shtë Galilea; mizmë nisë ni lëhin Tiberias. ² Zihani mënë guanaldë lë'ë më purquë guná rall ra cusë ru'bë nu milagrë lo quë nabë'në më. Bënëac më ra narac llu'u. ³ Iurní lë'ë Jesús be'pi guëc tubi lumë. Guzubë më nga'li con ra shini gusë'dë më. ⁴ Guëlladchi ze'dë guëdchini laní Pascu, laní shtë ra israelitë. ⁵ Iurë Jesús guná cantidá mënë zianaldë lë'ë më, guni'i më lu Felipe:

—¿Ca guiasi'i hia'a nagáu mënë zihani rë'?

⁶ Guni'i më tē nia'a pë guëni'i Felipe purquë Jesús hia rac bë'ai' guadë el quë nagunë më. ⁷ Iurní Felipe bëquebi:

—Chupë gahiu'a bëllë bédchichi guetështildi, adë galdëdi'i parë ni siquierë tubi pedasë gau cadë tubi de lë'ë rall.

⁸ Andrés, tubi shini gusë'dë më, nu náhi' bëchi Pedro; guni'i:

⁹ —Ndë zuga'a tubi llguë'në. Nuá'all ga'i guetështildi nu chupë mbeldë, ¿pë gunë ndë'ë parë blac mënë zihani?

¹⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Gulë guni'i lu grëtë' mënë të parë subë ra mënë.

Nga'li cantidá ra gui'lli nanú lu guiu'u, subë rall. Iurní guzubë ra mënë ziquë ga'i mili nguiu. ¹¹ Jesús guna'zi guetështildi. Bédë'ë më graci lu Dios. Iurní bédë'ë më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi parë grëtë' el quë nazúbëga'a. Zni bë'në më con mbeldë. Grëtë' gudáu tantë lo quë narac shtu'u rall. ¹² Iurë lë'ë rai' gualú gudáu, Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë bëtëá grë pedasë nabë'në subrë të parë adë shínidi'i ni tubi.

¹³ Bëtëá rai' pedasë nabë'në subrë; tsadzë rai' chi'bë chupë tēpë grë ra pedasë nabë'në subrë de lo ga'i guetështildi. ¹⁴ Iurë guná ra mënë lo quë nabë'në Jesús nu milagrë nabëlua'a më lu rall, guni'i rall:

—Ndë'ë sí, de verdá náhi' el quë naru-adi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guédchini lu guédchiliu.

¹⁵ Jesús guc bë'a de quë rac shtu'u rall gua'a rall lë'ë më la fuersë parë gac më rëy shtë rall. Iurní biequi më de nga'li. Zia'a më parë tubi dani parë guëquërelde më lë'së më.

Jesús rzë lu nisë

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Iurë lë'ë gue'lë gu', ra shini gusë'dë më bietë rai' rua' nisë. ¹⁷ Guatë rai' la'ni tubi barcu. Iurní guna'zi rai' nezë parë stubi ladë rua' nisë parë guédchini rai' Capernaum, Hia nacahi iurní, nu Jesús la'di guëabridi'i. ¹⁸ Iurní guzublú tubi mbë dushë. Ra olë shtë nisë ru'bë nalë rzuldí. ¹⁹ Iurë lë'ë rai' ziazú rai' cumë ziquë ga'i u shu'pë kilómetro lu nisë, iurní guná rai' lu Jesús; ziabi'guë më rua' barcu. Rzëhi' lu nisë. Iurní bédzëbë ra nguiu nananú la'ni barcu ²⁰ parë Jesús guni'i:

—Na ndë'ë; adë rdzëbëdi'i të.

²¹ Iurní bëquitë ldu'u rai'; rac shtu'u gunë rai' recibir lë'ë më la'ni barcu. Mizmë iurní bédchini rai' catë zia'a rai'.

Quëguili ra mënë lë'ë Jesús

²² Stubi dzë ra mënë nabëa'në stubi ladë rua' nisë ru'bë, bédë'ë rall cuendë de quë shini gusë'dë më zia'a rai' la'ni lúniquë barcu naná zuga'a nga'li parë Jesús adë guanaldëdi'i' lë'ë rai'. ²³ Perë mientras bédchini sëbëldá barcu naze'dë de guë'dchi Tiberias, tubi lugar nanaquë catë gudáu ra mënë guetështildi, catë bédë'ë Jesús graci lu Dios por guetështildi. ²⁴ Perë iurë guná ra mënë de quë adë nídi'i Jesús, nilë ra shini gusë'dë më nídi'i rai'; iurní guatë rall la'ni ra barcu. Zia'a rall parë Capernaum. Bédchini rall; caguili rall lë'ë Jesús.

Guetështildi nanabani

²⁵ Iurë bédia'guélú rall Jesús, guna'bë di'dzë rall lu më:

—Mësë, ¿guc bédchínil ndë'ë?

²⁶ Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a, caguili të na, lëdëdi'i purquë guná të nu riasë të ra milagrë nabëna, sino caguili të na sulë purquë gudáu të guetështildi hashtë bielë të. ²⁷ Adë rúnëdi'i të dchi'ni por cumidë naná rialú sino quë gulë bë'në dchi'ni tubi dau lo quë nunquë adë rialúdi'i nu rne'ein vidë sin fin. Lë'ë dau ni rne'e nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, purquë Dios bëne'ein parë na. Bëlua'a Dios con milagrë nahia el quë narquitë ldú'i'.

²⁸ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Lla guëdë'në na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios?

²⁹ Jesús bëquebi:

—Lo quë narac shtu'u Dios gunë të, tsaldí ldu'u të el quë nabëshe'ldë më lu guë'dchiliu.

³⁰ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë milagrë guëluá'al të parë guená na'a nu tsaldí ldu'u na'a shti'dzël? ¿Pë sëñi guéné'el parë lë'ë na'a? ³¹ Ra shtadë guélú hia'a gudáu rai' guetështildi maná lu shlatë cumë ziquë rni'i Sagradas Escrituras: “Dios bédë'ë guetështildi de gube'e; gudáu rai'”.

³² Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, lëdë Moisés bëdë'e guetështildi naze'dë de gube'e sino quë Shtada; cagdë'e më guetështildi verdadërë naná ze'dë de gube'e³³ purquë guetështildi narne'e Dios, na el quë naze'dë de gube'e. Nu rdë'ëi' vidë sin fin parë ra nguiiu.

³⁴ Iurní guni'i rall:

—Dadë, bëne'e guetështildi ni'i grë dzë nu parë siembrë.

³⁵ Jesús guni'i:

—Na nahia guetështildi narne'e vidë sin fin. El quë naguidë lua, nunquë adë guëldiá'nëdi'ill jamás. Nu el quë natsaldí ldu'i shti'dza, nunquë adë guëbídchidi'ill.³⁶ Ziquë gunia'a lu të, guná të lua perë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza.³⁷ Grë lo quë narne'e Shtada parë na, ni ze'dë lua, nu el quë naze'dë lua adë guëgúdia'a tēchi fuërë³⁸ purquë na zëldëdia'a de gube'e parë guna según voluntá shtëna sino parë guna según voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na.³⁹ Voluntá shtë Shtada, el quë nabëshe'ldë na, es quë ni tubi adë chu guënítidia'a lo quë nabëne'e më sino quë guëcua'ñia ra mënë ni lúltimë dzë.⁴⁰ Voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na, es quë grëtë' el quë naguëná lu shini Dios nu tsaldí ldú'ull lë'e më, gapë rall vidë sin fin. Na guëcua'ñia lë'e rall lúltimë dzë.

⁴¹ Iurní ra më israelitë guzublú guni'i guidzë rall lë'e Jesús purquë guni'i më: “Na nahia guetështildi naze'dë de gube'e”.

⁴² Iurní guni'i rall:

—Nguiiu rë' na shini José. Lë'e hia'a nanë hia'a shtádëll nu shní'all. ¿Pëzielú rní'ill de quë zé'dëll de gube'e?

⁴³ Jesús guni'i iurní:

—¿Pëzielú ruadi'dzë të cuntrë na? ⁴⁴ Ni tubi adë chu guídëdi'i lua lë'ësë, napë quë Shtada, el quë nabëshe'ldë na, guësëdchini më mënë lua, nu na guëcua'ñia lë'ëll lúltimë dzë.⁴⁵ Ra librë shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, rni'i zdë'ë: “Dios guëlua'a grë ra mieti”. Zni grëtë' el quë naguëquë diaguë shti'dzë Shtada nu el quë nabëdë'ë cuendë shti'dzi', ni ridë lua.

⁴⁶ 'Ni tubi adë chu gunádi'i lu Shtada; sulë na gunahia lu më purquë na zelda de Dios.⁴⁷ Guldía rnia'a, el quë natsaldí ldu'i shti'dza, nápëll vidë sin fin.⁴⁸ Na nahia

guetështildi narne'e vidë eternë.⁴⁹ Ra shtadë guelú hia'a gudáu rai' maná lu shlatë perë guti rai'.⁵⁰ Lë'e guetështildi verdadërë ze'dë de gube'e; si talë gudáu tubi nguiiu guetështildi ni, guëbánill tubi vidë nanadë rialúdi'i; gátidi'ill.⁵¹ Na nahia guetështildi verdadërë naze'dë de gube'e. Si talë gau nguiiu guetështildi ni, nápëll vidë sin fin. Lë'e guetështildi nardë'a na prupi shcuërpa. Guëdë'ahin parë gac salvar ra mënë narëta' lu guë'dchiliu.

⁵² Iurní lë'e ra israelitë guzublú rall quëchupë di'dzë lu sa' rall, mizme lë'e rall. Guni'i rall:

—¿Llallë gac guëne'e mënë ni mizme shcuërpi' guëdáuha'a?

⁵³ Jesús guni'i lu rai':

—Guldía rnia'a, si talë lë'e të gáudi'i të cuerpë shtë nguiiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu si talë gúdi'i të rënë shtënë më ni, nápëdi'i të vidë sin fin.⁵⁴ El quë nagáu cuerpë shtëna nu el quë nagú shrëna, nápëll vidë sin fin, nu na guëcua'ñia lë'ëll lúltimë dzë.⁵⁵ Cuerpë shtëna na verdadërë cumidë nu rënë shtëna na bebidë verdadërë.⁵⁶ El quë nagunë recibir na ziquë cumidë verdadërë nu ziquë bebidë verdadërë, guëbaninull na, nu quëbezënuá lë'ëll.⁵⁷ Lë'e Dadë Dios nanabani, bëshë'ldë më na, nu nabania por lë'i'. El quë nagunë recibir na, guëbánill por pudërë shtëna.⁵⁸ Na ruadi'dza shcuendë guetështildi naná ze'dë lu gube'e. Guetështildi rë' nádi'i cumë ziquë maná naná gudáu ra shtadë guelú hia'a; aunquë gudáu rai' maná, guti rai'. El quë nagáu guetështildi verdadërë, guëbánill parë siembrë.

⁵⁹ Jesús bëlua'a grëtë' ra cusë rë' la'ni iádu'u shtë Capernaum.

Di'dzë nanapë pudërë parë siembrë

⁶⁰ Iurní zihani ra narianaldë lë'e Jesús, iurë bini rall di'dzë rë', guni'i rai':

—Naganë di'dzë rë'. ¿Chu rac tsaldí ldu'u shti'dzë Jesús?

⁶¹ Iurní lë'e Jesús bëdë'ë cuendë de quë ra shini gusë'dë më guni'i rai' mizme di'dzë; guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Pë gulaguë llanë ldu'u të por shti'dza?

⁶² ¿Pë gunë të si talë guëná të lu nguiiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, tsépi' catë

cabézi' más antsë? ⁶³ Lë'ë Espíritu Santo rne'e vidë sin fin; lë'ë cuerpë shtë nguiu adë nápëdi'in pudërë. Ra di'dzë narnia'a lu të, na pudërë shtë Espíritu parë gapë të vidë sin fin. ⁶⁴ Perë todavía nanú sëbëldá de lë'ë të, adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza.

Jesús guc bë'a dizdë principi chu el quë narialdídi'i ldu'i nu guc bë'a më chu el quë nagunë intriegu lë'ë më.

⁶⁵ Guni'i më:

—Por ni gunia'a lu të, ni tubi adë chu guidë lua si talë Shtada adë gue'dënúdi'i më nguiu ni lua.

⁶⁶ Dizdë iurní cantidá mënë nazianaldë lë'ë Jesús, bësa'në rall lë'ë më; hiadë rzënúdi'i rall lë'ë më. ⁶⁷ Iurní lë'ë Jesús guna'bë dí'dzi' lu ra chi'bë chupë shini gusë'dë më:

—¿Pë nu lë'ë të rac shtu'u të guës'a'në të na?

⁶⁸ Perë Simón Pedro bëquebi:

—Dadë, ¿callë guiá na'a? Sulë lë'ël ru-adí'dzël di'dzë narne'e vidë sin fin. ⁶⁹ Lë'ë na'a gualdí ldu'u na'a de verdá nu rdë'ë na'a cuendë de quë nal Cristo, shini Dios nanabani.

⁷⁰ Jesús bëquebi:

—Gudilia chi'bë chupë të perë tubi de lë'ë të na mëdzabë.

⁷¹ Zni quëgni'i më shcuendë Judas Iscariote, shini Simón purquë Judas bë'në intriegu lë'ë më parë gati më. Bë'në Judas ni aunquë nall tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më.

7

Ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús zia'a regiuni shtë Galilea. Adë rac shtú'udi'i më ni-azé më Judea purquë ra contrari shtë më rac shtu'u rall quini rall lë'ë më. ² Perë hia ziagdchini laní narni'i rall Laní shtë Cusechë; na laní parë grë ra mënë israelitë.

³ Ra bëchi Jesús guni'i rall lu më:

—Adë réa'nëdi'íl ndë'ë; guziá'al parë Judea të parë grëtë' naze'dë naldë lë'ël, ra naquërelde ndë, guená rall milagrë narúnël. ⁴ Pues si talë tubi mënë rac shtu'u gac bë'a mënë chu nall, adë rúnëdi'ill milagrë naga'chi. Hia quë lë'ël rúnël ra milagrë,

bë'në lo mizmë delantë lu grë mënë shtë guë'dchiliu.

⁵ Nilë ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më. ⁶ Iurní guni'i Jesús:

—Runë faltë guëga'a iurë parë guënë mënë chu nahia, perë parë lë'ë të grë iurë na igual. ⁷ Grë ra narialdídi'i ldu'i Dios, adë guëldënúdi'i rall lë'ë të, perë na, sí, rna zá'quëdi'i rall lua purquë na runa grëtë' lo quë narni'i Dios. Nu clarë rlua'a lo quë naquëhunë rall, nádi'in bien sino mal nahin. ⁸ Gulë gua laní. Na adë tsádia'a purquë la'di bëga'a iurë guëlua'a pudërë shtëna.

⁹ Despuësë de guni'i më zni, bëa'në më Galilea.

Jesús gua lu laní

¹⁰ Despuësë de gua ra bëchi Jesús laní, nu zac Jesús gua më laní. Lëdëdi'i shlatë shlatë gua më sino casi naga'chi gua më. ¹¹ Ra contrari shtë më caguili rall lë'ë më lu laní, nu guni'i rall:

—¿Gua cha'a nguiu ni?

¹² Ladi ra mënë zihani quëadi'dzë ra mënë shcuendë më. Ze'dë narni'i: “Tubi nguiu za'quë na më rë”. Stubi rall rni'i: “Nádi'i më za'quë sino rguguë mënë ni ra mënë”.

¹³ Perë ni tubi rall adë bërú'udi'i rall favurë de lë'ë më purquë rdzëbë rall ra contrari shtë më.

¹⁴ Hia guërudë laní ziazú; iurní Jesús guaté iádu'u ru'bë. Guzublú quëglua'a më.

¹⁵ Ra mënë israelitë nabini shti'dzë më, nalë rdzëguëe' ldu'u rall lo quë narni'i më. Guni'i rall:

—¿Llallë rac nguiu rë' lëtrë? ¿Ca guagsë'dëi'?

¹⁶ Jesús bëquebi:

—Enseñansë narluá'ahia, lëdë shtënëdia'ain, sino ze'din de lë'ë më nabëshe'ldë na.

¹⁷ Si talë cualquier mënë na dispuestë gúnëll ziquë rac shtu'u Dios, gunguë bë'all ldai' nacagluá'ahia, ze'din de Dios; gac bë'all lëdëdi'in por mizmë shcuenda. ¹⁸ El quë naruadi'dzë por mizmë lëhi', rac shtú'ull hunurë shtë ra mënë perë el quë naruadi'dzë parë gúnëll honrar el quë nabëshe'ldë më ni, ni sí, nall verdá. Nídi'i bishi la'ni ldú'ull.

¹⁹ ¿Pëllë adë nádi'i verdá de quë Moisés bëne'e lëy parë lë'e hia'a? perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, ni tubi de lë'e të adë nëdi'i të guëzu'bë diaguë të lëy ni. ¿Pëzielú rac shtu'u të quini të na?

²⁰ Ra mënë bëquebi:

—Nápël tubi mëdzabë la'ni ldu'ul. ¿Chull de lë'e na'a rac shtu'u quini lë'ël?

²¹ Jesús guni'i:

—Por tubi cusë nabëna, grëtë' të rdzëguë' ldu'u të hashtë pë nápëdi'i guëni'i të ²² perë Moisés bëne'e tubi custumbrë religiuse narunë ra mënë con ra ngulë'në. Lëdëdi'i guzublú Moisés custumbrë ni sino quë shtadë guëlu hia'a más antsë, bëne'e rall custumbrë ni; por ni riuguë du'pë partë delicadë shtë ngulë'në aunquë runë tucarë dzë narzi'i ldu'u mënë. ²³ Pues iurne' parë adë gunë fáltëdi'i lëy nabëquë'e Moisés, lë'e të quëhunë të cumplir custumbrë ni aunquë na dzë narzi'i ldu'u mënë. ¿Pëzielú rldënú të na purquë bënëaca tubi nguiu dzë descansë? ²⁴ Adë rúnëdi'i të juzguë según cusë narná të sino gulë bë'në juzguë tubldí.

Guni'i Jesús zé'di' de Dios

²⁵ Iurní bëldá ra naquëreldë Jerusalén, guzublú rall quëgna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë lëdë lë'ëdi'i naquëguili contrari shtënëll parë gátí? ²⁶ Gulë guná, lë'ëll quëadí'dzëll delantë lu grë mënë nu adë pë rni'i contrari shtëhi'. ¿Ni mudë ra më gushë shtë iádu'u, rialdí ldu'u rall lë'e nguiu ni, de quë lë'i' náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai? ²⁷ Perë lë'e hia'a nanë hia'a ca nezë zé'di', perë iurë Cristo guëdchíni', ni tubi adë guënë'edi'i cuendë ca nezë guídi'.

²⁸ Iurë lë'e Jesús bini zndë'e, quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë. Fuertë guni'i më:

—Lë'e të runguë bë'a të na nu nanë të nezë ca zelda. Zëldëdia'a por partë shtëna sino bëshe'ldë më naná verdá, perë adë runguë bë'adi'i të lë'i'. ²⁹ Perë na, sí, runguë bë'ahia lë'e më purquë de lë'e më zelda, nu bëshe'ldë më na.

³⁰ Iurní guc shtu'u rall niua'a rall lë'e më prësi, perë ni tubi chu adë guná'zidi'i lë'e më purquë la'di guëga'a iurë gati më.

³¹ Perë cantidá mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më nu guni'i rall lu sa' rall:

—Iurë lë'e Cristo guëdchini lu guë'dchiliu, ¿ni mudë gúni' milagrë más naru'bë quë ra milagrë naquëhunë nguiu rë'?

Ra fariseo bëshe'ldë soliar parë guëna'zi rall Jesús

³² Ra fariseo bini rall shti'dzë mënë, lo quë narni'i rall shcuendë Jesús. Iurní lë'e rall juntë con ra bëshuzi naná më ru'bë entrë lë'e rall, bëshe'ldë rall soliar shtë iádu'u parë gua'a rall lë'e më prësi.

³³ Iurní guni'i Jesús:

—Guëbezënúa lë'e të stu'pë tiempë más. Despuësë de ni, guëabría; guzëahia lu më nabëshe'ldë na. ³⁴ Lë'e të tsatili të na perë adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i tsa të catë quërelda.

³⁵ Iurní lë'e ra contrari shtënë Jesús guzublú rna'bë di'dzë lu sa' rall:

—¿Callë tsa nguiu rë'? nu adë gáquëdi'i chu tsatili lë'ëll. ¿Ni mudë guziá'all parë stubi guë'dchi zitu catë quëreldë más më israelitë entrë ra mënë griego? ¿Ni mudë tsagluá'all mënë nanádi'i israelitë? ³⁶ ¿Pë runë cuntienë naguní'ill: “Quili të na perë adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i të tsa të catë quërelda”?

Nisë nardë'e vidë sin fin

³⁷ Hia bëga'a lúltimë dzë shtë laní, dzë namás delicadë. Dzë ni lë'e Jesús guasuldí nu guni'i më fuertë:

—Si talë tubi de lë'e të rbidchi të, gulë te'e lua, gu të naguënehia. ³⁸ Ziquë rni'i Sagradas Escrituras, zili nisë guëldani nu guëru'u la'ni ldu'u ra narialdí ldu'u shti'dza.

³⁹ Quëgni'i Jesús shcuendë Espíritu Santo el quë natsaldí ldu'u lë'e më, gunë rall recibir; perë todavía bëdchínidi'i Espíritu Santo purquë todavía runë faltë gac resucitar më ladí ra tégulë nu la'di guzëadi'i më gube'e.

Gu' tubi divisioni entrë lë'e ra mënë

⁴⁰ Bëldá ra mënë narëta' iurë bini rall naguní'i Jesús, guni'i rall:

—Verdá nguiu rë' na el quë naruadi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchini.

⁴¹ Stubi rall guni'i:

—Ndëë na Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibé'ai'.

Perë stubi bëldá rall guni'i:

—¿Callë gac më Galilea Cristo? ⁴² Sagradas Escrituras rni'i de quë Cristo na llëbní David nu napë quë guëdchíni' de Belén, guë'dchi shtë David.

⁴³ Zni ra mënë gac dividir por shcuendë Jesús. ⁴⁴ Bëldá rall gac shtu'u niua'a rall lë'ë më prësi perë bëdzélëdi'i rall pë nihunënú rall lë'ë më.

Ni tubi chu adë ruadí'dzëdi'i ziquë Jesús

⁴⁵ Lë'ë soliar shtë iádu'u bëabrí rall stubi catë rëta' ra fariseo con ra jëfë shtë bëshuzi. Iurní guna'bë di'dzë rall lu soliar:

—¿Pëzielú be'dënúdi'i tē nguiu ni?

⁴⁶ Ra soliar bëquebi:

—Nídi'i chu stubi naruadi'dzë ziquë nguiu rë'.

⁴⁷ Iurní ra fariseo guni'i rall:

—¿Acasë nu lë'ë tē guguë tē? ⁴⁸ ¿Ni mudë gualdí ldu'u cualquier de tubi gubernë shtë ra fariseo u stubi më ru'bë gualdí ldu'ull shti'dzë Jesús? ⁴⁹ Perë los de más mënë adë guëñëdi'i rall lëy; nacondenarë rall.

⁵⁰ Nicodemo, el quë naguagná lë'ë Jesús gue'lë, nu nall tubi fariseo, guni'ill lu sa'll:

⁵¹ —Según rni'i lëy shtë hia'a, gáquëdi'i condenar tubi nguiu sin adë chu guínidi'i primëre parë gac bë'a hia'a pë lo quë nabë'në mënë ni.

⁵² Iurní guni'i rall guëc Nicodemo:

—¿Pë nul nal më Galilea? Bësë'dë shti'dzë Dios, nu guëdë'ël cuendë de quë ni tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, guëdchínidi'i' de Galilea.

Lë'ë na'a nabë'në duldë adulteri

[⁵³ Iurní cadë tubi rall ziazgë rall lidchi rall.

8

¹ Perë Jesús zia'a parë lu dani nalë los Olivos. ² Stubi dzë iurë brëgue'lë, bëabrí më iádu'u ru'bë. Grëtë' ra mënë guabi'guë lu më. Iurní guzubë më nu guzublú caglua'a më ra diza'quë. ³ Iurní ra mësë shtë lëy con ra fariseo, be'dënú rall tubi na'a nabëdzëlënú nguiu nanádi'i tsé'lëll. Bëzú rall lë'ë na'a gueláu lu ra mënë narëta' nga'li. ⁴ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Na'a rë' bëdzëlë shtu; bëdzëlënull tubi nguiu. ⁵ Lëy shtë Moisés rni'i; quëgnibé'ahin de quë gati na'a rë' con guë'ë, grë clasë na'a narunë zni. ¿Lë'ël pë rni'il?

⁶ Lë'ë rall guni'i rall zni parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë më nu parë gac guëdchi'bë rall galquiá cuntrë lë'ë më. Iurní Jesús bëá'chi'; guzublú guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë më; ⁷ perë lë'ë rall ziazgla'guë quëgna'bë di'dzë rall. Iurní guasuldí më; guni'i më:

—Cualquier de tubi lë'ë tē nanápëdi'i duldë, gac primëre guëlda'a guë'ë lë'ë na'a rë'.

⁸ Iurní bëabrí më bëa'chi më stubi parë guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë më. ⁹ Perë lë'ë rall iurë bini naguni'i Jesús, bini la'ni ldu'u rall; el mizmë shgabë rall rdë'ë cuendë napë rall duldë. Iurní guzublú rru'u tubigá rall. Guzublú dizdë de más nagushë ra hashtë grë rall bëru'u rall de nga'li. Iurë grëtë' rall gualú bëru'u, Jesús bëá'ni' niétiquë con lë'ë na'a nazuga'a lu më. ¹⁰ Iurní Jesús guasuldí nu guná më ni tubi chu nádi'i. Sulë lë'ë na'a zugá'all nga'li. Iurní guni'i më:

—Nanë, ¿gua ra nardchi'bë galquiá guëquë'l? ¿Pëllë ni tubi de lë'ë rall bë'nëdi'i condenar lë'ël?

¹¹ Lë'ë na'a bëquebi:

—Aquëdi'i, ni túbidi'i, Dadë.

Iurní Jesús guni'i:

—Ni na rúnëdia'a condenar lë'ël. Iurnë' bëagzë perë hia adë tsagla'guë gúnëdi'il duldë.]

Jesús na ziquë llni parë ra mënë

¹² Jesús guni'i stubi lu ra mënë:

—Nahia llni shtë ra mënë narë lu guë'dchiliu. El quë nague'dë naldë na, gapë rall llni narne'e vidë sin fin. Jamás adë sëdi'i rall nacahi.

¹³ Iurní lë'ë ra fariseo guni'i rall:

—Mizmë lë'ël quëgní'il favurë de lë'ël. Testimonio narní'il adë lasáquëdi'in.

¹⁴ Jesús bëquebi:

—Testimonio shtëna, sí, lasaquin aunquë mizmë na quëgnia'a favurë de na purquë nanëa ca nezë zelda nu ca nezë guzëahia; perë lë'ë tē adë guëñëdi'i tē ca nezë zelda nu ca nezë guzëahia. ¹⁵ Lë'ë tē runë tē juzguë según rëglë shtë guë'dchiliu; según

runa të runë të juzguë, perë na adë rúnëdia'a juzguë ni túbidi'i. ¹⁶ Si talë na runa juzguë, lo quë narnia'a, tubldí nahin; lasaquin purquë adë rúnëdia'a juzguë tubsia perë Dios Padre quëbezënúhi' na; bëshe'ldë më na lu guë'dchiliu. ¹⁷ La'ni lëy shtë hia'a naescritë de quë por chupë testigu narni'i lo mizme di'dzë, napë quë tsaldí ldu'u ra mënë. ¹⁸ Pues bien, na nahia tubi testigu favurë de na, nu lë'ë Shtada Dios, më nabëshe'ldë na, náhi' stubi testigu favurë de na.

¹⁹ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Guáti'i shtádël?

Jesús repi:

—Lë'ë të adë runguë bé'adi'i të na, nilë runguë bé'adi'i të Shtada. Si talë niunguë bë'a të na nu zac Shtada niunguë bë'a të.

²⁰ Jesús guni'i ra di'dzë rë' mientras quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë, tubi lugar catë naga'a cajë shtë ofrendë; perë ni tubi de lë'ë contrari shtë më, adë cuëdi'i valurë parë niua'a rall lë'ë më prësi. Gá'adi'i guëga'a iurë shtë më, gati më.

Catë tsahia adë gáquëdi'i guidë të

²¹ Jesús bëabré guni'i:

—Na guzëahia perë lë'ë të tsatili të na. Gatinú të duldë shtë të. Catë tsahia lë'ë të adë gáquëdi'i guidë të.

²² Iurní ra contrari shtë më guni'i:

—¿Ni mudë el mizme lë'ëll quínill lë'ëll? por ni rní'ill: “Adë chu gáquëdi'i guidë të catë tsahia”.

²³ Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të na të mënë shtë guë'dchiliu rë' perë na, nahia de gube'e. Lë'ë të na të mënë shtë guë'dchiliu perë na adë nádia'a mënë shtë guë'dchiliu. ²⁴ Por ni quëgnia'a lu të, gatinú të duldë shtë të purquë si talë adë nédi'i të tsaldí ldu'u të nahia el quë narnia'a, gatinú të duldë shtë të.

²⁵ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull nal?

Jesús guni'i:

—Hia gunia'a lu të dizdë principi chu nahia ²⁶ nu nápëru'u más guënia'a lu të nu napë quë guna juzguë lë'ë të, perë el quë nabëshe'ldë na, ni ruadí'dzi' verdá. Lo quë naquëgnia'a lu mënë, ni lo quë nabinia de lë'ë më.

²⁷ Perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall pë guni'i Jesús, de quë quëgni'i më shcuendë Dadë Dios. ²⁸ Guni'i më iurní:

—Iurë lë'ë të guëdisë të na guia'a parë guëquë'ë të na lu cruz, iurní gunguë bë'a të nahia el quë narnia'a nahia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Tsasë të adë rúnëdia'a según prupi voluntá shtëna sino rnia'a sulë lo quë nabëlua'a Shtada. ²⁹ El quë nabëshe'ldë na, ni quëbezënúhi' na. Shtada adë bësá'nëdi'i më na purquë siemprë runa lo quë narquitë ldú'i'.

³⁰ Iurë Jesús guni'i ndë'ë, zihani mënë gualdí ldu'u rall na më el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

Shti'dzë më napë pudërë parë gac salvar mënë

³¹ Iurní Jesús guni'i lu ra më israelitë nagualdí ldu'i shti'dzë më:

—Si tsagla'guë tsanaldë të shti'dza nu talë guëquë diaguë të shti'dza, iurní de verdá na të shmëna. ³² Gunguë bë'a të verdá nu lë'ë verdá gunin të gapë të libertá.

³³ Lë'ë rall bëquebi:

—Lë'ë na'a na na'a llëbni Abraham. Lë'ë na'a nunquë adë chu nádi'i bajo ordë shtë mënë. ¿Pëzielú rní'il lu na'a guëdapë na'a libertá?

³⁴ Guni'i më:

—Guldía rnia'a, grëtë' el quë narunë duldë, ni nall bajo ordë shtë duldë; rnibë'a duldë lë'ëll. ³⁵ Tubi naná bajo ordë shtë mënë, nápëdi'ill dereché gáquëll partë shtë famili perë tubi shini rai', sí, ni napë dereché gáquëll partë shtë famili. ³⁶ Zni si talë shini Dios gúni' librar lë'ë të, guëa'në të de verdá sin duldë. ³⁷ Nanëa de quë na të llëbni Abraham, perë el mizme tiempë rac shtu'u të quini të na purquë adë rialdídi'i ldu'u të lo quë narnia'a lu të. ³⁸ Na ruadi'dza lo quë nagunahia catë cabezë Shtada, perë lë'ë të runë të ziquë na shtadë të; cusë nabini të de shtadë të, ni quëhunë të.

³⁹ Ra mënë guni'i lu Jesús:

—Shtadë guëlu na'a gac Abraham.

Perë Jesús guni'i:

—Si talë lë'ë të na të de verdá shini Abraham, ziquë bé'ni', zni zac nihunë të. ⁴⁰ Rac shtu'u të quini të na, el quë nagoni'i lu të purë verdá, di'dzë nabinia lu

Shtada. Abraham nunquë bë'nëdi'i' zni'i.
⁴¹ Quëhunë të lo quë narac shtu'u shtadë të.

Guni'i rall:

—Adë chu nádi'i ziquë me'dë lldubi.
 Napë na'a tubsë Shtadë na'a; náhi' Dios.

⁴² Iurní guni'i Jesús:

—Si talë de verdá Dios na Shtadë të, lë'ë të niac shtu'u të na purquë na adë zëldëdia'a shcuendë iubia; zelda de Dios nu zugá'ahia ndë'ë. Adë zëldëdia'a shcuendë iubia sino quë Dios bëshe'ldë më na.
⁴³ ¿Pëzielú adë nëdi'i të tsasë të lo quë narnia'a lu të? purquë adë rac shtú'udi'i të guini të shti'dza. ⁴⁴ Lë'ë shtadë të na mizme mëdzabë nu lë'ë të na të de lë'ëll. Ziquë rúnëll, runë të purquë lë'ë mëdzabë na tubi narguini mënë dizdë gurështë guë'dchiliu. Nunquë adë nídi'i verdá la'ni ldú'ull nu nunquë adë biadí'dzëdi'ill verdá. Iurë ruadí'dzëll, bishi quëhúnëll purquë nídi'i stubi cusë la'ni ldú'ull. Nu lë'ëll na dadë shtë ra naruadi'dzë bishi. ⁴⁵ Perë cumë na ruadi'dza verdá, lë'ë të adë nëdi'i të tsaldí'ldu'u të shti'dza. ⁴⁶ ¿Chu de lë'ë të rac guëlua'a të napa masiá tubi duldë mitu'në? Si talë rnia'a verdá lu të, ¿pëzielú nëdi'i të tsaldí'ldu'u të na? ⁴⁷ El quë na shmënë Dios, ni rzu'bë diáguëll shti'dzë Dios; perë ziquë lë'ë të adë nádi'i të shmënë Dios, por ni nëdi'i të guëquë diaguë të shti'dzë më.

Nanú Jesús antsë gurështë guë'dchiliu

⁴⁸ Iurní ra contrari shtë Jesús guni'i:

—Napë na'a segurë iurë rni'i na'a de quë nal tubi samaritano nu nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul.

⁴⁹ Jesús repi:

—Nídi'i mëdzabë la'ni ldua'a. Quëhuna honrar Dadë Dios, perë lë'ë të runë të desprëci na. ⁵⁰ Adë rac shtú'udia'a gunë të honrar na; nanú tubi naná gunë honrar na, nu lë'ë më gunë më juzguë. ⁵¹ Guldía, el quë nangunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'i nguiu ni.

⁵² Iurní ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Iurne' sí, napë na'a segurë nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul. Abraham nu grëtë' ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai', nu rní'il: “El quë nangunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'ill”. ⁵³ ¿Ni mudë nal más më ru'bë quë shtadë guëlu

hia'a Abraham? Lë'i' gúti' nu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai'. ¿Chull rni'i ldú'ul nal?

⁵⁴ Jesús repi iurní:

—Si talë mizme na quëhuna honrar na, adë lasáquëdi'i lo quë naquëhuna, perë Shtada quëhúni' parë gunë mënë honrar na. Na më el mizme de quë rni'i të náhi' Dios shtë të. ⁵⁵ Perë lë'ë të adë runguë bë'adi'i të lë'ë më perë na, sí, runguë bë'ahia lë'ë më. Si talë niania'a lu të de quë adë runguë bë'adia'a lë'ë më, iurní nabisha igual ziquë lë'ë të. Perë na guldía rnia'a, runguë bë'ahia lë'ë më nu quëhuna cumplir lo quë narni'i më lua. ⁵⁶ Abraham, shtadë guëlu' hia'a, bëquitë ldú'i' nu gúpi' fe de quë guëdchini el quë nague'she'ldë Dios lu guë'dchiliu. Nu de verdá gunáhi' de quë bédchinia nu gu' lëgrë la'ni ldú'i'.

⁵⁷ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Todavía ni nápëdi'il cincuenta izë nu rní'il gunal lu Abraham.

⁵⁸ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, antsë de Abraham hia nabania.

⁵⁹ Iurní guna'zi rall guë'ë të parë guëlda'a rall lë'ë Jesús perë lë'ë më bëca'chilú më. Bëru'u më la'ni iádu'u.

9

Jesús bënëac tubi nguiu nagulë ciegu

¹ Iurní ziadëdë Jesús stubi lugar; guná më lu tubi nguiu naná gulë ciegu. ² Ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë:

—Dadë, ¿pëzielú gulë nguiu rë' ciegu; pë por duldë shtë shtádëll u por mizme duldë shtënëll gúlëll ciegu?

³ Jesús repi:

—Gúquëdi'in por duldë shtënëll ni por duldë shtë shtádëll, sino quë gúlëll ciegu parë guëná mënë pudërë shtë Dios la'ni vidë shtënëll. ⁴ Iurne' na tiempë parë guëdë'na'a dchi'ni shtë më, el quë nabëshe'ldë na, purquë lë'ë tiempë ze'dë, hia iurní adë chu gúnëdi'i dchi'ni. ⁵ Mientras zugá'ahia lu guë'dchiliu, nahia llni shtë ra narëta' lu guë'dchiliu.

⁶ Despuësë de guni'i Jesús ndë'ë, bëchi'bë shënë më lu guiu'u. Bëntsa'u më du'pë benë con bëllënë. Iurní bëte'bi më benë lu slu ciegu. ⁷ Iurní guni'i më:

—Guatibi lul rua' tanquë shtë Siloé. (Di'dzë ni runë cuntienë, el quë naguzia'a.)

Lë'ë ciegu guatibi slúhi'. Iurní bëabbrill; hia be'rquë rnall. ⁸ Iurní lë'ë ra vëcini nu los de más ra nananë lë'ë ciegu, guni'i rall:

—¿Pë lëdë lë'ëdi'i narzubë glli glli; rná'bëll gu'në?

⁹ Bëldá rall guni'i:

—Lë'ëll ndë'ë.

Stubi rall guni'i:

—Lë'ëdi'ill ndë'ë perë ziquë rlua'a ciegu rluá'all.

Mizmë lë'ë nguui guni'i:

—Na nahia nguui ni.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Lallë bëac slul?

¹¹ Lë'ë ciegu bëquebi:

—Lë'ë nguui naná lë Jesús bëntsa'u benë. Bëté'bi' slua nu guní'i lua: “Gua rua' tanquë shtë Siloé të guatibi slul”. Guahia iurní. Iurë na gudibia slua, hia be'rquë rnahia.

¹² Guna'bë di'dzë rall:

—¿Guáti'i nguui ni?

Lë'ë ciegu guni'i:

—Guënëdia'a.

Ra fariseo guna'bë dí'dzëru'u rall lu ciegu

¹³ Iurní bia'a mënë lë'ë naguc ciegu lu ra fariseo. ¹⁴ Jesús bëntsa'uhi' du'pë benë nu bënéaqui' lë'ë nguui ni dzë narzi'i ldu'u mënë. ¹⁵ Ra fariseo bëabrí guna'bë di'dzë rall lu nguui ni, llallë guc be'rquë rnall. Lë'ëll guní'ill:

—Benë bëté'bi' slua. Iurní guatibia slua; hia iurní gunahia.

¹⁶ Iurní bëldá ra fariseo guni'i:

—Perë nguui naná bë'në ndë'ë, lëdë de Diósëdi'i zë'dëll purquë rúnëdi'ill rëspëti dzë narzi'i ldu'u mënë.

Perë sëbëldá rall guni'i:

—¿Ni mudë nall pecadurë? purquë tubi pecadurë nápëdi'i pudërë gúni' milagrë ziquë narunë më rë'.

Guc dividir ra mënë. ¹⁷ Iurní bëabrí guna'bë di'dzë ra fariseo lu naná antsë na ciegu:

—Lë'ëll, ¿pë rní'ill parë lë'ë nguui nabëne'e slul?

Lë'ëll guní'ill:

—Na rnia'a de quë na më tubi naru-adi'dzë shti'dzë Dios.

¹⁸ Perë lë'ë rall adë gualdídi'i ldu'u rall de quë guc ciegu nguui ni nu iurne' rnall, hashtë guna'bë rall ra shtadë nguui ni.

¹⁹ Iurní guna'bë di'dzë rall lu shtadë nguui:

—¿Pë lë'ë shini të ndë'ë? naná rni'i të gulë ciegu. ¿Lallë guc ni rnall?

²⁰ Ra shtádi' bëquebi:

—Nanë na'a de quë nguui ni na shini na'a nu gúlëll ciegu ²¹ perë adë chu guënëdi'i lla guc ni de quë ne' rnall. Tampuquë guënëdi'i na'a chu bënéac slull. Gulë guna'bë di'dzë lull. Hia më gúshëll; mizmë lë'ëll guëni'ill chu bënéac slull.

²² Zni guni'i ra shtadë nguui purquë rdzëbë rai' ra më shtë iádu'u. Ra mënë shtë iádu'u na rall de acuerdë guégú rall grë ra mënë narni'i de quë Jesús na Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'. ²³ Por ni guni'i shtadë ciegu: “Gulë guna'bë di'dzë lull; hia më gúshëll”.

²⁴ Iurní ra mënë shtë iádu'u, bëabrí guna'bë rall lu ciegu; repi rall:

—Guni'i lu na'a purë verdá. Guni'i de quë Dios bënéac lë'ëll nu bëtë'ë graci lu më, perë lë'ë na'a nanë na'a de quë Jesús na pecadurë.

²⁵ Iurní repi ciegu:

—Adë guënëdia'a si nall pecadurë u aquëdi'i; lúniquë lo quë nananëa de quë na nahia ciegu nu iurne' rnahia bien.

²⁶ Bëabrí guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë bë'nëti'i? ¿Pëllë bë'nëll parë bëné'ell slul?

²⁷ Lë'ë ciegu bëquebi:

—Hia gunia'a lu të nu iurne' adë nëdi'i të guëdë'ë të cuendë. ¿Pëzielú bëabrí guni'i të zni'i? ¿Ni mudë rac shtu'u të gac të shmënë nguui ni?

²⁸ Iurní gurushtiá rall. Guni'i guidzë rall lë'ë ciegu:

—Lë'ëll nal shmënë nguui ni, perë lë'ë na'a rianaldë na'a lëy shtë Moisés. ²⁹ Lë'ë na'a nanë na'a de quë Dios guni'i lu Moisés perë ní'i, ni siquierë adë chu guënëdi'i ca nezë bërú'ull.

³⁰ Iurní lë'ë nguui bëquebi:

—¿Lla na shgabë të? Rni'i të guënëdi'i të ca nezë bërú'ull perë gulë guná, bënéaqui' slua. ³¹ Bien nanë hia'a de quë Dios rínidi'i shti'dzë ra mënë nanapë duldë; rini më shti'dzë el quë narunë adorar lë'ë më de

verdá nu rini më el quë narunë según vol-
untá shtë më. Ni sí, rini më shtí'dzi'. ³² Pues
dizdë gurështë guë'dchiliu, la'di chu bínidi'i
de quë tubi mënë bédë'ë slu nagulë ciegu.
³³ Sí talë Jesús adë zé'dëdi'i' de Dios, adë
gáquëdi'i pë gúni'.

³⁴ Iurní guni'i rall guëc ciegu:

—L'ë'ël gúlël ziquë pecadurë nu nápël
duldë, nu rac shtú'ul guëluá'al lë'ë na'a.

Iurní gulú rall lë'ë ciegu la'ni iádu'u.

*El quë narialdíi' ldu'i, nápëdi'ill llni shtë
Dios*

³⁵ Jesús guc bë'a de quë lë'ë nguui ni gulú
hia'ldë rall iádu'u, hia jamás guasúdi'iru'ui'
iádu'u. Iurë lë'ë më bédia'guëlu' lë'ë nguui
ni, guni'i më lull:

—¿Gu rialdí ldu'ul shti'dzë shini Dios?

³⁶ Lë'ë nguui ni guni'i:

—Dadë, guni'i lua ¿chull më ni? të parë
tsaldí ldua'a lë'i'.

³⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Hia lë'ël gunal lúhi'. Na nahia mënë ni
naquëadi'dzënu.

³⁸ Iurní lë'ë nguui bëzullibi lu Jesús nu
guni'ill:

—Rialdí ldua'a, Dadë.

³⁹ Lueguë guni'i Jesús:

—Na zelda lu guë'dchiliu të parë guna
juzguë ra mënë. Zelda të parë ra ciegu
guená rall, nu parë grë ra narni'i rna rall,
guëabré gac rall ciegu.

⁴⁰ Iurní bældá ra fariseo naquëbezënu lë'ë
më, guni'i rall:

—¿Ni mudë nu lë'ë na'a na na'a ciegu?

⁴¹ Jesús bëquebi:

—Si talë lë'ë të na të ciegu, ni tubi faltë
nápëdi'i të lu Dios, perë cumë ziquë rni'i të
de quë rna të, pues napë të duldë delantë
lu Dios.

10

Comparaciuni shtë vëquërë nu lli'li

¹ 'Guldía rnia'a, el quë natsutë rua' gur-
rali shtë lli'li, na el quë naquëhapë ra ma;
perë el quë naná riutë stubi tëchi, ni lë'ë
nguba'në nartë'tsë ma. ² Perë el quë nar-
iutë rua' gurráli, na vëquërë shtë ra lli'li.

³ Lë'ë naná portërë rshá'lëll rua' puertë
parë riutë vëquërë shtë lli'li. Nu runguë
bë'a ra lli'li cha' vëquërë ni. Rna'bë vëquërë

cadë lë'ë ra ma con lë ma. Nu rgu vëquërë
lë'ë ra ma la'ni gurráli. ⁴ Despuësë rgu
vëquërë lë'ë ra ma shtë'nëll, grëtë' ra lli'li ri-
analdë tëchi vëquërë. Hia lë'ë lli'li zianaldë
tëchi më purquë rini ma cha' më ⁵ perë adë
rianáldëdi'i ra lli'li tubi mënë naguënëdi'i
ma. Al contrari, rllu'në ma lu ra mënë ni
purquë adë guënëdi'i ma cha' mënë ni.

⁶ Jesús bëzú comparaciuni rë' perë lë'ë
rall adë guasédi'i rall lo quë naquëadi'dzë
më lu rall.

Jesús na vëquërë za'quë

⁷ Iurní lë'ë Jesús bëabré guni'i më:

—Guldía rnia'a lu të, nahia rua' puertë
shtë ra lli'li. ⁸ Grë ra naná bidë antsë de na,
na rall ziquë nguba'në naca'a ra lli'li parë
mizmë lë'ë rall, nu na rall ziquë narru'u lu
ra mënë, perë ra lli'li adë bë'nëdi'i cuendë
shti'dzë rall. ⁹ Na nahia puertë; el quë
natsutë por na nasalvárëll, nu na rall ziquë
lli'li nariutë rua' gurráli nu rru'u ma; adë
runë faltë nagáu ma. Napë ra ma zihani
dau.

¹⁰ 'Perë lë'ë nguba'në nadë más rídëll
parë rbaa'nëll nu parë rguínill ra lli'li nu
rzalull lë'ë ma; perë na zelda parë gapë
të vidë sin fin nu parë gapë tëhin sin adë
runë fáltëdi'in. ¹¹ Nahia vëquërë za'quë.
Guënehia vidë shtëna por ra lli'li. ¹² El quë
narunë dchi'ni nadë más por pagu, iurë
lë'ëll rnall ze'dë tubi ma dushë, rsá'nëll ra
lli'li; más bien rllú'nëll lu ma dushë. Iurní
lë'ë ma dushë rna'zi lë'ë lli'li nu rtë'tsë ma
lli'li. El quë nádi'i vëquërë shtë lli'li, rsá'nëll
ra lli'li purquë nádi'ill nashtënë ma. ¹³ Así
es quë nguui rë' rllú'nëll purquë nadë más
rúnëll dchi'ni por pagu; adë rúnëdi'ill im-
portë ra lli'li.

¹⁴ 'Na nahia vëquërë za'quë. Runguë
bë'ahia ra shi'lia nu ra shi'lia runguë bë'a
rai' na. ¹⁵ Ziquë Shtada runguë bë'a na,
na runguë bë'ahia lë'ë Shtada. Na rdchi'ba
vidë shtëna por ra lli'li. ¹⁶ Napa stubi par-
tidë lli'li nanádi'i ndë'ë; napë quë tsagna'ba
lë'ë rall. Guëquë diaguë ma chahia; gac ma
tubsë partidë nanapë tubsë vëquërë.

¹⁷ 'Lë'ë Dadë Dios rac shtu'u na purquë
rdë'ëhia vidë shtëna; gatia por ra mënë
nu despuësë guëabré guëbania. ¹⁸ Ni tubi
adë chu guëdchisúdi'i vidë shtëna sino na

rdë'ëhia vidë shtëna por voluntá shtëna, nu napa pudërë de quë despuësë guëdë'ahin, guëbania stubi. Zni na ordë nabëna recibir de Shtada.

¹⁹ Iurë ra contrari shtë më bini rall grë di'dzë rë', iurní bëabrí gac dividir rall.

²⁰ Cantidá rall guni'i:

—¿Pëzielú runë të cuendë hiembrë rë'? cumë nápëll mëdzabë la'ni ldu'ull. Rac lúguëll.

²¹ Sëbëldá rall guni'i:

—Ni tubi chu nanapë mëdzabë la'ni ldu'u, gac gunë ziquë runë më rë'. ¿Ni mudë tubi nanapë mëdzabë guëdë'ëi' slu ciegu?

Adë bë'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë Jesús

²² Hia bëga'a tiempë naldë. Ciudadá Jerusalén bë'në tucarë laní narëagná ldu'u ra mënë dzë nagualú dchi'ni shtë iádu'u.

²³ Jesús canzë rua' iádu'u ru'bë catë nanú portali shtë Salomón. ²⁴ Ra contrari shtë më bëtia'a rdondë rall lë'ë më nu guni'i rall:

—¿Guc guëní'il lu na'a clarë de quë lë'ël nal Cristo? të tsaldí ldu'u na'a. Guni'i por derechë tubigasë të guënë na'a de verdá nal el quë nagudili Dios parë guë nibë'al.

²⁵ Guni'i Jesús:

—Hia gunia'a lu të perë adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. Grëtë' cusë el quë nabëna, gac por pudërë shtë Shtada; ra milagrë rlua'ain de quë nahia shini Dios

²⁶ perë lë'ë të adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza purquë nádi'i të shi'lia. Hia gunia'a lu të antsë. ²⁷ Ra shi'lia rini shti'dza nu nanéa ra lli'li shtëna, nu lë'ë ra shi'lia ridë naldë na. ²⁸ Na rdë'a lë'ë rall vidë sin fin; jamás adë tsagnítidi'i rall parë siempër. Ni tubi adë chu cúdi'i shi'lia lu guiahia.

²⁹ Shtada bëne'e lë'ë rall parë na. Lë'ë më na más më ru'bë quë grë nanabani. Napë më pudërë nu adë ni tubi chu cúdi'i shi'lia lu guia'a Shtada. ³⁰ Lë'ë Shtada con na, na na'a tubsë.

³¹ Iurní ra contrari shtë Jesús bëabrí guna'zi rall guë'ë parë guëlda'a rall lë'ë Jesús. ³² Jesús guni'i lu rall:

—Cantidá cusë za'quë bëna delantë lu të por pudërë shtë Shtada, ¿por guadë puntë naguëne'e guë'ë të na?

³³ Guni'i rall:

—Adë chu guënë'edi'i guë'ë lë'ël por tubi cusë za'quë nabë'nël sino quë guni'il mal cuntrë Dios. Nguiu nal perë rni'il nal Dios.

³⁴ Iurní guni'i Jesús:

—La'ni lëy shtë hia'a naescritë: “Guni'ihia lë'ë të na të dioses”, ³⁵ nu nané hia'a de quë Sagradas Escrituras na verdá, adë chu gúnëdi'i anular shti'dzë më catë bërulë ra mënë dioses, grëtë' ra nabë'në recibir shti'dzë më. ³⁶ Talë Dios gulë na nu bë'në ldai' më na nu bëshe'ldë më na lu guë'dchiliu, ¿pëzielú rni'i të de quë na gunia'a di'dzë cuntrë Dios iurë gunia'a lu të: “Nahia shini Dios”? ³⁷ Si talë quëhúnëdia'a dchi'ni shtë Shtada, adë tsaldídi'i ldu'u të na. ³⁸ Perë si talë runa milagrë con pudërë shtë Dios, aunquë adë rialdídidi'i ldu'u të na, gulë tsaldí ldu'u të lo quë naquëhuna të gac bë'a të nu tsaldí ldu'u të purquë Shtada quëhúni' grëtë' cusë ni por na; unidë na na'a.

³⁹ Bëabrí rall stubi parë gua'a rall lë'ë më prësi perë Jesús bëru'u guia'a rall.

⁴⁰ Iurní Jesús bëabrí stubi ladë cu' guia'a guë'gu Jordán, mizme lugar catë bëchu'bë nisë Juan ra mënë guëlútë'. Ndë bëa'në më. ⁴¹ Cantidá mënë guagná rall lë'ë më nu guni'i rall:

—De verdá Juan adë bë'nëdi'i' milagrë ru'bë nanianá ra mënë perë grëtë' el quë naguni'i Juan shcuendë nguü rë', verdá nahin.

⁴² Cantidá ra mënë gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús lugar ni.

11

Guti Lázaro

¹ La'ni guë'dchi Betania guquërelde Lázaro con chupë zánëll, María nu Marta. Rac llu'u Lázaro. ² Mizme María ni antsë gati Jesús, bëté'bëi' sëiti nashi guëa' Jesús nu bëcuë'dchi' con guitsë guëqui' guëa' më. Zanë María rac llú'ull. ³ Marta nu María bëshe'ldë bëldá mënë naguaguëchi lu Jesús:

—Dadë, lë'ë el quë nalë rac shtú'ul, lë'ël rac llú'ull.

⁴ Iurë bini më lo quë naguni'i rall, guni'i më:

—Galguidzë rë' adë tsalúdi'i con galguti, más bien parë guëná të pudërë shtë Dios, nu por galguidzë rë' ra mënë guëni'i rall

llëru'bë na pudërë shtëna. Guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë shini Dios.

⁵ Nalë guc shtu'u Jesús Marta nu béldëll nu Lázaro. ⁶ Iurë lë'ë ra mënë repi lu Jesús de quë Lázaro rac llú'i', bëa'në më chupë dzë catë nanú më. ⁷ Despuësë guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a stubi hashtë Judea.

⁸ Guni'i rai' lu më:

—Mësë, ¿ni mudë tsal Judea stubi? Guc ldu'u ra contrari shtë nël niaguini rall lë'ël con guë'ë.

⁹ Jesús guni'i:

—¿Pëllë lëdë guldídi'i narni'i: “Chi'bë chupë iurë napë tubi dzë”? Si talë chu zia'a rdzë, adë rrëldëdi'ill purquë rnall lu llni shtë ngubidzë, ¹⁰ perë si talë chu zia'a gue'lë, ni sí, rrelde ni purquë runë faltë llni.

¹¹ Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guni'i më:

—Lë'ë amigu shtë hia'a, Lázaro, gutëga'si perë na tsacua'ña lë'ëll.

¹² Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më guni'i:

—Dadë, si talë naga'si Lázaro, guëáqui'.

¹³ Perë Jesús quëgni'i de quë Lázaro guti. Ra shini gusë'dë më runë shgabë rai' de quë quëadi'dzë më shcuendë mbëca'ldë.

¹⁴ Iurní clarë guni'i më:

—Lázaro hia guti ¹⁵ perë na rquitë ldua'a de quë núdia'a con lë'i' parë tsaldí ldu'u të na. Cha guiá guëná hia'a lë'i'.

¹⁶ Iurní lë'ë Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi, guni'i' lu los de más shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a nu lë'ë hia'a të parë gatinú hia'a lë'ë më ndë.

Jesús bëcua'ñi tēgulē

¹⁷ Iurë bēdchini Jesús guëlladchi Betania, bini' lë'ë Lázaro hia guc tapë dzë bëgá'chi'. ¹⁸ Betania naquë guëlladchi rua' Jerusalén cumë ziquë chupë kilómetro guërudë. ¹⁹ Cantidá më israelitë guaguë'në visitar lë'ë Marta nu María parë gac consolar rai' por tēgulë, zanë rai'. ²⁰ Iurë Marta guc bë'a de quë Jesús ziagdchini, bërú'ui'; guagtsa'guëluhi' lë'ë Jesús perë María bëa'në hiu'u. ²¹ Marta guni'i lu Jesús:

—Dadë, si talë niaquërdëldë ndë'ë, adë niátidi'i zana. ²² Perë nanëa de quë Dios guëne'e grëtë' lo quë naná rná'bël lu më.

²³ Jesús guni'i lu Marta:

—Lë'ë zänël guëabré guëbáni'.

²⁴ Marta guni'i:

—Nanëa de quë guëabré guëbáni' iurë guëbani ra tēgulë stubi, lúltimë dzë.

²⁵ Jesús guni'i:

—Rcua'ña ra tēgulë, nu rdë'a vidë sin fin. El quë narialdí ldu'i na, aunquë nilë gútil, guëabré guëbáni'. ²⁶ Nu grëtë' el quë nanabani iurne' nu tsaldí ldu'ull na, jamás adë gátidi'ill. ¿Gu rialdí ldu'ul ndë'ë, Marta?

²⁷ Marta guni'i iurní:

—Aha' Dadë, rialdí ldua'a de quë nal Cristo, shini Dios, el quë nanapë quë guëdchini lu guë'dchiliu.

Jesús bi'ni rua' ba'a

²⁸ Despuësë de guni'i Marta di'dzë rë', guagná'bëi' béldi' María. Iurní guni'i Marta guitsë guitsë:

—Hia lë'ë mësë nanú ndë'ë. Lë'i' quëgná'bëi' lë'ël.

²⁹ Lueguë guasuldí María nu guagnáhi' lë'ë Jesús. ³⁰ Jesús la'di tsutëdi'i më guë'dchi. Lë'ë më quërdë më lugar catë bëdia'guëlu më Marta. ³¹ Iurë ra më guë'dchi ni, ra nabëdchini parë gac consolar rai', guná rall guzia'a María, guasuldí rall nasesë. Guagnaldë rall lë'ë María; guni'i lu sa' rall:

—Guzia'a María rua' ba'a parë gú'ni' nga'li.

³² Iurë lë'ë María bēdchini catë zuga'a Jesús, bēzullibi María guëa' Dadë nu guni'i':

—Dadë, si talë nanul ndë'ë, adë niátidi'i zana.

³³ Iurë lë'ë Jesús guná ru'në María, nu guná më lu ra mënë narunë compaño lë'ë zanë tēgulë, nu guná më ru'në rai', nalë bēdchini tristë la'ni ldu'u më, demasiadë gubini ldu'u më. ³⁴ Guna'bë di'dzë më lu ra mënë:

—¿Ca bëga'chi tēgulë?

Guni'i rall:

—Dadë, gude'e guënal.

³⁵ Iurní Jesús bí'ni'. ³⁶ Ra mënë guni'i iurní:

—Gulë guná, blac rac shtu'u më lë'ë tēgulë.

³⁷ Perë bēldá ra mënë guni'i:

—Ndë'ë lë'ë el quë nabëdë'ë slu ciegu, ¿pëllë nápi' pudërë parë niátidi'i Lázaro?

Jesús bëcua'ñi Lázaro ladi ra tëgulë

³⁸ Jesús nalë gubini ldu'i' stubi. Iurni guabi'guë më rua' ba'a. Nahin ziquë tubi nichë la'ni dani. Da'u ruahin tubi guë'ë ru'bë. ³⁹ Jesús guni'i:

—Gulë bëdchisú guë'ë rë'.

Marta, zanë tëgulë, guni'i':

—Dadë, perë rldia'a nahi'u'dzë tëgulë purquë hia guc tapë dzë gúti'.

⁴⁰ Perë Jesús guni'i':

—¿Pë adë guni'idia'a lul de quë si talë tsaldí ldu'ul na, guënal pudërë shtë Dios?

⁴¹ Iurni bëdchisú rall guë'ë nananú rua' ba'a. Jesús gubi'a lu gube'e nu guni'i' më:

—Dadë, dushquíllil purquë rínil grëtë' lo quë narna'ba lul. ⁴² Nanëa de quë lë'ël rquë diáguël shti'dza siemprë perë rnia'a lul por bien shtë ra mënë narëta' ndë'ë të parë tsaldí ldu'u rall de quë lë'ël bëshé'ldë na.

⁴³ Despuësë de guni'i' më ndë'ë, iurni fuertë guni'i' më:

—Lázaro, bëru'u nga'li.

⁴⁴ Lë'ë tëgulë bëru'u. Ra guia'a Lázaro nu guëáhi' li'bi con lari vendas. Nu lu Lázaro da'u tubi lari. Jesús guni'i':

—Bësha'quë lari rë' të parë gac guzëáhi'.

Rac shtu'u mënë gati Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Con milagrë ni másru'u gualdí ldu'u ra mënë israelitë shti'dzë Jesús, ra mënë nabë'në compa'ni lë'ë María. Guná rall lo quë nabë'në më nu gualdí ldu'u rall lë'ë më. ⁴⁶ Perë bëldá mënë gua rall lu fariseo nu guaguëchi rall grë lo quë nabë'në Jesús. ⁴⁷ Iurni ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi bëdëa' rall con ra Junta Suprema naná runë juzguë. Guni'i' rall lu sa' rall:

—¿Pë guëdë'na'a? Jesús quëhunë cusë ru'bë nu milagrë. ⁴⁸ Si talë guëdë'ë hia'a sí lë'ëll, grëtë' mënë tsaldí ldu'u rall lë'ë Jesús, nu ra gubernë shtë ra mënë rumanë guëdchini rall të parë guëzalú rall iádu'u shtë hia'a. Guëdubi naciuni shtë hia'a guëdë'ë rall fin.

⁴⁹ Perë tubi de lë'ë rall, Caifás, nall mërë jëfë shtë ra bëshuzi izë ni; guni'i':

—Lë'ë të adë guënedi'i' të ⁵⁰ nu adë rdë'edi'i' të cuendë de quë más mejurë parë

lë'ë hia'a, gati tubsë nguiu, lëdëdi'i' grë guë'dchi guë'niti nu guëdubi naciuni tsalú.

⁵¹ Caifás guni'idi'i' zndë'ë por shcuëndëll; más bien cumë nall jëfë shtë ra bëshuzi izë ni, guni'i' di'dzë rë' purquë el Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ëll guëni'ill cusë naguër gac. Guni'ill gati Jesús shlugar naciuni Israel. ⁵² Lëdë guni'idi'ill lë'ësë shcuendë naciuni Israel sino quë gati Jesús parë guëtëa' më grëtë' shini Dios naná bërë'tsë stubi naciuni. ⁵³ Zni dizdë dzë ni, ra contrari shtë Jesús bë'në rall de acuerdë parë quini rall lë'ë më.

⁵⁴ Por ni hia Jesús adë nëdi'i' ziazë më shlatë shlatë Jerusalén catë ra contrari shtë më nanú, sino bëru'u më regiuni shtë Judea. Guzia'a më tubi lugar naquë guëlladchi catë na tubi shlatë, tubi lugar nalë Efraín. Nga'li bëa'në më con ra shini gusë'dë më.

⁵⁵ Hia runë faltë stu'psë parë laní Pascu shtë ra mënë israelitë. Cantidá mënë guë'dchi gua rall Jerusalén parë gac laní. Bë'në tucarë gunë rall custumbrë parë gac limpi rall según custumbrë shtë rall antsë bëga'a laní. ⁵⁶ Ra mënë quëguili rall lë'ë Jesús. Iurë rëta' rall iádu'u ru'bë, guna'bë di'dzë lu sa' rall:

—¿Pë zidë Jesús lu laní u adë guídëdi'ill?

⁵⁷ Ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi gunibë'a rall de quë si talë chu guini u chu guná lu Jesús, tsanú rall rsunë të parë guëna'zi rall lë'ë më prësi.

12*Bëtia'a María nisë nashi guëa' Jesús*

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Shu'pë dzë antsë laní Pascu, Jesús gua guë'dchi Betania catë quërelde Lázaro. Lázaro na el quë nabëcua'ñi Jesús ladi ra tëgulë. ² Nga'li bë'në rall tubi shtse parë Jesús, gau më. Marta bë'në sirvë lu mellë. Lázaro guzubënúhi' Jesús lu mellë. ³ Iurni lë'ë María bëdchininú tubi guërudë litro sëiti nashi shtë nardo. Lasaquin zihani dumí. Bëtë'bëi' sëiti ni guëa' Jesús. Iurni bëcu'dchi' guëa' më con guitsë guëqui'. Guëdubi la'ni hiu'u gu'të olor nashi.

⁴ Iurní guni'i tubi shini gusè'dë më, Judas Iscariote, mizmë Judas nangunë intriegu lë'ë Jesús, guni'i Judas:

⁵ —¿Pèzielú niatuu' nisë nashi rë' por tsunë gahiu'a bëllë bédchichi parë guèdë'ë hia'a ca'a prubi?

⁶ Perë Judas adë guní'idi'ill zni purquë bëga'a ldu'ull ra prubi sino nall nguba'në. Nall tesurërë shtë dumí nu rbaa'nëll dumí lo quë nardë'ë ra mënë. ⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a purquë bé'ni' zni'i por dzë na guëga'cha. ⁸ Ra prubi zuga'a con lë'ë të guèdubi tiempë perë na lëdë cuezënúdia'a lë'ë të guèdubi tiempë.

Guc shtu'u mënë quini rall Lázaro

⁹ Cantidá ra më israelitë guc bë'a rall de quë Jesús nanú Betania. Gua rall nga'li, lëdë niá'asëdi'i parë guená rall lu Jesús sino quë rac shtu'u rall guená rall lu Lázaro, el quë nabëcua'ñi Jesús ladi ra tégulë. ¹⁰ Iurní lë'ë ra jëfë shtë ra bëshuzi gu' rall de acuerdë parë quini rall Lázaro ¹¹ purquë por shti'dzë Lázaro cantidá ra mënë israelitë bësa'në rall ldai' shtë ra fariseo nu gualdí ldu'u rall Jesús.

Guatë Jesús ciudá Jerusalén ziquë rëy (Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Zihani mënë gua Jerusalén parë laní Pascu. Stubi dzë bini rall de quë Jesús ziagdchini parë ciudá Jerusalén. ¹³ Iurní bëchuguë rall llicu hiaguë zini parë guagtsa'guëllú rall lë'ë më, fuertë guni'i rall:

—Gunë Dios salvar. Llëru'bë na Rëy shtë hia'a naze'dë por lë Dadë Dios. Benditë na Rëy shtë Israel.

¹⁴ Jesús gudchibë më tëchi burrë. Zni rni'i Sagradas Escrituras:

¹⁵ Adë rdzëbëdi'i të, mënë naquërelde guè'dchi Sión.

Gulë guná Rëy shtënë të; ze'dë guèdchíni'.

Dchí'bi' tëchi burrë.

¹⁶ Ra shini gusè'dë më adë guasëdi'i rai' lueguë; hashtë más despuësë iurë lë'ë Jesús guashtëhi' ladi ra tégulë, iurní bëagná ldu'u rai' grëtë' ndë'ë naescritë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús. Bëagná ldu'u rai' lo quë naguc con Jesús.

¹⁷ Nu ra mënë nazunú Jesús iurë lë'ë më guna'bë më Lázaro la'ni ba'a nu bëcua'ñi më

lë'ë Lázaro ladi ra tégulë, biadi'dzë rall lu ra mënë lo quë nanguná rall. ¹⁸ Por ni ra mënë bëru'u; guagtsa'guëllú rall lë'ë Jesús. Bini rall de quë Jesús bë'në milagrë con Lázaro ¹⁹ perë ra fariseo guni'i lu sa' rall:

—¿Gu rna të ni tubi adë chu pë rúnëdi'i? Gulë guná, grë ra mënë narë lu guè'dchiliu, zianaldë rall lë'ë Jesús.

Bëldá mënë griego gudili rall Jesús

²⁰ Entrë ra mënë nabëdchini Jerusalén parë gunë rall adorar Dios, nanú bëldá mënë griego. ²¹ Guabi'guë rall lu Felipe më Betsaida, tubi guè'dchi shtë Galilea. Bë'në rall ruëguë lu Felipe; guni'i rall:

—Dadë, rac shtu'u na'a guená na'a lu Jesús.

²² Felipe guagni'i lu Andrés. Guërüpë rai' guaguëchi rai' lu Jesús de quë ra më griego rac shtu'u rall guená rall lu më. ²³ Iurní Jesús guni'i:

—Ne' bëga'a iurë të guëlua'a Dios llëru'bë na pudërë shtëna, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guè'dchiliu. ²⁴ Guldía rnia'a, si talë tubi bë'dchi trigu adë ldaguëdi'in la'ni guiu'u nu ratsu luhin, todavía nahin tubsë bë'dchi, perë si talë ldaguë bë'dchi lu guiu'u nu gatsu luhin, tsaldanin nu guëne'ain zihani bë'dchi. ²⁵ El quë naquëhapë vidë shtëni' no más parë mizmë lë'ëll, segurë guënitin, perë el quë naná dispuestë guënitin vidë shtëni' por na, guëbánil parë siempre. ²⁶ Si talë chu rac shtu'u gunë sirvë lua, napë quë gue'dë náldëll na. Catë riahia, ndë guèdzëlë el quë narunë sirvë lua. Si talë chu gunë sirvë lua ziquë shmëna, gunë Shtada honrar nguiu ni.

Guni'i Jesús lu shini gusè'dë më gati më

²⁷ Guni'i Jesús:

—Iurnë' adë rbedchídi'i ldua'a perë ¿pë guna? ¿Ni mudë guënia'a lu Shtada: “Bëlá na lo quë nagaca”? purquë parë ni zelda lu guè'dchiliu. ²⁸ Dadë, bëlua'a pudërë nanápël.

Iurní bédchini tubi bë nabëru'u lu gube'e. Guni'i bë:

—Hia guc bëluá'ahia pudërë shtëna, nu guëluá'ahia pudërë shtëna stubi.

²⁹ Ra mënë zihani narëta' nga'li, bini rall lë'ë bë. Bëldá rall guni'i de quë ngu'zi'u gubë. Sëbëldá rall guni'i:

—Tubi ianglë biadi'dzë lu më dizdë gube'e.

³⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Lëdë por nádi'i bëdchini bë rë' sino por lë'ë të parë tsaldí ldu'u të. ³¹ Iurne' bëga'a iurë de quë lë'ë guë'dchiliu rë' gac juzguë. Nu iurne' guësëllu'në Dios lë'ë Satanás, el quë narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu. ³² Iurë lë'ë ra mënë guëquë'e rall na lu cruz, manërë ni guëna'ba grë ra mënë lua.

³³ Zni guni'i më lu rall parë guëdë'e rall cuendë lla mudë gati më. ³⁴ Ra mënë guni'i rall lu Jesús:

—Riasë na'a por ra Sagradas Escrituras de quë lë'ë Cristo guëbáni' parë siemprë. ¿Pëzielú rní'il de quë lë'ë ngu'iu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac crucificári'? ¿Chu na el quë nabëshe'ldë Dios?

³⁵ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Por stu'pë tiempë nanú llni entrë ladi të. Gulë tsagla'guë tsanaldë të llni. Gulë cue mientras napë të llni të parë adë guëná'zidi'i nacahi lë'ë të terciuni. Na ziquë el quë narzë lu nacahi; rdë'ëdi'ill cuendë ca nezë tsall. ³⁶ Gulë tsaldí ldu'u të lë'ë llni mientras zuga'a llni lu guë'dchiliu. Zni gac të shini Dios nanapë llni shtë më la'ni ldu'u të.

Despuësë de guni'i më ra cusë rë', Jesús guzia'a nu bëca'chilú më lu rall.

Guná ra mënë milagrë shtë Jesús perë gualdídi'i ldu'u rall

³⁷ Jesús bë'në zihani milagrë ru'bë lu ra mënë perë adë gualdídi'i ldu'u rall na më shini Dios. ³⁸ Pues zni gac cumplir naguni'i Isaías, tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'e Isaías:

Dadë, ¿chull gualdí ldu'u diza'quë shtë hia'a?

¿Chull gualdí ldu'u iurë bëluá'al pudërë shtë'nël lúhi'?

³⁹ Por ra di'dzë rë' adë bë'nëdi'i rall gan tsaldí ldu'u rall purquë nu zac naescritë la'ni mizme librë shtë Isaías:

⁴⁰ Dios bë'në ra mënë ciegu nu bë'ni' naguëdchi ldu'u rall të parë adë guënádi'i rall con slull, nu tsasëdi'i rall con ldu'u rall.

Guquin parë adë guëabrídi'i ldu'u rall con Dadë Dios të gunëac më lë'ë rall.

⁴¹ Isaías guni'i zndë'e purquë gunáhi' lu Jesucristo de quë llëru'bë na pudërë shtë më.

⁴² Zihani më narnibë'a, gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús perë adë nëdi'i guëni'i rall de lantë lu mënë de quë na rall shmënë Jesús. Bëdzëbë rall ra fariseo të parë guëgúdi'i ra fariseo lë'ë rall la'ni iádu'u. ⁴³ Más bëquitë ldu'u rall gunë mënë alabar lë'ë rall quë nihunë rall cumplir voluntá shtë Dios.

Ra di'dzë shtë Jesús gunë juzguë ra mënë

⁴⁴ Jesús guni'i fuertë:

—El quë natsaldí ldu'i na, lëdë niá'asëdi'i na rialdí ldu'i sino también rialdí ldu'i Shtada el quë nabëshe'ldë na. ⁴⁵ El quë narná lua, rna lu më el quë nabëshe'ldë na. ⁴⁶ Nahia llni. Zelda lu guë'dchiliu. Grëtë' el quë narialdí ldu'i na, adë guëá'nëdi'ill la'ni nacahi. ⁴⁷ Si talë tubi de lë'ë të rini të shti'dza, perë adë rzu'bë diáguëdi'ill shti'dza, lëdë nádi'i guna condenar mënë ni purquë adë zëldëdia'a lu guë'dchiliu parë guna condenar lë'ë ra mënë sino zelda parë guna salvar ra mënë. ⁴⁸ El quë naguëquë guia'a na nu adë rialdídi'i ldu'u shti'dza, nápëll el quë nagunë condenar lë'ëll. Ra di'dzë nagunia'a lull, ni nagunë condenar ra mënë ni lútimë dzë. ⁴⁹ Adë ruadi'dzëdia'a según voluntá shtëna; lë'ë Shtada el quë nabëshe'ldë na, gunibë'ai' na parë guënia'a lu të. Lo quë nabëluá'ahia, na mandamientë shtë Dios. ⁵⁰ Nu rac bë'ahia el quë nagunë cumplir mandamientë shtë Shtada, nápëll vidë eternë. Grë lo quë narnia'a, ze'dë de Shtada; lo quë naguni'i më lua, zni ruadi'dza.

13

Jesús gudibi guëa' ra poshtë

¹ Antsë bëdchini laní Pascu, rac bë'a Jesús de quë hia lë'ë iurë bëga'a parë gati më nu guësëa'në më ra shini gusë'dë më; guzëá më lu Shtadë më. Nalë gac shtu'u më ra shini gusë'dë më nananú guë'dchiliu. Gac shtu'u më lë'ë rai' hashtë gati më.

² Hia gualú shtse shtë Pascu, iurní lë'ë mëdzabë bëu' la'ni ldu'u Judas Iscariote, shini Simón. Bë'në mëdzabë parë rac shtu'u

Judas gúnëll intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më. ³ Jesús hia guc bē'a de quē ze'dē më de Dios nu guēabrí më con Dios nu lë'ë Dadē bēdē'ë grētē' pudērē parē Jesús. ⁴ Guasuldí më lu mellē. Iurní bēdchisú më lari lu guia'a nanacu më. Bēldi'bi më tubi toallē la'ni më. ⁵ Iurní gudē më nisē la'ni tubi natsē'ë. Guzublú më gudibi më guēa' ra shini gusē'dē më nu bēshá më toallē nanua'a më guēa' shini gusē'dē më parē guēbidchi nisē.

⁶ Iurē bēdchini më lu Simón tē quíbi' guēa' Simón Pedro, parē Pedro guni'i:

—¿Pē lē'ël quíbil guēahia?

⁷ Jesús guchi lu Pedro:

—Iurne' adē riasēdi'il lo quē naquēhuna perē despuēsē sí, tsasēl.

⁸ Perē Pedro guni'i:

—Jamás adē quíbidil' guēahia.

Jesús guchi lu Pedro:

—Si talē guēzunēdia'a lē'ël, hiadē nádi'il shmēna.

⁹ Guni'i Simón Pedro:

—Iurne' pē Dadē, lēdē niá'asēdi'i guēahia tsati sino tambiēn guiahia nu guēca.

¹⁰ Perē Jesús guni'i:

—El quē naná gualú guzē, adē rquí'nidi'i gázēll stubi, nadē más guēa'll tsati. Hia lē'ë tē limpi ldu'u tē perē lēdē grēdi'i tē.

¹¹ Guni'i më adē grēdi'i rai' na rai' limpi purquē guc bē'a më chu gunē intriegu lē'ë më. Por ni guni'i më: “Lēdē grēdi'i tē na tē limpi”.

¹² Despuēsē de gudibi më guēa' ra shini gusē'dē më, Jesús bēabrí gutē më shabē më; iurní guzubē më stubi lu mellē. Guni'i më:

—¿Gu riasē tē lo quē naná bēna? ¹³ Lē'ë tē rni'i tē nahia mēsē nu Dadē shtë tē. Napē tē rsunē purquē ni nahia. ¹⁴ Pues na, mēsē nu Dadē shtë tē, gudibia guēa' tē nu zac lē'ë tē napē quē quibi tē guēa' sa' tē. ¹⁵ Na bēdchi'ba tubi muestrē parē lē'ë tē. El mizmē ni gunē tē con sa' tē ziquē nabēna. ¹⁶ Guldía rnia'a, tubi muzē adē lasáquēdi'ill más quē shlámi'; más lasac nabēshe'ldē lē'ë muzē. ¹⁷ Si talē rdē'ë tē cuendē lo quē narnia'a lu tē nu gunē tē cumplirin, iurní rquitē ldu'u tē.

¹⁸ Adē quēgní'idia'a de grē tē. Na rac bē'ahia guadē el quē nagulēhia perē napē quē gac cumplir lo quē narni'i Sagradas

Escrituras: “El quē naraunú na, ni bē'nē cuntrē na parē gatia”. ¹⁹ Dizdē iurne' rnia'a lu tē antsē gac ndē'ë tē parē gac bē'a tē nahia el quē nagunia'a nu parē tsaldí ldu'u tē shti'dza iurē lē'ë ndē'ë gac. ²⁰ Guldía rnia'a lu tē, el quē nagunē recibir el quē naná bēshe'lda, ni gunē recibir na, nu el quē nagunē recibir na, ni gunē recibir el quē nabēshe'ldē na.

Guni'i Jesús de quē Judas gúnëll intriegu lē'ë më

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Iurē gualú guni'i Jesús di'dzē ni, nalē bē'nē më llgabe la'ni ldu'u më; nalē gubini ldu'u më. Iurní guni'i më con di'dzē clarē:

—Guldía rnia'a, tubi de lē'ë tē gunē intriegu na lu galguti.

²² Ra poshtë guzublú gubi'a rai' lu sa' rai' perē adē bēdē'ēdi'i rai' cuendē chu gunē intriegu lē'ë më. ²³ Tubi de lē'ë rai', el quē narac shtu'u më, zúbi' cula'ni Jesús; caniháuhi'. ²⁴ Simón Pedro bē'nē sēñi con guí'ai' tē guēna'bē di'dzē nguiu ni lu Jesús, chu gunē intriegu lē'ë më. ²⁵ Iurní nguiu ni guni'i lu Jesús:

—Dadē, ¿chull gunē intriegu lē'ël?

²⁶ Jesús bēquebi:

—Guētiá'ahia pedasē guetēshtildi la'ni platē nu guēdē'ahin ca'a nguiu nagunē intriegu na.

Iurní bētia'a Jesús guetēshtildi la'ni platē nu bēdē'ë më pedasē cua'a Judas Iscariote, shini Simón. ²⁷ Judas bē'nē recibirin; lueguē lueguē Satanás guatē la'ni ldú'ull. Iurní Jesús guni'i lu Judas:

—Lo quē narac shtú'ul gúnēll, bē'nin lueguē.

²⁸ Perē ni tubi de los de más poshtë adē guc bē'adi'i rai' pēzielú guni'i më zndē'ë lu Judas. ²⁹ Cumē Judas guc tesurērē shtë dumí, bēldá rai' bē'nē rai' llgabē de quē Jesús rac shtu'u tsasi'i Judas lo quē naná rqui'ni lu laní, u tal vez guēdē'ë Judas gu'nē ca'a ra prubi. ³⁰ Despuēsē de lē'ë Judas bē'nē recibir tubi ldē guetēshtildi, lueguē bēru'ull. Hia riu' gue'lē.

Mandamientē cubi shtë Jesús

³¹ Despuēsē de lē'ë Judas bēru'u, Jesús guni'i:

—Iurne' guëlua'a Dios de quë llëru'bë na pudërë shtë nguiu nabëshe'ldë më lu guë'dchiliu, nu zihani mënë gunë rall alabar Dios por lo quë naguna; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më. ³² Si guëlua'a llëru'bë pudërë shtë Dios por lo quë naguna, tambiën guëlua'a më llëru'bë na pudërë shtëna. Adë gac ldë'ë më parë gúni' cumplirin. ³³ Lë'ë të narac shtua'a, adë zúdia'a con lë'ë të llëru'bë tiempë. Lë'ë të tsatili të na perë cumë ziquë gunia'a lu contrari shtëna más antsë, rnia'a lu të lo mizme iurne'. Rnia'a lu të stubi de quë adë gáquëdi'i tsa të catë guzëahia. ³⁴ Perë rnehia tubi mandamientë cubi parë lë'ë të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të. Cumë ziquë na rac shtua'a lë'ë të, zníga'a lë'ë të napë quë gac shtu'u të sa' të. ³⁵ Si talë gac shtu'u të sa' të de verdá, grë mënë shtë guë'dchiliu guëdë'ë rall cuendë de quë na të shmëna.

Guni'i Jesús lu Pedro, gúni' negar lë'ë më (Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro guna'bë di'dzë lu Jesús:

—Dadë, ¿ca tsal?

Jesús guni'i:

—Catë guzëahia, hiadë gáquëdi'i gue'dë náldël lueguë perë despuësë, sí, iurní gue'dë náldël na.

³⁷ Iurní lë'ë Pedro guni'i:

—Dadë, ¿pëzielú gáquëdia'a gue'dë nalda lë'ël iurne'? Na nahia dispuestë guënehia vidë shtëna nu gatinál.

³⁸ Jesús guni'i iurní:

—¿Guënë'el vidë shtënël por na? Guldía rnia'a lul, antsë lë'ë gay guëllidchí, guëní'il lu ra mënë de quë adë runguë bé'adi'il na. Tsunë vultë guëní'il zni.

14

Jesús na nezë parë gube'e

¹ 'Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Gulë tsaldí ldu'u të Dios nu gulë tsaldí ldu'u të na. ² Lidchi Shtada nanú zihani lugar parë guëquërelde të; si talë adë nádi'in zni, hia nianí'ihia lu të. Zni gac tsaguëna preparar tubi lugar parë lë'ë të. ³ Despuësë de bëna preparar lugar ni, iurní guëabría stubi con lë'ë të, guëquërelde'nú të na lidchi Shtada catë quërelde. ⁴ Lë'ë të nanë të ca nezë guzëahia nu nanë të nezë ni. ⁵ Repi Tomás:

—Dadë, adë chu guënëdi'i ca nezë tsal. ¿Lallë guënë na'a nezë?

⁶ Jesús bëquebi:

—Nahia nezë parë gube'e; na ruadi'dza verdá; rdë'a vidë sin fin; sulë por na gac guëdchini mënë lu Shtada. ⁷ Si talë lë'ë të runguë bë'a të na, nu zac Shtada runguë bë'a të. Nu lë'ë të hia runguë bë'a të lë'i' dizdë iurne' purquë guná të lu më.

⁸ Iurní Felipe guni'i:

—Dadë, bëlua'a Dios guená na'a lúhi', hia con ni na'.

⁹ Guni'i Jesús:

—Felipe, ¿blac tiempë quëbezënúa lë'ë të nu todavía adë guënëdi'i të chu nahia? El quë naguná lua nu zac gunall lu Shtada. Néti'i, ¿pëzielú rná'bël de quë rac shtú'ul guënal lu Dadë Dios? ¹⁰ ¿Pëllë adë riasël na quëbezënúa Dadë nu Dadë quëbezënúhi' na? Grë lo quë narnia'a lu të, lëdë shcuendë iúbidia'a; lë'ë Dadë quëbezënúhi' na; lë'ë më quëhunë më shchi'ni më. ¹¹ Gulë tsaldí ldu'u të de quë Dadë quëbezënúhi' na nu na quëbezënúa lë'ë më. Si talë adë rac tsaldídi'i ldu'u të shti'dza, gulë tsaldí ldu'u të na por ra milagrë nabëna delantë lu të. ¹² Guldía rnia'a, el quë natsaldí ldu'i shti'dza, gúnëll mizme dchi'ni naquëhuna, nu hashtë más cusë nalasac gúnëll purquë guzëahia catë quëbezë Shtada. ¹³ Grëtë' lo quë naguëna'bë të lu Shtada por nombre shtëna, gúnahin. Grë lo quë narna'bë të por nombre shtëna, gúnahin të parë shini Dios guësëdchini labansë lu Dadë Dios. ¹⁴ Na guna cualquier cusë parë lë'ë të, grë lo quë naguëna'bë të por nombre shtëna.

Guni'i Jesús guëshe'ldë më Espíritu Santo

¹⁵ 'Si talë rac shtu'u të na, gulë bëzu'bë diaguë mandamientë shtëna. ¹⁶ Nu guna ruëguë lu Dadë Dios të guëshe'ldë më stubi natsagla'guë guëne'e cunseju parë lë'ë të nu cuezënúhi' lë'ë të parë siempër. ¹⁷ Náhi' Espíritu Santo naruadi'dzë verdá. Ra mënë shtë guë'dchiliu, adë nēdi'i gunë rall recibir lë'ë më purquë adë rnádi'i rall lúhi' nu adë runguë bé'adi'i rall lë'i'; perë lë'ë të runguë bë'a të lë'i' purquë lë'i' quëbezënúhi' lë'ë të. Quëhúni' compa'ni lë'ë të. ¹⁸ Adë guëséá'nēdia'a lë'ë të ziquë bëzebi. Guëabría stubi parë guëquërelde'núa lë'ë të.

19 Stu'pë tiempë quëreldënúa lë'ë të perë hia lë'ë mënë shtë guë'dchiliu, adë guënádi'i rall lua. Lë'ë të guená të lua stubi. Lë'ë të guëbani të purquë nabania. 20 Dzë ni guëdë'ë të cuendë de quë na con Shtada unidë na na'a, nu guëdë'ë të cuendë de quë unidë na hia'a, lë'ë të con na. 21 El quë narac bë'a nu rzu'bë diaguëll mandamientë shtëna, mënë ni rac shtú'ull na de verdá. Nu Shtada rac shtú'ui' el quë narac shtu'u na, nu zac na rac shtua'a lë'ë narac shtu'u na. Nu guëluá'ahia pudërë shtëna lúhi'.

22 Iurní Judas, lëdë Iscariótëdi'i, guní'ill lu Jesús:

—Dadë, çpëzielú rní'il guëluá'al pudërë shtënël lu na'a perë adë guëluá'adi'ill pudërë shtënël lu mënë shtë guë'dchiliu?

23 Jesús guni'i:

—El quë narac shtu'u na de verdá, guëzu'bë diaguëll shti'dza. Shtada gúni' gac shtú'ui' lë'ë nguui ni, nu Shtada con na guëdchini na'a; guëlezënú na'a lë'ëll.

24 Perë el quë adë rac shtú'udi'i na, tampuquë guëzu'bë diaguëll shti'dza. Diza'quë shtëna nabini të, lëdë shtënëdia'ain sino shtënë Dadë Dios, el quë nabëshe'ldë na lu guë'dchiliu.

25 'Quëgnia'a lu të grë ndë'ë mientras quëbezënúa lë'ë të 26 perë lë'ë Espíritu Santo, el quë naguëne'e cunseju parë lë'ë të, Shtada guëshe'ldë lë'i'; cuezënúhi' shlugara nu guëluá'ai' lë'ë të grëtë' lo quë nagunia'a lu të. Guëni'i' la'ni ldu'u të, të parë guëagná ldu'u të enseñansë shtëna.

27 'Paz shtëna guësëana parë lë'ë të, cuedchí ldu'u të. Ra mënë shtë guë'dchiliu gúnëdi'i rall gan cuedchí ldu'u të perë na sí, por na cuedchí ldu'u të. Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Adë rdzëbëdi'i ldu'u të lo quë naguër gac. 28 Hia bini të de quë guzëahia con Shtada perë guëabríá stubi parë guëquëreldënúa lë'ë të. Talë de verdá rac shtu'u të na, napë të lëgrë la'ni ldu'u të. Bëa'në të tristë purquë gunia'a lu të: "Guzëahia lidchi Shtada". Lë'ë më napë më más pudërë quë na. 29 Rnia'a lu të iurne' të parë iurë lë'ë ndë'ë gac, iurní tsaldí ldu'u të na.

30 'Hiadë guadi'dzënúdi'irua'a lë'ë të purquë hia mërë guëdchini el quë narnibë'a

mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ëll nápëdi'ill ni tubi pudërë parë na. 31 Napë quë gac zni të parë ra mënë shtë guë'dchiliu, gac bë'a rall de quë lë'ë më bëshe'ldë më na. Gac bë'a rall lo quë naruna, gunibë'a më gúnahin.

'Gulë tsasuldí. Cha guëru'u hia'a de ndë'ë.

15

Comparaciuni shtë hiaguë

1 Jesús guni'i:

—Nahia ziquë hiaguë nashi naná verdadërë. Shtada quëhapë më hiaguë ni.

2 Rchúgui' grë llicu hiaguë nardë'di'i nashi, nu grë llicu hiaguë nanua'a nashi, rqui'ni guëldin nu sunëhin të parë guëne'e másru'u nashi. 3 Lë'ë të na të ziquë llicu hiaguë nanápëdi'i ndiaguë bidchi. Guquin por shti'dza nagunia'a lu të. 4 Gulë gac unidë con na. Gulë tsagla'guë tsaldí ldu'u të na, iurní quëbezënúa lë'ë të. Tubi llicu hiaguë adë gáquëdi'i guëdë'ëin nashi si talë adë quëdi'in cula'ni trunquë shtë hiaguë. Mizmë manërë ni na të. Lë'ë të gáquëdi'i guëdë'ë të nashi si talë nádi'i të unidë con na.

5 'Na nahia ziquë trunquë shtë hiaguë; na të ziquë llicu hiaguë. El quë naná unidë con na nu quëbezënúa lë'i', ni el quë naguëne'e zihani nashi. Pues adë gáquëdi'i gapë të nashi lë'ësë të. Con na sí, gac të ziquë tubi hiaguë narne'e nashi. 6 El quë nádi'i unidë con na, ni guëzebi të parë guëbidchi ziquë llicu hiaguë të guëdëahin parë tsequin lu gui'i.

7 'Si talë tsagla'guë të, gac të unidë con na, nu adë guëá'ldëdi'i ldu'u të grëtë' nabëluá'ahia lu të. Gulë guna'bë grë lo quë narac shtu'u të, grëtë' guënehia ca'a të. 8 Lë'ë Shtada gunë recibir hunurë iurë lë'ë të rdë'ë të zihani nashi. Zni gac të de verdá shmëna. 9 Na rac shtua'a lë'ë të ziquë rac shtu'u Shtada na. Gulë tsagla'guë gac shtu'u të na. 10 Si talë guëzu'bë diaguë të grë mandamientë shtëna, zni guená mënë de quë rac shtu'u të na de verdá. Mizmë mudë ni rzu'bë diaga grë mandamientë shtë Shtada nu tsagla'guë rac shtua'a Shtada.

11 'Na ruadi'dza zndë'e të parë guëquitë ldu'u të con na nu tsu lëgrë ldu'u të siemprë. 12 Ndë'e na mandamientë shtëna de quë gac shtu'u të sa' të ziquë na rac shtua'a lë'e të. 13 El quë narac shtu'u amigu shtënëll de verdá, rdë'ëll vidë shtënëll shlugar amigu ni. Nídi'i más llëru'bë amor quë ndë'e. 14 Lë'e të na të amigu shtëna si talë gunë të cumplir grëtë' lo quë narnibë'ahia. 15 Adë rní'idia'a na të muzë shtëna purquë ra muzë adë guënëdi'i rall pë runë shlamë rall; más bien rnia'a lu të na të amigu shtëna. Grëtë' nabëluá'ahia lu të, nanë të iurne'. Grëtë' lo quë naguni'i Shtada lua, ni na lo quë nabëluá'ahia lu të. 16 Adë gudíli'i të na sino na gudilia lë'e të parë gac të shmëna, nu na bëna incarguë lu të de quë gac të ziquë tubi hiaguë narne'e zihani nashi za'quë nu nashi ni adë tsalúdi'in. Grëtë' lo quë narna'bë të lu Shtada por læa, guëne'e mëhin si talë tsaldí ldu'u të shti'dza. 17 Zndë rnia'a lu të nu rnibë'ahia lë'e të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të.

Ra mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të

18 'Si talë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë guëná zá'quëdi'i rall lu të, gulë bédë'e cuendë guëlu' adë guná zá'quëdi'i rall lua. 19 Si talë na të mënë shtë guë'dchiliu, iurní sí, ra mënë niac shtu'u rall lë'e të cumë rac shtu'u rall sa' rall. Na gudilia lë'e të ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, por ni ra mënë adë rna zá'quëdi'i rall lu të purquë hiadë nádi'i të mënë shtë guë'dchiliu. 20 Gulë bësëagná ldu'u të lo quë nagunia'a lu të: "Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi". Si talë guzunaldë mënë na, nu zac lë'e të sunaldë rall. Ra mënë nagualdí ldu'u grëtë' lo quë nabëluá'ahia lë'e rall; nu zac tsaldí ldu'u rall naguëlua'a të lë'e rall, zac gunë rall recibir shti'dzë të. 21 Zndë'e gunë rall. Guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna. Adë runguë bé'adi'i rall el quë nabëshe'ldë na.

22 'Lë'e rall ni tubi faltë nápëdi'i rall si talë adë néldëdia'a lu guë'dchiliu nu si talë adë niuadí'dzëdia'a lu rall, perë iurne' naculpablë rall lu Dios purquë guná rall lua nu bini rall shti'dza. 23 El quë narná zá'quëdi'i lua, nu lu Shtada rna zá'quëdi'i

mënë. 24 Ni tubi faltë niápëdi'i rall si talë adë nihúnëdia'a cusë ru'bë lu rall. Ni tubi mënë adë bé'nëdi'ill cumë ziquë bëluá'ahia lu rall, perë hia lë'e rall guná rall grëtë' ra cusë rë' perë siemprë rna zá'quëdi'i rall lua nu rna zá'quëdi'i rall lu Shtada. 25 Zndë'e guc parë gac cumplir ra di'dzë nanaquë la'ni lëy nabë'në rall recibir. Rni'in: "Guná zá'quëdi'i rall lua sin pë lu nezë".

26 'Perë iurë guëdchini el quë nagunë consolar lë'e të, guëní'i' favurë de na. Guëshe'lda lë'i' parë cuezënúhi' lë'e të. Guëdchíni' por partë shtë Shtada nu guëní'i' lu të purë verdá purquë nádi'i' bishi. 27 Nu lë'ëga'a të también guadi'dzë të favurë de na lu ra mënë; gac të testigu shtëna purquë gulezënú të na dizdë guzublúa shchi'nia.

16

1 'Rnia'a lu të grë ra cusë rë' parë gac preparadë të, të adë guëazë guëtëdi'i të iurë guëdchini cusë mal. 2 Guëgú ra mënë lë'e të iádu'u nu guëdchini iurë quini mënë lë'e të. Guëni'i' rall de quë ni na voluntá shtë Dios iurë quini rall lë'e të. 3 Zndë'e gac purquë nunquë adë runguë bé'adi'i ra mënë shtë guë'dchiliu Dadë Dios nu runguë bé'adi'i rall na. 4 Zndë'e rnia'a lu të, të iurë guëga'a iurë, iurní guëagná ldu'u të hia grëtë' ndë'e gunia'a lu të.

Lo quë narunë Espíritu Santo

'Adë guní'idia'a lu të ra cusë rë' dizdë guzublú shchi'nia purquë na quëbezënúa lë'e të iurní, 5 perë iurne' guzëahia parë cuezënúhia më el quë nabëshe'ldë na. Perë ni tubi de lë'e të adë guna'bë dí'dzëdi'i të lua: "¿Pëzielú tsal?" 6 Bini të de quë guzëahia, por ni bëa'në të tristë 7 perë rnia'a lu të verdá, mejurë nahin parë lë'e të. Guzëahia purquë si talë adë tsádia'a, adë guídëdi'i më naguëne'e cunseju parë lë'e të, perë si talë guzëahia, guëshe'lda lë'i'; cuezënúhi' lë'e të. 8 Iurë lë'e më guëdchini, guëní'i' lu ra mënë të gac bë'a rall blac duldë quëhunë rall. Guëluá'ai' tubi nezë ldi shtë Dios, nu guëní'i' de quë gunë Dios juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu. 9 Napë rall duldë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall na. 10 Tsasë rall pë runë cuntienë nezë ldi shtë Dios purquë na guzëahia catë quëbezë

më. Hia lë'ë të adë guënádi'i të lua. ¹¹ Tsasë rall de quë nanú juici shtë Dios purquë hia nacondenadë lë'ë narnibë'a lë'ë ra mënë shtë guë'dchiliu.

¹² 'Nápërua'a más lo quë narac shtua'a guënia'a lu të perë lë'ë të adë gáquëdi'i tsasë të iurne'. ¹³ Perë iurë lë'ë Espíritu Santo guëdchíni', lë'ë më guëlua'a më lë'ë të grëtë' verdá purquë nídi'i bishi la'ni ldú'i'. Adë guëní'ídi'i' por partë shcuéndi'; más bien guëní'i' lu të lo quë nabíni' de Shtada. Gac bë'a të lo quë naguër gac por pudërë shtë Espíritu Santo. ¹⁴ Lë'ë Espíritu Santo guëluá'ai' nahia më ru'bë. Guëluá'ai' shti'dza parë gac bë'a të, parë guëdë'ë të cuendë pë runë cuntienë shti'dza. ¹⁵ Grëtë' lo quë nanapë Shtada, shtëna; por ni gunia'a lu të lë'ë Espíritu Santo gúni' recibir lo quë naná shtëna nu guëluá'ai' lë'ë të parë tsalú guëdë'ë të cuendë shti'dza.

Rbini ldu'u të perë guëabré guëquitë ldu'u të

¹⁶ 'Stu'psë runë faltë, hia guënádi'i të lua perë por dupë'në másru'u tsadzé iurní sí, guëná të lua purquë hia guzëahia catë quëbezë Shtada.

¹⁷ Iurní bëldá ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra di'dzë rë': "Stu'psë runë faltë hia guënádi'i të lua perë por dupë'në másru'u sí, guëná të lua"? ¿Pëzielú rní'i': "Purquë guzëahia catë quëbezë Shtada"?

¹⁸ Guagla'guë guni'i rall:

—¿Pë runë cuntienë stu'psë nu despuësëga'a stu'psë? Adë chu riasëdi'i pë quëadi'dzë më.

¹⁹ Jesús gac bë'a de quë rac shtu'u rai' guëna'bë di'dzë rai'. Iurní guni'i më:

—Quëgna'bë di'dzë të lu sa' të shcuendë lo quë nagunia'a lu të: "Runë faltë stu'psë; hiadë guënádi'i të lua perë despuësë másru'u tsadzé, guëabré të guëná të lua". Ni rac shtu'u guëna'bë di'dzë të lu sa' të. ²⁰ Guldía rnia'a, lë'ë të gu'në të nu ldaguë tristë la'ni ldu'u të perë ra mënë shtë guë'dchiliu, guëquitë ldu'u rall purquë rnádi'i rall lua. Aunquë lë'ë të guëa'në të con galriá ldu'u, despuësë guëquitë ldu'u të. ²¹ Cumë tubi na'a iurë lë'ë na'a bëga'a

shiurë galë shini na'a, rdzëbë na'a nu rbini ldu'u na'a por dulurë, perë despuësë lë'ë me'dë bédchini guë'dchiliu, hia adë rëagná ldu'u na'a dulurë. Iurní guëquitë ldu'u na'a purquë gulë tubi me'dë lu guë'dchiliu. ²² Zni zac lë'ë të; rbini ldu'u të iurne', perë na napë quë guëabrá. Guënahia lu të stubi; iurní nalë guëquitë ldu'u të, tubi cusë lëgrë; adë chu guëdchisúdi'in de lë'ë të.

²³ 'Dzë ni hiadë guëná'bëdi'i di'dzë të lua ni tubi cusë. Guldía rnia'a, lë'ë Dadë Dios guëne'e grëtë' lo quë naguëna'bë të lúhi'. Guëne'e mëhin si talë guëna'bë të por na. ²⁴ Hashtë iurne' adë guná'bëdi'i të lu Dadë por na. Rnia'a lu të, gulë guna'bë lu më. Guëne'e më lo quë narunë faltë të parë guëquitë ldu'u të de verdá.

Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu

²⁵ 'Hia gunia'a lu të grë ra cusë rë' por comparaciuni, perë guëdchini iurë hiadë guadí'dzëdia'a por comparaciuni sino quë iurní guadi'dza clarë shcuendë Dadë.

²⁶ Dzë ni lë'ë të guëna'bë të lu Shtada por lëa purquë iurní rquí'nidi'i guëna'ba lu më por lë'ë të ²⁷ purquë lë'ë Shtáda'a rac shtú'ui' lë'ë të. Rac shtu'u më lë'ë të purquë rac shtu'u të na nu rialdí ldu'u të de quë beldë guëdchinia de Dios. ²⁸ Bërua'a catë quëbezë Shtada nu bédchinia lu guë'dchiliu, perë iurne' guësa'na lë'ë guë'dchiliu parë guëabrá con lë'ë Shtada.

²⁹ Iurní ra shini gusë'dë më guni'i:

—Iurne' sí, quëadi'dzël clarë sin adë quëhunë dchí'nidi'il comparaciuni.

³⁰ Iurne' rialdí ldu'u na'a lë'ël nu nanë na'a riasël grë cusë. Rquí'nidi'il chu guëna'bë di'dzë lul. Rialdí ldu'u na'a de quë bédchínil por partë shtë Dios.

³¹ Jesús repi:

—¿Gu gualdí ldu'u të iurne'? ³² Guná, guëdchini iurë nu mizme iurne', lë'ë të guërë'tsë të cadë lë'ë të tubi ladë. Iurní guësa'në të na tubsia, perë adë zúdia'a tubsia purquë lë'ë Shtada quëbezënúhi' na.

³³ Rnia'a lu të grëtë' ndë'ë të parë cuedchí ldu'u të por na. Ra mënë shtë guë'dchiliu guëzac zi rall lë'ë të perë gulë bëquitë ldu'u të. Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu.

17

Jesús guna'bë lu Dios por shini gusë'dë më

¹ Despuësë gualú biadi'dzë më grë ra cusë rë', gubi'a më lu gube'e nu guni'i më:

—Dadë, hia lë'ë iurë bëga'a. Bëlua'a ra mënë de quë shínil náhi' personë ru'bë delantë lul. Iurní shínil guëquëbi' nal personë ru'bë delantë lu rall. ² Bënë'el pudërë guiahia parë guë'nibë'ahia grëtë' ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, nu iurne' napa derechë guëdë'a vidë sin fin parë mënë nabënë'el parë na. ³ Parë gapë ra mënë vidë sin fin, napë quë gunguë bë'a rall lë'ël nu napë quë gunguë bë'a rall na. Nahia shínil nabëshé'ldël lu guë'dchiliu. Sulë lë'ël nal Dios verdadërë.

⁴ Siemprë bëluá'ahia lu ra mënë llëru'bë na pudërë shtënë'l. Bëna gan grëtë' dchi'ni nabënë'el guna. ⁵ Bë'në honrar na culá'nil ziquë antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë, quëbezë'núa lë'ël.

⁶ Grë ra mënë nagulël ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, bënë'el lë'ë rall parë na; na rall shmëna. Bëluá'ahia lu rai' pudërë shtënë'l nu bëzu'bë diaguë rai' diza'quë shtënë'l. ⁷ Iurne' rdë'ë rall cuendë de quë pudërë nanapa, bënë'el guiahia. ⁸ Grë ra di'dzë naguní'il lua, biadi'dza lu rai' nu bë'në rai' recibir ra di'dzë ni. Hia gualdí ldu'u rai' de verdá de quë bëshé'ldël na lu guë'dchiliu. Nanë rai' zelda por ordë shtënë'l.

⁹ 'Na runa ruëguë por lë'ë rai' iurne'. Adë rúnëdia'a ruëguë por ra mënë shtë guë'dchiliu sino por ra mënë nabënë'el parë na purquë shtënë'l lë'ë rai'. ¹⁰ Grë ra mënë ni nashtënë'l nu na rai' shtëna. Por lë'ë rai' zihani mënë guná rall pudërë shtëna.

¹¹ 'Na adë guëá'nëdia'a lu guë'dchiliu, perë lë'ë rai' sí, guëa'në rai' lu guë'dchiliu. Hia lë'ë na gueldë guëzëa catë quëréldël. Santo nal, nia Dadë. Gupë lë'ë rai' con pudërë shtënë'l grë ra nabënë'el parë na parë gac rai' unidë ziquë lë'ël nu na unidë na hia'a. ¹² Iurë quëbezë'núa lë'ë nabënë'el parë na, gupa lë'ë rai'. Ni tubi adë chu bënítidi'i sino el quë nagulë parë gac condenádëll. Zni guquin parë gac cumplir

naná escritë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ëll.

¹³ 'Iurne' Dadë, mërë gueldë guëzëa catë quëbézël perë mientras zugá'ahia stúpë'në lu guë'dchiliu, rnia'a lul grë ra cusë rë', guini naná guëquë diaguë di'dzë rë'. Guëquitë ldu'u rai'; mizme lëgrë nanapa gapë rai' guëdubi tiempë. ¹⁴ Na bëluá'ahia diza'quë shtënë'l lu rai' perë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë rna zá'quëdi'i rall lu rai'. Grë rai' nabëquë diaguë shtí'dzël, adë na rai' ziquë mënë shtë guë'dchiliu; igual ziquë na, adë rianáldëdi'i rai' tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu. ¹⁵ Adë rnábëdia'a, Dadë, de quë guëgul lë'ë rai' lu guë'dchiliu, sino rac shtua'a gápël lë'ë rai' lu ra cusë shtë mëdzabë. ¹⁶ Cumë ziquë na, adë nádia'a mënë shtë guë'dchiliu, nu lë'ë rai' adë nádi'i rai' mënë shtë guë'dchiliu. ¹⁷ Por shtí'dzël bë'në gac rai' santu parë lë'ël. Grë diza'quë shtënë'l na verdá. ¹⁸ Cumë ziquë bëshé'ldël na lu ra mënë shtë guë'dchiliu, zni zac bëshé'lda lë'ë rai' lu ra mënë shtë guë'dchiliu. Guëni'inú rai' shtí'dzël lu rall. ¹⁹ Quëhuna apartar mizme na parë bien shtë rai' tē gac rai' completamente entregadë lu voluntá shtënë'l. Gac cumplir ndë'ë, Dadë, por shtí'dzël naná verdá.

²⁰ 'Perë adë rnábëdia'a sulamëntë por lë'ë rai', sino también por grëtë' natsaldí ldu'i shti'dza iurë guadí'dzë rai' diza'quë. ²¹ Grëtë' ra mënë ni natsaldí ldu'i shti'dza, quëhuna ruëguë gac rai' unidë, Dadë. Gapë rai' tubsë llgabë ziquë na hia'a unidë nu nadápa'a mizme llgabë. Bë'në compa'ni lë'ë rai' parë gac rai' unidë con lë'ë hia'a, Dadë, parë ra mënë shtë guë'dchiliu, gac bë'a rall lë'ël bëshé'ldël na. ²² Lë'ë derechë nu pudërë nabënë'el parë na, bédë'ëhia parë lë'ë rai' parë gac rai' unidë ziquë lë'ë hia'a na hia'a unidë. ²³ Ziquë quëbezë'núa lë'ë rai' nu quëbezë'nul na, zni rac shtua'a gac rall unidë completamente con lë'ë hia'a parë ra mënë shtë guë'dchiliu, guëdë'ë rall cuendë lë'ël bëshé'ldël na nu guëdë'ë rall cuendë de quë rac shtú'ul lë'ë rall mizme manërë ziquë rac shtú'ul na.

²⁴ 'Dadë lë'ël bënë'el grëtë' ndë'ë, nu rac shtua'a de quë catë quëbézël nu zac lë'ë rai' cuzë rai'. Rac shtua'a catë nezë guëquërela nu lë'ë rai' guëquërela rai'

të parë guená rai' lugar za'quë lu gube'e. Guená rai' pudërë nabënë'el purquë nalë rac shtú'ul na antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë. ²⁵ Dadë, lë'ël rúnël bien guëdubi tiempë perë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë runguë bë'adi'i rall lë'ël, perë na sí, runguë bë'ahia lë'ël nu lë'ë ra nagualdí ldu'i lë'ël, rdë'ë rai' cuendë de quë lë'ël bëshë'ldël na. ²⁶ Bëluá'ahia lë'ë rai' parë gunguë bë'a rai' chu nal, nu todavía tsagla'guë guëluá'aru'uhia lë'ë rai' parë gac shtu'u rai' sa' rai' ziquë rac shtú'ul na; mizmë amor shtëna gapë rai' la'ni ldu'u rai' parë sa' rai'.

18

Guna'zi ra mënë mal lë'ë Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Despuësë de gualú biadi'dzë Jesús ra di'dzë rë', bëru'u më con ra shini gusë'dë më parë zia'a rai' stubi ladë rua' tubi rugi guë'gu nalë Cedrón. Nga'li naquë tubi lahuertë, nu guatënú Jesús ra shini gusë'dë më. ² Nu Judas, lë'ë naná rac shtu'u gúnëll intriegu Jesús, nanëll lugar ni purquë zihani vësë guanú Jesús lë'ë rai' ndë. Nu nga'li rdëá rai' antsë. ³ Zni bë'në Judas; bédchínill con tubi shcua'a mënë con bëldá guëshíagdu'u. Ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bëshe'ldë rall lë'ë mënë ni. Nua'a rall lintërnë nu grëaguë parë guëzianí. Nua'a rall spadë. ⁴ Hia rac bë'a Jesús grëtë' lo quë nanagac; iurní bëru'u më ladi ra shmënë më nu guni'i më lu ra mënë:

—¿Chu rguili të?

⁵ Lë'ë rall bëquebi:

—Rguili na'a Jesús de Nazaret.

Jesús guni'i iurní:

—Na ndë'ë.

Lë'ë Judas nabë'në intriegu Jesús, zugá'all con ra mënë ni. ⁶ Iurë lë'ë Jesús guni'i: “Na ndë'ë”, iurní bëazë guetë rall nu gulaguë rall lu guiu'u. ⁷ Iurní guni'i më stubi:

—¿Chull rguili të?

Lë'ë rall guni'i rall:

—Jesús de Nazaret.

⁸ Jesús repi lu rall iurní:

—Hia gunia'a lu të de quë na ndë'ë. Si talë rguili të na, gulë bëne'e sí, të parë guzëá ra shmëna.

⁹ Zni guc parë gac cumplir di'dzë nangun'i Jesús antsë: “Grëtë' el quë nabënë'el parë na, ni tubi adë gunítidia'a”. ¹⁰ Iurní lë'ë Simón Pedro nápi' tubi spadë; gulúhi' spadë nu bëchúgui' diaguë ladë ldi tubi naná lë Malco. Malco na muzë shtë jëfë shtë ra bëshuzi. ¹¹ Perë Jesús repi lu Pedro: —Bëguëu' spadë shtënël shlugarin. Si talë según voluntá shtë Shtada ze'dë parë sac zia, napë quë guna cumplirin.

Guanú rall Jesús lu bëshuzi más narnibë'a

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Iurní lë'ë ra mënë con comandante shtë ra soliar nabëshe'ldë contrari shtë Jesús, guna'zi rall lë'ë më parë gua'a rall lë'ë më prësi. Bëldi'bi rall guia'a më. ¹³ Lueguë bia'a rall lë'ë më lu Anás naná suëgrë Caifás. Izë ni Caifás guc bëshuzi namás narnibë'a. ¹⁴ Caifás rë' mizmë nangun'i lu ra më israelitë: “Más mejurë parë lë'ë hia'a gati tubsë nguiu quë guëdubi naciuni tsalú”.

Pedro zu rualdëa' lidchi Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro con stubi ra poshtë, guanaldë rai' lë'ë Jesús. Lë'ë stubi poshtë ni na el quë nanë Caifás naná bëshuzi namás narnibë'a. Guatënú poshtë ni Jesús rualdëa' lidchi Anás. ¹⁶ Pedro bëa'në fuërë rua' puertë shtë nezë. Iurní bëru'u lë'ë poshtë nananë lë'ë jëfë shtë ra bëshuzi. Lë'ë poshtë ni guchi lu na'a narapë rua' puertë parë tsutë Pedro. ¹⁷ Iurní lë'ë na'a guna'bë dí'dzëll lu Pedro:

—¿Pë nu lë'ël nal shmënë nguiu rë'?

Pedro bëquebi:

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë nguiu ni.

¹⁸ Cumë nalë naldë dzë ni, ra muzë con ra soliar bëntsa'u tubi guërdë të parë bëcuelë rall gui'i të guëdzë'ë rall. Nu zac Pedro zuga'a con lë'ë rall. Quëtsë'ë Pedro rua' gui'i.

Guna'bë di'dzë Anás lu Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Lë'ë Anás, tubi jëfë shtë ra bëshuzi, guzublú guna'bë dí'dzëll lu Jesús shcuendë ra shini gusë'dë më nu pë ldai' rlua'a më.

²⁰ Repi Jesús:

—Na biadi'dza delantë lu grë mënë. Bëluá'ahia la'ni ra iádu'u nu hashtë iádu'u ru'bë, grëtë' lugar catë rdëá ra mënë

israelitë. Ni tubi cusë adë guní'idia'a naga'chi. ²¹ ¿Pëzielú rna'bë dí'dzël lua pë cusë bëluá'ahia? Gulë guna'bë dí'dzë lu ra mënë nabini shti'dza. Nanë rall ldai' lo quë bëluá'ahia.

²² Iurë lë'ë Jesús guni'i zndë'ë, tubi soliar shtë iádu'u nazuga'a guëlladchi, gulubëll lu më nu guní'ill:

—¿Pë zni'i rquëbil lu jëfë shtë ra bëshuzi?

²³ Jesús repi:

—Si talë gunia'a mal, bëlua'a nia pë mal bëna perë si talë gunia'a verdá ¿pëzielú gulubël lua?

²⁴ Iurní lë'ë Anás bëshe'ldë lë'ë më lu Caifás. Li'bi guia'a më. Caifás na bëshuzi narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi.

Pedro guni'i lu ra mënë de quë adë guënëdi'i lë'ë Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Perë Pedro tsagla'guë quëgtsë'ëi' rua' gui'i con ra mënë. Iurní guchi ra mënë:

—¿Pë nul lë'ël nal shmënë Jesús?

Pedro bë'në negar; guni'i':

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë Jesús.

²⁶ Iurní guna'bë dí'dzë tubi muzë shtë Caifás, muzë ni nall shfamili shtë nguiu nabëchuguë Pedro diágui'. Guni'i muzë ni lu Pedro:

—¿Pë nul lë'ël gunahia la'ni lahuertë con Jesús?

²⁷ Pedro bë'në negar stubi. Mizmë iurní bëllidchí tubi gay.

Jesús zuga'a lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Iurní bia'a rall Jesús lu palaci catë gunë gubernadurë juzguë. Hia ze'dë grëgue'lë iurní. Ra contrari shtë Jesús adë guatédi'i rall la'ni palaci parë guëa'në rall limpi según custumbrë religiusë shtë rall. Zni nanú permisi gau rall shtse shtë Pascu.

²⁹ Por ni Pilato bëru'u parë guagní'ill lu rall:

—¿Pë mal bë'në hiembrë rë'?

³⁰ Guni'i rall:

—Si talë nádi'ill hiembrë mal, adë chu guëdë'nëdi'i intriegu lë'ëll.

³¹ Iurní Pilato repi:

—Gulë bia'a lë'ëll mizmë lë'ë të nu gulë bë'në juzguë lë'ëll según narni'i lëy shtë të.

Ra contrari shtë Jesús bëquebi:

—Perë lë'ë na'a nápëdi'i na'a derechë parë guëdini na'a ni tubi mënë gátill.

³² Zni guc parë gac cumplir shti'dzë Jesús naguni'i más antsë parë gac bë'a rall lla mudë gati më. ³³ Iurní Pilato bëabrí guatë la'ni palaci; iurní guná'bëll lë'ë Jesús nu guni'i Pilato:

—¿Pë lë'ël nal Rëy shtë ra më israelitë?

³⁴ Jesús repi:

—¿Pë ni rna'bë dí'dzël por shcuëndëll u nu chu stubi guni'i lul chu nahia?

³⁵ Pilato guni'i:

—Nádia'a më israelitë. Mizmë mënë sa'l con ra jëfë shtë ra bëshuzi, bë'në rall intriegu lë'ël lua ziquë tubi më mal. Guni'i lua pë mal bë'nëll.

³⁶ Guni'i më:

—Nahia Rëy shtë gubernë nanádi'i ziquë gubernë shtë guë'dchiliu. Si talë gubernë shtëna niac ziquë gubernë shtë guë'dchiliu, pues niadildi shmëna parë gáquëdi'i intriegu na guia'a ra më israelitë. Perë iurne' rnia'a lul de quë rribé'ahia; nahia Rëy perë lëdëdi'i rëy shtë guë'dchiliu.

³⁷ Iurní Pilato repi:

—Rní'il de quë nal tubi Rëy.

Jesús guni'i:

—Nahia Rëy ziquë quëgní'il, parë ni gula lu guë'dchiliu. Zëlda lu guë'dchiliu parë guadi'dza verdá. Grëtë' el quë narac shtu'u guini verdá, ni rdë'ë rall cuendë shti'dza.

³⁸ Pilato repi:

—¿Pë runë cuntienë dí'dzë, verdá?

Guni'i mënë gati Jesús

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Despuësë de gualú guna'bë dí'dzë Pilato dí'dzë rë', bëru'ull stubi parë guadi'dzënull ra contrari shtë Jesús. Guni'i Pilato:

—Ni tubi delitë adë rdzëlëdia'a shtë nguiu rë' ³⁹ perë ziquë tubi custumbrë, guëdë'a libertá tubi prësi la'ni dzë laní shtë Pascu. ¿Sëldahia Jesús rëy shtë të, u pë rni'i të?

⁴⁰ Iurní grë ra mënë gurushtiá rall:

—Adë rldá'adi'il Jesús; bëdë'ë libertá parë Barrabás.

Barrabás na tubi nguba'në, tubi më dushë.

19

¹ Iurní lè'è Pilato gunibè'a guanú Jesús galné con chicuti. ² Ra suldadë bëntsa'u rall tubi coronë guitsë nu gulú rallin guëc Jesús nu bëgacu rall lè'è më tubi lari color guindë.

³ Lueguë guabi'guë rall lu më; bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë ra më israelitë.

Gulubë rall lè'è më.

⁴ Iurní Pilato bëabbrill; bëru'ull nu répill lu ra mënë:

—Gulë guná, rguhia nguui rë' delantë lu të parë guëdë'ë të cuendë de quë adë rdzélëdia'a ni tubi delitë parë lë'ëll.

⁵ Iurní bëru'u Jesús con coronë guitsë zubë guëc më nu nacu më tubi lari color guindë. Iurní Pilato repi:

—Lë'ë nguui ndë'ë.

⁶ Iurë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra soliar shtë iádu'u, guná rall lè'è më, guzublú gurushtiá; guni'i rall:

—Quëll lu cruz. Quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—Gulë bia'a lë'ëll nu gulë bëquë'ë lë'ëll lu cruz purquë adë rdzélëdia'a ni tubi delitë nabë'nëll.

⁷ Perë ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Lë'ë na'a napë na'a tubi lëy; según lëy shtë na'a rni'in de quë gati mënë ni purquë guni'ill nall shini Dios.

⁸ Iurë Pilato bini zndë'ë, másru'u bëdzëbëll. ⁹ Iurní bëu'll stubi la'ni palaci nu guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—¿Chu mënël?

Perë Jesús adë bëquëbidi'i'.

¹⁰ Iurní repi Pilato:

—¿Pë adë guëquëbidi'il lua chu mënël? ¿Ni mudë adë guënëdi'il napa pudërë parë guna crucificar lë'ëll nu zac napa pudërë parë guënehia libertá lë'ëll?

¹¹ Jesús guni'i:

—Ni tubi pudërë nápëdi'il parë na si talë Dios adë bënë'edi'i' pudërë. Por ni rnia'a lul de quë ra nabë'në intriegu na lul, ni napë mayurë duldë. Na rall más pecadurë quë lë'ëll.

¹² Dizdë iurní Pilato gudílill manërë parë guëdë'ëll libertá lë'ë Jesús, perë ra contrari shtë më gurushtiá rall:

—Si talë guëdá'al nguui rë', nádi'il amigu shtë rëy César, el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

Cualquier el quë nagac rëy, ni quëhúnëll cuntrë gobiernë shtë César.

¹³ Iurë bini Pilato di'dzë rë', gunibë'all guëru'u Jesús lugar ni nu Pilato guzúbëll lu tribunal shtë'nëll, lugar naná lë Gabata con dizë hebreo. Lë ni runë cuntienë, Empegrado, lugar catë nanú pisë shtë cemëntë.

¹⁴ Guc visperë shtë Pascu, iurë bë'në mënë preparar laní. Mizmë dzë ziquë guërudë dzë, iurní Pilato guni'i lu ra contrari shtë Jesús:

—Ndë'ë na rëy shtë'në të.

¹⁵ Lë'ë rall gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gátill, gátill, quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—¿Ni mudë guna crucificar rëy shtë'në të?

Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi bëquebi rall:

—Lë'ë na'a sulë tubsë rëy napë na'a. Nall rëy César, el quë narnibë'a más la'ni guë'dchiliu.

¹⁶ Con ndë'ë Pilato bë'nëll intriegu lë'ë Jesús lu rall parë gati më lu cruz. Bia'a rall lë'ë më de ndë.

Cuë më lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷ Nua'a më cruz. Zia'anú rall lë'ë më lugar nalë Calavera, di'dzë hebreo lëhin Gólgota. ¹⁸ Nga'li bë'në rall crucificar lë'ë më con chupë mënë mal, tubi rall cadë tubi cu', hia lë'ë Jesús guë'láu. ¹⁹ Pilato bëquë'ë tubi letrërë narni'i: “Jesús de Nazaret, rëy shtë naciuni Israel”. Quë letrërë guëc cruz. ²⁰ Cantidá mënë narëta' ndë, bi'ldi rall letrërë ni purquë lugar catë cuë më lu cruz naquë guëlladchi rua' ciudá Jerusalén. Lë'ë letrërë ni naescritë con dizë hebreo, nu dizë griego, nu dizë latín. ²¹ Ra jëfë shtë ra bëshuzi guni'i rall lu Pilato:

—Adë rquë'ëdi'il “Rëy shtë naciuni Israel” sino más bien bëquë'ë lo quë nagni'ill: “Nahia Rëy shtë naciuni Israel”.

²² Perë Pilato bëquebi:

—Lo quë nabëquë'a'a, zni guëa'nin.

²³ Despuësë lë'ë ra suldadë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, iurní bëtëá rall shabë më nu gudi'dzë rall lari ni. Gulú rallin tapë ldë, tubi ldëgahin parë cadë tubi suldadë. Iurní guna'zi rall lari capë. Nahin tubi lari mantë, lari intërë de tubsë hili. ²⁴ Ra suldadë guni'i rall lu sa' rall:

—Adë chu guëché'zëdi'in; más mejurë guëdchíta'a guë'ë dado të parë nia'a chu gunë gan lari rë'.

Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Gudi'dzë rall shaba, perë stubi ldëhin gudchitë rall guë'ë dado”. ²⁵ Zndë bë'në ra suldadë rumanë.

Guëa' cruz shtë Jesús quëbezë shni'a më nu quëbezë bëldi' lë María naná tse'lë Cleofas. Nu quëbezë María Magdalena guëa' cruz. ²⁶ Iurë Jesús guná më lu shni'a më, zugá'ai' cula'ni poshtë namás rac shtu'u më, repi më lu shni'a më:

—Nanë, lë'ë shínil ni'i. Gápi' lë'ël.

²⁷ Nu guni'i më lu poshtë ni:

—Lë'ë shní'al ni'i.

Dizdë iurní lë'ë poshtë ni bë'ni' recibir lë'ë María lidchi poshtë.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸ Despuësë de ndë'ë, cumë Jesús rac bë'a më de quë grëtë' guc cumplir nu parë gac cumplir la'ni Sagradas Escrituras, guni'i më:

—Rbidcha.

²⁹ Nga'li zuga'a tubi mbluri gadzë vini hi'. Iurní guna'zi ra suldadë tubi spongë; bëga'dzë rallin con vini nu bëzu'bë rall spongë ni guëc tubi hiaguë shtë hisopo. Iurní bédchi'guë rallin rua' Jesús. ³⁰ Jesús gudchi më guëc spongë ni, Bii' më vini; iurní guni'i më:

—Grëtë' guc cumplir.

Iurní bërë'ngu më nu bë'ni' intriegu espíritu shtëhi' lu Dios.

Tubi suldadë bëquë'ë lansë cula'ni Jesús

³¹ Stubi dzë antsë gac laní, dzë narzi'i ldu'u mënë, ra mënë israelitë adë nëdi'i rall guëa'në ra cuerpë lu cruz parë dzë narzi'i ldu'u mënë, pues dzë ni na dzë descansë nu nalë laní ru'bë na. Nu na dzë delicadë. Por ni guna'bë rall lu Pilato parë quitsu suldadë guëa' ra naquë lu cruz parë gati rall nu tsabsú cuerpë shtë rall lu cruz. ³² Iurní ra suldadë bédchini rall guëa' cruz. Guditsu rall guëa' primërë naquënú më lu cruz. Nu guditsu rall guëa' stubi naquë stubi cu'. ³³ Perë guabi'guë rall lu Jesús; guná rall hia guti më. Por ni adë gudítsudi'i rall guëa' më.

³⁴ Perë tubi suldadë bëquë'ëll lansë cula'ni më. Iurní bëru'u rënë con nisë. ³⁵ El quë naruadi'dzë ndë'ë gunall nu rní'll verdá nu rac bë'all de quë verdá ruadi'dzëll të parë lë'ë të tsaldí ldu'u të zndë'ë ³⁶ purquë zndë'ë guzac parë gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Adë gudítsudi'i rall ni tubi ba'cu shtëni'”. ³⁷ Nu stubi partë shtë Escrituras rni'i: “Guëbi'a rall lu el quë nabëquë'ë rall lansë”.

Jesús bëga'chi

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Despuësë de gualú grëtë' ndë'ë, José më guë'dchi Arimatea, guagná'bëll permissi lu Pilato parë guá'all cuerpë shtë Jesús të tsacá'chill lë'ë më. José guc tubi shmënë më perë aunquë nilë naga'chi purquë rdzëbëi' lu ra contrari shtë Jesús. Pilato bédë'ë permissi; iurní bia'a José cuerpë shtë më. ³⁹ Nu zac Nicodemo, el quë naguagná lë'ë më gue'lë, bédchinínú Nicodemo con nanutsë mirra nu áloes cumë cincuenta kilo nuá'all. ⁴⁰ Zni lë'ë José con Nicodemo bia'a rall cuerpë shtë Jesús. Bëtu'bi rall lë'ë më tubi ldë lari naquichi con mizmë naguetsa'u nisë nashi nanutsë según custumbrë shtë ra më israelitë napë quë guëga'chi tubi tégulë. ⁴¹ Lugar ni catë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, nga'li naquë tubi lahuertë. Mizmë la'ni lahuertë ni naquë tubi ba'a catë ni tubi la'di chu bëgá'chidi'i. ⁴² Nga'li bëca'chi rai' cuerpë shtë Jesús purquë lë'ë ba'a ni naquë guëlladchi, nu dzë descansë hia bëga'a.

20

Guashtë më ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Primërë dzë shtë llmalë María Magdalena gua rua' ba'a. Tumpranë nianá rru'u nacahi gunáhi' hiadë nídi'i guë'ë nada'u rua' ba'a. ² Iurní guagllu'në María catë zúga'a Simón Pedro con lë'ë poshtë namás rac shtu'u Jesús. Guni'i María:

—Bia'a mënë shcuerpë Dadë Jesús catë bëgá'chi'; adë chu guënëdi'i catë guaca'chi ra mënë shcuérpi'.

³ Iurní Pedro con stubi poshtë bëru'u rai'. Gua rai' rua' ba'a. ⁴ Guërupë rai' ziaagllu'në rai' juntë perë lë'ë stubi poshtë

gudchibélú lu Pedro; bédchíni' guélútè' lè'i' rua' ba'a. ⁵ Iurní bēá'chi' nu gunáhi' lu lari liensē nanaga'a nga'li perē adē guatēdi'i'. ⁶ Despuēsē Simón Pedro bédchini tēchi poshtë ni. Iurní Pedro guatēhi' la'ni ba'a, nu zac lē'i' gunáhi' lu lari liensē; za'quē za'quē nē'achi dchi'bin shlugarin. ⁷ Nu guná Pedro lari naquichi nabēlli'i guēc Jesús; adē dchi'bin juntē sino tubi ladē nē'achi dchi'bin. ⁸ Iurní poshtë nabédchini primērē, guatēhi' nu gunáhi'. Gualdí ldu'i' guashtë Jesús ladi ra tēgulē. ⁹ Perē todavía adē guasēdi'i' rai' Sagradas Escrituras de quē Jesús napē quē gac resucitári' ladi ra tēgulē. ¹⁰ Iurní ra poshtë bēabrí rai' lidchi rai'.

Jesús bēlua'alú lu María Magdalena
(Mr. 16.9-11)

¹¹ María Magdalena bēá'ni' tēchi fuērē rua' ba'a. Rú'ni' cula'ni ba'a. Mientras quēhú'ni', iurní bēá'chi' parē guēnáhi' la'ni ba'a. ¹² Gunáhi' chupē ianglē zuga'a; nacu rai' lari naquichi. Zúbēga'a ra ianglē ni; tubi zúbēga'a nezē guēc catē bēga'chi Jesús. Stubi zúbēga'a nezē guēa' catē bēga'chi mē. ¹³ Lē'ē ra ianglē guni'i rai' lu María:

—Nanē, ¿pēzielú rú'nēl'?

Lē'i' bēquebi:

—Purquē bia'a ra mēnē lē'ē Dadē Jesús, perē adē chu guēné'edi'i' rsunē ca nezē guaca'chi ra mēnē lē'i'.

¹⁴ Niá'asē gualú guni'i María zni, bédchigrēhi' lúhi' nezē tēchi'; gunáhi' lu Jesús. Lē'ē mē zuga'a mē nga'li perē adē rdē'edi'i' María cuendē de quē lē'ē Jesús ni.

¹⁵ Iurní Jesús guna'bē dí'dzi' lu María:

—Nanē, ¿pēzielú rú'nēl'? ¿Chull rguílil'?

María rúni' llgabē de quē aquē narapē lahuertē ni quēgni'i. Iurní répi' lu mēnē ni:

—Si talē lē'ēl' biá'al cuerpē shtë Jesús, guni'i lua ca nezē guacá'chil lē'i' tē parē tsagllía shcuérpi'.

¹⁶ Jesús repi:

—María.

Lē'ē María bédchigrēhi' nu guni'i' con dizē hebreo:

—Raboni. (Di'dzē ni runē cuntienē, Mēsē.)

¹⁷ Jesús repi:

—Adē cué'zēdi'il na purquē la'di tsépidia'a catē quēbezē Shtada, perē tsagní'il lu ra los de más bēcha de quē lē'ē na tsepia catē quēreldē Shtada nu Shtádēga'a tē también. Tsepia catē quēreldē Dios shtëna nu Dios shtënē tē.

¹⁸ Iurní lē'ē María Magdalena guaguē'ni' visi lu ra shini gusē'dē mē de quē lē'i' gunáhi' lu Dadē Jesús nu lē'ē mē guni'i grē ra cusē rē'.

Jesús bēlua'alú lu ra shini gusē'dē mē
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Mizmē dzē ni na primērē dzē shtë llmalē; hia riu' guelē; ra poshtë rdēa rai' nga'li. Nē'au rua' hui'u dchidchi'chi purquē rdzēbē rai' contrari shtë Jesús. Iurní Jesús bēlua'alú lu rai' la'ni hui'u. Guzú mē guéláu catē rēta' rai' nu guni'i mē:

—Gulē cuedchí ldu'u tē.

²⁰ Despuēsē de gualú guni'i mē, iurní bēlua'a mē guia'a mē con cula'ni mē catē gua clavē nu lansē. Iurní bēquitē ldu'u rai'; guná rai' lu Jesús. ²¹ Lueguē Jesús repi lu rai' stubi:

—Gulē cuedchí ldu'u tē. Cumē ziquē Dadē bēshé'ldi' na, zni guēshe'lda lē'ē tē. Guēni'i tē lu ra mēnē shti'dza.

²² Iurní bēca'a mbē mē nu repi mē:

—Gulē bē'nē recibir Espíritu Santo.

²³ Napē tē derechē; guēni'i tē chu bē'nē mē perdunē, nu chu bē'nēdi'i mē perdunē.

Adē gualdídi' ldu'u Tomás shti'dzē ra poshtë

²⁴ Tomás, tubi de lē'ē ra poshtë narni'i ra mēnē Cuachi, adē nídi'i' nga'li iurē lē'ē Jesús bēlua'alú lu ra poshtë. ²⁵ Los de más ra poshtë guni'i rai' lu Tomás:

—Guná na'a lu Dadē Jesús.

Perē Tomás repi:

—Si talē adē guēnadia'a catē gua lansē cula'ni mē nu guēgutēa shcuēna lugar shtë clavē nu cutēa guiahia culá'ni', hashtë iurní tsaldí ldua'a guashtë mē ladi ra tēgulē.

²⁶ Bēdza'guē llmalē despuēsē gudēdē ni, ra poshtë rēta' rai' stubi nacubi hui'u ni. Dzē ni zuga'a Tomás con lē'ē rai'. Iurní aunquē nilē nē'au rua' hui'u dchidchi'chi, Jesús bēlua'alú lu rai' nu guzú mē guéláu catē rēta' rai'. Guni'i mē:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

²⁷ Nu guni'i më lu Tomás:

—Bëtia'a shcuënël lu guahia nu gude'enuí guiá'al; bëtia'a guiá'al culania. Adë rní'idi'il la'ni ldú'ul de quë adë guashtëdia'a ladi ra tēgulë sino tsaldíldú'ul nabania.

²⁸ Bēquebi Tomás iurní:

—Lē'ël nal Dadë shtëna. Lē'ël nal Dios shtëna.

²⁹ Jesús repi:

—Tomás, iurne' sí, rialdí ldú'ul purquë gunal lua perë más dichusë el quë nangunádi'i lua perë rialdí ldu'u rall na.

Pēzielú guctsa'u librë rē'

³⁰ Jesús bē'nē másru'u cantidá ra cusë ru'bë nu milagrë lu ra shini gusë'dë më, cusë ni adë bēquë'ēdia'a la'ni librë rē'.

³¹ Perë ndë'ë bēquëa'a të parë tsaldí ldu'u të Jesús de quë na më Cristo, shini Dios. Si talë tsaldí ldu'u të shti'dzë Jesucristo, guēne'e më vidë sin fin parë lē'ë të.

21

Jesús bēlua'alú lu gadchi ra poshtë

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús bēlua'alú lu ra shini gusë'dë më stubi vultë. Zuga'a më rua' nisë nalë Tiberias. Zni guc iurë bēlua'alú më lu rai'. ² Bēdëá ra poshtë, Simón Pedro con Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi. Zuga'a Natanael naná më Caná shtë Galilea nu zuga'a ra shini Zebedeo nu chupë de los de más shini gusë'dë më.

³ Iurní Simón Pedro guni'i lu rai':

—Tsagna'zia mbeldë.

Lē'ë rai' guni'i rai':

—Nu zac lē'ë na'a guëzë na'a.

Iurní be'pi rai' la'ni barcu, perë gue'lë ni adë chu mbeldë guná'zidi'i rai'. ⁴ Hia iurë ze'dë grēgue'lë, Jesús bēlua'alú lu rai' rua' nisë perë ra shini gusë'dë më adë bēdë'ēdi'i rai' cuendë de quë lē'ë më ni. ⁵ Iurní repi më:

—Lē'ë të narac shtua'a, ¿Pë adë chu mbeldë guna'zi të?

Lē'ë rai' bēquebi rai':

—Ni túbidi'i.

⁶ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Gulë bëtia'a guë'shu shtënë të ladë ldi cula'ni barcu; iurní guēna'zi të mbeldë.

Zni bē'nē rai'. Despuësë adë bē'nēdi'i rai' gan niagú rai' guë'shu mbeldë la'ni nisë tantë zihani mbeldë nanú la'ni. ⁷ Iurní lē'ë poshtë naguc shtu'u Jesús más, guni'i' lu Pedro:

—Lē'ë Dadë Jesús ndë.

Niá asë gualú bini Pedro de quë lē'ë Dadë Jesús ni, iurní gúti' shabë purquë bēru'u lari iurë guagná'zi' mbeldë. Iurní bēldá'ai' lē'i' la'ni nisë parë guëdchíni' guélú lē'i' catë zuga'a më. ⁸ Los de más poshtë bēdchini rai' rua' nisë con barcu. Nu quëshaguiú rai' guë'shu shtë mbeldë. Pues zuga'a ra poshtë ziquë tubi gahiu'a metro hashtë ca lu zu më. ⁹ Iurë lē'ë rai' bēdchini rai' lu guiu'u, bēru'u rai' la'ni barcu nu guná rai' tubi guërdë dchi'bë tubi mbeldë lu gui'i. Guná rai' du'pë guetështildi. ¹⁰ Jesús guni'i:

—Gulë te'enuí bēldá mbeldë naguër gualú bēga'a.

¹¹ Simón Pedro güe'pi la'ni barcu; iurní bēshaguiúhi' guë'shu hashtë rua' nisë catë na guiu'u. Gadzëtë'in mbeldë, purë ma ru'bë, ciento cincuenta y tres; perë aunquë nilë zihani ma, adë gurié'zidi'i guë'shu.

¹² Iurní guni'i më lu rai':

—Gulë te'e të gau të.

Ni tubi rai' adë cuëdi'i valurë niana'bë di'dzë chu na më purquë rac bē'a rai' lē'ë Dadë Jesús ni. ¹³ Iurní lē'ë Jesús guabi'guë më lu rai'. Guna'zi më guetështildi nu belë shtë mbeldë; bēdë'ë mēhin cua'a ra poshtë gau rai'.

¹⁴ Zndë guc natsunë vësë de quë lē'ë Jesús bēlua'alú më lu ra poshtë despuësë guashtë më ladi ra tēgulë.

Jesús guni'i lu Pedro: "Gupë shmëna"

¹⁵ Despuësë gualú gudáu ra poshtë, Jesús guni'i lu Simón Pedro:

—Simón, shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá más quë los de más sa'l rac shtu'u rai' na?

Pedro bēquebi:

—Aha' Dadë, lē'ël nanël de quë rac shtua'a lē'ël.

Jesús repi:

—Pues iurne', gupë ra mēnë narialdí ldu'i na, ra naná ziquë lli'li mitu'në.

¹⁶ Iurní bēabrí guna'bë di'dzë më nachupë:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá?

Pedro bëquebi:

—Aha' Dadë, nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Iurní repi më:

—Ne' gupë ra mënë narialdí ldu'i na. Na rall ziquë lli'li narqui'ni vëquërë.

¹⁷ Hia natsunë vësë guna'bë di'dzë më lu Pedro:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na?

Iurní tristë bëa'në ldu'u Pedro purquë hia bëhunë guna'bë di'dzë më lúhi', si rac shtu'u Pedro lë'ë më. Iurní guni'i Pedro:

—Lë'ël nanël grëtë' cusë. Nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Iurní repi më:

—Iurne' gupë ra lli'li shtëna, ra mënë nare'dë naldë na. ¹⁸ Guldía rnia'a lul, iurë gúquël sultërë, rácul shábël lo quë narni'i ldú'ul nu rial catë rac shtú'ul perë iurë lë'ël gúshël, stubi mënë guëna'zi guiá'al parë sël, nu stúbi' gunë compa'ni lë'ël parë gácul shábël, nu guá'ai' lë'ël catë adë nëdi'il tsal.

¹⁹ Zni guni'i më parë guëdë'ë hia'a cuendë lla mudë gati Pedro purquë por galguti shtë Pedro, gúni' guëluá'ai' llëru'bë na pudërë shtë Dios. Despuësë repi më:

—Guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

Lë'ë poshtë namás guc shtu'u Jesús

²⁰ Iurní guná Pedro nezë téchi'; ze'dë naldë lë'ë poshtë naguc shtu'u Jesús, mizmë poshtë el quë nagudaunú më nu nazubë cula'ni më lu shtse shtë Pascu, mizmë el quë naguni'i lu më: “Dadë, ¿chull gunë intriegu lë'ël?” ²¹ Iurë lë'ë Pedro guná lu poshtë ni, guna'bë di'dzë Pedro lu Jesús:

—Dadë, ¿pë gac poshtë rë'?

²² Jesús bëquebi:

—Si rac shtua'a guëbánill ndë'ë hashtë iurë guëabráa stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bë'al. Lë'ël guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

²³ Iurní bërë'tsë di'dzë rë' ladi los de más bëchi sa' ra poshtë de quë adë gátidi'i poshtë ni, perë adë guní'idi'i Jesús de quë adë gátidi'i poshtë ni, sino quë guni'i më: “Si talë na rac shtua'a de quë guëbáni' hashtë guëabráa stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bë'al”.

²⁴ Ndë lo mizmë poshtë naquëhunë testificar grë ra cusë rë', nu më el quë nabëquë'ë la'ni librë rë'. Rdë'ë hia'a cuendë de quë verdá ruadí'dzi'. Grë ra poshtë rdë'ë rai' cuendë de quë verdá na grë ra di'dzë rë'.

²⁵ Nanú másru'u lo quë nabë'në Jesús. Si talë niaquë'ë por tubin, llúa'ahia de quë ni parë guëdubi guë'dchiliu adë niáldëdi'i nabë librë lo quë naniactsa'u. Amén.

Ndë'ë bëntsa'u ra poshtë

Jesús guni'i guëdchini Espíritu Santo

¹ La'ni primëre librë nabëquëa'a lul, Teófilo, bëquëa'a lo quë nabë'në Jesús nu lo quë nabëlua'a më dizdë nabëdchini më guë'dchiliu hashtë iurë be'pi më gube'e. ² Antsë güe'pi më gube'e gulezë më poshtë shtë më. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë Jesús parë guni'i më lu ra poshtë guadë dchi'ni nabëa'nënu rai'. ³ Tsana gudëdë guti Jesús, lo mizmë lë'ë më bëlua'alú më lu ra poshtë tal zíquësë nabani më. Nu durantë cuarenta dzë guagla'guë bëlua'alú më lu rai'. Zihani cusë bë'në më lu rai'. Biadi'dzënu më lë'ë rai' lla mudë tsuté mënë nezë lu gube'e catë rribë'a Dios të gac salvar rall.

⁴ Iurë nianá zuga'anú Jesús lë'ë ra poshtë, guni'i më lu rai' adë guëru'udi'i rai' ciudá Jerusalén. Repi më:

—Gulë cuezë ndë'ë hashtë guëdchini Espíritu Santo ziquë guni'i Shtada lu të, purquë guni'i Shtada nu na gunia'a lu të, guëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të. ⁵ Verdá Juan Bautista bëchu'bë nísí' ra mënë con nisë perë la'ni sëbëldá dzë lë'ë më guëzunë më ldu'u të con pudërë shtë Espíritu Santo. Guëdchini më parë cuezënuhi' lë'ë të.

Jesús be'pi parë gube'e

⁶ Iurë zunú Jesús ra poshtë, guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, ¿pë hia bëga'a iurë parë guëcubi naciuni Israel ziquë nahin antsë?

⁷ Perë Jesús repi lu rai':

—Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të gac gaquin. Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të pë dzë Shtada gunë ra cusë rë' purquë niétiquë lë'ë më napë më cuendë pë tiempë guëcubin. ⁸ Perë iurë guëdchini Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të, lë'i' guënë'e'i' pudërë parë gac të firmë; tsagni'inú të ra mënë grë ra cusë naganá të bëna. Guëni'i të lu ra më Jerusalén nu guzia'a të regiuni shtë Judea nu regiuni shtë Samaria hashtë lúltimë guë'dchi catë rialú guë'dchiliu.

⁹ Iurë gualú biadi'dzënu Jesús ra poshtë, mientras rbi'a rai' lu më, be'pi më gube'e. Gunitilú më la'ni shcahi. Dizdë iurní adë gunádi'i rai' lu Jesús. ¹⁰ Nianá rbi'a ra poshtë nezë lu gube'e, be'pi Jesús. De repëntë guná rai' chupë ianglë zuga'a cula'ni rai'; nacu ianglë lari naquichi.

¹¹ Repi ianglë lu rai':

—Lë'ë të më Galilea, ¿pëzielú rbi'a të lu gube'e? purquë Jesús naganá të be'pi lu gube'e, lo mizmë lë'ë më guëabrí stubi vueltë tal zíquësë guná të be'pi më. Zni guëabrí më stubi.

Matías bëu' lugar shtë Judas

¹² Iurní bietë rai' lu dani nalë Olivos. Bëabrí rai' parë Jerusalén. Rëa'në Jerusalén guëlla' parë dani Olivos tubi distanci de tubi kilómetro. ¹³ Iurë bëdchini rai' Jerusalén, bëá rai' hiu'u catë quërelde rai'. Be'pi rai' hashtë guia'a segundë pisë catë na tubi cuartë ru'bë. Grë ra nabëagrí lë rai': Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo lga'në Alfeo. Nu zuga'a Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy shtë Moisés. Tambiën zuga'a Judas shini Jacobo. ¹⁴ Grë ra më rë' bédëá rai' tubsë parë ruadi'dzënu rai' Dios. Nu ra bëchi Jesús nu María, shni'a më, bédëá rai' con sëbëldá ra na'a; bédëá rai' nga'li.

¹⁵ Dzë ni Pedro guasuldí guëláu ladi grë nazubëga'a ndë. Na rall ziquë tubi gahiu'a galdë mënë nagnaldí ldu'i diza'quë shtë Jesús. Guni'i Pedro lu rai':

¹⁶ —Rnia'a lu të iurne' cumë ziquë bëcha, napë quë guc cumplir nabëquë'ë David. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë David tsana bëquë'ëi' la'ni Sagradas Escrituras ra cusë nabë'në Judas purquë Judas guanull ra mënë parë guna'zi rall Jesús. ¹⁷ Guc Judas tubi sa' na'a iurë guzënu na'a lë'ë Jesús. Jesús gudili lë'ëll nu gúquëll tubi shini gusë'dë më parë bë'nëll dchi'ni con lë'ë na'a, ¹⁸ perë bë'nëll duldë. Con dumí nabëtuu' Judas lë'ë Jesús, guasi'i ra mënë tubi ldë guiu'u lachi. Lo mizmë lugar ni gulaguë Judas rguëc Judas. Nu gutsë lá'nill; bëru'u grë llëguézí'all. ¹⁹ Ra më Jerusalén bini rall pë guc con Judas nu gululë rall lachi ni Acéldama según dizë shtënë rall. Rni'i rall, Lachi Catë Bëllë'ë Rënë.

²⁰ Guni'i zac Pedro:

—Guc cumplir narni'i la'ni librë Salmos. Rni'i librë ni zndë'ë: Guëa'nëgá lídchill, nu adë guëdzélëdi'i chu guëquërelde lídchill. Guëdzëlë stubi naguëu' shlugárëll, tubi nangunë dichi'ni.

²¹ 'Ze'dë naldë ra nguii naquëhunë compañi lë'ë na'a lu guëdubi tiempë naguzënú na'a Dadë Jesús. ²² Ze'dë naldë rall dizdë nabëchu'bë nisë Juan lë'ë Jesús nu hashtë tsana lë'ë më be'pi gube'e. Rqui'ni guëdili hia'a stubi nguii; guëu' nguii ni shlugar Judas. Rqui'ni tubi naná testigu de quë guashtë Jesús ladi ra tëgulë.

²³ Iurní gudili rai' chupë nguii naze'dë naldë lë'ë rai' dizdë naguzënú rai' Jesús. Túbill lë José nu lëll Barsabás. Nu napë stubi lëll Justo; tsunë lëll. Stúbill lë Matías.

²⁴ Iurní grë rai' biadi'dzënú rai' Dios:

—Dadë, lë'ël nanëll lla na la'ni ldu'u grë nguii; por voluntá shtënëll bëlua'a guadë de chupë nguii rë' gáquëll poshtë; gúnëll shchí'nil con lë'ë na'a ²⁵ purquë Judas bëniti. Bësëa'nëgall shchí'nil. Por duldë nabë'nëll, zëagzëll lugar shtënë cashtigu. Gabildi bë'në tucárëll.

²⁶ Iurní gudchitë rai' guë'ë dado nia'a chu guëru'unú poshtë. Bë'në tucarë Matías. Iurní lueguë bëu'll ladi ra poshtë parë bëzá rai' chi'bë chupë.

2

Tsana bédchini Espíritu Santo

¹ Tsana bédchini laní Pentecostés, grë ra poshtë nu ra narialdí ldu'i diza'quë, bédëá rall tubsë lugar. ² De repëntë bini rai' tubi ruidë nabëru'u nezë lu gube'e ziquë ridë tubi mbë dushë. Gubë guëdubi la'ni hiu'u catë zubë rai'. ³ Iurní bédchini llni guëc rai'. Cadë túbi' rlua'ain ziquë tubi be'lë cadë lë'ë ra nazubë la'ni hiu'u. ⁴ Grë rai' bë'në recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rai' parë cuzënú më lë'ë rai'. Espíritu Santo bëzunë ldu'u rai' nu bédë'ëi' pudërë të guadi'dzë rai' stubi dizë nadë ráquëdi'i rai'.

⁵ Dzë ni guquërelde zihani israelitë ciudá Jerusalén. Bédchini rall de grë naciuni shtë guë'dchiliu. Rialdí ldu'u rall shti'dzë Dios nu runë rall cumplir creenci shtë më'në israelitë. ⁶ Iurë bini rall ruidë nagu' nga'li,

bédëá rall nu adë bédzélëdi'i rall pë nihunë rall purquë cadë lë'ë rall bini rall dizë shtënë rall. ⁷ Nalë bédzëguëë' ldu'u rall. Guasë ldu'u rall; guni'i lu sa' rall:

—¿Pë lë'ëdi'i më Galilea grë ra ndë'ë naquëadi'dzë? ⁸ ¿Lallë bë'në rall rac rall ruadi'dzë rall dizë shtë hia'a? ⁹ purquë ndë'ë zë'pa'a zihani guë'dchi nu naciuni. Ndë'ë ze'dë më'në shtënë Partia. Ze'dë më'në shtënë Media. Ze'dë më'në shtënë Elam. Ze'dë më'në shtënë Mesopotamia. Ze'dë më'në shtënë Judea. Ze'dë më'në shtënë Capadocia. Ze'dë më'në shtënë Ponto. Ze'dë më'në shtënë Asia. ¹⁰ Nu ze'dë më'në shtënë Frigia. Ze'dë ra më'në shtënë Panfilia nu Egipto. Ze'dë ra më'në lugar shtënë Africa narëa'në más zitu quë Cirene. Nu entrë lë'ë hia'a nanú ra israelitë nanapë derechë ziquë më'në rumanë; quërelde rall ndë'ë. Stubi shcua'a më'në gualdí ldu'u rall creenci shtënë ra israelitë. ¹¹ Tambiën nanú ra më'në naze'dë tubi dani nalë Creta nazubë la'ni nisëdu'u. Nu ze'dë ra më'në Arabia, perë grë hia'a rini hia'a quëadi'dzë ra më'në Galilea con dizë shtëna'a. Quëadi'dzë rall milagrë nu cusë za'quë nabë'në Dios parë ra më'në.

¹² Grëtë' më'në Jerusalén rdzëguëë' ldu'u rall; adë bédzélëdi'i rall pë gunë rall. Rni'i lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra cusë rë'?

¹³ Perë stubi tantë rall bë'në rall burnë; guni'i rall:

—Rzoo'dchi ra tuntë rë'.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra më'në

¹⁴ Iurní guasuldí Pedro con guëzá chi'bë tubi poshtë. Guni'i Pedro lu më'në; fuertë guní'i:

—Lë'ë të më Judea nu grë ra më'në naquërelde Jerusalén, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të iurne' parë gac bë'a të. ¹⁵ Ni tubi na'a adë rzoo'dchidi'i na'a cumë ziquë runë të shgabë të. Nanë të ni tubi chu rzoo'dchidi'i rquë guë'ë rsili. ¹⁶ Más ndë'ë ra cusë naguná të iurne', bëquë'ë Joel tiempë guahietë; bëquë'ëi' shcuendë lo quë naguër gac. Joel guni'i shti'dzë Dios zdë'ë:

¹⁷ Lúltimë dzë guëshe'lda Espíritu Santo parë cuzënúhi' grë më'në narëta' lu guë'dchiliu.

Llga'në ra mënë nu shtsa'pë rall guadi'dzë
rall shti'dza.

Lë'ë rall guená rall cusë naguër gac nu
nagudëdë gac.

Nu mëgulë guená rall cusë naguëni'i
shca'ldë rall.

18 Dzë ni guëshe'lda Espíritu Santo
parë cuezënúhi' nguiu nu ra na'a
narzu'bë diaguë shti'dza.

Guadi'dzë rall zihani cusë cumë ziquë
guni'i ra shmuza guahietë.

19 Guia'a lu gube'e guëluá'ahia cusë natsasë
ldu'u mënë, nu guetë lu guë'dchiliu
guëshe'lda ra sëñi nadzë'bë cumë
ziquë rënë, be'lë nu tsasë ra shcahi
cumë ziquë gushë.

20 Guë'au lu ngubidzë guëcahi.

Nu mbehu guëac ziquë na rënë, antsë
guëdchini më.

Dzë ni guëdchini më con llëru'bë pudërë nu
llni shtënë më.

21 Nu grë ra mënë narna'bë lu më, gac
salvar rall.

22 Lë'ë të më israelitë, gulë bëquë diaguë
iurne' lo quë narnia'a lu të. Dios bë'në
zihani milagrë lu guë'dchiliu. Bë'në më
cusë ru'bë por Jesús, më Nazaret, parë
guená të nu parë guëdë'ë të cuendë de quë
Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios. Hia lë'ë
të nanë të ndë'ë. 23 Perë gulë guná, tsana
gac intriegu Jesús guia'a të, bia'a të lë'ë
më prësi. Bë'në të intriegu lë'ë më lu ra
nguiu mal parë gudini rall lë'ë më. Bëquë'ë
rall lë'ë më lu cruz perë dizdë antsë, ni
na voluntá shtë Dios purquë hia zni ze'dë
më gati më lu guë'dchiliu. 24 Perë tsana
guti Jesús, bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra
tëgulë. Adë bë'në galguti gan nasëa'në lë'ë
më purquë napë më pudërë parë guashtë
më ladi ra tëgulë. 25 Guahietë bëquë'ë rëy
David shcuendë Jesús zdë'ë:

Siempre rnahia lu Dadë. Cabezënuhia lë'ë
më, nu lë'ë më cabezë ladë ldi shtëna.

Con lë'ë më adë chu guësëni'bid'i na.

26 Por ni nanú nilli ldua'a nu biadi'dza ra
diza'quë nabësëquitë ldu'u ra mënë.

Rialdí ldua'a si talë gatia, guëzi'i ldua'a.

Adë bë gáquëdi'i shcuërpa,

27 purquë lë'ël adë guësëá'nëdi'il shcuërpa
ladi ra tëgulë.

Nu adë guësá'nëdi'il gau guiu'u shcuërpa
purquë nahia shínil narac shtú'ul.

28 Bëlua'a na nezë za'quë catë nezë napa
vidë sin fin.

Nalë rquitë ldua'a iurë guëquërdënuá
lë'ël.

29 Rnia'a lu të Dadë, cusë clarë nahin.
Shtadë guëlu' hia'a David, gúti' nu bëgá'chi'.
Pues catë naga'a ba'a shtëhi' grë hia'a
nanë hia'a catë naga'a ba'a. 30 Perë gac
David muzë shtë Dios nu biadi'dzi' shti'dzë
më. Bëquë'ë David lo quë naguc con
Jesús. Dios guni'i lu David; bë'në më
prometer nu bë'në më jurar de quë tubi
shini David gac Rëy. Guërulë shini David,
Cristo nu guëribé'ai' cumë ziquë gunibë'a
David. 31 David cumë ziquë gunáhi' lo
quë nagac cumplir dizdë antsë, biadi'dzi'
shcuendë lla tsashtë Jesús ladi ra tëgulë.
Nu guni'i David adë guësëa'nëgá Dios lë'ë
Jesús ladi ra tëgulë, nilë shcuërpë më
adë guëá'nëdi'i la'ni ba'a parë adë gáudi'i
guiu'u lë'ë më. 32 Dios bëldishtë lë'ë Jesús
ladi ra tëgulë, el mizme Jesús nagudini të.
Na na'a testigu de quë guti Jesús nu na-
bani më iurne'. 33 Por voluntá shtë Dios
guzubë më ladë ldi shtë më, nu bëdë'ë
Dios Espíritu Santo parë Jesús ziquë bë'në
më prometer antsë. Bëdë'ë Dios pudërë
lë'ë Jesús parë guëshe'ldë më Espíritu Santo
guë'dchiliu parë cuezënúhi' grë ra narialdí
ldu'u diza'quë shtënë Jesús. Nu grë ra cusë
rë' narini të nu narná të, ze'din de lë'ë
Jesús. 34 Zni nahin purquë lëdëdi'i David
be'pi gube'e sino mizme David guni'i zdë'ë:
Lë'ë Dadë guni'i lu Shlama:

“Guzubë ndë'ë ladë ldi shtëna

35 hashtë iurë guna gan lu grë enemigu
shtënë'l nu guëzu'bë diaguë rall
shti'dzël”.

36 Guëdubi naciuni Israel napë quë gac
bë'a rall nahin verdá. Jesús nabë'në të
crucificar, na më Cristo el quë nabëshe'ldë
Dios parë guëribé'ai' lë'ë hia'a.

37 Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i Pe-
dro, nalë bëdzëbë rall nu guna'bë di'dzë rall
lu Pedro nu lu ra poshtë nacabezë nga'li.
Guni'i rall:

—Gulë guni'i Dadë, ¿pë guëdë'në na'a?

38 Iurní Pedro repi lu rall:

—Gulë bësa'në duldë shtënë të. Gulë
bëabrí ldu'u të con Dios nu gulë guni'i con

guëdubinú ldu'u të Jesús na Cristo. Gulë tsa të, chubë nisë të. Iurní gunë më per-dunë duldë shtë të nu guëne'e më Espíritu Santo të cuezënúhi' lë'ë të. ³⁹ Quëhunë Dios prometer grë cusë rë' parë lë'ë të nu parë ra shini të nu parë ra naquërelde zitu stubi naciuni. Dios guëshe'ldë Espíritu Santo parë grë mënë nacagna'bë më. Na më Dios narnibë'a lë'ë hia'a.

⁴⁰ Con ra di'dzë rë' nu zihani más, Pedro guagla'guë biadi'dzënúhi' mënë. Guní'i':

—Lueguë lueguë gulë gunë salvar lë'ë të ladi mënë mal naná guëdchi ldu'i.

⁴¹ Grë ra naguasë shti'dzë Pedro, bëriubë nisë rall. Ra nagualdí ldu'u diza'quë, na rai' ziquë tsunë mili mënë. Bëdëá rall con ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios.

⁴² Grë ra naguanaldë ra tëchi ra poshtë, guc rall firmë. Bëzu'bë diaguë rall grë ra cusë nabëlua'a ra poshtë. Nu gubani rall cumë ziquë tubi famili. Guc ldu'u sa' rall. Rna'bë rall lu Dios. Bëdëá rall parë bëllullë guetështildi ziquë bëlua'a Jesús lë'ë rall antsë. Dzë ni bëagná ldu'u rall la Santa Cena naguc tsana guzë nabani Jesús lu guë'dchiliu.

Manërë nagubani ra shmënë Jesús

⁴³ Grë mënë nalë bëdzëguëë' ldu'u rall por tantë milagrë nu cusë ru'bë nabë'në ra poshtë. ⁴⁴ Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë tubsë llgabë nua'a rall. Gudi'dzë rall nanapë rall. ⁴⁵ Bëtuu' rall nanapë rall ziquë shguiu'u rall. Iurní gudi'dzë rall centavë cua'a sa' rall nabë'nápëdi'i. ⁴⁶ Dzë con dzë ria rall iádu'u ru'bë nu ria rai' lidchi mënë. Ria rai' parë rëagná ldu'u rai' la Santa Cena. Grë rai' tubsë rau rai'. Rquitë ldu'u rai' nu guc ldu'u sa' rai'. ⁴⁷ Rna'bë rai' lu Dios nu ru'ldë rua' rai'. Guní'i' rai':

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios.

Los de más mënë guë'dchi bë'në rall rëspëti shmënë Jesús. Dzë con dzë guna'bë Dios mënë parë gac salvar mënë të guëdëá rall con shmënë më.

3

Bëac tubi cujë

¹ Tubi dzë Pedro nu Juan zia'a rai' iádu'u ru'bë rquë tsunë guadze'. Iurní na iurë rna'bë mënë lu Dios. ² Ndë zubë tubi nguiu rua' iádu'u; nall cujë dizdë nagúlëll.

Ráquëdi'i rzëll; por ni glli glli rianú ra mënë cujë rua' iádu'u. Rzu'bë rall cujë ni rua' puertë nalë Hermosa parë rná'bëll gu'në lu ra mënë nazia'a iádu'u. ³ Iurë guná cujë lu Pedro nu Juan, zia'a rai' parë tsuté rai' la'ni iádu'u; guna'bë guní'i' cujë lu rai' parë guëdë'ë rai' tubi gu'në. ⁴ Iurní Pedro nu Juan gubi'a rai' lu cujë; repi Pedro lu cujë:

—Guná lu na'a.

⁵ Lë'ë cujë gubi'a lu rai'. Llua'a cujë pë nadë'ë rai' niaca'a cujë. ⁶ Perë Pedro guchi lull:

—Adë napa dumí nu adë napa orë parë guënehia cá'al, perë lo quë nanapa guna con lë'ël. Ziquë muzë nanahia shtë'në Jesu-cristo më Nazaret, rnia'a lul iurne'. Por lë shtë më guasuldí nga'li nu guzë.

⁷ Pedro guna'zi guia'a cujë ladë ldi parë guasuldí cujë. Lueguë lueguë guasuldill. Bëac guëa'll. ⁸ Iurní lë'ë cujë bëchësëll; guzublú rzëll. Guatënú cujë Pedro nu Juan la'ni iádu'u. Rzëll nu rchësëll. Guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios.

⁹ Grë ra mënë nazuga'a la'ni iádu'u, guná rall lë'ë cujë rzë nu bini rall nacagni'i' cujë lu Dios. ¹⁰ Nalë bëdzëguëë' ldu'u rall nu rdzëbë rall iurë guná rall lu cujë. Hia nanë rall nguiu ni na lo mizmë nguiu narzubë rua' iádu'u nalë Hermosa. Glli gllité' guná'bëll gu'në.

Libanë shtë Pedro lugar catë lë Portali shtë Salomón

¹¹ Cujë nabëac hiadë bësá'nëdi'ill Pedro nu Juan. Zuga'a rai' rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón. Nalë guabi'guë guëllu'në mënë zihani lu Pedro nu Juan. Bëdzëguëë' ldu'u rall. Guná rall lë'ë cujë zuldí. ¹² Iurë guná Pedro ra mënë zihani, guní'i' lu rall:

—Lë'ë të më israelitë, adë rdzëguëë'di'i ldu'u të. ¿Pëzielú rbi'a të lu na'a zni'i? purquë lëdë lë'ëdi'i na'a bënëac na'a nguiu rë' parë rzëll. Adë gúquëdi'in con pudërë shtë na'a; adë gúquëdi'in por devociuni nanapë na'a con Dios sino quë bënëac Jesús nguiu rë'. ¹³ El mizmë Dios shtë'në ra shtadë guëllú hia'a Abraham, Isaac, nu Jacob, nalë bë'në më honrar shini më Jesús. Perë lë'ë të grë të bë'në të intriegu Jesús lu ra gubernë parë gati më. Nu iurë Pilato guc ldú'ull niadë'ëll libertá lë'ë Jesús, lë'ë të adë gunëdi'i të. ¹⁴ Mejurë guna'bë të

libertá shtë tubi nguui nagudini mënë. Adë gunëdi'i të niadë'ë Pilato libertá lë'ë Jesús, el quë naná limpi lu Dios, el quë naná justë delantë lu më. Santo náhi'. ¹⁵ Zni gudini të Jesús el quë narne'e vidë parë lë'ë mieti. Perë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. Na na'a testigu purquë bëabré guná na'a lu më stubi vultë. ¹⁶ Jesús bënëac lë'ë kujë rë' purquë gualdí ldu'u na'a shti'dzë më. Ziquë muzë nanahia shtë Jesús, gunia'a lu kujë: “Guasuldí nu guzë”. Bëáquëll lueguë ziquë rna të lull iurne', nu nanë të lë'ëll bëáquëll.

¹⁷ Lë'ë të Dadë, nanëa tsana gunibë'a jëfë shtë të quini të Jesús, gudini të lë'ë më, perë adë guc bë'adi'i të chu gudini të. Nilë ra jëfë shtë të guc bë'adi'i rall chu na më. ¹⁸ Zni guc cumplir voluntá shtë Dios purquë bëquë'ë ra profetë shti'dzë më antsë quë Cristo gati më lu cruz. ¹⁹ Por ni iurne' gulë gunë nadzë'ë mudë nanabani të. Gulë bédchigrë ldu'u të con Dios parë gunë më perdunë duldë shtë në të. Si talë gunë të zni, Dios guëzunë më la'ni ldu'u të nu gunë ldai' më guëdubi vidë shtë të. ²⁰ Nu guëshe'ldë më Jesucristo stubi vultë guë'dchiliu. Ni na guni'i Dios antsë. ²¹ Perë iurne' Jesucristo cabezë gube'e hashtë iurë lë'ë Dios guëzú shnezë grëtë' ra cusë nabëquë'ë ra profetë santu, ra nabiadí'dzë shti'dzë më guahietë. ²² Zni guni'i Moisés lu ra shtadë guëllú hia'a: “Dios Padre guëshé'ldi' tubi naguëni'i shti'dzë më, tubi nagalë ladi bëchi të ziquë bëshë'ldë më na. Gulë bëquë di-aguë grë lo quë naguëni'i më lu të ²³ purquë grë ra nadë guëzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëdchisú më derechë nanapë rall ziquë mënë israelitë nu gac condenar rall.”

²⁴ 'Zni guni'i ra profetë dizdë Samuel hashtë ra profetë nabidë despuësë. Grë rai' guni'i rai' naquëac iurne'. ²⁵ Lë'ë të bëa'nënú të ra di'dzë naguni'i Dios lu ra profetë. Na ni parë lë'ë të nu parë bien shtë në të. Dios guni'i lu Abraham; bë'në më prometer ra cusë naquëac cumplir iurne'. Guni'i më lu Abraham: “Por ra shínil gunë ldahia grë ra mënë nanarë lu guë'dchiliu”.

²⁶ 'Iurë bëldishtë Dios lë'ë shini më Jesús ladi ra tégulë, bidë më primëre lu të.

Bédchini më lu të parë gunë ldai' më lë'ë të. Gunë më compa'ni lë'ë të parë guës'a'në të duldë shtë të, të gac salvar të.

4

Zu Pedro nu Juan lu gobiernë

¹ Nianá cagni'i Pedro nu Juan lu ra mënë, bédchini ra bëshuzi. Bédchini tubi jëfë narapë iádu'u ru'bë. Nu ra saduceos bédchini. ² Nalë nalaa'dchi rall purquë Pedro nu Juan caglua'a rai' ra mënë nu guni'i rai' guashtë Jesús ladi ra tégulë. Guni'i rai' por pudërë shtë Jesús, tsashtë grë tégulë catë bëga'chi rai'. ³ Guna'zi gobiernë lë'ë Pedro nu Juan nu bëtia'a rall lë'ë rai' lachigui'bë purquë hia guadze' parë gac rëglë shcuendë rai'. ⁴ Perë mënë zihani nabini diza'quë shtë Jesús, gualdí ldu'u rall shti'dzë më, na'a la nguui. Nu ra nagualdí ldu'i shti'dzë më, guc rall ga'i mili, niétiquë nguui bëgabë.

⁵ Iurë brëgue'lë stubi dzë, bédëa ra gobiernë nu ra mëgulë nu ra mësë narlua'a lëy. Grë rall bédëa rall Jerusalén. ⁶ Zuga'a Anás naná jëfë shtë ra bëshuzi. Zuga'a Caifás. Zuga'a Juan, shmënë bëshuzi. Zuga'a Alejandro nu grë shfamili shtë bëshuzi narnibë'a los de más bëshuzi. Zuga'a rall lugar ni. ⁷ Iurní gulú rall Pedro nu Juan lachigui'bë parë bëzú rall lë'ë Pedro nu Juan delantë lu ra mënë. Guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu Juan:

—¿Chu rnibë'a lë'ë të? ¿Chu bë'në punërë lë'ë të; bënëac të kujë rë'?

⁸ Iurní con pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo la'ni ldu'u Pedro, guni'i di'dzë rë':

—Lë'ë të jëfë shtë guë'dchi rë' nu mëgulë shtë naciuni Israel, ⁹ hia quë lë'ë të rna'bë di'dzë të lu na'a lla bédë'në na'a parë bëac kujë rë'; ¹⁰ rquebi na'a lu të parë gac bë'a grë ra mënë israelitë. Lë'ë kujë naguc ll'u'u zuga'a ndë'ë delantë lu grë të. Bëáquëll por pudërë shtë Jesucristo, më Nazaret, lo mizme nagudini të. Bëquë'ë të lë'ë më lu cruz perë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. ¹¹ Na Jesús ziquë tubi guë'ë principal shtë iádu'u. Guni'i të adë guëllu'idi'in perë iurne' Jesús bëac më ziquë tubi guë'ë namás lasac. Lë'ë të adë guc shtú'udi'i të

lë'ë më, ¹² perë ni tubi chu stubi gunë salvar lë'ë hia'a, niétiquë Jesús purquë tubsë nguiu bëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nagunë perdunë duldë shtë hia'a.

¹³ Ra gubernë shtë ra israelitë guná rall adë bëdzëbëdi'i Pedro nu Juan; cagni'i rai' lu ra mënë. Guc bë'a rall Pedro nu Juan adë na rai' më nabësë'dë nu adë nádi'i rai' më ru'bë. Guasë ldu'u rall. Guc bë'a rall Pedro nu Juan guzënú rai' Jesús más antsë.

¹⁴ Nu guná ra gubernë lë'ë nguiu naguc kujë; lë'ëll zuga'anú Pedro nu Juan. Hiadë pë rni'idi'i rall cuntrë lë'ë rai'. ¹⁵ Iurní gunibë'a rall guëru'u Pedro nu Juan ladi rall parë gac guadi'dzë lul sa' rall lla mudë gunë rall. ¹⁶ Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë guëdë'na'a con ra nguiu rë'? purquë grë ra naquërelde Jerusalén, nanë rall milagrë ru'bë nabë'në Pedro nu Juan. Bënëac rall kujë. Nu lë'ë hia'a adë nu mudë guëcá hia'a. ¹⁷ Mejurë parë adë guërë'tsëdi'i di'dzë ladi ra mënë, guëtsëba'a lë'ë rall parë adë guadi'dzëdi'i rall lu ra mënë na rall shmënë Jesús.

¹⁸ Iurní guna'bë rall lë'ë Pedro nu Juan. Gunibë'a rall parë adë guadi'dzëdi'i rai', nilë guëluá'adi'i rai' diza'quë shtë Jesús, nu nilë adë guëní'idi'i rai' lë Jesús. ¹⁹ Iurní repi Pedro nu Juan lu ra gubernë:

—Gulë bë'në shgabë të chu shtënë di'dzë guëzu'bë diaguë na'a. ¿Pë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë të, u guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios? ²⁰ Lë'ë na'a adë nu mudë guëca'chi ldu'u na'a ra cusë naguná na'a nu ra cusë naná bini na'a. Napë quë guëdia'a di'dzë na'a lu ra mënë.

²¹ Iurní ra gubernë bëtsëbë rall lë'ë Pedro nu Juan perë lo mizmë tiempë bëlda'a rall lë'ë rai' purquë adë bëdzëlédi'i rall lla mudë nihunë rall cashtigu lë'ë rai'. Bëlda'a rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall los de más mënë; grë mënë guni'i bëac kujë con pudërë shtë Jesús. Llëru'bë na pudërë shtë më, guni'i rall. ²² Cujë nabëac por pudërë shtë Jesús, nápëll más de cuarenta izë.

Ra shmënë Jesús guna'bë rall gunë Dios compañì lë'ë rall

²³ Iurní bëru'u Pedro nu Juan; bëagzë rai' catë rë los de más sa' rai'. Biadi'dzë rai' grë lo quë naguni'i principal bëshuzi con ra më gushë lu rai'. ²⁴ Iurë gualú biadi'dzë

rai' lla guc con lë'ë rai', grë ra narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guna'bë rai' lu Dios. Juntë guni'i rai':

—Dios Padre, lë'ëll nal Shtadë na'a. Lë'ëll nápëll llëru'bë pudërë. Bëntsá'ul gube'e; bëcueshtël guë'dchiliu. Bëcueshtël nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu guë'dchiliu. ²⁵ Lë'ëll bëshë'ldël Espiritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë David, muzë shtënël. Bëluá'al lë'ë David lla guëquë'ëi' ra di'dzë shtënël narni'i zdë'ë:

¿Pëzielú bëdzatsu ra mënë?

¿Pëzielú ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall llgabë nanadë rllu'idi'i?

²⁶ Ra rëy shtë guë'dchiliu nu ra gubernë shtë ra guë'dchi, tubsë bëdzatsu rall cuntrë Dadë.

Bënë rall cuntrë Cristo, el quë nagudíllil parë guëribë'ai'.

²⁷ Verdá nahin Herodes nu Poncio Pilato bëdëá rall ndë'ë cuntrë Jesús, shínil. Limpi náhi'; santu náhi'. Nu ra më rumanë con ra më israelitë, bë'në rall cuntrë shínil nabëshë'ldël parë guëribë'ai' lë'ë na'a. ²⁸ Con ni guc cumplir ra cusë naguní'íl antsë. Bënë rall ni purquë hia zni ze'dë gac. ²⁹ Dadë, iurnë' guná pë runë rall cuntrë lë'ë na'a. Bënë compañì lë'ë na'a parë adë guëdzëbëdi'i na'a. Guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtënël lu ra mënë. ³⁰ Bëlu'a'a pudërë shtënël. Bënë compañì lë'ë na'a parë gunëac na'a narac lluu'u. Guëdë'në na'a ra milagrë narac shtú'ul. Gac rahin por pudërë shtënë Jesús, shínil, më naná limpi la'ni ldú'i'.

³¹ Iurë gualú biadi'dzënú rai' Dios, lugar catë rë rai' bëllú. Nacubi bëdchini Espiritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rai'. Nu adë bëdzëbëdi'i rai'; guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra mënë.

Grë cusë na shtë rai'

³² Ra nagualdí ldu'i' diza'quë shtë Jesús, guc rall zihani. Tubsë llgabë napë rall. Tubsë na ldu'u rall. Ni tubi adë chu rni'i: "Ndë'ë shtëna" purquë gudi'dzë rall grë nanapë rall cua'a nadë pë nápëdi'i según nicidá shtënë cadë lë'ë rall. ³³ Ra poshtë guagla'guë guni'i rai' lu mënë con llëru'bë pudërë de quë Dadë Jesús gubani purquë bëldishtë Dios lë'i' ladi ra tégulë. Nalë bë'në ldai' Dios guëc rai', nu ra mënë bë'në rëspëti

lë'ë rai'. ³⁴ Ladi ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë, ni tubi rall adë pë bëquí'nidi'i purquë ra mënë nanapë ra guiu'u lachi nu ra nanapë lídchi', bëtuu' rai' guiu'u parë be'dë guënú rall dumí. ³⁵ Dumí ni bë'në rai' intriegu lu poshtë. Hia ra poshtë gudi'dzë rai' dumí parë narqui'ni según nicidá nanapë mënë. ³⁶ Tiempë ni gu' tubi nguiu lëll José. Gúlëll tubi dani nalë Chipre nazubë la'ni nisëdu'u. Nall levita. Ra poshtë gululë lë'ëll Bernabé narni'i, el quë narunë consolar. ³⁷ Bernabé bëtuu' tubi ldë guiu'u nanápëll. Dumí nabëtuu'll guiu'u guagsá'nëll lu ra poshtë.

5

Bishi nabë'në Ananías nu Safira

¹ Dzë ni gu' tubi nguiu lëll Ananías. Tsé'lëll lë Safira. Bëtuu' rall tubi ldë guiu'u. ² Nguiu ni bëa'nënú tubi partë dumí nabëtuu'll guiu'u. Stubi partë ni guagsá'nëll lu ra poshtë. Répill:

—Zeldë guënúa dumí nabëtúa shguiu'ua.

Perë tsé'lëll bien nanëll de quë bëa'nënú rall tubi partë dumí. ³ Iurní Pedro guchi lu Ananías:

—Ananías, ¿pëzielú bësa'nëll guatë mëdzabë la'ni ldú'ul parë bëntsá'ul bishi lu Espíritu Santo? Bëa'në guënu' tubi partë dumí nagudilli mënë. ⁴ ¿Pëllë lëdë shtëdi'il guiu'u ni? Iurë bëtuu'l, shtënëll grë dumí. ¿Pëzielú bë'nëll ni? purquë lu Dios bëntsá'ul bishi, lëdë niétiquëdi'i lu na'a.

⁵ Iurë Ananías bini ra di'dzë naguni'i Pedro, guláguëll nu gútil. Grë ra nabini naguc Ananías, nalë bëdzëbë rall. ⁶ Iurní bëdchini bëldá nguiu catë gulaguë Ananías. Bëtu'bi rall cuerpë tubi lari naquichi. Lueguë bia'a rall tégulë parë guaca'chi rall tégulë.

⁷ Hia guc tsunë iurë guti Ananías; iurní bëdchini tsé'lëll Safira perë gá'adi'i guc bë'all pë guc con Ananías. ⁸ Pedro guna'bë di'dzë lu Safira:

—Bëquebi lua. ¿Pë verdá nahin bëtuu' të guiu'u prëci shtë grë dumí nabe'dë guës'a'në Ananías lu na'a?

Safira guchi lu Pedro:

—Aha'. Dani bëtuu' na'a guiu'u.

⁹ Iurní Pedro guni'i lull:

—¿Pëzielú gu' të de acuerdë? Bënts'a'u të bishi parë bësiguë të Espíritu Santo

nia'a guldí më runë më cashtigu. Perë fuërë ze'dë ra nguiu nabia'a tsé'lëll parë guaca'chi rall tsé'lëll. Iurnë' gua'a rall lë'ël parë tsaca'chi rall lë'ël.

¹⁰ Lueguë iurní gulaguë Safira lu Pedro. Gútil. Iurní guatë ra nguiu catë zu Pedro; guná rall lu na'a; hia guti na'a. Gulú rall na'a la'ni hiu'u parë guaca'chi rall lë'ë na'a cu' tse'lë na'a. ¹¹ Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús nu grë ra nabini ra cusë rë' naguc con Ananías nu Safira, nalë bëdzëbë rall.

Zihani milagrë bë'në ra poshtë

¹² Zihani milagrë nu cusë ru'bë bë'në ra poshtë lu ra mënë. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë, rdëá rall rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón. ¹³ Perë zihani mënë adë bëdë'ëdi'i valurë të guëdëá rall ladi shmënë Jesús, perë adë pë rní'idi'i rall cuntrë ra mënë ni purquë casi grë mënë shtë ciudá Jerusalén, bë'në rall rëspëti shmënë Jesús. ¹⁴ Dzë con dzë más bëac zihani ra nguiu nu zihani ra na'a nagualdí ldu'u shti'dzë më. ¹⁵ Iurní guzublú rall gulú rall narac ll'u'u nezë. Gudishi rall narac ll'u'u lu daa' u lu tubi pedasë lari na'ldë parë iurë tëdë Pedro, guëquë shcaa'l shtë Pedro guëc ra narac ll'u'u. ¹⁶ Tambiën bëdchini zihani mënë shtë guë'dchi guëlla' nu mënë shtë Jerusalén; bëdchininú rall narac ll'u'u. Bëdchininú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i. Bëac grë rall.

Bëzac zi mënë Pedro nu Juan

¹⁷ Dzë ni jëfë shtë ra bëshuzi con shmënë ra partidë saduceo, gupë rall llëru'bë mbidi tantë zihani mënë zianaldë tëchi poshtë. ¹⁸ Guna'zi rall ra poshtë. Bëtia'a rall poshtë lachigui'bë ¹⁹ perë tubi ianglë shtë Dios la'ni gue'lë, guagshá'li' ra puertë shtë lachigui'bë parë bëru'u ra poshtë nu guchi ianglë lu rai'!

²⁰ —Gulë bëagzé nu gulë biadi'dzë lu ra mënë la'ni iádu'u ru'bë, lla gunë rall parë gac salvar rall.

²¹ Iurë bini rai' naguni'i ianglë, brëgue'lë tumpranë gua rai' iádu'u ru'bë parë zia'glá'guë caglua'a rai' mënë.

Iurní jëfë shtë ra bëshuzi nu ra nazuga'anú rall, bëtéá rall sa' rall miembrë shtë Junta Suprema. Ndë'ë na ra gubernë

narunë juzguë, quiere decir, grë ra më gushë shtë naciuni Israel. Iurní gunibë'a rall guëru'u ra poshtë lachigui'bë. ²² Perë iurë bédchini ra suldadë rua' lachigui'bë, adë chu nádi'i la'ni. Guanú rall rsunë lu ra gubernë. ²³ Repi rall lu ra nazuga'a lu juntë:

—Biagná na'a rua' lachigui'bë. Niétiquë na; dchi'chi në'au rua' lachigui'bë. Guná na'a lu ra suldadë naquëhapë rua' lachigui'bë, perë iurë bësha'lë na'a lachigui'bë, ni tubi adë chu nádi'i la'ni.

²⁴ Jëfë narapë iádu'u con ra bëshuzi principal con lë'ë bëshuzi más më ru'bë, bini rall naguchi ra suldadë lu rall; bédzëguë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë fin gapë ndë'ë iurne'?

²⁵ Lueguë iurní bédchini tubi nguiu lu ra jëfë nu gúchill:

—Ra nguiu nabëtia'a të lachigui'bë, lë'ë rall zuga'a la'ni iádu'u ru'bë. Caglua'a rall lë'ë ra mënë.

²⁶ Iurní lë'ë jëfë narapë iádu'u con sëbëldá suldadë, guaglli'i rall ra poshtë perë sin quë adë pë bë'nënú rall lë'ë rai' purquë bédzëbë rall niagáu guë'ë ra mënë lë'ë rall.

²⁷ Iurë be'dë guënú rall ra poshtë, bëzú rall lë'ë rai' lu Junta Suprema. Guni'i jëfë shtë ra bëshuzi:

²⁸ —Hia bédë'në na'a providë lë'ë të de quë adë guadí'dzëdi'i të lë Jesús parë guëlua'a të ra mënë. Nu guná, ¿pë quëhunë të iurne'? Casi grë mënë Jerusalén hia bini rall nacaglua'a të. ¿Pë adë runë të shgabë të? Cagdchi'bë të guëc na'a por nguiu naguti lu cruz.

²⁹ Iurní Pedro nu ra poshtë guni'i rai':

—Pimërë napë quë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios, lëdë guëlúdi'i shti'dzë ra nguiu guëzu'bë diaguë na'a. ³⁰ Perë Dios shtë shtadë guélú hia'a, bëldishtë më lë'ë Jesús ladi ra tégulë, el mizmë Jesús nagudini të, el quë nabëquë'ë të lu cruz. ³¹ Dios bëldishtë lë'i' parë gube'e. Bëcuelzë më lë'ë Jesús ladë ldi shtë më. Dios guni'i Jesucristo na el quë naguënbë'a lë'ë hia'a; náhi' el quë nagunë salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtënë më. Bë'në Dios punërë nguiu ni të parë gunë nadzë'ë të mudë nanabani të, nu parë gunë më perdunë lë'ë të. ³² De grë cusë rë' na na'a testigu con Espíritu Santo

purquë cabezënúhi' lë'ë na'a. Verdá nahin guashtë Jesús ladi ra tégulë, nu Dios bédë'ë Espíritu Santo parë grë ra nagualdí ldu'i shti'dzë më.

³³ Iurë bini ra nazuga'a lu juntë lo quë naguni'i ra poshtë, nalë bëldë rall nu guc ldu'u rall niaguini rall lë'ë ra poshtë.

³⁴ Perë ladi ra nazubë lu juntë, bëru'u tubi nguiu lë Gamaliel. Nall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés nu nall fariseo. Nalë runë ra mënë rëspëti lë'ëll. Guasuldill nu gunibë'all parë bëru'u ra poshtë stubi ladë.

³⁵ Lueguë guni'ill lu ra sa'll:

—Rnia'a lu të ziquë më ládza'a, gulë gapë cuidadë lo quë nagunënú të ra nguiu rë'.

³⁶ Bësëagná ldu'u të hia zia'a tiempë ne'; dzë ni gu' tubi nguiu nabëru'lë Teudas. Guni'ill lu ra mënë lë'ëll nall tubi nguiu ru'bë. Bësiguëll mënë. Ziquë tapë gahiu'a nguiu guanaldë rall lë'ë Teudas, perë despuësë gudini ra mënë lë'ëll. Hia grë ra mënë nacanaldë lë'ëll, bëtë'tsë rall. Zni gualú partidë shtë Teudas. ³⁷ Despuësë de ra dzë ni, gu' stubi nguiu. Bëru'lëll Judas. Nall më Galilea. Dzë ni guasë cënsë shtë ra mënë. Zihani mënë guanaldë lë'ë Judas, perë gudini rall lë'ëll nu grë ra shmënell bësa'në sa' rall. Bëtë'tsë rall. ³⁸ Por ni rnia'a lu të, gulë bësa'në ra nguiu rë'. Zuzia'a rall. Adë rzunáldëdi'i të lë'ë rall purquë si talë cusë rë' nahin cusë shtë nguiu, zialuhin.

³⁹ Perë si talë ndë'ë nahin shchi'ni Dios nu rac shtu'u të guënitilú tëhin, ¿lla guëru'u të? Gulë gupë cuidadë, purquë si talë lë'ë rall quëhunë rall shchi'ni Dios nu lë'ë të rzu të lu rall, quëhunë të cuntrë Dios iurní.

⁴⁰ Iurë gualú biadi'dzë Gamaliel lu ra nazú lu juntë, bëa'në rall cunformë. Iurní guna'bë rall lë'ë poshtë. Gunibë'a rall guëdia'a rai' hiaguë, nu guni'i rall fuertë lu rai' de quë adë guadí'dzëdi'i rai' shti'dzë Jesús. Bédë'ë rall libértá lë'ë rai'. ⁴¹ Bëru'u ra poshtë lu juntë. Nalë bëquitë ldu'u rai' purquë ra nazubë lu juntë, guni'i guidzë rall lë'ë Pedro nu Juan purquë na rai' shmënë Jesús. Guëc bë'a rai' grë lo quë naguc, bë'në më ordenar nu bëquitë ldu'u rai'. ⁴² Perë adë bësa'nëdi'i rai' guagla'guë biadi'dzë rai' lu ra mënë de quë Jesús na Cristo el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Glli gllitë' guazë guaglua'a

rai' ra mënë la'ni iádu'u ru'bë nu lidchi ra mënë.

6

Gulë shmënë Jesús gadchi nguii parë gunë rall compaña ra poshtë

¹ Tiempë dzë ni zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë. Cadë dzë gudi'dzë rall cumidë gau ra nanadë nápëdi'i, perë ra më israelitë naruadi'dzë dizë griego guzublú guni'i rall cuntrë ra më israelitë naruadi'dzë dizë hebreo. Guni'i rall lu ra poshtë, ra viudë naruadi'dzë griego adë cuá'adi'i rall igual ziquë cua'a ra viudë naruadi'dzë hebreo. ² Iurní guëzá chi'bë chupë poshtë bëtëá rai' grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guchi rai' lu rall:

—Adë napë na'a tiempë parë qui'dzë na'a cumidë parë ra narqui'ni cumidë. Más nasac guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zni rac shtu'u më. ³ Por ni rnia'a lu të, Dadë, gulë gudili gadchi nguii entrë lë'ë të. Gulë gudili ra nguii naná humildë, ra nanapë llgabë za'quë nu ra nguii nacabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u rall; qui'dzë rall nagáu ra mënë. ⁴ Lë'ë na'a guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të nu tsagla'guë guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús.

⁵ Grë rall gurë rall de acuerdë. Iurní gudili rall gadchi nguii parë gunë rall dchi'ni. Primëre Esteban, nall tubi nguii con guëdubinú ldú'ull rialdí ldú'ull Dios. Cabezë Espíritu Santo la'ni ldú'ull. Guagla'guë lë rall: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas nu Nicolás. Nicolás na më guë'dchi Antioquía. Adë nall më israelitë perë más antsë gualdí ldu'i creenci shtë ra më israelitë. ⁶ Lueguë be'dë guënú rall ra nguii rë' lu ra poshtë. Guna'bë rai' lu Dios por lë'ë rall nu bédchi'bë ra poshtë guiá'ai' guëc rall parë bënë rall recibir dchi'ni ni.

⁷ Guëdubi guë'dchi shtë Jerusalén bërë'tsë diza'quë shtë Jesús. Nalë guadalë ra narialdí ldu'i diza'quë. Zihani ra bëshuzi israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë.

Guna'zi rall Esteban

⁸ Esteban nall tubi nguii nanapë pudërë nu favurë shtë Dios. Dios runë compaña lë'll parë rúnëll milagrë nu cusë ru'bë lu

ra mënë. ⁹ Perë bëldá ra nguii gudildi di'dzë con Esteban. Ra nguii ni ze'dë rall de iádu'u shtë mënë nalë Esclavos Libertados. Ra nguii ni guc rall muzë naguzac zi, perë despuësë gupë rall libertá. Bédchini sëbëldá nguii de los de másru'u lugar cumë ziquë Cirene, Alejandría, Cilicia nu regiuni shtë Asia. Grë ra nguii rë' gudildi di'dzë rall con Esteban, ¹⁰ perë adë bënëdi'i shti'dzë rall gan lu Esteban purquë Esteban ruadi'dzi' con llëru'bë pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo parë lë'i'. ¹¹ Iurë guná rall adë bënëdi'i rall gan parë niuadi'dzënú rall Esteban, gudilli rall bëldá nguii mal parë guëni'i rall bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall de quë bini rall cagni'i Esteban ra di'dzë cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë Dios. ¹² Mudë ni bëtatsu rall ra mënë con ra më gushë nu mësë narlua'a lëy. Guna'zi rall Esteban nu bia'a rall lë'i' lu Junta Suprema. ¹³ Gudili rall stubi shcua'a nguii mal naguëni'i bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall:

—Nguii rë' siempërë rní'll cuntrë iádu'u santu shtëna'a nu cuntrë lëy nabëquë'ë Moisés. ¹⁴ Nu bini na'a rni'i nguii rë', quë Jesús më Nazaret, guëcuell iádu'u ru'bë; gúnëll cambi custumbrë nabësëa'në Moisés parë lë'ë hia'a.

¹⁵ Iurní ra gobiernë shtë Junta Suprema nu grë ra nazuga'a lu juntë, guná rall lu Esteban. Guc cambi lúhi'. Guná rall lúhi' cumë ziquë lu tubi ianglë.

7

Biadi'dzë Esteban lla na shcuëndi' lu Junta Suprema

¹ Iurë zuga'a Esteban lu Junta Suprema, jëfë shtë ra bëshuzi guna'bë di'dzë lu Esteban zdë'lë:

—¿Pë gualdí ra nguii narni'i cuntrë lë'ël?

² Con zihani histori biadi'dzë Esteban lu rall:

—Dadë bëchi, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të. Llëru'bë na Dios shtëna'a. Bëlua'alú më lu shtadë guëlü hia'a Abraham tsana guquërdi' regiuni Mesopotamia. Biadi'dzënú më Abraham antsë tsana guquërdi' Harán. ³ Repi Dios lu Abraham: “Bës'a'në ládzël nu grë ra sa'l nu bëagzë zitu tubi lugar naguëluá'ahia

lë'ël". ⁴ Iurní bëru'u Abraham ládzi' nalë Caldea parë guëquërdi' Harán. Despuësë guti shtadë Abraham, iurní Dios bëshe'ldë lë'ë Abraham lugar catë dzu hia'a iurne'. ⁵ Perë Dios adë bédë'ëdi'i ni tubi partë shtë lugar rë' parë nianibë'a Abraham ni siquierë tubi ldë guiu'u mitu'në catë niazubë tubi hiu'u lídchi'. Perë Dios bënë prometer lu Abraham guëdë'ë më lugar ni parë shíni' despuësë tsana gáti', perë dzë ni Abraham gá'adi'i nápi' shíni'. ⁶ Nu guni'i Dios lu Abraham ra shíni' natsadalë, guëquërdë rall ziquë më zitu lugar catë adë na ladzë rall. Por tapë gahiu'a izë gac rall muzë nu guëzac zi rall lu dchi'ni. ⁷ Tambiën guni'i Dios lu Abraham: "Na guna cashtigu ra mënë naguëzac zi ra shínil lu dchi'ni. Despuësë tsana guëru'u rall lugar ni, iurní gunë rall adorar na lugar rë'." Lugar ni dzu hia'a iurne'. ⁸ Dios bënë prometer lu Abraham de quë grë ra shini Abraham, na rall shmënë Dios. Ziquë tubi lëy parë lë'ë rai', gunibë'a më gac circuncidar shini Abraham, quiere decir, bëchuguë Abraham du'pë gui'di shtënë partë delicadë shtë llguë'në. Dzë Isaac napë tubi llmalë gúlëll, gac circuncidárëll. Isaac bënë lo mizmë tsana gúpëll shínil, Jacob. Nu zni bënë Jacob con ra shíni'. Ra shini Jacob bëac rall chi'bë chupë nanaguc chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

⁹ 'Ra shini Jacob naguc ra shtadë guëlu hia'a, gupë rall mbidi José, bëchi rai'. Bëtuu' rai' lë'ë José. Ra naguzi'i José bia'a lë'ë José parë Egipto, perë Dios bënë compa'ni lë'i'; ¹⁰ adë bësá'nëdi'i më lë'i'. Nu bédë'ë më llëru'bë llgabë parë bëá'nëll bien lu rëy Faraón. Nu Faraón bënë nombrar lë'ë José ziquë gubernadurë shtë Egipto. José guná grë ra dchi'ni nagunë ra mënë lidchi Faraón.

¹¹ 'Gudëdë ra izë; bédchini galzí guëc ra mënë shtë Egipto nu Canaán. Nalë bëldia'në rall lu gubini. Ra shfamili Jacob, ra shtadë guëlu hia'a, adë rdzëlëdi'i rai' nagáu rai'. ¹² Perë bini Jacob de quë nanú dau Egipto, iurní bëshé'ldi' ra shíni' parë guaca'a rall nagáu rai'. Nu bëabrí rai' ladzë rai'. Ndë'ë primërë viajë shtë rai'. ¹³ Dzë bërë dau shtë rai', gua rall Egipto stubi vüeltë. José bëquebi lu ra bëchi' chu nall. Nu rëy shtë

Egipto bínill ca nezë ze'dë José. ¹⁴ Iurní José bëshe'ldë ra bëchill parë guaglli'i rall Jacob, shtadë rall con grë shfamili'. Famili rë' na rai' setenta y cinco mënë. ¹⁵ Zni gac con Jacob. Bëagzë rai' Egipto con grë shfamili'. Guquërdë rai' ndë. Despuësë guti Jacob. Nu ndë guti ra shini Jacob, ra shtadë guëlu hia'a. ¹⁶ Iurní bia'a rai' ba'cu shtë ra tégulë parë lugar nalë Siquem. Ndë bëga'chi ra ba'cu ni catë guzi'i Abraham tubi ldë guiu'u lachi más antsë lu shini Hamor naquërdë ra Siquem.

¹⁷ 'Dzë ni hia mërë gac cumplir lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, bënë më jurar lu Abraham de quë guëdalë shíni'. Bëac rai' mënë zihani lugar Egipto. ¹⁸ Tiempë ni cagnibë'a tubi rëy naciuni Egipto perë adë bëagnádi'i ldú'ull pë bënë José guahietë. ¹⁹ Mizmë rëy ni bësiguëll shtadë guëlu hia'a. Gunibë'a rëy lu ra israelitë parë guëru'ldë rall shini rall lu nisë parë gati ra me'dë. ²⁰ Dzë ni gulë Moisés. Gac me'dë chulë nu nacha'ngu me'dë de lantë lu Dios. Bënë shtadë me'dë gan; gupë rai' lë'ë me'dë tsunë mbehu lídchi'. ²¹ Tsana guagsa'në rai' me'dë lu nisë parë nia'a pë niac me'dë, bédchini shtsa'pë rëy shtë Egipto. Biá'all me'dë nu gunall me'dë cumë ziquë shínil. ²² Zdë'ë mudë bësë'dë Moisés grëtë' studi narac bë'a ra më Egipto. Nu gúquëll tubi nguiu de buen llgabë parë ruadí'dzëll nu grë ra cusë nalë ráquëll.

²³ 'Dzë ni napë Moisés cuarenta izë, guagnáhi' ra më ládzi', ra më israelitë naquërdë tubi lugar shtë Egipto. ²⁴ Lugar ni gunáhi' lu mal tratë naquëhunë tubi më Egipto con tubi më israelitë. Moisés guagláhi' më ládzi'. Por mal nabë'nënú më Egipto, gudini Moisés më Egipto. ²⁵ Moisés bë'ni' llgabë ra më ládzi' nadë'ë rall cuendë de quë Dios bëshe'ldë lë'i' parë guëdë'ëi' libertá lë'ë rall, perë ra më israelitë adë guasëdi'i rall. ²⁶ Stubi dzë Moisés bëdia'guëlu chupë më ládzi'; cadildi rall. Guaglá Moisés lë'ë rall nu gúchi' lu ra nacadildi: "Lë'ë të bëchi sa' të. ¿Pëzielú rdildi të?" ²⁷ Iurní nacagdë'ë galné sa'll, bésínill lë'ë Moisés; répill: "¿Chull bëshe'ldë lë'ël? ¿Pë zé'dël ndë'ë ziquë narnibë'a parë ze'dë guë'nëll juzguë lë'ë na'a?" ²⁸ ¿Pëllë rac

shtu'u quínil na ziquë gudínil më Egipto na'guë?" ²⁹ Iurë bini Moisés lo quë naguni'i nguiu ni, bëllu'në Moisés. Bëagzell parë regiuni nalë Madián. Ndë guquërdëll ziquë më zitu. Bëtsë'all nu gúpëll chupë shínill.

³⁰ 'Hia guc cuarenta izë guquërdëll Madián. Dzë ni zull lachi guëlla' dani nalë Sinaí, bëlua'alú tubi ianglë lull. Bëru'ui' lu be'lë catë rëuldë tubi hiaguë. ³¹ Moisés bëdzëguë' ldú'i'; bë'ni' llgabë, pëzielú rëuldë hiaguë rë'. Guabí'guëll parë gunall luhin. Bínill voz shtë Dios naguni'i: ³² "Nahia Dios shtënë ra shtadë guëll. Nahia Dios shtë Abraham. Nahia Dios shtë Isaac. Nahia Dios shtë Jacob." Iurní lë'ë Moisés guzublú bëdzëbëll nu bëchí'chill. Hia adë gunëdi'ill niagbí'all lu hiaguë catë rru'u be'lë. ³³ Nu guchi Dios lull: "Gulú rachi guëa'l purquë lugar catë nanul na lugar santu purquë na zugá'ahia ndë'ë iurne'. ³⁴ Rnahia grë trabaju nardëdë ra shmëna naquërdë Egipto, nu rquë diaga iurë ru'në rall lua. Por ni iurne' guna librar lë'ë rall. Guëshe'lda lë'ël ziquë shmëna hashtë Egipto."

³⁵ 'Antsë ra israelitë adë bë'nëdi'i rall cuendë lë'ë Moisés; repi rall: "¿Chu bëshe'ldë lë'ël ziquë jëfë parë ze'dë guë'nëll juzguë lë'ë na'a?" Perë Dios bëshe'ldë lë'i' Egipto. Nu lë'ë ianglë naguni'i lull catë zubë hiaguë narëuldë, bë'ni' compa'ni lë'ë Moisés. Gúqui' jëfë parë gualdull më israelitë lugar ni. ³⁶ Gua Moisés Egipto parë gualdúhi' ra shtadë guëllú hia'a. Por pudërë shtë Dios bë'ni' milagrë nu cusë ru'bë Egipto. Bë'ni' milagrë rua' Nisëdu'u Lni. Por cuarenta izë bë'ni' milagrë la'ni ra dani catë zia'a zu rai'. ³⁷ Lo mizmë Moisés rë' guni'i lu ra më israelitë: "Dios guëshe'ldë tubi naguadi'dzë shti'dza delantë lu të. Galë më ladi bëchi sa' të cumë ziquë bëshe'ldë më na. Gulë tsaldí ldu'u të grë lo quë naguëni'i më lu të." ³⁸ Lë'ë Moisés ni guzënú lë'ë ra mënë la'ni ra dani Sinaí catë guni'i ianglë lúhi' antsë. Moisés guquërdënú ra shtadë guëllú hia'a. Bë'ni' recibir ra diza'quë shtë Dios të guëne'e Moisés di'dzë ni parë lë'ë hia'a. Di'dzë ni napë pudërë parë siemprë; nunquë adë tsalúdi'in.

³⁹ 'Shtadë guëllú hia'a bëzu'bë diáguëdi'i rai' shti'dzë Moisés. Adë gunëdi'i rall nanibë'a Moisés lë'ë rall. Mejurë guc ldu'u rall nëabrí rall parë Egipto. ⁴⁰ Tubi dzë adë zuga'anú Moisés lë'ë rall, repi rall lu Aarón: "Adë guëne'e na'a rsunë pë cazac Moisés. Adë nídi'ill ndë'ë, nu gulull lë'ë hia'a Egipto; por ni rac shtu'u na'a iurne', guntsá'ul tubi dios naquiblú lu hia'a delantë." ⁴¹ Lueguë bëntsa'u rall tubi ngunë mitu'në de orë. Gudini rall bëldá ma parë bëdë'ë rall tubi ofrendë lu dzanë narunë rall adorar. Nalë bëquitë ldu'u rall por lo quë nabëntsa'u rall con guia'a rall. ⁴² Iurní Dios bë'në intriegu lë'ë rall parë quëhunë rall adorar ra cusë lu guë'dchiliu, ziquë ra mbelëgui'i nu ngubidzë. Zni naescritë la'ni libré nabëquë'ë ra profetë. Rni'i libré ni: Lë'ë të më israelitë, guzë të lu dani durantë cuarenta izë.

Gudini të ra ma parë bë'në të ofrecer lu dios shtë të, perë ni tubi ma adë bë'në të ofrecer lua con guëdubinú ldu'u të.

⁴³ Be'rquë nua'a të nichí shtë Moloc, dios shtë të.

Nua'a të tubi mbelëgui'i shtë dios Renfán. Ra ídolo rë' bëntsa'u të parë runë të adorar. Por ni guëgúa të de ladzë të parë guëshe'lda lë'ë të más zitu stubi ladë Babilonia parë tsa të cashtigu.

⁴⁴ 'Ra shtadë guëllú hia'a tsana guzë rall dani, nua'a rall tubi hiu'u lari nu tubi nichí catë nutsa'u ra lëy nabëquë'ë Moisés. Hiu'u lari gucsá'uhin ziquë guni'i Dios lu Moisés nu ziquë bëlua'a më lúhi'. ⁴⁵ Ra shtadë guëllú hia'a gupë rall hiu'u lari ni por llëduni tiempë ziquë tubi cusë nabësëa'në Dios parë lë'ë rall. Nu ra mënë nabitë con Josué, nua'a rall hiu'u lari rë' tsana bëdchisú rall ra guiu'u shtënë stubi ra naciuni. Dios bë'në compa'ni lë'ë rall parë guëru'u ra mënë lugar ni parë guëu' ra shtadë guëllú hia'a. Nga'li guquërdë rall hashtë tiempë nagunibë'a rëy David. ⁴⁶ Dios guc shtu'u lë'ë David. Guna'bë David lu Dios ni-untsá'ui' tubi iádu'u catë niaquërdë Dios verdadërë, mizmë Dios nabë'në Jacob adorar. ⁴⁷ Perë David adë bë'nëdi'i' gan naza'a tubi iádu'u lidchi Dios, perë shínill Salomón, sí, bë'nëll gan; bëzá'ai' iádu'u lidchi

Dios. ⁴⁸ Perë Dios nacabezë gube'e cumë llëru'bë na më, adë quëréldëdi'i më la'ni iádu'u narza'a ra nguiu. Ziquë guni'i profetë shti'dzë Dios narni'i:

⁴⁹ Gube'e cabeza, nu rnibë'ahia guëdubi guë'dchiliu.

Guë'dchiliu na ziquë tubi bangu catë rzu guëahia.

¿Pëllë clasë iádu'u guntsa'u të parë guëbeza la'ni?

Adë rquí'nidia'a lugar catë guëzi'i ldua'a.

⁵⁰ Na bëntsa'ua grë cusë rë' lu guë'dchiliu.

⁵¹ 'Lë'ë të de por si naguëdchi ldu'u të nu adë rínidi'i të shti'dzë Dios. Na të cumë ziquë ra mënë nadë guënëdi'i Dios. Siemprë quëhunë të cuntrë Espíritu Santo. Na të ziquë guc ra shtadë guëlú hia'a. ⁵² Ra shtadë guëlú hia'a, bédë'ë rall hiaguë grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Ni túbi' adë chu bídëdi'i sin quë adë niadë'ë hiaguë guëc rai'. Ra shtadë guëlú hia'a, gudini rall profetë nabiadi'dzë de quë guëdchini stubi nguiu naná tubldí shcuëndi' lu Dios. Iurná bidë më perë lë'ë të bënë'ë të intriegu lë'ë më lu guia'a më rumanë nu gudini të lë'ë më. ⁵³ Lë'ë të bënë'ë të recibir lëy shtë Dios nabidënú ra ianglë, perë adë bëzu'bë diáguëdi'i të di'dzë ni.

Gudini rall Esteban

⁵⁴ Iurë gualú bini rall grë ra cusë naguni'i Esteban, nalë bédë rall hashtë rchushí lai' rall; rna rall lu Esteban. ⁵⁵ Perë cabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u Esteban. Bëldísi' lúhi' lu gube'e; gunáhi' lu gluri shtë Dios catë cabezë më. Nu gunáhi' lu Jesús nacabezë ladë ldi shtë Dios. ⁵⁶ Guni'i Esteban:

—Gulë guná, rnahia gube'e lla'lë. Rnahia lu Jesús, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Cabezë më ladë ldi shtë Dios.

⁵⁷ Perë grë rall bësë'au rall diaguë rall. Gurushtiá rall nu ze'dë guëllu'në rall parë quini rall Esteban. ⁵⁸ Gulú rall Esteban fuërë rua' guë'dchi. Ndë bédë'ë guë'ë rall Esteban parë gáti'. Ra nabini shti'dzë Esteban, gulú rall shabë rall nu guatishi rall shabë rall lu tubi nguiu nalë Saulo. ⁵⁹ Iurë bédë'ë guë'ë rall Esteban, quëadi'dzënúhi' Jesús. Guná'bëi' lë'ë më; guní'i':

—Dadë Jesús, bënë'ë recibir espíritu shtëna.

⁶⁰ Despuësë iurní bëzullibi Esteban nu fuertë guní'i' lu Dios nacabezë gube'e:

—Adë rtiá'adi'il culpë duldë shtë rall.

Iurë gualú guni'i Esteban di'dzë ni, gúti'.

8

Rzunaldë Saulo ra shmënë Jesús

¹ Saulo gu' de acuerdë tsana gudini rall Esteban. Mizmë dzë ni guzublú guzunaldë mënë grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Grë ra shmënë Jesús bërë'tsë rall; gua naguna'zi nezë regiuni shtë Judea nu guna'zi rai' nezë Samaria, perë ra poshtë bëa'në rai' Jerusalén. ² Bëldá nguiu za'quë bëca'chi rall lë'ë Esteban nu nalë bi'ni rall por lë'i'. ³ Perë Saulo adë bëgá'adi'i ldu'ull ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Riutëll hiu'u por hiu'u parë rgull ra mënë, na'a la nguiu. Rshaguiull ra prubi parë riagsëa'nëll mënë lachigui'bë.

Caglua'a rai' diza'quë reguni Samaria

⁴ Ra nabëru'u Jerusalén cualquier nezë zia'a rall, rni'i rall diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. ⁵ Felipe gua tubi guë'dchi shtë Samaria. Ndë guzublú guní'ill lu ra mënë chu na Jesucristo. ⁶ Bédëá mënë zihani parë rquë diaguë rall bien grë ra di'dzë naguni'i Felipe. Nu rna rall lu milagrë nabë'në Felipe. ⁷ Zihani mënë narac ll'u, bëac rall. Gulú Felipe mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Nalë gurushtiá ra mëdzabë iurë bëru'u rall. Zihani kujë nu mënë narac galguidzë llunguë, bëac rall. ⁸ Nalë bëquitë ldu'u ra mënë grë nabë'në Felipe ciudá ni.

⁹ Ndë guquërdë tubi nguiu nalë Simón. Rac rquë'ë bëlliull. Zdë'ë mudë bësiguëll ra mënë shtë Samaria. Bëdzëguë' ldu'u rall iurë rna rall narunë Simón. Rní'ill de quë lë'ëll nall tubi më nallasac. ¹⁰ Grë ra mënë dizdë ra më ru'bë hashtë más nabi'chi, bëquë diaguë rall pë rni'i Simón. Guni'i rall lë'ëll nall më ru'bë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ¹¹ Gualdí ldu'u rall lë'ë Simón por magi nabë'nëll. Llëduni tiempë bësiguëll ra mënë ¹² perë zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë naguni'i Felipe. Ruadi'dzë Felipe mudë tsuté mënë nezë lu gube'e parë tsa rall catë rnibë'a Dios. Por Jesús gac salvar mieti, guni'i

Felipe nu bëchu'bë nísi' na'a la nguui, ra nagualdí ldu'i diza'quë. ¹³ Mizmë Simón bëriubë nísëll purquë gualdí ldú'ull diza'quë nu guanáldëll lë'ë Felipe. Nalë bëdzëguë' ldú'ull; gunall milagrë nu sëni ru'bë nabë'në Felipe.

¹⁴ Bini ra poshtë nabëa'në Jerusalén, ra mënë Samaria gualdí ldu'u rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rai' Pedro nu Juan parë zia'a rai' Samaria. ¹⁵ Bëdchini Pedro nu Juan guë'dchi ni; guna'bë rai' lu Dios parë guëdë'ë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' grë ra më Samaria nagualdí ldu'i diza'quë. ¹⁶ Ra nagualdí ldu'i diza'quë todavía adë bë'nëdi'i rall recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rall. Más antsë tsana bëriubë nisë rall, ra nabëchu'bë nisë lë'ë rall, guna'bë rall niétiquë lë shtë Dadë Jesús. ¹⁷ Iurní Pedro nu Juan bëdchi'bë guia'a rai' guëc ra mënë ni. Lueguë bëdchini Espíritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë rall.

¹⁸ Iurë guná Simón bëdchi'bë poshtë guia'a rai' guëc ra mënë nu gunall bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall, Simón bë'nëll ofrecërë dumí. ¹⁹ Répill lu ra poshtë:

—Gulë bëtuu' du'pë pudërë nanapë të parë guna ziquë runë të, të iurë guëdchi'ba guiahia guëc ra mënë, gunë rall recibir Espíritu Santo.

²⁰ Repi Pedro lull:

—Dios guënitilú lë'ël con grë shtumil. ¿Pëllë llua'al sí'il con dumí lo quë narzëlaa'chi Dios ca'a mënë? ²¹ Adë nápël derechë con lë'ë na'a purquë bë'nëll duldë la'ni ldú'ul. Zuldídi'i shcuëndël delantë lu më. ²² Bësa'në llgabë mal shtënell; bëagrí ldú'ul con Dios; guna'bë lu më të gunë më perdunë lë'ël. ²³ Gadzë duldë la'ni ldú'ul; nal ziquë nanú bajo ordë shtë Satanás.

²⁴ Iurní guchi Simón lu poshtë:

—Gulë guna'bë lu Dios por na të parë adë guëzac zídí'i më na ziquë guni'i të.

²⁵ Ra poshtë guni'i rai' lu mënë Samaria ra cusë naguná rall nu biadi'dzë rai' diza'quë lu ra mënë. Iurní bëru'u rai' parë gua rai' los de más guë'dchi shtë Samaria. Guagni'i rai' diza'quë; despuësë bëagrí rai' parë Jerusalén.

Biadi'dzënú Felipe tubi më Etiopía

²⁶ Dzë ni repi tubi ianglë lu Felipe:

—Bë'në preparar të tsal tubi nezë narëa'në ladë sur, nezë nazia'a de Jerusalén parë guë'dchi nalë Gaza. Nezë rë' rdëdë catë nídi'i mënë.

²⁷ Lueguë bëru'u Felipe. Ziá'ai'; perë nezë nazia'ai', bëdia'guë'lúhi' tubi nguui më Etiopía. Nádi'ill nguui completë nu nall tesorerë shtë Candace, tubi na'a narnibë'a naciuni Etiopía. Lë'ë tesorerë gualdí Jerusalén parë guaguë'nëll adorar Dios. ²⁸ Zëagzëll parë ládzëll. Zúbëll lu guërrëdë shtëll. Quëú'ldëll la'ni tubi librë nabëquë'ë Isaías. ²⁹ Iurní repi Espíritu Santo lu Felipe:

—Guabi'guë cula'ni guërrëdë shtënell më Etiopía.

³⁰ Iurë guabi'guë Felipe cula'ni guërrëdë, bíni' quëu'ldë nguui ni la'ni librë shtë Isaías. Felipe guna'bë di'dzë lull:

—¿Gu riasël lo quë nacagni'i la'ni librë?

³¹ Nguui ni repi lu Felipe:

—Adë riasédia'a purquë adë nápëdia'a chu guëni'i pë runë cuntienë ni.

Iurní répill lu Felipe të tsepi Felipe nu subë Felipe la'ni shguërrëdëll. ³² La'ni librë catë quëu'ldë më Etiopía lë'ë partë ni cagni'i:

Bia'a rall nguui parë gáti' ziquë lli'li, nu ziquë rëa'në lli'li ziquë gu'pë delantë lu ra narna'zi, zni bëa'në nguui rë'.

Adë bëllá'lëdi'i rua'll parë niaru'u tubi di'dzë.

³³ Dzë ni guna'zi ra mënë lë'ëll, bë'në rall condenar lë'ë nguui ni sin ni tubi causë.

Adë pë jushtisi bë'në rall. Nalë fier bë'në rall tratë nguui ni.

Bëdchisú rall vidë shtënell.

³⁴ Iurní më Etiopía guna'bë di'dzë lu Felipe:

—Bë'në favurë guni'i lua, ¿chu guzac zdë'ë? ¿Pë lu mizmë lë'ëll rní'ill u nu chu stubi guzac zdë'ë?

³⁵ Iurní Felipe guzublú guni'i pë runë cuntienë partë catë bíldi më Etiopía la'ni librë. Guni'i Felipe ra diza'quë shtë Jesús nu lla gac salvárell. ³⁶ Iurë ziadëdë rall tubi lugar catë rë nisë, guna'bë di'dzë më Etiopía lu Felipe:

—Ndë'ë rë nisë. ¿Pë adë gac chubë nisa ndë'ë?

³⁷ Felipe repi lull:

—Si talë guëdubinú ldú'ul rialdí ldú'ul shti'dzë Jesús, zac chubë nísël ndë'ë.

Iurní repi nguii ni:

—Rialdí ldua'a niétiquë Jesucristo na shini Dios.

³⁸ Gunibë'a nguii parë guzudchi guërrëdë parë bietë rai'. Iurní guatë rai' la'ni nisë. Bëchu'bë nisë Felipe lë'ëll ndë.

³⁹ Iurë bëru'u rall rua' nisë, Espíritu Santo bia'a lë'ë Felipe. Lë'ë nguii nilli gu' ldú'ull nu rquitë ldú'ull. Guaglá'guëll shnézell.

⁴⁰ Bëdchini Felipe guë'dchi nalë Azoto, nu gudëdëi' guë'dchi por guë'dchi. Cagluá'ai' mënë diza'quë hashtë bëdchíni' guë'dchi nalë Cesarea.

9

Bëac Saulo shmënë Jesús (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulo guagla'guë bë'në nalaa'dchill; gac ldú'ull quínill ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Por ni guagnall jëfë shtë ra bëshuzi ² parë gunë rall firmar tubi guichi parë zia'a Saulo. Guziá'all ra iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Damasco. Ndë tsatílill ra na'a nu nguii nacanalde tēchi diza'quë shtë Jesús. Gue'dënull ra mënë ni; guëldáguëll lë'ë rai' lachigui'bë. ³ Gac iurë zia'a zull nezë, hia mërë guëdchínill guë'dchi Damasco, nasesë bëdchini tubi llni nezë lu gube'e. Gu'të llni lu nezë catë zia'all. ⁴ Saulo gulaguë lu guiu'u; gunall lu llni nu bínill tubi bë naguni'i:

—Saulo, Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?

⁵ Iurní guna'bë di'dzë Saulo:

—¿Chu lë'ël? Dadë, rní'il lua zni'i.

Iurní bë guni'i:

—Nahia Jesús. Rzunáldël shmëna parë quínill. ¿Pë adë rac bë'al lo mizme na rzunáldël? Adë guëllu'ídi'i lo quë naquëhúnël. Quëhúnël ziquë runë ngunë narlda'a patadë lu garrudchi. Zni quëhúnël.

⁶ Iurní nalë bëdzëbë Saulo nu bëchí'chill. Répill:

—Dadë, ¿guadë narac shtú'ul guna?

Perë lë'ë bë guni'i:

—Guashtë nga'li nu gutë ladi guë'dchi. Ndë guëni'i mënë lul pë gúnël.

⁷ Ra nguii nazënú lë'ë Saulo, bëa'në rall ziquë gu'pë tantë bëdzëbë rall purquë bini rall bë nacagni'i lu Saulo, perë ni tubi adë chu gunádi'i rall. ⁸ Iurní Saulo guashtë lu guiu'u, perë iurë bëshá'lëll slull, hiadë gúquëdi'i nianall. Bëá'nëll ciegu. Ra nguii nazënúhi', guna'zi rall guiá'ai' parë gac bëdchíni' guë'dchi Damasco. ⁹ Ndë bëá'ni' tsunë dzë; adë gúquëdi'i nianáhi'. Adë gudáudi'i' nu adë pë bii'di'i'.

¹⁰ Guë'dchi Damasco quërelde tubi nguii nalë Ananías. Rialdí ldú'ull shti'dzë Jesús. Bëlua'alú Jesús lull nu repi më lull:

—Ananías.

Bëquebi Ananías lueguë:

—Lë'ë na ndë'ë, Dadë.

¹¹ Jesús repi lull iurní:

—Guashtë nga'li nu gua lidchi Judas naquërelde nezë nalë Nezë Ldi. Guna'bë di'dzë por tubi nguii më Tarso. Lëll Saulo. Ndë quëadi'dzënull Dios. ¹² Lu Saulo bëlua'alú tubi nguii lë Ananías. Nguii ni lë'ël. Gunall guatël parë guëdchi'bë guiá'al guëquëll të parë guëac slull nu guëna Saulo stubi vuelte ziquë nall antsë.

¹³ Iurní bini Ananías naguni'i Jesús, repi Ananías lu më:

—Perë Dadë, zihani mënë rni'i lua shcuendë nguii rë'. Nablac fier quëhúnëll Jerusalén con ra mënë narialdí ldu'i shti'dzël. ¹⁴ Iurne' zé'dëll ndë'ë con guichi nabëdë'ë ra jëfë shtë bëshuzi parë guá'all prësi grë ra mënë narunë adorar lë'ël.

¹⁵ Perë Jesús repi lu Ananías:

—Guasë purquë na gudilia nguii rë' parë guëni'ill diza'quë delantë lu ra mënë shtë stubi naciuni nu lu ra rëy shtë rall. Nu tsagní'ill diza'quë shtëna lu ra më israelitë. ¹⁶ Na guëluá'ahia lë'ëll nu guënia'a lull grë cusë mal nagunënú mënë cuntrë lë'ëll purquë nall shmëna.

¹⁷ Iurní lë'ë Ananías zia'a lidchi Judas catë quërelde Saulo. Guatëll nu bëdchi'bë guiá'all guëc Saulo. Répill:

—Bëchi Saulo, lë'ë Jesús naguni'i lul nezë nazé'dël, bëshe'ldë më na ndë'ë parë gac guënal stubi vuelte nu parë guëdchini Espíritu Santo të cuezënúhi' lë'ël.

¹⁸ Lueguë iurní bëlla'lë slu Saulo. Gunáhi' nu bíní' gulaguë cumë ziquë tubi gui'lli la'ni slúhi'. Saulo guasuldí nu bëriubë nísí'.
¹⁹ Despuësë gudáuhi' nu bëu' fuersë shtëhi' stubi vultë. Bëá'ni' bëldá dzë Damasco con ra narialdí ldu'i diza'quë.

Guzublú Saulo guni'i diza'quë lu ra mënë Damasco

²⁰ Lueguë guzublú guni'i Saulo diza'quë shtë Jesús lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra israelitë. Guní'ill lu mënë, Jesús náhi' shini Dios nabitë lu guë'dchiliu. ²¹ Grë ra mënë nabëquë diaguë shti'dzë Saulo, bëdzëguë' ldu'u rall nu guni'i lu sa' rall:

—Perë nguiu rë' na el quë naguzunaldë ra mënë Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë. Nu lo mizme lé'ëll zé'dëll ndë'ë parë guá'all prësi ra shmënë më parë tsagsá'nëll lë'ë rall lu ra jëfë shtë bëshuzi.

²² Perë Saulo biadí'dzëll lu ra mënë con más llni; adë bëdzëbëdi'i'. Guní'i' de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios. Bë'në Dios compa'ni lë'ë Saulo. Ra israelitë naquërdë Damasco, bëa'në rall sin ni tubi di'dzë purquë adë bëdzëlédi'i' rall pë niani'i rall.

Bëru'u Saulo guia'a ra contrari shtëhi'

²³ Gudëdë zihani dzë; iurní ra më israelitë gurë rall de acuerdë parë quini rall lë'ë Saulo. ²⁴ Lueguë bini Saulo pë llgabë quëhunë rall. Dzë la gue'lë rbezë rall Saulo rua' puertë salidë shtë ciudá parë quini rall Saulo. ²⁵ Ra shmënë Jesús bëtia'a rall Saulo la'ni tubi rëguelë parë iurë gu' gue'lë, bëldaguë rall Saulo stubi tëchi lu'. Lu' ni nahin ziquë tubi lu' bësu'u nasë'au alreduerë ciudá. Zni mudë gula'a Saulo lu galguti.

Bëabré Saulo Jerusalén

²⁶ Iurë bédchini Saulo Jerusalén, guc ldú'i' niagdzá'gui' ladi ra shmënë Jesús parë grë rall rdzëbë rall Saulo purquë gá'adi'i' tsaldí ldu'u rall de quë Saulo hia bëabré ldú'ull, de quë bëáquëll shmënë Jesús. ²⁷ Perë Bernabé guagsëá'nëll Saulo lu ra poshtë. Biadí'dzëll lla guni'i Saulo lu ra mënë Damasco, de quë Saulo biadí'dzëll con guëdubinú ldú'ull ziquë tubi muzë shtë Jesús. ²⁸ Iurní Saulo bëá'ni' Jerusalén parë quëhúni' dchi'ni con ra poshtë. Guadi'dzënúhi' diza'quë hiu'u por

hiu'u sin adë pë nádi'i'. ²⁹ Con guëdubinú ldú'i' ruadí'dzi' ziquë muzë shtë Jesús. Biadí'dzënúhi' con ra më israelitë naruadi'dzë dizë griego. Perë ra mënë gudili rall mudë parë quini rall Saulo. ³⁰ Ra mënë narialdí ldu'i' diza'quë, guc bë'a rall de quë ra më israelitë zunaldë rall lë'ë Saulo. Iurní bia'a rall lë'ë Saulo parë guë'dchi Tarso.

³¹ Dzë ni grë ra mënë narialdí ldu'i' diza'quë, ra narëta' regiuni Judea nu Galilea nu Samaria, nalë rbedchí ldu'u rall. Másru'u guc shtu'u rall lë'ë Jesús nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Nu Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë rall parë guaru'bë grupë shtë rall.

Bëac Eneas

³² Canzë Pedro; quëhúni' visitar grë ra naná shmënë Jesús. Gudëdë guagnáhi' ra narianaldë nezë santu shtë Jesús, ra naquërdë tubi guë'dchi nalë Lida. ³³ Ndë nanú tubi nguiu nalë Eneas. Hia guc shunë izë ráquëll galguidzë llunguë. Nagá'all; adë ráquëdi'i' rzëll. ³⁴ Pedro bédchini lu Eneas nu guchi Pedro:

—Eneas, Jesucristo gunëac lé'ël. Guashtë nga'li nu bëldisë shtaa'l.

Lueguë lueguë guashtë Eneas. ³⁵ Grë ra naquërdë guë'dchi Lida nu grë ra naquërdë guë'dchi Sarón, guná rall lla bëac nguiu ni. Lueguë bësa'në rall custombrë guahietë shtë rall parë guanaldë rall nezë za'quë shtë Jesús.

Guashtë Dorcas ladi ra tëgulë

³⁶ Tiempë ni nanú tubi na'a guë'dchi shtë Jope. Rialdí ldu'i' diza'quë shtë Jesús. Lëll Tabita parë ra mënë naruadi'dzë dizë griego, rni'i' rall lë na'a ni Dorcas. Dorcas bë'në bien nu bédë'ëll gu'në cua'a ra prubi. Bë'nëll zihani cusë za'quë. ³⁷ Bédchini tubi dzë, guc ll'u'u Dorcas nu gú'till. Custombrë shtë ra mënë ni na rguibi rall cuerpë shtë ra tëgulë. Gudibi rall shcuerpë Dorcas nu bëcuezë rall cuerpë guia'a la'ni hiu'u guërupë pisë. ³⁸ Guë'dchi Jope rëa'në guëlla' guë'dchi shtë Lida catë nanú Pedro. Bini ra më Jope nanú Pedro guë'dchi Lida. Iurní bëshe'ldë rall chupë nguiu parë guagni'i rall lu Pedro:

—Guërrë cha guiá hia'a guë'dchi Jope.

³⁹ Lueguë bëru'u Pedro con lè'è ra nguiu ni. Iurë bédchini rall Joep, bia'a rall Pedro quartë catë naga'a tégulë. Nalë ru'në ra viudë nabëdëá nga'li. Bëlua'a rall vestidë nu manguë nabëntsa'u Dorcas tsana gubáni'.
⁴⁰ Lueguë Pedro gunibë'a guëru'u grë ra mënë la'ni quartë. Iurní bëzullibi Pedro nu biadi'dzënúhi' Dios. Rbí'ai' lu naguti nu répi' lúhi':

—Tabita, guashtë nga'li.

Lueguë lè'è tégulë bëlla'lë slúhi'; gunáhi' lu Pedro. Guzubë ldi'.
⁴¹ Pedro guna'zi guiá'all parë guasuldill. Lueguë guna'bë Pedro ra viudë nu los de más narialdí ldu'i Jesús parë bé'ni' presentar lè'è Dorcas nagubani.
⁴² Grë mënë shtë ciudá Joep bini rall milagrë nabë'në Pedro. Nalë zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë.
⁴³ Por zihani dzë bëa'në Pedro ciudá Joep lidchi tubi curtidor shtë gui'di ladi ngunë. Lëll Simón.

10

Biadi'dzënú Pedro Cornelio

¹ Gu' tubi nguiu ciudá Cesarea; lëll Cornelio. Nall capitán narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Ra suldadë ni lë rall Italiano.
² Cornelio con grë shfamílill runë rall adorar Dios guëdubinú ldu'u rall. Adë nádi'i Cornelio më israelitë perë bédë'ëll zihani dumí. Bë'nëll ayudë ra më israelitë. Siempre ruadi'dzënull Dios.
³ Tubi dzë quierë rquë tsunë guadze', bëlua'alú tubi ianglë lu Cornelio. Clarë gunall tubi ianglë shtë Dios naguatë catë zuga'a Cornelio. Repi ianglë lull:

—Cornelio.

⁴ Gubi'a Cornelio lu ianglë nu nalë bédzëbëll. Guna'bë dí'dzëll lu ianglë:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Iurní repi ianglë lull:

—Dios bëquë diaguë ra di'dzë shtënëll iurë ruadi'dzënull më nu rëagná ldu'u më lè'ël purquë bë'nëll ayudë ra prubi.

⁵ Bëshe'ldë bëldá nguiu guë'dchi Joep parë tsaglli'i rall Simón, nu lëll Pedro; chupë lëll.
⁶ Quërelde Pedro lidchi tubi curtidurë nalë zac Simón. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul pë gúnëll.

⁷ Iurë gubi' ianglë, guna'bë Cornelio chupë shmúzëll con tubi suldadë nanané

Cornelio. Suldadë ni gualdí ldu'i shti'dzë Jesús. Guëzá rall na rall muzë shtë Cornelio.
⁸ Biadi'dzë Cornelio lu rall lla biadi'dzënull ianglë. Iurní bëshe'ldë Cornelio lè'è rall parë zianglli'i rall Pedro.

⁹ Stubi dzë quierë guërudë dzë, ziangdchini rall ciudá Joep. Lo mizmë iurë Pedro be'pi guëc hiu'u të guadi'dzënúhi' Dios.

¹⁰ Nalë rldi'anë Pedro; rac shtú'ui' gáuhi'. Perë mientras quëhunë ra shfamili Pedro preparar cumidë, Pedro gunall bédchini tubi cusë shtë Dios lull.
¹¹ Guná Pedro bëlla'lë lu gube'e nu gunall lu ziquë tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din ca zu Pedro. Li'bi guëzá shquini.
¹² La'ni lari nanú grë clasë ra ma nanapë tapë guëáhi' nu ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u nu ra ma nariasë.

¹³ Iurní bini Pedro tubi bë naguni'i:

—Pedro, guasuldí nu gudini ma gaul.

¹⁴ Perë Pedro guchi:

—Dadë, nunquë adë ráudia'a ra ma naná providë según ra custumbrë shtë na'a.

¹⁵ Lè'è bë guni'i lu Pedro stubi vultë:

—Lo quë nabëzunë Dios, limpi nahin; adë rní'idi'il nahin mal parë lè'ël.

¹⁶ Zni guc tsunë vësë; iurní be'pi lari lu gube'e.
¹⁷ Quëhunë Pedro llgabë pë runë cuntienë nagunall iurë lè'è ra nguiu nabëshe'ldë Cornelio ze'dë guëna'bë di'dzë rall ca na lidchi curtidurë nalë Simón.
¹⁸ Bédchini rall rua' lidchi Simón; fuertë cana'bë rall:

—¿Gu quërelde tubi nguiu ndë'è nalë Simón Pedro?

¹⁹ Pedro nianá zúbëll guia'a guëc hiu'u. Quëhúnëll llgabë nia'a pë runë cuntienë lo quë nabëshe'ldë Dios lull. Iurní repi Espiritu Santo lull:

—Pedro guná, tsunë nguiu cagna'bë rall lè'ël.
²⁰ Bietë; bë'në compa'ni lè'è rall. Adë pë llgabë rúnëdi'il purquë na bëshe'lda lè'è rall.

²¹ Iurë bietë Pedro, guagnall ra nguiu nabëshe'ldë Cornelio. Répill lu ra nguiu:

—Na lëa Pedro nacaguili të. ¿Pë rsunë nua'a të?

²² Repi rall lu Pedro:

—Zë'pë na'a purquë bëshe'ldë Cornelio lè'è na'a parë sël con lè'è na'a lídchill. Cornelio nall tubi nguiu honradë nu rialdí ldú'ull Dios. Nalë rac shtu'u më israelitë

lë'ëll. Tubi ianglë shtë Dios guni'i lu Cornelio parë bëshë'ldëll lë'ë na'a nu guni'i ianglë lull lë'ël guëní'íl lu Cornelio pë gúnëll.

²³ Iurní Pedro guni'i lu rall:

—Gulë tsuté ndë'ë; gulë bëa'në ne gue'lë.

Hia brëgue'lë bëru'unú Pedro lë'ë rall parë zia'a rall lidchi Cornelio. Nu guanaldë bëldá narialdí ldu'i diza'quë naquërelde guë'dchi Jope.

²⁴ Stubi dzë bëdchini rall ciudá Cesarea. Ndë cabezë Cornelio lë'ë rall con grë shfamíll. Tambiën guna'bë Cornelio bëldá amigu shtëll. ²⁵ Iurë bëdchini Pedro lidchi Cornelio, Cornelio bëru'u; bë'nëll saludar lë'ë Pedro nu bëzullíbill lu Pedro parë bë'nëll adorar Pedro. ²⁶ Perë Pedro guna'zi guia'a Cornelio; répi':

—Guzuldí purquë adë guzá'quëdi'i rzullíbill lua purquë nahia nguiu ziquë lë'ël.

²⁷ Mientras ziazú rall quëadi'dzë rall, guatë Pedro lidchi Cornelio. Guná Pedro zihani mënë rë. ²⁸ Guni'i Pedro lu ra mënë:

—Lë'ë të bien nanë të lla na creenci shtë ra më israelitë. Providë guëdza'guë ra më israelitë con mënë de stubi naciuni. Adë nápëdi'i rall permisi parë tsuté rall lidchi mënë zitu, perë bëlua'a Dios na adë tsaglá'guëdia'a creenci ni. Grë ra nguiu nabëzunë Dios, limpi na rall. Adë naprovidë parë tsutéa lidchi rall. Bëlua'a Dios na de quë adë guëní'idia'a sulë mënë israelitë na rall allegadë lu Dios, de quë mënë zitu na rall condenadë. ²⁹ Por ni ziquësë guna'bë të na, lueguë zelda; adë bë'nëdia'a negar. Gulë guni'i lua nia'a pë rac shtu'u të.

³⁰ Iurní guzublú biadi'dzë Cornelio lu Pedro:

—Guc tapë dzë ne'; lo mizme iurë ziquë iurní, rquë tsunë guadze' quërelde; quëhuna ayunë nu quëhuna orar lu Dios. De repëntë gunahia tubi ianglë shtë Dios. Nalë rcabni'i lari naquichi. ³¹ Guni'i ianglë lëa: “Cornelio, Dios bëquë diaguë ra di'dzë shtënël iurë rná'bël lu më. Nu rëagná ldu'u më lë'ël purquë bédë'ël dumí cua'a ra prubi. ³² Bëshë'ldë bëldá shmënel ciudá Jope parë tsaglli'i rall Simón Pedro. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul ra cusë nagúnëll.” Zni guni'i ianglë lua. ³³ Por ni lueguë bëshë'lda ra shmëna; bidë guëlli'i

rall lë'ël. Iurnë' dzu na'a grë na'a ndë'ë delantë lu Dios parë guëquë diaguë na'a grë lo quë naguni'i Dios lul parë guëní'íl lu na'a.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra më lidchi Cornelio

³⁴ Guzublú guni'i Pedro lu grë mënë narë lidchi Cornelio. Guni'i Pedro:

—Iurnë' gualú rac bë'ahia adë rúnëdi'i Dios menos ni tubi mënë lu guë'dchiliu ³⁵ sino quë rca'a më grë ra nanapë rëspëti nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. ³⁶ Guni'i Dios más antsë lu grë na'a ziquë shini Jacob ra diza'quë shtë më. Bëshë'ldë më lë'ë Jesucristo parë bidë guëni'inúhi' lë'ë hia'a diza'quë shtë Dios parë cuedchí ldu'u hia'a. Jesucristo na rëy; napë më derechë parë rnibë'a më grë naciuni. ³⁷ Lë'ë të bien nanë të pë guc ladzë ra më israelitë. Primëre guzublú Juan Bautista, bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë, iurní bëchu'bë nísi'. Despuësë guzublú Jesús shchí'ni' nezë Galilea. ³⁸ Lë'ë të nanë të lla bédë'ë Dios pudërë parë Jesús më Nazaret. Bëshë'ldë Dios Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë më. Bënëac më grë ra nananú mëdzabë la'ni ldu'i. Bë'në më bien por pudërë shtë Dios cumë cabezënúhi' lë'ë Jesús. ³⁹ Lë'ë na'a na na'a testigu shtë grë ra cusë rë' nabë'në Jesús. Bë'në më milagrë nezë Judea nu ladi ciudá Jerusalén. Despuësë bëquë'ë ra mënë lë'ë Jesús lu cruz; guti më. ⁴⁰ Gudëdë tsunë dzë guti Jesús, iurní bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. Nu Dios bëshë'ldë Jesús parë bëlua'alú më lu na'a stubi vultë. ⁴¹ Adë bëlua'alú më lu grë ra mënë, niétiquë lu na'a bëlua'alú më. Dios gudili lë'ë na'a dizdë antsë parë na na'a testigu. Verdá nahin; guashtë më ladi ra tégulë. Despuësë lë'ë na'a gudaunú na'a lë'ë më; bëdi'nú na'a lë'ë më. ⁴² Nu bëshë'ldë më lë'ë na'a parë guiagni'i na'a diza'quë shtë më lu ra mënë. Iurnë' cagni'i na'a verdá. Dios bédë'ë pudërë lë'ë Jesús ziquë tubi juësi parë gunë më juzguë grë ra mënë nanabani nu grë naguti. ⁴³ Tambiën ra profetë nagurë guahietë, cagni'i rai' shcuendë Jesús de quë grë ra natsaldí ldu'i lë'ë më, runë më perdunë duldë shtë rall. Por lë'ë më gac perdunë rall.

Bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë ra mënë lidchi Cornelio

⁴⁴ Nianá quëadi'dzënú Pedro lë'ë ra mënë lidchi Cornelio, lë'ë Espíritu Santo bëdchini parë cuezënúhi' grë ra narquë diaguë di'dzë shtë Pedro. ⁴⁵ Ra israelitë narialdí ldu'i diza'quë, ra naze'dë naldë lë'ë Pedro, nalë bëdzëguë' ldu'u rall. Guná rall ra narquë diaguë shti'dzë Pedro, adë na rall më israelitë perë bënë rall recibir Espíritu Santo nabëzëlaa'dchi Dios parë lë'ë rall. ⁴⁶ Bini rall quëadi'dzë ra më rë' stubi dizë. Quëhunë rall adorar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. ⁴⁷ Iurní guni'i Pedro:

—Hia quë bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall igual cumë ziquë bëdë'na'a recibir lë'i', hiadë nídi'i stubi cusë más. Guëriubë nisë rall iurne'.

⁴⁸ Gunibë'a Pedro lu rall:

—Gulë bëchubë nisë lë'ë të. Gulë guni'i lë Jesucristo purquë na të shmënë më.

Despuësë bënë rall ruëguë lu Pedro parë guëa'në Pedro sëbëldá dzë con lë'ë rall.

11

Bëabré Pedro Jerusalén

¹ Ra poshtë nu ra nagualdí ldu'i diza'quë narë Judea, bini rall de quë también ra mënë nanádi'i më israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë. ² Iurë bëabré Pedro Jerusalén, bëldá ra më israelitë gudildi di'dzë rall con Pedro. Mënë ni guanaldë rall tëchi custombrë shtë gac circuncidar mieti. ³ Bësëgua'a rëdchi rall Pedro. Guni'i rall:

—¿Pëzielú guagnal ra mënë nanádi'i më israelitë? ¿Pëzielú guataunul lë'ë rall?

⁴ Iurní biadi'dzë Pedro lu rall lla mudë gac guagná Pedro ra mënë de stubi naciuni. Répi':

⁵ —Na zuhia ciudá Jope. Iurë cagnia'a lu Dios, gunahia cusë nabëshe'ldë Dios lua. Gunahia tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din nezë lu gube'e. Li'bi guëzá shquinin, nu gulaguin hashtë catë zugá'ahia. ⁶ Iurë gunahia nia'a pë nanú la'ni lari, gunahia nanú ra ma nazubë tapë guëáhi'; nanú ra ma dushë; nanú ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u; nanú ra ma nariasë. ⁷ Nu binia tubi bë naguni'i: “Pedro, guasuldí. Gudini ma

nagaul.” ⁸ Perë na gucha lúhi': “Dadë, nunquë adë gudáudia'a ma naná providë según creenci shtë mënë israelitë”. ⁹ Iurní bë guni'i lua stubi vultë: “Lo quë hia bëzunë Dios, limpi nahin. Adë chu guëní'idi'i nahin mal parë Dios.” ¹⁰ Zni guni'i bë tsunë vultë; despuësë be'pi lari guia'a stubi. ¹¹ Lueguë iurní bëdchini tsunë nguiu mënë Cesarea catë quërela parë ze'dë ca'a rall na. ¹² Lë'ë Espíritu Santo bëshé'ldi' na parë tsanalda lë'ë rall sin ni tubi llgabë de quë na rall de stubi naciuni. Tambiën guzënú shu'pë nguiu rë' na. Grë na'a bëdzuté na'a lidchi Cornelio. ¹³ Lë'ëll biadi'dzëll lu na'a gunall zu tubi ianglë lídchill nu repi ianglë: “Bëshe'ldë bëldá shmënël ciudá Jope parë tsaglli'i rall lë'ë Simón, stubi lëll Pedro. ¹⁴ Lë'ëll guëní'ill lul lla mudë gúnëll parë gac salvar, lë'ëll con grë shfamíll.” ¹⁵ Iurë guzublú quëadi'dzënúa lë'ë rall, bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall tal cumë ziquë bëdchíni' tsana bëdë'na'a recibir lë'i'. ¹⁶ Iurní bëagná ldua'a lo quë naguni'i Jesús lu na'a tsana guzënú na'a lë'ë më. Guni'i më: “Juan bëchu'bë nisë ra mënë con nisë perë Dios guëne'e më Espíritu Santo parë guëzunë më ldu'u të nu parë cuezënúhi' lë'ë të”. ¹⁷ Si talë Dios bëshé'ldë Espíritu Santo parë cuezënúhi' ra mënë stubi naciuni, igual cumë ziquë bënë më con lë'ë hia'a, ra nagualdí ldu'i shti'dzë Dadë Jesucristo, adë nu mudë guna cuntrë Dios.

¹⁸ Iurë bini ra mënë grë lo quë naguni'i Pedro lu rall, bëac dchi rall; hiadë pë guni'idi'i rall. Iurní guzublú bënë rall adorar Dios. Guni'i rall:

—De verdá Dios bënë perdunë lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Bëshalë më nezë parë guëabré ldu'u rall con lë'ë më nu parë gapë rall vidë sin fin.

Ra mënë nagualdí ldu'i Jesús ciudá Antioquía

¹⁹ Tsana gudini rall Esteban, guagla'guë rzunaldë mënë los de más ra narialdí ldu'i diza'quë. Ra shmënë Jesús bëagzë rall hashtë regiuni Fenicia nu Chipre nu guë'dchi shtë Antioquía. Ndë guagni'i rall diza'quë niétiquë lu ra më israelitë, lëdë núdi'i lu ra stubi mënë. ²⁰ Bëldá narialdí ldu'i Jesús, na rall më Chipre nu Cirene.

Bëdchini rall ciudá shtë Antioquía. Guni'i rall diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më griego. ²¹ Guni'i rall lu mënë con llëru'bë pudërë shtë Dios. Zni zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë nu guanaldë rall tëchi enseñansë shtë Jesús.

²² Bini ra shmënë Jesús narëta' Jerusalén de quë zihani më Antioquía, hia rzu'bë diaguë rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rall Bernabé parë guall Antioquía. ²³ Iurë bëdchini Bernabé Antioquía, gunall lla mudë cagdë'ë Dios ra cusë za'quë parë ra narzu'bë diaguë diza'quë. Nalë bëquitë ldu'u Bernabé nu guni'inúhi' ra mënë tē tsanaldë rall shnezë Dios nu gac rall firmë, adë guëazë guëtëdi'i rall shnezë Dios. ²⁴ Bernabé nall tubi nguiu za'quë. Gualdí ldú'ull Dios. Cabezënú Espíritu Santo la'ni ldú'ull. Zihani ra më Antioquía gualdí ldu'u rall diza'quë shtë Jesucristo.

²⁵ Despuësë gubi' Bernabé parë zia'ai' ciudá Tarso. Ndë guatílill Saulo parë be'dë guënull lë'i' Antioquía. ²⁶ Ndë bëa'në rai' tubi izë con ra shmënë Jesús. Bëlua'a rai' zihani mënë. Ra shmënë Dios naquërelde Antioquía por primërë vësë bërulë rai' cristianos.

²⁷ Tiempë dzë ni bëdchini bëldá nguiu nabë'në recibir llini shtë Dios parë guëni'i rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall de Jerusalén parë bëdchini rall Antioquía. ²⁸ Túbill lë Agabo. Guzull guní'ill lu ra narialdí ldu'i diza'quë tubi cusë nagac cumplir. Con pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo, lë'ëll guní'ill guëdchini tubi gubini dushë guëdubi guë'dchiliu. Gubini rë' guc cumplirin tiempë tsana cagnibë'a rëy Claudio. ²⁹ Grë ra më Antioquía narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gu' rall de acuerdë parë gunë rall ayudë; bëshe'ldë rall dumí parë prubi naquërelde Judea.

³⁰ Bëtëá rall dumí; cadë tubi rall bëdë'ë lo más posiblë. Bëshe'ldë rall dumí con Bernabé nu Saulo ca'a ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios Jerusalén.

12

Guti Jacobo nu gua Pedro lachigui'bë

¹ Tiempë ni rëy Herodes nalë guzunáldëll bëldá ra shmënë Jesús. ² Gunibë'all guti Jacobo, bëchi Juan. Gudini rall lë'i' con spadë. ³ Herodes guná nalë rëuu' ldu'u ra më israelitë nu guc ldu'u Herodes guëná'zill Pedro. Dzë ni bë'në tucarë laní naráu ra më israelitë guëtështildi sin levadurë. ⁴ Guna'zi rall Pedro prësi; Herodes gunibë'a tsa Pedro lachigui'bë nu gunibë'all tapë grupë suldadë gapë rall lë'ë Pedro. Cadë tapëgá suldadë tubi grupë. Bë'në Herodes llgabë niagull Pedro delantë lu ra mënë despuësë de laní Pascu. ⁵ Nalë segurë nanú Pedro lachigui'bë purquë quëhapë ra suldadë lë'ëll. Perë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, zia'glá'guë quëhunë rai' orar dzë la gue'lë. Con guëdubinú ldu'u rall cagni'inú rall lë'ë më por shcuendë Pedro.

Por milagrë shtë Dios bëru'u Pedro lachigui'bë

⁶ Herodes bë'në llgabë guëgull Pedro lachigui'bë; tsagsá'nëll Pedro lu ra mënë grëgue'lë. Pedro naga'si lachigui'bë. Lí'bi' con chupë cadënë. Nu quëhapë chupë suldadë lë'í'. Stubi shcua'a suldadë zu rua' lachigui'bë. ⁷ Iurní bëdchini tubi ianglë shtë Dios la'ni lachigui'bë nu gu'të tubi llini. Ianglë bënë'bi' lë'ë Pedro parë guëbáni'. Bëcua'ñi ianglë lë'ë Pedro nu répi' lu Pedro: —Nasesë guashtë.

Lueguë bëru'u ra cadënë nali'bi guia'a Pedro. ⁸ Lë'ë ianglë repi lúhi':

—Bëshi'i dchi'chi lá'nil nu bëquë'ë shráчил.

Iurní bë'në Pedro gan, repi ianglë lull:

—Gutë shábël nu gude'e naldë na.

⁹ Pedro bëru'u; zianáldi' tēchi ianglë. Adë rac bë'adi'i' gu nahin verdá lo quë naquëhunë ianglë con lë'i'. Llúa'ai' cani'i shcá'ldëll. ¹⁰ Gudëdë rai' lu ra primërë puertë gui'bë naná parë nezë shtë ciudá; iubi puertë bëlla'lë parë bëru'u rai'. Iurë guzë rai' tubi nezë, lë'ë ianglë bësá'ni' lë'ë Pedro. ¹¹ Iurní bëdë'ëi' cuendë; guní'i' la'ni ldú'i':

—Iurnë' sí, rdë'ëhia cuendë, Dios bëshe'ldë ianglë shtëni' parë bëldá'ai' na guia'a Herodes. Bëldá'ai' na guia'a ra mënë israelitë, grë lo quë naguc ldu'u rall nihunënú rall na.

¹² Iurë quëhúni' llgabë, zia'ai' lidchi María, shni'a Juan Marcos. Ndë zihani mënë rë ra. Quëhunë rall ruëguë lu Dios parë guëru'u Pedro lachigui'bë. ¹³ Iurë bësédchi Pedro rua' puertë, bëru'u tubi criadë; lëll Rode. Guagnall nia'a chu ndë nacagna'bë rua' nezë. ¹⁴ Perë iurë guc bë'all cha' Pedro, por tantë bëquitë ldú'ull, adë bëshá'lëdi'ill rua' nezë sino quë guaglú'nëll; guagní'ill lu ra mënë nazubë la'ni hiu'u. Répill lu rall:

—Pedro zuga'a rua' nezë.

¹⁵ Iurní repi rall lu Rode:

—Rac túntël rní'il zni'i.

Perë Rode guni'i:

—Guldía, Pedro ndë nazuga'a rua' nezë.

Perë ra nazubë la'ni hiu'u rni'i rall:

—Lé'ëdi'i Pedro sino ianglë shtënë Pedro gudëdë.

¹⁶ Perë Pedro nianá cagsédchi' rua' nezë. Iurë bësha'lë rall rua' puertë nu guná rall lu Pedro, nalë bëdzëguëè' ldu'u rall. ¹⁷ Pedro bë'në sëni con guiá'ai' të guëac dchi rall. Iurní guni'i Pedro, bëlda'a Dadë Jesús lë'ëll lachigui'bë. Répi':

—Gulë biadi'dzë ndë'e lu Jacobo nu lu ra grë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús.

Iurní bëru'u Pedro parë zia'ai' stubi luga.

¹⁸ Iurë brëgue'lë, nalë rdzëbë ra suldadë. Nezë rë' nezë rë' zia'a rall nia'a gua Pedro.

¹⁹ Gunibë'a Herodes tsatili rall lë'ë Pedro perë cumë adë bëdzélëdi'i rall Pedro, rëy Herodes guna'bë dí'dzëll shcuendë Pedro. Iurní gunibë'a Herodes gati ra suldadë. Despuësë bëru'u Herodes Judea parë zia'a guëquërdëll guë'dchi Cesarea.

Bëdchini dzë guti Herodes

²⁰ Nalë rldënú Herodes ra mënë naquërdë ra guë'dchi Tiro nu Sidón, perë lë'ë ra mënë gurë rall de acuerdë parë guna'bë rall en paz lu rëy purquë lu guiu'u shtë rëy rru'u naráu ra mënë shtë Tiro nu Sidón. Tubi grupë mënë shtë guë'dchi rë', gulutë rall amistá con Blasto, tubi muzë ru'bë shtë rëy. Blasto guagni'inull lë'ë rëy parë gu' en paz. ²¹ Herodes bëzú tubi tërmë lu rall parë pë dzë tsagdchini rall lidchi Herodes. Dzë ni gutë Herodes shábi' parë guzull de rëy nu guzúbëll lu tribunal shtënéll. Iurní guzublú guni'ill

zihani di'dzë lu ra mënë. ²² Lë'ë ra mënë guzublú gurushtiá; guni'i rall:

—Ndë'e nacagni'i adë nall tubi nguiu sino quë nall tubi dios.

²³ Lueguë iurní tubi ianglë shtë Dios bëdchini. Bëru'ldë ianglë lë'ë Herodes lu tubi galguidzë dushë purquë adë bëdë'ëdi'ill cuendë di'dzë shtë Dios. Más bëuu' ldú'ull naguni'i ra mënë lull. Gudáu ra mbiziuguë lë'ë Herodes; gútil.

²⁴ Diza'quë shtë Dios guagla'guë bërë'tsë nezë rë' nezë rë'. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë.

²⁵ Bernabé nu Saulo guagsa'në dumí nabëshe'ldë ra mënë Antioquía parë ra prubi ciudá Jerusalén. Iurní bëagri'rai' con Juan Marcos hashtë Antioquía.

13

Bëshe'ldë Dios Bernabé nu Saulo lu dchi'ni

¹ Ladi mënë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Antioquía, nanú Saulo. Nanú Bernabé. Nanú Simón narni'i ra mënë Ia'së. Nanú Lucio më Cirene. Nanú Manaén naguaru'bë lidchi Herodes, gubernadurë shtë Galilea. ² Tubi dzë ni bëdëa'rai'; cagna'bë rai' Dios nu quëhunë rai' ayunë; adë ráudi'i rai' dzë ni. Guni'i Espíritu Santo lu rai':

—Gulë bë'në nombrar Bernabé nu Saulo parë dchi'ni naguëdë'a gunë rall.

³ Iurë gualú bë'në rall orar nu bë'në rall ayunë, bëdchi'bë rall guia'a rall guëc Saulo nu Bernabé parë gunë rai' recibir shchi'ni Dios. Iurní bënë rall despedir lë'ë rai'. Zia'a rai'.

Zia'a ra poshtë parë Chipre

⁴ Bëshe'ldë Espíritu Santo lë'ë Saulo nu Bernabé parë tubi guë'dchi nalë Seleucia nanaquë rua' nisëdu'u. Ndë be'pi rai' la'ni barcu parë zia'a rai' Chipre, tubi dani nananú la'ni nisë. ⁵ Bëdchini rai' Salamina; nahin puertë catë riutë barcu. Ndë guzublú Saulo nu Bernabé cagni'i rai' diza'quë lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë. Nu zac Juan Marcos zia'anú rai'. ⁶ Guëdubi guë'dchi shtë Chipre guazë rai'. Bëdchini rai' tubi guë'dchi lë Pafos. Ndë bëdia'guëllú rai' tubi narunë

galbelliú. Nall më israelitë nu lëll Barjesús. Nalë runtsá'ull bishi; guní'ill grë ra di'dzë narní'ill nahin verdá. ⁷ Barjesús nall amigu shtë gubernadurë nalë Sergio Paulo. Gubernadurë nall tubi nguiu nasini guëquëll. Bëshé'ldëll rsunë parë cagna'bë mënë Bernabé nu Saulo purquë gubernadurë rac shtú'ull guínill diza'quë shtë Dios. ⁸ Napë Barjesús stubi lë, Elimas, quiere decir narunë dchi'ni shtë bëlliú. Adë nëdi'i Elimas niuadi'dzënú Saulo gubernadurë purquë adë nëdi'ill tsaldí ldu'u gubernadurë shti'dzë Dios. ⁹ Iurní Saulo, nápi' stubi lëhi' Pablo, con pudërë shtë Espíritu Santo nacabeznú la'ni ldú'i', gubi'a gué'i' lu Elimas. ¹⁰ Guni'i Pablo lull:

—Lë'ël guëdzë bishi nu duldë la'ni ldú'ul. Shini mëdzabë nal. Enemigu nal shtë cusë za'quë. Rluá'al ra mënë bishi, nu adë rsá'nëdi'il tsuté rall nezë za'quë shtë Dios. ¹¹ Iurne' Dios gunë më cashtigu lë'ël; guëá'nël ciegu por tubi tiempë; adë guënádi'il lu llni ngubidzë.

Lueguë lueguë bëcahi slu Elimas nu bëá'nëll ciegu. Caguílill tubi naguëna'zi guiá'all parë sëll. ¹² Iurë guná gubernadurë naguc con Elimas, gualdí ldu'u gubernadurë diza'quë. Nalë bëdzëguë' ldú'ull iurë bínill shti'dzë Dios naguni'i Pablo.

Zia'a Pablo nu Bernabé regiuni Pisidia

¹³ Pablo con ra sáhi' be'pi rai' barcu puertë nalë Pafos parë zia'a rai' hashtë tubi guë'dchi nalë Perge nananú regiuni Panfilia; perë bësa'në Juan Marcos dchi'ni shtë Dios. Mejurë bëagrill Jerusalén. ¹⁴ Iurní bëru'u Pablo con Bernabé guë'dchi Perge. Zia'a rai' ciudá Antioquía nanaquë regiuni shtë Pisidia. Dzë nabëzi'i ldu'u ra mënë, guatë Pablo con sáhi' iádu'u shtë më israelitë. Ndë guzubë rai' parë guëquë diaguë rai'. ¹⁵ Bi'ldi ra jëfë shtë iádu'u la'ni librë nabëquë'ë Moisés nu bi'ldi rall librë shtë ra profetë. Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Lë'ë të sa' hia'a, talë nua'a të tubi di'dzë ziquë cunseju parë grë hia'a, dzu hia'a ndë'ë. Gulë guni'i.

¹⁶ Iurní guasuldí Pablo; bë'ni' tubi sëni con guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë. Guni'i':

—Gulë bëquë diaguë lë'ë të më israelitë, nu grë të naze'dë guë'në adorar Dios. ¹⁷ Dios shtë naciuni Israel, gulë më shtadë guë'lú hia'a parë mizme lë'i'. Bë'në më shtáda'a tubi naciuni ru'bë tsana nianá quëreldë rai' Egipto. Nu despuësë Dios gulú lë'ë rai' Egipto con pudërë shtë më. ¹⁸ Durantë cuarenta izë bia'a ldu'u Dios mudë fierë shtë rai' iurë zia'a rai' nezë catë nídi'i mënë. ¹⁹ Nu gunitilú më gadchi naciuni nanaquë regiuni shtë Canaán. Bëdë'ëi' lugar ni parë guquëreldë shtadë guë'lú hia'a. ²⁰ Durantë tubi tiempë tapë gahiu'a guërudë izë, guquëreldë naciuni Israel ndë. Ra juësi nabëshe'ldë Dios, gunibë'a rai' naciuni Israel hashtë tiempë shtë Samuel. ²¹ Iurní guna'bë ra mënë lu Dios tubi rëy naguëribë'a lë'ë rall. Bëdë'ë Dios tubi rëy nalë Saúl. Gunibë'a Saúl lë'ë rall cuarenta izë. Saúl nall shini tubi nguiu nalë Cis naze'dë ladi shini Benjamín. ²² Despuësë Dios gulú lë'ë Saúl lugar shtë'nëll parë subë David ziquë rëy naguëribë'a më israelitë. Guni'i Dios: “Gudilia David llga'në Isaí. David na tubi nguiu nabëuu' ldua'a nu gúnëll cumplir grë lo quë narac shtua'a.” ²³ Gulë Jesús ladi llëbní David nu lë'ë Jesús náhi' el quë nagunë salvar më israelitë. Ni bë'në Dios prometer más antsë. ²⁴ Pues antsë guzublú Jesús dchi'ni shtëhi', Juan Bautista guni'i lu zihani mënë israelitë të gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu chubë nisë rall ziquë sëni de quë bëabrí ldu'u rall con Dios. ²⁵ Tsana ze'dë guëdchini gati Juan, guni'i': “¿Chu runë të llgabë nahia? Adë rúnëdi'i të shgabë të nahia el quë nacabezë të. Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtë'në shrachi më.”

²⁶ Rnia'a lu të Dadë naze'dë zu famili shtë Abraham, nu rnia'a lu grë të narunë adorar Dios. Dios bëshe'ldë diza'quë rë' parë gac salvára'a. ²⁷ Ra naguquëreldë Jerusalén nu jëfë shtë rall, adë guc bë'adi'i rall chu na Jesús. Nu adë guasëdi'i rall ra di'dzë shtë ra profetë nabëquë'ë shti'dzë Dios guahietë. Rsë'dë rall di'dzë rë' la'ni iádu'u shtë mënë israelitë cadë dzë narzi'i ldu'u ra mënë, perë tsana bë'në rall condenar Jesús, bë'në rall cumplir grë lo

quë naná escritë de lë'ë më. ²⁸ Adë bëdzëlëdi'i rall ni tubi duldë nabë'në Jesús perë guna'bë rall lu Pilato parë gati më. ²⁹ Iurë guc cumplir grë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús, bësietë mënë lë'ë më lu cruz parë bëga'chi më la'ni ba'a. ³⁰ Perë bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra tëgulë parë gubani më stubi vueltë. ³¹ Nu zihani dzë bëlua'alú Jesús lu ra nabë'në compa'ni lë'ë më iurë ziazgë më de Galilea parë Jerusalén. Lë'ë ra mënë ni guná rall lu Jesús nu iurne' quëadi'dzë rall ziquë testigu de quë Jesús nabani.

³² 'Nu zac lë'ë na'a, cagni'i na'a diza'quë nabë'në më prometer lu shtáda'a. Guc cumplirin parë lë'ë hia'a purquë na hia'a shini rai'. ³³ Bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. Zni naescritë la'ni segundë Salmo: "Lë'ël nal shinia. Nedzë bënehia vidë parë lë'ël." ³⁴ Guni'i Dios guëldishtëhi' lë'ë Jesús ladi ra tëgulë parë adë gáudi'i guiu'u cuerpë shtë më. Zni naescritë la'ni Sagradas Escrituras naguni'i Dios: "Guënehia ra cusë za'quë parë lë'ë të, lo quë nabëna prometer lu David". ³⁵ Por ni David la'ni stubi Salmo guni'i: "Adë guësëa'nëgal cuerpë shtë shínil narac shtú'ul la'ni ba'a parë adë gáudi'i guiu'u shcuérpi". ³⁶ David bë'në sirvë lu sáhi' tiempë nabáni'. Bë'në zá'quëll ra cusë ziquë guni'i Dios lull. Perë despuësë gútil nu bëgá'chill. Gu'dzë cuerpë shtënell. ³⁷ Perë cuerpë shtë nguii nabëldishtë Dios ladi ra tëgulë, adë gú'dzëdi'in. ³⁸ Bëchi, napë quë gac bë'a të lo quë narnia'a lu të; lë'ësë Jesús napë pudërë parë gunë më perdunë duldë shtë të. ³⁹ Grë narialdí ldu'i Jesús na perdunë duldë shtë rall. Adë nídi'i mudë parë sunë almë shtë të por lëy nabëquë'ë Moisés purquë adë nápëdi'in pudërë parë nihunin perdunë duldë shtë mënë. ⁴⁰ Gulë gupë cuidadë të ldáguëdi'i cashtigu shtë Dios guëc të, ra cusë nabëquë'ë ra profetë iurë guni'i rai' shti'dzë Dios narni'i:

⁴¹ Gulë guná, lë'ë të naquëhunë burnë. Gulë bëtsëbë ldu'u të nu gulë gapë galguti sin fin.

Quëhuna tubi cusë ru'bë entrë lë'ë të, cusë adë tsaldídi'i ldu'u të ze'dë ra cusë de na. Nu adë tsaldídi'i ldu'u të si talë chu stubi guëni'i lu të.

⁴² Iurë bëru'u Pablo con sáhi', ra mënë nanádi'i më israelitë, guna'bë rall tubi favurë lu Pablo, guëabrí rai' stubi vueltë dzë naguëzi'i ldu'u mënë naguëdza'guë lmalë parë tsagla'guë guadi'dzë Pablo diza'quë lu rall. ⁴³ Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë zihani, sëbëldá më israelitë canalde lë'ë Pablo nu Bernabé. Nu zihani ra nanádi'i më israelitë perë guatë rall creenci shtë ra më israelitë, canalde rall Pablo nu Bernabé. Pablo nu Bernabé guni'inú rai' lu mënë ni të tsagla'guë tsaldí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios.

⁴⁴ Bëdza'guë lmalë bëdchini dzë descansë; casi grë mënë shtë guë'dchi bëdeá rall parë guëquë diaguë rall di'dzë shtë Dios. ⁴⁵ Guná ra më israelitë tantë zihani mënë bëdeá, bëldë rall; napë rall mbidi. Guni'i guidzë rall lë'ë Pablo nu Bernabé. Bë'në rall insultar Pablo. ⁴⁶ Iurní Pablo nu Bernabé adë bëdzëbëdi'i rai'. Guni'i rai':

—Bëshe'ldë Dios lë'ë na'a primërë lu të, na të më israelitë parë guëquë diaguë të diza'quë shtë Dios; perë nëdi'i të guëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios. Adë nëdi'i të gunë të recibir vidë sin fin. Iurne' guiagni'i na'a lu mënë de stubi naciuni ⁴⁷ purquë zni bëshe'ldë Dios lë'ë na'a. Bëquë'ë Isaías shti'dzë më narni'i:

Na Dios, rzua lë'ël ziquë tubi llni parë grë ra mënë nanádi'i më israelitë.

Lë'ël tsanul ra diza'quë hashtë lúltimë guë'dchi shtë guë'dchiliu parë gunë Dios salvar lë'ë ra mënë natsaldí ldu'i shti'dzë më.

⁴⁸ Iurë bini ra mënë nanádi'i më israelitë, nalë bëquitë ldu'u rall. Guni'i rall nalë nasa'a diza'quë shtë Dios. Nu bëde'ë rall graci lu më. Grë ra nagudili Dios parë gac salvar, lueguë gualdí ldu'u rall shti'dzë më. ⁴⁹ Zni bërë'tsë diza'quë guëdubi regiuni shtë Pisidia. ⁵⁰ Perë ra israelitë naquëreldë Antioquía biadi'dzë rall con bëldá na'a nu nguii de rëspëti ladi guë'dchi. Na'a rë' napë rall devociuni parë Dios. Grë rall bëtsatsu rall më guë'dchi cuntrë Pablo nu Bernabé. Gulú rall lë'ë rai' fuërë rua' guë'dchi. ⁵¹ Pablo nu Bernabé bëdchibi rall gushëguiu'u shtë shrachi rall ziquë tubi sëni de quë ra mënë Antioquía adë bëzu'bë diaguëdi'i rall diza'quë shtë Jesús. Iurní zia'a rai' ciudá nalë Iconio. ⁵² Ra nagualdí

ldu'i shti'dzë Jesús ciudá Antioquía, nalë bëquitë ldu'u rall. Cabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u rall.

14

Nanú Pablo nu Bernabé guë'dchi Iconio

¹ Pablo nu Bernabé guërupë rai' guatë rai' iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Iconio. Bëlua'a rai' diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë, më israelitë nu ra më griego. ² Perë ra më israelitë nadë nëdi'i tsaldí ldu'i, bëtsatsu rall mënë nanádi'i israelitë parë bë'në rall llgabë mal cuntrë ra narialdí ldu'i diza'quë. ³ Pablo nu Bernabé bëa'në rai' llëduni tiempë lugar ni. Adë bëdzëbëdi'i rall guni'i rall lu mënë de quë Dios rac shtu'u më grë mënë narë lu guë'dchiliu. Dios quëhunë compa'ni lë'ë Pablo nu Bernabé parë bë'në rai' milagrë. Bë'në rai' cusë ru'bë. Zni guasë ra mënë diza'quë naguni'i Pablo, ze'din de Dios. ⁴ Perë ra mënë guë'dchi ni, adë bë'nëdi'i rall tubsë llgabë. Bëldá rall guni'i naza'quë na di'dzë shtë rai'. Sëbëldá rall guni'i adë nazá'quëdi'i di'dzë shtë rai'. ⁵ Iurní ra më israelitë nu ra nadë nádi'i israelitë, gu' rall de acuerdë con ra gubernë parë guëna'zi rall Pablo nu Bernabé nu niadë'ë guë'ë rall lë'ë rai'. ⁶ Bini Pablo nu Bernabé pë nihunë rall. Bëru'u rai' guia'a contrari shtë rai'. Gubi' rai' ciudá ni parë zëagzë rai' guë'dchi nalë Listra nu Derbe naquë regiuni shtë Licaonia. ⁷ Guagni'i rai' diza'quë guëdubi ciudá nu guë'dchi shtë regiuni ni.

Bësëdchi guë'ë mënë lë'ë Pablo guë'dchi Listra

⁸ Guë'dchi Listra nanú tubi nguii cujë; ráquëdi'i rzëll. Ndë zúbëll purquë dizdë nagúlëll nall cujë. ⁹ Caquë diaguë nguii ni nacagni'i Pablo. Iurní nalë rbi'a Pablo lu nguii ni; guc bë'a Pablo de quë rialdí ldú'ull parë guëáquëll. ¹⁰ Iurní fuertë guni'i Pablo lull:

—Guasuldí nga'li. Bëzú guëa'l lu guiu'u.

Lueguë guasuldí cujë nu guzublú rzëll.

¹¹ Iurë guná ra mënë pë bë'në Pablo con nguii ni, guzublú guni'i rall fuertë di'dzë naruadi'dzë ra më Licaonia. Guni'i rall:

—Dios ndë'ë bëdchini ládza'a con cuerpë shtë nguii.

¹² Guni'i rall Bernabé na dios Júpiter nu Pablo na dios Mercurio purquë Pablo ruadi'dzi' lu ra mënë. ¹³ Iádu'u shtë dios Júpiter zubin entradë shtë guë'dchi. Bëshuzi narunë dchi'ni la'ni iádu'u ni, bidënull bëldá ngunë con zihani guë'ë hashtë puertë shtë guë'dchi. Bëshuzi nu ra mënë rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë ra poshtë nu quini rall ngunë ziquë tubi ofrendë parë lë'ë rai'. ¹⁴ Perë Pablo nu Bernabé guná rai' pë rac shtu'u gunënú mënë lë'ë rai'; guzublú bëchí'ezë rai' shabë rai' ziquë tubi sëni de quë adë rëuu'di'i ldu'u rai' lo quë nacanihunë ra mënë. Guni'i rai' fuertë. Guatë rai' ladi ra mënë ¹⁵ nu guni'i rai':

—Lë'ë të Dadë, ¿pëzielú runë të zni'i? Lë'ë na'a na na'a nguii ziquë lë'ë të. Zë'pë guëni'i na'a lu të parë guësa'në të ra custombrë nadë guëllu'idi'i. Lë'ë na'a rac shtu'u na'a tsanaldë të tëchi nezë za'quë shtë Dios nanabani. Bëntsa'u më gube'e nu guë'dchiliu nu grë cusë nananú lu guë'dchiliu bëntsa'u më. ¹⁶ Tiempë guahietë Dios bësëa'në më lë'ë ra mënë gubani rall ziquë mudë narac shtu'u rall ¹⁷ perë siemprë bë'në Dios bien parë lë'ë rall nu bëshe'ldë më ganza'quë parë lë'ë rall. Bëdë'ë më sufsientë nagáu rall hashtë bëquitë ldu'u rall. Iurne' Dios quëhunë më lo mizme con lë'ë hia'a.

¹⁸ Guni'i Pablo di'dzë rë' lu ra mënë perë apënë bë'ni' gan parë adë gudíni'di'i ra mënë ra ma ziquë ofrendë lu rai'. Siemprë rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë rai'.

¹⁹ Ze'dë bëldá më israelitë shtë Antioquía nu Iconio. Bëdchini rall Listra catë nanú Pablo. Bëquili rall mënë shtë Listra con bishi parë bëdë'ë guë'ë rall Pablo. Bëshaguiú rall lë'i' parë gulú rall lë'i' rua' guë'dchi purquë llua'a rall hia guti Pablo. ²⁰ Iurní bëdchini ra narialdí ldu'i diza'quë catë naga'a Pablo; bëdëa' rdondë rall catë naga'a Pablo. Iurní bëlë ldú'i' nu guashtëhi'. Guatëhi' stubi vultë guë'dchi. Perë brëgue'lë bëru'u rai' guë'dchi parë zia'a rai' stubi guë'dchi nalë Derbe.

²¹ Ndë guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra më Derbe. Nalë zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios. Despuësë bëabrá rai' guë'dchi Listra, Iconio, nu Antioquía. ²² Ra

lugar ni guni'inú rai' mënë narialdí ldu'i diza'quë parë guagla'guë rall nu gac rall firmë, nu adë guësá'nëdi'i rall shnezë Dios. Guni'i rai' de quë antsë tsuté mieti catë rnibë'a Dios, napë quë sac zi mieti purquë na rai' shmënë Jesús. ²³ Cadë guë'dchi catë nanú ra narialdí ldu'i diza'quë, Pablo nu Bernabé bészú rai' bëldá nguiu naguëná dchi'ni shtë Dios. Despuësë biadi'dzënú rai' Dios nu bë'në rai' ayunë, bë'në rai' animar lë'ë mënë ni të gac rall firmë lu shnezë Dios, el quë narialdí ldu'u rai'.

Bëabré Pablo nu Bernabé guë'dchi Antioquía

²⁴ Gudëdë rai' regiuni shtë Pisidia parë bëdchini rai' regiuni shtë Panfilia. ²⁵ Guni'i rai' diza'quë lu ra mënë ciudá shtë Perge. Despuësë gua rai' guë'dchi Atalia. ²⁶ Ndë be'pi rai' barcu parë zia'a rai' Antioquía ciudá catë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios, bëdë'ë rai' dchi'ni shtë Dios parë lë'ë rai'; mizmë lugar ni antsë biadi'dzënú rall Dios parë gunë më compaňi lë'ë rai'. Iurne' bëabré rai' purquë hia bë'në rai' gan dchi'ni rë'. ²⁷ Iurë bëdchini rai' Antioquía, bëtëá rai' grë mënë narialdí ldu'i diza'quë. Biadi'dzë rai' lu rall mudë nabë'në Dios compaňi lë'ë rai'. Guni'i rai' Dios bëdë'ë lugar parë gualdí ldu'u ra mënë nanádi'i më israelitë perë guatë rall shnezë Dios. ²⁸ Pablo nu Bernabé bëa'në rai' ciudá ni llëduni tiempë con ra narialdí ldu'i diza'quë.

15

Gua Pablo nu Bernabé ciudá Jerusalén

¹ Tiempë dzë ni bëdchini bëldá nguiu Antioquía. Na rall më Judea. Guzublú caglua'a rall ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rall:

—Parë gac salvar të napë quë gunë të cumplir custumbrë riuguë tubi partë delicadë shtë ngulë'në ziquë bëquë'ë Moisés la'ni lëy parë guëdë'na'a cumplir.

² Pablo nu Bernabé biadi'dzënú rai' ra nguiu rë' llëduni tiempë hashtë gudildi di'dzë rall. Por fin ra narialdí ldu'i diza'quë, bë'në rall nombrar Pablo nu Bernabé con sëbëldá nguiu parë zia'a rall Jerusalén. Guaguë'në rall rëglë asuntë ni

con los de más ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë shtë ra më narialdí ldu'i Dios.

³ Bëshe'ldë ra më Antioquía lë'ë rai'. Gudëdë rai' ra regiuni shtë Fenicia nu Samaria. Quëadi'dzë rai' shti'dzë Dios lu ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rai' lu ra mënë nanaré catë zia'a rai', grë lo quë nabë'në Dios con ra mënë de stubi naciuni, cumë bëagrí ldu'u rall con Dios nu bësa'në rall creenci gushë parë zianaldë rall shnezë Dios. Grë ra më narialdí ldu'i diza'quë, bini rall shti'dzë Pablo nu Bernabé. Nalë bëquitë ldu'u rall.

⁴ Tsana bëdchini rai' Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë bë'në rall recibir lë'ë rai' con llëru'bë cariňi. Zubënú ra mënë rë' ra poshtë nu ra mëgulë naná cabësë ladi grupë shtë rai'. Pablo nu Bernabé guzublú biadi'dzë rai' grë ra cusë nabë'në Dios con lë'ë rai', cumë ziquë mënë stubi naciuni gualdí ldu'u rall diza'quë. ⁵ Perë iurní bëldá ra fariseo narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, guasuldí rall nu guni'i rall:

—Rqui'ni riuguë du'pë partë delicadë shtë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Cha guëdë'na'a obligar lë'ë rall tsanaldë rall tëchi lëy shtë Moisés. Gac salvar rall iurní.

⁶ Bëdëá ra poshtë nu ra mëgulë parë bësë'dë rall di'dzë rë'. ⁷ Llëduni tiempë biadi'dzë rall. Iurní guasuldí Pedro nu guni'i':

—Rnia'a lu grë të narialdí ldu'i diza'quë, cumë ziquë nanë të hia zia'a tiempë gudili Dios na entrë lë'ë të. Nu bëshe'ldë më na parë guagnia'a diza'quë shtë më lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Nu gualdí ldu'u rall diza'quë. ⁸ Dios rna la'ni ldu'u ra mieti; bë'në më recibir lë'ë rai' cumë ziquë shini më. Bëdë'ë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rai' igual ziquë bëdë'ë më Espíritu Santo parë lë'ë hia'a. ⁹ Quëhunë Dios compaňi lë'ë rai' igual ziquë lë'ë hia'a masiá adë nádi'i rai' më israelitë. Bëzunë më la'ni ldu'u rai' purquë gualdí ldu'u rai' diza'quë shtë më. ¹⁰ Aunquë lë'ë të nanë të Dios quëhunë më salvar lë'ë rai', siempër riagla'guë rni'i të tsanaldë rai' tëchi lëy shtë Moisés. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë rall; nilë ra shtadë guë'lú hia'a, nilë lë'ë hia'a adë bëdë'nëdi'ia'a cumplir lëy ni. Nahin tubi

lëy dushë parë lë'ë hia'a. Adë chu gúnëdi'i gan gunë cumplirin. ¹¹ Perë lë'ë hia'a bien nané hia'a, bënë më salvar lë'ë hia'a ndigá. Rnia'a lu të na rall shini më purquë nalë guc shtu'u më lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Nu na Jesús Shtadë shtë grë ra narialdí ldu'i diza'quë.

¹² Grë rall bëac dchi nu bëquë diaguë rall; iurní Bernabé nu Pablo guzublú biadi'dzë rai' lla gua rai' ladi ra mënë de stubi naciuni. Nu bënë Dios zihani milagrë por lë'ë rai'. Dios bënëac zihani clasë galguidzë. ¹³ Iurë gualú biadi'dzë rai', Jacobo guasuldí nu guní'i' lu ra mënë:

—Iurne' guadi'dza lu të narialdí ldu'u diza'quë; gulë bëquë diaguë. ¹⁴ Pedro biadi'dzë lu hia'a lla bënë Dios. Dzë ni por primërë vultë gudili më ra nanádi'i më israelitë parë gac rall shmënë më. ¹⁵ Ndë'ë bëru'uin de acuerdë con lo quë nabëquë'ë ra profetë la'ni Sagradas Escrituras tiempë guahietë. Rni'i rahin zdë'ë:

¹⁶ Despuësë guëabría të guëzá'ahia hiu'u shtë David naná ziquë hiu'u dachi. Guëcubia reinadë shtëhi' naguré.

¹⁷ Gúnahin të parë ra mënë nanádi'i më israelitë quili rall na, nu ra mënë shtë grë naciuni narna'bë læa, gac rall shmëna.

¹⁸ Zni cagni'i Dadë dizdë tiempë guahietë të gac bë'a mieti.

¹⁹ 'Por ni rnia'a lu të shgaba. Adë pë gunënúdi'i hia'a con ra nanádi'i mënë israelitë perë bëabrí ldu'u rall con Dios. Adë chu gúnëdi'i obligar lë'ë rall parë tsanaldë rall lëy shtë Moisés. ²⁰ Perë guëquë'ë hia'a lu rall parë adë gáudi'i rall belë shtë ra ma narunë ra mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu adë guëquënúdi'i rall sa' rall, nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma nadë bëshë'ëdi'i rënë. ²¹ Hia por llëduni tiempë bi'ldi ra mënë lëy nabëquë'ë Moisés cadë iádu'u shtë rall, nu cadë dzë nabëzi'i ldu'u rall caglua'a mësë lë'ë rall nabëquë'ë Moisés.

²² Iurní ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë nu grë ra narialdí ldu'i diza'quë, gudili rall bëldá nguui ladi lo mizme sa' rall parë bëshë'ldë rall lë'ë rai' Antioquia con Pablo nu Bernabé. Bënë rall nombrar Silas con Judas. Judas stubi lëll Barsabás.

Na rall nguui më ru'bë ladi ra narialdí ldu'i diza'quë. ²³ Bëntsa'u ra poshtë tubi cartë parë bia'a rai' narni'i:

“Lë'ë na'a ra poshtë nu ra mëgulë nu grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtë Jesús naquërelde Jerusalén, rshe'ldë na'a tubi saludë parë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nanádi'i më israelitë. Rshe'ldë na'a tubi saludë lë'ë të grë ra naquërelde Antioquia nu ra naquërelde regiuni Siria nu Cilicia. ²⁴ Nanë na'a bëru'u bëldá nguui ladi na'a. Bidë rall ciudá shtë të parë bidë guëni'i rall lu të rqui'ni tsanaldë të tēchi lëy nabëquë'ë Moisés parë gac salvar të. Perë adë bëshë'ldëdi'i na'a lë'ë rall. Niétiquë bidë guëchili rall shgabë të; rnibë'a rall gac circuncidar të nu gunë të cumplir lëy shtë Moisés. ²⁵ Por ni bēdzú na'a de acuerdë lu juntë shtë na'a parë gudili na'a bëldá nguui ladi na'a parë guidë guená rai' lë'ë të. Bëshë'ldë na'a lë'ë rai' con Pablo nu Bernabé, nguui narac shtu'u hia'a. ²⁶ Bernabé nu Pablo na rai' nguui nabëdchi'bë ra vidë shtë rai' lu galguti iurë guagni'i rai' diza'quë shtë Jesucristo, Shtáda'a, lu ra mënë. ²⁷ Cagshe'ldë na'a lu të Judas nu Silas parë guëni'i rall lu të ra cusë naze'dë la'ni cartë nanua'a rall. ²⁸ Bëuu' ldu'u Espiritu Santo nu bëuu' ldu'u na'a parë adë guëdchí'bëdi'i na'a ni tubi lëy dushë guëc të. Sulamëntë runë tucarë gunë të cumplir ra cusë naze'dë la'ni cartë catë rni'i: ²⁹ Adë gau të belë shtë ra ma nabë'në mënë ofrecer ziquë ofrendë lu ra ídolo, nu adë gau të rënë, nilë belë shtë ra ma nanadë bëshë'ëdi'i rënë, nu adë rquënúdi'i të sa' të. Talë gapë të lë'ë të lu grë ra cusë rë', zia të bien. Ndë'ë gualú cartë. Guëa'në të con Dios.”

³⁰ Iurní bëru'u rai' parë zia'a rai' Antioquia. Ndë bëtëá rai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Bëdë'ë rai' cartë guia'a ra mënë nabëdëá nga'li. ³¹ Iurë bi'ldi rall cartë, nalë bëquitë ldu'u rall nu gurëdchí ldu'u rall por lo quë naguni'i la'ni cartë. ³² Judas nu Silas bënë rall recibir tubi pudërë shtë Dios parë guëni'i rall ra cusë narac shtu'u Dios. Biadi'dzë rai' con llëru'bë pudërë shtë më. Con zihani di'dzë naguni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë, bëa'në ra mënë ni más firmë parë tsanaldë rall shnezë Dios.

³³ Bëa'në rai' tubi tiempë ciudá Antioquía. Despuësë ra narialdí ldu'i Jesús bë'në rall despedir lë'ë rai' parë bëabrí rai' Jerusalén. Guni'i rall lu rai':

—Dushquilli Dios, bidë guená të lë'ë na'a. Guzéá të con bien.

³⁴ Silas adë bëabrídi'i' Jerusalén; bëá'ni' Antioquía. ³⁵ Pablo con Bernabé bëa'në rai' Antioquía parë guagla'guë guëni'i rai' diza'quë lu ra mënë. Con stubi tantë ra nguiu, caglia'a rai' mënë diza'quë shtë Jesús.

Bëshe'ldë Dios lë'ë Pablo segundë viajë

³⁶ Gudëdë bëldá dzë, iurní Pablo guni'i lu Bernabé:

—Cha guiá guëgná hia'a nia gua ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra ciudá catë biaglua'a hia'a ra mënë antsë.

³⁷ Bernabé guc ldú'i' niua'a rai' Juan Marcos ³⁸ perë Pablo adë nëdi'i' nianaldë Juan Marcos purquë más antsë bësëa'nëgá Juan Marcos lë'ë rai' lugar nalë Panfilia.

³⁹ Gudildi di'dzë rai' por cuendë rë' nu bës'a'në sa' rai'. Bernabé bia'a Juan Marcos parë zia'a rai' Chipre. ⁴⁰ Pablo gudili lë'ë Silas parë tsanaldë Silas lë'i'. Ra narialdí ldu'i diza'quë, biadi'dzënú rai' lë'ë më parë gunë më compa'ni lë'ë Pablo nu Silas iurná guzia'a rai' lu shchi'ni më. ⁴¹ Iurní Pablo nu Silas bëru'u rai' nu gudëdë rai' regiuni shtë Siria nu Cilicia. Guagni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë parë tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

16

Guanaldë Timoteo lë'ë Pablo nu Silas

¹ Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Derbe nu Listra. Ndë bëdia'guë'lú rai' tubi nguiu narialdí ldu'i diza'quë; lëll Timoteo. Shni'a Timoteo na më israelitë; lë'ë quë lë'ë rialdí ldu'i diza'quë. Perë shtadë Timoteo na më griego. ² Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë naquërelde Listra nu Iconio, rni'i rall na Timoteo tubi nguiu demasiadë humildë nu za'quë. ³ Guchi Pablo lu Timoteo parë tsanaldëll lë'ë rai'. Nu bë'në Pablo circuncidar lë'ë Timoteo ziquë na custumbrë shtë ra më israelitë. Zni bë'ni' parë adë bëldëdi'i më israelitë con lë'ë Pablo. Grë ra israelitë naquërelde lugar ni, nanë rall shtadë Timoteo nall më griego. ⁴ Grë ra

guë'dchi nardëdë rai', ruadi'dzënú rai' ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Quëadi'dzë rai' rsunë nabëdë'ë mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios Jerusalén të parë guëzu'bë diaguë rall. ⁵ Ra mënë narialdí ldu'i Dios, guc rall más firmë lu ra diza'quë shtë Jesús. Dzë con dzë guaru'bë grupë shtë shmënë Dios cadë guë'dchi.

Gue'lë bëlua'alú tubi nguiu lu Pablo; nall ziquë më Macedonia

⁶ Adë bësá'nëdi'i Espíritu Santo nalua'a rai' diza'quë lu ra mënë naquërelde regiuni shtë Asia. Por ni gudëdë rai' ra regiuni shtë Frigia nu Galacia parë bëdchini rai' la raya shtë Misia. ⁷ Ndë bë'në rai' llgabë niutë rai' regiuni shtë Bitinia perë Espíritu Santo adë bësá'nëdi'i' niutë rai' ndë. ⁸ Mejurë gudëdë nezë rai' hashtë Misia parë guietë rai' puertë shtë Troas. ⁹ Ndë bëlua'alú tubi nguiu lu Pablo gue'lë. Gunáhi' tubi nguiu më Macedonia. Zuldí mënë ni nu rúnëll ruëguë lu Pablo. Rní'ill: “Cha regiuni shtë na'a Macedonia parë gúnëll compa'ni lë'ë na'a”. ¹⁰ Iurë gudëdë guná Pablo lë'ë nguiu, na Lucas nacaquëa'a librë rë', bëd'ë'në na'a preparar viajë shtë'në na'a parë guziá na'a Macedonia purquë Dios cagna'bë lë'ë na'a guëdia'a na'a diza'quë parë ra mënë shtë Macedonia.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Filipos

¹¹ Puertë Troas bëdzepi na'a la'ni barcu parë zia na'a tubldí la'ni nisë hashtë Samotracia. Samotracia na tubi dani la'ni nisëdu'u. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a puertë Neápolis. ¹² De Neápolis bëru'u na'a parë Filipos. Filipos na tubi guë'dchi más llëru'bë lu grë ra guë'dchi shtë Macedonia. Quërelde ra më rumanë ndë, nu grë ra më shtë guë'dchi bë'në rall rëspëti lëy shtë ra rumanë. Guquërelde na'a Filipos bëldá dzë. ¹³ Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëru'u na'a rua' guë'dchi parë bia na'a rua' tubi guëë'gu. Ra mënë bëne'e rsunë ndë nanú tubi lugar catë ruadi'dzënú rall Dios. Lugar ni guzubë na'a parë guëni'i na'a diza'quë lu ra na'a nabëdëá nga'li. ¹⁴ Ladi ra na'a ni nanú tubi na'a lë Lidia. Zé'dëll guë'dchi shtë Tiatira. Nu rtuu'll lari za'quë color moradë. Na'a ni gualdí ldu'i Dios perë adë guënëdi'ill chu na Jesús. Bëdë'ë

më llgabë parë guasëll nu gualdí ldu'ull diza'quë nacagni'i Pablo. ¹⁵ Lidia bëriubë nísëll con shfamíllil. Iurní guní'ill lu na'a:

—Si talë nanë të nahia shmënë Jesús, gulë gude'e lidcha të guëa'në të bëldá dzë.

Lidia bë'nëll ruëguë lu na'a hashtë bëdëa'në na'a lídchill.

¹⁶ Guzac na'a tubi vultë iurë zia na'a lugar catë guëdia'a di'dzënú na'a Dios, bëdia'guëlu' na'a tubi lliguëna'a. Nápëll tubi mëdzabë la'ni ldu'ull. Rúnëll divini por pudërë shtë mëdzabë. Guní'ill ra cusë nagac con ra mënë. Zni bë'nëll gan zihani dumí parë ra shlamëll. ¹⁷ Lliguëna'a ni bidë náldëll lë'ë na'a con Pablo. Fuertë guní'ill:

—Dios nacabezë gube'e, bëshe'ldë më ra nguiu rë'. Caglua'a rall nezë parë gac salvára'a.

¹⁸ Zihani dzë bë'në lliguëna'a rë' zdë'ë. Glli, glli, fuertë guní'ill; bidë náldëll lë'ë na'a. Perë bëldë Pablo nu guní'i' lu mëdzabë nananú la'ni ldu'u lliguëna'a:

—Con pudërë nabëne'e Jesucristo guahia, rnia'a lul por lë shtë më, bëru'u la'ni ldu'u na'a rë'.

Lueguë lueguë iurní bëru'u espíritu dzabë.

¹⁹ Iurë guná shlamë shtë lliguëna'a, hiadë nídi'i mudë gunë rall gan dumí con pudërë nagúpëll, guna'zi rall Pablo nu Silas. Guagsëa'në rall lë'ë rai' lu gobiernë nazubë cula'ni galërë. ²⁰ Bëagnú rall lë'ë rai' lu ra juësi nu guni'i rall:

—Nguiu rë' na rall mënë israelitë. Cagtsatsu rall mënë ciudá shtë hia'a. ²¹ Caglua'a rall creenci adë nádi'i de acuerdë con lëy rumanë. Adë nídi'i mudë guianálda'a tëchi rall purquë na hia'a më rumanë.

²² Iurní bëdzatsu mënë cuntrë Pablo nu Silas. Gunibë'a gobiernë parë bëru'u shabë Pablo nu Silas parë bëdë'ë hiaguë rall lë'ë rai'. ²³ Despuësë huëtë' bëdë'ë hiaguë rall lë'ë rai', bëldaguë rall lë'ë rai' lachigui'bë. Nu gunibë'a rall lu carcelërë parë gápëll lë'ë rai' con cuidadë. ²⁴ Iurë bë'në carcelërë recibir Pablo nu Silas, guagsëa'nëll lë'ë rai' hashtë tubi quartë namás dchi'chi. Ndë bë'nëll segurë; bëgá'sëll guëa' rai' la'ni tablë nalë cepo.

²⁵ Iurë guc guërudë gue'lë, lë'ë Pablo nu Silas quëadi'dzënú rai' Dios nu quëu'ldë

rua' rai' cantë lu Dios. Los de más prësi nananú ndë, caquë diaguë rall. ²⁶ De repëntë bëdchini tubi llu ru'bë nabësëni'bi hashtë cimientë shtë lachigui'bë. Grë ra puertë shtë lachigui'bë, bëlla'lin nu ra cadënë nali'bi guia'a ra prësi, gulaguë rahin lu guiu'u. ²⁷ Iurní gubani carcelërë; gunall rua' puertë lla'lë rahin. Gulull spadë shtënéll parë quínill lo mizmé lë'ëll. Bë'nëll llgabë grë ra prësi bëllu'në. ²⁸ Perë Pablo gunall pë nihunë carcelërë nu fuertë guni'i Pablo:

—Adë rguínidi'i lë'ëll. Grë na'a zuga'a na'a ndë'ë.

²⁹ Lueguë iurní guna'bë carcelërë tubi llni. Guatë guëllú'nëll catë zuga'a ra prësi. Nalë rchí'chill tantë rdzëbëll. Bëzullíbill lu Pablo nu Silas. ³⁰ Iurní gulull lë'ë rai' lachigui'bë nu guna'bë dí'dzëll lu rai':

—Dadë, guni'i lua ulla guna parë gac salvara'?

³¹ Iurní repi rai':

—Guëdubinú ldu'ul tsaldí ldu'ul Jesucristo, lë'ëll con grë shfamíllil parë gunë Dios salvar lë'ë të.

³² Iurní biadi'dzënú Pablo nu Silas lë'ë carcelërë diza'quë, lë'ëll con grë shfamíllil naquërelde lídchill. ³³ Mizmé gue'lë ni carcelërë gudíbill lu ridë catë bëdia'a hiaguë ladi rai'. Lueguë carcelërë con shfamíllil bëriubë nisë rall. ³⁴ Iurní bia'a carcelërë lë'ë rai' lídchill parë bëdë'ëll nagudáu rai'. Nalë rquitë ldu'u shfamili carcelërë purquë grë rall hia gualdí ldu'u rall diza'quë.

³⁵ Brëgue'lë rsili, ra gobiernë bëshe'ldë ra suldadë lu carcelërë parë guëdë'ë carcelërë libertá lë'ë Pablo nu Silas. ³⁶ Repi carcelërë lu Pablo:

—Bëdchini suldadë shtë gobiernë parë guënehia libertá lë'ë të. Iurne' guzia'a të con bien.

³⁷ Perë Pablo guni'i lu ra suldadë:

—Adë chu guëru'u. Ra gobiernë bë'në bëdia'a hiaguë na'a lu ra mënë. Adë bë'nëdi'i rall juzgar lë'ë na'a según lëy rumanë, nu nadapë na'a lo mizmé derechë nanapë më rumanë. Bëtia'a rall lë'ë na'a lachigui'bë nu iurne' rac shtu'u rall cu të lë'ë na'a lliga'chi. Pues guidë ldu rall lë'ë na'a lo mizmé lë'ë rall.

³⁸ Ra suldadë bëaguënú rall rsunë lu ra gubernë grë naguchi Pablo lu rall. Bëdzëbë ra gubernë iurë bini rall Pablo nu Silas napë rall derechè cumë më rumanë. ³⁹ Gua ra gubernë rua' lachigui'bë. Guadi'dzënú rall lë'ë Pablo nu Silas; guni'i rall:

—Gulë bë'në dispensar lë'ë na'a por lo quë nabëdë'në na'a.

Iurní bëgú rall lë'ë rai'. Guni'i rall:

—Gulë bë'në favurë; gulë bëru'u guë'dchi shtë na'a.

⁴⁰ Bëru'u Pablo nu Silas lachigui'bë parë zia'a rai' lidchi Lidia. Despuësë guni'inú rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë; guni'i rai':

—Gulë gac firmë con di'dzë shtë Jesús.

Iurní bëru'u rai' ciudá ni.

17

Bëdzatsu më guë'dchi Tesalónica

¹ Gudëdë Pablo nu Silas ra guë'dchi nalë Anfípolis nu Apolonia parë bëdchini rai' ciudá Tesalónica. Ndë zubë tubi iádu'u shtë ra më israelitë. ² Ziquë na custumbrë shtë Pablo, guáhi' iádu'u. Tsunë llmalë bë'ni' parë guagni'inull ra mënë cadë dzë descansë. ³ Bí'ldi' la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë. Nu bëluá'ai' ra mënë Cristo napë quë gati më nu despuësë de guti më, napë quë tsashtë më ladi ra tëgulë. Rni'i Pablo:

—Lo mizmë Jesús nacagnia'a lu të, na më Cristo el quë nagudili Dios.

⁴ Bëldá ra më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë nu bëtsa'guë rall Pablo nu Silas. Zihani më griego narunë adorar Dios, gualdí ldu'u rall, nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë narnibë'a, gualdí ldu'u rall shti'dzë Jesús. ⁵ Perë los de más ra më israelitë nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, nalë bëldënú rall Pablo nu Silas. Gudili rall bëldá nguii mal nandigá canzë ra nezë. Guni'i rall lu mënë ciudá parë guëasë mënë cuntrë Pablo. Guatsuté rall lidchi Jasón. Ziatili rall Pablo nu Silas purquë nanë rall Jasón bédë'ë lugar quërelde Pablo nu Silas. Rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë rai' parë gunë rall intriegu lë'ë rai' lu ra mënë parë gunë rall juzgar lë'ë rai'. ⁶ Perë adë bëdzélëdi'i rall lë'ë rai' lidchi Jasón. Iurní guaca'a rall Jasón; bëshaguiú rall lë'ëll con sèbëldá ra narialdí ldu'u diza'quë.

Guagsa'në rall lë'ë rai' lu gubernë shtë ciudá. Gurushtiá ra nguii mal. Guni'i rall:

—Guëdubi lugar catë riutë Pablo rdzatsu ra më guë'dchi con ra creenci shtë rall nu ze'dë rall guë'dchi rë'. ⁷ Jasón bédë'ë lugar lídchill parë lë'ë rall. Grë ra nguii rë' nanú rall cuntrë lëy shtë César purquë rni'i rall napë rall stubi rëy nalë Jesús.

⁸ Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i rall, bëdzatsu rall. ⁹ Perë Jasón con sèbëldá nagona'zi rall, gudilli rall dumí parë gupë rall libertá. Bëru'u rall.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Berea

¹⁰ Ra narialdí ldu'i diza'quë naquërelde Tesalónica, lueguë lueguë gugue'lë gulú nezë rall lë'ë Pablo nu Silas. Zia'a rall guë'dchi Berea. Ziquësë bëdchini rall ndë, gua rall iádu'u shtë ra më israelitë. ¹¹ Mënë naquërelde ndë, más nabënë na rall quë ra israelitë naquërelde Tesalónica purquë guëdubinú ldu'u rall bëquë diaguë rall diza'quë naguni'i Pablo, nu glii glii bë'në rall saber nia'a gu nahin verdá cumë ziquë na la'ni Sagradas Escrituras. ¹² De manërë quë zihani nguii israelitë nu më griego, gualdí ldu'u rall diza'quë. Nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë, gualdí ldu'u rall diza'quë. ¹³ Tsana bini ra contrari naquërelde Tesalónica de quë nanú Pablo guë'dchi Berea, gua rall hashtë Berea parë guagtsatsu rall ra mënë guë'dchi ni. Cagni'i Pablo diza'quë lu ra mënë. ¹⁴ Perë ra narialdí ldu'i Jesús, lueguë bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë rua' nisëdu'u. Niétiquë Silas nu Timoteo bëa'në rall guë'dchi Berea. ¹⁵ Ra naguaguë'në compa'ni lë'ë Pablo, guagsa'në rall Pablo ciudá Atenas. Bëabrinú rall rsunë shtë Pablo; rac shtú'ui' tsa rall Atenas. Lueguë guzia'a Timoteo nu Silas catë nanú Pablo.

Nanú Pablo guë'dchi Atenas

¹⁶ Mientras cabezë Pablo lë'ë Silas nu Timoteo ciudá Atenas, nalë adë bëuu'di'i ldú'i'; adë gurëdchí ldú'i' iurë gunáhi' lu zihani ídolo narunë ra mënë adorar. ¹⁷ La'ni iádu'u shtë ra më israelitë biadi'dzënú Pablo con los de más mënë narunë adorar Dios. Nu cadë dzë rni'i Pablo lu ra mënë lu llguëa' catë rdëá rall. ¹⁸ Bëldá ra nguii naná rsë'dë ldai' shtë narni'i rall estoicos nu sèbëldá nguii naná rsë'dë ldai' narni'i

rall epicúreos, biadi'dzënú rall Pablo. Nanú rall guni'i lu sa' rall:

—¿Pë quëadi'dzë ndë tantë ruadí'dzëll?

Sëbëldá rall guni'i:

—Llua'a na'a di'dzë shtënë stubi dios cubi quëadi'dzëll.

Rni'i rall zni purquë bini rall Pablo cagni'i diza'quë shtë Jesús, chu na më nu Dios bëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. ¹⁹ Iurní bia'a rall lë'ë Pablo tubi lugar nalë Areópago catë rdëá ra më ru'bë parë guëquë diaguë rall pë rni'i ra mësë. Ndë guni'i rall lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë runë cuntienë ra lдай' cubi naze'dënul. ²⁰ Rní'il lu na'a ra cusë cubi na nunquë gá'adi'i guini na'a. Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë na ra cusë naruadí'dzël.

²¹ Zni guni'i rall purquë grë më Atenas nu ra më de stubi naciuni naquërelde ndë, rëuu' ldu'u rall cualquier cusë cubi. Lleduni tiempë hiadë ruadí'dzë rall stubi cusë, niétiquë ra cusë cubi naguëré rini rall ruadí'dzë lu sa' rall.

²² Iurní Pablo guasuldí guëláu rall lugar nalë Areópago nu guni'i':

—Lë'ë të më Atenas, rnahia demasiadë devociuni napë të parë ra dios shtë të ²³ purquë tsana canzëa, rbi'ahia lugar catë cabezë ra dios shtë të. Bëdia'guëluá tubi bëcu'guë naquë tubi letrëré luhin narni'i: “Dios nagá'adi'i chu guënëdi'i”. Pues Dios naquëhunë të adorar sin quë guënëdi'i të, nanëa Dios rë'. Ze'dë guënia'a diza'quë shtë më.

²⁴ Na më Dios nabëntsa'u guë'dchiliu nu grë ra cusë nananú la'nin. Rnibë'a më guë'dchiliu nu gube'e. Adë quërelde'di'i më la'ni iádu'u nabëntsa'u ra mënë. ²⁵ Adë rqui'nidi'i më ra cusë naruntsa'u ra mënë. Niétiquë pë rqui'ni më purquë mizme Dios rne'e vidë nu grë cusë narqui'ni hia'a.

²⁶ Grë ra mënë nanaré lu guë'dchiliu na rall shini Adán, nguiu nabëntsa'u Dios iurë bësinlú më guë'dchiliu. Bë'në Dios punëré ra tiempë naguëbani grë ra naciuni nu lugar catë guëquërelde mënë. ²⁷ Bë'në Dios ni parë quili ra mënë lë'i' purquë rac shtu'u më grë mieti guëdia'guëluá rall lë'ë më. Dios adë núdi'i zitu de lë'ë hia'a. ²⁸ Por voluntá shtë Dios nacabezë gube'e, nadápa'a vidë

nu por lë'ë më rni'bi hia'a nezë rë' nezë rë'. Por lë'ë më quërelde'a guë'dchiliu. Por voluntá shtë më nabánia'a nu rdë'na'a dchi'ni. Lo mizme guni'i ra bëldá mësë shtë të: “Na hia'a shini Dios”. ²⁹ Ziquë shini Dios, adë chu gunë llgabë de quë na më cumë ziquë ra dzanë naguetsa'u con orë u bédchichi u guë'ë. Mënë runtsa'u rall cusë ni ziquë na shgabë rall. ³⁰ Adë pë guni'i Dios lu ra mënë tiempë guahietë tsana gá'adi'i guënë rall lë'ë më perë iurne' sí, rnibë'a më lu mënë gudubi guë'dchiliu, gunë nadzë'ë mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios ³¹ purquë Dios hia bë'në më designar tubi dzë nagunë më juzguë ra mënë. Dios gulë tubi nguiu nagunë juzguë grë mënë lu guë'dchiliu. Verdá nahin purquë bëldishtë Dios nguiu rë' ladi ra tëgulë.

³² Iurë bini ra mënë lo quë naguni'i Pablo de quë tsashtë ra tëgulë, nanú rall bë'në burnë. Sëbëldá rall guni'i rall lu Pablo:

—Mejurë stubi dzë guëquë diaguë na'a ra shtí'dzël.

³³ Iurní Pablo gubi'. Bësëa'nëgáhi' lë'ë ra mënë, ³⁴ perë bëldá rall gualdí ldu'u rall diza'quë nu guanaldë rall Pablo. Ladi ra mënë ni nanú tubi nguiu lë Dionisio. Nall miembrë shtë partidë Areópago. Nu nanú tubi na'a lë Dámaris con zihani ra nagualdí ldu'u diza'quë shtë Jesús.

18

Pablo bédchini guë'dchi Corinto

¹ Despuësë de ni, bëru'u Pablo Atenas parë zía'ai' ciudá Corinto. ² Ndë bëdia'guëluhi' tubi më israelitë; lëll Aquila. Ze'dë nguiu rë' tubi regiuni nalë Ponto. Antsë Aquila nu tsé'lëll Priscila gubi' rall Italia purquë rëy Claudio gunibë'a guëru'u grëtë' më israelitë ciudá Roma. Pablo guagná lë'ë Aquila lídchi'. ³ Cumë nápi' mizme dchi'ni nanapë Aquila bëá'ni' lidchi Aquila parë bë'në rai' dchi'ni. Bëti'bë rai' lari na'ldë naguëllu'i parë hiu'u lari. ⁴ Ra dzë narzi'i ldu'u mënë, Pablo ria iádu'u catë riagní'i' diza'quë lu ra mënë. Zihani rall gualdí ldu'u rall naguni'i Pablo, më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë.

⁵ Tsana bëru'u Silas nu Timoteo regiuni Macedonia, bédchini rall Corinto. Iurní Pablo bësëa'nëgall dchi'ni shtënë lari na'ldë

parë guaglá'gui' niétiquë dchi'ni shtë diza'quë. Guni'inúhi' më israelitë quë Jesús na Cristo el quë nacabezë rall të guëdchíni' guë'dchiliu. ⁶ Perë ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu guni'i rall di'dzë fier guëc Pablo. Repi rall:

—Ze'dë guësiguël lë'ë na'a con bishi nanuá'al.

Iurní Pablo bédchíbi' shábi' lu ra mënë; nu guni'i':

—Hia beldë guënia'a diza'quë shtë Jesús lu të. Adë nëdi'i të gua'a tēhin. Adë nahia responsablë talë guëniti almë shtë të. Iurne' guziahia lu ra më nanádi'i më israelitë.

⁷ Bëru'u Pablo iádu'u. Ziá'ai' lidchi tubi nguiu naquëreldë cu' iádu'u, lëll Justo nu runë Justo adorar Dios. ⁸ Jëfë shtë iádu'u lëll Crispo. Gualdí ldu'u Crispo Jesucristo con grë shfamili Crispo. Nu zihani mënë Corinto bini rall diza'quë nu gualdí ldu'u rall nu bëriubë nisë rall. ⁹ Tubi gue'lë Pablo guná lu Jesús. Bëlua'alú më lull nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'íl. Guagla'guë guni'i diza'quë lu ra mënë ¹⁰ purquë na quëhuna compañilë'ël parë adë chu guená'zidi'i lë'ël parë quínidi'i rall lë'ël. Napa zihani mënë natsaldí ldu'i diza'quë ciudá rë'.

¹¹ Pablo bëa'në tubi izë guërudë ciudá Corinto parë cagluá'ai' diza'quë shtë Jesús.

¹² La'ni ra dzë nacagnibë'a Galión; nall gubernadurë shtë regiuni Acaya; ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu bia'a rall Pablo lu tribunal. ¹³ Ndë guni'i rall lu gubernadurë:

—Nguiu rë' cagluá'all ra mënë nu rialdí ldu'u mënë shti'dzëll. Rní'ill lla gunë ra mënë adorar Dios stubi ldai' naná cuntrë lëy shtë ra më rumanë.

¹⁴ Hia guzublú Pablo parë guadi'dzë Pablo, iurní Galión guni'i lu ra israelitë:

—Si talë ndë'ë rac tratë tubi delitë ru'bë ziquë tubi galguti, pues guëquë diaga shti'dzë të ¹⁵ perë lëdë znídi'i. Rac tratë niétiquë lëy shtë të con di'dzë nu ra lë nanua'a të. Gulë bë'në rëglë asuntë ni lo mizme lë'ë të. Adë nahia juësi shtë ra cusë naquëhunë të.

¹⁶ Iurní bëgú Galión ra mënë lu tribunal shtënell. ¹⁷ Grë ra griego guna'zi rall lë'ë

Sóstenes parë bédë'ë galné rall delantë lu gubernadurë. Sóstenes nall jëfë shtë iádu'u, perë lë'ë gubernadurë hiadë bë'nëdi'i casë nacanihunë ra mënë.

Bëagrí Pablo ciudá Antioquía

¹⁸ Bëa'në Pablo zihani dzë ciudá Corinto. Despuësë bë'ni' despedir ra më narialdí ldu'i diza'quë nu bé'pi' barcu con Priscila nu Aquila parë zia'a rai' regiuni Siria. Antsë tsepi rai' barcu puertë nalë Cencrea, bëga'a mënë guëc Pablo. Zni bë'ni' cumplir tubi promësë lu Dios. ¹⁹ Tsana bédchini rai' ciudá Efeso, Pablo bësëá'ni' lë'ë Priscila nu Aquila. Guáhi' iádu'u shtë ra israelitë. Ndë biadi'dzënúhi' ra mënë nardëá. ²⁰ Ra mënë bë'në ruëguë lu Pablo parë guëá'ni' más tiempë con lë'ë rall perë Pablo adë nëdi'i'.

²¹ Mejurë bë'ni' despedir ra mënë; répi':

—Rqui'ni tsahia Jerusalén parë sua pendiente lu laní naze'dë. Con voluntá shtë Dios guëabría stubi vueltë con lë'ë të.

Be'pi Pablo barcu. Gubi'll Efeso. ²² Despuësë bédchíni' puertë Cesarea nu guall Jerusalén parë guaguë'ni' saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Lueguë bëagri' parë Antioquía. ²³ Zihani tiempë guquëréldi' ciudá Antioquía. Despuësë bërú'ui' stubi vueltë parë guaguë'ni' visitar ra mënë narialdí ldu'i Dios regiuni shtë Galacia nu Frigia. Guni'inú Pablo lë'ë rall tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

Cagni'i Apolos diza'quë lu ra më Efeso

²⁴ Bédchini tubi nguiu ciudá Efeso; lëll Apolos. Nall më israelitë. Gúlëll ciudá Alejandría. Nalë nasini guëc Apolos parë ruadi'dzëll diza'quë shtë Dios. Bien bëluá'all nu guasëll Sagradas Escrituras. ²⁵ Nanëll bidë Jesús guë'dchiliu parë gunë më salvar ra mënë natsaldí ldu'i lë'ë më. Con guëdubinú ldú'ull bëluá'all ra mënë chu na Jesús. Bien nanëll Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë perë gá'adi'i guc bë'adi'ill ra nacanaldë Jesús rriubë nisë rall ziquë shmënë Jesús. ²⁶ Apolos adë bédzëbëdi'i guní'ill lu ra mënë la'ni iádu'u, perë iurë bini Priscila nu Aquila naguni'i Apolos, guna'bë rall lë'ë Apolos stubi ladë. Biadi'dzënú rall lë'ë Apolos ra cusë nadë riasëdi'ill de quë Jesús bëshé'ldi' Espíritu

Santo parë cuezënuhi' lë'ë mënë narialdí ldu'i Dios. ²⁷ Tsana bë'në Apolos llgabë téddëll regiuni shtë Acaya, ra më Efeso narialdí ldu'i Dios, bë'në rall compa'ni lë'ë Apolos parë tsáhi' ndë. Bëquë'ë rall tubi cartë lu ra mënë Acaya të parë gunë rall recibir Apolos. Iurë bédchini Apolos Acaya, nalë bë'nëll compa'ni ra shmënë Jesús parë cagsë'dë rall shti'dzë Dios. Más antsë Dios bë'në compa'ni lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall diza'quë. ²⁸ Bi'ldi Apolos la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë israelitë. Bëluá'all de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu hashtë guc rall cunformë lo quë naguni'i Apolos.

19

Bëagrí Pablo guë'dchi Efeso

¹ Nanú Apolos ciudá Corinto tsana gudëdë Pablo lugar la'ni dani parë bédchíni' ciudá Efeso. Ndë bëdia'guëllú Pablo zihani narialdí ldu'i diza'quë. ² Repi Pablo lu rall:

—Iurë gualdí ldu'u të shti'dzë Jesús ¿gu bë'në të recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u të?

Iurní repi rall:

—Ni siquierë bini na'a gu nanú Espíritu Santo u nídi'i Espíritu Santo.

³ Iurní guna'bë di'dzë Pablo lu rall stubi vueltë:

—¿Lla bëriubë nisë të?

Repi rall:

—Ziquë bëchu'bë nisë Juan Bautista ra mënë.

⁴ Iurní guni'i Pablo lu rall:

—Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë iurë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. Nu guni'i Juan lu rall tsaldí ldu'u rall Jesús naná Cristo naguëdchini despuësë de Juan.

⁵ Iurë bini ra nguiu rë' naguni'i Pablo lu rall, bëriubë nisë rall por lë Jesús.

⁶ Bédchi'bë Pablo guiá'ai' guëc rall; lueguë bédchini Espíritu Santo la'ni ldu'u rall nu cadë lë'ë rall guni'i rall stubi dizë. Guni'i rall di'dzë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios. ⁷ Ra nabë'në recibir Espíritu Santo na rall cumë ziquë chi'bë chupë nguiu.

⁸ Durantë lu tsunë mbehu Pablo gua iádu'u shtë ra më israelitë. Guëdubinú ldu'i'

guni'inúhi' ra mënë, nu gualdí ldu'u rall lo quë nacagni'i Pablo. Adë rdzëbëdi'i Pablo. Cagni'i' por lë'ë Jesús tsuté mi-eti catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Ra mënë bëa'në rall cunformë lo quë naguni'i Pablo.

⁹ Perë bældá më israelitë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Jesús tantë naguëdchi ldu'u rall. Delantë lu ra mënë guni'i rall lë'ë nezë naquëadi'dzë Pablo, na mal. Iurní Pablo biequi lu rall; biá'ai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë la'ni tubi hiu'u shcuelë lidchi tubi nguiu lë Tiranno. Ndë bëlu'a'a Pablo lë'ë ra mënë glli glli. ¹⁰ Zni guagla'guë bëa'në Pablo chupë izë nga'li, de manërë grë mënë naquërelde regiuni shtë Asia bini rall diza'quë shtë Jesús. Ra israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, bini rall shti'dzë Pablo. ¹¹ Dios bédë'ë pudërë guia'a Pablo parë bë'ni' zihani milagrë ru'bë ¹² hashtë ra panitë nu ra lari nabëga'ldë Pablo, guanú mënë lu narac llu'u. Bëac ra narac llu'u nu bëru'u ra mëdzabë nananú la'ni ldu'u ra mënë.

¹³ Perë bældá ra israelitë canzë rall; rgu rall mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Guc ldu'u rall niaca'a dchi'ni rall lë Dadë Jesús parë nagú rall mëdzabë. Guni'i rall lu espíritu mëdzabë:

—Gulë bëru'u. Rnibë'ahia lë'ë të por pudërë shtë Jesús, el mizme léhi' nacagni'i Pablo.

¹⁴ Zni bë'në gadchi shini tubi nguiu israelitë nalë Esceva. Na Esceva tubi jëfë shtë ra bëshuzi. ¹⁵ Guzac tsana bë'në shini Esceva nagú rall espíritu mëdzabë, bëquebi mëdzabë lu rall:

—Nanëa Jesús. Nanëa Pablo perë lë'ë të ¿chu na të?

¹⁶ Iurní nguiu nanapë espíritu mëdzabë la'ni ldu'i, guná'zill lë'ë ra shini Esceva. Bédë'ë mëdzabë galné. Con guëdubi fuërsë shtëll bë'nëll gan lu guëzá gadchi nguiu. Guc rall ridë. Bëru'u guëllu'në rall lugar ni sin shabë rall. ¹⁷ Grë ra naquërelde ciudá Efeso, bini rall pë guc. Nalë bédzëbë rall nu guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dadë Jesús.

¹⁸ Iurní zihani ra narialdí ldu'i diza'quë, bëquebi rall ra cusë mal nabë'në rall antsë. ¹⁹ Nu zihani ra mënë nabësë'dë bëlliú, be'dënú rall shlibrë rall parë bëza'i rall librë delantë lu ra mënë. Gulú rall

prëci shtë librë. Lasaquin cincuenta mili bëllë bédchichi. ²⁰ Zni guagla'guë bërë'tsë diza'quë con llëru'bë pudërë. Zihani mënë guatë rall shnezë Jesús.

²¹ Despuësë de ni, Pablo bë'ni' llgabë parë tsaguë'ni' vizitar ra lugar shtë Macedonia nu Acaya parë tsaglá'gui' viajë shtëhi' hashtë Jerusalén. Guni'i' despuësë de tsáhi' Jerusalén, guziá'ai' ciudá Roma. ²² Iurní bëshé'ldi' chupë sáhi' parë Macedonia. Lë rall Timoteo nu Erasto purquë Pablo bëa'në stubi tiempë regiuni shtë Asia.

Rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo

²³ Tiempë dzë ni rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo por shcuendë diza'quë. ²⁴ Tubi nguiu lë Demetrio runtsá'ull dzanë con bédchichi. Napë rahin figurë shtë iádu'u catë cabezë dios nalë Diana narunë ra mënë adorar. Ra mënë naruntsa'u dzanë, runë rall gan zihani dumí. ²⁵ Bëtëá Demetrio grë ra sa'll nu ra nanapë lo mizme dchi'ni rë'. Guni'ill lu ra nguiu ni:

—Lë'ë të Dadë, cumë ziquë nanë të nadápa'a tubi vidë za'quë; adë pë rúnëdi'i faltë parë lë'ë hia'a purquë segurë na dumí nardchi'bë shchi'ni hia'a. ²⁶ Perë cumë nanë të Pablo cagni'ill lu ra mënë, ra dios naruntsa'u ra nguiu nádi'in Dios. Zni rialdí ldu'u zihani mënë, lëdë niétiquëdi'i ndë'ë më Efeso sino quë casi guëdubi regiuni shtë Asia. ²⁷ Demasiadë nadzë'bë na ndë'ë purquë shchi'ni hia'a, zëdchini dzë hiadë nídi'i dchi'ni guëdë'na'a. Nu lo mizme iádu'u catë cabezë dios Diana, zëdchini tiempë hiadë tsádi'i mënë iádu'u. Zni gac desprëci pudërë shtë Diana, el quë narunë ra mënë adorar guëdubi guë'dchiliu. Nanë hia'a grë guë'dchiliu quëhunë rall adorar lë'ë Diana.

²⁸ Iurë bini rall naguni'i Demetrio, nalë bëldë rall. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Guëbani Diana dios shtëna'a. Llëru'bë na Diana.

²⁹ Nalë bédzatsu ra mënë guëdubi ciudá. Guna'zi rall chupë nguiu naquëhunë compañi lë'ë Pablo. Túbill lë Gayo; stúbill lë Aristarco. Na rall më Macedonia. Bëshaguiú ra mënë lë'ë Gayo nu Aristarco hashtë lugar catë rdëá mënë. ³⁰ Guc ldu'u Pablo niuté Pablo lugar ni parë niani'inúhi'

ra mënë, perë ra narialdí ldu'i diza'quë, adë bësá'nëdi'i rall nia Pablo ndë. ³¹ Nu ra bëldá gubernë shtë Asia nartsa'guë Pablo, bëshé'ldë rall rsunë lu Pablo; bë'në rall ruëguë lu Pablo de quë tsutëdi'i' ndë. ³² Lu juntë shtë ra mënë gurushtiá rall tubi cusë. Stubi tantë rall gurushtiá stubi cusë purquë nalë bédzatsu rall, perë más zihani rall nabëdëá, adë guc bë'adi'i rall rsunë pëzielú bédëá rall. ³³ Perë nanú bëldá ra israelitë nacagsini lë'ë Alejandro parë guëni'i Alejandro lu ra mënë favurë shtë ra më israelitë. Alejandro quëhúnëll sëni con guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë. ³⁴ Perë iurë bédë'ë ra mënë cuendë Alejandro náhi' më israelitë, gurushtiá rall ziquë chupë iurë. Guni'i rall:

—Guëbani Diana, dios shtë hia'a. Llëru'bë na Diana.

³⁵ Iurë bësëac dchi prësëntë lë'ë ra mënë, guni'ill:

—Lë'ë të Dadë, grë më guë'dchiliu nanë rall de quë nadápa'a iádu'u catë cabezë dios Diana. Llëru'bë náhi'. Nanë të nadápa'a dzanë Júpiter nabietë lu gube'e. ³⁶ Ndë'ë adë chu rúnëdi'i negar. Gulë cuezë; adë pë rúnëdi'i të. Adë pë zia'a guë'nëdi'i të. Gulë bë'në llgabë lla gunë të. ³⁷ Ra nguiu naze'dënú të, adë quëhunë rall ofender nu adë cagni'i rall cuntrë dios shtë hia'a. ³⁸ Talë Demetrio nu ra narunënull dchi'ni, napë rall dishi'bi con stubi mënë, parë ni nanú gubernë nu nanú ra juësi parë gunë rall rëglë. Ndë cadë lë'ë rall quili rall derechë shtë rall. ³⁹ Perë si talë rac shtu'u të stubi cusë, gac rëglin lu juntë perë gaquin legal ⁴⁰ purquë nanú peligrë parë lë'ë hia'a gunë gubernë rumanë acusar lë'ë hia'a ziquë enemigu shtë gubernë. Adë nídi'i mudë pë guëni'i hia'a lu rall pëzielú bëasë ra mënë.

⁴¹ Iurë gualú guni'i prësëntë zdë'ë, bëtë'tsë ra mënë.

20

Gua Pablo Macedonia nu Grecia

¹ Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë lu juntë, Pablo guna'bë ra narialdí ldu'i diza'quë parë guëni'inúhi' lë'ë rai' más enseñansë. Bë'ni' despedir lë'ë rai' con tubi abrasë

parë zia'ai' Macedonia. ² Grë ra lugal shtë Macedonia guaguë'ni' visitar nu guni'inúhi' grë ra narialdí ldu'i diza'quë të tsagla'guë rall firmë lu shnezë Dios. Despuësë zia'ai' parë regiuni Grecia. ³ Ndë bëá'ni' tsunë mbehu. Iurní gubi' parë guená'zi' barcu nu guziá'ai' Siria. Ndë bini Pablo caguili mënë mudë parë gáti'. Hiadë gualúdi'i guall con barcu, mejurë bëagri' nezë zia'ai'. Gudëdi' stubi vultë Macedonia. ⁴ Gadchi nguiu bë'në compa'ni' lë'ë Pablo; gudchi'bëlu' rall hashtë ciudá Tesalónica. Lë rall Sópater më Berea. Stubi lë Aristarco. Stubi lë Segundo; na rall më Tesalónica. Stubi lë Gayo më Derbe. Stubi lë Tíquico nu Trófimo naze'dë regiuni Asia. Nu zuga'a Timoteo. ⁵ Gulezë rall lë'ë na'a, Pablo nu Lucas, hashtë ciudá Troas. ⁶ Bëdëa'në na'a ciudá Felipos hashtë gudëdë laní naráu më israelitë guetështildi sin levadurë. Iurní bëdzepi na'a barcu. Guzë na'a ga'i dzë parë bëdchini na'a Troas. Ndë bëdëa'në na'a gadchi dzë con ra nguiu nacabezë lë'ë na'a.

Nanú Pablo ciudá Troas

⁷ Primërë dzë shtë lmalë bëdëa ra narialdí ldu'i diza'quë parë bëshullë rall guetështildi parë gáu rall. Zni rëagná ldu'u rall la Santa Cena. Bëlua'a Pablo lë'ë rall hashtë guërudë gue'lë purquë grëgue'lë napë quë guëru'ui'. ⁸ Bëdëa rall la'ni cuartë naná pisë guia'a nu rquëgui'i zihani lni la'ni cuartë. ⁹ Ndë zubë tubi sultërë rua' ventanë shtë cuartë. Lëll Eutico. Por llëduni tiempë guni'i Pablo lu ra mënë; sultërë ni guna'zi mbëca'ldë lë'ëll. Nilli nagá'sill nu dizdë pisë tsunë hashtë lu guiu'u guláguëll. Gútil. Gualdishtë mënë lë'ëll. ¹⁰ Iurní Pablo biéti' hashtë catë gulaguë sultërë. Bëa'chu Pablo parë gudëdchi Pablo lë'ëll. Iurní guni'i Pablo lu ra mënë:

—Adë rdzëbëdi'i të purquë hia bëagri' gubánill stubi.

¹¹ Iurní be'pi Pablo parë guia'a. Bëshúlli' guetështildi parë gudáuhi'. Nu guagla'guë biadí'dzi' hashtë brëgue'lë. Iurní gubi'. ¹² Ra mënë bia'a rall sultërë lídchi' nabáni'. Nalë gurëdchí ldu'u rall.

De Troas guatë Pablo guë'dchi Mileto

¹³ Lë'ë na'a gudchi'bëlu' na'a con barcu. Bia na'a hashtë guë'dchi Asón parë biaglli'i

na'a Pablo ziquë guní'i' lu na'a antsë. Lë'i' por guëáhi' bëdchíni' Asón. ¹⁴ Tsana bëdia'guëlu' na'a lë'i' Asón, iurní tubsë bëdzepi na'a barcu parë zia na'a tubi guë'dchi nalë Mitilene. ¹⁵ Ndë bëru'u na'a parë bëdëdë na'a brëgue'lë cu' tubi dani la'ni nisëdu'u lë Quío. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a puertë nalë Samos. Bëzi'i ldu'u na'a guë'dchi shtë Trogilio. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a ciudá Mileto. ¹⁶ Zni bëdë'në na'a purquë Pablo adë gunëdi'i nëá'ni' llëduni tiempë Asia. Adë gunëdi'i Pablo nia Pablo Efeso purquë rac shtú'ui' guëdchíni' prontë Jerusalén parë súhi' pendentë laní narní'i rall Pentecostés. Guc ldú'i' nadchinigáhi'.

Shti'dzë Pablo lu ra mëgulë shtë Efeso

¹⁷ Tsana nanú na'a ciudá Mileto, gunibë'a Pablo guidë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios ciudá shtë Efeso. ¹⁸ Iurë bëdchini rai', Pablo guni'i lu rai':

—Lë'ë të nanë të lla mudë gubania dizdë primërë dzë na belda Asia. ¹⁹ Guëdubi tiempë guquërdënu'a të, bëna sirvë lu Dios galnadu'u shtëna. Nu nalë gulaguë nisë slua por tantë naguëdchi ldu'u ra mënë. Quëhuna sirvë lu më bien aunquë zihani vultë bë'në mënë israelitë cuntrë na. ²⁰ Bëluá'ahia lë'ë të diza'quë shtë Jesús lidchi të nu catë bëdëa të parë bien shtë të. Ni tubi di'dzë shtë Jesús, adë bëca'chi ldú'udia'a. ²¹ Rnia'a lu ra më israelitë nu lu ra nanádi'i më israelitë guëabré ldu'u rall con Dios. Guësana'ne rall nezë mal nu tsaldí ldu'u rall Jesucristo, Shtáda'a. ²² Iurne' guziahia parë Jerusalén purquë Espíritu Santo cagshé'ldi' na ndë. Más adë guënédia'a cuendë pë saca ndë. ²³ Niétiquë nanëa lo quë Espíritu Santo guni'i lua de quë grë ciudá catë riahia, gunë ra mënë cuntrë na hashtë lachigui'bë guëtia'a rall na. ²⁴ Perë adë bë rní'idia'a pë runënu' ra mënë na. Niétiquë rac shtua'a guëzalúa dchi'ni nabëne'e Jesús guiahia. Na më Shtada. Napë guënia'a lu ra mënë quë Dios cagna'bë më ziquë tubi favurë grë ra mënë parë gac rall shini më.

²⁵ 'Antsë gunia'a lu të lla tsutë të nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios, perë iurne' nanëa ni tubi de lë'ë të hiadë guëabrédi'i guená të

lua stubi vultë. ²⁶ Rnia'a lu grë të, bëna gan lu dchi'ni nabëne'e Dios guiahia. Si talë tubi të adë tsaldídi'i ldu'u të Jesús nu guëniti almë shtë të, adë nádia'a responsable ²⁷ purquë grë lo quë naguni'i Dios lua, guní'ihia lu të. Ni tubi di'dzë adë bëca'chi ldú'udia'a de lë'ë të. ²⁸ Iurne' mizmë lë'ë të gulë gupë lë'ë të. Nu gulë gupë ra grupë mënë narialdí ldu'i diza'quë purquë Espíritu Santo bë'në më punërë lë'ë të cumë cabësë shtë rall. Por ni gulë bëlua'a shti'dzë Jesús lu ra narialdí ldu'i Jesús. Jesús bëne'e më vidë shtë më ziquë präci parë gac salvar të. ²⁹ Nanëa tsana guziahia, guëdchini mësë falsë nagunë dañi ra nacanalde shnezë Dios. Ziquë ma dushë nardchini llgurralli lli'li, rtë'tsë ma ra lli'li. Zni guëdchini ra mësë falsë ladi të. ³⁰ Lo mizmë ladi të guëru'u bëldá nguiu naguëlua'a bishi lu ra narialdí ldu'i Jesús parë tsanaldë rall nezë mal. ³¹ Gulë gupë cuidadë nu gulë bësëagná ldu'u të purquë durantë lu tsunë izë, dzë la gue'lë, adë gulézëdi'i guni'inúa lë'ë të. Nisë zubë slua bëluá'ahia lë'ë të.

³² Iurne' guësëana lë'ë të con Dios nu con diza'quë shtë më. Cagnia'a lu të na të bëcha. Nalë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Diza'quë shtë Dios napin pudërë parë tsaldí ldu'u të más parë gac të firmë lu shnezë Dios. Cagna'ba lu më guëne'e më grë ra cusë za'quë nanapë më parë ra më nagudili më parë gac rall shini më. ³³ Nunquë adë rzëbidi'i ldua'a dumí parë gaca ricu purquë lëdë parë nídi'i cagluá'ahia lë'ë të. Nu adë rzëbidi'i ldua'a lari chulë parë gacua. ³⁴ Cumë ziquë nanë të bëna dchi'ni con prupi guiahia parë gudilia grë narqui'nia nu parë bédë'a narqui'ni ra naguzénú na. ³⁵ Siempre bëluá'ahia lë'ë të napë quë gunë të dchi'ni parë gunë të compañi ra nanadë bë nápëdi'i. Rëagná ldua'a di'dzë naguni'i Dadë Jesús tsana guni'i më: "Más rquitë ldu'u hia'a guëdë'ë hia'a naca'a mënë, lëdëdi'i guëne'e mënë naca'a hia'a".

³⁶ Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', bëzullibi Pablo parë guëni'inúhi' Dios. Bë'në Pablo orar con grë ra nabëquë diaguë naguni'i Pablo. ³⁷ Grë rall bi'ni rall purquë gubini ldu'u rall. Gudëdchi rall lë'ë Pablo nu bëtsagraua' rall lë'ë Pablo. ³⁸ Nalë gubini ldu'u ra mënë purquë guni'i Pablo lu

rall hiadë guëabrídi'i guená rall lúhi' stubi. Iurní grë rall guaguë'në rall compañi lë'ë Pablo hashtë rua' barcu.

21

Bëagrí Pablo Jerusalén

¹ Bësëa'në na'a ra narialdí ldu'i diza'quë parë bëdzepi na'a barcu. Bia na'a tubldí hashtë tubi dani la'ni nisë nalë Cos. Brëgue'lë guzë na'a; bédchini na'a hashtë stubi dani la'ni nisë nalë Rodas. Ndë bëru'u na'a stubi parë bédchini na'a puertë nalë Pátara. ² Puertë Pátara bëdia'guëlu na'a tubi barcu naguëru'u parë Fenicia. Bëdzepi na'a barcu ni. ³ Iurë ziazú na'a lu nisë, guná na'a lu dani la'ni nisë nalë Chipre. Bëa'nin ladë rubësë catë ziazú barcu. Bia na'a hashtë Siria. Bédchini na'a puertë shtë Tiro catë bësëa'në barcu carguë. Ndë bédietë na'a barcu. ⁴ Bëdzëlë na'a ra narialdí ldu'i diza'quë nu bédëa'në na'a gadchi dzë con lë'ë rall. Espíritu Santo bëldaguë llgabë guëc rall lo quë nagac cumplir con Pablo. Guni'i rall lu Pablo adë tsádi'i' Jerusalén. ⁵ Iurë bëzá gadchi dzë, bëru'u na'a. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë con tse'lë rall nu shini rall, bë'në rall compañi lë'ë na'a hashtë fuërë ciudá. Bédchini na'a rua' nisëdu'u. Ndë bëzullibi na'a parë biadi'dzénú na'a Dios. ⁶ Iurní bédë'në na'a despedir lë'ë rall con abrasë parë bëdzepi na'a barcu. Hia cadë lë'ë rall bëagrí rall lidchi rall.

⁷ Bëru'u na'a Tiro. Guzë na'a lu nisë hashtë Tolemaida. Bédietë na'a barcu ndë, nu bédë'në na'a saludar ra narialdí ldu'u diza'quë nu bédëa'në na'a con lë'ë rall tubi dzë. ⁸ Brëgue'lë Pablo con grë nazuga'anú lë'i', bëru'u na'a parë bia na'a ciudá shtë Cesarea. Ndë bia na'a lidchi Felipe el quë narni'i diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Antsë bë'në ra poshtë nombrar lë'ë Felipe ziquë tubi muzë ladi gadchi nguiu naqui'dzë alimëntë parë ra prubi. Bëa'nénú na'a Felipe lídchi'. ⁹ Napë Felipe tapë shtsá'pëll. Guëzá rall lliguëna'a; guni'i rall enseñansë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios. ¹⁰ Hia zihani dzë guquërelde na'a Cesarea tsaná bédchini tubi më Judea nalë Agabo. Nall muzë shtë Dios nu guní'ill ra enseñansë nabë'nëll recibir por pudërë shtë Dios. ¹¹ Agabo be'dë

guë'nëll visitar lë'ë na'a. Guná'zill cinturón shtë Pablo nu bældí'bill guërupë guëa'll con guërupë guiá'all; guní'ill:

—Espíritu Santo cagni'i zdë'ë mudë guëldi'bi ra israelitë guëa' nashtënë cinturón rë'. Gunë rall intriegu nashtënë cinturón lu ra nanádi'i më israelitë. Gaquin Jerusalén.

¹² Iurë bini na'a zdë'ë, lë'ë na'a nu ra më Cesarea bëdë'në na'a ruëguë lu Pablo parë adë tsádi'i Pablo Jerusalén. ¹³ Perë Pablo guni'i lu na'a:

—Adë rú'nëdi'i të purquë más rsëbini të ldua'a. Masiá iurne' guëldi'bi rall na ziquë tubi prësi, nahia cunformë. Masiá quini rall na ciudá Jerusalén, nahia dispuestë gatia por Dadë Jesús.

¹⁴ Adë bëdë'nëdi'i na'a gan nazú na'a lull. Iurní adë biadí'dzëdi'i na'a más; niétiquë guni'i na'a lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac cumplir voluntá shtë Dios.

¹⁵ Despuësë bëdë'në na'a preparar parë bia na'a Jerusalén. ¹⁶ Bældá ra më Cesarea narialdí ldu'u diza'quë, bë'në rall compa'ni lë'ë na'a con tubi nguiu më Chipre. Lëll Mnasón. Nápëll tubi lidchi Jerusalén catë bëdëa'në na'a. Hia guahietë gualdí ldu'u Mnasón diza'quë shtë Jesús.

Guaguë'në Pablo visitar lë'ë Jacobo

¹⁷ Iurní bëdchini na'a Jerusalén; ra narialdí ldu'i diza'quë, nalë bëquitë ldu'u rall; guná rall lu na'a. ¹⁸ Brëgue'lë bianú na'a Pablo; biadë'në na'a visitar lë'ë Jacobo. Ndë zubë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios. ¹⁹ Pablo bë'ni' saludar lë'ë rall. Iurní biadí'dzi' tubi por tubi ra cusë nabë'ni' por pudërë shtë Dios ladi ra mënë de stubi naciuni. ²⁰ Iurë bini ra mëgulë nabiadi'dzë Pablo, guni'i lul sa' rall: “Nalë nabënë na Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më.” Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Guná Dadë, zihani më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë. Na rall zihani mili, perë grë rall rni'i rall rqui'ni guianálda'a tëchi lëy shtë Moisés. ²¹ Iurne' bini rall de quë lë'ël cagluá'al grë ra israelitë naquërdë stubi lugar, adë gúnëdi'i rall cumplir nabëquë'ë Moisés. Nu bini rall rní'il de quë adë gáquëdi'i circuncidar ra shini rall, nilë

tsagla'guë rall custumbrë shtëna'a. ²² ¿Pë guëdë'na'a iurne'? purquë segurë gac bë'a rall lë'ël be'dë guëzël. ²³ Mejurë gúnël lo quë naguëni'i na'a lul. Nanú tapë nguiu ladi hia'a. Cabezënú rall tubi promësë guëdë'ë rall lu Dios. Bë'në rall prometer tubi cusë lu më. ²⁴ Lë'ël bia'a lë'ë rall iádu'u parë gunë të ofrecërë bældá ma ziquë ofrendë parë Dios. Gudilli gashtë shtë rall nu despuësë guëzá të guëga'a të guëc të. Zni guëdë'ë ra më israelitë cuendë de quë adë nádi'i verdá shcuëndël nabini rall, sino quë guëdë'ë rall cuendë nul canáldël lëy shtë Moisés. ²⁵ Perë ra nanádi'i më israelitë nu gualdí ldu'u rai' diza'quë, hia bëquë'ë na'a lu rall más antsë de quë adë pë quëdí'nidi'i ldu'u rall por ra cusë rë'. Niétiquë adë gáudi'i rall belë nabë'në ra mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma nanadë bëshë'ëdi'i rënë, nu adë quënúdi'i rall sa' rall.

La'ni iádu'u guna'zi mënë Pablo prësi

²⁶ Iurní Pablo bia'a guëzá tapë nguiu parë bë'në rall según lëy nabëquë'ë Moisés. Brëgue'lë stubi dzë bë'në rall cumplirin. Lueguë guatë rall iádu'u parë bë'në Pablo visi lu ra bëshuzi pë dzë gunë cadë tubi rall ofrecërë ra ma ziquë ofrendë lu Dios.

²⁷ Hia mërë gualú guëzá gadchi dzë nagoni'i Pablo, bældá ra israelitë naze'dë regiuni Asia, guná rall lu Pablo la'ni iádu'u ru'bë. Bëtsatsu rall grë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Pablo. ²⁸ Gurushtiá rall:

—Lë'ë të më israelitë, gulë bë'në compa'ni lë'ë na'a purquë nguiu rë' canzëll grë ladë. Cagluá'all ra mënë ldai' naná cuntrë naciuni shtë hia'a nu cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë mizmë iádu'u shtë Dios. Nu iurne' gultëll la'ni iádu'u bældá më griego. Zni quëhúnëll manchar lugar santu rë'.

²⁹ Zni guni'i rall purquë antsë guná rall Pablo canzënúhi' Trófimo ladi ciudá. Trófimo nall më Efeso. Por ni bë'në rall llgabë de quë Pablo bia'a lë'ë Trófimo la'ni iádu'u.

³⁰ Nalë bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá nu bëdchini guëllu'në rall iádu'u parë guëna'zi rall Pablo. Bëshaguiú rall lë'ë Pablo parë gualdú rall Pablo la'ni iádu'u. Lueguë

bësë'au rall iádu'u. ³¹ Hia guc ldu'u rall niaguini rall Pablo. Iurní gua rsunë lu capitán shtë ra suldadë rumanë de quë grë mënë shtë ciudá nalë bëdzatsu rall. ³² Iurní bëtëá capitán ra suldadë nu ra sa' narnibë'a capitán. Bëdchini guëllu'në rall catë rë ra mënë. Iurë guná ra mënë lu capitán nu ra suldadë, gulezë bédë'e rall shtë Pablo. ³³ Iurní guabi'guë capitán; biá'all Pablo prësi. Gunibë'all bëli'bi Pablo con chupë cadënë. Despuësë guna'bë di'dzë capitán:

—¿Chu na nguiu rë'? ¿Pë bë'nëll?

³⁴ Nalë gurushtiá ra mënë nu nalë ruidë bëquë'e rall. Hia guni'i mënë tubi cusë; stubi tantë guni'i rall stubi cusë. De mudë adë guasëdi'i capitán pë guni'i rall. Mejurë bia'a capitán lë'e Pablo cuartel. ³⁵ Iurë bédchini rall rua' cuartel parë tsepi rall, ra suldadë bëldisi rall lë'e Pablo guia'a purquë tantë bédëá mënë caguini rall lë'e Pablo. ³⁶ Grë ra mënë nacanalde, gurushtiá rall:

—Gátill; gátill.

Bëquebi Pablo lu ra mënë chu na Pablo

³⁷ Mëre lë'e ra suldadë gulutë lë'e Pablo la'ni cuartel; Pablo repi lu capitán:

—¿Zac guënia'a lul chupë di'dzë?

Bëquebi capitán lu Pablo iurní:

—Perë lë'ël rac ruadí'dzël griego. ³⁸ ¿Lëdë lë'ëdi'il më egipcio nabëtsatsu ra mënë ca dzë cuntrë gobiernë rumanë? Bia'a më egipcio tapë mili nguiu mal hashtë lumë catë nídi'i mënë.

³⁹ Iurní Pablo bëquebi lu capitán:

—Nahia më israelitë. Gula Tarso, ciudá ru'bë shtë regiuni Cilicia. Tarso na catë gula. Bë'në favurë, bëne'e permisi të guëni'inúa ra mënë.

⁴⁰ Bédë'e capitán permisi. Iurní guzuldí Pablo lu shquilier catë re'pi mënë rua' cuartel. Bë'në Pablo sëni con guiá'ai' lu ra mënë parë guëac dchi rall. Iurë bëac dchi rall, Pablo guni'i lu rall con dizë hebreo:

22

1—Lë'e të Dadë nu ra mëgulë, rac shtua'a guëquë diaguë të pë guënia'a.

² Iurë bini ra mënë Pablo cagní'ill lu rall con dizë shtë rall, dchítë' bëac rall. Pablo guni'i lu rall:

³ —Nahia israelitë; gula ciudá Tarso regiuni shtë Cilicia perë guaru'ba ndë'e Jerusalén. Gamaliel guc shmësa. Bëluá'ai' na lëy shtë shtadë guëlu' hia'a. Con guëdubinú ldua'a bëna sirvë lu Dios, igual ziquë quëhunë të iurne'. ⁴ Antsë guzunalda ra narialdí ldu'i diza'quë parë gati rall. Nu guna'zia prësi nguiu nu ra na'a parë bëtiá'ahia lë'e rall lachigui'bë. ⁵ Jëfë shtë ra bëshuzi nu grë mëgulë narnibë'a, nanë rall pë bëna. Lë'e rall bëne'e rall cartë parë biahia lu ra bëchi sa' hia'a naquërelde ciudá Damasco. Ndë niagllía ra narialdí ldu'i Jesús. Quëdú rall con cadënë; ne'dë guënuá lë'e rall Jerusalén parë gac cashtigu rall.

Biadi'dzë Pablo lu ra mënë lla bëáqui' shmënë Jesús

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Iurë ziazúa nezë, hia mëre guëdchinia Damasco, quierë guërudë dzë, de repëntë gu'të tubi llni catë ziazúa. Nahin tubi llni fuertë nabëdchini nezë lu gube'e. ⁷ Gulaga lu guiu'u. Lueguë binia tubi voz naguni'i lua: “Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?” ⁸ Iurní guna'bë di'dza: “¿Chu lë'ël Dadë?” Iurní guni'i voz lua: “Nahia Jesús më Nazaret. Rzunáldël na.” ⁹ Ra nazianúa guná rall lu llni nu nalë bëdzëbë rall perë adë bínidi'i rall di'dzë shtë naguni'i lua. ¹⁰ Iurní repia: “Dadë ¿pë rac shtú'ul guna?” Lë'e Dadë Jesús guni'i lua: “Guashtë nga'li nu guagla'guë shnézël parë Damasco. Ndë guëni'i mënë lul guadë nagúnël. Guëni'i rall lul pë cusë rnibë'a Dios gúnël.” ¹¹ Perë llni bësëa'në na ciegu. Hia ra sahia guna'zi rall guiahia parë guc bédchinia Damasco.

¹² Ndë guquërelde tubi nguiu lëll Ananías. Humildë nall nu canáldëll tēchi lëy nabëquë'e Moisés. Grë ra israelitë naquërelde Damasco, rni'i rall Ananías na më za'quë. ¹³ Ananías bidë guëná na; iurë bédchínill, nëll lua: “Bëchi Saulo, guëabré guënal stubi vultë”. Iurní lueguë lueguë gubí'ahia stubi vultë nu gunahia lu Ananías. ¹⁴ Nëll lua: “Dios shtë ra shtáda'a gudili më lë'ël dizdë antsë parë gac bë'al guadë naná voluntá shtë më. Gudili më lë'ël parë guënal lu Jesús naná justë delantë lu Dios nu parë guëquë diaguëll ra di'dzë naguëni'i më lul ¹⁵ purquë lë'ël

nal testigu shtëhi'. Tsagní'il lu ra mënë lu guë'dchiliu grë lo quë nagunal nu nabínil de lë'ë më. ¹⁶ Iurne' gua; adë rac ldë'edi'il. Gua të chubë nísël. Guna'bë lu Jesús parë guëzunë më ldú'ul grë ra duldë shtënël."

Bëshe'ldë Jesús lë'ë Pablo hashtë stubi naciuni

¹⁷ Iurní bëagria Jerusalén; guahia iádu'u ru'bë. Guaguëna adorar Dios. Gunahia tubi llni nabëshe'ldë Dios. ¹⁸ Bëlua'alú Jesús lua nu guni'i më: "Nasesë bëru'u Jerusalén purquë adë gúnëdi'i mënë cuendë lo quë naguëni'il de na". ¹⁹ Iurní gunia'a lu Jesús: "Dadë, ra mënë nanë rall lla riahia grë ra iádu'u shtë rall parë ruahia ra mënë nari-aldí ldu'u lë'ël parë tsa rall prësi. Bëldaga lë'ë rall lachigui'bë nu rnibë'ahia rau rall galnë. ²⁰ Tsana gudini rall Esteban, muzë shtënël, zugá'ahia ndë. Cagni'i Esteban diza'quë lu ra mënë. Guca de acuerdë parë gudini rall Esteban. Nu hashtë gupa ra shabë nabë'në ni." ²¹ Perë Jesús guni'i lua: "Bëagzë purquë ziquë shmensajëra, guëshe'lda lë'ël zitu ladi ra mënë nanádi'i më israelitë".

Quëhapë capitán lë'ë Pablo

²² Hashtë puntë rë' bëquë diaguë ra mënë shti'dzë Pablo. Iurní guzublú gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Gati nguiu rë'. Hiadë rac shtú'udi'i na'a guëna na'a lu nguiu rë'.

²³ Gurushtiá rall nu cagru'ldë rall shabë rall lu mbë nu cagru'ldë rall iu'lli tantë rldë rall. ²⁴ Iurní gunibë'a capitán caguëu' rall Pablo la'ni cuartel. Nu gunibë'all guëquë'ë hiaguë ra suldadë lë'ë Pablo con chicuti parë guëquebi Pablo pëzielú gurushtiá ra mënë cuntrë lë'ëll. ²⁵ Perë iurë hia naquëdú Pablo parë guëquë'ë hiaguë rall lë'ëll, Pablo repi lu menor capitán nazuga'anú rall:

—¿Pë napë të derechë guëquë'ë hiaguë të tubi nguiu nanapë derechë ziquë mënë rumanë, tubi nadë guc condenádëdi'i?

²⁶ Iurë bini menor capitán lo quë naguni'i Pablo, guaguë'nëll visi lu capitán mayurë. Gúchill:

—Gupë cuidadë lo quë nagúnël con nguiu rë' purquë nall tubi nguiu nanapë derechë ziquë më rumanë.

²⁷ Iurní guabi'guë capitán lu Pablo nu guna'bë dí'dzell:

—¿Pë guldil; nápël derechë ziquë mënë rumanë?

Pablo bëquebi lu capitán:

—Guldía ni nahin.

²⁸ Iurní repi capitán lu Pablo:

—Perë gudilla zihani dumí parë bëaca më rumanë.

Pablo repi lull:

—Perë na napa derechë ziquë më rumanë purquë dízdë gula, shtada napë rai' derechë ni.

²⁹ Ra naniadë'ë hiaguë lë'ë Pablo, bëazë guetë rall. Hiadë gualúdi'i bëquë'ë hiaguë rall lë'i'. Lo mizmë capitán bëdzëbëll bëquëdull lë'ë Pablo purquë bédë'ëll cuendë Pablo nápi' derechë ziquë më rumanë.

Bëzú ra mënë lë'ë Pablo lu Junta Suprema parë gac rëglë shcuëndëll

³⁰ Brëgue'lë stubi dzë bëtëa capitán ra jëfë shtë ra bëshuzi nu miembrë shtë Junta Suprema. Bëshá'quëll Pablo parë bëzull Pablo lu Junta Suprema purquë capitán rac shtú'ull gac bë'all nia'a pë delitë guëdchi'bë ra israelitë cuntrë Pablo.

23

¹ Guná Pablo lu ra miembrë shtë Junta Suprema nu guni'i':

—Rnia'a lu të Dadë, hashtë iurne' nanëa shgaba nu vidë shtëna tubldí nahin delantë lu Dios.

² Ananías nall bëshuzi ru'bë shtë Dios. Gunibë'all lu ra mënë nazuga'a guëlla' lu Pablo parë capë rall rua' Pablo. ³ Iurní Pablo guni'i' lu Ananías:

—Dios guëzac zi lë'ël purquë nal guetë guërupë tëchi. Zúbël nga'li parë gúnël juzguë na ziquë rni'i lëy, lëdëdi'i parë guëribë'al capë rall ruahia. Adë quëhúnëdi'il ziquë rni'i lëy.

⁴ Los de más nazuga'a lu Pablo repi rall:

—¿Pëllë zni ruadí'dzël di'dzë dzabë delantë lu bëshuzi ru'bë shtë Dios?

⁵ Pablo repi lu rall iurní:

—Lë'ë të Dadë, adë guënëdia'a cuendë lë'i' náhi' bëshuzi ru'bë shtë Dios. Pues naescritë la'ni Sagradas Escrituras: "Adë rni'i guídzëdi'il tubi narnibë'a mënë ladzë të".

⁶ Iurní bēdē'ē Pablo cuendē de quē bēldá ra miembrē shtē Junta Suprema, na rall partidē shtē saduceos. Sēbēldá rall na partidē shtē fariseos. Guni'i Pablo fuertē:

—Rnia'a lu tē Dadē, nahia fariseo purquē dizdē ra shtada guc ra mē partidē shtē fariseo. Nu be'dē guēzú ra mēnē na lu tribunal shtē tē niétiquē purquē rialdí ldua'a Dios guēldishtē mē ra tēgulē.

⁷ Iurní ra nabini lo quē naguni'i Pablo, guc dividir rall. Ra fariseo nu saduceo guzublú quēadi'dzē lul sa' rall hashtē gudildi di'dzē rall ⁸ purquē ra saduceo adē rialdídi'i ldu'u rall tsashtē ra tēgulē nu rni'i rall adē nídi'i ianglē nu nilē tubi espíritu nanabani. Perē ra fariseo rialdí ldu'u rall grē ra cusē rē'. ⁹ Grē rall gurushtíá rall. Iurní guasuldí bēldá mēsē narlua'a lēy; na rall fariseo. Nalē nalaa'dchi guni'i rall:

—Nguiu rē' adē pē mal quēhúnēdi'ill purquē si talē guni'i tubi espíritu u tubi ianglē lull, adē chu su lull, nō sea guēdē'na'a cuntrē Dios.

¹⁰ Nalē gudildi di'dzē rall nu nalē bēdzēbē capitán. Bē'nēll llgabē niabé guiu rall lē'ē Pablo nihunē rall pedasē lē'ē Pablo. Por ni gunibē'a capitán gue'dē guēzē ra suldadē parē tsaldú lē'ē Pablo, guēldisē guia'a rall nu guēguēu' ra suldadē lē'ē Pablo cuartel.

¹¹ Brēgue'lē stubi dzē bēlua'alú Jesús lu Pablo nu repi Jesús lull:

—Bēcuedchí ldu'ul. Adē rdzēbēdi'ill purquē ziquē guni'il lu ra mēnē shti'dza ndē'ē, zní guēshe'lda lē'ēl; tsagní'il lu ra mēnē ciudá Roma. Nal testigu shtēna.

Gu' bēldá mēnē de acuerdē parē quini rall Pablo

¹² Brēgue'lē stubi dzē bēldá ra israelitē gu' rall de acuerdē parē quini rall Pablo. Bē'nē rall jurar lu Dios zndē'ē:

—Dios gunē mē condenar lē'ē na'a si talē chu quínidi'i Pablo. Adē pē guēdáu'di'i na'a; adē pē guēdi'i'di'i na'a hashtē nuvērē guēdini na'a lē'ē Pablo.

¹³ Más de cuarenta nguio bē'nē jurar ni.

¹⁴ Gua rall lu jēfē shtē ra bēshuzi nu lu ra mēgulē shtē ra mē israelitē, nu guchi rall:

—Lē'ē na'a guni'i na'a lu Dios de quē gunē mē condenar lē'ē na'a. Adē pē guēdáu'di'i na'a hashtē nu vērē guēdini na'a

Pablo. ¹⁵ Iurnē' lē'ē tē con los de más miembrē shtē Junta Suprema, gulē guna'bē lu capitán glli; guidēnú rall Pablo stubi vultē delantē lu tē. Gulē guchi lu capitán rac shtu'u tē guēsē'dē tē lla na shcuendē Pablo, perē lē'ē na'a hia dzu na'a listē parē guēdini na'a lē'ēll antsē guēdchínill lu tē.

¹⁶ Tubi nguio shini zanē Pablo, bínill lo quē narac shtu'u nguio mal gunēnú rall Pablo. Guall cuartel; guanull rsunē lu Pablo. ¹⁷ Pablo guna'bē tubi capitán parē guēní'i lu capitán:

—Bia'a nguio rē' lu capitán mayurē purquē nuá'all tubi rsunē natsagní'ill lu capitán.

¹⁸ Iurní bia'a suldadē lē'ēll lu capitán mayurē nu repi suldadē:

—Lē'ē prēsi Pablo guná'bēll favurē lua parē ze'dēnúa nguio rē' ndē'ē purquē nuá'all tubi rsunē parē lē'ēl.

¹⁹ Iurní guna'zi capitán guia'a nguio parē biá'all lē'ēll stubi ladē nu guna'bē dí'dzell:

—¿Pē rac shtú'ul guēní'il lua?

²⁰ Guni'i nguio lu capitán:

—Ra israelitē nanú rall de acuerdē parē guēna'bē rall lul de quē glli guá'al Pablo lu Junta Suprema stubi vultē. Guēni'i rall ziquē protēstē guēzú rall lul de quē guēsē'dē rall shcuendē Pablo. ²¹ Perē adē tsaldídi'i ldu'ul shti'dzē rall purquē más de cuarenta nguio naca'chilú; cabezē rall lē'ē Pablo parē quini rall lē'i'. Bē'nē rall jurar lu Dios de quē adē pē gau rall nu adē pē gu rall hashtē nuvērē quini rall Pablo. Iurnē' niétiquē cabezē rall rsunē shtēnēl nia'a zēgul Pablo glli.

²² Iurní gulú nezē capitán lē'ē nguio. Repi capitán:

—Adē chu lu ruadí'dzēdi'ill lo quē nabitē guēní'il lua.

Bēshe'ldē capitán lē'ē Pablo lu gubernadurē Félix

²³ Guna'bē capitán mayurē chupē capitán menor shtēnēll nu gunibē'all gac armar chupē gahiu'a suldadē con setenta suldadē naquibē guay con chupē gahiu'a suldadē nagua'a lansē. Gunibē'all parē guzia'a ra suldadē ciudá Cesarea rquē guē'ē iurē gue'lē. ²⁴ Nu gunibē'a capitán gac preparar guay naquibē Pablo. Repi

capitán lu ra suldadë gapë rall Pablo bien parë adë pë gunënú ra israelitë lë'ë Pablo nezë. ²⁵ Bëdë'ë capitán tubi cartë parë bia'a ra suldadë lu gubernadurë. Rni'i cartë:

²⁶ “Na capitán Claudio Lisias, runa saludar lë'ël Dadë gubernadurë Félix con llëru'bë rëspëti. ²⁷ Rquëa'a lul shcuendë nguui rë', lë Pablo. Ra israelitë guna'zi rall lë'ë nguui ni, perë iurë binia de quë dizdë gülëll nápëll derechë ziquë më rumanë, guahia con ra suldadë parë bëna librar lë'ëll guia'a ra israelitë. ²⁸ Cumë na rac shtua'a gac bë'ahia pëzielú runë rall acuser lë'ë Pablo, biahia lë'ëll lu juntë shtë ra israelitë. ²⁹ Ndë guc bë'ahia adë pë delitë nápëdi'll parë gátill, nilë parë tsull lachigui'bë. Niétiquë runë ra israelitë acuser lë'ë Pablo purquë adë zianáldëdi'll tëchi lëy religiuse shtë rall. ³⁰ Perë binia de quë bëldá ra contrari rac shtu'u rall quini rall lë'ë Pablo, por ni lueguë cagshe'lda lë'ëll lul. Nu gunibë'ahia lu ra contrari shtënell de quë gunë rall rëglë asuntë ni delantë lul. Gualú cartë rë'. Guëá'nëll bien.”

³¹ Iurní gunibë'a capitán lu ra suldadë të gua'a rall Pablo la'ni gue'lë hashtë tubi guë'dchi lë Antípatris. ³² Brëgue'lë bëagrí ra suldadë nanazë guëa' parë cuartel. Hia ra nanadchi'bë guay guagla'guë rall viajë shtë rall con Pablo. ³³ Iurë bédchini rall Cesarea, bëdë'ë rall cartë guia'a gubernadurë nu bë'në rall intriegu lë'ë Pablo guiá'all. ³⁴ Iurë gualú bi'ldi gubernadurë cartë, guna'bë dí'dzëll lu Pablo chu mënëll. Bínill de quë Pablo na më regiuni Cilicia, ³⁵ repi gubernadurë lull:

—Na guna rëglë asuntë shtënell iurë guidë ra mënë narunë acuser lë'ël.

Iurní gunibë'a gubernadurë parë gupë ra suldadë lë'ë Pablo la'ni palaci shtë rëy Herodes.

24

Pablo bë'në defender mizme lë'i lu gubernadurë Félix

¹ Gudëdë ga'i dzë nanú Pablo präsi, bédchini Ananías, jëfë shtë ra bëshuzi. Bédchini Ananías ciudá Cesarea con bëldá ra mëgulë miembrë shtë Junta Suprema con tubi naguëni'i por lë'ë rall, lëll Tértulo.

Ra nguui rë' bédchini rall lu gubernadurë parë gunë rall acuser lë'ë Pablo. ² Iurë be'dë guënú ra suldadë lë'ë Pablo lu gubernadurë, Tértulo guzublú quëhúnëll acuser lë'ë Pablo. Guni'i Tértulo:

—Dushquíllil Dadë gubernadurë; por lë'ël gurëdchí ldu'u na'a, gutë en paz parë lë'ë na'a. Blac obrë quëhúnëll por lë'ë na'a nu parë bien shtë naciuni. ³ Por grë ra cusë rë' cane'e na'a graci lul; cadë'në na'a recibirin guëdubi ladë shtë naciuni. Por ni demasiadë rdë'në na'a rëspëti lë'ël Dadë gubernadurë. ⁴ Perë parë adë guëdchisúdi'i na'a tiempë shtënell, rna'bë na'a favurë lul parë guëquë diáguël bëldá dí'dzë shtë na'a. ⁵ Bëdzëlë na'a nguui rë'; nall ziquë tubi gui'lli mal. Grë ladë lu guë'dchiliu cagtsátsull mënë nu quëgull divisioni ladi ra më israelitë. Nall guëc partidë nalë nazareno. ⁶ Nu hashtë guc ldú'ull nihúnëll manchar iádu'u shtënell na'a. Lë'ë na'a guna'zi na'a lë'ëll nu guc ldu'u na'a nidë'në na'a juzguë lë'ëll de acuerdë ziquë rni'i lëy shtë na'a, ⁷ perë capitán Lisias gudëdë láguëll lu na'a con zihani suldadë. Bédchisull nguui rë' lu na'a ⁸ nu guní'll guëdchini na'a lul. Lo mizme lë'ël guëna'bë dí'dzël lu nguui rë' parë gac bë'al guadë naná verdá naquëhac acuser lë'ëll.

⁹ Grë ra israelitë nazuga'a lu gubernadurë, guni'i rall grë cusë nahin verdá. ¹⁰ Iurní bë'në gubernadurë sëni lu Pablo parë guadí'dzëll. Guni'i Pablo:

—Rquitë ldua'a zugá'ahia delantë lul Félix parë guna defender na lo quë naquëhunë rall acuser na. Nanëa hia zihani izë nal juësi naciuni rë'. ¹¹ Si talë rac shtú'ul guëna'bë dí'dzël, gac bë'al pë guc Jerusalén. Guc chi'bë chupë dzë bédchinia Jerusalén parë guaguëna adorar Dios. ¹² Ni tubi adë chu bëdzëlëdi'i cadildi dí'dzënúa. Nu adë bëdzëlëdi'i rall na ca tsatsua mënë la'ni iádu'u ru'bë, nilë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë stubi partë shtë ciudá. ¹³ Ra nguui rë' adë nídi'i mudë gunë rall probar ni tubi cusë naquëhunë rall acuser na. ¹⁴ Perë sí, rquebia lul de quë quëhuna sirvë lu Dios shtë ra shtadë guëlú na'a; rialdí ldua'a grë ra cusë nanaquë la'ni ra librë nabëquë'ë ra profetë nu librë nabëquë'ë

Moisés. Runa adorar Dios según nezë cubi shtë Jesús. Rni'i ra nguiu rë' nezë ni na mal; rni'i rall lo quë naquëhuna, adë nazá'quëdi'in. ¹⁵ Nu rialdí ldua'a ziquë ra nguiu rë' de quë Dios guëldishtë më ra tégulë, grë ra nabë'në bien nu ra nabë'në mal. ¹⁶ Por ni quëapa mizmë na parë adë guna duldë delantë lu Dios nu nilë lu ra mënë.

¹⁷ 'Zni guc tiempë. Despuësë gudëdë bëldá izë, guazëa ladzë mënë, bëagría ladza parë bëna ofrecërë bëldá ma ziquë ofrendë lu Dios. ¹⁸ Iurë cadë'a ofrendë shtëna lu Dios iádu'u ru'bë, bëdchini bëldá israelitë naze'dë regiuni Asia. Bëdia'guëlü rall na la'ni iádu'u despuësë de bëna cumplir ra cusë rë'. Perë adë bëdzëlëdi'i rall na con zihani mënë nu sin ni tubi ruidë. ¹⁹ Ra israelitë nidë guëdchini rall ndë'ë si talë napë rall tubi delitë nangunë rall acusar na. ²⁰ Perë cumë adë nídi'i rall iurne', ra nguiu rë' nacabezë ndë'ë guëni'i rall si talë bëna tubi cusë mal delantë lu Junta Suprema. ²¹ Rquebia lul tsana guagzú rall na, gunia'a fuertë lu Junta Suprema de quë rialdí ldua'a Dios guëldishtë më ra tégulë. Niétiquë por ni quëhunë rall acusar na.

²² Félix nanë zá'quëll lla na ra creenci nanua'a ra mënë narialdí ldu'i Jesús. Por ni bësëá'nëll asuntë rë' pendentë. Guní'ill lu grë ra nazuga'a lull:

—Guna rëglë asuntë ni tsana guidë capitán Lisias parë guëna'bë di'dza lull lla na asuntë shtë të.

²³ Iurní Félix gunibë'all lë'ë capitán parë tsagla'guë gapë rall Pablo ziquë prësi perë con du'pë libertá. Nu bëdë'ë capitán per-misi parë tsutë amigu shtë Pablo parë guadi'dzënú rall Pablo, nu gunë rall compañi lë'i' pë cusë rquí'ni'.

²⁴ Despuësë gudëdë zihani dzë, Félix con tsé'lëll guna'bë rall lë'ë Pablo parë guadi'dzë Pablo lu rall lla mudë guëbani tubi mënë natsaldí ldu'i Jesús. Tse'lë Félix lë Drusila nu nall më israelitë. ²⁵ Biadi'dzë Pablo lu Félix con tsé'lëll lla mudë rac shtu'u Dios guëbani mieti tubi vidë ldi delantë lu më nu rac shtu'u Dios guës'a'në ra mieti nezë mal. Tambiën guni'i Pablo lu rall guëdchini tubi dzë nangunë Dios juzguë lë'ë ra mënë lu guë'dchiliu. Iurë bini Félix

grë ra di'dzë naguni'i Pablo, bëdzëbëll nu répill:

—Bëagzë shlugárëll lachigui'bë. Iurë gapa tiempë, guëna'ba lë'ël ndë'ë stubi.

²⁶ Perë Félix cabézëll niadë'ë Pablo dumí nacá'all. Por ni rná'bëll lë'ë Pablo zihani vueltë parë ruadi'dzënull lë'ë Pablo.

²⁷ Chupë izë gudëdë znisë hashtë bëru'u Félix galgubernadurë nu bëu' Porcio Festo shlugar Félix. Félix guc ldu'ull guëá'nëll bien lu ra israelitë; por ni bësëá'nëll Pablo prësi.

25

Bë'në Pablo defender lë'i' lu Festo

¹ Gubernadurë Festo bëdchínill Cesarea. Tsunë dzë despuësë bëru'ull parë ziá'all Jerusalén. ² Ndë bëru'u ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra israelitë namás më ru'bë. Bë'në rall demandë lë'ë Pablo. ³ Guna'bë rall tubi favurë ru'bë lu Festo parë gue'dë guëzë Pablo Jerusalén, purquë nezë rac shtu'u rall quini rall Pablo. ⁴ Perë Festo guni'i lu rall:

—Pablo nanú prësi ciudá Cesarea. Na guëabría ndë sëbëldá dzë. ⁵ Talë entrë de lë'ë të nanú ra namás rnibë'a, së rall con na Cesarea. Ndë gunë rall acusar lë'ë Pablo si talë bë'nëll tubi cusë narna'bë cashtigu.

⁶ Guquërelde Festo Jerusalén tubi lmalë u du'pë más. Iurní bëabrill Cesarea. Brëgue'lë stubi dzë guzúbëll lu tribunal shtënëll nu gunibë'all gue'dë guënú rall Pablo lull. ⁷ Iurë guatë Pablo lu tribunal, guabi'guë ra më israelitë naze'dë Jerusalén. Bë'në rall acusar lë'ë Pablo zihani cusë ru'bë perë ni tubin adë gúquëdi'i nihunë rall probar. ⁸ Iurní bë'në Pablo defender lë'i'; guní'i':

—Na adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë lëy shtë ra israelitë, nilë cuntrë iádu'u ru'bë nu nilë cuntrë rëy César.

⁹ Festo rac shtu'u guëa'në zá'quëll lu ra israelitë. Guna'bë dí'dzëll lu Pablo:

—¿Gu rac shtú'ul tsal Jerusalén parë guna rëglë asuntë shtënëll ndë?

¹⁰ Pablo repi lu Festo:

—Na zugá'ahia delantë lu tribunal shtë gobiernë rumanë catë runë tucarë gac rëglë shcuenda. Bien nanëll adë bëna ni tubi delitë cuntrë ra më israelitë. ¹¹ Si talë

bëna tubi delitë narna'bë parë gatia, adë rllú'nëdia'a lu galguti, perë si talë adë nídi'i verdá ladi ra cusë naquëhunë ra israelitë acasar na, ni tubi adë chu napë derechë parë gunë intriegu na guia'a rall. Por ni rna'ba iurne' lo mizme rëy rumanë rëglë asuntë shtëna.

¹² Iurní biadi'dzënú Festo ra miembrë shtë Festo; iurní guní'ill lu Pablo:

—Hia quë rná'bël gunë rëy rumanë rëglë shcuëndëll, pues lu rëy guëshe'lda lë'ël.

Pablo delantë lu rëy Agripa

¹³ Gudëdë bëldá dzë, rëy Agripa con zánëll Berenice bëdchini rall Cesarea parë guaguë'në rall saludar lë'ë Festo. ¹⁴ Zihani dzë bëa'në rall ciudá rë'. Festo biadí'dzëll lu rëy shcuëndë Pablo. Guni'i Festo:

—Nanú tubi nguiu prësi ndë'ë; lëll Pablo. Félix bësëá'nëll lë'ë Pablo lachigui'bë parë guna rëglë shcuëndëll. ¹⁵ Tsana guahia Jerusalén, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mëgulë shtënë ra israelitë, bë'në rall presentar tubi demandë cuntrë Pablo. Rna'bë rall guna condenar nguiu rë' parë gátill. ¹⁶ Perë repia lu rall gubernë rumanë adë nápëdi'i rall derechë gunë rall condenar ni tubi prësi sino quë primëre runë prësi defender lë'i' lu ra naquëhunë acasar lë'i'. ¹⁷ Por ni tsana bëdchini rall ndë'ë, adë gunitia tiempë; lueguë brëgue'lë guzuba lu tribunal. Gunibë'ahia be'dë guënú rall Pablo. ¹⁸ Bëdchini ra mënë narunë acasar lë'ëll perë adë bë'nëdi'i rall probar delitë nadchi'bë rall guëc Pablo. Bëna llgabë nahin tubi cusë ru'bë perë lëdë znídi'i. ¹⁹ Niétiquë runë rall acasar lë'ë Pablo por creenci nanapë rall. Gudildi di'dzë rall por shcuëndë tubi nguiu nalë Jesús. Gútil perë Pablo rní'ill nianá nabani Jesús. ²⁰ Adë rac bë'ahia lla mudë guna rëglë asuntë rë' purquë rac tratë creenci shtë rall. Na guna'bë di'dza lu Pablo nia'a zia Pablo Jerusalén parë gac rëglë shcuëndëll, ²¹ perë lë'ëll guná'bëll guëá'nëll prësi hashtë gunë rëy rumanë rëglë shcuëndëll. Por ni gunibë'ahia tsagla'guë tsull prësi hashtë tsana tsu mudë guëshe'lda lë'ëll lu rëy ru'bë lë Augusto.

²² Iurní Agripa repi lu Festo:

—Na rac shtua'a guëquë diaga pë ru-adi'dzë Pablo.

Festo guni'i iurní:

—Talë rac shtú'ul, lueguë lo mizme glii guínil pë ruadí'dzëll.

²³ Brëgue'lë bëdchini rëy Agripa nu Berenice con zihani lujë shtë rall. Guatë rall la'ni quartë shtë palaci con ra jëfë militari con ra më ru'bë de rëspëti shtë ciudá. Iurní Festo gunibë'a lë'ë ra suldadë parë guaglli'i rall Pablo. ²⁴ Guni'i Festo:

—Rnia'a lul rëy Agripa nu lu ra dadë nacabezënú lë'ë hia'a, guëzúa nguiu rë' lu tē. Zihani ra më israelitë naquërdë Jerusalén nu ra naquërdë ndë'ë Cesarea, runë rall acasar lë'ë nguiu rë'. Nalë gurushtiá rall parë gati nguiu rë'. ²⁵ Perë na llua'ahia adë pë bë'nëdi'ill parë gátill. Nu lo mizme lë'ëll guná'bëll gunë rëy Augusto rëglë shcuëndëll. Bëna llgabë guëshe'lda lë'ëll lu rëy Augusto ²⁶ perë cumë adë bëdzélëdia'a ni tubi cusë mal nabë'nëll parë guëquëa'a lu Dadë rëy Augusto. Por ni rzuhia lë'ëll lu tē, más bien lul rëy Agripa, parë guadi'dzënu lë'ëll nia'a zëquëbill pë delitë bë'nëll. Rac shtua'a gac bë'ahia pë guëquëa'a lu rëy Augusto ²⁷ purquë adë guëlédi'i guëshe'lda lë'ëll lu rëy sin quë adë guënehia rsunë pë delitë nápëll.

26

Biadi'dzë Pablo shcuëndi' lu rëy Agripa

¹ Iurní guni'i Agripa lu Pablo:

—Guni'i lla na shcuëndëll.

Pablo bëldisë guiá'ai' ziquë tubi saludë parë zulú gúnëll defender lë'ëll. Guní'ill:

² —Nalë rquitë ldua'a iurne' purquë zugá'ahia delantë lul, rëy Agripa, parë guna defender na de grë ra cusë narunë ra israelitë acasar na. ³ Lë'ëll nanëll ra costumbrë nu ra creenci nanapë ra israelitë, lla na pegadë rall lu cusë ni. Por ni rna'ba lul, bëcuedchí ldú'ul. Guëquë diáguël shti'dza naguënia'a lul.

Biadi'dzë Pablo lu Agripa lla guc vidë shtëhi' antsë gáqui' shmënë Jesús

⁴ Grë ra israelitë nanë rall lla guc vidë shtëna dizdë nabi'cha, tsana guquërdënuhia lë'ë rall ladza. Nanë rall mudë naguquërela Jerusalén. ⁵ Nanë rall

dizdë nabi'cha guca partidë fariseo. Ra fariseo quëhunë rall cumplier creenci shtë rall más quë grë ra mënë. Si talë rac shtu'u rall, be'rquë guëni'i rall verdá cagnia'a lul. ⁶ Zugá'ahia lu tribunal niétiquë purquë rialdí ldua'a, Dios guëldishtë më ra tégulë purquë más antsë bë'në Dios prometer lu ra shtadë guëlu'na'a de quë tsashtë ra tégulë. ⁷ Grë ra chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel, runë rall adorar Dios dzë la gue'lë. Cabezë rall nia'a guc guëldishtë më ra tégulë, perë guná, quëhunë rall acusar na purquë rialdí ldua'a mizme cusë ni. ⁸ Perë rna'bë di'dza lul, ¿chu guëni'i naganë guëldishtë Dios ra tégulë parë guëbani rai' stubi vueltë?

Bëquebi Pablo lla guzunáldëll ra shmënë Jesús

⁹ 'Más antsë llua'ahia quëhuna cusë za'quë narac shtu'u Dios; por ni bëna zihani cusë cuntrë ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús më Nazaret. ¹⁰ Zihani cusë bëna Jerusalén cuntrë lë'ë rall. Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëne'e cartë guahia të guna'zia zihani ra nagualdí ldu'i diza'quë. Bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë. Tambiën guca de acuerdë tsana gudini rall bëldá shmënë Jesús. ¹¹ Zihani vueltë bëzac zihia lë'ë rall hashtë nihunë rall negar na rall shmënë Jesús. Bëquë'ë hiaga lë'ë rall la'ni grë ra iádu'u shtë rall. De tantë rldënuhia lë'ë rall, rzunalda lë'ë rall hashtë ra ciudá de stubi naciuni.

Biadi'dzë Pablo lla bëáqui' shmënë Jesús (Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² 'Zni mudë canzëa con cartë nabëne'e ra jëfë shtë bëshuzi. Bëshe'ldë rall na hashtë ciudá Damasco parë ziatilia ra shmënë Jesús. ¹³ Perë rnia'a lul, Dadë rëy, nezë naziahia, quierë guërudë dzë, gunahia tubi llni ru'bë nabëdchini nezë lu gube'e. Nahin más fuertë quë llni ngubidzë. Rni'bë llni; bédchini llni catë zugá'ahia con ra nanaldë na. ¹⁴ Grë na'a gulaguë na'a lu guiu'u. Nu binia tubi bë naguni'i dizë hebreo: "Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na? Quëhúnël ziquë runë ngunë iurë rlda'a ma patadë lu garrudchi." ¹⁵ Iurní repia: "¿Chu lë'ël Dadë?" Iurní guni'i Dadë lua: "Na nahia Jesús. Rzunáldël na ¹⁶ perë guashtë nu

guasuldí. Bëlua'aluha lul nu gudilia lë'ël parë gúnël sirvë lua. Gáquël testigu shtëna. Tsagní'il lu ra mënë shti'dzë naguëluá'ahia lul. ¹⁷ Guëguhia lë'ël guia'a shtë mënë israelitë nu guia'a shtë mënë nanadë më israelitë. Iurne' cagshe'lda lë'ël lu ra mënë ni. ¹⁸ Guëshe'lda lë'ël lu rall parë tsagní'il diza'quë lu rall parë guësëa'në rall nezë mal nu së rall shnezë Dios nu guëru'u rall pudërë shtë mëdzabë Satanás parë tsanaldë rall Dios nu tsaldí ldu'u rall na. Zni gunë Dios perdunë duldë shtë rall. Gapë rall lugar con los de más shini më naná rialdí ldu'i na."

Bëzu'bë diaguë Pablo di'dzë naguni'i Jesús lull

¹⁹ 'Zni guni'i Jesús lua, rëy Agripa. Bëzu'bë diaga di'dzë shtë Jesús nabëdchini nezë lu gube'e. ²⁰ Lueguë gunia'a diza'quë shtë Jesús lu ra më Damasco. Despuësë guahia Jerusalén nu guëdubi regiuni shtë Judea. Lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guagnia'a diza'quë. Gunia'a lu rall de quë gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios. Gunia'a lu rall guëlua'a cambi la'ni ldu'u rall por cusë za'quë naquëhunë rall. ²¹ Bëna ra cusë rë', por ni guna'zi ra israelitë na la'ni iádu'u ru'bë. Nu guc ldu'u rall niguini rall na ²² perë Dios adë bësá'nëdi'i guia'a më na; nianá nabania hashtë ne'. Cagluá'ahia diza'quë lu ra mënë ru'bë nu lu ra mënë humildë. Grë ra cusë nabëluá'ahia nahin de acuerdë con nabëquë'ë Moisés nu ra profetë. Bëquë'ë rai' naguër gac. ²³ Bëquë'ë rai' de quë Cristo napë quë gunë më sufrir galguti perë despuësë de guti më, tsashtë më ladi ra tégulë parë hiadë guëabridí'i gati më. Zni guc të quishi më llni guëc ra më israelitë nu guëc ra nanádi'i më israelitë parë tsasë rall diza'quë shtënë më.

Guc ldu'u Pablo nialdí ldu'u rëy Agripa diza'quë

²⁴ Iurë quëhunë Pablo defender lë'i, cagní'i di'dzë rë', iurní fuertë guni'i Festo guëc Pablo:

—Rac lúguël tantë rsë'dël la'ni librë. Quëhunë luguë librë guëquël.

²⁵ Perë Pablo repi lull:

—Rac lúguëdia'a Dadë Festo. Al contrari grë di'dzë nacagnia'a lu të nahin verdá. ²⁶ Ndë'ë zuga'a rëy Agripa. Bien nanëll ra cusë rë'. Por ni quëadi'dza guëdubinú ldua'a delantë lull purquë nanëll adë gúquëdi'in naga'chi sino quë guquin lu zihani mënë. ²⁷ ¿Gu rialdí ldú'ul, rëy Agripa, lo quë nagoni'i ra profetë? Nanëa de quë rialdí ldú'ul shti'dzë rai'.

²⁸ Agripa guni'i iurní:

—Por stu'psë nihúnëll gan niaca shmënë Jesús.

²⁹ Pablo guni'i:

—Por stu'psë u por zihani di'dzë nagonia'a, rna'ba lu Dios de quë lë'ël nu grë ra nazubëga'a ndë'ë, guëac rall shmënë Jesús ziquë nahia; nadë más rac shtua'a adë guëll'ibidi'i rall ziquë nali'bia con cadënë.

³⁰ Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', grë ra nazubë ndë guasuldí rall con rëy Agripa con Berenice nu Festo. ³¹ Gua rall tubi ladë parë biadi'dzë rall asuntë shtë Pablo. Guni'i lul sa' rall:

—Nguiu rë' adë pë bë'nëdi'ill tantë parë gátill nu nilë lachigui'bë adë rúnëdi'i tucarë tsull.

³² Agripa repi lu Festo iurní:

—Be'rquë nalda'a hia'a nguIU rë' si talë adë naná'bëdi'ill gunë rëy Augusto rëglë shcuëndëll.

27

Bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë Roma

¹ Tsana gualú bë'në rall llgabë të guëshe'ldë rall lë'ë Pablo parë Italia, bë'në rall intriegu lë'ë Pablo con sëbëldá prësi guia'a capitán nalë Julio. Julio nall capitán shtë compañía Augusto. ² Bëdzepi na'a tubi barcu naze'dë lugar nalë Adramitio nu guzia'a barcu hashtë ra puertë shtë Asia. Bëdzepi na'a con Aristarco naguzë con lë'ë na'a. Nall më guë'dchi Tesalónica nanaquë regiuni Macedonia. ³ Brëgue'lë bédchini na'a puertë shtë Sidón. Ndë Julio bë'në bien con Pablo; bédë'ëll permisí guaguë'në Pablo visitar ra sáhi' naquërelde Sidón nu parë bë'në rall ayudë lë'ë Pablo. ⁴ Bëca'a nezë na'a stubi vultë parë lu nisë. Adë chu gua tubldí purquë mbë ze'dë al contrari. Bësëa'në na'a Chipre ladë guia'a rubësë na'a. ⁵ Zia na'a lu nisë. Bëdëdë na'a lu

nisë frentë shtë regiuni Cilicia nu Panflia hashtë bédchini na'a puertë Mira nanaquë regiuni shtë Licia.

⁶ Puertë Mira bëdia'guëllú capitán shtë suldadë tubi barcu naze'dë puertë shtë Alejandría. Nu guzia'ain parë Italia. Bëdzepi na'a la'ni barcu parë guagla'guë na'a viajë shtë na'a. ⁷ Zihani dzë guzë na'a tsalaa'dchiga; con zihani dchi'ni bédchini na'a cu' tubi puertë nalë Gnido. Perë cumë nianá zuga'a mbë al contrari, bédëdë na'a lu puertë Salmón parë bédëdë na'a guëlladchi Creta. ⁸ Bédchini na'a tubi puertë narni'i rall Buenos Puertos, guëlla' nanú tubi guë'dchi nalë Lasea.

⁹ Hia demasiadë tiempë cagniti na'a. Nanú peligrë guëzë na'a lu nisë purquë hia ze'dë guëdchini tiempë naldë. Iurní Pablo bédë'ëi' tubi cunseju lë'ë capitán. ¹⁰ Guni'i Pablo:

—Rnia'a lu të Dadë, purquë rnahia nanú peligrë guëzë hia'a lu nisë. Guënítia'a barcu con todë viajë nananú la'ni barcu hashtë guënítia'a vidë shtëna'a.

¹¹ Perë capitán shtë ra suldadë, adë bë'nëdi'ill casë lo quë nagoni'i Pablo; más bë'nëll cuendë nagoni'i capitán shtë barcu nu lë'ë nashtënë barcu. ¹² Perë cumë puertë ni adë guëllëdi'i nahin parë guëtë'dë rall tiempë naldë, casi grë rall bë'në rall llgabë guëru'u rall parë nia'a zunë rall gan guëdchini rall hashtë puertë Fenice shtë Creta. Puertë ni naza'quë nahin parë cuezë rall nga'li tiempë naldë. Adë riutëdi'i mbë dushë nga'li purquë naquëhin nezë guetë shtë Creta.

Guna'zi tubi mbë dushë lë'ë rall lu nisëdu'u

¹³ Bédchini tubi mbë du'u naze'dë nezë sur. Bë'në rall llgabë zac tsagla'guë rall vi-ajë. Iurní bëru'u rall parë guagla'guë guzë rall guëlla' rua' guiu'u nalë Creta. ¹⁴ Perë du'psë tiempë gudëdë, iurní bédchini tubi mbë dushë nezë lu barcu, tubi mbë narni'i rall Mbë Norte. ¹⁵ Bia'a mbë barcu; adë bédë'nëdi'i na'a gan nazënú na'a barcu cuntrë shnezë mbë. Mejurë bësa'në na'a bia'a mbë lë'ë na'a. ¹⁶ Gudëdë na'a tubi dani la'ni nisë ladë sur. Dani ni lë Clauda catë adë nidi'i mbë. Iurní con tantë dchi'ni bëldisë na'a barcu bi'chi nacagubë

barcu ru'bë parë bia'a barcu ru'bë lë'in. ¹⁷ Despuësë de bëshepi rall barcu bi'chi, bëldi'bi dchi'chi rall ra hiaguë shtlazë barcu con du ru'bë. Lueguë bëldaguë rall lari catë gutë mbë. Bësa'në rall ziazunú mbë barcu shmudë mbë purquë bëdzëbë rall nialdaguë barcu tubi lugar peligosë catë nanú iu'lli narni'i rall La Sirte. ¹⁸ Brëgue'lë stubi dzë cumë nianá zuga'a mbë dushë, guzublú bëru'ldë rall carguë shtë barcu la'ni nisë. ¹⁹ Bëunë dzë zuga'a mbë dushë; lo mizme lë'ë rall bëru'ldë rall pë shtë barcu lu nisë. ²⁰ Por zihani dzë adë gunádi'i na'a lu ngubidzë, nilë lu ra mbelëgui'i. Con tantë mbë dushë nazuga'a bëtë'në na'a llgabë aquë niati na'a.

²¹ Bëdëdë na'a llëduni tiempë sin quë adë gudáudi'i na'a. Iurní Pablo guasuldí ladi grë ra naze'dë la'ni barcu. Guni'i Pablo lu ra mënë:

—Mejurë nazu'bë diaguë të shti'dza, Dadë. Adë chu naru'u dani Creta. Iurne' nablac peligrë zia'a dëda'a; cagniti hia'a grë ra cusë nadia'a hia'a la'ni barcu. ²² Perë adë rbínidi'i ldu'u të. Gulë gupë valurë purquë adë chu gátidi'i. Barcu ni, sí guënití hia'a. ²³ ¿Pëzielú nanëa? purquë ne' gue'lë bidë guëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lua, Dios naquëhuna adorar nu quëhuna shchí'ni. ²⁴ Guni'i ianglë lua: “Adë rdzëbëdi'il purquë napë quë tsal lu rëy Augusto parë gúnëll rëglë shcuëndëll. Nu gunë Dios lo quë naguná'bël lúhi'. Dios gunë më librar grë ra naze'dënu' la'ni barcu.” ²⁵ Por ni rnia'a lu të Dadë, adë riádi'i ldu'u të; gulë guëdë'ë valurë lë'ë të purquë na rialdí ldua'a Dios. Nanëa de quë sac lo quë naguni'i ianglë lua. ²⁶ Guënití hia'a barcu perë grë hia'a nabani hia'a guëdchini hia'a lu tubi dani la'ni nisë.

²⁷ Iurní gudëdë chidá dzë, bëdchini na'a lu nisëdu'u nalë Adria. Bia'a mbë lë'ë na'a nezë rë' nezë rë'. Iurë guc guëru'ldë gue'lë, ra marinërë bë'në rall llgabë de quë hia zia'gdchini na'a lu guiu'u bidchi. ²⁸ Bërë'shë rall nia'a bëldá metrë na parë ichi nisë guetë. Nahin cuarenta y dos metrë. Hia más delantë bërë'shë rall stubi vultë, hia rëa'në nisë niétiquë galdë bi gadchi metrë.

²⁹ Iurní bëdzëbë rall niazudchí barcu lu nisë; niac chucar barcu con ra guë'ë narë la'ni nisë. Bëldaguë rall tapë gui'bë ru'bë nezë ichi barcu. Nalë rac ldu'u rall guiubë grëgue'lë. ³⁰ Ra marinërë guc ldu'u rall nihunë rall librar lë'ë rall lu peligrë naga'chi. Guzublú cagldaguë rall barcu bi'chi lu nisë. Bë'në rall ziquë cagldaguë rall ra gui'bë ru'bë nezë delantë lu barcu, ³¹ perë Pablo guni'i lu capitán nu lu suldadë. Guni'i':

—Si talë ra nguü rë' adë guëa'nëdi'i rall la'ni barcu, lë'ë të adë nídi'i mudë gac salvar të lu nisë purquë adë guë'nëdi'i të lla rsë të barcu.

³² Iurní ra suldadë bëchuguë rall du shtë barcu bi'chi parë gulaguin lu nisë.

³³ Tumpranë nianá nacahi, guni'i Pablo lu grë rall parë gau rall. Nu repi Pablo:

—Hia guc chupë lmalë gá'adi'i gaga'si të nu nilë adë gudáudi'i të. ³⁴ Iurne' rnia'a lu të parë gau të zudu'pë purquë rqui'ni gapë të fuërsë parë gac salvar të. Adë chu guënitídi'i vidë shtëhi'.

³⁵ Iurë guni'i Pablo zdë'ë, guná'zill tubi guetështildi nu bëtë'ëll graci lu Dios delantë lu grë ra mënë naze'dë la'ni barcu. Iurní bëshúllëllin parë gudaull. ³⁶ Lueguë gupë rall valurë parë gudáu rall. ³⁷ Grë ra naze'dë la'ni barcu na na'a chupë gahiu'a con sesenta y seis mënë. ³⁸ Iurë gualú gudáu na'a catë lu bielë na'a, bëru'ldë ra marinërë trigu lu nisë.

Bë'azë barcu lu nisë

³⁹ Iurë brëgue'lë, ra marinërë bënguë bë'adi'i rall guiu'u narná rall lúhi'. Perë guná rall tubi lugar za'quë catë adë nádi'i guetë ichi nisë parë tsuté barcu. Bë'në rall llgabë zac tsabi'guë barcu ndë. ⁴⁰ Bëchuguë rall ra du nali'bi ra gui'bë ru'bë parë bëa'në rahin la'ni nisë. Nu bëldë'ë rall du nali'bi tablë narsë lë'ë barcu. Iurní bëldisë rall lari shtë barcu delantë parë bëdia'a mbë luhin. Lueguë ziabi'guë barcu rua' guiu'u. ⁴¹ Perë guagldaguë barcu catë rdza'guë sa' chupë nezë shtë'në nisë. Ndë guasubë barcu la'ni iu'lli. Tubi partë nezë delantë gua'dzin la'ni iu'lli. Hia gáquëdi'i guëni'bin ni tubi ladë. Nu nezë ichi barcu guzublú guc pedasin por fuërsë shtë nisë. ⁴² Ra suldadë guc ldu'u rall niguini rall grë ra prësi

parë adë cúbëdi'i prësi nisë të guëllu'në rall. ⁴³ Perë capitán shtë ra suldadë rac shtú'ull gúnëll salvar lë'ë Pablo. Por ni adë gunëdi'ill niguini ra suldadë ra prësi. Mejurë gunibë'all ra narac rgubë nisë, ldaguë rall lu nisë primërë parë guëdchini rall lu guiu'u. ⁴⁴ Nu gunibë'a capitán los de más prësi, tsagla'guë quibë rall lu ra tablë u lu ra hiaguë shtë barcu naguc pedasë. Zni grë na'a bëdchini na'a lu guiu'u.

28

Nanú Pablo dani nalë Malta

¹ Iurë hia grëtë' na'a bëdchini na'a lu guiu'u, bini na'a de quë lugar ni lë Malta. Zubin la'ni nisë. ² Ra mënë naquërdë ndë, bë'në rall tratë lë'ë na'a por bien. Bëcuelë rall zihani gui'i parë bëdzë'ë ldu'u na'a tantë rac naldë na'a por guiu narlaguë. Por ni guna'bë rall lë'ë na'a parë bëdzë'ë ldu'u na'a rua' gui'i. ³ Iurní Pablo guagtëall du'pë hiaguë bidchi. Iurë cagtiá'all hiaguë lu gui'i, por galnaldë shtë gui'i, bëru'u guëllu'në tubi mbe'ldë dushë la'ni hiaguë. Cuë ma guia'a Pablo. ⁴ Guná ra mënë naquërdë lugar ni ze'bi na'ldë mbe'ldë guia'a Pablo, iurní guni'i lul sa' rall:

—Aquë, nguiu rë' nall tubi nguiu mal nagudini mënë. Masiá guc salvárëll lu nisëdu'u perë lu tubi dios narunë jushtici, adë guëdë'edi'i' lugar guëbánil.

⁵ Perë Pablo bëdchibi guiá'all parë gu-laguë mbe'ldë lu gui'i. Lë'ëll hiadë pë gúquëdi'ill. ⁶ Grë ra mënë cabezë rall guëná rall nia'a sëguí guia'a Pablo u zátill de repëntë. Hia llëduni cabezë rall; adë pë ráquëdi'i Pablo. Hia gurënë bë'në rall ll-gabë iurní; guni'i lul sa' rall:

—Segurë tubi dios nall.

⁷ Guëlla' catë zuga'a na'a, naga'a shguiu'u nguiu namás më ru'bë; lëll Publio. Bë'nëll recibir lë'ë na'a con bien nu bë'nëll atender lë'ë na'a lídchill durantë lu tsunë dzë. ⁸ Perë shtadë Publio nagá'all; rac llú'ull; nanull shldí nu ráquëll narla'guë. Pablo guaguë'në visitar lë'ë shtadë Publio. Guna'bë Pablo lu Dios por lë'ëll nu bëdchi'bë Pablo guiá'ai' guëquëll. Bëac nguiu ni lueguë. ⁹ Despuësë de ni, grë ra mënë narac ll'u'u bidë rall lu Pablo nu bëac rall. ¹⁰ Nalë cusë bëzëlaa'dchi ra mënë ni

parë lë'ë na'a iurë bëdzepi na'a barcu parë guëca'a nezë na'a. Bëzëlaa'dchi rall grë lo quë narqui'ni na'a.

Bëdchini Pablo ciudá Roma

¹¹ Tsunë mbehu guquërdë na'a Malta. Iurní bëdzepi na'a la'ni tubi barcu nabitë gudëdë tiempë naldë lugar ni. Barcu ni ze'din de puertë Alejandría. Nu naquë chupë figurë cula'nin shtë ra dios narni'i rall Cástor nu Pólux. ¹² Bëdchini na'a tubi puertë Siracusa catë bëdëa'në na'a tsunë dzë. ¹³ Hia de ndë bëru'u na'a; zia na'a guëlla' rua' guiu'u hashtë bëdchini na'a puertë nalë Regio. Brëgue'lë stubi dzë bëdapë na'a mbë naze'dë nezë sur. Hashtë guërupë dzë bëdchini na'a puertë narni'i rall Puteoli. ¹⁴ Ndë bëdia'guëllú na'a du'pë mënë narialdí ldu'i diza'quë. Bë'në rall invitar lë'ë na'a parë bëdëa'në na'a con lë'ë rall tubi llmalë. Despuësë bëru'u na'a parë Roma. ¹⁵ Ra më Roma narialdí ldu'i diza'quë, hia napë rall nutici de quë guëdchini na'a Roma. Bëru'u rall; bidë guëlli'i rall lë'ë na'a hashtë nezë catë rni'i rall Foro de Apio. Bëdchini rall hashtë stubi lugar catë naquë paradë nalë Tsunë Tabernas. Iurní guná Pablo lu rall, nalë bëquitë ldú'i' nu bëdë'ëi' graci lu Dios. Guní'i':

—Dushquilli Dios, iurne' bëdchinia ladzë tē.

¹⁶ Iurë bëdchini na'a Roma, lë'ë capitán bë'nëll intriegu lë'ë ra prësi lu jëfë shtë ra guardë. Perë bëdë'ë rall permisi guëquërdë Pablo stubi lugar, nu quëhapë tubi suldadë lë'ë Pablo.

Pablo guzublú guní'i' diza'quë lu ra më Roma

¹⁷ Iurë guc tsunë dzë bëdchini na'a Roma, Pablo bëtëáhi' ra më israelitë namás më ru'bë naquërdë Roma. Guní'i' lu rall:

—Iurne' guënia'a lu të Dadë, adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë ra më israelitë, nilë cuntrë custumbrë shtë ra shtadë guëllú hia'a, perë guna'zi ra israelitë na prësi Jerusalén. Nu bë'në rall intriegu na lu ra gubernë rumanë. ¹⁸ Iurë zua lu tribunal shtë gubernë, adë bëdzëlédi'i rall ni tubi delitë parë nihunë rall condenar na lu galgutí. Por ni guc ldu'u gubernë nalda'a rall na perë ra israelitë adë gunëdi'i rall. Por ni napë quë guna'ba gunë rëy Augusto

rëglë shcuenda. ¹⁹ Perë na adë napa ni tubi cusë naguna acusar ra mënë shtë naci-uni Israel. ²⁰ Por ni guna'ba lë'ë të parë guënia'a lu të nu guadi'dza lu të pëzielú bëzu'bë rall cadënë na. Nahin purquë rialdí ldua'a ziquë grë ra israelitë, de quë Dios guëldishtë më lë'ë ra tëgulë.

²¹ Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Gá'adi'i chu gúnëdi'i recibir cartë shtë më israelitë naquërelde Judea naguëni'i lla na shcuëndël. Nu nilë ni tubi israelitë naze'dë ndë, niétiqë pë ruadi'dzë rall cuntrë lë'ël, pë mal bë'nël. ²² Rac shtu'u guëquë diaguë na'a nia'a pë rní'il purquë nané na'a grë ladë rni'i ra israelitë cuntrë creenci cubi nanua'a ra shmënë Jesús.

²³ Iurní gudili rall tubi dzë naguadi'dzë rall. Dzë ni nalë zihani mënë bédchini rall catë quërelde Pablo. Dizdë rsili nu parë hashtë guadze' biadi'dzë Pablo lu rall lla na nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios. Bi'ldi Pablo zihani di'dzë lo quë nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra profetë parë tsaldí ldu'u ra mënë na Jesús lúniquë shini Dios. ²⁴ Nanú rall gualdí ldu'i naguni'i Pablo perë nanú mënë adë gualdídi'i ldu'u rai'. ²⁵ Adë gúdi'i rall de acuerdë. Guzublú gubi' rall. Iurní Pablo guní'i':

—Profetë Isaías bëquë'ëi' lo quë naguni'i Espíritu Santo lu ra shtadë guëlú hia'a lla na shcuendë të. Guní'i':

²⁶ Gua guëchi lu ra mënë zdë'ë:

Lë'ë të de verdá guini të perë nunquë adë tsasé të.

De verdá guëná të perë nunquë adë guëdë'ëdi'i të cuendë.

²⁷ Purquë nalë naguëdchi bëac ldu'u të nu adë nëdi'i të tsasé të.

Bësë'au të diaguë të parë adë guínidi'i të.

Bësë'au të slu të parë adë guënádi'i të.

Adë nëdi'i të guëabrí ldu'u të con na, Dios, parë guna salvar lë'ë të.

²⁸ Gulë bédë'ë cuendë iurne'. Dios cagshe'ldë më ra diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

²⁹ Iurë guni'i Pablo zdë'ë, ra israelitë bëru'u rall. Nalë quëadi'dzë lul sa' rall cuendë rë'.

³⁰ Chupë izë guquërelde Pablo hiu'u guërë'ë nu bë'ni' recibir grë ra nariá visitë

lídchi'. ³¹ Guëdubinú ldú'i' bëluá'ai' ra mënë lla mudë tsuté mieti nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Nu bëlua'a Pablo ra mënë chu na Jesucristo Shtáda'a. Guëdubi tiempë rë' ni tubi adë chu bërú'udi'i nihunë cuntrë lë'ë Pablo.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Romanos

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra shmënë Dios naquërelde Roma

¹ Na Pablo, nahia muzë shtë Jesucristo. Dios gulë na; guna'bë më na cumë ziquë poshtë shtëni'. Bëshe'ldë më na especial parë tsagnia'a diza'quë naze'dë de Dios. ² Dios bëluá'ai' ziquë promësë diza'quë rë' dizdë guahietë por medio de profetë iurë bëquë'ë rai' Sagradas Escrituras. ³ Diza'quë nabëquë'ë rai' runë tratë shcuendë Jesucristo Shláma'a; náhi' shini Dios. Bidë Jesucristo; guc më nguiu; na më llëbni shtë rëy David. ⁴ Manërë cubi bëlua'a Dios con llëru'bë pudërë nu milagrë de quë Jesucristo na shini më. Por Espíritu shtë Jesucristo naná santu, bëlua'a Dios Jesucristo na shini më purquë guashtë më ladi ra tëgulë. ⁵ Por Jesucristo bédë'na'a recibir llëru'bë favurë; bëshe'ldë më lë'ë na'a, ra poshtë shtë më, parë tsagni'i na'a diza'quë shtë më entrë grë ra naciuni tē guëzu'bë diaguë mënë shti'dzi' nu gunë rall honrar lë'ë më. ⁶ Nu lë'ë tē guna'bë më parë gac tē shmënë Jesucristo.

⁷ Quëquëa'a lu tē naquërelde ciudá Roma. Rac shtu'u Dios lë'ë tē nu gulë më lë'ë tē parë gac tē shmënë më narunë cumplir voluntá shtë më. Gulë bë'në recibir bendición shtë më. Gulë cuedchí ldu'u tē por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

Rac shtu'u Pablo tsaguë'në visitar mënë rumanë

⁸ Quëgnia'a primërë, por Jesucristo quëgnehia graci lu Dadë Dios por lë'ë tē purquë grë ladë shtë guë'dchiliu, cagni'i ra mënë mudë rrë'tsë shti'dzë Dios entrë lë'ë tē. ⁹ Quëhuna sirvë Dios con guëdubinú ldua'a; quëadi'dza diza'quë shtë shini më, nu na më testigu de quë siemprë rna'ba lu më por lë'ë tē. ¹⁰ Rna'ba lu më de quë si talë nahin voluntá shtë më, guëne'e më permisi gueldë guënahia lë'ë tē tubi visitë. Si na voluntá shtë më, iurne' guna gan gueldë guënahia lë'ë tē. ¹¹ Rac shtua'a iurë guënahia lë'ë tē, guësëdchinia tubi don narzëlaa'dchi

Dios por medio de Espíritu Santo tē gac tē más firmë lu shnezë më. ¹² Quiere decir, tantë lë'ë tē nu lë'ë na guëdë'na'a recibir bendición shtë Dios parë bien shtë hia'a.

¹³ Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a tē, zihani vultë guc shtua'a gueldë guënahia lë'ë tē perë hashtë ne' la'di gúnëdia'a gan. Rac shtua'a gueldë guënahia lë'ë tē parë guadi'dza lu mënë shti'dzë Dios parë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. Rac shtua'a gac tē mënë narianaldë tēchi Espíritu Santo. Zni bëna stubi lugar entrë los de más mënë nanádi'i më israelitë. ¹⁴ Napë quë quilla lo quë narze'bia; guadi'dza lu grë mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë griego nu ra mënë naquërelde zitu lu nacahi, nu mënë nabësë'dë tantë nu nabësë'dëdi'i. ¹⁵ Zni por partë shtëna nalë rac shtua'a guadi'dza diza'quë lu tē naquërelde ciudá Roma.

Pudërë shtë diza'quë

¹⁶ Adë rtúdi'i lua diza'quë purquë nahin pudërë shtë Dios parë gac salvar grëtë' narialdí ldu'i shti'dzë më. Primërë bédchiní diza'quë ni lu ra më israelitë; despuësë bédchinin lu ra më nanádi'i më israelitë. ¹⁷ Por mizmë diza'quë rlua'a lla mudë gunë Dios perdunë ra pecadurë, perë mizmë tiempë gunë më lo quë naná tubldí. Iurne' nu parë siemprë na salvára'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Zni rni'i Sagradas Escrituras: "Tubldí na shcuendë nguiu lu Dios si talë rialdí ldu'i de verdá. Nguiu ni guëbánil parë siemprë."

Faltë nanapë mënë lu Dios

¹⁸ Rac bë'a hia'a de quë cashtigu shtë Dios ze'dë guëdchiní. Dios naquëbezë gube'e gúni' cashtigu grë ra narunë mal con grë ra nadë nápëdi'i rëspëti parë lë'ë më. Zni gaquin con ra mënë naquërelde lu dulde perë mizmë tiempë rdë'ë rall cuendë nanú Dios verdadërë. ¹⁹ Bien rdë'ë rall cuendë nanú tubsë Dios purquë mizmë lë'ë më bëlua'a më ra cusë ni lu rall. ²⁰ Adë chu gáquëdi'i guná lu Dios, perë rac bë'a hia'a pudërë shtë më; riasë hia'a por lo quë nabëntsa'u më. Dizdë bëcueshtë më guë'dchiliu, clarë rlua'a pudërë shtë më nu de quë nápëdi'i më fin. Por ni grë mieti na culpablë delantë lu më. ²¹ Aunquë nilë nanë mënë nanú Dadë

gullanë, adë bë'nëdi'i rall honrar lë'ë më ziquë runë tucarë, nu adë bëtë'di'i rall graci lu më por lo quë nabë'në më. Al contrari, guanaldë rall tëchi ra llgabë shtë nguiu, llgabë adë lasáquëdi'i. Zni bëa'në rall lu nacahi con duldë la'ni ldu'u rall. ²² Aunquë rni'i rall na rall mënë narac bë'a, perë mizmë lë'ë rall bësa'në rall guëdchini nacahi la'ni ldu'u rall; bëac rall tuntë. ²³ Adë bë'nëdi'i rall adorar Dios nanápëdi'i fin, sino mejurë bë'në rall adorar ra figurë ziquë mënë narati. Bë'në rall adorar figurë shtë ma shcuaguë nu ra serpiëntë; hashtë ma natapë guëahi', bë'në rall adorar.

²⁴ Por ni Dios bësa'në lë'ë rall gunë rall cumplir cualquier mal nananú la'ni ldu'u rall. Quëhunë rall cumplir cusë dzabë narac shtu'u cuerpë shtë rall. Quëhunënú rall duldë fier entrë mizmë sa' rall. ²⁵ Voluntariamente quëhunë nadzë'ë rall verdá shtë Dios por bishi. Rzullibi rall lu ra cusë nabëntsa'u Dios. Más quëhunë rall adorar lo quë naguctsa'u, lëdëdi'i Dios nanabani, el quë narunë tucarë gunë mieti alabar parë siempre. Amén.

²⁶ Por grë cusë ni Dios bësa'në grëtë' rall lu deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, cusë shtu ra, hashtë ra na'a bë'në rall cambi; adë rac shtú'udi'i guëtsë'a rall con nguiu ziquë na nezë za'quë, sino rac shtu'u rall mizmë sa' na'a. ²⁷ Mizmë manërë ra nguiu, adë guc shtú'udi'i rall na'a cumë na vidë za'quë sino nalë guc shtu'u rall mizmë sa' nguiu rall. Na rall mamflor. Bë'në rall recibir la'ni mizmë cuerpë shtë rall cash-tigu narunë tucarë lë'ë rall por mal vidë nanapë rall.

²⁸ Hia bëquë guia'a rall Dios, por ni Dios bësa'në lë'ë rall parë tsanaldë rall llgabë dzabë shtë rall. Nu rúnëru'u rall cusë mal naná demasiadë fier. ²⁹ Nalë gadzë grë cusë dzabë la'ni ldu'u rall. Ra nguiu rquënú rall stubi na'a; ra na'a rquënú rall stubi nguiu. Runë rall cusë dzabë nadë rllu'idi'i. Rzebi ldu'u rall pë shtë mënë. Quëhunë rall grë clasë maldá. Nagubini rall. Rguini sa' rall. Nadishi'bi rall. Rguguë sa' rall. Nachismë rall. ³⁰ Naga'chi ru-adi'dzë rall cuntrë sa' rall. Rna tushë rall cusë shtë Dios. Rushtiá rall guëc sa' rall. Nadchini rall. Rguili ldu'u rall cusë mal.

Nápëdi'i rall rëspëti lu shtadë rall. ³¹ Nëdi'i rall tsasë rall. Adë rúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Nápëdi'i rall cariñi. Rac shtu'u rall gunë rall vengar. Adë rgá'adi'i ldu'u rall sa' rall. ³² Lë'ë ra mënë ni, nanë rall gunë më juzguë lë'ë rall. Nanë rall el quë naquëhunë ra cusë ni, runë tucarë gati rall; perë mizmë lë'ë rall tsagla'guë quëhunë rall ra duldë ni nu rsini rall sa' rall lu duldë. Iurní rquitë ldu'u rall.

2

Dios quëhúni' juzguë según verdá shtëni'

¹ Por ni rnia'a lu të, nápël faltë lë'ël narunë juzguë sa'l, cualquier de lë'ë të. Quëhúnël juzguë stubi sa'l por lo quë narunë sa'l, perë quëhúnël condenar mizmë lë'ël purquë quëhúnël mizmë cusë.

² Pues nanë hia'a de quë Dios quëhunë më juzguë tubldí tubldí iurë quëhunë më condenar ra naquëhunë ra duldë.

³ Lë'ël quëhúnël juzguë stubi sa'l perë quëhúnël ra cusë mal igual cumë runë sa'l. ¿Pë rúnël llgabë zúnël gan guëca'chilul lu condenación shtë Dios?

⁴ ¿Gu rúnël desprëci de quë quëhunë më zihani favurë parë lë'ël, de quë na më pacënci? ¿Pë adë rdë'di'il cuendë de quë adë quëhunë më juzguë lë'ël lueguë lueguë? të parë gunë nadzë'ël mudë nanabánil.

⁵ Perë lë'ël naguëdchi ldú'ul, adë nëdi'il guëabrí ldú'ul con Dios. Por ni quëgdchí'bël guëquël más cashtigu dushë parë mizmë lë'ël iurë gunë më juzguë grë mieti lu juici. Dzë ni gunë më juzguë tubldí parë guëlua'a mieti na më justë; runë më juzguë manërë tubldí.

⁶ Quilli më cadë tubi mieti narunë tucarë según nabë'në mieti. ⁷ Guëne'e më vidë sin fin parë ra naná pacënci nu rianaldë rall tëchi cusë za'quë, ra naquërdë sulë parë gunë rall honrar lë'ë më, ra narianaldë tëchi cusë narialúdi'i.

⁸ Perë parë ra narunë cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më, sino más rëuu' ldu'u rall maldá, gunë më cashtigu lë'ë mënë ni; guëdchi'bë më cusë dushë guëc rall. ⁹ Runë tucarë sufrimientë dushë nu galriá ldu'u parë grë ra natsagla'guë quëhunë duldë, primërë lugar parë ra më israelitë, nu zac parë ra

më nanádi'i më israelitë. ¹⁰ Perë gunë më honrar; gunë më alabar; cuedchí ldu'u grë ra narianaldë tëchi ra cusë za'quë, primërë lugar parë ra më israelitë nu zac parë ra mënë nanádi'i më israelitë.

¹¹ Dios runë tratë igual con grë mi-eti. ¹² Grëtë' ra naquëhunë duldë aunquë guënëdi'i rall lëy shtë Moisés, grëtë' ra mënë ni gac condenar rall sin quë rúnëdi'i cuendë lo quë rni'i lëy. Perë grë ra nanané lëy shtë Moisés nu runë ra mënë ni duldë, gac rall juzguë según narni'i mizmë lëy. ¹³ ¿Chu naza'quë lu Dios? Pues sulë el quë narunë cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, lëdëdi'i el quë narini shti'dzë më perë rúnëdi'ill cumplirin. ¹⁴ Hashtë ra nanádi'i më israelitë, nápëdi'i rall lëy shtë Moisés, perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy sulë purquë la'ni ldu'u rall nanú tubi lëy naze'dë de Dios; lëy ni rlua'a pë na mal nu pë na za'quë. Por ni napë ra mënë ni tubi lëy narunë juzguë lë'ë rall; mizmë lë'ë rall napë rall lëy narni'i naná za'quë u lo quë naná mal. ¹⁵ Mizmë mënë ni rlua'a por conductë shtë rall, lë'ë lëy naná escritë la'ni ldu'u rall. Prupi shgabë rall na testigu na verdá ndë'ë. Mizmë shgabë rall quëhunë acusar lë'ë rall u guëlahin lë'ë rall. ¹⁶ Dzë nagunë Dios juzguë grë cusë naquëhunë mënë naga'chi, gunë mëhin por Jesucristo tal ziquë ruadi'dza diza'quë lu ra mënë.

Ra më israelitë nu lëy nabëquë'ë Moisés

¹⁷ Perë lë'ël rni'il nal më israelitë, nu rni'i ldú'ul tubldí na shcuéndël lu Dios purquë nápël lëy shtë Moisés, nu runë nadchínil de quë nal shmënë Dios. ¹⁸ Bësë'dë të lëy shtë më nu rac bë'a të pë naná mal. Nanë të lo quë narac shtu'u Dios. ¹⁹ Rialdí ldú'ul ráquël guëluá'al tubi nari-asëdi'i shnezë Dios. Rni'i ldú'ul nal tubi llni parë ra naquërelde lu nacahi. ²⁰ Rni'i ldú'ul nal mësë, de quë ráquël guëluá'al ra narac bë'adi'i nu ra naguënëdi'i shti'dzë Dios. Zni rni'il purquë nápël lëy naná za'quë; nahin tubi mustrë grë verdá shtë Dios. ²¹ Si talë lë'ël quëgluá'al stubi mënë ¿pëzielú adë rluá'adi'il el mizmë lë'ël? Si talë rluá'al sa'l adë naza'quë cuánëll ¿pëzielú rbaa'nël? ²² Si talë mizmë lë'ël rluá'al sa'l adë quënúdi'i tse'lë sa'll ¿pëzielú rquënul tse'lë mënë? Si talë mizmë lë'ël rna túshël

lu ra figurë naruntsa'u mënë të gunë rall adorar ¿pëzielú rbaa'nël lo quë nanú la'ni iádu'u? ²³ Nalë nadchínil por lëy shtë Dios. Rni'il nal më za'quë purquë nápël lëy, perë quëhúnëru'ul desprëci Dios purquë adë quëhúnëdi'il cumplir lo quë narni'i lëy. ²⁴ Por causë shtë në të, ra mënë nanádi'i më israelitë, cagni'i rall cuntrë Dios. Zni naescritë la'ni Sagradas Escrituras.

²⁵ Na verdá custumbrë shtë narchuguë partë cuerpë shtë ngulë'në, napë valurë si talë quëhúnël cumplir lëy shtë Dios, perë si talë adë rzu'bë diáguëdi'il grë puntë shtë lëy, iurní nal igual ziquë ra më nanádi'i israelitë. ²⁶ Nu grë ra nadë gúquëdi'i circuncidar, perë quëhunë rall cumplir lo quë naná escritë la'ni lëy, na rall lu Dios ziquë mënë nabë'në cumplir custumbrë rë'. ²⁷ ¿Pë adë rdë'edi'i të cuendë de quë ra nanádi'i më israelitë perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy, vidë shtë rall nahin mejurë quë vidë shtë të? Gunë rall juzguë lë'ë të nanapë lëy nu custumbrë shtë circuncidar perë adë rzu'bë diáguëdi'i të mandamientë shtë lëy. ²⁸ Tubi israelitë verdadërë na el quë nabëzunë Dios ldú'ull, lëdëdi'i el quë nanapë sëñi shtë circuncidar. Parë gáquël shmënë Dios, nádi'in por fuërë shtë nguii sino runë tratë shcuendë almë shtë mieti, cusë dentrë ldu'u nguii. ²⁹ Adë gáquëdi'i hia'a shmënë më por guëzu'bë diága'a lëy, sino gáca'a shmënë më por Espíritu Santo. Pues el quë naná limpi lu Dios, nápëll hunurë shtë Dios, lëdë niá'asëdi'i hunurë shtë sa' nguii.

3

¹ Iurní ¿pë provëchë napë tubi më israelitë? u ¿pë rllui'i custumbrë parë riuguë partë cuerpë shtë nguii? ² Pues ra mënë israelitë napë rall más quë los de más mënë. Primërë lugar, Dios bédë'ë më shti'dzë më parë ra më israelitë. ³ Perë rna'bë di'dza lu të ¿lla gac si talë bëldá rall adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më? ¿Pë por ni adë gunë më cumplir shti'dzë më? Aquëdi'i. ⁴ Al contrari, quëhunë Dios verdá aunquë grëtë' ra nguii na bishi. Pues Sagradas Escrituras rni'i de Dios: Guëlua'a nal verdá por lo quë narní'il.

Adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá lul iurë guená mënë lo quë nabë'nël.

⁵ Perë tal vez guëni'i tubi nguiu: "Si talë lë'ë duldë naquëhuna, rllui'i parë guëlua'a más quë Dios na verdá, nádi'i më za'quë si talë gúni' cashtigu na". Ni na ziquë runë mieti llgabë. ⁶ Aquëdi'i bëchi, purquë si adë gúnëdi'i më juzguë duldë shtë hia'a, tampuquë adë rúnëdi'i tucarë gunë më juzguë los de más mënë narëta' lu guë'dchiliu.

⁷ U si talë guëní'il: "Bishi shtëna, bë'nin parë rlua'a verdá shtë Dios nu bë'nin parë gunë mënë alabar lë'ë më"; u rní'il: "¿Pëzielú gunë më juzguë na ziquë los de más pecadurë?" ⁸ Aquëdi'i bëchi, purquë si talë zni nahin, cha guëdë'na'a duldë tã parë más gunë mieti alabar lë'ë më. Pues nanú mënë bishi narni'i de quë zni quëglua'a na'a. Justë na gac condenar ra mënë ni.

Grë hia'a nadápa'a duldë

⁹ ¿Pë guëni'i hia'a? Ra më israelitë ¿gu na rall más allegadë lu Dios? Aquëdi'i, purquë hia guni'i hia'a de quë grë mënë na rall pecadurë, tantë më israelitë nu zac ra nanádi'i më israelitë. Grë hia'a nadápa'a duldë. ¹⁰ Sagradas Escrituras rni'i:

Ni tubi më za'quë nídi'i; ni por tubi mënë.

¹¹ Nídi'i chu riasë; nídi'i chu rguili Dios.

¹² Grëtë' rall bëniti rall shnezë Dios. Grëtë' na rall ziquë cusë nadë rllu'ídi'i.

Ni tubi adë chu nádi'i më za'quë, ni por túbidi'i.

¹³ Iurë ruadi'dzë rall, na ziquë tubi ba'a catë cuezë tégulë narldi'a.

Shti'dzë rall na purë bishi.

¹⁴ Rgue rall guëc sa' rall; shti'dzë rall na venenë shtë serpientë.

¹⁵ Nalë listë na rall parë quini rall sa'll.

¹⁶ Ancalë ria rall, rsëdchini galriá ldu'u nu galërzac zì.

¹⁷ Adë guënédi'i rall nezë za'quë catë rbedchí ldu'u mënë.

¹⁸ Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, cumë rúnëdi'i importë parë lë'ë rall lo quë nacagni'i Dios.

¹⁹ Rdë'ë hia'a cuendë grë lo quë narni'i lëy shtë Moisés, na parë ra mënë nabë'në recibir lë'ë lëy tã parë grëtë' ra mënë guëac dchi delantë lu më nu parë grë mieti gac bë'a rall napë rall faltë delantë lu më.

²⁰ Nídi'i mudë gac tubldí shcuendë nguiu delantë lu Dios por más quë rúnëll cumplir puntë shtë lëy, purquë lëy rllui'i sulamëntë parë gac bë'a hia'a lo quë na mal delantë lu Dios.

Gac salvar nguiu si talë rialdí ldu'i shti'dzë Dios

²¹ Iurne' quëglua'a Dios stubi nezë parë gac tubldí shcuendë mieti lu më, lëdëdi'i por gunë nguiu cumplir grë puntë shtë lëy. Mizmë lëy con ra di'dzë shtë ra profetë, cagni'i lla gunë më salvar ra pecadurë.

²² Manërë narunë Dios parë gac tubldí shcuendë nguiu lu më nadë más si talë rialdí ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Ndë'ë na parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, tantë parë më israelitë igual parë mënë nanádi'i më israelitë. ²³ Pues grëtë' ra mënë napë rall duldë. Grë mietë runë faltë gac rall za'quë ziquë na Dios. ²⁴ Perë Dios bë'në tubi favurë ru'bë; na tubldí shcuenda'a manërë ndigá por lo quë nabë'në Cristo Jesús. Gudilli më con mizmë rënë shtëhi' parë gac salvára'a. ²⁵ Dios bëcuezë më Cristo; galguti shtë Jesús bë'në më nadzë'ë galguti shtë hia'a. Iurne' gáca'a perdunë si talë rialdí ldu'u hia'a lë'ë më de verdá. Bë'në Dios zni parë guëlua'a më de quë na më justë; pues adë bë'nëdi'i më cashtigu ra mënë nabë'në duldë tiempë más guahietë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall. ²⁶ Pues iurne' bëlua'a më lu ra mënë, na më justë tã gac bë'a mieti quëhunë më tubldí tubldí aunquë grë mieti napë rall duldë. Natubldí shcuendë nguiu lu Dios si talë rialdí ldu'i shti'dzë Jesús.

²⁷ ¿Pë nadápa'a parë runë nadchínia'a? Niétiquë. ¿Pëzielú? purquë tubldí na shcuenda'a lu më sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. ²⁸ Zni clarë rlua'a iurne', lë'ë nguiu nasalvárëll si talë rialdí ldu'i shti'dzë më, lëdëdi'i purquë quëhunë nguiu cumplir puntë shtë lëy.

²⁹ ¿Ni mudë Dios na Dios shtë më israelitë sulamëntë? Aquëdi'i; también na më Dios shtë ra nanádi'i më israelitë. ³⁰ Na më Dios; runë më tubldí shcuendë mieti si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Rúnëdi'i importë si riuguë partë shcuerpë rall u adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë ni. ³¹ Por di'dzë rë' ¿pë cagni'i hia'a adë rllu'ídi'i lëy? Aquëdi'i;

más bien quëgni'ia'a másru'u firmë valurë shtë lëy.

4

Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios

¹ ¿Pëllë guëni'i hia'a shcuendë shtë Abraham, shtadë guelú hia'a? ¿Pëzielú gúqui' më za'quë lu Dios? ² Primërë puntë, si talë natubldí shcuëndi' lu Dios purquë bë'ni' cumplir obrë za'quë, iurní nápi' rsonë gac nadchíni'; perë lëdë delantë lu Diósëdi'i. ³ ¿Pë rni'i Sagradas Escrituras? “Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu guni'i Dios tubldí na shcuendë Abraham lu më”. ⁴ Pues iurne' si tubi nguui quëhúnëll tubi dchi'ni lu lamë, rguilli lamë pagu, lëdëdi'i ziquë regalë sino quë ziquë narunë tucarë ca'a nguui. ⁵ Perë el quë adë rúnëdi'i obrë za'quë perë rialdí ldu'i shti'dzë Dios, el quë narunë natubldí shcuendë nguui, nguui ni na më za'quë lu Dios, sulë por galrialdí ldu'i shtëni'. ⁶ Tambiën zni guni'i David tiempë guahietë de quë dichusë na nguui, el quë Dios runë recibir ziquë mënë za'quë, lëdëdi'i purquë bë'në nguui ni obrë za'quë. ⁷ Guni'i David:

Rquitë ldu'u ra nabë'në Dios perdunë nu bëca'chi më duldë shtë rall.

⁸ Rquitë ldu'u nguui naná lë'ë Dadë adë guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë nguui por duldë nabë'në nguui.

⁹ ¿Pë rni'i ldu'ul? ¿Niá'asë rquitë ldu'u më ra mënë israelitë u nu zac ra mënë nanádi'i më israelitë? Pues gunia'a, Dios bë'në tubldí shcuendë Abraham, shtadë guelú hia'a, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më. ¹⁰ Perë ¿guc bë'në më tubldí shcuendë Abraham, despuësë guriuguë partë shtë shcuérpi' u antsë? Pues antsë, lëdë despuësëdi'i. ¹¹ Custumbrë religiusë ni, Abraham bë'ni' recibirin ziquë sëni de quë hia gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më nu Dios bëca'a lë'i' ziquë nguui za'quë. Mudë rë' guc Abraham dadë shtë grëtë' ra mënë naná rialdí ldu'u shti'dzë Dios de verdá, hashtë ra nadë rúnëdi'i cumplir custumbrë shtë circuncisión. ¹² Nu Abraham na shtadë ra më israelitë nanadë rúnëdi'i confiar custumbrë ni parë gac rall më za'quë lu Dios sino rialdí ldu'u rall

shti'dzë më, igual ziquë bë'në Abraham antsë gúqui' circuncidar.

Bë'në Dios cumplir promësë shtëhi' purquë gualdí ldu'u ra mënë shti'dzë më

¹³ Dios bë'ni' prometer lu Abraham nu lu grëtë' llëbni' Abraham de quë gunë rai' recibir guë'dchiliu ziquë herenci parë guëquërelde rai'. Bë'në më ni, lëdëdi'i purquë bëzu'bë diaguë Abraham puntë shtë lëy, sino purquë gualdí ldu'i shti'dzë më. ¹⁴ Si talë sulamëntë ra nanapë lëy gunë rall recibir guë'dchiliu ziquë herenci, iurní adë lasáquëdi'i tsaldí ldu'u mieti shti'dzë më, nu promësë shtë Dios nápëdi'i valurë ¹⁵ purquë lëy nua'a cashtigu. Catë nanú lëy, nanú cashtigu parë ra nabë'nëdi'i cumplir lëy, perë catë nídi'i lëy, nídi'i mudë parë runë mënë cuntrë lëy.

¹⁶ Por ni lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham, gac cumplirin ziquë tubi favurë parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Manërë ni ra cusë za'quë shtë më, na parë grë llëbni' Abraham, lëdë niá'asëdi'i parë ra narianaldë tëchi lëy sino tambiën parë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Quiere decir, lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, nahin tubi favurë; guëdchinin ndigá parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Pues Abraham na shtáda'a, grëtë' hia'a. ¹⁷ Ni na lo quë narunë cuntienë Sagradas Escrituras. Rni'in de quë bë'në më lë'ë Abraham ziquë shtadë guelú zihani naciuni. Gunë më recibir grë ra mënë narialdí ldu'i shti'dzë më mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Dios napë më pudërë parë cua'ñi më ra tëgulë, nu cagni'i më shcuendë cusë naguër gac ziquë hia gudëdin.

¹⁸ Iurë guni'i Dios lu Abraham de quë gáqui' shtadë zihani naciuni, gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më aunquë hia gú'shi'; gulézi' gac cumplir shti'dzë më. Nu guc cumplir shti'dzë më; llëbni' Abraham adë chu gúnëdi'i gan guëlabë ra mënë ni. ¹⁹ Abraham adë gulézëdi'i tsaldí ldu'i shti'dzë më aunquë napë Abraham más quë tubi gahiu'a izë; mërë gáti'; nu rdë'ëi' cuendë de quë tantë lë'i' nu Sara tsë'li', hia nalë gú'shi' parë gápi' shíni'. Nunquë tsúdi'i shíni'. ²⁰ Adë bëzádi'i ldu'i sino quë

gualdí ldu'i de verdá. Gulezë náldi' nu bédë'ei' graci lu Dios antsë guc cumplir promësë ni. ²¹ Abraham gúpi' segurë sin ni tubi galërzá ldu'i de quë Dios nápi' pudërë parë gunë më lo quë nabë'në më prometer. ²² Por ni bëca'a Dios lë'ë Abraham; tubldí na shcuéndi' lu Dios, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

²³ Ra di'dzë: "Tubldí na shcuéndi' lu Dios purquë gualdí ldu'i shti'dzë më" adë naescritëdi'in sulë por bien shtë Abraham ²⁴ sino también parë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'u shti'dzë më. Gunë më tubldí shcuendë cadë túbia'a si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë el quë nabëcua'ñi Jesús, Shtëada'a, ladi ra tégulë. ²⁵ Bë'në Dios intriegu lë'ë Jesús lu galguti por causë shtëlda'a nu bëcua'ñi më lé'i' ladi ra tégulë parë adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë lë'ë hia'a.

5

Bendición narsëdchini perdunë shtë Dios

¹ Zni natubldí shcuénda'a lu Dios purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Iurne' rbedchí ldu'u hia'a lu më por Jesucristo Shláma'a. ² Por Cristo zuga'a hia'a lu nezë za'quë catë nanú bendición shtë Dios purquë rialdí ldu'u hia'a. Rquitë ldu'u hia'a nu dzulëza'a tiempë guená hia'a lu më; cuezënú hia'a lé'i'. ³ Nu zac rquitë ldu'u hia'a iurë nadápa'a problemë, purquë nanë hia'a galërzac zi runë bien të gáca'a pacënci nu dzu hia'a más firmë lu shnezë më. ⁴ Si talë dzu hia'a lu shnezë më sin quë adë guëazë guëtëdi'ia'a, iurní nadápa'a esperansë; dzulëza'a ra cusë naguër gac. ⁵ Hia esperansë nadápa'a adë rsëdchínidi'in shtu parë lë'ë hia'a purquë nanú zihani amor naze'dë de Dios la'ni ldu'u hia'a por Espíritu Santo nabëshe'ldë Dios parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. ⁶ Antsë lë'ë hia'a completamente adë nadápëdi'i hia'a esperansë; perdidë na hia'a, parë bëga'a iurë nabë'në Dios punërë, iurní guti Cristo por grë ra nanapë duldë. ⁷ Nádi'i sencigi tubi de lë'ë hia'a gátia'a por tubi mënë, ni siquierë por tubi mënë za'quë; u tal vez nanú ejemplë gapë nguiu valurë gáti' shlu-gar sáhi' naná demasiadë naza'quë. ⁸ Perë claramente bëlua'a Dios de quë rac shtu'u

më lë'ë hia'a purquë Cristo guti shlugára'a; dzë ni todavía na hia'a pecadurë. ⁹ Bë'në Dios recibir lë'ë hia'a; tubldí na shcuénda'a lu më por galguti shtë Jesús. Más segurë iurne', gac salvára'a de grë cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios guëc mënë mal. ¹⁰ Antsë gúca'a enemigu shtë Dios; bédë'na'a cuntrë lë'ë më, perë bë'në më të gáca'a amigu shtëhi'; nadápa'a paz por galguti shtë shini më. Iurne' mucho más segurë gáca'a salvar por lë'ë më; cuezënúhi' lë'ë hia'a; unidë na hia'a con lë'ë më. ¹¹ Más de ni, nalë rquitë ldu'u hia'a iurne' nu rdë'na'a alabar Dios por lo quë nabëlua'a Jesucristo Shláma'a, el quë nabë'në të gáca'a amigu shtë Dios.

Comparaciuni Adán nu Cristo

¹² Zni guc, por tubsë nguiu bidchini duldë lu guë'dchiliu. Hia de tëchi ni ze'dë naldë galguti. Hia bédchini cash-tigu shtë galguti parë grë mënë narëta' lu guë'dchiliu purquë grëtë' rall bë'në rall duldë. ¹³ Antsë bëquë'ë Moisés lëy shtë Dios, nanú duldë lu guë'dchiliu, perë adë bë'nëdi'i më cashtigu ra mënë según lëy purquë nídi'i lëy iurní. ¹⁴ Perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, dizdë tiempë shtë Adán hashtë Moisés, nanú galguti. Grë mënë guti aunque adë bë'nëdi'i rall mizmë duldë nabë'në Adán nanadë bëzu'bë diáguëdi'i mandadë shtë Dios. Adán na tubi muestrë shtë më, el quë nanapë quë guëdchini.

¹⁵ Perë favurë nabë'në Dios parë lë'ë hia'a ndigá, na más llëru'bë quë duldë nabë'në Adán. Por duldë shtë tubsë nguiu, bédchini galguti parë grë mënë, perë por galrac shtu'u shtë Dios nu favurë shtë Jesucristo, be'dë guëdchini vidë sin fin parë zihani mënë. ¹⁶ Pues resultadë shtë favurë nabë'në Dios, na más llëru'bë quë resultatë shtë duldë nabë'në Adán. Fin shtë duldë nabë'në Adán, na guc condenar grë mënë, perë fin shtë favurë nabë'në Dios, bédchinin despuësë zihani izë. Favurë ni napë resultatë naná adë nídi'i condenación parë pecadurë. ¹⁷ Bédchini sentenci shtë galguti parë grë mieti purquë tubsë nguiu bë'në duldë, perë parë el quë narunë recibir favurë shtë Dios, el quë narunë recibir perdunë shtë më ziquë regalë, guënbë'a nguiu ni juntë con Jesu-

cristo. Sulë por tubsë nguui, Jesucristo, gac salvára'a. ¹⁸ Ziquë por tubsë nguui nabë'në duldë nu por ni nacondenadë grë mieti, también por tubsë nguui, por lo quë nabë'në Jesucristo, gunë Dios recibir grë mieti ziquë mënë za'quë naná tubldí shcuendë lu më të parë guëbani rall parë siembrë. ¹⁹ Quiere decir, por tubsë nguui nanadë bëquë diáguëdi'i shti'dzë Dios, cantidá mënë na rall pecadurë, perë por tubsë nguui nabë'në cumplir shti'dzë më, cantidá mënë gac rall mënë za'quë delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'ë rall.

²⁰ Bëdë'ë Dios lëy lu Moisés të parë másru'u guëdalë duldë, perë catë bëdalë duldë, ndë nanú más favurë ru'bë shtë Dios; más rlua'a rac shtu'u më ra mënë. ²¹ Zni guquin; antsë grë mieti nanú bajo ordë shtë duldë, nu por maldá nabë'në mënë guti rai', perë iurne' favurë shtë Dios rnibë'a, con resultadë gac mënë sin duldë delantë de Dios. Gac salvar rall siembrë por Jesucristo Shláma'a.

6

Hia gútia'a parë duldë

¹ ¿Pë guëni'i hia'a iurne'? ¿Guëdë'na'a duldë të parë guëlua'a Dios másru'u rac shtu'u më lë'ë hia'a? ² Aquëdi'i. Hia bëru'u hia'a nezë mal catë nanú galguti eternë. ¿Lallë guëabré hia'a stubi parë nezë ni? Hia gútia'a parë duldë. ³ ¿Pë adë riasëdi'i të de quë grë lë'ë hia'a naná unidë con Jesucristo, también nadápa'a partë galguti shtëhi'? ⁴ Por ni iurë bëriubë nísá'a, runë significar nadápa'a partë mizmë galguti shtë Jesús nu ziquë guashtë më ladi ra tégulë por pudërë ru'bë shtë Dadë Dios, zni runë tucarë guëbânia'a manërë cubi con pudërë shtëhi'.

⁵ Si talë na hia'a unidë con Cristo nu con galguti shtëhi', zni zac gáca'a ziquë lë'ë më iurë tsashtë hia'a ladi ra tégulë. ⁶ Rac bë'a hia'a vidë mal nanabânia'a antsë, guti juntë con Cristo lu cruz të parë jamás guësínidi'i duldë lë'ë hia'a lu maldá. Zni gápa'a libertá të guëribé'adi'i duldë lë'ë hia'a ⁷ purquë grë ra naguti, lë'ë duldë nápëdi'in ni tubi pudërë parë nguui ni. ⁸ Si talë gutinú hia'a Jesucristo, rialdí ldu'u hia'a de quë

guëbaninú hia'a lë'ë më. ⁹ Nanë hia'a Cristo guashtëhi' ladi ra tégulë; hia jamás adë guëabrédi'i gati më. Hia gualú pudërë shtë galguti parë lë'ë më. ¹⁰ Por galguti shtë më, bëdë'ë më fin con pudërë shtë duldë; jamás gáti', perë iurne' nabani më; unidë náhi' con Dios parë siembrë. ¹¹ Mizmë manërë gulë bë'në tratë duldë nananú la'ni ldú'ul ziquë cusë naguti, nu gulë gubani tubi vidë cubi, mënë naquëgdë'në cumplir voluntá shtë Dios purquë unidë na të con Jesucristo Shláma'a.

¹² Por ni adë rdë'ëdi'i të sí guëribë'a duldë lë'ë të. Nanú deseo mal la'ni cuerpë shtë të; cuerpë ni napë quë gáti', perë adë gúnëdi'i të cumplir lo quë narac shtu'u duldë gunë të. ¹³ Nu adë rdë'ëdi'i të sí parë ni tubi partë cuerpë shtë'nël gúni' duldë, ni tubi partë guëzú'bë diáguëdi'i deseo mal. Mejurë gulë bë'në intriegu cuerpë shtë të lu Dios, purquë na të ziquë mënë naná guti perë bëabré guëbani të stubi. Gulë bë'në intriegu grë partë shcuerpël lu Dios, cadë tubi partë cuerpë gaquin ziquë tubi trashtë parë dchi'ni za'quë shtë më ¹⁴ purquë duldë adë nádi'in shlámël, adë nádi'il bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios naquëhunë zihani favurë parë lë'ël.

Comparaciuni shtë el quë narunë sirvë tubi lamë

¹⁵ ¿Pë runë cuntienë ndë'ë de quë nanú permisi guëdë'na'a duldë purquë adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios? Aquëdi'i. ¹⁶ Lë'ë të nanë të bien, el quë narnibë'a lë'ël nu rzu'bë diáguël shti'dzi', nall lamë shtë'nël. Zníti'i nahin si talë rzu'bë diáguël deseo mal naze'dënú galguti u si talë rzu'bë diáguël shti'dzë Dios parë guëbánil tubi vidë za'quë. ¹⁷ Dushquilli Dios; antsë lë'ë të na muzë shtë duldë perë iurne' na të muzë shtë Dios. Bëzu'bë diaguë të con guëdubinú ldu'u të enseñansë nabë'në të recibir. ¹⁸ Dzë ni bë'në më librar lë'ë të lu pudërë shtë duldë nu bë'në më parë gac të mënë narianaldë nezë za'quë. ¹⁹ Cagní'ihia comparaciuni rë' të parë más nasesë tsasë të. Ziquë más antsë bë'në të intriegu shcuerpë të parë cusë dzabë, hashtë bë'në të cumplir grë duldë naná cuntrë lëy shtë

Dios, iurne' gulë bë'në intriegu shcuerpë të parë cusë naná tubldí delantë lu Dios, con fin gac të mënë santu.

²⁰ Iurë lë'ë të todavía bëzu'bë diaguë të duldë, iurní adë nápëdi'i të libertá parë gunë të sirvë Dios. ²¹ ¿Pë provëchë gulú të de ra cusë mal, cusë nabë'në të antsë perë iurne' rtu lu të por duldë ni? Fin shtë duldë ni na galguti parë ra narianaldë tëchi cusë mal ni. ²² Perë iurne' na të librë; ra cusë ni adë rnibë'adi'i lë'ë të, sino quë na të muzë shtë Dios parë gunë të cumplir voluntá shtë më. Ndë'ë sí, napin provëchë. Primërë napë të vidë sagradë narëuu' ldu'u Dios nu despuësë guëquërdënú të lë'ë më parë siemprë. ²³ Lúniquë pagu narguilli duldë parë ra narunë duldë, na galguti, perë regalë shtë Dios na vidë sin fin por Jesucrito Shláma'a.

7

Comparaciuni shtë nabëtsë'a

¹ Bëchi, lë'ë të narac bë'a lëy shtë Dios, rdë'ë të cuendë lo quë narni'i lëy runë tucarë gunë mieti cumplir hashtë gati mieti. ² Por ejemplë, tubi na'a casadë nalí'bi' con tsé'li' por lëy hashtë gati tsé'li' perë iurë gati tse'lë na'a, iurní na na'a librë. Lë'ë lëy shtë galcasadë hia adë rúnëdi'i obligar lë'ëll. ³ En cambi si talë na'a ni guëcá'all stubi nguiu mientras lë'ë tsé'li' nabani, iurní quëhúnëll duldë adulteri; perë si talë tse'lë na'a guti, lë'ë lëy nali'bi na'a con tsé'li', hia nápëdi'in pudërë parë lë'ëll nu si talë ca'a na'a ni stubi nguiu, hia adë nádi'in duldë.

⁴ Zni zac na lë'ë të bëchi la sahia, na të ziquë tubi na'a naguti tsé'li'. Antsë guc të unidë con lëy shtë Moisés, perë iurne' por gac unidë të con Cristo lu cruz, iurne' adë rnibë'adi'i lëy lë'ë të sino rnibë'a Cristo lë'ë të, el quë naguashtë ladi ra tégulë. Zni guc të parë guëquërdë të tubi manërë santu. ⁵ Antsë iurë guanálda'a tëchi deseo mal naguc shtu'u cuerpë shtë hia'a, cusë nabëdë'na'a purquë lëy bë'në prohibëhin; cusë mal ni bësini lë'ë hia'a lu duldë, grë partë shtë shcuërpa'a. Bë'në duldë parë gua'a lë'ë hia'a lu galguti. ⁶ Perë bë'në Dios parë adë nápëdi'i lëy pudërë subrë lë'ë

hia'a. Gútia'a parë lëy nanapë lë'ë hia'a ziquë muzë shtëhin të parë guëdë'na'a sirvë Dios con libertá, lëdëdi'i ziquë tubi naná bajo ordë shtë lëy sino tubi manërë cubi según Espíritu Santo.

Duldë nananú la'ni ldua'a

⁷ ¿Pë guëni'i hia'a de ndë'ë, de quë lë'ë lëy na mal? Aquëdi'i. Adë nádi'i lëy cusë mal purquë por lo quë naná escritë la'ni lëy, runguë bë'ahia faltë nanapa. Por ejemplë, sin lëy nunquë adë guëdë'edia'a cuendë de quë na duldë iurë rzebi ldua'a pë shtë mënë, purquë naescrihtë: “Adë sébidi'i ldú'ul pë shtë mënë”. ⁸ Por lo quë narni'i mandamientë, lë'ë duldë bë'në gan; bësëdchinin zihani deseo mal la'ni ldua'a. Pues catë nídi'i lëy adë rac bë'adi'i mieti pë na duldë. ⁹ Tubi tiempë más antsë, adë bédë'edia'a cuendë pë rni'i lëy; contentë nabania; perë iurë bënguë bë'ahia pë rni'i lëy, guc bë'ahia de quë napa duldë, de quë runë tucarë gatia parë siemprë. ¹⁰ Lëy naná designadë parë guëne'e vidë parë na, bëaquin ziquë tubi sentënci parë gatia. ¹¹ Bësiguë duldë na. Duldë bë'në provëchë të parë guësëdchini mandamientë galguti parë na con resultatë bëna duldë nu nahia ziquë tubi naguti.

¹² Pues grë lëy con mandamientë shtë më na santu; na rahin justë nu za'quë. ¹³ Rna'bë di'dza ¿tubi cusë za'quë bësëdchini galguti parë na? Aquëdi'i, sino duldë bia'a na lu galguti. Bë'në dchi'ni duldë cusë za'quë parë bësëdchinin galguti. Zni rlua'a lla na duldë, demasiadë mal. Por mandamientë shtë Dios, rac bë'a hia'a blac fier na duldë.

¹⁴ Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na santu perë na, nahia mal; quëhuna cumplir deseo mal nananú la'ni ldua'a por duldë naná ziquë lamë shtëna. ¹⁵ Lë'ë duldë naruna, nanëa adë nazá'quëdi'in perë lo quë nadë rac shtú'udia'a, ni quëhuna; lo quë narac shtu'u guna, ni adë rúnëdia'a cumplir. ¹⁶ Zni si talë quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, nahia de acuerdë de quë tubldí na lëy shtë Dios. ¹⁷ Pues adë nádia'a naquëhunë ra cusë mal sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin cusë mal ni. ¹⁸ Rdë'ëhia cuendë de quë la'ni

ldua'a nídi'i cusë za'quë. Rac shtua'a guna bien perë adë nápëdia'a fuersë parë guna cumplir. ¹⁹ Adë rúnëdia'a cumplir ra cusë za'quë narac shtua'a guna, sino lë'ë duldë nadë rac shtú'udia'a, ni sí, quëhuna cumplirin. ²⁰ Iurne' si quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, lëdë nácia'a naquëhunin sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin ra cusë mal. ²¹ Zni nahin iurë rac shtua'a guna bien, sulë mal runa. ²² Perë por partë shtë espíritu la'ni ldua'a, nalë rquitë ldua'a con lëy shtë Dios ²³ perë la'ni shcuërpa nanú stubi pudërë naná runë cuntrë cusë za'quë. Nahia ziquë prësi shtë pudërë mal ni nananú la'ni shcuërpa.

²⁴ Prubi de na. ¿Chu guëne'e libertá parë guna gan lu duldë nanua'a na lu galguti? ²⁵ Rdë'ëhia graci lu Dios purquë bë'në më librar na lu pudërë shtë duldë nananú la'ni ldua'a. Bë'në mëhin por Jesucristo, Shláma'a. La'ni ldua'a rac shtú'uhia guna cumplir ra mandamientë shtë Dios, perë shcuërpa runë cumplir mal deseo narsëdchini duldë.

8

Bendición narsëdchini Espíritu Santo

¹ Pues iurne' adë gúnëdi'i Dios condenar ni tubi naná unidë con Cristo Jesús ² purquë Espíritu Santo rne'e vidë sin fin por lë'ë më. Bëlá më na de duldë con sentënci naná gatia. ³ Lo quë lëy adë rúnëdi'i gan; nápëdi'in pudërë parë gunë compa'ni lë'ë hia'a të guëdë'na'a cumplir lëy; débil na shcuërpa'a. Perë Dios sí, bëshe'ldë më shini më con cuerpë shtë nguiu; bëdchini Jesús parë guëdchisúhi' duldë; bë'në më condenar duldë nananú la'ni ldu'u mieti. ⁴ Zni bë'në më të parë guëdë'na'a cumplir lo quë narnibë'a lëy. Cagnia'a shcuendë ra nardë'ë sí parë guësë Espíritu Santo lë'ë rai' nu adë rúnëdi'i rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rai'.

⁵ Grëtë' el quë narianaldë tëchi cusë mal, conductë shtë rall na mal; perë el quë narianaldë tëchi cusë shtë Espíritu Santo, runë rall cumplir lo quë narac shtu'u Dios. ⁶ El quë narianaldë tëchi cusë mal, gátì' perë el quë narianaldë ra cusë za'quë shtë Espíritu, nápëll vidë verdadërë nu cuedchí

ldú'ull. ⁷ Grë ra narianaldë tëchi deseo mal, na rall enemigu shtë Dios purquë adë nëdi'i guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Adë ráquëdi'i guëzu'bë diaguë rall shti'dzi'. ⁸ Por ni ra narunë intriegu mizmë lë'ë rall lu duldë, adë rquitëdi'i ldu'u rall Dios.

⁹ Perë lë'ë të adë rianaldëdi'i të tëchi deseo mal la'ni ldu'u të sino rnibë'a Espíritu Santo lë'ë të si talë verdá quëbezë Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Grë ra nanápëdi'i Espíritu shtë Cristo, nádi'i rall shmënë Cristo. ¹⁰ Perë si talë Cristo cuezënúhi' la'ni ldu'u të aunquë shcuerpë të gati por causë duldë, espíritu shtë të napë vidë eternë purquë tubdí na shcuendë të lu Dios. ¹¹ Si talë lë'ë Espíritu nabëcua'ñi Jesús ladi ra tégulë, cuezënúhi' lë'ë të, mizmë më ni guëne'e vidë parë cuerpë shtë të, cuerpë naná destinadë parë gati. Gunë Dios ni por Espíritu shtë më naquëbezënú të.

¹² Por ni bëchi, lë'ë deseo mal nananú la'ni ldu'u hia'a, adë nápëdi'in ni tubi pudërë ni derechë parë guëdë'na'a cumplir ra cusë ni ¹³ perë si talë tsagla'guë gunë të ra cusë mal, gati të. En cambi si talë por pudërë shtë Espíritu Santo guëdë'el fin con ra cusë mal narúnë, iurní guëbánil parë siempër.

¹⁴ Si talë quëgsë Espíritu Santo lë'el, nal shini Dios. Sulë mënë ni na legítimë shini më. ¹⁵ Lë'ë Espíritu nabë'në të recibir; nádi'i' Espíritu shtë galërzac zi parë rdzëbë të lúhi' stubi, sino bë'në të recibir Espíritu narunë parë gac të shini Dios nu por Espíritu ni rná'ba'a lúhi': "Nal Dios, Shtadë na'a". ¹⁶ Mizmë Espíritu ni na testigu juntë lo quë narni'i ldu'u hia'a de quë na hia'a shini Dios. ¹⁷ Na hia'a shini Dios nu quëhunë më tratë lë'ë hia'a ziquë shini më; juntë con Cristo nadápa'a derechë guëca'a hia'a lo quë nanapë më. Si talë rzac zi hia'a juntë con Cristo, también guëdápa'a partë con lë'ë më iurë gunë Dios honrar shini'.

¹⁸ Parë na grëtë' galërzac zi shtë tiempë ne', adë rúnëdi'in comparar con cusë za'quë nu hunurë naguëdápa'a despuësë, ¹⁹ purquë grë lo quë nabëntsa'u Dios, quëbezin con llëru'bë deseo parë iurë gunë Dios honrar grë ra shini më. ²⁰ Grë cusë napë quë tsalú, lëdëdi'i por prupi voluntá shtënin sino por voluntá shtë Dios

naná bēntsa'u grētē' cusē. Perē bēntsa'u mē ra cusē nī con segurē de quē gac cambin ²¹ purquē lo quē nabēntsa'u mē, gunē mē librar tē parē adē tsalúdi'in; adē rú'dzēdi'in, sino gapin partē juntē con ra shini mē iurē gunē mē librar lē'ē rai'. ²² Rd'ē hia'a cuendē guēdubi cusē nabēntsa'u mē riá ldu'in nu ru'nin ziquē tubi na'a nanapē dulurē shtē nagalē shíni'. Zni na guē'dchiliu hashtē nedzē. ²³ Lēdē niá'asēdi'i ra cusē nabēntsa'u Dios riá ldu'u hashtē gac cumplir tiempē, sino nu lē'ē hia'a, aunquē nadápa'a Espíritu cumē sēñi de lo quē guēdē'na'a recibir despuēsē, riá ldu'u hia'a demasiadē; dzuléza'a nia'a ca iurē guēca'a mē lē'ē hia'a nu gac cambi shcuérpa'a parē adē gátidi'ia'a stubi jamás. ²⁴ Gúca'a salvar con esperansē tubi dzē gunē mē cambi shcuérpa'a, perē todavía rnádi'i hia'a lo quē narbéza'a. Lo quē rna hia'a rquí'nidi'i dzuléza'ahin ²⁵ perē si talē dzuléza'a lo quē nadē chu rnádi'i, iurní con pacēnci dzuléza'a.

²⁶ Nadápa'a esperansē; nu Espíritu Santo quēhúni' compaňi lē'ē hia'a catē adē ráquēdi'i hia'a. Pues adē rac bē'adi'i hia'a lla guená'ba'a lu Dios, perē lē'ē Espíritu Santo quēhúni' ruēguē lu Dios por lē'ē hia'a. Quēhúni' ruēguē lu mē con bē nadē gúnēdi'i gan shtí'dza'a guēni'i pē runē cuntienē. ²⁷ Nu Dios el quē nanē grē shgába'a, riasē mē grē di'dzē shtē Espíritu Santo purquē lē'ē Espíritu canihúni' ruēguē de acuerdē con voluntá shtē Dios. Quēhunē mē ruēguē lu Dios por grē ra narialdí ldu'i shtí'dzē mē.

Na hia'a más quē narunē gan

²⁸ Nanē hia'a grē cusē quēac parē bien shtē ra mēnē narac shtu'u mē de verdá, ra nagulē Dios según voluntá shtē mē, ²⁹ purquē grētē' nabēnguē bē'a Dios dizdē antsē, bē'nē mē destinar lē'ē rai' tē parē gac rai' ziquē shini mē nabērulē Jesús parē gac Jesús el quē nagunē recibir más hunurē entre grē ra sáhi'. ³⁰ Grē ra nagulē Dios, gac destinar rai'; ni guna'bē mē lē'ē rai'. Ra mēnē naná guna'bē mē, bē'nē mē tē gac tubldí shcuendē rai' lu mē. Na rai' justē; bē'nē mē parē guēquērdēnū mēnē ni Jesucristo lu gube'e.

³¹ ¿Pē más guēni'i hia'a? ¿Si Dios nanú favurē de lē'ē hia'a, chull gunē gan lu hia'a? ³² Dios voluntariamente bē'ni' intriegu prupí shini mē parē gátí' shlugára'a. Bē'nē mē intriegu shini mē lu galguti tē gac salvára'a. ¿Lallē gunē mē negar guēdē'ē mē los de más cusē za'quē? hia quē cuezēnū shini mē lē'ē hia'a. ³³ ¿Chull guēdchi'bē demandē lu Dios cuntrē ra nagulē mē? Ni túbidi'i; Dios quēhunē tubldí shcuénda'a lu mē. ³⁴ ¿Chull gunē condenar lē'ē hia'a? Ni túbidi'i. Cristo gúti' nu zac guashtē mē ladi ra tēgulē nu quēbezē mē lugar shtē pudērē juntē con Dios nu quēhunē mē ruēguē por lē'ē hia'a. ³⁵ ¿Chull gunē gan parē guēdchisú amor shtē Cristo parē lē'ē hia'a? Ni túbidi'i. Masiá rzunalēdē mēnē lē'ē hia'a; si talē rguini mēnē lē'ē hia'a, u si nanú problemē u galēzrac zi; masiá runē faltē naguēdáuha'a u runē faltē shába'a; si talē zuga'a hia'a lu peligrē, ni tubi cusē gúnēdi'i gan guēdchisú amor shtē Cristo de lē'ē hia'a. ³⁶ Sagradas Escrituras rni'i:

Nadzú hia'a nu na hia'a dispuestē gátia'a grē ra dzē purquē na hia'a shmēnē mē.

Quēhunē mēnē tratē lē'ē hia'a cumē tubi lli'li lu ra narguini lē'ē ma.

³⁷ Perē entrē grē cusē rē', na hia'a mēnē narunē gan lu grē cusē mal por Jesucristo el quē narac shtu'u lē'ē hia'a. ³⁸ Znítí'i, napa segurē de quē ni tubi cusē guēguquē lē'ē hia'a de Dios, el quē narac shtu'u lē'ē hia'a; ni por galguti, ni por tubi nanabani iurne', nilē por ra ianglē, nilē por grē ra narnibē'a lu gube'e, ni por lo quē naguēr guēdchini nu nilē por nananú iurne' ³⁹ nilē lo quē naná guia'a, ni por lo quē nananú guetē, ni por stubi clasē pudērē nananú la'ni guē'dchiliu, gáquēdi'i guēguquē lē'ē hia'a lu amor shtē Dios, amor nabēlua'a mē lu hia'a por Cristo Jesús Shláma'a.

9

Gulē Dios ra mēnē israelitē

¹ Cagnia'a verdá cumē shmēnē Cristo nanahia; quēbezēnū Espíritu Santo na, nu mizmē shgaba quēhunē testificar ruadi'dza verdá. ² Nalē nahia tristē nu riá ldua'a; se intiende quēhuna sufrir la'ni ldua'a por sahia, ra mē israelitē. ³ Nahia

dispuestë gunë më condenar na si talë por ni gac salvar ra sahia, ra mënë naná më ladza. ⁴ Lë'ë rai' na rai' më israelitë; gudili Dios lë'ë rai' të gac rai' shini më. Bëlua'alú llni lu rai', llni naze'dë de Dios. Ra conveñi nu promësë nu lëy shtë Dios, bë'në rai' recibir. Bë'në rai' recibir ordë lla rac shtu'u Dios gunë rai' adorar Dios la'ni iádu'u. ⁵ Lë'ë rai' na llëbni shtadë guëlú hia'a nu de lë'ë rai', según nardchini mënë lu guë'dchiliu, gulë Cristo el quë nagulë Dios parë guënbë'ai'. Jesucristo na Dios nu runë tucarë grë mieti gunë rall alabar lë'i'. Benditë na më parë siemprë. Amén.

⁶ Quëgní'idia'a de quë adë bë'nëdi'i Dios cumplir shtí'dzi', sino todavía napë shtí'dzë më valurë parë ra mënë purquë nanú mënë nanádi'i llëbni Israel, perë gudili Dios lë'ë rai'; na rai' shmënë më. ⁷ Gudíli'i Dios grë ra llëbni Abraham parë gac rai' legítimë shini Abraham sino rni'i më lu Abraham: “Por shínil Isaac, gápël llëbni naná ra nagudilia”. ⁸ Grë ndë'ë runë cuntienë ni tubi na shini Dios sulë purquë gúlëll më israelitë, sino ra shini Dios na el quë narialdí ldu'u promësë shtë Dios. Mënë ni na de verdá llëbni Abraham. ⁹ Pues lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham rni'i: “Stubi izë ziquë tiempë ne' guëabría nu Sara gápi' tubi shíni”.

¹⁰ Más de ni nanú ejemplë shtë Isaac, shtadë guëlú hia'a. Guërupë shini Rebeca na rai' shini tubsë nguui, Isaac. ¹¹⁻¹³ Ra shini Isaac nu Rebeca todavía lá'adi'i gálëdi'i rai', ni tubi mal bë'nëdi'i rai', perë guni'i Dios lu Rebeca: “Shínil naguëlú galë, gáquëll muzë parë shínil naguëdchini despuësë”. Ni na de acuerdë lo quë Sagradas Escrituras rni'i: “Guc shtua'a Jacob perë guná zá'quëdia'a lu Esaú”. Zni bëlua'a clarë Dios napë më derechë gulë më lo quë narni'i ldu'u më. El quë narac shtu'u më, rna'bë më; nídi'i importë pë cusë quëhunë rall.

¹⁴ ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë adë nazá'quëdi'i Dios? Aquëdi'i. ¹⁵ Mizmë Dios guni'i lu Moisés: “Guna favurë parë el quë narac shtua'a; guëga'a ldua'a el quë narac shtua'a”. ¹⁶ Zni nahin, lë'ë favurë shtë Dios, zé'dëdi'in lu mënë purquë rac shtu'u mënë, nilë por lo quë naquëhunë

rall sino por voluntá shtë më, el quë narga'a ldu'i mënë. ¹⁷ Nanú stubi ejemplë; la'ni Sagradas Escrituras rni'i shcuendë rëy shtë Egipto. Rni'in: “Bëzúa lë'ël ziquë rëy shtë Egipto parë guëná mënë pudërë shtëna por mudë naruna tratë lë'ël të guini mënë narëta' lu guë'dchiliu, blac llëru'bë na pudërë shtëna”. ¹⁸ Zni zac guëni'i hia'a napë më pacënci parë el quë narac shtu'u më, nu zac runë më të gac naguëdchi ldu'u mënë según voluntá shtë më.

¹⁹ Perë guëni'il lua: “Si talë zni nahin ¿pëzielú rdchi'bë Dios demandë cuntrë nguui? ¿Chull rzutipë lu voluntá shtë Dios?” ²⁰ Perë rnia'a lul, ¿chu nal të parë rchupë dí'dzël con Dios? Nídi'i mudë gue'su guëni'i lu mënë naruntsa'u gue'su: “¿Pëzielú bëntsá'ul na zndë'ë?” ²¹ Na Pablo rnia'a lu të, el quë naruntsa'u gue'su, nápëll derechë guntsá'ull cualquier cusë narni'i ldú'ull. Con mizmë benë shtë gue'su guntsá'ull tubi gue'su chulë nu especial, nu con mismë benë gactsa'u tubi cusë nadë rluá'adi'i chulë.

²² ¿Pë rni'i ldú'ul? Aunquë más antsë guc shtu'u guëlua'a Dios pudërë shtë më cuntrë ra mënë nabë'në mal, bia'a ldu'u më mal mudë shtë nguui ni; pacënci guc më con ra narunë tucarë cashtigu eternë. ²³ Nu guc shtu'u guëlua'a më ra favurë ru'bë nu bendición parë lë'ë hia'a. Bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a; bë'ni' preparar lë'ë hia'a dizdë más antsë parë guëquërdënú hia'a lë'ë më. ²⁴ Parë ni gulë më lë'ë hia'a, mënë israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. ²⁵ Ziquë rni'i la'ni librë nabëquë'ë Oseas:

Ra nanádi'i shmëna, gululëhia lë'ë rai' shmëna.

Lë'ë ra nadë rac shtú'udia'a antsë, ni gululëhia mënë narac shtua'a.

²⁶ Mizmë lugar catë antsë guni'i Dios: “Nádi'i të shmëna”, ndë guëni'i mënë: “Na të shini Dios nanabani”.

²⁷ Nu Isaías guni'i shcuendë naciuni Israel: “Aunquë nilë llëbni shtë tégulë Israel na cantidá mënë ziquë iu'lli shtë nisëdu'u, nadë más bëldasë rall gac salvar ²⁸ purquë gunë më cumplir shtí'dzi' hashtë tsalú sentënci cuntrë ra narëta' lu guë'dchiliu”.

²⁹ Gaquin ziquë mizmë Isaías guni'i antsë:

Dadë shtë ra ianglë, si talë adë bë'nëdi'i më perdunë bëldá shtadë guelú hia'a të gátidi'i rai',
pues iurne' na hia'a ziquë ra mënë naguquërdë guë'dchi Sodoma nu Gomorra.

Ra mënë israelitë nu diza'quë shtë më

³⁰ ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë? ¿Pëllë guëni'i hia'a de quë ra nanádi'i më israelitë, ra nadë rac shtú'udi'i gunë rall cumplir lëy shtë Dios, hia nasalvar rall; tubldí na shcuendë rall lu Dios purquë gualdí ldu'u rall shti'dzë më ³¹ perë ra mënë israelitë narianaldë tēchi lëy shtë më, bë'nëdi'i rall gan gac rall më za'quë lu Dios? ³² ¿Pëzielú? purquë ra më israelitë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios parë gac salvar rall sino gualdí ldu'u rall mizmë lë'ë rall, u sea ra obrë za'quë nabë'në rall gualdí ldu'u rall. Zni gulaguë rall ziquë tubi narredë guëc guë'ë. ³³ Ziquë naescritë la'ni shti'dzë Dios: Guná, na rdchi'ba tubi nguiu naná ziquë tubi guë'ë catë rredë mënë guëquin. Na më ziquë guë'ë narunë storbë. El quë narialdí ldu'i shti'dzë më, ni nunquë guëní'till shnézi'.

10

¹ Bēchi, lo quë narac shtua'a con guëdubinú ldua'a, lo quë narna'ba lu Dios, gac salvar ra mënë israelitë. ² Nahia testigu de quë zianaldë rai' lëy shtë Dios con llëru'bë devociuni perë adë riasēdi'i rall; nápēdi'i rall llni shtë Dios. ³ Adë guënëdi'i rall manërë runë Dios parë gac tubldí shcuendë nguiu lu më; más bien gac shtu'u rall por gunë cumplir lëy, gac rall më za'quë lu Dios. Adë nēdi'i rall gunë rall recibir salvaciuni cumë favurë nabë'në më por grë mieti. ⁴ Pues parë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë rianáldēdi'i rall tēchi lëy parë gac tubldí shcuendë rall lu më. Rac bë'a rall sulamēntē por Cristo napē nguiu tratē con Dios.

⁵ Nu Moisés bëquē'ēi' gac tubldí shcuendë nguiu lu Dios si talë gunë nguiu cumplir lëy; guni'i Moisés: “El quë nangunë cumplir grë puntë shtë lëy, guëquitë ldu'i parë siemprë”. ⁶ Perë manërë parë gac tubldí shcuendë nguiu lu Dios por fe na zndë'ë; lēdē nagánēdi'in. Adë rúnēdi'il

llgabë napē quë tsépil lu gube'e parë tsagllí'il Cristo parë gac salvárēl ⁷ nu adë rúnēdi'il llgabë napē quë guiétēl catē nanú ra tēgulē parē tsagllí'il Cristo de ndē. Aquēdi'i. ⁸ ¿Pëllē rni'i lëy? Rni'in: “Bēdchini di'dzē parē lē'ēl; hia ruadí'dzēl di'dzē ni lu mënë; cabezin la'ni ldú'ul”. Pues mizmë diza'quë rē' naquēdē'nē na'a predicar, rni'i de quë napē quë tsaldí ldu'u mënë shti'dzē Jesús. ⁹ Ruadí'dzē na'a de quë si talē rni'il Jesús na Dadē nanapē derechē parē guēnibē'ai' lē'ēl nu si talē rialdí ldú'ul de verdá de quë bēldishtē Dios lē'ē Jesús ladi ra tēgulē, zac salvárēl. ¹⁰ Napē quë tsaldí ldú'ul shti'dzē më parē gac tubldí shcuendēl lu Dios; con rua'l quēhúnēl testificar rialdí ldú'ul Dios; por ni nasalvárēl.

¹¹ Sagradas Escrituras rni'i: “Ni tubi chu narialdí ldu'i shti'dzē Dios, adë guētúdi'i lull”. ¹² Nídi'i diferenci entrē ra më israelitē nu con ra nanádi'i më israelitē, pues mizmë Dadē Jesús na Dadē shtë grë mënë nu rne'e më sin medidē ca'a grë ra narialdí ldu'i lē'ë më. ¹³ Zni na, grë ra narna'bē Dadē Jesús parē gúni' perdunē lē'ēl, gac salvárēl. ¹⁴ Perē ¿llallē guēna'bē rall lē'ë më si talē adē rialdídi'i ldu'u rall lē'ë më? ¿Llallē tsaldí ldu'u rall lē'ë më si talē chu nádi'i naruadi'dzē lu rall diza'quë shtë më? ¿Llallē guini rall? nu adē chu nádi'i nanua'a shti'dzē më parē lē'ë rall. ¹⁵ ¿Llallē tsagni'i mënë diza'quë si talē adē chu nádi'i el quë nabēshe'ldē lē'ë nguiu ni? Ziquë rni'i Sagradas Escrituras: “Blac nasa'a iurē guēdchini ra naruadi'dzē diza'quë nu nutici narsēquitē ldu'u mënë”.

¹⁶ Perē lēdē grēdi'i mënë runē rall cuendē diza'quë, ziquë bëquē'ē Isaías: “Dadē ¿chull gualdí ldu'u di'dzē nabiadi'dzē na'a lu rall?” ¹⁷ Sin quë adē guētē'dēdi'i, rialdí ldu'u mënë iurē ruadí'dzē tubi më diza'quë lu rall. Diza'quë ni na mizmë shti'dzē Jesu-cristo.

¹⁸ Perē rna'bē di'dza lu tē ¿pē adē bínidi'i rall lo quë nacagni'i Dios lu mënë? Clarē quë sí; bini rall grētē' di'dzē ni. Sagradas Escrituras rni'i:

Biadi'dzē Dios shti'dzi' guëdubi nezē shtë guë'dchiliu.

Shti'dzë më bërë'tsë hashtë catë rialú guë'dchiliu.

¹⁹ Guëabré guëna'bë di'dza: ¿pë na posiblë adë guc bë'adi'i mënë israelitë shti'dzë më? Pues primërë puntë, Moisés bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Guna parë guëzebi ldu'u të lu tubi naciuni nanadë runguë bë'adi'i na.

Guna tratë lë'ë rall të guëldënú të lë'ë rall, mënë nanëdi'i tsasë rall shti'dza.

²⁰ Segundë puntë, Isaías gupë valurë nu bëquë'ëi':

Ra nagudíli'i na, bëdia'guëlu rall na.

Guëlua'aluhia lu ra nadë guná'bëdi'i por na.

²¹ Perë en cuantë shcuendë mënë israelitë rni'i Isaías: “Guëdubi tiempë bëldí guahia parë guna recibir mënë nanëdi'i guëquë diaguë shti'dza, mënë narni'i cuntrë voluntá shtëna”.

11

Mënë israelitë naná salvar

¹ Iurne' quëgna'bë di'dza: ¿pë na posiblë bëquë guia'a më parë siempërë ra mënë israelitë? Aquëdi'i; pues mizmë na nahia më israelitë; nahia llëbni Abraham; Benjamín na shtadë guëluhia. ² Dizdë más antsë Dios gulë më ra mënë israelitë; adë bëquë guia'a Dios lë'ë rall. ¿Pë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras la'ni histori nabë'në Elías? Bëdchi'bë Elías galquiá cuntrë mënë israelitë; guní'i' lu Dios: ³ “Dadë, ra mënë gudini rall ra nabiadi'dzë shti'dzël nu bëzalú rall bëcu'guë shtënël. Sulë na nahia muzë shtënël nanabani. Nu rac shtu'u rall quini rall na.” ⁴ Perë Dios bëquebi lu Elías: “Na gulëhia mënë; napa gadchi mili nguiu nadë bëzullíbi'i delantë lu dzanë Baal”. ⁵ Rnia'a lu të, mizmë iurne' ziquë tiempë dzë ni, Dios napë tubi tantë mënë israelitë nagulé më ziquë favurë shtë më të gac rai' shini më. ⁶ Si talë na rai' shini më por tubi favurë, iurní nádi'in por lo quë naquëhunë rai' purquë iurní favurë nídi'i favurë sino salvaciuni na ziquë rallë narunë tucarë por lo quë nabë'në rall. Bë'në më favurë ni sulë por galërga'a ldu'i'.

⁷ ¿Pë guëni'ia'a? Casi grë mënë israelitë adë bëdzëdi'i rall manërë parë gac salvar rall, perë bëldá rall nagulé Dios, bë'në rai' recibir favurë shtë më. Los de más më israelitë guc naguëdchi ldu'u rall, bë'në Dios.

⁸ Zni rni'i Sagradas Escrituras: “Bësa'në Dios lë'ë rall lu nacahi të adë tsasëdi'i rall; adë rnádi'i rall con slu rall; adë rínidi'i rall con diaguë rall, bë'në Dios. Zni na rall hashtë iurne'.” ⁹ Nu zac rni'i David:

Grë cusë za'quë nanapë mënë ni, guëabré ziquë trampë catë ldaguë rall.

Vidë chulë shtë rall guëabré guëc rall cumë cashtigu.

¹⁰ Nu slu rall guëcahi të parë guënádi'i rall verdá.

Nu galriá ldu'u shtë rall gac ziquë tubi bultë në'ë.

Salvaciuni shtë ra nanádi'i më israelitë

¹¹ Iurne' rna'bë di'dza: ¿pë na ra mënë israelitë ziquë tubi mënë narredë lu guë'ë nu gúnëdi'ill gan jamás tsashtëll stubi? Aquëdi'i, sino iurë bëquë guia'a më israelitë salvaciuni, ra mënë nanádi'i më israelitë guaté rall shnezë Dios parë gac salvar rall të parë guëná mënë israelitë nu guëzebi ldu'u rall lu mënë ni; iurní tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. ¹² Guënia'a lu të stubi cusë, si talë iurë bëquë guia'a mënë israelitë salvaciuni shtë Dios, iurní bédchini bendición parë los de más mënë, blac llëru'bë bendición guëdchini iurë guëabré ldu'u rall lu Dios. Si talë ra më nanádi'i më israelitë, napë rall favurë shtë Dios purquë ra mënë israelitë bëniti rall shnezë Dios, blac cusë za'quë guëdchini lu guë'dchiliu iurë tsaldí ldu'u mënë israelitë shti'dzë Dios.

¹³ Perë napa tubi di'dzë parë lë'ë të nanádi'i më israelitë. Bëshe'ldë Dios na; nahia poshtë shtë më. Nahin tubi hunurë parë na. ¹⁴ Quëhuna shchi'ni më con guëdubinú ldua'a të ra sahia mënë israelitë, iurë guëná rall lë'ë të, gac shtu'u rall gac salvar rall. ¹⁵ Pues si talë iurë bëquë guia'a Dios lë'ë rall, ra mënë nanádi'i më israelitë guaté rall shnezë Dios, ¿llallë gac iurë ra mënë israelitë guëabré ldu'u rall shnezë Dios stubi?

Gaquin ziquë iurë tsashtë tégulë ladi ra tégulë. ¹⁶ Iurne' guënia'a shcuendë Abraham nu naciuni Israel. Si talë tubi mustrë shtë nacubë na santu, grë nacubë na santu. Si slu'chi hiaguë na santu, también ra llicu hiaguë na santu.

¹⁷ Bëldá ra mënë israelitë na rall ziquë llicu hiaguë olivo guishi; bëriuguë rahin perë lë'ë të guc injertar lu tronquë shlu-gar ra mënë ni, nu napë të partë con vidë

shtë hiaguë verdaderë con ra naná shmënë Dios. ¹⁸ Adë runë nadchínidi'i të; adë chu guëní'idi'i na të mejurë quë los de más llicu hiaguë. Si talë runë nadchini të, gulë bësëagná ldu'u të de quë napë të vidë sin fin sulë purquë unidë na të con tronquë shtë hiaguë. Lë'ë tronquë rne'e vidë parë lë'ë të; lëdë lë'ëdi'i të rdë'ë të vidë parë hiaguë ni.

¹⁹ Perë tal vez guëní'il lua: "Perë llicu hiaguë riuguin të parë guc injertara; guca injertë lu tronquë shtë hiaguë". ²⁰ Rnia'a lu të; bëdchisú Dios ra mënë israelitë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios, perë lë'ël nápël vidë sin fin sulë purquë rialdí ldu'ul shti'dzë më. Zni nahin; adë runë nadchínidi'il sino gupë cuidadë ²¹ purquë si talë adë bënëdi'i Dios perdunë ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë legítimë, tampuquë gúnëdi'i më perdunë lë'ël si adë rialdídi'i ldu'ul de verdá. ²² Gulë guná, blac llëru'bë na amor shtë Dios, perë runë më cashtigu. Ra naná ziquë llicu hiaguë nabëriuguë bënë më cashtigu demasiadë, perë parë lë'ël gunë më bien si talë tsagla'guë gáquël unidë con lë'ë më; no sea quë zac lë'ël gáquël ziquë llicu hiaguë nabëriuguë. ²³ Más de ni, si talë ra mënë israelitë nanádi'i unidë con Cristo iurne', si talë guëabrí ldu'u rall lu shnezë Dios, gapë rall vidë sin fin; gac rall ziquë llicu hiaguë naguc injertë lu tronquë stubi. Napë më pudërë parë gunë mëhin. ²⁴ Perë lë'ël nal ziquë llicu hiaguë olivo guishi; nádi'il më israelitë perë bëriuguë parë gáquël injertadë con verdaderë hiaguë olivo. Ni na contrari lo quë narunë mieti; adë gáquëdi'i unír tubi llicu hiaguë guishi lu tubi tronquë za'quë. Zni nahin con ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë verdaderë. Blac sencigi nahin gunë më injertë ra mënë ni lu tronquë shtë hiaguë stubi vësë.

Ra mënë israelitë gac salvar rall

²⁵ Bëchi, quëgnia'a comparaciuni purquë rac shtua'a gac bë'a të tubi secretë nabëlua'a Dios ne!. Antsë guasëdi'i hiá'ahin. Perë adë rúnëdi'i të llgabë na të mejurë quë los de más sa' të. Bëldá ra më israelitë na rai' ziquë ciegu; naguëdchi ldu'u rai' hashtë gac cumplir zihani mënë nanádi'i më israelitë gac salvar. ²⁶ Iurë

nasalvar ra mënë ni, iurní grë mënë israelitë gac salvar rall; Sagradas Escrituras rni'i:

El quë nangunë librar, zé'di' de Sión.

Guëdchisúhi' duldë shtë llëbni Jacob.

²⁷ Ndë'ë na tubi promësë nardë'a con lë'ë rai' iurë guëdchisúa duldë shtë rall.

²⁸ ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë parë ra nabë'në recibir diza'quë? Pues ra më israelitë na rall enemigu shtë Dios iurne' parë gunë të recibir bendición shtë më. Perë gulë më lë'ë rall; bënë l dai' më lë'ë rall purquë na rall shini shmënë Dios naguquërdë guahietë. ²⁹ Rna'bë më mënë; rzëlaa'dchi më bendición cua'a mënë; nunquë gunë më cambi galëni'i ldu'u më. ³⁰ Más antsë adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë më perë iurne' sí, bënë të recibir galërga'a ldu'u më. Guquin purquë ra mënë israelitë nēdi'i tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. ³¹ Aunquë iurne' lë'ë rall adë rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më, guëdchini tubi dzë guëga'a ldu'u Dios lë'ë rall stubi nu gac salvar rall. Gunë rall recibir galërga'a ldu'u më stubi juntë con lë'ë të. ³² Pues parë Dios grëtë' mënë na rall ziquë ra prësi la'ni lachigui'bë. Grëtë' mënë adë bënëdi'i cumplir mandadë shtë më të parë guëga'a ldu'u më grë mieti.

³³ Blac llëru'bë na shgabë më. Riasë më grëtë' ra cusë. Adë chu gúnëdi'i gan gac bë'all por completë shgabë më. Adë chu ráquëdi'i gac bë'all manërë naquëhunënu më con lë'ë hia'a. ³⁴ "¿Chull tsasë llgabë nanapë Dadë Dios? u ¿chull bēdē'ē consejo parë lē'ē mē? ³⁵ ¿Chu bēdē'ē nacua'a mē tē parē guēabrí quilli mē lē'ēll ziquē pagu?" ³⁶ Purquë por lē'ē mē rni'bi grëtë' cusë. Bëcueshtë më grëtë' cusë; bēntsa'u më grëtë' cusë parë gunë më recibir hunurë nu graci shtë mënë. Runë tucarë grëtë' mënë guëdë'ë rall labansë parë lē'ē mē hashtë nídi'i fin. Amén.

12

Rac shtu'u Dios guëquërdëda'a sulë parë lë'ë më

¹ Zniti'i bëcha, quëhuna ruëguë lu të gunë të intriegu mizme lë'ë të parë Dios purquë bëga'a ldu'u më lë'ë të. Gulë bënë presentar mizme lë'ël ziquë ofrendë parë lë'ë më.

Gulë gac të mënë santu, mënë narëuu' ldu'u Dios. Ni runë tucarë gunë të purquë riasë të, nu zni gunë të alabar lë'ë më. ² Adë chu guëquërdëdi'i ziquë los de más mënë shtë guë'dchiliu, sino gulë gac mënë nacubi por cambi nananú la'ni ldu'u të. Zni másru'u gac bë'a të naná voluntá shtë Dios; quiere decir, guadë naná cusë za'quë nu guadë narquitë ldu'u më nu lo quë naná tubldí delantë lu më.

³ De acuerdë con favurë nabë'në më, gulë më na ziquë poshtë shtëhi', rnia'a lu të adë chu gúnëdi'i llgabë nall më ru'bë lu sa'll. Mejurë gulë bë'në llgabë lo quë naná verdá nu tubldí de acuerdë con fe nabëzëlaa'chi Dios parë lë'ël. ⁴ Ziquë cuerpë shtë nguii naná zihani partë perë tubsë cuerpë, ⁵ zni zac lë'ë hia'a, cantidá na hia'a perë na hia'a tubsë cuerpë naná unidë con Jesucristo, nu lë'ë hia'a unidë na hia'a, cadë nguii con grë sa' nguii.

⁶ Cadë túbia'a nadápa'a don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según favurë nabë'në Dios. Llni nu fuersë narne'e Dios adë nádi'in igual parë cadë túbia'a, perë runë tucarë guëdë'në dchí'nia'a llni nadápa'a. Si talë por pudërë shtë Dios ráquël guëní'il shti'dzë më, guni'i shti'dzë më de acuerdë con ldai' shtë më nabëdë'na'a recibir de lë'ë më. ⁷ Si talë ráquël rúnël sirvë lu sa'l, pues bë'në sirvë lu rai' con guëdubinú ldú'ul. Si talë ráquël guëluá'al shti'dzë më con pudërë shtë më, pues runë tucarë guëluá'al con guëdubinú ldú'ul. ⁸ Si talë ráquël guëdë'ël cunseju sa'l, bë'nin con guëdubinú ldú'ul. El quë nardë'ë parë shchi'ni Dios, pues guëdë'ëll sin quë cuëzi' gúnëll recibir premi. El quë narac guëribë'a, pues tsagla'guë guëribë'all con cuidadë. El quë narga'a ldu'u sa'll, guëga'a ldú'ull con lëgrë.

Lo quë narunë tucarë gunë ra narialdí ldu'i diza'quë

⁹ Gulë gac shtu'u de verdá grë mënë. Gulë guná tushë ra cusë mal perë gulë tsagla'guë ra cusë za'quë. ¹⁰ Gulë gac shtu'u con llëru'bë cariñi grë sa' të. Gulë bë'në honrar sa'l; gulë bë'në rëspëti lu sa'l.

¹¹ Adë gac nabëchidi'il; gulë bë'në sirvë Dadë Jesús guëdubi tiempë.

¹² Gulë bëquitë ldu'u të con esperansë nanápël; gulë gac mënë pacënci iurë rzu-naldë mënë lë'ël; adë cuëzëdi'i të sino gulë guna'bë lu Dios guëdubi tiempë.

¹³ Gulë bë'në compaño ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesús con nicidá shtë rai'. Gulë bë'në recibir bien grë naze'dë visitë lídchil.

¹⁴ Si talë tubi mënë rguell guëquël, guna'bë lu Dios parë guëdë'ë më bendición parë nguii ni. Adë rúnëdi'il igualadë con lë'ëll.

¹⁵ Gulë cue nalëgrë con ra naquërelde nalëgrë nu gulë bëga'a ldu'u të con ra naru'në lu galëriá ldu'u.

¹⁶ Súdi'i ni tubi dishi'bi entrë lë'ë të. Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l, sino gulë gac amigu shtë ra mënë nanádi'i më ru'bë lu guë'dchiliu.

¹⁷ Adë riabridi'i gúnël cusë mal parë el quë narunë cuntrë lë'ël. Gulë guni'i ldu'u gunë të bien delantë lu grë sa' të. ¹⁸ Gulë guquërelde sin dishi'bi con grë mieti. ¹⁹ Adë rúnëdi'il vengar sino bédë'ë sí gunë Dios cashtigu purquë Sagradas Escrituras rni'i: "Runë tucarë guna vengar; na guëguíllahin, rni'i Dadë". ²⁰ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: "Si talë enemigu shténël rldia'në, bédë'ë nagáuhi'. Si talë rbídchi', bédë'ë nagúhi' purquë si talë gúnël zni, iurní guëá shnill por galështú." ²¹ Adë rdë'ëdi'il sí gunë duldë gan lul, sino lë'ël bë'në gan lu mal con lo quë naná za'quë.

13

¹ Runë tucarë grëtë' mënë gunë rall rëspëti ra gobiernë nu autoridá purquë grë ra autoridá na por voluntá shtë Dios. Ra autoridá zúbëga'a rai' por permisi shtë Dios. ² Grë ra narzutipë lu shti'dzë gobiernë rúnëll cuntrë lo quë nabë'në Dios punërë. El quë narzutipë lu shti'dzë gobiernë rsëdchínill cashtigu parë mizme lë'ëll. ³ Grë ra narnibë'a nananú guë'dchiliu, adë rtsëbëdi'i rall ra mënë naquëhunë cusë za'quë sino quë rtsëbë rall ra naquëhunë mal. ¿Gu rac shtú'ul guëbánil sin quë rdzëbëdi'il lu autoridá? pues gulë cue cusë za'quë; hia iurní guëá'nël ziquë ra më za'quë lu ra gobiernë. ⁴ Pues lë'ë ra autoridá na rall el quë nabë'në Dios punërë parë bien shtë të, perë si talë

lë'ël quëhúnël mal, iurní sí, guëdzëbël lu autoridá purquë bë'në më punërë lë'ë rall parë gunë rall cashtigu tubldí grëtë' el quë naquëhunë mal. ⁵ Por ni rqui'ni gunë të rëspëti ra autoridá, lëdë niá'asëdi'i parë zë'dëdi'i cashtigu guëquël sino también purquë la'ni ldú'ul nanël zni naza'quin. ⁶ Por rsunë rë', gulë quilli ra impuestë nacagna'bë gobiernë purquë na rall por voluntá shtë Dios. Bë'në më punërë lë'ë rall parë dchi'ni ni.

⁷ Gulë bëdë'ë lo quë narunë tucarë parë cadë tubi sa'l. El quë naze'bi contribución, gulë quilli contribución. Grë ra naze'bi impuestë, gulë quilli impuestë. El quë narunë tucarë rëspëti, gulë bë'në rëspëti lë'i' nu el quë narunë tucarë hunurë, gulë bë'në honrar lë'i'. ⁸ Adë rzë'bidi'i të ni tubi lu sa' të sino gulë quilli lo quë narzë'bil lu sa'l. Gulë guc shtu'u sa'l purquë el quë narac shtu'u sa'll de verdá, bë'nëll cumplir lo quë nacagnibë'a lëy shtë Dios. ⁹ Ra mandamientë rni'i: "Adë rúnëdi'ill duldë adulteri. Adë rguínidi'ill sa'l. Adë rbaa'nëdi'i të. Adë ruadi'dzë bíshidi'ill lu sa'l. Adë rzëbidi'i ldú'ul pë shtë mënë." Grë ndë'ë con los de más mandamientë shtë Dios, gúnël cumplir si talë gúnël lo quë narni'i shti'dzë më: "Gulë guc shtu'u grë sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël". ¹⁰ El quë naná rac shtu'u sáhi', adë quëhúnëdi'ill mal cuntrë bëchi sa' ni; por ni el quë narac shtu'u sa'll de verdá, canihúnëll cumplir lëy shtë Dios.

¹¹ Más de ni, gulë bëdë'ë cuendë tiempë nabánia'a. Hia bëga'a iurë; gáca'a ziquë el quë nagubani lu mbëca'ldë purquë dzë naguëdchini Dadë Jesús stubi, más guëlladchi zuga'ain parë iurne' quë iurë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a diza'quë. ¹² Na ziquë gue'lë ze'dë grëgue'lë; hia lë'ë gue'lë ziagdzaquë. Lë'ë dzë ze'dë bi'guë. Por ni rqui'ni guësá'na'a grë cusë mal narunë mieti lu nacahi. Ziquë suldadë nanacu shabë suldadë, cha zuga'a hia'a con llni shtë Dios parë tíldia'a cuntrë mal. ¹³ Ziaglá'ga'a lu shnéza'a sin ni tubi duldë, ziquë narunë tucarë narzë rdzë. Adë chu gáquëdi'i zudchi. Nu adë chu tsádi'i ca nanú ruidë, nilë catë quërelde mënë ziquë mbecu. Adë chu gápëdi'i mal vici; adë chu tsutëdi'i lu dishi'bi. Adë chu

gáquëdi'i mbidiosë ¹⁴ sino gulë gac ziquë tubi nanacu bien con mizmë pudërë shtë Dadë Jesucristo. Adë rdë'ëdi'ill sí lu ra deseo mal narsini lë'ël lu mal.

14

Adë rúnëdi'ill juzguë sa'l

¹ Gulë bë'në recibir sa'l narialdí ldu'i diza'quë aunquë adë zuga'adi'ill firmë lu shnezë më. Bë'në recibir lë'ël sin quë adë rchupë dí'dzëdi'ill subrë puntë narau. ² Por ejemplë nanú tubi sa'l narialdí ldú'ull nanú permisi gaul grë clasë cumidë, perë nanú stubi sa'l naná débil; rní'ill runë tucarë gau mieti ra verdurë, lëdëdi'i gau mieti belë. ³ Pues el quë naráu belë, adë gúnëdi'ill juzguë lë'ë sa'll naráu sulë ra verdurë. Nu zac el quë nadë rau belë, adë gúnëdi'ill juzguë el quë naráu grë clasë cumidë purquë Dios bë'në recibir lë'ë mieti ni. ⁴ ¿Chull nal të quëhúnël juzguë lë'ë muzë shtë stubi lamë? Pues lu shlamë muzë, gac muzë juzgar u gunë muzë recibir hunurë. Pues muzë shtë Jesús zull firmë lu shnezë më purquë Dios napë pudërë parë gunë muzë ni gan lu grë prëbë naze'dë lúhi'.

⁵ Stubi comparaciuni; nanú bëldá mënë quëhunë rall cumplir ra dzë delicadë. Stubi sa'l rní'ill grë ra dzë na igual; nídi'i dzë delicadë parë lë'ël. Pues nadë más runë tucarë cadë nguui gáqui' firmë con creenci shtëhi'. ⁶ El quë nanapë rëspëti lu dzë delicadë, pues quëhúnëll honrar Dios, nu zac el quë naquëhúnëdi'i cumplir ra dzë delicadë, lu Dios nápëll rëspëti. El quë naráu grëtë' cusë, pues quëhúnëll rëspëti Dios nu quëgdë'ëll graci lu më por cumidë. Nu el quë narunë providë gaul cualquier cusë, quëhúnëllin parë lë'ë më nu rdë'ëll graci lu më.

⁷ Nadápa'a el quë narnibë'a lë'ë hia'a; mientras nabánia'a, na hia'a muzë shtë më nu iurë gátia'a, na hia'a shmúzi'. ⁸ Si talë nabánia'a, nabánia'a parë lë'ë Dadë. Si talë rátia'a, rátia'a parë lë'ë më. Si talë guëbánia'a u si talë gátia'a, na hia'a shmënë Dios. ⁹ Por mizmë rsunë ni, Cristo guti nu bëabrínabani më të parë gac më Dadë tantë ra mënë naguti nu zac ra nanabani.

¹⁰ Perë lë'ël ¿pëzielú rúnël juzguë ra bëchi sa'l? Grëtë' hia'a napë quë guëdchínia'a

delantë lu Cristo të parë gunë më juzguë cadë lë'ë hia'a. ¹¹ Sagradas Escrituras rni'i: Ziquë segurë na nabania, rni'i Dadë, grëtë' mënë gac bë'a rall nahia Dios nu guëzullibi rall lua.

Grëtë' mënë gunë rall alabar na.

¹² Zníti'i cadë tubi hia'a napë quë guëdë'ë hia'a cuendë lu Dios por lo quë naquëdë'na'a.

Adë chu gáquëdi'i mal ejemplë parë sa'l

¹³ Por ni rnia'a, adë chu gúnëdi'i juzguë sa'll sino al contrari, gulë guni'i ldu'ul guëquërdël naza'quë, lëdëdi'i manërë mal; no sea quë guëlaguë sa'l lu duldë por causë shtënël. ¹⁴ Unidë nahia con Jesucristo, por ni napa segurë de quë grë cumidë nalimpi; nídi'i mal si talë guëdáuha'ain, perë si tubi nguii rni'i ldu'ull nanú dau adë límpidi'i, pues parë lë'ëll naprovidë gaullin. ¹⁵ Perë si talë raul grë clasë cumidë nu zni quëhúnël ofender sa'l, pues adë rac shtú'udi'il sa'l iurní; runë fáltël amor parë sa'l. Adë rúnëdi'il niétiquë; adë gáudi'il belë si talë por ni guëniti sa'l. Jesucristo gúti' por lë'ëll. ¹⁶ Adë rdë'ëdi'il lugar guëni'i mënë mal por lo quë nanël na bien. ¹⁷ Si talë rnibë'a Dios lë'ël, si náhi' Rëy, nídi'i importë custumbrë pë raul u pë ruu'l, sino stubi cusë rqui'ni naná tubdí shcuénda'a lu më, nu cuedchí ldu'u hia'a lúhi', nu rquitë ldu'u hia'a por Espíritu Santo nacuezënú lë'ë hia'a. ¹⁸ El quë narunë sirvë Cristo manërë za'quë, ni rquitë ldu'u Dios con lë'ëll nu ra sa'll adë bë nápëdi'i guëni'i rall cuntrë lë'ëll.

¹⁹ Por ni cha guiagla'ga'a nezë catë rbedchí ldu'u hia'a, catë nídi'i dishi'bi, catë guëdë'na'a compa'ni sa' hia'a të gac rall más firmë lu shnezë Dios. ²⁰ Adë rshí'nidi'il dchi'ni shtë Dios por lo quë narául. Grë dau naza'quë gau mieti perë na mal si talë raul tubi cusë nu ejemplë shtënël na ziquë tubi guë'ë catë rreldë sa'l nu gúnëll duldë. ²¹ Pues bien nahin adë chu gáudi'i belë, nu adë chu gúdi'i vini, nu ni por chu guëdë'nëdi'i cualquier tubi cusë narunë rreldë bëchi sa' hia'a lu duldë, ni lo quë runë dañi parë fe shtë sa' hia'a. ²² ¿Gurialdí ldu'ul de quë grë dau naza'quë? Pues nabënë nahin perë adë rdildi dí'dzëdi'il

con sa'l subrë puntë rë'. Rquitë ldu'u nguii el quë naná firmë lu shnézi', el quë nanëll rúnëll bien. ²³ El quë naráu cualquier cusë nu rza ldu'ull, nall culpablë purquë adë quëháudi'ill con fe; adë quëhúnëdi'ill cumplir según rialdí ldu'ull. Cualquier cusë naguëdë'na'a, si nápëdi'i hia'a confiansë naza'quin, pues duldë nahin parë lë'ë hia'a.

15

Gulë bë'në lo quë narac shtu'u sa'l

¹ Grë hia'a naná firmë lu shnezë Dios, runë tucarë guëdë'na'a compa'ni ra nazugá'adi'i firmë lu shnezë më. Gáca'a më pacënci, lëdëdi'i mënë narguili bien shtëna'a. ² Cadë tubi hia'a runë tucarë guëdë'na'a bien con sa' hia'a të tsaldí ldu'u rall más; gac rall firmë lu shnezë më. ³ Mizmë Jesucristo adë bëquítëdi'i ldu'i' mizmë lë'i' sino guc cumplir lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: "Grë ra didzabë naguni'i mënë cuntrë lë'ël, bëabrí guni'i rall cuntrë na". ⁴ Pues grë lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras, cuë ra di'dzë ni parë bien shtë hia'a. Naescritin të guësë'da'a la'nin të gua'a ldu'u hia'a firmë lu shnezë më të gáca'a më pacënci por shti'dzë më nu gápa'a esperansë. ⁵ Quëgna'ba lu Dios, el quë narni'inú lë'ë hia'a, gúni' compa'ni lë'ë të, të gac unidë të ziquë bësäa'në më tubi ejemplë parë lë'ë hia'a ⁶ të gac gunë të alabar Dios con tubsë llgabë nu con tubsë bë. Gulë bë'në alabar Dadë Dios naná Shtadë Shláma'a Jesucristo.

Bërë'tsë diza'quë ladi ra nanádi'i më israelitë

⁷ Por ni, gulë bë'në recibir grë sa' të cumë ziquë Jesucristo bë'ni' recibir lë'ë hia'a parë guëlua'a pudërë shtë Dios. ⁸ Lo quë narnia'a na, bidë Cristo parë bë'në më sirvë lë'ë ra më israelitë parë gac cumplir grë ra promësë naguni'i Dios lu shtadë guëlu' hia'a. Bidë më parë guëlua'a më ra di'dzë shtë Dios na verdá. ⁹ Nu bidë më parë ra mënë nanádi'i më israelitë, guëdë'ë rall graci lu më por galërğa'a ldu'u më. Ni na de acuerdë naná escritë: Guna alabar lë'ël entrë grë naciuni.

Gulda cantë lul; guënia'a blac llëru'bë na pudërë shtënl.

¹⁰ Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i: Gulë bëquitë ldu'u të mënë nanádi'i israelitë.

Gulë bëquitë ldu'u të juntë con shmënë më.

¹¹ Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i: Gulë biadi'dzë cusë ru'bë nabë'në Dios lu grë mënë shtë guédchiliu.

Lë'ë të nanádi'i më israelitë, gulë bë'në alabar lë'ë më juntë con ra shmënë më.

¹² Nu Isaías bëquë'ëi':

Tubi llëbni Isai guédchini të guëribë'a më ni ra naciuni.

Ra mënë tsaldí ldu'u rall lë'i', el quë nangunë salvar lë'ë rall.

¹³ Quëgna'ba lu Dios, el quë narunë parë gápa'a esperansë, guëshe'ldë më lëgrë nu paz la'ni ldu'u të purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më. Cagna'ba gapë të zihani esperansë por pudërë shtë Espíritu Santo.

¹⁴ Bëcha, napa segurë de quë lë'ë të na të më za'quë nu rac bë'a të ra cusë shtë Dios, nu nanëa de quë rac të guëdë'ë të cunseju parë cadë tubi sa' të. ¹⁵ Perë la'ni cartë rë', adë bëdzëbëdia'a guëquëa'a lu të grë enseñansë rë' të adë guë'aldëdi'i ldu'u të di'dzë ni. Bënahin purquë zni bë'në më incarguë de quë gunahin. ¹⁶ Bë'në Dios tubi favurë de quë guna sirvë lë'ë Dadë Jesucristo entrë ra nanádi'i më israelitë. Quëhuna dchi'ni rë' naná bëne'e Dios parë gac salvar mieti, parë raca guna presentar grë ra nanádi'i më israelitë lu Dios ziquë tubi ofrendë naguëca'a më, tubi ofrendë nabë'në l dai' Dios por Espíritu Santo.

¹⁷ Por Jesucristo naná runë compaño na, napa rsunë parë guëquitë ldua'a con dchi'ni nabëna por lë'ë më ¹⁸ purquë adë nápëdia'a valurë guënia'a lu të más cusë, sulamëntë lo quë nabë'në Cristo la'ni vidë shtëna; gunia'a lu ra mënë të ra nanádi'i më israelitë tsaldí ldu'u rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më. ¹⁹ Por milagrë nu sëni nu con pudërë shtë Espíritu Santo, biadi'dza shti'dzë Jesucristo dizdë Jerusalén nu alreduerë lugar ni hashtë regiuni Ilírico; biadi'dza guëdubi lugar ni. ²⁰ Zni guni'i ldua'a tsagnia'a diza'quë lu ra mënë catë nunquë guc bë'adi'i

mënë lë Dadë Jesucristo të parë shchi'nia gáquëdi'in ziquë tubi mënë narza'a lídchi' guëc cimientë shtë hiu'u nabëntsa'u stubi sáhi'. ²¹ Ziquë na escritë:

Grë ra nadë bë'nëdi'i recibir diza'quë shtëhi', guini rall.

Grë ra nadë riasëdi'i shti'dzi', tsasë rall.

Guc ldu'u Pablo tsáhi' ciudá Roma

²² Nalë rac shtua'a guënia'a diza'quë lu ra nanadë guënëdi'i lë'ë më. Zihani mënë runë rall cuntrë na; por ni adë bëna gan tsahia tubi visitë lë'ë të. ²³ Perë iurne' bëna gan shchi'nia ndë'ë, guëdubi regiuni rë'. Por zihani izë rac shtua'a guëbaninúa lë'ë të. ²⁴ Gueldë guëna visitar lë'ë të iurë tsahia España. Despuësë de tubi visitë con lë'ë të, rialdí ldua'a gunë të compaño na con nicidá nanapa parë nezë España. ²⁵ Perë iurne' tsahia Jerusalén; guahia du'pë ayudë parë ra shmënë Jesús narëta' ndë ²⁶ purquë ra mënë Macedonia nu Acaya bëtëa rai' tubi ofrendë parë ra shmënë Jesús nabënapëdi'i, ra naquërdë Jerusalén. ²⁷ Pues bë'në rall llgabë ziquë cusë za'quë, gunë rall compaño ra mënë ni. Nabënë nahin purquë ra mënë Acaya nu Macedonia bë'në rall recibir diza'quë por ra mënë israelitë. Iurne' runë tucarë gunë rall compaño ra prubi con dumí shtë rall. ²⁸ Iurë guna gan con asuntë rë', guna intriegu ofrendë ni guia'a rai'; iurní guërua'a parë España. Pues iurní gueldë guënahia lë'ë të. ²⁹ Napa segurë de quë iurë guënahia lu të, guëdchinia con bendición shtë Jesucristo.

³⁰ Bëchi, quëhuna ruëguë lu të por nombre shtë Dadë Jesucristo nu por amor narne'e Espíritu Santo, de quë gunë të compaño na con oraciuni lu Dios. ³¹ Gulë guna'bë lu më të parë guëlá më na grëtë' lo quë narac shtu'u gunë ra nadë rialdídi'i ldu'u shti'dzë Jesús, ra naquërdë Judea. Gulë guna'bë lu më të parë ra shmënë Jesús nananú Jerusalén, gunë rall recibir con bien ayudë naguahia parë lë'ë rai'. ³² Nu gulë guna'bë lu më, si na voluntá shtë më, gueldë guënahia lë'ë të; guëdchinia con lëgrë shtë më nu guna du'pë descansë con lë'ë të. ³³ Dios el quë narunë parë cuedchí ldu'u

mieti, cuezënúhi' lë'ë të. Rac shtua'a cued-chí ldu'u të por pudërë shtë Dios; cuezënú më lë'ë të. Amén.

16

Pablo quëhúni' saludar sáhi'

¹ Runa presentar lu të Febe, tubi na'a naná rialdí ldu'i diza'quë. Quëhúnëll sirvë ra shmënë Dios naquërdë guë'dchi Cencia. ² Gulë bë'në recibir lë'i' con bien por lë Dadë Jesús, cumë ziquë runë tucarë gunë mieti con ra narialdí ldu'i Dios. Gulë bë'në compa'ni lë'i' cualquier cusë narquí'ni' purquë lë'i' bë'në compa'ni zihani mënë nu na bë'ni' compa'ni.

³ Gulë bë'në saludar Priscila nu Aquila naná ra shmëna lu dchi'ni shtë Jesucristo. ⁴ Lë'ë rai' bédchi'bë rai' prupi vidë shtë nē rai' parë gac salvara lu peligrë. Lëdë niá'asë na rdë'ëhia graci lu rai', sino zac ra los de más bëchi sa' hia'a naná'di' më israelitë perë rialdí ldu'u rai' shti'dzë më. ⁵ Gulë bë'në saludë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nardëá lidchi Priscila nu Aquila. Gulë bë'në saludar Epeneto, el quë narac shtua'a. Epeneto gac primërë nagualdí ldu'i diza'quë regiuni Acaya. ⁶ Gulë bë'në saludë María, el quë nalë bë'në dchi'ni entrë lë'ë të. ⁷ Gulë bë'në saludë ra sahia, Andrónico nu Junias naganú rai' na la'ni lachigui'bë. Ra poshtë shtë më, napë rai' zihani rëspëti parë Andrónico nu Junias; más de ni, gualdí ldu'u rai' diza'quë más antsë quë na.

⁸ Gulë bë'në saludë Amplias, stubi shmënë Jesús; nalë rac shtua'a lë'i'. ⁹ Gulë bë'në saludë Urbano, el quë nabë'nënú shchi'ni Jesús con lë'ë hia'a. Nu gulë bë'në saludë Estaquis, el quë narac shtua'a. ¹⁰ Gulë bë'në saludë Apeles naná bë'në gan lu grë prëbë ziquë shmënë Jesús. Nu zac gulë bë'në saludë famili shtë Aristóbulo. ¹¹ Gulë bë'në saludë ra më ladza, Herodión, nu ra famili shtë Narciso naná rialdí ldu'u diza'quë. ¹² Gulë bë'në saludë Trifena nu Trifosa naná bë'në shchi'ni Jesús, nu zac bë'në saludë Nanë Pérsida; nalë bë'ni' dchi'ni shtë Dadë Jesús. ¹³ Gulë bë'në saludë Rufo el quë napë famë entrë ra naná rialdí ldu'i diza'quë, por lo quë nabë'ni'. Nu zac gulë bë'në saludë shni'a

Rufo naná ziquë shní'ahia. ¹⁴ Gulë bë'në saludë Asíncrito nu Flegonte nu Hermas nu Patrobas nu Hermes con los de más shmënë Dios naná quërdënú rai'. ¹⁵ Gulë bë'në saludë Filólogo nu Julia nu Nereo con zánëll. Gulë bë'në saludë Olimpás con grë ra naná rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, ra naná quërdënú lë'ë Olimpás.

¹⁶ Gulë bë'në saludë cadë tubi lë'ë të con cari'ni santu. Grë ra grupë shtë shmënë Cristo rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

¹⁷ Bëchi, runa ruëguë lu të, gulë gupë cuidadë ra nargú divisioni nu ra naná rdchi'bë problemë parë lë'ë të. Lo quë naquëhunë rall, na cuntrë diza'quë naná bësë'dë të. Gulë gulë con lë'ë rall ¹⁸ purquë grë ra mieti ra adë na rall bajo ordë shtë Dadë Jesucristo sino quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall nu rguguë rall ldu'u ra mënë naná sencigi. Con di'dzë chulë nu libanë bishi, rsiguë rall ra mënë. ¹⁹ Grë mënë rac bë'a rall lla bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios, nu rquite ldua'a. Rac shtua'a gac nasini të parë gunë të cusë za'quë, lëdëdi' parë gunë të cusë mal. ²⁰ Lë'ë Dadë narcue'dchí ldu'u hia'a nasesë, gunë më gan lu Satanás ziquë tubi nguiu naguë'lú guëc ma. Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' lë'ë të.

²¹ Timoteo naquëhunënú dchi'ni na, rshé'ldëll saludë parë lë'ë të; nu Lucio nu Jasón nu Sosípater, mënë ladza; rshe'ldë rall saludë.

²² Na Tercio, caquëa'a cartë rë; quëgshe'lda saludë parë lë'ë të cumë unidë na hia'a con Dadë Jesucristo.

²³ Gayo el quë nardë'ë pusadë parë na, nu rdëá grupë shtë shmënë Jesús lídchi', rshé'ldi' saludë parë lë'ë të. Nu Erasto naná tesorërë shtë guë'dchi, rshé'ldëll saludë; nu tubi bëcha lë Cuarto, tubi shmënë Jesús, rshé'ldëll saludë.

[²⁴ Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' grë të. Amén.]

Rialú cartë rë' con tubi labansë

²⁵ Iurne' guëdë'na'a alabar Dios, el quë narac gunë parë gac të firmë lu diza'quë shtë salvaciuni naná biadi'dza; ráqui' gúni' parë gac të firmë según lo quë nabëlua'a më lu hia'a, cusë naná naga'chi más antsë dizdë guzublú guë'dchiliu ²⁶ perë iurne'

bëru'u di'dzë ni lu llni nu rdë'ë hia'a cuendë di'dzë ni por ra Sagradas Escrituras nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. Grë ndë'ë na de acuerdë con mandamientë shtë Dios eternë. Shti'dzë më bédchini parë gac bë'a mieti shtë grë naciuni të tsaldí ldu'u rall de verdá nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

²⁷ Guëdë'na'a alabar Dios por Jesucristo. Lë'esë më na Dios nanané grë cusë. Llëru'bë na pudërë shtë më. Amén.

Primërë cartë nabëquë'e San Pablo lu mënë Corintios

Bëquë'e Pablo tubi cartë nu bëshé'ldi'in lu ra shmënë Dios naquërelde Corinto

¹ Na Pablo, nahia tubi nagulé Dios. Nahia tubi poshtë shtë Jesucristo purquë zni na voluntá shtë më. Bëshé'ldë më na. ² Juntë con Sóstenes, bëcha'a, quëquëa'a cartë rë' nu guëshé'ldahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Corinto. Na të shmënë më nabëzunë Dios almë shtë të purquë unidë na të con Cristo Jesús. Dios guna'bë lë'e të, të gac të santu. Na të shmënë më igual ziquë los de más naná rianaldë tëchi ldai' shtë Jesucristo, Shláma'a. Na më el quë narnibë'a lë'e rai' nu también rnibë'a më lë'e hia'a. ³ Gulë bë'në recibir bendición shtë më nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

Bendición nadápa'a por Jesucristo

⁴ Siemprë rdë'a graci lu Dios por lë'e të nu rdë'a graci lu më por ra favurë shtë Dios nanapë të purquë unidë na të con Jesucristo. ⁵ Por na të unidë con Cristo, Dios bëne'e grëtë' clasë bendición naná rac bë'a të pë runë cuntienë shti'dzë më nu rac të ruadi'dzë të shti'dzë më. ⁶ Grë ndë'e quëhunin testificar de quë na verdá shti'dzë Jesús, di'dzë nabiadi'dzë na'a lu të iurë guquërelde'nú na'a lë'e të. ⁷ Iurne' adë pë runë fáltëdi'i lo quë narne'e Dios. Napë të pudërë shtë Espíritu Santo mientras quëbezë të con ánimo dzë naguëabré Jesucristo, Shláma'a, stubi. ⁸ Lë'e më gunë më compañi lë'e të parë gac të firmë lu shnezë më hashtë fin shtë guë'dchiliu. Iurní ni tubi chu guëdchi'bë galquiá guëc të; guëa'në të sin culpë dzë naguëabré më stubi. ⁹ Dios siemprë quëhúni' cumplir grë shti'dzë më. Lë'e më guna'bë më lë'e të parë gac të unidë con shini më, Jesucristo Shláma'a.

Divisioni entrë ra shmënë Dios

¹⁰ Bëchi, quëhuna ruëguë lu të purquë na hia'a shmënë Jesucristo. Gulë gac të de acuerdë con lo quë naruadi'dzë të nu

adë rdë'edi'i të sí tsu divisioni entrë lë'e të. Gulë guquërelde të sin dishi'bi. Gulë gapë mizme llgabë nu gulë bë'në juzguë mizme manërë. ¹¹ Rnia'a lu të ndë'e, bëchi, purquë ra famili shtë Cloé guni'i rai' lua nanú dishi'bi entrë lë'e të. ¹² Nahin verdá; tubi të rni'i: "Na nahia shmënë Pablo". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Apolos". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Cefas". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Cristo". ¹³ ¿Gu nanú zihani Cristo? Nané të na, Pablo, adë cuédia'a lu cruz por duldë shtë të. Adë bëriubë nisë të en el nombre shtë Pablo. ¹⁴ Dushquilli Dios de quë adë bëchu'bë nísedia'a ni tubi de lë'e të sino sulë Crispo nu Gayo ¹⁵ të adë guëní'idi'il bëchu'bë nisë Pablo lë'el en el nombre shtë Pablo. ¹⁶ Nu zac bëchu'bë nisa ra famili shtë Estéfanos perë adë rëagnádi'i ldua'a bëchu'bë nisa stubi de lë'e të. ¹⁷ Pues Cristo bëshé'ldë më na parë guadi'dza diza'quë lu ra mënë, lédëdi'i parë guëchu'bë nisa ra mënë. Bëshé'ldë më na parë guadi'dza lu mënë manërë sencigi, lédëdi'i con di'dzë nadë rac bë'adi'i mënë humildë të parë guëdë'e mieti cuendë pë runë cuntienë galguti shtë Jesús lu cruz.

Cristo nápi' pudërë; por lë'i' ze'dë guëdchini llni shtë Dios

¹⁸ Diza'quë de quë guti Cristo lu cruz por lë'e hia'a nahin ziquë cusë nadë rlluí'idi'i parë ra narianaldë nezë mal catë tsalú rall, perë parë lë'e hia'a nazia'a nezë za'quë catë gac salvára'a, diza'quë ni na pudërë shtë Dios. ¹⁹ Zni rni'i Sagradas Escrituras: Guëzalúa grëtë' llni shtë ra më sabi; Guësëana tubi cu' grë ra llgabë shtë ra namás rac bë'a. ²⁰ ¿Pë fin napë ra di'dzë shtë më sabi u ra di'dzë shtë ra narlua'a lëy shtë Moisés?

¿Ca nanú ra enseñansë shtë ra nardildi di'dzë?

Ra enseñansë shtë mësë narianaldë llgabë shtë mënë, pues Dios bëluá'ai' enseñansë shtë rall na tuntë. ²¹ Dios el quë narac bë'a grëtë' cusë nu rac gunë më grë cusë, gunibé'ai' de quë ra mënë shtë guë'dchiliu nunquë gunguë bë'adi'i rall lë'e më por prupi llni shtë rall, nilë por tantë narac rall. Más bien gac shtu'u më gac salvar mieti sulë por diza'quë. Rni'i mënë tuntë nahin,

perë por diza'quë gac salvar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më.

²² Ra mënë israelitë rac shtu'u rall guëna rall milagrë shtë Dios, iurní tsaldí ldu'u rall. Ra mënë nanádi'i më israelitë, rguili rall llni nanapë mënë guë'dchiliu ²³ perë lë'ë hia'a rdia'a dí'dza'a de quë por galguti shtë Cristo lu cruz gac salvára'a. Parë ra mënë israelitë diza'quë na ziquë tubi guë'ë catë rrelde rall. Parë ra mënë nanádi'i më israelitë, diza'quë na ziquë cusë nadë rllu'idi'i. ²⁴ Perë grë ra naguna'bë Dios, ra më israelitë u ra nanádi'i më israelitë, sulë Cristo na nezë parë gac salvar mieti. Cristo na pudërë nu llni shtë Dios parë gac salvára'a. ²⁵ Parë ra mënë guë'dchiliu, diza'quë shtë Dios na ziquë cusë nadë rllu'idi'i, perë rnia'a lu të llni shtë Dios más lasac quë grë ra llni nanapë mënë guë'dchiliu; nu lo quë narni'i rall na débil parë Dios, nahin más fuertë quë grë ra fuersë nanapë mënë. ²⁶ Dadë, gulë bédë'ë cuendë de quë Dios gudili më lë'ë të aunquë du'psë de lë'ë të rac bë'a të según llgabë shtë ra mënë. Du'psë të na të më nalasac; du'psë të na mënë naná rnibë'a. ²⁷ Dios gulë ra mënë sencigi, ra nadë ráquëdi'i, të parë guëtú lu ra më sabi, ra nanapë llni shtë mënë. Gulë më ra mënë débil según llgabë shtë mënë parë guëtú lu ra mënë namás fuertë. ²⁸ Gulë më ra nalasáquëdi'i nu ra mënë narunë ra sáhi' desprëci; quiere decir, gulë më cusë nalasáquëdi'i parë tsalú cusë narni'i mënë napin valurë nu parë guëlua'a lu llni ra cusë narni'i mënë adë nádi'i verdá. ²⁹ Zni bë'në më të adë chu gunë nadchínidi'i delantë lu më. ³⁰ Perë mizmë Dios bë'në më unir lë'ë të con Cristo Jesús nu bë'në Dios të gac bë'a hia'a lë'ë më por Cristo, nu por Cristo tubdí na shcuénda'a lu Dios. Por Cristo na hia'a shmënë më naná rzunë almë shtë hia'a. Por Cristo na hia'a salvar. Guzi'i më lë'ë hia'a. ³¹ Zni nahin de acuerdë lo quë narni'i Sagradas Escrituras: "Si talë tubí de lë'ë të runë nadchínil pues bë'në nadchini sulë por lo quë nabë'në Dadë".

2

Diza'quë nu galguti shtë Jesús

¹ Bëchi, iurë bidë guënia'a lu të lë'ë verdá shtë Dios, adë biadí'dzëdia'a ziquë tubi mësë narlua'a con di'dzë nadë rac bë'adi'i të sino biadí'dza clarë. Gunia'a lu të di'dzë nabëlua'a Dios lua. ² Iurë guquërelde'na lë'ë të, guni'i ldua'a guadi'dza sulë tubsë di'dzë de quë Jesucristo gunë salvar lë'ë hia'a, de quë guti më lu cruz por lë'ë hia'a. ³ Iurë bidë guëdchinia lu të, pues adë gualdídi'i ldua'a mizmë na sino bédzëba nu bëchi'cha. ⁴ Iurë gunia'a lu të ra diza'quë shtë Dios, adë guni'inúdia'a lë'ë të con di'dzë sabi naze'dë por llni nanapë mënë guë'dchiliu, sino guni'inúa lë'ë të con pudërë shtë Espíritu Santo, el quë nabë'në zihani cusë ru'bë. ⁵ Guni'inúa lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë bini të pudërë shtë më, lédëdi'i por tantë rac ruadi'dza. Zni gac parë gac të firmë; dchi'chi na fe shtë të ziquë tubi cimientë shtë hiu'u.

Por Espíritu Santo rac bë'a hia'a

⁶ Zni na manërë biadí'dzë na'a diza'quë lu ra mënë, perë biadí'dzë na'a di'dzë sabi lu ra mënë namás rianaldë ra shnezë Dios. Ra di'dzë sabi naruadi'dzë na'a, adë zé'dëdi'in de guë'dchiliu rë', nilë por ra mënë naquëgnibë'a ra sa' rall. Grë cusë ni nasesë tsalú ra ⁷ perë ruadi'dzë na'a con llni shtë Dios. Ruadi'dzë na'a ra cusë secretë shtë Dios. Ruadi'dzë na'a di'dzë sabi shtë më, ra cusë nabë'në më ordenar antsë cueshtë guë'dchiliu parë gac salvára'a. ⁸ Ni tubi ra naná rnibë'a lu guë'dchiliu rë', adë riasëdi'i rall ndë'ë. Si talë niasë rall, adë niaquë'di'i rall Dadë Jesús lu cruz, el quë narnibë'a guëdubi gube'e. ⁹ Zni rni'i Sagradas Escrituras:

Dios bë'në më preparar cusë adë ni chu gunádi'i nu adë chu bínidi'i, nu adë chu bë'nëdi'i llgabë.

Cusë ni na parë ra narac shtu'u lë'ë më.

¹⁰ Grë ndë'ë bëlua'a më lu hia'a por Espíritu shtë më. Lë'ë Espíritu na llni nu riasë Espíritu ra cusë namás naga'chi, hashtë shgabë Dios namás secretë rac bë'a Espíritu.

¹¹ ¿Chull gac bë'a lo quë nanú la'ni ldu'u nguui? Mizmë nguui riasëll llgabë nananú la'ni ldú'ull. Zni na con Dios; su-lamëntë Espíritu shtë më rac bë'a llgabë shtë më. ¹² Lë'ë hia'a adë bédë'nëdi'ia'a

recibir Espíritu naná rribè'a mènè shtë guè'dchiliu sino bédè'na'a recibir Espíritu naná ze'dè de Dios tè gac bè'a hia'a grè bendición nabèzèlaa'chi mè parè lè'è hia'a. ¹³ Ruadi'dzè na'a shcuendè ra cusè rë' con di'dzè nabèlua'a Espíritu shtë Dios, lédèdi'i con di'dzè nabèsè'dè na'a por ra mèsè shtë guè'dchiliu. Zni rlua'a na'a ra cusè shtë Espíritu lu ra mènè narianaldè tèchi Espíritu Santo.

¹⁴ Grè ra nanápèdi'i Espíritu cuezènúhi' la'ni ldu'ull, adè rúnèdi'ill recibir di'dzè shtë Espíritu purquè parè lè'èll cusè ni adè rllu'idi'i. Cusè tuntè rní'ill. Adè riasèdi'ill purquè rqui'ni llni shtë Espíritu parè tsasè mènè ra cusè shtë Espíritu. ¹⁵ Perè grètè' nacabezènú Espíritu Santo rac bè'a rall grètè' cusè nalasac; perè ra sa' nguii ni, ra nadè tsanaldèdi'i tèchi Espíritu Santo, adè rac bè'adi'i rall blac lasac na primèrè nguii ni. ¹⁶ Ra Sagradas Escrituras rni'i: “¿Chull riasè? u ¿chu rac bè'a lla na llgabè shtë Dadè Dios? ¿Chull guèlua'a Dios?” Perè lè'è hia'a nadápa'a Espíritu; por ni rac bè'a hia'a llgabè shtë Cristo.

3

Quèdè'na'a sirvè lè'è Dadè Dios

¹ Zni nahin bëchi, adè gú'di'i manèrè tè guadi'dza lu tè cumè ziquè mènè naquègsè Espíritu Santo, sino biadi'dza lu tè ziquè mènè narianaldè tèchi ra cusè shtë guè'dchiliu. Na tè ziquè me'dè en cuantè ra cusè shtë Cristo. ² Bèluá'ahia lè'è tè con enseñansè sencigi cumè ziquè tubi me'dè naradchi. Rúnèdi'i tè gan gau tè cumidè ziquè mè ru'bè. Todavía adè riasèdi'i tè ra enseñansè naná rqui'ni parè su tè firmè lu shnezè Dios. ³ Hashtë ne' na tè ziquè mènè narianaldè tèchi ra cusè shtë guè'dchiliu; quèrelde tè igual ziquè los de más sa' tè. ⁴ Si talè rní'il: “Na nahia shmènè Pablo”; stubi tè rní'il: “Nahia shmènè Apolos”, iurní quèhunè tè llgabè ziquè ra mènè shtë guè'dchiliu, lédèdi'i ziquè mènè nanapè Espíritu Santo.

⁵ ¿Chull na Pablo? ¿Chull na Apolos? Na na'a nadè más ra nabèshe'ldè Dios; por shti'dzè na'a gualdí ldu'u tè diza'què shtë Dadè. Cadè tubi muzè shtë Dios bè'ni' según fuersè nu llni nabène'e mè.

⁶ Na bëcabní bè'dchi; Apolos gudi'li ra plantè, perè Dios bèsèru'bè mè ra plantè ni. ⁷ De manèrè de què ni tubi na'a, el què nabècabní bè'dchi u el què naguati'li ra plantè, lasáquèdi'i na'a, perè Dios na el què nalasac. Bèsèru'bè mè ra plantè. ⁸ El què narcabní nu el què nargui'li, na rai' unidè, nu Dios quilli cadè tubi lè'è hia'a según dchi'ni naquèdè'na'a. ⁹ Grè hia'a na hia'a ra nardè'na'a dchi'ni juntè con lè'è mè. Lè'è tè na tè ziquè guiu'u lachi catè quèhunè mè dchi'ni.

Na tè ziquè tubi hiu'u naquègza'a mè. ¹⁰ Nahia ziquè mèsè albañil naná gulè Dios parè guèzu'ba cimientè shtë hiu'u. Hia stubi quègza'a hiu'u guèc cimientè ni. El què narza'a hiu'u rqui'ni gápi' cuidadè manèrè naquègzá'all hiu'u. ¹¹ Pues ni tubi adè chu nápèdi'i derechè guèzúbèll stubi cimientè purquè hia nanú cimientè verdadèrè naná mizmè Jesucristo. ¹² Perè cadè nguii quègzá'all tubi hiu'u con orè u bédchichi u guè'è nalasac u con hiaguè u con gui'lli guia. ¹³ Lè'è dchi'ni de cadè lè'è hia'a guèru'u lu llni dzè shtë juici. Dzè ni guèdchini gui'i tè parè gunè gui'i prèbè pè clasè dchi'ni bè'nè mieti. ¹⁴ Si talè tubi de lè'è hia'a bëza'a tubi hiu'u nanadè tsequi lu gui'i, gunè nguii ni recibir pagu por dchi'ni nabè'nèll ¹⁵ perè en cambi, si talè tubi de lè'è hia'a guèza'a hia'a tubi hiu'u con cusè naná sutípèdi'i lu gui'i, pues guènitill grètè'; nídi'i pagu parè lè'èll aunque lè'èll gac salvàrèll cumè ziquè rgu nguii tubi cusè la'ni hiu'u narie'qui.

¹⁶ ¿Pè adè rac bè'adi'i tè de què na tè ziquè iádu'u catè cuezè Dios, de què Espíritu shtë Dios cuezènúhi' la'ni ldu'u tè? ¹⁷ Si talè tubi de lè'è tè quèhúnèl usar iádu'u shtë mè tubi cusè mal, guène'e mè fin parè lè'èl. Catè cuezè mè, nahin santu nu también cuerpè shtë tè na santu.

¹⁸ Adè rsiquèdi'il mizmè lè'èl. Si talè tubi de lè'è tè rní'il nal sabi con llni nanapè mènè guè'dchiliu, mejurè guèabril ziquè tubi naráquèdi'i tè gáquèl mè sabi de verdá. ¹⁹ Pues llni shtë ra mènè narianaldè cusè shtë guè'dchiliu rë', nahin ziquè cusè tuntè parè Dios. Naescritè: “Dios quèhunè parè ldaguè mè sabi lu galènasini shtë rall ziquè

rlaguë tubi ma lu trampë”. ²⁰ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Lë'ë Dadë rac bë'ai' ra llgabë shtë mënë sabi, de quë lasáquëdi'i shgabë rall”. ²¹ Por ni adë chu gunë nadchínidi'i de quë nall shmësë sa'll. PUES grëtë' cusë nahin parë lë'ë të; ²² Pablo, Apolos, Pedro, guë'dchiliu, nu vidë, nu galguti, nu lo quë naná iurne', nu ra cusë naguër gac, grëhin na parë lë'ë të. ²³ Nu lë'ë të na të shmënë Cristo; rni'bë'a më lë'ë të nu Cristo rzu'bë diágui' shti'dzë Dios.

4

Dchi'ni shtë ra poshtë

¹ Grëtë' të napë quë gunë të llgabë de quë na na'a sulamëntë shmuzë Cristo. Gulë më lë'ë na'a parë tsaglua'a na'a ra mënë di'dzë shtë më, cusë de quë antsë adë guc bë'adi'i mieti. ² El quë naná incarguë tubi dchi'ni, napë quë gáqui' naza'quë; napë quë gúni' cumplir lo quë narunë tucarë. ³ Por partë shtëna adë riádi'i ldua'a iurë quëhunë të juzguë lë'ë na, nilë riádi'i ldua'a por los de más sahia narunë juzguë na; pues adë ráquëdia'a gunë juzguë mizme na. ⁴ Perë si talë ni tubi shgaba adë quëgdchí'bëdi'i galquiá cuntrë na, adë na segurë de quë nápëdia'a faltë. Lë'ë Dadë na el quë nangunë juzguë shchi'nia. ⁵ Adë rúnëdi'i të juzguë nasesë. Gulë cuezë hashtë lë'ë Dadë guëabré; guëgú më grëtë' cusë lu llni, grë lo quë naga'chi lu nacahi. Guëlua'a më grëtë' narac shtu'u mieti la'ni ldu'u rall. Iurní gunë më honrar cadë nguiu según narunë tucarë.

⁶ Dadë, quëadi'dza ra cusë rë' parë bien shtë të. Quëgdchi'ba tubi comparaciuni naná runë tratë dchi'ni nabëdë'në na'a, Apolos con na. Gulë guagla'guë enseñanse shtë na'a; gulë bë'në cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras shcuendë lo quë narunë tucarë gunë mënë, nu parë ni tubi të adë rni'idi'i nadchini de mësë shtënël nu rúnël desprëci stubi mësë entrë lë'ë të. ⁷ ¿Chull bë'në të tsu tubi mësë entrë lë'ë të? ¿Pë cusë nápël nanádi'i lo quë nabë'nël recibir? Si talë bëzëlaa'chi më lo quë nanápël, ¿pëzielú runë nadchínil? Rúnël ziquë lë'ël bë'nël gan por mizme fuersë shtënël.

⁸ Lë'ë të më Corinto, runë nadchini të purquë rni'i të adë pë runë fáltëdi'i, de quë napë të grë bendición narshe'ldë Dios dizdë gube'e. Runë të llgabë rquí'nidi'i të lë'ë na'a, de quë rni'bë'a të ziquë rëy, de quë lasáquëdi'i na'a. Nalë rac shtua'a de quë nanibë'a të ziquë rëy të guëribë'anú na'a lë'ë të. ⁹ PUES llúa'ahia de quë Dios bësa'në më lë'ë na'a ra poshtë lúltimë lugar. Na na'a ziquë ra mënë mal naguc condenar parë gati rai'. Dzu na'a lu ra mënë nu lu ra ianglë nadë más parë guëbi'a rai' lu na'a cumë cusë nardzëguë' ldu'u mieti. ¹⁰ Rdë'në na'a sirvë lu Cristo perë lë'ë të rni'i të na na'a tuntë mientras rni'i të na të shmënë më namás rac bë'a. Na na'a ra nalasáquëdi'i perë lë'ë të sí, lasac të. Quëhunë mënë honrar lë'ë të perë quëhunë të desprëci lë'ë na'a. ¹¹ Hashtë iurne' quëgzac zi na'a lu galërldia'në nu lu galërbidchi; runë faltë shabë na'a; ra mënë rushtiá rall guëc na'a; adë nídi'i lidchi na'a. ¹² Rdzaguë na'a lu ra dchi'ni naquëhunë guia'a na'a. Ra mënë rgue guëc na'a perë rdchigrë na'a con di'dzë nanapë bendición shtë Dios. Rzunaldë rall lë'ë na'a perë lë'ë na'a rua'a ldu'u na'a sin adë pë rni'idi'i na'a cuntrë lë'ë rall. ¹³ Rni'i rall cuntrë lë'ë na'a perë na na'a pacënci. Quëhunë rall tratë lë'ë na'a ziquë gui'lli lu nezë; runë rall tratë lë'ë na'a ziquë cusë más nadzabë la'ni guë'dchiliu, cusë nadë rlluí'idi'i.

¹⁴ Adë rquë'ëdia'a ndë'ë parë guëtú lu të sino parë guënehia cunsëju ziquë ra shinia narac shtua'a. ¹⁵ Aunquë napë të chi'i mili mësë naná rlua'a lë'ë të, napë të tubsë shtadë të. Por ra diza'quë nagnia'a lu të, na të unidë con Cristo Jesús. Por ni nahia ziquë shtadë të. ¹⁶ Por ni quëhuna ruëguë lu të de quë cubënebi të cumë ziquë ejemplë shtëna. ¹⁷ Parë gunë të cumplir narac shtua'a, bëshe'lda Timoteo lu të. Náhi' tubi nguiu nabëna gan por Cristo nu rac shtua'a lë'i'. Siempre quëreldë zá'quëll ziquë shmënë Dios. Lë'ë Timoteo guësëagná ldú'i' lë'ë të lo mizme enseñansë nabëluá'ahia lla narunë tucarë guëquëreldë ra mënë shtë Cristo, igual ziquë rlua'ahia guëdubi lugar catë nanú grupë shtë shmënë Dios. ¹⁸ Nanú bëldá de lë'ë të nalë runë rall nadchini; runë rall llgabë adë gueldë

guenádia'a lè'è të ¹⁹ perë quëbeza të parë tsahia lueguë nu gueldë guënahia lè'è të si talë Dadë guënë'ei' permisi. Iurní gac bé'ahia chu narunë nadchini. Gac bé'ahia si talë nadë más ruadi'dzë rall u si napë rall pudërë shtë Dios. ²⁰ Catë rnibë'a Dios ziquë rëy, nanú más quë di'dzë narni'i mënë; nanú milagrë nu sèñi naquëhunë më. ²¹ ¿Pë rac shtu'u të? ¿Zeldë guënahia lè'è të con tubi hiaguë; gau të varë? u ¿zeldë guënahia lè'è të cumë më nadu'u, ziquë tubi narac shtu'u lè'è të?

5

Napë quë gunë të juzguë el quë nabë'në mal

¹ Quëgni'i mënë de quë entrë lè'è të nanú ra naquërdë mal, de quë tubi nguii cuá'all shmadrástëll. PUES duldë ni ra mënë nanadë israelitë, adë rúnëdi'i rall duldë ni. ² Mejurë niatú lu të nu niu'në të por conductë shtë nguii ni. Runë tucarë guëgú të lè'ëll ladi grupë shtë shmënë Dios. ³ PUES aunquë la'di súdia'a nga'li perë rëagná ldu'a'a lè'è të. Hia bëna juzguë el quë nabë'në duldë ni cumë zugá'ahia nga'li con lè'è të. ⁴ Gulë bédëá con autoridá shtë Dadë Jesucristo, nu lè'è na quëbezënúa lè'è të con espíritu shtëna, nu lè'è pudërë shtënë Jesucristo Shláma'a, quëbezënú lè'è të. ⁵ Gulë bë'në intriegu nguii ni guia'a Satanás të parë tsalú shcuérpëll con mal de-seo shtënëll, perë espíritu shtë nguii ni gac salvar iurë lè'è Dadë Jesús guëabré stubi.

⁶ Mal na iurë runë nadchini të. ¿Pëllë adë guënëdi'i të tubi dichë narni'i: “Du'pë levadurë rdë'è fuersë guëdubi nacubë”? ⁷ Gulë bë'në ziquë ra mënë israelitë guahietë. Iurë bédchini laní Pascu, gulú rall grë guetështildi naguctsa'u con levadurë. Gulë bësa'në grë duldë nananú entrë lè'è të, të gac të limpi ziquë guetështildi cubi nagudáu ra mënë israelitë dzë shtë laní. Gulë guná, lè'è lli'li shtë Pascu, hia guti. ¿Chu na sacrifici ni? PUES mizmë Cristo. ⁸ Zni rqui'ni guëquërdëru'u hia'a con ldu'u limpi nu con verdá naná ziquë guetështildi sin levadurë. Adë chu guëquërdëdi'i con cusë mal; adë gápëdi'i të llané la'ni ldu'u të.

⁹ La'ni stubi cartë nabëshe'lda lu të, guní'ihia lu të adë gápëdi'i të tratë con ra

narquënú ra sáhi'. ¹⁰ Adë guní'idia'a lu të de quë na mal si talë napë të tratë con ra mënë shtë guë'dchiliu, ra narquënú ra sáhi', u ra narzebi ldu'u pë shtë më, u ra nguba'në, u ra narunë adorar ra figurë naractsa'u, purquë nídi'i mudë guëquërdë të lu guë'dchiliu sin quë napë të tratë con ra mënë ni. ¹¹ Lo quë nagunia'a lu të iurne', adë gapë të tratë con tubi nguii naná rni'i nall shmënë Dios. Si talë nguii ni rquënull ra sáhi', u si talë rzebi ldu'ull pë shtë mënë, u si talë rúnëll adorar ra figurë, u si talë ruadi'dzëll cuntrë sa'll, u si talë rzuu'dchill, u si talë nall nguba'në; con nguii ni adë raunúdi'i të lè'ëll. ¹²⁻¹³ PUES adë rúnëdi'i tucarë guna juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu; pues Dios gúni' juzguë lè'è rall perë grupë shtë shmënë Dios, sí, runë tucarë gunë rall juzguë sa' rall. Por ni gulë cu nguii naquëhunë duldë ni entrë lè'è të.

6

Ra dishi'bi nariagdchininú të lu ra juësi

¹ Adë nazá'quëdi'i rdchi'bë të galquiá cuntrë stubi sa'l delantë ra juësi nanadë guënëdi'i Dios. Gulë bë'në règlë ra asuntë entrë mizmë lè'è të. ² Nané të ra shmënë Dios gunë rai' juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu. Si talë gunë të juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu, pues rac të gunë të juzguë ra asuntë mitu'në entrë ra grupë shtë shmënë Dios. ³ ¿Pëllë adë rac bé'adi'i të de quë guëdë'na'a juzguë ra ianglë? Cuantë más runë tucarë guëdë'na'a juzguë ra asuntë shtë vidë rè'. ⁴ Si talë nápëll problemë con stubi sa'l, adë nazá'quëdi'i guëdchí'bëll galquiá cuntrë sa'l. PUES ra shmënë Dios namás lasáquëdi'i entrë lè'è të, rac rall gunë rall règlë asuntë shtënëll. ⁵ Ndë'è rnia'a lu të, të parë guëtú lu të. ¿Pëllë adë nídi'i entrë lè'è të ni siquierë tubi naná rac gunë juzguë parë gúnëll règlë asuntë nanápëll? ⁶ ¿Pëllë rqui'ni tubi narialdí ldu'i Dios, guëdchí'bëll demandë lu stubi sa'll delantë lu ra juësi naguënëdi'i Dios?

⁷ Napë të dishi'bi nu rdchi'bë të galquiá cuntrë sa' të. Rlua'a de quë adë bë'nëdi'i të cumplir shti'dzë Jesús; napë të faltë. Mejurë gulë bë'në sufrir mal tratë. Gulë

bëdë'e sí cuanë mënë lo quë nanápël. ⁸ En cambi quëhunë të mal; rbaa'nël pë cusë shtë ra naná shmënë Dios.

⁹ ¿Pëllë adë rac bë'adi'i të de quë grëtë' ra mënë mal, adë tsutédi'i rall catë quëbezë Dios? Adë rdë'edi'i të sí parë guëguguë sa' të lë'e të. Ra narquënú sa'll, ra narunë adorar figurë, ra narunë duldë adulteri, ra narunë ziquë ra mamflor, ¹⁰ ra nguba'në, ra narzebi ldu'u pë shtë sa'll, ra zudchi, ra naná runë cuntrë sa'll, ra nardchisú pë shtë mënë con engañi; grë mënë ni adë ni mudë tsuté rall lugar catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. ¹¹ Antsë zni bë'në të; guc të igual ziquë ra mënë ni perë iurne' bëzunë më almë shtë të; unidë na të con Dios santu. Napë të tratë con Dios; bë'në më recibir lë'e të por lo quë nabë'në Jesucristo juntë con Espíritu nabëshe'ldë Dios, Shtëada'a.

Shcuerpë nguiu na santu

¹² Rni'i mënë: “Nahia librë parë guna lo quë narac shtua'a”. Perë rnia'a lu të, grë cusë adë rsëdchínidi'i cusë za'quë parë lë'e hia'a. Rní'il de quë nahia librë parë guna lo quë narac shtua'a, perë adë guëdë'édia'a sí parë guëribë'a cusë mal na. Adë nádia'a bajo ordë shtë ra cusë ni. ¹³ Stubi cusë rni'i mieti: “Cumidë na parë guëdáuha'a nu nabánia'a parë guëdáuha'a” perë Dios guëdë'ëi' fin guërupë ra cusë ni. Nídi'i verdá de quë cuerpë shtë mieti na parë guëquënú mieti sa'll, sino shcuërpa'a na parë lë'e Dadë Jesús nu lë'e Dadë na parë bien shtë hia'a. ¹⁴ Ziquë bëldishtë Dios lë'e Dadë Jesús ladi ra tégulë, zni zac guëldishtë më lë'e hia'a con pudërë shtë më.

¹⁵ ¿Pëllë adë rdë'edi'i të cuendë de quë cadë tubi de lë'e të na partë shtë cuerpë shtë Cristo? ¿Ni mudë guënehia sí parë partë shtë Cristo gaquin partë shtë cuerpë shtë na'a mal? Aquëdi'i, jamás gaquin zni. ¹⁶ ¿Pëllë adë rdë'edi'i të cuendë de quë iurë tubi nguiu rquënull con tubi na'a mal, hia iurní guërupë rall rac rall tubsë cuerpë? Pues ra Sagradas Escrituras rni'i: “Guërupë rall gac rall tubsë cuerpë”. ¹⁷ Perë iurë tubi mieti gac unir con Dadë, hia guërupë rai' na rai' tubsë. Napë rai' mizmë espíritu.

¹⁸ Gulë bëllu'në lu grë duldë narunë tratë cusë mal entrë ra na'a nu ra nguiu.

Cualquier stubi duldë naná runë tubi mieti, quëhunin dañi parë sa'll, perë el quë narquënú sáhi', quëhúnëll dañi cuntrë prupi shcuërpëll. ¹⁹ ¿Pëllë adë rdë'edi'i të cuendë de quë cuerpë shtë të na lugar catë cuzë Espíritu Santo? Bëdë'e Dios Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'e të, parë guëquërdënúhi' lë'e të. Lë'e më na më dueñi shtë të; rnibë'a më lë'e të, lëdëdi'i rnibë'a të mizmë lë'e të. ²⁰ Guzi'i Dios lë'e të tubi præci namás lasac të gac të shmënë më. Por ni gulë bë'në honrar lë'e më con cuerpë shtë të nu con espíritu shtë të. Guërupë cusë ni ze'dë de Dios.

7

Cunseju parë ra casadë

¹ Iurne' guna contëstë ra preguntë na-guna'bë di'dzë të la'ni cartë nabëshe'ldë të. Bien nahin parë tubi nguiu de quë guëtsë'adi'i nguiu ² perë cumë nanú zihani tentación parë gunë mieti duldë, mejurë cadë nguiu gapë tsé'lëll nu cadë na'a gápi' tsé'li'. ³ Grë ra nguiu naná casadë napë quë gunë rall cumplir lo quë narunë tu-carë ziquë tse'lë na'a, nu ra na'a casadë napë quë gunë rall cumplir con tse'lë rai'. ⁴ Tubi na'a adë nádi'ill dueñi shtë shcuërpëll sino quë tsé'li' nápëll dereché parë shcuerpë tsé'li'. Mizmë manërë ra nguiu adë nádi'ill dueñi shtë shcuërpëll sino quë tse'lë nguiu nápëll dereché parë shcuerpë nguiu. ⁵ Lë'e të naná casadë, adë rúnëdi'il negar parë ga'anul tsé'lëll; su-lamëntë si talë guërupë të na të de acuerdë por tubi tiempë parë gunë të orar lu Dios, hia despuësë napë quë guëbrí ga'anul tsé'lëll të parë gúnëdi'i Satanás gan lul nu ldáguëll lu duldë.

⁶ Cagnia'a lu të ndë'e ziquë tubi permisi, lëdëdi'i ziquë mandamientë shtë Dios. ⁷ Pues por partë shtë na, rac shtua'a de quë grë nguiu gac ziquë na, perë adë nádi'in posiblë. Bëzëlaa'dchi Dios cadë tubi nguiu fuersë especial; bëldá rall rtsë'a; stubi nguiu adë rtsë'adi'ill.

⁸ Rnia'a lu ra nanádi'i casadë nu lu ra viudë de quë nabiën si adë guëtsë'adi'i të ziquë nahia ⁹ perë si talë adë ráquëdi'i gunë të gan lu ra deseo, pues gulë bëtsë'a. Mejurë guëtsë'al quë gápëll mal llgabë.

¹⁰ Grètè' të shmënë Dios naná casadë, rnibë'ahia lu të de quë ra na'a adë guësá'nëdi'll tsé'll. Mandadë rë' lëdëdi'i shtëna sino nahin mandadë shtë Dadë Jesús. ¹¹ Pues si talë tubi na'a bësá'nëll tsé'lëll; separadë na rall; adë cá'adi'll stubi nguiu u guécá'all tsé'lëll stubi. Mizmë manërë napë quë gunë ra nguiu cumplir; adë gáquëdi'i divorciar rall.

¹² Lu të los de más mënë, rnia'a lo quë llua'ahia na bien. Lë'ë Dadë bësá'nëdi'i di'dzë rë'. Si talë nanú tubi nguiu rialdí ldu'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, perë lë'ë na'a ni nall cunformë guëquërdënull tsé'lëll, nguiu ni napë quë tsagla'guë guëquërdëll con tsé'lëll. ¹³ Nu zac, si talë tubi na'a rialdí ldu'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldu'ull shti'dzë më, si talë lë'ë nguiu ni nall cunformë guëquërdënull tsé'lëll, adë gac divorciar rall. ¹⁴ Lë'ë nguiu nanadë rialdídi'i ldu'i perë tsé'li' sí rialdí ldu'i shti'dzë Dios, nguiu ni rúnëll recibir bendición shtë Dios. Nu zac lë'ë na'a nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios perë tsé'lëll sí nall shmënë Dios, pues na'a ni quëhúnëll recibir bendición shtë Dios. Guc ldai' por Dios por nall unidë con tsé'lëll. Si talë lëdëdi'i zni, shini shtë ra mënë ni na rai' ziquë shini ra nanadë rialdídi'i ldu'i Dios, perë iurne' ra shini rall quëhunë rall recibir ra bendición shtë Dios. ¹⁵ Perë si talë lë'ë nguiu u lë'ë na'a nadë rialdídi'i ldu'i Dios, rac shtú'ull guësá'nëll tsé'lëll, pues zni gaquin. Iurní lë'ë nguiu u lë'ë na'a naná bëa'në, nall librë. Gulë Dios lë'ë hia'a parë guëquërdëda'a en paz të adë tsúdi'i dishi'bi entrë ra naná casadë. ¹⁶ Lë'ë të na'a, nídi'i segurë de quë tsaldí ldu'u tsé'lëll si guëquërdënull lë'ëll. Nu zac lë'ë të nguiu, nídi'i segurë tsé'lëll tsaldí ldu'i shti'dzë Jesús.

¹⁷ Ndë'ë na narunë tucarë guëdë'na'a; cumë ziquë bëne'e Dios llni cadë túbia'a, cha guëdë'na'a cumplir voluntá shtë më. Runë tucarë tsagla'guë nguiu cumë iurë guna'bë më lë'ëll. Pues runë tucarë tsagla'guë guëquërdëda'a de acuerdë con principi shtë vidë cubi nadápa'a. Zni rnibë'ahia guëdubi grupë shtë shmënë Dios. ¹⁸ Si talë iurë guna'bë Dios lë'ëll,

nu nápël sëñi de quë bëriuguë partë cuerpë shtënëll según custumbrë shtë mënë israelitë, adë guëtí'idi'il sëñi ni. Si talë adë gúquëdi'il circuncidar iurë gúquëll shmënë Dios, adë rdë'ëdi'il sí guëchuguë mënë shcuérpël. ¹⁹ Nídi'i importë lu Dios si gúquëll circuncidar u aquëdi'i. Lo quë narunë importë lu Dios na guëzu'bë diáguëll mandamientë shtë më. ²⁰ Lo quë narunë tucarë gunë mieti na, tsagla'guë mieti mizmë ofici nanapë nguiu iurë lë'ë Dadë guná'bëi' nguiu ni. ²¹ Si talë nal bajo ordë shtë sa'l iurë guna'bë më lë'ëll, adë riádi'i ldu'ul. Perë si talë nanú manërë parë gápël libertá, pues mejurë guëru'ul librë. ²² Grë ra naná bajo ordë shtë sa'll iurë Dios guná'bëi' ra nguiu ni, gúqui' shmënë më nanapë libertá. Nu el quë nanádi'i bajo ordë shtë sa'll perë guna'bë më lë'ëll, nall bajo ordë shtë Cristo. Rnibë'a më lë'ëll. ²³ Dios guzi'i më lë'ëll tubi präci ru'bë; adë rdë'ëdi'il sí gac të bajo ordë shtë ra mënë. ²⁴ Bëchi, runë tucarë cadë nguiu tsagla'guë gúnëll mizmë ofici catë tsu nguiu iurë guna'bë Dios lë'ëll.

²⁵ Iurní caquëa'a shcuendë ra lliguëna'a nadë bëtsé'adi'i. Adë nápëdia'a ni tubi mandadë shtë Dios perë rnia'a lu të lo quë nallua'ahia. Pues rac tsaldí ldu'u të na purquë zihani vultë bëga'a ldu'u më na, por ni runë tucarë guëquë diaguë të shti'dza. ²⁶ Lluá'ahia de quë mejurë guëa'në nguiu tal cumë ziquë na nguiu por tantë cusë durë naná ze'dë lu guë'dchiliu. ²⁷ Si talë bëtsé'al adë rúnëdi'il lligabë parë guësá'nëll tsé'lëll. Si talë nápëdi'il tsé'lëll, adë riúbëdi'i ldu'ul parë guëtsé'al. ²⁸ Perë si talë guëtsé'al, nádi'in duldë. Si talë guëtsé'a tubi lliguëna'a, adë nádi'in duldë. Perë grètë' ra casadë gunë rall sufrir por cusë durë naze'dë tiempë ne', nu rac shtua'a adë gápëdi'i të más cusë durë.

²⁹ Dadë, quëquëa'a lu të; stu'pë tiempë rëa'në. Iurne' parë delantë ra naná casadë, runë tucarë guëbani rall ziquë nádi'i rall casadë. ³⁰ Ra naná tristë napë quë guëriubë ldu'u rall të gunë rall cumplir voluntá shtë Dios. Ra naná quëhunë ra laní, runë tucarë guëna'zi rall shchi'ni më nasesë. Ra nartuu', runë tucarë adë gac shtú'udi'i

rall cusë shtë guë'dchiliu. ³¹ Ra narquitë ldu'u por ra cusë shtë guë'dchiliu, adë chu guëdë'di'i sí të rnibë'a cusë shtë guë'dchiliu lë'ëll, purquë guë'dchiliu nu ra cusë shtë tiempë ne', nasesë tsaluhin.

³² Rac shtua'a de quë cadë tubi të adë riádi'i ldu'u të. Lë'ë nguiu naná sultërë rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë Dadë Dios nu rac shtú'ull gúnëll cumplir voluntá shtë më parë guëquitë ldu'u më lë'ëll. ³³ Perë iurë lë'ë sultërë guëtsë'all, iurní rac ldu'ull por ra cusë shtë guë'dchiliu nu parë guëquitë ldu'u tsé'lëll lë'ëll. ³⁴ Zni na con tubi lliguëna'a nu ra na'a casadë. Lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'lëll, rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë Dadë Dios të gac na'a ni santu; rac shtú'ull gúnëll cumplir parë guëquitë ldu'u më con lë'ëll. Perë lë'ë na'a casadë rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë guë'dchiliu nu rac shtú'ull gúnëll dchi'ni të guëquitë ldu'u tsé'lëll lë'ëll.

³⁵ Quëgnia'a lu të ndë'ë parë bien shtë të, lëdëdi'i parë adë guëtsë'adi'i të. Rac shtua'a guëbani të manërë za'quë nu parë gunë të sirvë Dadë con guëdubínú ldu'u të.

³⁶ Si tubi shtadë lliguëna'a rúnëll llgabë guëdë'ëll permisi të guëtsë'a lliguëna'a purquë hia rdëdë galëlliguëna'a shténëll, nu nanë nguiu ni rac shtu'u lliguëna'a guëtsë'all, pues gac lo quë narni'i ldu'ull; nádi'in duldë. ³⁷ Perë si stubi nguiu zull firmë con galërní'i ldu'ull nu rnall de quë shtsápëll nall cuntëntë sin quë adë guëtsë'adi'ill, nguiu ni naná firmë de quë adë guëtsë'adi'i shtsápëll, bien quëhúnëll. ³⁸ Zni el quë naná quëgdë'ë shíni' parë guëtsë'ai', quëhúnëll bien, nu zac el quë nadë quëgdë'ëdi'i shíni' parë guëtsë'a shíni', mejurë quëhúnëll.

³⁹ Lë'ë na'a casadë por lëy, nalí'bill hashtë gati tsé'li' perë si talë tsé'lëll gati, iurní na'a ni nápëll libertá parë guëtsë'all stubi con el quë narac shtú'ull perë sulamëntë si talë nguiu ni rialdí ldu'i shti'dzë Dios. ⁴⁰ Perë llua'ahia de quë más guëquitë ldu'u na'a ni si guëa'nëll sin quë guëtsë'adi'ill. Ni na lo quë narnia'a nu rialdí ldua'a de quë zni na voluntá shtë Espíritu Santo naquëbezënú na.

8

Cumidë nabë'në mënë ofrecërë lu dzanë

¹ Iurne' quëquëa'a shcuendë shtë dau naná guc ofrecërë lu ra figurë naruntsa'u mënë con guia'a mënë. Bien rac bë'a hia'a custumbrë ni nápëdi'in valurë; adë rllu'i'idi'in. Adë chu gunë nadchínidi'i por lo quë nananëll, mejurë gac shtu'u mieti sa' mieti parë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Espíritu Santo. ² Si talë tubi de lë'ë të runë nadchini por lo quë nariasël, pues todavía runë faltë zihani cusë parë riasël. ³ Si talë tubi de lë'ë të rac shtú'ul Dios de verdá, pues Dios rúni' recibir nguiu ni ziquë tubi shini më.

⁴ Gunia'a ndë'ë parë gac bë'a të shcuendë ra dau naquëhunë mieti ofrecërë lu ra dzanë. Pues rac bë'a hia'a de quë tubi figurë nápëdi'in vidë; nápëdi'in fuersë parë guë'dchiliu rë', nu rac bë'a hia'a nanú tubsë Dios. ⁵ Pues quëgni'i mënë nanú ra dios gube'e nu dios lu guë'dchiliu; pues ra dios ni nu ra dadë ni zihani rai' nanú ⁶ perë parë lë'ë hia'a nanú tubsë Dios, Shtáda'a. Lë'ë më bëntsá'ui' grëtë' ra cusë. Nabánia'a parë guëdë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më, nu zac nanú tubsë Dadë Jesucristo, Shláma'a. Por lë'i' gurështë grëtë' ra cusë nu nadápa'a vidë eternë por lë'ë më.

⁷ Perë grë ra mieti adë rac bë'adi'i rall ndë'ë. Antsë bë'në rall adorar ra dzanë nu todavía napë rall rëspëti iurë rau rall belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Adë rialdídi'i ldu'u rall firmë nu rini la'ni ldu'u rall na rall culpablë iurë rau rall belë ni. ⁸ Perë por ra cusë nardáuha'a adë gáca'a mejurë u más peor delantë lu Dios. Adë rúnëdi'i importë si talë ráuha'a u adë ráudi'i hia'a. Igual nahin parë Dios. ⁹ Perë gulë gapë cuidadë de quë libertá nanápël parë gaul grëtë' ra cusë, adë gaquin ejemplë mal parë sa'l nu ldáguëll lu duldë por ejemplë shténëll. ¹⁰ Tubi comparaciuni, lë'ël rdë'ël cuendë ra dzanë nápëdi'i rall vidë, nu rzubënul mënë catë rau të belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Si talë tubi sa'l narialdí ldu'i Dios, rnall lë'ël nga'li nu creenci shténëll na débil, lo quë naquëhúnëll rsédchini mal llgabë parë nguiu ni nu gúnëll tubi cusë nanádi'i za'quë parë lë'i'. ¹¹ Lë'ël nanëll

verdá perë guëluá'al mal nezë parë sa'l; adë nazá'quëdi'in. PUES guti Cristo por nguiu ni igual ziquë guti më por lë'ël. ¹² Iurë quëhúnël duldë cuntrë bëchi sa'l, iurë rguínil llgabë shtë sa'l naná débil, pues también quëhúnël duldë cuntrë Cristo. ¹³ Por ni rëglë shtëna na zndë'e; si talë quëhuna tubi cusë narunë ldaguë bëcha lu duldë, nunquë jamás adë gáudia'a belë, no sea nahin mal parë bëchi la sahia nu gúnëll duldë por ejemplë shtëna.

9

Derechë nanapë tubi poshtë

¹ ¿Gu adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza? PUES napa libertá nu grë derechë cumë los de más poshtë shtë më. Gunahia lu Jesucristo, Shláma'a. Nu lë'ë të na të resultatë shtë shchi'nia nabëna en el nombre shtë Dios. ² Parë stubi ra mënë nádia'a poshtë perë parë lë'ë të napë quë rac bë'a të nahia poshtë shtë më purquë lë'ë të na të ziquë tubi muestrë de quë nahia poshtë de verdá purquë unidë na të con lë'ë më.

³ Ndë'e na lo quë narnia'a lu ra mënë narni'i cuntrë na. ⁴ Napa derechë guëcahia lo quë narne'e mënë gáuha, nu parë gua'. ⁵ Napa derechë parë cahia tubi na'a parë gunë tse'la compañí na lu ra viajë igual ziquë runë los de más poshtë. Zni quëhunë ra bëchi Dadë Jesús nu Pedro. ⁶ ¿U runë të llgabë de quë Bernabé nu na, na na'a lúniquë nanápëdi'i derechë parë guësa'në na'a dchi'ni material parë guëni'inú na'a mënë ra diza'quë? ⁷ ¿Ca na nguiu narunë sirvë ziquë suldadë perë rállëll por gashtë nanápëll? ¿Chull rcabní hiaguë uvë perë ráudi'ill nashi shtë hiaguë ni? Grë vëquërë naquëhapë ma ¿pë ruu'di'ill lechë? ⁸ Adë rúnëdi'i të llgabë de quë di'dzë rë' na shgabë nguiu sulamëntë purquë lëy nabëquë'ë Moisés rni'i igual. ⁹ Rni'i lëy shtë Dios: “Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë trigu”. PUES clarë nahin; adë quëgní'idi'i Dios di'dzë rë' purquë rga'a ldu'u më ra ngunë ¹⁰ sino nahin tubi comparaciuni parë lë'ë hia'a. Lëy ni naescritë parë bien shtë hia'a. El quë naraa'në lu guiu'u nu el quë narcabní bë'dchi, guërupë rall runë

rall dchi'ni purquë cuezë rall dzë gunë rall recibir partë shtë cusechë narunë tucarë cadë lë'ë rall. ¹¹ Iurní bëcabní na'a bë'dchi narne'e vidë cubi parë lë'ë të. ¿Pë llua'a të na mal si guëdë'në na'a recibir cusë material de lë'ë të? ¹² PUES si stubi mënë napë derechë gúnëll recibir cusë material shtë të, másru'u derechë napë na'a guëdë'në na'a recibir cusë ni.

Perë adë guná'bëdia'a niétiquë de lë'ë të. Rua'a ldu'u na'a grë cusë durë; gudilli na'a gashtë shtë na'a parë másru'u guërë'tsë diza'quë shtë Cristo. ¹³ Nanë të de quë ra narunë dchi'ni la'ni iádu'u ru'bë, quëhunë rall recibir partë ra cusë nardë'ë mënë ziquë ofrendë lu Dios. Ra naná quëhunë dchi'ni rua' bëcu'guë, runë rall recibir tubi partë shtë ra ma naguc ofrecëre lu bëcu'guë. ¹⁴ Igual manëre na, lë'ë Dadë gunibé'ai' el quë naruadi'dzë diza'quë shtë më, gúnëll recibir lo quë narquí'nill; guëdë'ë ra shmënë Dios lo quë narunë tucarë cá'all. ¹⁵ Perë na nunquë guná'bëdia'a dumí lu të. Nu zac adë quëquë'ëdia'a ndë'e parë guna recibir dumí shtë të. Mejurë gatia antsë guëdchisú mënë lë'ë galërquitë ldua'a nanapa por mudë nanabania entrë lë'ë të.

¹⁶ Parë na adë runë nadchínidia'a purquë ruadi'dza diza'quë, purquë ni napë quë guna; zni Shlama gunibé'ai' guna. PUES prubi de na si talë adë guadí'dzëdia'a diza'quë. ¹⁷ Por ni si talë guadi'dza diza'quë sulë por prupi voluntá shtëna, runë tucarë tubi premi cahia; perë quëhuna cumplir purquë nahin mandadë shtë Dadë; nahia ziquë tubi muzë nanapë quë gunë dchi'ni por la fuersë. ¹⁸ ¿Pë premi napa iurne'? Nahin de quë quëadi'dza diza'quë lu ra mënë, perë adë rúnëdia'a cubrë ni tubi centavë. Quiere decir adë quëhúnëdia'a cubrë lu ra mënë aunquë napa derechë cahia ayudë shtë rall.

¹⁹ Nádia'a bajo ordë shtë ra mënë, perë nahia siervë shtë mieti të parë guna gan másru'u mënë parë Cristo. ²⁰ Iurë guquërela entrë ra më israelitë, nahia cumë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Iurë nanúa entrë ra naná bajo ordë shtë lëy, pues nahia cumë lë'ë rai' të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. ²¹ Iurë

nanúa entrë ra naguënëdi'i lëy shtë Dios, nahia ziquë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Adë rúnëdi'i cuntienë ndë'ë de quë nápëdia'a rëspëti parë lëy shtë Dios, sino guca ziquë lë'ë rall të gac bë'a rall verdá shtë Dios nu gac rall shmënë Cristo. ²² Iurë nanúa ladi ra nadë rialdídi'i ldu'u con guëdubinú ldu'u rai', nahia ziquë lë'ë rai' të parë guna gan lë'ë rall; tsaldí ldu'u rall más. Quiere decir, guquërela ziquë cualquier sahia të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. ²³ Quëhuna grë ndë'ë parë guërë'tsë diza'quë nu parë guëquitë ldua'a juntë con lë'ë të por ra cusë za'quë narsëdchini diza'quë.

²⁴ Nanë të de quë entrë ra narllu'në tubi carrërë, tubsë naná gunë recibir premi. Gulë gubani ziquë el quë narllu'në lu carrërë parë gunë të recibir premi shtë Jesús. ²⁵ Grëtë' ra narunë preparar parë deportë, rquë'ë guiá'all lo quë adë nazá'quëdi'i. Pues lë'ë rall quëhunë rall zni parë gunë rall recibir tubi premi, tubi corunë shtë guë'ë perë guë'ë ni lueguë rbidchi. En cambi lë'ë hia'a quëdë'na'a dchi'ni durë parë guëdë'na'a recibir tubi premi nanadë tsalúdi'i parë siemprë. ²⁶ Adë rllú'nëdia'a lu carrërë ziquë ciegu; adë quëhúnëdia'a ziquë tubi nguiu naná quëgdë'ë golpë lu mbë ²⁷ sino quëgzac zia shcuerpa; quëhuna obligar el mizmë cuerpë shtëna parë guëzu'bë diaguë shcuerpa voluntá shtëna. Zni canihuna; no sea de quë despuësë de bëluá'ahia sahia shti'dzë Dios, guna fallar lu rëglë nu gúnëdia'a gan premi shtë Jesús.

10

Mënë narunë adorar ra figurë

¹ Dadë, rac shtua'a gac bë'a të de quë ra shtadë guëlú na'a despuësë bëru'u rai' Egipto, guzé rai' guëa' shcahi nu gudëdë rai' Nisëdu'u Llni. ² Zni gac ziquë tubi galëriubë nisë parë lë'ë rai' purquë guanaldë rai' Moisés guëa' shcahi nu gudëdë rai' nisëdu'u. Bë'në rai' recibir Moisés ziquë lamë shtë rai'. ³ Grëtë' rai' gudáu rai' con mizmë dau nabëshe'ldë Dios. ⁴ Grëtë' rai' bii' rai' mizmë bebide nabëdë'ë më purquë bii' rai' nisë nabëru'u la'ni guë'ë. Guë'ë ni na Cristo nabëshe'ldë Dios parë

gúni' compa'ni lë'ë rai' lu nezë. ⁵ Perë cantidá lë'ë rai' adë bëquítëdi'i ldu'u Dios con lë'ë rai', por ni bëa'në ra cuerpë shtë rai' nezë; guti rai'.

⁶ Grë ndë'ë guzac parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios; nahin ejemplë të adë chu guëzëbidi'i ldu'i cusë mal cumë ziquë bë'në ra mënë ni. ⁷ Por ni adë rúnëdi'i të adorar ra figurë naractsa'u cumë ziquë bë'në bëldá ra më israelitë. Naescritë la'ni Sagradas Escrituras: "Ra mënë guzubë rall; gudáu rall; bii' rall; lueguë guasuldí rall parë guëgui'i rall lu figurë". ⁸ Nu adë chu guëquënúdi'i sáhi' cumë ziquë bëldá ra mënë ni bë'në rai' nu guti galdë bi tsunë mili mënë tubsë dzë. ⁹ Nu adë chu guëtë'dë prëbë lu Dadë aunquë na më pacënci. Bëldá ra mënë ni bëtë'dë rall prëbë lu më nu gudahuë' serpiëntë lë'ë rai'; guti rai'. ¹⁰ Nu adë chu guëní'idi'i cuntrë Dios cumë ziquë bëldá rai' bë'në rai'; guti rai', bë'në ianglë shtë galguti.

¹¹ Grëtë' ndë'ë guzac ra shtadë guëlú hia'a parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios. Na escritë ra ejemplë ni la'ni Sagradas Escrituras parë lë'ë hia'a nanabani iurne'. Pues hia blac izë gudëdë; hia parë lë'ë hia'a bëdchini tiempë cubi. ¹² El quë narialdí ldu'i zugá'all firmë lu shnezë Dios; pues gápëll cuidadë të parë adë ldáguëdi'ill lu duldë. ¹³ Cualquier cusë mal nartë'dë mëdzabë lu hia'a, igual nahin ziquë rdëdë lu los de más mënë, perë rac tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios. Lë'ë më jamás adë guësá'nëdi'i më lë'ë të; guëne'e më pudërë parë gunë të gan lu ra cusë mal. Iurë guëdchini tubi cusë mal, iurní Dios guëne'e më pudërë parë guërú'ul la'ni ra cusë ni parë adë guëazë guëtëdi'il lu shnezë më sino gáquël firmë.

¹⁴ Por ni bëchi narac shtua'a, gulë bëllu'në catë runë mënë adorar ra figurë. ¹⁵ Quëgnia'a lu të cumë ziquë ra nardë'ë cuendë. Gulë bë'në juzguë si talë na verdá lo quë naquëgnia'a iurne'. ¹⁶ Iurë rdëa hia'a nu rdi hia'a la'ni copë nabë'në ldai' Dios, nu rdë'ë hia'a graci lu më por vini ni, nahin tubi sëni de quë quëdë'na'a recibir ra bendición naze'dë por galguti shtë Jesús. Nu iurë rdáuha'a guëtështildi naná rllullë,

na sēni de quē unidē na hia'a con Cristo nu nadápa'a tratē con lē'i'. ¹⁷ Aunquē cantidá na hia'a, pues quēháuha'a pedasē shtë tubsē guetēshtildi; na hia'a tubsē cuerpē purquē unidē na hia'a con el quē naná guetēshtildi verdaderē.

¹⁸ Gulē guna'zi stubi ejemplē shtë naciuni Israel. Ra bēshuzi nabē'nē dchi'ni la'ni iádu'u, iurē gudáu rai' belē shtë ma nabē'nē mēnē ofrecērē lu Dios, rac bē'a hia'a de quē lē'ē rai' napē rai' tratē con Dios. ¹⁹ Adē quēgní'idia'a de quē ra figurē naractsa'u, napē rahin valurē, nilē adē quēgní'idia'a de quē belē naná guc ofrecērē lu ra figurē, lasaquin. Aquēdi'i. ²⁰ Lo quē nacagnia'a na, lē'ē ra mēnē nanádi'i mē israelitē, iurē quēhunē rall ofrecērē belē lu bēcu'guē, quēhunē rall ofrecērin lu mēdzabē mal, lēdē lu Diósēdi'i. Adē rac shtú'udia'a lē'ē tē gapē tē tratē con mēdzabē. ²¹ Adē nídi'i mudē gu tē la'ni copē shtë Dadē Dios nu al mizmē tiempē gu tē la'ni copē shtë mēdzabē. Nídi'i mudē gau tē lu mellē shtë Dadē nu mizmē tiempē gau tē lu mellē shtë mēdzabē. Adē nídi'i mudē gúnēl adorar ra dzanē nu gúnēl adorar Dios mizmē tiempē. ²² ¿Gu rac shtu'u tē guēldēnú mē lē'ē tē? ¿Gu napē tē más fuersē quē lē'ē mē?

Libertá nanapē ra shini Dios

²³ Perē lē'ēl rní'il librē nal parē gúnēl lo quē narac shtú'ul. Perē rnia'a lul, grē cusē adē rúnēdi'i compaňi parē guēsē Espiritu Santo lē'ēl. Verdá nadápa'a libertá parē guédē'na'a zihani cusē, perē lēdē grēdi'i quēhunē compaňi parē su firmē sa' hia'a lu shnezē mē. ²⁴ Runē tucarē quili nguii bien shtë sáhi', lēdēdi'i bien shtë mizmē lē'ēll.

²⁵ Gulē gau grētē' lo quē nardú lu ll-guēa' sin adē rna'bē dí'dzēdi'il si na bien u na mal según creenci shtēnēl ²⁶ purquē lē'ē guē'dchiliu nu grētē' lo quē nananú lu guē'dchiliu, rribē'a Dadē Dios.

²⁷ Si talē tubi sa'l nanadē rialdídi'i ldu'i shti'dzē Dios perē quēhúnēll invitar lē'ēl gaul lídchill, pues gudáu grē lo quē nangunē rall sirvē lul sin quē adē rna'bē dí'dzēdi'il si lē'ē cumidē gua delantē lu ra figurē. ²⁸ Perē si talē tubi guēni'i lul: “Belē rē' guc ofrecērē ziquē ofrendē lu ra figurē”, iurní adē ráudi'il belē ni, no sea gúnēl dañi parē

lē'ē sa'l nangunē'i dí'dzē ni lul. ²⁹ Quēgnia'a ndē'ē parē bien shtë sa'l, parē adē gúnēdi'il dañi fe shtë sa'l, lēdēdi'i purquē nal débíl con creenci shtēnēl.

Si talē tubi sa'l quēgna'bē dí'dzēll: “¿Pēzielú conductē shtëna gac cunformē con llgabē shtë sahia? purquē nahia librē. ³⁰ Si talē rdē'a graci lu Dios por lo quē narauha, ¿pēzielú runē mieti juzguē conductē shtëna si fuērē nahia pecadurē?”

³¹ Perē rnia'a lu tē, si rau tē u ruu' tē u cualquier stubi cusē, gulē bē'nē grē cusē parē gunē mieti alabar Dios. ³² Adē chu quērēldēdi'i manērē parē ldaguē los de más sa' tē lu duldē, nilē por ra mē israelitē, ni por ra nanádi'i mē israelitē, ni por ra grupē shtë shmēnē Dios. ³³ Rēglē shtëna na zndē'ē: adē rúnēdia'a ofender ra sahia; mejurē rac shtua'a guēquitē ldu'u rall; adē rguilia bien shtë na sino bien shtë los de más sahia tē parē gac salvar rai'.

11

¹ Gulē tsagla'guē ejemplē shtëna ziquē tsagla'ga ejemplē shtë Cristo.

Rēglē parē ra na'a naná rdēá

² Bēchi, rquitē ldua'a purquē siempērē rēagná ldu'u tē na nu ziagla'guē tē enseñansē nabēluá'ahia lu tē. ³ Perē rac shtua'a gac bē'a tē Cristo na cabēsē shtë nguii nu lē'ē nguii na cabēsē shtë tsé'li' nu Dadē Dios na shlamē Cristo. ⁴ Si tubi nguii rē'au guēc nguii iurē lē'ē nguii quēhúni' oraciuni, u iurē quēadídzi' diza'quē naná ze'dē de Dios, quēhunē nguii ni desprēci el quē naná cabēsē shtë nguii. ⁵ Perē si tubi na'a adē rē'audi'i guēc na'a iurē quēgná'bēll lu Dios u iurē quēadídžēll diza'quē, quēhúnēll desprēci el quē naná cabēsē shtë na'a. Igual nall ziquē na'a naná rchuguē guēdubi guitsē guēc rall. ⁶ Si talē tubi na'a adē rē'audi'i guēc na'a, mejurē chuguē guitsē guēc na'a tubigasē, perē si talē parē lē'ēll nahin shtu parē chuguē guitsē guēqui' u guēga'a guēc na'a, napē quē guē'au guēc na'a. ⁷ Lē'ē nguii adē rqu'nídi'i guē'au guēc nguii purquē lē'ē nguii quēhúni' representar personē shtë Dios nu rabtsē'ē nguii gluri shtë Dios, perē na'a quēhúni' representar personē nu

pudërë shtë nguiu. ⁸ Iurë bëntsa'u Dios lë'ë nguiu, adë bë'nëdi'i' formar lë'ë nguiu de cuerpë shtë na'a sino bë'në më formar lë'ë na'a de cuerpë shtë nguiu. ⁹ Lë'ë më bëntsa'u më tubi na'a purquë bëqui'ni nguiu lë'ë na'a. Adë bëntsa'udi'i më lë'ë nguiu por nicidá shtë na'a. ¹⁰ Por ni rqui'ni guë'au guëc na'a ziquë sëñi de quë lë'ë nguiu na cabësë shtë na'a nu runë tucarë guë'au guëc na'a ziquë sëñi de quë quëhunë rai' respëti lu ra ianglë. ¹¹ Cumë unidë na shmënë më por Cristo, lë'ë nguiu nápëdi'ill vidë sin lë'ë na'a nu lë'ë na'a nápëdi'ill vidë sin por lë'ë nguiu. Rqui'ni nguiu na'a; ra na'a rqui'ni nguiu. ¹² Ziquë lë'ë na'a guc formári' de nguiu, también lë'ë nguiu nápi' vidë por lë'ë na'a. Pues grëtë' cusë ze'dë de Dios.

¹³ Gulë bë'në juzguë mizmë lë'ë të si talë na correctë guëna'bë tubi na'a lu Dios sin quë në'audi'i' guëc na'a. ¹⁴ Mizmë llgabë la'ni ldu'u hia'a rni'i de quë si talë tubi nguiu nápëll guitsë guëqui' llëduni, nahin tubi shtu ¹⁵ perë parë tubi na'a si talë guitsë guëqui' na llëduni, nalë nasa'a nahin parë lë'i' purquë zni bédë'ë Dios guitsë guëqui' parë guës'auhin guëqui'. ¹⁶ Si talë chu adë nádi'i' de acuerdë nu rac shtú'ull gúnëll cuntrë enseñansë rë', pues rqui'ni gac bë'all de quë lë'ë na'a, ni los de más grupë shtë shmënë Dios, nápëdi'i' na'a stubi custombrë.

Manërë narunë tucarë gaul la Santa Cena

¹⁷ Mientras quëgnehia cunseju parë lë'ë të, nanú stubi cusë narunë të perë adë nádi'in naza'quë. Quëhunë të cusë dzabë. Iurë rdëá të parë gunë të alabar Dios, nádi'in parë bien shtë të sino quëhunë të mal. ¹⁸ Primërë puntë iurë rdëá të, nanú divisioni entrë lë'ë të; adë na të unídëdi'i. Zni rinia nu llúa'ahia nahin verdá. ¹⁹ Pues rqui'ni tsu divisioni entrë lë'ë të parë gac bë'a mieti chu na shmënë Dios de verdá. ²⁰ Perë iurë rdëá të parë gau të shtse shtë Dadë, lëdëdi'i na shtse shtë Dadë purquë nádi'in ziquë bë'në më ordenar. ²¹ Iurë rau të, cadë tubi të rguibëlú lu sa' të parë gau të lu shtse nanua'a të mientras stubi sa' të nápëdi'i pë gáuhi'; stubi tantë të rzuu'dchi të con vini. ²² ¿Pëllë adë nápëdi'i të lidchi

të catë rau të, catë ruu' të? ¿Pë adë nápëdi'i të respëti parë los de más shmënë Dios? nu rgul shtu shtë sa'l nabënápëdi'i. ¿Pë guënia'a lu të iurní? ¿Guëni'ihia na të më za'quë? Aquëdi'i.

Shtse shtë Dadë

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ Bëluá'ahia lë'ë të lo quë bëna recibir de lë'ë Dadë. Na zndë'ë. Mizmë gue'lë bë'në mënë traicionar lë'ë Dadë Jesús, guna'zi më guetështildi. ²⁴ Despuësë de bédë'ë më graci lu Dios, iurní bëshullë më guetështildi nu guni'i më: “Gulë gau ndë'ë; shcuerpa ndë'ë. Bëllullin por bien shtë të. Gulë gauhin parë guëagná ldu'u të galguti shtëna.” ²⁵ Zni zac despuësë lë'ë shtse gualú, guna'zi më copë shtë vini nu guni'i më: “Ndë'ë na copë narunë cuntienë conveñi cubi naná selladë por rënë shtëna. Cadë vësë gu të vini ni, gulë bëagná ldu'u të galguti shtëna.” ²⁶ Cadë vësë rau të guetështildi nu ruu' të vini lu Santa Cena, quëglua'a të stubi vësë más pë runë significar galguti shtë Jesús hashtë guëabré më stubi.

Gulë gapë respëti parë shtse shtë Dadë

²⁷ Rqui'ni gápël cuidadë. Cualquier nanagáu guetështildi u nanagú la'ni copë shtë Dadë sin quë nápëdi'ill respëti, quëhúnëll tubi duldë cuntrë cuerpë nu rënë shtë Dadë. ²⁸ Por ni cadë tubi të rqui'ni gunë të juzguë manërë nanabánil antsë gaul guetështildi nu antsë gul vini. ²⁹ El quë naráu nu el quë naruu' la Santa Cena sin quë nápëdi'i respëti lu cuerpë shtë Jesús, quëgsëdchini nguiu ni cashtigu parë mizmë lë'ëll. ³⁰ Por ni zihani lë'ë të rac llú'u të; nápëdi'i të fuersë, nu zac nanú bëldá ra sa' të guti rai'. ³¹ Perë si talë guëdë'na'a juzguë conductë shtëna'a, iurní adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë hia'a. ³² Perë iurë runë më cashtigu lë'ë hia'a, nahin parë adë gáquëdi'i hia'a condenadë con los de más mënë shtë guë'dchiliu.

³³ Zni bëchi narac shtua'a, iurë rdëá të parë gau të shtse shtënë më, gulë cuezë los de más sa' të antsë gau të. ³⁴ Si talë tubi të rldiá'nël, gulë gau cumidë lídchil të parë Dios adë gúnëdi'i më cashtigu lë'ëll iurë nardëá të. Los de más asuntë guna rëglin iurë gueldë guënahia lë'ë të.

12

Don narzëlaa'dchi Espíritu Santo

¹ Bëchi, rac shtua'a gac bë'a të shcuendë ra don narzëlaa'dchi Espíritu Santo parë cadë tubi de lë'ë hia'a. ² Nanë të bien iurë nianá na të mënë nadë guënëdi'i Dios, guanaldë të tëchi ra figurë nanápëdi'i vidë. Zni bë'në të según lo quë nabëlua'a mënë lë'ë të. ³ Por ni, rac shtua'a gac bë'a të tubi më naquëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'i, nunquë guëni'idi'ill nacondenar Jesús. Nu zac sulë por pudërë shtë Espíritu Santo guëni'i mënë Jesús na el quë nanapë dereché parë guëni'bë'ai' guëdubi guë'dchiliu.

⁴ Cadë tubi hia'a bédë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo. Zihani clasë pudërë rzëlaa'dchi më perë tubsë Espíritu nanú. ⁵ Nanú zihani manërë parë gunë mieti sirvë lu Dios, perë rdë'na'a sirvë tubsë Dadë. ⁶ Nu zac nanú zihani resultatë gurënë perë tubsë Dios, el quë narunë parë gunë mieti dchi'ni. ⁷ Cadë tubi mieti bë'ni' recibir don nabëzëlaa'chi Espíritu Santo të parë grë hia'a guëdë'na'a provëchë. Fuersë ni rlua'a por lo quë naquëhunë nguii. ⁸ Mizmë Espíritu quëgne'e llni nu pudërë parë guadi'dzë nguii con más llni ru'bë. Parë stubi mënë mizmë Espíritu quëgdë'ëi' fuersë parë ruadi'dzë nguii clarë di'dzë naze'dë de Dios. ⁹ Stubi mënë rúni' recibir fe por mizmë Espíritu. ¹⁰ Stubi rúni' recibir pudërë parë gunëáquëll ra narac ll'u'u por mizmë Espíritu. Stubi' rúni' recibir pudërë parë gúnëll milagrë. Stubi rúni' recibir fuersë parë guadi'dzëll diza'quë naná ze'dë de Dios. Stubi' rúni' recibir pudërë parë gac bë'all guadë na espíritu falsë nu guadë na espíritu verdadërë. Stubi mënë runë recibir fuersë parë guadi'dzëll dizë na nunquë bësë'dëdi'ill. Hia stubi mënë rúni' recibir fuersë nu pudërë parë guadi'dzëll pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë. ¹¹ Grëtë' ra cusë rë' ze'dë de Espíritu Santo naná rne'e llni parë cadë tubi mieti según lo quë narni'i ldu'u Espíritu.

Grë hia'a na hia'a ziquë tubsë cuerpë

¹² Grë ra shmënë Cristo na ziquë tubi cuerpë nanapë zihani partë. Aunquë zihani na ra partë shtë cuerpë, nahin tubsë

cuerpë. ¹³ Pues grë hia'a, mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë, ra naná bajo ordë shtë ra mënë, nu ra nanapë libertá, grë hia'a bëáca'a tubsë cuerpë por lo quë nabë'në Espíritu Santo. Bë'në më punërë cadë tubi hia'a la'ni cuerpë. Cadë túbia'a bédë'na'a recibir mizmë Espíritu naze'dë de Dios.

¹⁴ Tubi cuerpë napë zihani partë, lëdëdi'i tubsë partë. ¹⁵ Si talë guëa' hia'a guëni'i: "Adë nádia'a guia'a cuerpë; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë", lëdë por nídi'i guëa' hia'a naseparadë parë lë'ë cuerpë. ¹⁶ Si talë diága'a guëni'i: "Adë nádia'a slu; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë", lëdë por nídi'i diága'a nasaparadë parë lë'ë cuerpë. ¹⁷ Si talë guëdubi cuerpë na slu, ¿llallë guínia'a iurní? Si talë guëdubi cuerpë na tubi diaguë, ¿llallë tsúllia hia'a iurní? ¹⁸ Perë Dios bészú cadë tubi partë shlugarin catë runë tucarë nu catë guc shtu'u më. ¹⁹ Si talë grëtë' nahin tubsë partë, pues nádi'i cuerpë completë iurní. ²⁰ Perë iurnë' nanú zihani partë perë tubsë cuerpë.

²¹ Slu hia'a adë gáquëdi'i guëni'i lu guia'a hia'a: "Adë rquí'nidia'a lë'ël". Nu zac guëca'a adë gáquëdi'i guëni'in lu guëa' hia'a: "Adë rquí'nidia'a lë'ël". ²² Al contrari, ra partë shtë cuerpë nanápëdi'i fuersë, partë ni más lasac parë cuerpë. ²³ Ra partë shtë cuerpë narni'i hia'a nápëdi'in hunurë, rácuhin con más hunurë; ra partë nanádi'i nasa'a, quëdë'na'a tratar con más cuidadë. ²⁴ Ra partë shtë cuerpë namás nasa'a rquí'nidi'in mizmë cuidadë. Dios bë'ni' punërë grëtë' partë shtë cuerpë según voluntá shtë më. Ra partë narquí'nia'a menos, bédë'ë më más hunurë parë partë ni ²⁵ të parë adë tsúdi'i ni tubi divisioni ladi cuerpë sino quë cadë partë shtë cuerpë gapin cuidadë por los de más sáhi'. ²⁶ Si talë tubi partë shtë cuerpë quëzac zi u pë raquin, guëdubi cuerpë quëzac zi iurní. Si talë tubi partë quëhunin recibir hunurë, pues guëdubi cuerpë rquite ldu'in iurní.

²⁷ Pues bien, lë'ë hia'a na hia'a cuerpë shtë Cristo; cadë tubi de lë'ë hia'a na hia'a partë shtë cuerpë ni. ²⁸ Zni Dios bë'në ordenar pë gunë cadë tubi shmënë

më. Primërë gululë më ra poshtë, segundë lugar gululë më ra naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios. Tecërë lugar gululë më ra mësë narlua'a shti'dzë më; cuartë lugar ra narunë milagrë, iurní ra narunëac ra narac llu'u. Nu gululë më ra narunë compaño, nu ra narnibë'a, nu ra naruadi'dzë stubi dizë. ²⁹ ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a poshtë? ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a ra naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios? ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a mësë, u guédëna'a milagrë, ³⁰ u nápa'a pudërë parë gunëáca'a ra narac llu'u, u grëtë' hia'a rac ruadí'dza'a dizë gurënë? ¿Ni mudë grë hia'a rac guëní'ia'a pë runë cuntienë ra dizë ni? Pues clarë nahin; lëdë znídi'in. ³¹ Gulë guc shtu'u lo quë narzëlaa'chi Espíritu Santo, lo quë narunë compaño más grë ra shmënë më. Iurne' guëluá'ahia lë'è të lo quë naná mejurë quë grë ra cusë rë'.

13

¹ Si talë raca ruadí'dza dizë shtë mënë nu ra dizë shtë ra ianglë, perë adë rac shtú'udia'a sahia, nápëdia'a amor, nahia ziquë gambanë nanídi'i chahi'; rsédchidi'in bien. Nahia ziquë cha' platí narsédchidi'i bien. ² Talë raca ruadí'dza lu mënë di'dzë naze'dë de Dios perë adë nápëdia'a amor, niétiquë nahia. Talë nanëa grë clasë secretë shtë mënë; talë riasëhia guédubi naná rsë'dë mënë lu guë'dchiliu, nu si talë rialdí ldua'a Dios con guédubinú ldua'a hashtë guédchisú Dios ra dani lua, perë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. ³ Talë qui'dza grë nanapa ca'a mënë; talë guna intriegu shcuërpa parë tsequi lu gui'i, perë adë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. Adë bë nápëdia'a iurní.

⁴ El quë nanapë amor nápëll pacënci; nazá'quëll. Humildë nall. El quë narac shtu'u sáhi', adë rzébidí'i ldú'ull pë shtë sáhi'; adë runë nadchínidi'll lu sáhi'. ⁵ Gúnëll lo quë narac shtu'u sáhi', lëdëdi'i lo quë narac shtú'ull. El quë narac shtu'u sáhi', adë rldëdi'll; adë nápëdi'll mal llgabë. ⁶ Nápëdi'i nguiu ni gustë iurë quëhunë mënë duldë. Mejurë rëuu' ldú'ull iurë ria mënë shnezë Dios nu iurë adë rní'di'i mënë bishi. ⁷ El quë nanapë

amor, nunquë rní'di'll cuntrë sáhi'. Rialdí ldú'ull sa'll na më za'quë. Nápëll confiansë tsanaldë sa'll shnezë Dios. Rua'a ldú'ull lu grë cusë durë.

⁸ Amor shtë Dios adë tsalúdi'in, perë guédchini tiempë tsalú di'dzë naruadi'dzë mënë con pudërë shtë Dios. Guédchini tiempë adë guadí'dzëdi'i mënë stubi dizë. Guédchini tiempë lo quë nariasë hia'a, tsaluhin. ⁹ Du'psë riasë hia'a ne'; zihani cusë adë riasëdi'i hia'a. Ra narni'i di'dzë naze'dë de Dios, también runë faltë parë riasë rall grë cusë ¹⁰ perë iurë guédchini Jesús con guë'dchiliu cubi, grë lo quë nádi'i completë, tsaluhin. ¹¹ Tiempë nahia llguë'në, biadi'dza ziquë llguë'në. Bëna llgabë ziquë llguë'në. Bëna juzguë ziquë llguë'në, perë iurë bësa'na grë cusë shtë galëllguë'në, guaru'ba. ¹² Rnádi'i hia'a ra cusë clarë iurne'. Riasëdi'i hia'a por completë. Ziquë rna hia'a lu guë'guanë gushë, rluá'adi'i bien luhin perë tubi dzë guená hia'a bien. Guená hia'a lu Dios. Riasë hia'a du'psë ne', perë dzë ni tsasë hia'a ziquë Dios nanë më lë'è hia'a. ¹³ Tsunë cusë nápëdi'in fin: fe, esperansë, nu amor. Delantë lu Dios amor na mayurë.

14

Enseñansë parë el quë naruadi'dzë dizë gurënë

¹ Gulë guni'i ldu'u gapë të más amor parë sa'l nu gulë gudili pudërë narne'e Espíritu Santo parë guadí'dzëll shti'dzë Dios. ² Ra mieti naruadi'dzë dizë gurënë quëadí'dzëll lu Dios, lëdë lu mënëdi'i, purquë ni tubi adë chu riasëdi'i lo quë narni'i mënë ni. Ruadí'dzëll por pudërë shtë Espíritu Santo, perë di'dzë ni naga'chi parë los de más sa'll. ³ Perë en cambi el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, quëadí'dzëll lu ra sa'll të parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë su rall firmë lu shnezë Dios. Rdë'll cunseju parë bien shtë sa'll. ⁴ El quë naruadi'dzë dizë gurënë, rúnëll parë bien de mizme lë'ëll, perë el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, rúnëll bien parë tsasë grupë shtë shmënë Dios ra enseñansë shtë më.

⁵ Na rac shtua'a de quë grëtë' të gapë të fuersë parë guadí'dzë të dizë gurënë, perë más rac shtua'a guadí'dzë të di'dzë naze'dë

de Dios; pues más lasac el què naruadi'dzè diza'què què mènè narac ruadi'dzè dizè gurènè. Shti'dzè mènè naruadi'dzè dizè gurènè, lasáquèdi'in parè los de más sáhi' si talè nídi'i tubi narni'i pè runè cuntienè ra dizè gurènè; napè què guèní'ill pè runè cuntienè ra di'dzè tè napè shmènè Dios provèchè. ⁶ Por ni bëchi, si talè na gueldè guènahia lè'è tè nu guadi'dza stubi dizè nanadè riasèdi'i tè, adè guèllu'idi'in parè lè'è tè. Rqui'ni guadi'dza lu tè enseñansè nabèlua'a Dios lua u tubi di'dzè nabèna recibir de lè'è mè u tubi di'dzè naze'dè de lè'è mè u tubi enseñansè shtë mè; iurní sí gunè tè provèchè.

⁷ Ne' guènia'a tubi comparaciuni. Ra gui'bè músiquè nanápèdi'i vidè ziquè flauta u tubi arpa, si talè adè riubèdi'in clarè, ¿lla gac bè'a mieti pè ru'ldin, guadè na piesè naguèna'zin? ⁸ Nu lu tubi guèrru, si talè lè'è cha' trompetè riubèdi'in clarè ¿chull gunè preparar parè guèná'zill guèrru? ⁹ Mizmè zac lè'è tè, si talè ruadi'dzèl tubi dizè nanadè riasèdi'i mieti, ¿llallè gac bè'a mieti guadè naquègní'il? No sea shti'dzèl na ziquè tubi naruadi'dzè sulè mbè. ¹⁰ Nanú zihani dizè naruadi'dzè mènè la'ni guè'dchiliu; grèhin nanú shnézi'. ¹¹ Perè si talè adè riasèdia'a dizè shtë stubi naruadi'dzè, nahia ziquè tubi mè zitu parè lè'è mènè ni nu lè'i' na ziquè mè zitu parè na. ¹² Por ni hia què lè'è tè rac shtu'u tè gapè tè pudèrè nu llni shtë Espíritu Santo, gulè guna'bè lu Dios por pudèrè parè guadi'dzèl enseñansè tè tsaldí ldu'u mieti shti'dzè Dios más.

¹³ Zni na el què naruadi'dzè di'dzè gurènè, napè què guèná'bèll lu Dios tè parè guèdè'è mè pudèrè parè guèní'ill pè runè cuntienè di'dzè ni. ¹⁴ Si talè ruadi'dzènúa Dios con di'dzè gurènè, quègna'ba lu Dios con espíritu shtëna, perè adè quègúdia'a provèchè parè shgaba cumè riasèdia'a di'dzè ni. ¹⁵ ¿Pèllè guna iurní? Guèna'ba lu Dios con espíritu shtëna nu zac guèna'ba lu mè con dizè nariasè mieti. Gulda ra labansè con espíritu shtëna nu zac con di'dzè nariasèhia ¹⁶ purquè si talè quèadi'dzènul Dios nadè más con espíritu shtënèl, el què narquè diaguè, el què nadè bé'nèdi'i recibir pudèrè shtë Espíritu ziquè lè'èl, adè gúnèdi'ill gan tsasèll shti'dzèl.

Nu adè gáquèdi'ill guèní'ill: “Nia Dadè”, iurè tsalú oraciuni, iurè rdé'èl graci lu mè. Nguiu ni adè riasèdi'ill lo què narní'il. ¹⁷ Pues bien quègdè'èl graci lu mè perè parè stubi sa'l adè nápèdi'ill provèchè la'ni ldu'ull. ¹⁸ Quègdè'a graci lu Dios de què na ruadi'dza di'dzè gurènè por pudèrè shtë Espíritu Santo más què grètè' mènè ¹⁹ perè catè rdéa grupè shtë shmènè Dios, más rac shtua'a guènia'a ga'i di'dzè nariasè mènè què chi'i mili di'dzè nanadè riasèdi'i mènè. Iurè ruadi'dza, rac shtua'a guèluá'ahia di'dzè naná parè bien shtë mieti.

²⁰ Bëchi, adè rúnèdi'i tè ziquè llguè'nè nadè rac bè'adi'i guadè naná bien nu guadè naná mal, perè en cuantè ra cusè mal, rac shtua'a gac tè ziquè mè gushè nardè'è cuendè. Rac shtua'a gac tè llguè'nè inocentè en cuantè ra cusè dzabè. ²¹ Naescritè la'ni librè shtë lèy: “Guadi'dza lu naciuni rè' stubi dizè gurènè. Mènè zitu guèni'i rall shti'dza, rni'i Dadè.” ²² Zni na, ra dizè gurènè naruadi'dzè mènè por pudèrè shtë Espíritu Santo, na rahin ziquè sèni parè ra nadè rialdídi'i ldu'i Dios, lèdèdi'i parè ra narialdí ldu'i shti'dzè mè. En cambi el què naruadi'dzè diza'què naná ze'dè de Dios, nahin ziquè sèni parè ra narialdí ldu'i shti'dzè mè, lèdèdi'i parè ra nanadè rialdídi'i ldu'i. ²³ Iurè grupè shtë shmènè Dios rdéa, si talè grètè' quèadi'dzè stubi dizè por pudèrè shtë Espíritu Santo nu ze'dè tsuté ra nadè rialdídi'i ldu'i, u ze'dè tsuté mènè nadè rac bè'adi'i shcuendè ra cusè ni, iurní guèni'i rall rac luguè tè. ²⁴ Perè si talè grètè' tè quèadi'dzè di'dzè naze'dè de Dios nu tsuté tubi nanadè rialdídi'i ldu'i diza'què, u mènè nadè bèsè'dèdi'i shti'dzè mè, iurní gunguè bè'a nguui ni duldè shtënèll nu shti'dzè tè gunè juzguè lè'èll. ²⁵ Grètè' cusè naga'chi la'ni ldu'u nguui ni, guèru'uin lu llni nu iurní guèzullíbill lu mè; guèní'ill llèru'bè na pudèrè shtë Dios. Guèní'ill Dios quèbezènuhi' lè'è tè de verdá.

Iurè tsu cultè, gaquin con ordè

²⁶ Pues iurní bëchi, iurè rdéa tè, si tubi de lè'è tè nápèl tubi cantè, stubi tè napè tubi enseñansè, stúbill rac shtú'ull guèní'ill di'dzè gurènè, stubi nguui rac

shtu'u guëni'll di'dzë nabë'nëll recibir de Dios, stubi të rac shtú'ul guëni'il pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë; bien nahin. Nadë más gulë bë'në grë ni parë tsaldí ldu'u ra shmënë Dios más. ²⁷ Iurë ruadí'dzël stubi clasë dizë, pues biadi'dzë chupë u por más tsunë të nu por turnë. Nu zac rqui'ni tubi naguadi'dzë pë runë cuntienë dizë ni. ²⁸ Si talë nídi'i naguëni'i shcuendë di'dzë ni, mejurë adë guadí'dzëdi'il lu grupë shtë shmënë Dios. Mejurë guadi'dzënu'ul Dios la'ni ldú'ul guitsë guitsë. ²⁹ Nu si talë guadí'dzël diza'quë naze'dë de Dios, pues guëni'i chupë mieti u tsunë ra mënë narëta'; hia los de más gunë rai' juzguë lo quë naguni'i ra nguiu ni. ³⁰ Perë si talë Dios guënë'ei' galërac bë'a parë stubi sa' të naquëbezë nga'li, iurní lë'ë naguna'zi di'dzë primëre, guëac dchi; adë tsaglá'guëdi'i guadí'dzëll. ³¹ Manëre ni grëtë' të narunë recibir di'dzë naze'dë de Dios, gulë biadi'dzë tubi por tubi të parë grëtë' të tsasë'dë të nu gunë të provëchë ra di'dzë ni. ³² El quë naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios, pues el mizme lë'ëll nápëll pudërë parë guadí'dzëll u parë adë guadí'dzëdi'ill. ³³ Dios adë rsëdchínidi'i desordë sino rquitë ldu'u më iurë tsu cultë con ordë. Zni rluá'ahia ra grupë shtë shmënë Dios, ra nabëzunë më almë shtë rai'.

Ziquë na custumbrë entrë grë ra shmënë Dios, ³⁴ ra na'a adë nápëdi'i rall derechë parë guadi'dzë rai' lu cultë; adë bëtë'ë Dios sí parë guadi'dzë rai' sino gac rai' obedi-entë ziquë cagnibë'a më la'ni lëy. ³⁵ Si talë rac shtu'u tsasë rai', guëna'bë di'dzë rai' lu tse'lë rai' lídchi' purquë nádi'i bien si talë tubi na'a guadí'dzëll lu cultë.

³⁶ Napë quë gac bë'a të de quë shti'dzë Dios adë guzublúdi'i con lë'ë të nu nádi'i të lúniquë mënë nabë'në recibir shti'dzë më. ³⁷ Si talë tubi të rni'il bë'nëll recibir diza'quë naze'dë de Dios, u si talë cagní'il ruadí'dzël por pudërë shtë Espíritu Santo, napë quë gac bë'al lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin tubi mandadë shtë Dadë Dios. ³⁸ Perë si talë adë nëdi'i nguiu gac bë'all nahin verdá, pues gulë bësa'në lë'ëll lu nacahi shtënell. ³⁹ Bëchi, gulë guni'i ldu'u parë gapë të pudërë parë guadi'dzë të diza'quë

naze'dë de Dios; adë rcádi'i të guadi'dzë ra mënë stubi dizë ⁴⁰ perë gulë bë'në grë cusë con ordë, lëdëdi'i con desordë.

15

Guashtë Cristo ladi ra tēgulë

¹ Iurne' bëchi, rac shtua'a guëagná ldu'u të diza'quë naná biadi'dza lu të. Bë'në të recibirin nu tsagla'guë rianaldë të nezë shtë më con guëdubinú ldu'u të. ² Por diza'quë ni nasalvar të si talë tsagla'guë të lo quë nabëluá'ahia lë'ë të. Nasalvar të si gualdí ldu'u të shti'dzë më de verdá.

³ Primëre lugar, bëluá'ahia lë'ë të grë enseñansë nabëna recibir. Bëluá'ahia lë'ë të de quë Cristo guti por ra dulde shtëna'a cumë ziquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras. ⁴ Bëga'chi më nu guashtëhi' ladi ra tēgulë dzë tsunë, igual ziquë rni'i ra Sagradas Escrituras. ⁵ Bëluá'ahia lë'ë të de quë bëlua'alú më lu Pedro; despuësë bëlua'alúhi' lu los de más poshtë. ⁶ Despuësë bëlua'alúhi' lu más de ga'i gahiua shmënë Dios naná bëtëá. Zihani mënë todavía nabani rai'; sëbëldá rai' hia guti rai'. ⁷ Despuësë bëlua'alú Cristo lu Jacobo, iurní lu grë ra poshtë shtëni'.

⁸ Hia despuësë de ni bëlua'alú më lua aunquë nahia ziquë tubi llguë'në nabëdchini lu guë'dchiliu antsë gac cumplir tiempë parë gáli'. ⁹ Nahia el quë nalasáquëdi'i entrë los de más poshtë shtë më. Adë rúnëdi'i tucarë gaca poshtë purquë guzunalda ra shmënë Dios. ¹⁰ Perë lo quë nanahia iurne' na purquë gac shtu'u më na nu bë'në më zihani favurë parë na. Lo quë nabë'në më por na, napë resultatë. Bëna dchi'ni más quë los de más mënë aunquë nilë lëdë nádi'i, sino quë Dios bëne'e fuersë nu bë'në ldai' më na. ¹¹ Perë adë rúnëdi'i importë chu bë'në más dchi'ni. Biadi'dzë na'a lu të ra diza'quë nu gualdí ldu'u të shti'dzë më.

Tsashtë ra tēgulë stubi

¹² Si talë ruadi'dzë na'a de quë Cristo guashtëhi' ladi ra tēgulë çpëzielú bëtëá de lë'ë të rni'i të de quë tsashtëdi'i ra tēgulë? ¹³ Si adë tsashtëdi'i rai' ladi ra tēgulë pues tampusë lë'ë Cristo adë guashtëdi'i ladi ra tēgulë. ¹⁴ Talë Cristo adë guashtëdi'i ladi

ra tēgulē, hia diza'quē naná biadi'dzē na'a lu tē nápēdi'in valurē nu fe shtë tē nápēdi'in valurē; lasáquēdi'in. ¹⁵ Si talē nahin zni, rlua'a clarē na na'a testigu falsē purquē hia lē'ē na'a guni'i na'a lu ra mēnē de quē Dios bēldishtē Cristo ladi ra tēgulē. Perē si talē nádi'in verdá de quē ra tēgulē adē tsashtëdi'i rai' stubi, pues iurní zac lē'ē Dios bēldishtēdi'i mē lē'ē Cristo. ¹⁶ Si talē tēgulē adē tsashtëdi'i rai' stubi, iurní lē'ē Cristo tampuquē guashtëdi'i ladi ra tēgulē. ¹⁷ Si talē Cristo adē guashtëdi'i ladi ra tēgulē, fe shtë tē adē rllu'i'di'in; todavía adē naperdunē duldē shtë tē. ¹⁸ Nu ra tēgulē nagualdí ldu'u shti'dzē Jesús, adē nádi'i rai' salvar. ¹⁹ Si talē rialdí ldu'u hia'a shti'dzē Cristo napin valurē sulamēntē mientras quērēlda'a lu guē'dchiliu, iurní prubi na hia'a; nápēdi'i hia'a esperansē nu runē tucarē guēga'a ldu'u mēnē lē'ē hia'a.

²⁰ Perē verdá na de quē Cristo guc rescucitar ladi ra tēgulē; na mē lē'ē primērē naguashtë parē adē guēabrídi'i gát'i stubi. ²¹ Pues ziquē guzublú galguti por tubsē nguiu, también por tubi nguiu guzublú galēriashtë shtë tēgulē. ²² Pues grētē' mēnē napē quē gati rai' purquē na rai' llēbni Adán; zni zac grētē' naná unidē con Cristo, guēldishtē mē lē'ē rai' ladi ra tēgulē. ²³ Perē cadē nguiu según turnē narunē tucarē lē'ēll. Cristo gúqui' ziquē primērē naná gátidi'i parē siemprē perē despuēsē iurē guēabrí mē stubi, iurní gátidi'i jamás ra naná unidē con lē'ē mē. ²⁴ Iurní guēga'a iurē shtë fin; tsalú guē'dchiliu rē'. Guēdē'ē mē fin grētē' autoridá, grētē' ra nanapē pudērē, nu guēdē'ē mē fin parē grē ra narnibē'a lu guē'dchiliu. Iurní gunē mē intriegu catē rnibē'a mē ca'a Dios, Shtëada'a. ²⁵ Guēnibē'a Cristo ziquē rēy hashtë iurē gunē Dios gan lu grē enemigu shtë Cristo nu guēzullibi rall lúhi'. ²⁶ Lúltimē enemigu nagunē mē gan lúhi' na galguti ²⁷ purquē Dios bēdē'ē mē derechē guēnibē'a Cristo grētē' cusē, perē iurē Sagradas Escrituras rni'i de quē Cristo nápi' derechē parē guēnibē'ai' grētē' cusē, pues clarē nahin de quē Dios adē nádi'i' bajo ordē shtë Cristo, perē bēdē'ē mē derechē parē guēnibē'a Cristo guēdubi guē'dchiliu. ²⁸ Iurē grētē'

cusē guēa'nin bajo ordē shtë Cristo, iurní mizmē lē'ē Cristo, shini Dios, gúni' intriegu mizmē lē'i' con grē pudērē nanápi' lu Dios tē parē Dios gáqui' el quē nanapē grē pudērē parē siemprē.

²⁹ Nanú ra narni'i adē tsashtëdi'i ra tēgulē, perē si nahin verdá, ¿pēzielú rriubē nisē rall por ra naná guti? Si talē adē tsashtëdi'i tēgulē, mbanē na lo quē nacanihunē tē; mejurē adē guēchu'bē nisē tē sa' tē shlugar ra tēgulē.

³⁰ Nu zac ¿pēzielú rdchi'ba vidē shtëna lu peligrē guēdubi tiempē si talē adē tsashtëdi'i ra tēgulē? ³¹ Quēgnia'a lu tē verdá de quē grētē' dzē nanúa lu peligrē shtë galguti. Runē nadchinia por dchi'ni nabēna entrē lē'ē tē; guquin purquē unidē nahia con Cristo Jesús, Shláma'a. ³² Perē si talē nahin ziquē narni'i tubi dichē: “Gudildia con ra ma dushē la'ni guē'dchi Efeso” ¿pē cusē bēna gan si talē ra tēgulē adē tsashtëdi'i rai' stubi? Mejurē guēni'i hia'a: “Cha guēdáuha'a; cha guēdí hia'a; gli gati hia'a”.

³³ Adē rdē'ēdi'i tē sí guēguguē mēnē lē'ē tē por di'dzē falsē. Nanú tubi dichē narni'i: “Ra amigu mal na rall causē rriti mēnē nezē za'quē”. ³⁴ Gulē bē'nē llgabē bien nu gulē bēabrí ldu'u tē tubi nezē za'quē nu adē rúnēdi'i tē duldē, pues nanú bēldá tē naná guēnēdi'i Dios bien. Rnia'a lu tē zndē'ē tē parē guētú lu tē du'pē.

Lla tsashtë ra tēgulē

³⁵ Tal vez tubi de lē'ē tē guēna'bē dí'dzēl: “¿Llallē tsashtë ra tēgulē? ¿Lla na cuerpē gapē rai' iurē guēbani rai'?” ³⁶ Di'dzē ni na tuntē. Nanēl iurē lē'ēl rcabnil bē'dchi, hia bē'dchi ni napē quē gu'dzē tē parē guēru'u tubi plantē. ³⁷ Grētē' nargabni la'ni guiu'u ziquē bē'dchi shtë trigu u stubi clasē bē'dchi, iurē rcabnilin, adē nápēdi'in formē shtë plantē sino nahin bē'dchi. ³⁸ Dios rdē'ē mē lu bē'dchi tubi formē narac shtu'u mē, formē naná gurēnē según narni'i ldu'u mē. Cadē clasē bē'dchi rldanin nu napin formē narunē tucarē. ³⁹ Grētē' ra nanabani, nápēdi'i rall cuerpē igual; nanú cuerpē shtë mēnē; stubi clasē cuerpē parē ra ma, nu cuerpē shtë ra ma'ñi na stubi clasē; nu cuerpē shtë ra mbeldē

gurënë nahin. ⁴⁰ Nu zac nanú ra nanapë cuerpë lu gube'e, nu nanú ra nanapë cuerpë lu guédchiliu, perë cuerpë nananú gube'e, nasa'a rlua'ain. Lë'ë galnasa'a shtë cuerpë shtë guédchiliu gurënë nahin. ⁴¹ Lë'ë llni shtë ngubidzë gurënë nahin con llni shtë mbehu, nu zac gurënë na llni shtë ra mbelëgui'i. Entrë ra mbelëgui'i tubi mbelëgui'i rabtsë'ë llni shtëhin másru'u fuertë lu sa' mbelëgui'i. ⁴² Zni na con tēgulë iurë riashtë rai'. Vidë shtë nguiu na ziquë tubi bē'dchi naná rialú, perë iurë tsashtë nguiu ladi ra tēgulë, adë gátidi'i jamás. ⁴³ Rtu lu hia'a por ra cuerpë nadápa'a iurne' purquë rati ra cuerpë, perë tsashtë hia'a nasa'a. Na hia'a débíl iurne' perë iurë tsashtë hia'a ladi ra tēgulë, guédápa'a cuerpë fuertë naná tsalúdi'i. ⁴⁴ Lu guédchiliu rē' nadápa'a cuerpë shtë guédchiliu perë iurë tsashtë hia'a ladi ra tēgulë, guédápa'a cuerpë gurënë naná demasiadë nasa'a. Nadápa'a cuerpë shtë guédchiliu perë zac nanú cuerpë cubi narne'e Dios.

⁴⁵ Rni'i ra Sagradas Escrituras: “Primëre nguiu Adán bēáqui' nguiu nanabani”, perë rnia'a lu tē lë'ë Adán naná bēdchini despuësë, na mē lúniquë narne'e vidë cubi shtë Dios. ⁴⁶ Lë'ë nguiu shtë guédchiliu bēdchí'ni' primëre con cuerpë naná guiu'u; hia despuësë bēdchini nguiu nanapë pudërë parë guënë'e'i' vidë espirital. ⁴⁷ Primëre nguiu guctsa'u guiu'u; náhi' de guédchiliu, perë segundë nguiu bēdchí'ni' de gube'e. ⁴⁸ Ziquë guc nguiu naguctsa'u guiu'u, zni na grëtë' naralë la'ni guédchiliu. Ziquë guc nguiu nabēdchini de gube'e nu guziá'ai' gube'e, zni na ra mieti nanapë vidë naze'dë de lë'ë mē nacuezë gube'e. ⁴⁹ Ziquë lë'ë nguiu nápëll cuerpë shtë guédchiliu, también guédápa'a cuerpë ziquë cuerpë shtë Cristo nacabezë gube'e.

⁵⁰ Bēchi, rnia'a lu tē grëtë' cuerpë nadápa'a iurne' adë gáquëdi'i tsutëhin catë rnibë'a Dios. Lo quë nanapë quë tsalú, adë nápëdi'in partë con ra cusë nadë tsalúdi'i. ⁵¹ Rac shtua'a gac bē'a tē tubi secretë; lëdë grëdi'ia'a gati hia'a sino gac cambi shcuërpa'a. ⁵² De repëntë ziquë iurë rguini láguel, guínil cha' shtë trompetë; iurní ra

tēgulë guëbani rai' stubi tē parë jamás adë guëabridi'i gati rai'. Hia lë'ë hia'a gac cambi iurní. ⁵³ Lë'ë cuerpë shtëna'a narialú napë quë gac cambi parë adë tsalúdi'in jamás. Cuerpë shtëna'a naná rati, napë quë gac cambi tē parë adë gátidi'i jamás. ⁵⁴ Dzë ni iurë lë'ë cuerpë shtëna'a narialú gac cambi por cuerpë nadë rialúdi'i, nu lë'ë cuerpë shtëna'a gac cambi por cuerpë nanadë gátidi'i, iurní gac cumplir lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: “Bēdë'ë mē fin lë'ë galguti. ⁵⁵ Lë'ël galguti, ¿gua pudërë shtënël parë gúnël gan lu grë mieti?” ⁵⁶ Pues duldë bēsēdchini galguti parë lë'ë mieti, nu duldë na ziquë tubi narnibë'a lë'ë mieti purquë lëy shtë Dios rlua'a grë mieti na rall pecadurë. ⁵⁷ Perë dushquilli Dios, rne'e mē pudërë parë rac guédë'na'a gan lu galguti por Jesucristo, Shláma'a. ⁵⁸ Por grë ndë'ë, bēchi narac shtua'a, gulë tsagla'guë firmë lu shnezë mē; adë tsaldídi'i ldu'u tē stubi ldai'. Gulë bē'në dchi'ni shtë Dadë másru'u purquë nanë tē dchi'ni naquëhunë tē juntë con lë'ë Dadë, adë nádi'in sin resultatë.

16

Ofrendë parë ra shmënë Dios

¹ Iurne' quëquëa'a shcuendë ra centavë nardëa parë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. Gulë bētëa centavë según lo quë nagunibë'ahia ra grupë shtë shmënë Dios naná quërelde regiuni Galacia. ² Cadë primëre dzë shtë lmalë, cadë tubi de lë'ë tē napë quë guëtëal centavë según lo quë nabë'nël gan. Gulë cutsa'u'in tē parë nidi'i nicidá guëtëa tē ofrendë iurë guédchinia. ³ Iurë guédchinia ndë, guëshe'lda lë'ë ra narunë tē nombrar; guédë'a guia'a rai' tubi cartë shtë recomendación parë gua'a rai' ofrendë shtë tē hashtë Jerusalén. Gunë rall intriegu centavë ni parë ra naquërelde nga'li. ⁴ Si talë guëni'i ldua'a de quë nu zac na tsahia, sēnaldë rai' na.

Guni'i ldu'u Pablo tsáhi' Corinto

⁵ Napë quë tsahia por regiuni shtë Macedonia; hia despuësë de ni, guédchinia Corinto. ⁶ Adë na segurëdia'a perë guëquërelde'núa lë'ë tē por du'pë tiempë u guëtëda tiempë naldë nga'li con lë'ë

të. Iurní zac gunë të compaňi na nezë shtëna catë guzëahia despuësë. ⁷ Adë rac shtú'udia'a gueldë guënahia lë'ë të por du'pë tiempë sino quë rac shtú'uhia cueza con lë'ë të tubi visitë llëduni si talë na voluntá shtë Dios. ⁸ Perë na guëana Efeso hashtë tsalú laní Pentecostés ⁹ purquë ndë'ë nanú zihani dchi'ni shtë Dadë Jesús parë guna cumplir. Tsaldí ldu'u ra mënë shti'dzë më; perë nanú zihani contrari narunë cuntrë shti'dzë Dios.

¹⁰ Si talë guëdchini Timoteo, gulë bënë tratë bien lë'i' të parë adë riádi'i ldu'i purquë lë'i' quëhúni' dchi'ni shtënë Dadë igual ziquë na. ¹¹ Por ni adë chu gúnedi'i desprëci lë'i'. Mejurë gulë bënë compaňi lë'i' parë tsaglá'gui' viajë shtëni' të parë guëdchini gueldë guënáhi' na. Quëbeza lë'i' juntë con los de más bëchi la sa' hia'a.

¹² Lë'ë bëcha'a Apolos, bëna ruëguë lúhi' të parë gúnëll compaňi los de más sa' hia'a iurë gue'dë guená rai' lë'ë të, perë Apolos quëgní'ill de quë nádi'i voluntá shtë Dios parë gue'dë guënall lë'ë të iurne', perë hashtë guëne'e më sí, iurní gue'dë guënall lë'ë të.

Rialú cartë rë' con saludë

¹³ Gulë guc mënë nasini nu gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më. Gulë cue za'quë za'quë. Gulë bënë shchi'ni Dios ziquë mënë naná rialdí ldu'i de verdá. Gulë gac nguiu nadë rdzëbëdi'i. ¹⁴ Grëtë' lo quë nagunë të, gulë bënënin con guëdubinú ldu'u të con amor parë los de más sa' të.

¹⁵ Iurne' bëchi, nanë të de quë famili shtë Estéfanos guc rai' primëre naná gualdí ldu'i shti'dzë Jesús; na rai' primëre nagualdí ldu'i shti'dzë Dios entrë grë mënë naquëreldë regiuni Acaya. Nu tsagla'guë quëhunë rai' sirvë los de más mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. ¹⁶ Rac shtua'a de quë lë'ë të guëzu'bë diaguë të shti'dzë mënë ziquë lë'ë rai' nu zac grë ra naná runë compaňi parë shchi'ni Dios, nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra mënë naquëhunë dchi'ni shtë më. ¹⁷ Nalë rquitë ldua'a de quë bëdchini Estéfanos, Fortunato, nu Acaico. Lë'ë rai' bënë rai' cumplir lo quë narunë faltë nihunë të. ¹⁸ Nalë bësëquitë ldu'u rai' na nu zac lë'ë të. Napë

quë gapë të respëti parë ra mënë ziquë lë'ë rai'.

¹⁹ Ra grupë shtë shmënë Dios naquëreldë regiuni Asia, quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Aquila nu Prisila con grupë shtë shmënë Dios nardëa lidchi rai', quëgshe'ldë rai' zihani saludë en el nombre shtë Dadë Jesucristo. ²⁰ Gulë bënë recibir saludë shtë grë ra shmënë Dios naquëreldë ndë'ë. Gulë bënë saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë. ²¹ Na Pablo, quëgshe'lda saludë parë lë'ë të con prupi shti'dza nabëquëa'a.

²² Si talë tubi de lë'ë të adë rac shtú'udi'il Jesucristo de verdá, pues grë ra mënë ni gac condenar. Rac shtu'u hia'a guëdchini Dadë Jesucristo lueguë.

²³ Gulë bënë recibir favurë nu bendición shtë Dadë Jesucristo. ²⁴ Quëgshe'lda amor shtëna ziquë sahia naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Corintios

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra mënë shtë Corinto

¹ Na Pablo, nahia tubi poshtë shtë Cristo Jesús purquë zni na voluntá shtë Dios. Juntë con Timoteo, bécha'a naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, quëquë'ë na'a cartë rë' nu guëshe'ldë ná'ahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde ciudá Corinto nu zac lu grë ra nabëzunë Dios almë shtë rai', lë'ë të naquërelde regiuni shtë Acaya. ² Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios con galërbedchí ldu'u naná rne'e Dios Shtëdá'a, juntë con Jesucristo Shláma'a.

Galërzac zi shtë Pablo

³ Zudë'na'a alabar Dios, lë'ë Dios nu Dadë shtë Jesucristo Shláma'a. Lë'ë më na Dadë nu quëhúni' consolar cadë lë'ë mieti; na më el quë narga'a ldu'u mieti. ⁴ Lë'ë më rúni' consolar lë'ë hia'a iurë lë'ë hia'a rzac zi hia'a të parë gac guëdë'na'a consolar los de más sa' hia'a narzac zi lu cusë durë. Quëdë'na'a consolar lë'ë mënë con diza'quë naze'dë de Dios. ⁵ Nalë rzac zi hia'a purquë na hia'a shmënë Cristo, perë también nalë quëhunë më consolar lë'ë hia'a. ⁶ Si talë rzac zi hia'a, nahin parë bien shtë të, të gapë të galërbedchí ldu'u nu parë gac salvar të. Mizmë cusë durë naquëac con lë'ë na'a, nahin parë cuedchí ldu'u të; pues zni rua'a ldu'u të con pacënci ra cusë durë nadápa'a. ⁷ Rialdí ldu'u na'a; firmë na esperansë shtë na'a de quë adë rëazë guëtëdi'i të shnezë më. Rac bë'a na'a de quë ziquë rzac zi të purquë na të shmënë më, gunë më consolar lë'ë të juntë con lë'ë na'a.

⁸ Bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të blac cusë durë naziadëde na'a regiuni shtë Asia. Nga'li bédëde na'a tubi prëbë ru'bë. Hia casi bërë fuersë parë gua'a ldu'u na'a lu ra cusë ni. Gualdí ldu'u na'a niati na'a lueguë. ⁹ Bédë'në na'a llgabë na na'a ziquë tubi naná condenadë lu galguti, perë zni gac parë tsaldí ldu'u na'a shti'dzë Dios más, el quë nanapë pudërë të guëldishtëhi' tégulë ladí ra tégulë. Ra cusë durë gac rahin të

parë adë gápëdi'i na'a confiansë mizmë lë'ë na'a. ¹⁰ Dios belá më lë'ë na'a lu peligrë nu tsagla'guë quëhunë më salvar lë'ë na'a parë gátidi'i na'a. Rialdí ldu'u na'a lë'ë më gúni' salvar lë'ë na'a stubi vultë lu peligrë shtë galguti. ¹¹ Lë'ë të napë quë gunë të compa'ni lë'ë na'a. Si talë zihani mënë gunë rall compa'ni lë'ë na'a con oraciuni, zihani mënë guëdë'ë graci lu më por ra favurë nagunë më parë lë'ë na'a.

Adë guádi'i Pablo Corinto

¹² Nanú tubi cusë narsëquitë ldu'u na'a. Shgabë na'a rni'i de quë nadzú na'a tubi manërë za'quë nu santu entrë ra mënë shtë guë'dchiliu nu zac entrë lë'ë të. Na na'a verdá. Zni guquërelde na'a, lëdëdi'i por llni shtë na'a sino por favurë shtë Dios. Bë'në më compa'ni lë'ë na'a. ¹³ Quëquë'ë na'a lu të sulë ra cusë narac gu'ldë të nu rac riasë të. Quëbezë na'a de quë guëdë'ë të cuendë shti'dzë na'a; ¹⁴ Hia riasë të tubi partë shtë ra cusë ni. Quëbeza de quë iurë lë'ë Dadë Jesús guëabri' stubi, lë'ë të guëquitë ldu'u të de lë'ë na'a cumë lë'ë na'a guëquitë ldu'u na'a de lë'ë të.

¹⁵ Por tantë confiansë nanapa de lë'ë të, runa llgabë gueldë guënahia lë'ë të lueguë, antsë tsahia stubi lugar; nu iurë guëabría guënahia lu të stubi, guëquitë ldu'u të. ¹⁶ Runa llgabë de quë guna visitar lë'ë të mizmë tiempë guziahia parë Macedonia; nu despuësë guëabría de ndë, gueldë guënahia lë'ë të stubi të parë gunë të compa'ni na; guëshe'ldë të na parë Judea. ¹⁷ ¿Pë rni'i të de quë nahia falsë iurë guni'i ldua'a zni? ¿Gu nahia ziquë mënë shtë guë'dchiliu? ¿Llua'a të de quë cagnia'a lu të: "Aha!" nu mizmë tiempë rnia'a: "Aquëdi'i"? ¹⁸ Dios na më testigu de quë lë'ë na'a adë chu rní'idi'i: "Aha!" nu "Aquëdi'i" al mizmë tiempë ¹⁹ purquë Jesucristo shini Dios, nunquë guni'i më: "Aha!" u "Aquëdi'i" al mizmë tiempë. Lë'ë Silvano nu Timoteo con na Pablo, biadi'dzë na'a lu të diza'quë shtë më. Con Cristo lë'ë diza'quë siempër napë resultatë. Nahin verdá. ²⁰ Pues por lë'ë Jesucristo grë ra promësë shtë Dios gac cumplir. Por ni iurë quëhunë na'a alabar Dios, rni'i na'a: "Nia Dadë" purquë unidë na na'a con Cristo Jesús. ²¹ Dios

na el què nabë'në parë dzulezë na'a lu shnezë Cristo juntë con lë'ë të, nu Dios na el què nabëshe'ldë lë'ë na'a con shti'dzë më. ²² Lë'ë më gulë më lë'ë hia'a nu bëne'e më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a; náhi' tubi garantiá de lo què naguëdë'na'a recibir despuësë.

²³ Cagna'ba Dios të gac më testigu en cuntrë de na si talë ruadi'dza bishi. Adë bé'nédia'a visitar lë'ë të, më Corinto, purquë adë guc shtú'udia'a guna cashtigu lë'ë të. ²⁴ Adë rnibé'adi'i na'a pë cusë tsaldí ldu'u të; hia bien dzu të firmë lu shnezë më; nadë más guëdë'në na'a compaíni lë'ë të, të guëquitë ldu'u të.

2

¹ Por partë shtëna adë gúnedia'a visitar lë'ë të iurne' të parë adë gaquin cusë durë parë lë'ë të. ² Si talë resultatë shtë visitë na galëriá ldu'u parë lë'ë të, ¿chull gunë parë guëquitë ldua'a? Sulë lë'ë të guësëquitë ldu'u të na. ³ Por ni bëquëa'a lu të tubi cartë más antsë; bënehia cunseju parë lë'ë të, të parë gac rëglë asuntë ni. Iurní iurë guëdchinia ndë, adë riádi'i ldua'a por conductë shtë të. Mejurë napa segurë de quë si talë guëquitë ldua'a iurní, también guëquitë ldu'u të. ⁴ Iurë bëquëa'a cartë más antsë, nalë rquëdi'ni ldua'a; bëru'u nisë slua; perë adë bëquë'edia'a lu të parë guëa'në të tristë sino bëquëa'a lu të parë gac bë'a të nalë rac shtua'a lë'ë të.

Nanú perdunë parë lë'ë nguii nabë'në mal

⁵ Si talë tubi mënë bë'nëll parë riá ldua'a, también bë'nëll parë riá ldu'u grë të. Perë adë rac shtú'udia'a guënia'a demasiadë cusë cuntrë nguii ni; ⁶ cashtigu naná bédë'e të parë lë'i'; casi grë të guc të de acuerdë; hia na sufsientë parë lë'ëll. ⁷ Iurne' runë tucarë gunë të perdunë nguii ni, nu gulë bë'në consolar lë'ëll, no sea por tantë llgabë narúnëll, guëazë guëtëll shnezë Dios. ⁸ Por ni quëhuna ruëguë lu të stubi, de quë guëlua'a të lu nguii ni de quë rac shtu'u të lë'ëll. ⁹ Bëquëa'a lu të más antsë të gac bë'ahia si talë na të obedientë, si talë rzu'bë diaguë të shti'dza. ¹⁰ El quë naquëhunë të perdunë, también runa perdunë lë'ëll. Si talë nanú stubi cusë narunë

tucarë guna perdunë, pues bëna perdunë lë'ëll parë bien shtë të. Nanë Cristo rnia'a verdá. ¹¹ Cha guëdë'na'a zni të parë adë gúnëdi'i Satanás gan lu hia'a. Pues rdë'ë hia'a cuendë manërë narunë Satanás parë guësiguëll mënë.

Adë rbedchídi'i ldu'u Pablo guë'dchi Troas

¹² Iurë bédchinia guë'dchi Troas parë guadi'dza diza'quë shtë Cristo, bédzela zihani lugar parë guadi'dza shti'dzë më ¹³ perë adë bédchini cuntëntë purquë adë bédzélédia'a bëcha Tito ndë; por ni bëna despedir lë'ë mënë shtë Troas nu guahia hashtë regiuni shtë Macedonia.

Cristo quëhúni' parë guëdë'na'a gan

¹⁴ Dushquilli Dios el quë nazianú lë'ë hia'a lu desfile shtë Cristo Jesús. Lë'ë më quëhúni' parë guëdë'na'a gan lu enemigu guëdubi tiempë, nu quëhunë më compaíni lë'ë hia'a parë guadi'dza'a diza'quë naná ziquë olor nashi naná rrë'tsë por grëtë' partë. ¹⁵ Na hia'a ziquë olor nashi naná quëhunë Cristo ofrecërë lu Dios Padre. Parë bældá mënë vidë shtë hia'a quëhunë parë rëagná ldu'u rall na rall salvar, perë parë sèbældá mënë na hia'a parë rëagná ldu'u rall na rall condenar. ¹⁶ Parë ra narniti, na hia'a ziquë olor narguini mënë, perë parë ra naná salvar, na hia'a ziquë olor nashi shtë guë'e purquë shti'dzë më naruadi'dza'a rne'e vidë sin fin. ¿Chull napë llni sufsientë parë gúnëll cumplir grë cusë rë'? ¹⁷ Pues lë'ë na'a adë nádi'i na'a ziquë zihani mënë naquëhunë neguci con shti'dzë Dios. Adë rdë'nëdi'i na'a cambi shti'dzë më ziquë runë zihani mënë; al contrari na na'a verdá. Lë'ë Dios bëshé'ldi' lë'ë na'a nu delantë lu më ruadi'dzë na'a shti'dzë më purquë quëbezënú Cristo lë'ë na'a.

3

Lë'ë tëtë cubi

¹ Iurë rni'i na'a ra cusë rë' ¿gu rzublú ruadi'dzë na'a favurë de mizmë lë'ë na'a? u ¿llua'a të rqui'ni guëdë'në na'a presentar tubi cartë shtë recomendación parë lë'ë të? u ¿llua'a të napë quë guëdë'në na'a recibir cartë shtë recomendación nabëquë'ë të? Aquëdi'i. Stubi mënë rqui'ni cartë ni. ² Lë'ë

të na të ziquë cartë shtë recomendación. Mënë guená rall vidë shtë të nu tsasë rall na na'a muzë shtë Dios. ³Lë'ë të na të tubi sēñi de quë dchi'ni nabëdë'në na'a ndë, ze'din de Dios. Mënë rni'i rall na të cartë shtë Cristo por dchi'ni nabëdë'në na'a entrë lë'ë të. Na të tubi cartë nanádi'i escritë con tindë sino por el Espíritu Santo shtë Dios nanabani. Na të tubi cartë nagúquëdi'i escritë lu tablë shtë gu'ë ziquë ra chi'i mandamientë, sino tubi cartë escritë lu ldu'u të.

⁴ Por Cristo napë na'a segurë de quë na na'a muzë shtëhi' nu delantë lu Dios adë nídi'i cusë parë guëtú lu na'a lu më. ⁵ Lë'ë na'a adë cagní'idi'i na'a de quë mizmë lë'ë na'a napë na'a llni parë guëdë'në na'a shchi'ni më, sino cagne'e më llni nu fuersë parë lë'ë na'a. ⁶ Pues lë'ë më bëne'e më guia'a na'a pudërë nu llni parë guëdë'në na'a sirvë lë'ë më parë guëni'inú na'a lu ra mënë tubi tēstë cubi entrë Dios nu mënë. Lë'ë tēstë ni adë naescritëdi'in sino ze'dë de Espíritu Santo. Lë'ë lëy escritë rsëdchinin galguti parë grë mënë perë lë'ë Espíritu Santo rsëdchíni' vidë sin fin.

⁷ Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guc escritë lu tablë shtë gu'ë nu bēdchinin con galërabtsë'ë shtë Dios; nalé fuertë bēdchinin hashtë ra më israelitë adë gúquëdi'i nianá rall lu Moisés purquë nalé rabtsë'ë lúhi' por du'pë tiempë. Si talë bēdchini lëy con zihani llni nu lë'ë lëy quëhunë condenar ra mënë lu galguti, ⁸ lë'ë di'dzë nabësēdchini Espíritu Santo, napë quë guëdchinin con más pudërë quë lë'ë lëy. ⁹ Quiere decir, si talë lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a, bēdchinin con llëru'bë pudërë nu llni, mucho más lë'ë diza'quë shtë Dios napin pudërë. Llëru'bë nahin; rni'in manërë gáca'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy. ¹⁰ Lë'ë lëy guc cusë nanapë llëru'bë valurë por du'pë tiempë perë iurne' lë'ë diza'quë más lasaquin quë lëy; napin más pudërë; nunquë adë rialúdi'in. ¹¹ Si talë lo quë narua'a ldu'u por du'pë tiempë, napin llëru'bë valurë, mucho más valurë napë lo quë adë rialúdi'i parë siemprë.

¹² Zni nalé firmë na esperansë shtë na'a; por ni ruadi'dzë na'a con tubi confiansë ru'bë. ¹³ Adë rúnëdi'i na'a ziquë Moisés el quë narsë'au lúhi' con tubi lari të parë

adë guenádi'i ra israelitë guëaldë llni naná ruá'adi'i ldu'u llëru'bë tiempë. ¹⁴ Perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall; naguëdchi bëac ldu'u rall. Todavía hashtë iurne' iurë rini rall Sagradas Escrituras, nacahi ldu'u rall. Nahin ziquë tubi lari narsë'au lu rall; adë rnádi'i rall; adë riasëdi'i rall purquë sulë Cristo rac guëdchisú lari ni parë gac bë'a rall. ¹⁵ Hashtë iurne' iurë rini rall ra di'dzë nabëquë'ë Moisés, na ziquë tubi lari narsë'au llgabë mieti; adë riasëdi'i rall shti'dzë më. ¹⁶ Perë iurë tubi mieti riabré ldú'ull con lë'ë Dadë, iurní rdchini llni la'ni ldú'ull nu riasëll; adë pë narsë'au shgábëll. ¹⁷ Lë'ë partë shtë Sagradas Escrituras nacagni'i shcuendë Dadë, cagni'in náhi' mizmë lë'ë Espíritu Santo; nu catë nanú Espíritu Santo, nga'li ra mënë nádi'i rall bajo ordë shtë lëy guahietë. ¹⁸ Por ni grëtë' hia'a hiadë nadápëdi'i hia'a ziquë lu nanë'au con tubi lari, sino na hia'a ziquë tubi guë'guanë narabtsë'ë pudërë shtë Dadë. Hia iurní lë'ë hia'a tsagla'guë rac cambi hia'a; réaca'a más y más ziquë Cristo purquë quëdë'na'a recibir pudërë nu llni shtë më. Zni canihunë Dadë naná lë'ë Espíritu Santo.

4

¹ Por grë ndë'ë nagunia'a lu të, nadapë na'a zihani confiansë. Bëga'a ldu'u më lë'ë na'a; por ni bēdë'në na'a recibir di'dzë shtë tēstë cubi parë guadi'dzë na'a delantë ra mënë. ² Bëquë guia'a na'a grëtë' ra cusë naquëhunë mënë naga'chi, cusë narsēdchini shtu. Adë chu rsiguëdi'i sáhi', nilë adë chu rúnëdi'i cambi diza'quë shtë Dios. Rni'i na'a verdá lu mieti; zni rdë'në na'a recomendar mizmë lë'ë na'a lu grëtë' mënë nu delantë lu Dios. ³ Si talë adë riasëdi'i mënë lo quë narunë cun-tienë diza'quë naquëgnia'a, si talë shti'dzë na'a nahin ziquë cusë naga'chi, es quë bēniti rall. ⁴ Pues lë'ë rall adë rialdídi'i ldu'u rall shti'dzë më purquë lë'ë narnibë'a guë'dchiliu rë' bēsë'aull shgabë rall parë tsasëdi'i rall, no sea guëdchini llni shtë Dios guëc rall nu tsasë rall diza'quë nanapë pudërë shtë Cristo. Cristo na igual ziquë Dios. ⁵ Iurë ruadi'dzënú na'a ra mënë, adë ruadi'dzëdi'i na'a shti'dzë na'a sino ruadi'dzë na'a shti'dzë Jesucristo, el quë

narnibë'a lë'ë hia'a. Nu lë'ë na'a nadë más na na'a muzë shtë të parë gac unidë të con Jesús. ⁶ El mizmë Dios naná bëshe'ldë llni catë nanú nacahi, también bëshe'ldë më llni la'ni ldu'u hia'a të guadí'dza'a diza'quë lu mënë. Nadápa'a llni nu riasé hia'a blac llëru'bë na llni nu pudërë shtë më purquë Jesucristo quëgluá'ai' pudërë shtë Dios.

Pudërë nadápa'a ze'dë de Dios

⁷ Lë'ë diza'quë nabëdë'në na'a recibir, ze'dë de Dios perë ra shcuerpë na'a na débíl ziquë gue'su guiu'u të parë guëlua'a de quë grëtë' pudërë shtë'në na'a, ze'dë de Dios; adë zé'dëdi'in de mizmë lë'ë na'a. ⁸ Zni nahin aunquë rzac zi mënë lë'ë na'a demasiadë, nunquë adë nadzúdi'i na'a sin quë adë chu guëdzélëdi'i ca nezë guëru'u na'a. Aunquë riá ldu'u na'a, siempër rbedchí ldu'u na'a. ⁹ Aunquë rzunaldë mënë lë'ë na'a, adë chu nádi'i ziquë tubi me'dë bëzebi. Aunquë rlua'a de quë bë'në Satanás gan lu na'a, nídi'in fin shtë na'a. ¹⁰ Cualquier lugar naziá na'a, ra mënë rna rall de quë quëdë'në na'a sufrir ziquë Jesús bë'në më sufrir iurë guti më. Quëdë'në na'a sufrir të parë guëlua'a de quë nabani më la'ni ldu'u na'a. ¹¹ Aunquë nabani na'a, na na'a dispuestë gati na'a purquë na na'a shmënë Jesús të parë guëlua'a pudërë shtë Jesús por medio de shcuerpë na'a nanapë quë tsalú. ¹² Zni galguti dzu guëlladchi parë lë'ë na'a con resultadë de quë nabani të.

¹³ Nadapë na'a mizmë fe nanapë el quë bëquë'ë zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras: "Gualdí ldua'a, por ni biadi'dza". Zni zac lë'ë na'a rialdí ldu'u na'a shti'dzë më; por ni ruadi'dzë na'a. ¹⁴ Rac bë'a na'a de quë Dios nabëldishtë Dadë Jesús ladi ra tēgulë, también zac lë'ë hia'a guëldishtë më juntë con Jesús nu gua'a më lë'ë hia'a të parë cuezënú hia'a lë'ë më. ¹⁵ Rzac zi na'a grë ra cusë durë purquë rac shtu'u na'a lë'ë të nu parë grë narunë recibir ra favurë shtë Dios, gac rai' cantidá mënë nu guëdë'ë rall graci lu më; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

¹⁶ Por ni rquitë ldu'u na'a guëdubi tiempë aunquë nilë shcuerpë na'a rdubin. Cadë dzë quëac na'a nacubi; quëdë'në na'a recibir más fuersë shtë më. ¹⁷ Grëtë'

galërzac zi iurne', na ziquë tubi cusë nashashu nu rialuhin lueguë, perë quëhunë ra cusë ni parë guëdápa'a delantë ziquë tesurë namás llëru'bë nu namás lasac. ¹⁸ Pues adë rúnëdi'ia'a confiar por ra cusë narná mieti sino por ra cusë nadë rnádi'i mieti, purquë grëtë' ra cusë narná hia'a, napë quë tsalú. Grë ra cusë nadë chu rnádi'i, ni adë tsalúdi'i parë siempër.

5

¹ Rac bë'a hia'a si talë gátia'a, Dios bë'ni' preparar cuerpë cubi nadë rialúdi'i. Lë'ë cuerpë shtëna'a na ziquë tubi hiu'u nari-alú perë cuerpë naguëne'e Dios nápëdi'in fin. Lëdë nguíudi'i bë'në formarin. ² Mientras nabánia'a lu guë'dchiliu, pues rac ldu'u hia'a nu nalë rac shtu'u hia'a guzëá hia'a stubi lugar, lídcha'a lu gube'e ³ të parë nga'li gunë më parë adë chu runë fáltëdi'i niétiquë. ⁴ Mientras nabánia'a con cuerpë shtë guë'dchiliu rë', rdë'na'a sufrir; rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më, perë lëdë por nídi'i rac shtu'u hia'a gátia'a, sino rac shtu'u hia'a gápa'a cuerpë cubi të parë cuerpë nadápa'a iurne', gac cambin por cuerpë nanadë rialúdi'i. ⁵ El quë nabë'në preparar ra cusë ni parë lë'ë hia'a na Dios nu bëne'e më Espíritu Santo cumë ziquë garantiá de lo quë naguëne'e më despuësë parë lë'ë hia'a.

⁶ Por grë ndë'ë siempër nadápa'a llëru'bë confiansë. Rdë'ë hia'a cuendë de quë mientras nabánia'a lu guë'dchiliu, dzu hia'a zitu parë lugar catë guzëá hia'a, u sea runë faltë parë guëquërélada'a con Dadë Jesús. ⁷ Ziagla'guë nabánia'a, lëdëdi'i por lo quë narná hia'a lúhi' sino purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. ⁸ Nadápa'a esperansë nu rac shtu'u hia'a guësëá'na'a guë'dchiliu rë' të parë guëbánia'a con lë'ë Dadë. ⁹ Por ni rni'i ldu'u hia'a guësëquitë ldu'u hia'a lë'ë më mientras quërélada'a lu guë'dchiliu nu también si talë gátia'a, rac shtu'u hia'a guëa'në më cuntëntë con lë'ë hia'a. ¹⁰ Zni rdë'na'a purquë Dios guësëdchini më grë hia'a delantë Cristo catë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Cadë túbia'a guëdë'na'a recibir pagu según lo quë bédë'na'a mientras nabánia'a, sea cusë za'quë u sea cusë mal; guëdë'na'a recibir pagu narunë tucarë.

Diza'quë narsëdchini galërbezë ldu'u mieti

¹¹ Por ni rac shtu'u na'a guësëdchini na'a mënë lu Jesús purquë rdë'në na'a cuendë nadushë na juici shtë më. Lu Dios quërelde na'a bien; rdë'e më cuendë lla na na'a nu rac shtua'a guëdë'lë të cuendë quërelde na'a sin maldá. ¹² Adë quëdë'nëdi'i na'a recomendar mizmë lë'e na'a lu të stubi, sino quëdë'në na'a parë guëquitë ldu'u të por shchi'ni na'a. Zni rac guëquebi të lu ra mënë narunë nadchini por custumbrë narunë rall cumplir, perë adë rúnëdi'i rall casë ra cusë falsë nananú la'ni ldu'u rall. ¹³ Si talë na na'a luguë ziquë rni'i beldá mënë, nahin parë guëdë'në na'a alabar Dios. Si talë chu nádi'i ziquë luguë, nahin parë bien shtë të. ¹⁴ Lo quë nardë'në na'a, nahin purquë nalë rac shtu'u më lë'e hia'a. Nadapë na'a segurë de quë tubi guti por grëtë' hia'a, por ni hia grëtë' mieti na ziquë ra naguti. ¹⁵ Cristo guti por grëtë' mënë parë guëbani mieti nu parë gunë mieti cumplir voluntá shtë më, lëdëdi'i parë gunë rall cumplir lo quë narac shtu'u rall. Runë tucarë gunë mieti cumplir voluntá shtë el quë naguti shlugar rall, el quë naguashhtë ladi ra tëgulë parë gac salvar rall. ¹⁶ Por ni adë chu guëní'idi'i lasac ra mënë por lo quë na rall la'ni guë'dchiliu, aunquë antsë zni rdë'në na'a llgabë. Guni'i na'a Cristo nadë más náhi' nguiu, perë iurne' hiadë chu rúnëdi'i llgabë zni. ¹⁷ El quë naná unidë con Cristo, nall personë cubi; ra cusë gushë hia gualú parë nguiu ni. Hia bédchini vidë cubi parë lë'i'.

¹⁸ Grëtë' ndë'e ze'dë de Dios. Bë'në më parë tsu en paz entrë lë'e më nu lë'e hia'a. Iurne' na hia'a amigu shtë Dios por galguti shtë Jesús, nu bë'në më incarguë lë'e hia'a parë guadi'dzënú hia'a ra mënë diza'quë të parë gac unidë rall con lë'e më. ¹⁹ Quiere decir de quë iurë guti Cristo lu cruz, Dios quëhúni' recibir grë mieti narëta' lu guë'dchiliu ziquë amigu shtë më. Bédchisú më grë demandë naná en cuntrë lë'e rall. Nu bë'në më incarguë lë'e hia'a con diza'quë të gac mënë amigu shtë Dios. ²⁰ Zni zëdë'pë na'a; na na'a representantë shtë Cristo, cumë ziquë mizmë Dios ni-hunë më ruëguë lu të, cagni'inú na'a lë'e të, gulë bë'në recibir perdunë shtë më të gac

të amigu shtëhi'. ²¹ Jesús nunquë bë'nëdi'i' duldë, perë Dios bë'në tratë shíni' ziquë pecadurë, ziquë tubi nabë'në grë duldë, parë gac tubi manërë su hia'a delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'e hia'a. Iurní quëhunë Dios tratë lë'e hia'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy dizdë bédchini hia'a lu guë'dchiliu.

6

¹ Verdá na ndë'e; con Dios quëdë'në na'a dchi'ni nu rdë'në na'a ruëguë lu të, gulë bë'në recibir ra favurë shtë më të gapë të provëchë la'ni vidë shtë të ² purquë rni'i më la'ni Sagradas Escrituras:

Bëna compa'ni lë'e të iurë guna'bë të lua.

Iurne' bëga'a iurë parë gunë të recibir favurë shtë më.

Nedzë na parë gac salvar të.

³ Lë'e na'a adë rzúdi'i na'a storbë lu mënë parë adë chu guëni'i mal cuntrë dchi'ni shtë'në na'a, ⁴ sino rac shtu'u na'a guëlua'a na'a na na'a muzë shtë Dios guëdubi tiempë. Gac bë'a rall na na'a siervë shtë më por pacënci ru'bë nadapë na'a nu iurë rzac zi mënë lë'e na'a nu iurë runë faltë lo quë narqui'ni na'a, u iurë rdëdë desgraci. Guëdubi tiempë quërelde na'a ziquë muzë shtë'në më. ⁵ Ra mënë bédë'lë rall galnë; gua na'a prësi; bédzatsu mënë cuntrë lë'e na'a; bédë'në na'a sufrir lu dchi'ni durë; avësë adë chu rgá'sidi'i; avësë nídi'i nagáu na'a. ⁶ Nu zac rlua'a na'a na na'a muzë shtë Dios por conductë za'quë shtë'në na'a; nu zac purquë riasë na'a verdá, nu zac na na'a pacënci, nu purquë na na'a nadu'u, nu por lë'e Espíritu Santo nacuezënú lë'e na'a, nu purquë rac shtu'u na'a sa' na'a de verdá. ⁷ Nu zac rac bë'a mieti na na'a muzë shtë Dios purquë ruadi'dzë na'a verdá; nadapë na'a pudërë shtë Dios. Vidë shtë'në na'a na tubldí delantë lu më; pues nahin ziquë gui'bë parë tildinú na'a enemigu shtë na'a. Con gui'bë ni quëdë'në na'a defender lë'e na'a nu runë na'a gan lu enemigu shtë na'a. ⁸ Nanú mënë narunë honrar lë'e na'a; sëbeldá mënë rtu lu rall de lë'e na'a. Beldá mënë rni'i rall bien de lë'e na'a; sëbeldá mënë rni'i rall mal de lë'e na'a. Beldá vueltë bë'në ra mënë tratë lë'e na'a ziquë mënë falsë. Beldá vueltë

bë'në mënë tratë lë'ë na'a ziquë ra narni'i verdá. ⁹ Avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë naná guënëdi'i rall, perë avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë mënë nanané rall bien. Avësë mërë gati na'a perë zia gla'guë nabani na'a. Rac cashtigu na'a perë adë chu rátidi'i. ¹⁰ Aunquë riá ldu'u na'a perë mizme tiempë rquitë ldu'u na'a. Na na'a prubi perë quëdë'në na'a shchi'ni Dios të parë gac mënë ricu. Aunquë nadápëdi'i na'a cusë shtë guë'dchiliu, perë grëtë' ra cusë nashtënë na'a.

¹¹ Lë'ë të më Corinto, quëgni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a; adë bëca'chi ldu'udi'i na'a ni tubi di'dzë tantë rac shtu'u na'a lë'ë të. ¹² Por partë shtë na'a adë pë rúnëdi'i faltë parë gac shtu'u na'a lë'ë të perë lë'ë të, sí, runë faltë parë rac shtu'u të lë'ë na'a ziquë runë tucarë. ¹³ Lë'ë na'a rdë'në na'a ruëguë lu të ziquë tubi dadë narunë ruëguë lu shíni', de quë gunë të tratë lë'ë na'a bien, mizme manërë ziquë quëdë'në na'a con lë'ë të.

Na hia'a ziquë iádu'u catë quëbezë Dios

¹⁴ Adë chu gúnëdi'i unir con ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios. Si talë gunë të zni, iurní na ziquë tubi ngunë nanádi'i igual con bëchi'. ¿Lla gac unidë mënë dzabë con mënë za'quë? ¿Llallë gac parë el quë nanapë llni shtë Dios con el quë naquërelde lu duldë? ¹⁵ Nídi'i mudë gac Cristo de acuerdë con lë'ë Satanás, u ¿lla gac tubi narialdí ldu'i shti'dzë Dios, gápëll partë con el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më? ¹⁶ ¿Ni mudë catë quëbezë Dios nanabani, también runë sirvë parë ra dzanë ídolo? Pues lë'ë hia'a na hia'a catë quëbezë Dios nanabani. Mizme Dios guni'i:

Guëquërelde nu cuezënúa lë'ë rall.

Gaca Dios shtënë rall.

Lë'ë rall gac rall shmëna.

¹⁷ También rni'i Dadë:

Adë tsaglá'guëdi'i të ladi rall; adë rgubënëbidi'i të ziquë runë rall.

Adë gápëdi'i të partë con el quë narná tushë Dios;

iurní guna recibir lë'ë të ziquë shinia.

¹⁸ Gaca Dadë shtë të; nu lë'ë të na të ziquë llga'na nu shtsa'pa. Zni rni'i Dadë narnibë'a grëtë cusë.

7

¹ Lë'ë të narac shtua'a, ni na promësë shtë Dios nadápa'a; por ni napë quë guëzunë hia'a de grë cusë mal, tantë nananú la'ni ldu'u hia'a nu lo quë nanú shgába'a. Por rëspëti nadápa'a parë lë'ë më, cha guëdë'na'a intriegu mizme lë'ë hia'a lu më të guëquërelde'a naza'quë delantë lu më, tubi vidë limpi.

Ra më Corinto bë'në rall cambi shgabë rall

² Gulë bédë'ë lugar la'ni ldu'u të parë lë'ë na'a; adë chu bëluá'adi'i cusë mal parë lë'ë të nu adë chu rguguëdi'i lë'ë të. ³ Adë rnia'a ndë'ë parë guëdchi'ba galquiá guëc të purquë ziquë gunia'a lu të antsë, nalë rac shtu'u na'a lë'ë të. Juntë guëbánia'a nu juntë gátia'a. ⁴ Llëru'bë confiansë napa parë lë'ë të nu rnia'a lu mënë de quë nalë rquitë ldua'a con lë'ë të. Aunquë rzac zi na'a lu cusë durë, perë nalë rquitë ldu'uhia nu nalë lëgrë ldua'a, bë'në të.

⁵ Dizdë bédchini na'a Macedonia, adë guz'idi'i ldu'u na'a. Guëdubi ladë runë mënë cuntrë lë'ë na'a. Nanú ra narzunalde lë'ë na'a nu rdzëbë na'a. ⁶ Perë Dios bësëquitë ldu'u na'a iurë lë'ë Tito bédchini. Pues Dios na el quë narsëquitë ldu'u ra nariá ldu'i. ⁷ Nu zac bësëquitë ldu'u më ldu'u na'a purquë Tito guni'i' de quë rac shtu'u të guëná të lua, de quë biní ldu'u të iurë bë'në të recibir primërë cartë naná bëshe'lda. Guni'i Tito de quë quëhunë të cumplir lo quë narac shtua'a. Por ni bëquitë ldua'a más todavía.

⁸ Aunquë primërë cartë nabëquëa'a, bë'nin të riá ldu'u të, perë adë nádia'a tristë bëshé'ldahin lu të. Por tubi tiempë sí, biá ldua'a purquë bësédchini cartë ni tristë la'ni ldu'u të por du'pë tiempë ⁹ perë iurne' rquitë ldua'a, lédëdi'i purquë gac të tristë sino purquë lë'ë galëtristë ni, bë'në parë bëabrí ldu'u të con Dios. Lë'ë të gac të tristë manërë narquitë ldu'u Dios. Adë bédë'nëdi'i na'a ni tubi dañi parë lë'ë të. ¹⁰ Lë'ë galëriá ldu'u naquëhunë parë guëabrí ldu'u mënë con Dios, na cusë za'quë. Fin shtëhin na salvaciuni parë lë'ë të; por ni rquitë ldua'a de quë bëshe'lda cartë ni lu të. En cambi lë'ë galëriá ldu'u

nanapë mënë shtë guë'dchiliu, quëhunin parë guënitì mënë vidë shtë rall. ¹¹ Biá ldu'u të de verdá nu lueguë bënë të rëglë asuntë ni tubi manërë nabësëquitë ldu'u Dios. Bëlua'a të de quë nápëdi'i të faltë por asuntë naguzac entrë lë'ë të. Bëldënú të nguìu nabënë mal. Nalë guc shtu'u të guëa'në të bien delantë lu Dios. Bënë të cumplir lueguë narunë tucarë. Bënë të cashtigu nguìu ni. Clarë rlua'a de quë nápëdi'i të culpë con nguìu ni. ¹² Iurë bëquëa'a primërë cartë, adë bëshé'ldahin lu të sulamëntë purquë runa llgabë por nguìu nabënë mal, nilë por lë'ë personë nabënë nguìu ni ofender, sino bëquëa'a cartë ni parë gac bë'a të tubi manërë clarë blac llëru'bë na rëspëti nanapë të parë lë'ë na'a. Bënë të cumplir voluntá shtë Dios. ¹³ Por ni rbedchí ldu'u na'a.

Además de ni bëquitë ldu'u na'a demasiadë purquë Tito nalë náhi' cuntëntë; rquitë ldú'i' purquë bësédchini të lëgrë ldú'i'. ¹⁴ Gunia'a lu Tito antsë de quë quërelde të bien nu rquitë ldua'a con lë'ë të; Pues iurne' adë rtúdi'i lua lu Tito. Ziquë grëtë' na verdá lo quë nagunia'a lu të, znì na verdá lo quë naguni'i na'a lu Tito. Rquitë ldu'u na'a con lë'ë të. ¹⁵ Iurne' lë'i' másru'u rac shtú'ui' lë'ë të iurë rëagná ldú'i' lë'ë të manërë nabëzu'bë diaguë të lo quë nagunibé'ai', nu zac cumë bënë të recibir lë'i' con rëspëti nu con hunurë. ¹⁶ Rquitë ldua'a cumë napa llëru'bë confiansë gunë të cumplir lo quë narunë tucarë ziquë shmënë Dios.

8

Quëquë'ë Pablo lla guëdë'ë hia'a ofrendë

¹ Bëchi, rac shtu'u na'a guadi'dzë na'a blac llëru'bë favurë bënë Dios parë ra shmënë më naquërelde Macedonia. ² Napë rall zihani dificultá nu galërzac zi perë rquitë ldu'u rai'. Nápëdi'i rall zihani cusë shtë guë'dchiliu; prubi na rai' perë con guëdubinú ldu'u rai' bédë'ë rai' dumí parë guërë'tsë shti'dzë Dios más delantë. ³ Nahia testigu de quë con guëdubinú ldu'u rai' bédë'ë rai' grë lo quë nanapë rai' hashtë más bédë'ë rai'. ⁴ Bënë rai' ruëguë lu na'a të guëdë'në na'a permisi gunë rai' compañì

ra shmënë Dios nanapë nicidá. Guquin tubi hunurë parë lë'ë rai'. ⁵ Zni bënë rai' hashtë más de lo quë nabëdë'në na'a llgabë. Primërë bédë'ë rai' mizmë lë'ë rai' të parë gunë rai' sirvë Dadë Jesús; despuësë bënë rai' sirvë lë'ë na'a. Zni bënë rai' purquë nahin voluntá shtë Dios. ⁶ Ejemplë ni bësëquitë ldua'a, por ni bëna ruëguë lu Tito të tsagnall lë'ë të nu tsalú guëdëa' ofrendë. Pues Tito na el quë primërë guna'zi ldi obrë ni antsë entrë lë'ë të. ⁷ Nalë quëhunë të sirvë lu Dadë; nalë rialdí ldu'u të shti'dzë më; nunquë rúnëdi'i të faltë parë ra cusë shtë më nu nalë rac shtu'u të lë'ë na'a. Iurne' quëhuna ruëguë lu të, gulë bënë cumplir obrë za'quë narni'i ldu'u të parë ra shmënë Dios.

⁸ Adë cagní'idia'a ndë'ë cumë ziquë ordë; sulë rac shtua'a gac bë'a të pë bënë stubi mënë, de quë bënë rall compañì ra prubi con guëdubinú ldu'u rall. Iurní guëlua'a si talë rac shtu'u të Dios. ⁹ Hia nanë të favurë nabënë Jesucristo Shláma'a; nalë na më ricu perë guc më prubi; bësëa'në më lidchi më gube'e; bédchini më lu guë'dchiliu ziquë tubi prubi parë gapë të ra cusë nalasac de verdá.

¹⁰ Bëna llgabë subrë shcuendë ni; iurní quëgnia'a lu të lo quë narunë tucarë gunë të, purquë dizdë tubi izë guc të primërë entrë los de más shmënë Dios; bédë'ë të ofrendë, lëdëdi'i parë gunë të cumplir sulamëntë, sino con zihani ánimo guc shtu'u guëdë'ë të lë'ë dumí. ¹¹ Iurne' tsagla'guë të hashtë tsalú con el mizmë deseó nanapë të dizdë más antsë. Gulë bédë'ë según lo quë nanapë të ¹² purquë si talë tubi nguìu rac shtu'u guëdë'ëll tubi ofrendë, Dios rúni' recibir ra ofrendë ni según lo quë nanapë nguìu. Lë'ë më adë rná'bëdi'i' guëdë'ë nguìu lo quë adë nápëdi'i nguìu.

¹³ Asuntë ni adë rúnëdi'i tratë de quë obligadë na të guëdë'ë të ofrendë nu stubi mënë adë bë gúnëdi'i rall ¹⁴ sino runë tratë de quë gunë mieti igual con sa' rall. Iurne' napë të parë gunë të compañì ra nabënë nápëdi'i. Stubi dzë lë'ë rall gunë rall ayudë lë'ë të lo quë narunë faltë. Manërë ni nanú igual entrë grë mieti. ¹⁵ Rni'i Sagradas Escrituras: "El quë nabëtëa' zihani cusë, adë bëá'nëdi'i subrë parë lë'i'. El

quë nabëtëá du'psë, adë bënë në fáltëdi'i."

Tito nu ra sáhi'

¹⁶ Dushquilli Dios el quë nabëdë'ë lu Tito mizmë deseó ziquë nanapa por lë'ë të. ¹⁷ Pues Tito guc de acuerdë con lo quë naguna'ba, nu zac lë'i' nalë rac shtú'ui' guënáhi' lu të. Iurne' tsagnáhi' lë'ë të por prupi voluntá shtëhi'.

¹⁸ Juntë con Tito quëgshe'ldë na'a tubi shmënë Jesús. Entrë grë ra grupë shtë shmënë Dios ruadi'dzë rall blac naza'quë na nguui ni. Nu nalë rac ruadi'dzëll diza'quë. ¹⁹ Lëdë niá'asëdi'i bronquë ruadi'dzëll, sino ra grupë shtë shmënë Dios, gulë nguui ni parë gúnëll compaňi lë'ë na'a lu viajë nu gúnëll compaňi lë'ë na'a con ofrendë nanua'a na'a. Quëgdë'në na'a dchi'ni ni parë gac honrar Dadë Jesús nu parë guëlua'a na na'a dispuestë parë guëdë'në na'a sirvë lu të. ²⁰ Rac shtu'u na'a adë chu guëdchi'bë galquiá guëc na'a por manërë quëdi'dzë na'a dumí ru'bë nanua'a na'a. ²¹ Rni'i ldu'u na'a gac na'a mënë naza'quë, lëdë niá'asëdi'i lu Dadë Dios sino también lu ra mënë.

²² Nu quëgshe'ldë na'a stubi sa' hia'a con lë'ë rai'; náhi shmënë më nu zihani vultë bëluá'ai' lu ra cusë durë de quë náhi' tubi më za'quë. Iurne' másru'u rac shtu'u guëna'll lu të tantë confiansë nápëll con lë'ë të. ²³ Si talë chu guëna'bë di'dzë shcuendë naná Tito, gulë guchi de quë lë'i' náhi' el quë naquëhunë compaňi na parë guëdë'në na'a sirvë lu të. U si talë chu guëna'bë di'dzë shcuendë los de más bëchi la sa' na'a, gulë guchi de quë grupë shtë shmënë Dios bëshe'ldë rai' lë'ë mënë ni, nu gulë guchi de quë quëhunë rai' honrar Dadë Jesucristo. ²⁴ Por ni gulë bëlua'a de quë rac shtu'u të lë'ë rai' de verdá. Zni gac bë'a ra grupë shtë shmënë Dios de quë napë të amor shtë Jesús. Zni gapë na'a rsunë parë quëquitë ldu'u na'a con lë'ë të.

9

Ofrendë parë ra shmënë Jesús

¹ Adë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të shcuendë dumí nabëtëá të parë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai' ² purquë nanëa dizdë tubi izë na të dispuestë guëdë'ë të tubi

ofrendë za'quë. Con galërquitë ldu'u cagnia'a lu ra mënë shtë Macedonia; rnia'a de quë lë'ë të, mënë shtë Acaya, na të preparadë parë gunë të compaňi ra prubi. Por ejemplë shtë të casi grë rall rac shtu'u rall gunë rall igual. ³ Perë quëgshe'lda ra naná bëchi sa' hia'a të parë adë guëru'udi'i cusë falsë nagunia'a lu ra mënë Macedonia. Rac shtua'a gac të preparadë ziquë gunia'a lu rall, ⁴ no sea de quë cualquier de tubi më Macedonia sënëldëll na nu guëdzëllëll lë'ë të adë nádi'i të preparadë con ofrendë ni. Hia iurní nahin tubi shtu parë lë'ë na'a purquë nadchini guni'i na'a lu rall shcuendë të. Nu gaquin tubi shtu parë mizmë lë'ë të purquë napë na'a zihani confiansë gunë të cumplir lo quë naguna'bë na'a. ⁵ Por rsunë ni, llúa'ahia rqui'ni guëna'ba tubi favurë, quiblú ra bëchi sahia parë gunë rall compaňi lë'ë të parë guëtëá të ofrendë nabë'në të prometer antsë. Zni lë'ë ofrendë shtë të nahin ziquë tubi mustrë de quë de verdá rac shtu'u të sa' të, lëdëdi'i gac ofrendë ni ziquë cusë narne'e të por la fuersë sino bënë'ë të voluntariamente.

⁶ Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë rë': El quë narcabní du'pë bë'dchi, du'psë cusechë rca'a nguui ni, nu el quë narcabní zihani bë'dchi, zac guëcá'all zihani cusechë. ⁷ Cadë tubi de lë'ë hia'a napë quë guëdë'ë hia'a según narni'i ldu'u hia'a con guëdubinú ldu'u hia'a. Adë chu guëdë'ë ofrendë por la fuersë. Dios rac shtu'u el quë narquitë ldu'u iurë rdë'ëll ofrendë. ⁸ Dios napë më pudërë parë guëne'e më hashtë gunë subrë grë lo quë narqui'ni të, të gapë të sufsientë parë mizmë lë'ë të nu zac gapë të parë gunë të compaňi sa' të con másru'u cusë za'quë. ⁹ Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë:

Bënë më za'quë compaňi ra prubi con lo quë nanapë rall.

Ra obrë za'quë shtë mënë ni, adë tsalúdi'in.

¹⁰ Dios rdë'ë bënë parë el quë narcabní nu rne'e më nagáu mieti. Segurë gunë ldai' më lo quë nanapë të parë gaquin más nu gunë më compaňi lë'ë të, të parë gunë të zihani cusë za'quë. ¹¹ Zni lë'ë të gapë të grëtë' clasë cusë nalasac parë rac guëdë'ë

të tubi ofrendë za'quë. Hia iurní ra centavë nabë'në të intriegu guia'a na'a, gaquin motivë parë guëdë'ë zihani mënë graci lu Dios ¹² purquë por lo quë naquëgdë'ë të ca'a bëchi la sa' hia'a, lëdë niá'asëdi'i quëgdë'ë të lo quë narqui'ni parë guëbani rai', sino también zihani mënë gunë rall alabar Dios; guëdë'ë rai' graci lu më. ¹³ Gunë rall alabar Dios purquë guëná rall cusë za'quë naquëhunë të; nahin ziquë sëñi de quë de verdá rzu'bë diaguë të diza'quë shtë Jesús. Nu zac gunë rall honrar Dios por ofrendë za'quë naquëgdë'ë të ca'a rall nu por lo quë naca'a los de más mënë. ¹⁴ Lë'ë rai' guëna'bë rai' lu Dios por lë'ë të. Gapë rai' llëru'bë cariñi por lë'ë të purquë guëná rai' de quë Dios tsagla'guë quëhúni' zihani cusë za'quë parë lë'ë të. ¹⁵ Dushquilli Dios por lo quë nabëzëlaa'dchi më, tubi regalë adë chu gúnëdi'i gan guëni'i blac llëru'bë nahin.

10

Derechë nanapë Pablo ziquë poshtë shtë më

¹ Na Pablo runa ruëguë lu të con mizme galnadu'u nu pacënci nanapë Cristo. Gulë bë'në lo quë nacagnia'a. Rni'i mënë de quë iurë quërelde'núa lë'ë të, adë nápëdia'a valurë parë guadi'dza zihani cusë guëc të perë iurë zitu nanúa, iurní sí napa valurë. ² Runa ruëguë lu të de quë iurë gue'dë guënahia lë'ë të, adë nídi'i nicidá tildia lë'ë të. Pues lu bëldá mënë, sí, napë quë gapa valurë purquë quëgdchi'bë rall galquiá guëc na'a. Rni'i rall quëgni'i na'a shti'dzë Jesús sulamëntë mizme manërë ziquë ra mënë shtë guë'dchiliu. ³ Verdá na de quë quërelde na'a lu guë'dchiliu rë' perë adë quëgdíldidi'i na'a ziquë cualquier mënë shtë guë'dchiliu ⁴ purquë ra armë nadápa'a, adë nádi'i rahin lo quë naruntsa'u mënë sino na rahin fuertë; napë rahin pudërë shtë Dios parë gunin gan lu grë ra fuersë mal. ⁵ Zni quëgdë'në na'a gan lu grë llgabë nu galquiá nardchi'bë mënë cuntrë Dios. Quëgdë'në na'a gan lu cualquier cusë nadchini nu cusë narcá parë adë gunguë bë'adi'i mënë Dios. Grë llgabë, grë galëni'i ldu'u shtë mieti naná cuntrë lë'ë më, quëgdë'në

na'a ordenar parë guëzu'bë diaguë rahin shti'dzë Cristo. ⁶ Nu na na'a dispuestë quëdë'në na'a cashtigu grë ra mënë naná rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. Zni quëdë'në na'a iurë bë'në të cumplir grë cusë narunë tucarë gunë të.

⁷ Lë'ë të quëhunë të juzguë sulë por lo quë narná të por fuërë. Si talë tubi de lë'ë të rni'il nadchini nal shmënë Cristo, napë quë gac bë'al de quë también lë'ë na'a na na'a shmënë më. ⁸ Aunquë nilë lë'ë na rnia'a nadchini de quë napa derechë parë guëni'bë'ahia lë'ë të, adë rtúdi'i lua purquë lë'ë Dadë bëne'e pudërë rë' parë bien shtë'në të parë su të más firmë lu shnezë më. Adë bëne'e më pudërë ni parë quëdë'në na'a dañi parë lë'ë të. ⁹ Adë rúnëdi'i të llgabë të de quë rtsëba lë'ë të con ra cartë narshe'lda lu të. ¹⁰ Ra mënë rni'i de quë di'dzë narquëa'a la'ni ra cartë, nadushë nu fuertë na rahin purquë zitu nanúa parë lë'ë të perë iurë quërelde'núa lë'ë të, ruadi'dza sin pudërë; zni rni'i rall. Nu zac rni'i rall mudë naruadi'dza diza'quë, rrú'udi'i shnezin. ¹¹ Perë el quë narni'i zndë'ë napë quë gac bë'all de quë lo quë narquë'ë na'a la'ni cartë dizdë zitu, quëdë'në na'a cumplir grë puntë ni iurë guëquërelde'nú na'a lë'ë të. Guëdë'në na'a lo quë narni'i na'a.

¹² Adë nápëdi'i na'a valurë parë guëni'i na'a na na'a igual con ra narni'i bien de mizme lë'ë rall; adë chu rúnëdi'i comparar con ra naruadi'dzë bien de mizme lë'ë rall. Lë'ë rall quëhunë rall tubi cusë tuntë nanadë rllu'ídi'i, purquë quëhunë rall comparar mizme lë'ë rall con los de más mënë naná quëhunë igual. ¹³ Adë rúnëdi'i na'a nadchini, sulamëntë runë tucarë guëni'i na'a de lo quë bédë'në na'a, lëdëdi'i por lo quë nabë'në stubi mënë. Pues Dios quëglua'a më lo quë narunë tucarë quëdë'në na'a nu bëne'e më permissi parë be'dë guëni'i na'a diza'quë lu të naquërelde Corinto. ¹⁴ Adë quëgni'ídi'i na'a lo quë nadë rúnëdi'i tucarë iurë rni'i na'a napë na'a derechë parë quëdë'ë na'a cunseju, purquë lë'ë na'a na na'a primërë naná biadi'dzë diza'quë entrë lë'ë të. Cagni'i na'a lu të purquë nadapë na'a derechë. ¹⁵ Adë runë narú'bëdi'i na'a por dchi'ni

nabë'në stubi mënë si fuërë nahin shchi'ni na'a, sino al contrari, rialdí ldu'u na'a de quë iurë tsaldí ldu'u të shti'dzë më más, iurní guëru'u nezë parë guëdë'në na'a más dchi'ni entrë lë'ë të hashtë regiuni más zitu tëchi ladzë të. ¹⁶ PUES rac shtu'u na'a guëni'i na'a diza'quë entrë ra mënë naquërelde más zitu quë lë'ë të. Zni adë guëni'idi'i na'a nadchini por lo quë nabë'në stubi muzë shtë Dios. ¹⁷ Si talë chu rac shtu'u guëni'ill nadchini, pues runë tucarë guëni'ill lo quë nabë'në Dadë Jesucristo. ¹⁸ El quë nalasac delantë lu Dios, na el quë lë'ë më rni'i nall nguiu za'quë, lëdëdi'i lë'ë nguiu narni'i de mizme lë'ëll de quë lasáquëll.

11

¹ Rac shtua'a guëne'e të sí parë guadi'dza lu të ziquë tubi natuntë. Gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a ² purquë nahia ziquë tubi nahi' lu sa'll. Ndë ze'dë de Dios; pues na bëna comprometer lë'ë të con Cristo. Iurne' rac shtua'a guna presentar lë'ë të lu më cumë ziquë lliguëna'a purë naná ca'a tubsë nguiu. ³ Perë ziquë bë'në serpiente, bësiguë ma lë'ë Eva con mañi; rdzëba, no sea de quë guëdë'ë të sí parë guësiguë Satanás lë'ë të nu guëazë guetë të shnezë Cristo, de quë adë tsaldídi'i ldu'u të lë'ë më con guëdubinú ldu'u të. ⁴ Lë'ë të bien quëhunë të recibir tubi naruadi'dzë de stubi Jesús gurënë, perë nádi'in shti'dzë më nabiadi'dzë rall lu të. Bien quëhunë të recibir con guëdubinú ldu'u të tubi enseñansë nanádi'i de acuerdë con lo quë nabë'në të recibir antsë. Quëhunë të recibir stubi clasë diza'quë nanádi'i de acuerdë con diza'quë narni'illa gac salvára'a. Bini tēhin antsë. ⁵ PUES llua'ahia de quë adë lasáquëdia'a menos quë ra mësë ru'bë naquëhunë të honrar entrë lë'ë të. ⁶ Aunquë ráquëdi'i parë ruadi'dza bien, perë rac bë'ahia bien lo quë quëhuna predicar. Clarë guná të grë lo quë nabëdë'në na'a; bien nahin.

⁷ ¿Gu bëna mal cuntrë lë'ë të iurë biadi'dza diza'quë shtë salvaciuni sin adë bë'nëdia'a cubrë ni tubi centavë? Guca ziquë tubi nalasáquëdi'i të parë guc të ziquë tubi naná lasac. ⁸ Bëna recibir dumí shtë ra shmënë Dios nardëa stubi lugar të parë guna sirvë lu të. ⁹ Nu iurë gulezënúa

lë'ë të, gupa nicidá perë adë guná'bëdia'a ni tubi cusë de lë'ë të. Ra shmënë Jesús naze'dë de Macedonia, mënë ni bëne'e rall lo quë narunë faltë parë na. Zni bëna të parë adë gápëdi'i të carguë parë nicidá shtëna. Tsagla'ga guna mizme manërë ni. ¹⁰ Nahia segurë ruadi'dza verdá shtë Cristo; por ni, ni tubi guëcádi'i famë shtë na. Grë mënë shtë Acaya guini rall de quë quëhuna predicar sin adë chu gúnëdi'i cubrë centavë. ¹¹ ¿Pëzielú ruadi'dza zni? ¿Pë nahin purquë adë rac shtú'udia'a lë'ë të? Aquëdi'i. Dios nanë më rac shtua'a lë'ë të.

¹² Na tsagla'guë guna ziquë na manërë shtëna të parë adë rac guëni'idi'i mënë na rall muzë shtë më igual ziquë na, de quë quëhunë rall shchi'ni Dios ziquë lë'ë na'a. ¹³ Na rall mësë falsë; rguguë rall mënë nadë más; gululë rall mizme lë'ë rall poshtë shtë më. ¹⁴ Perë rac tsaldí ldu'u hia'a zni quëhunë rall purquë mizme Satanás rlua'alull lu mënë ziquë tubi ianglë nanapë llni shtë Dios. ¹⁵ Por ni zihani vueltë ra naná bajo ordë shtë Satanás, también rlua'alú rall lu mënë ziquë mënë za'quë. Perë grë ra mënë ni gunë rall recibir juici narunë tucarë según obrë nabë'në rall.

Galërzac zi shtë Pablo

¹⁶ Stubi vësë rnia'a lu të, ni tubi de lë'ë të adë rúnëdi'i të llgabë de quë nahia ziquë tubi luguë; perë si talë zni runë të llgabë, gulë bëne'e sí parë guadi'dza ziquë tubi narunë nadchini. ¹⁷ Adë quëgní'idia'a ndë'ë ziquë tubi mandadë shtë Dadë Jesucristo, sino ziquë tubi naná luguë. PUES nahia luguë sí talë rnia'a lu të nalasaca. ¹⁸ PUES nanú zihani ra nalë runë nadchini rall parë cusë shtë guë'dchiliu rë'. Nu zac na gunë nadchinia. ¹⁹ Lë'ë të nalë rquitë ldu'u të con ra tuntë, tantë nasini guëc të. ²⁰ Bien rdë'ë të sí parë lë'ë rall naná quëhunë obligar lë'ë të parë gunë të sirvë lu rall, nu rdë'ë të sí parë ra nardchisú lo quë nanapë të, nu rdë'ë të sí parë narac shtu'u guëni'bë'a lë'ë të, nu rua'a ldu'u të narunë desprëci lë'ë të nu ra nargubë lu të. ²¹ Rtu lua guënia'a lu të ndë'ë; adë nápëdi'i na'a valurë parë guëdë'në na'a ra cusë ni. Gulë bë'në perdunë lë'ë na'a.

Perë grë lo quë nanapë parë gunë naru'bë mieti, también rac runë naru'ba. Quëgnia'a ziquë tubi narac luguë. ²² Lë'ë rall rni'i rall na rall më hebreo; nu zac na nahia më hebreo. Rni'i rall na rall më'në israelitë; pues nu na nahia më israelitë. Na rall llëbni Abraham; pues nu na nahia llëbni Abraham. ²³ Rni'i rall na rall siervë shtë Cristo, pues lë'ë na nahia más quë lë'ë rall; nahia siervë shtë Cristo. Quëgnia'a ndë'ë ziquë tubi narac luguë. Nalë bëna dchi'ni más quë lë'ë rall. Guanúhia galné más quë lë'ë rall. Guahia lachigui'bë más quë lë'ë rall. Nu zihani vësë mërë niatia. ²⁴ Ga'i vësë ra më israelitë bëne'e rall cashtigu treinta y nueve galné chicuti. ²⁵ Tsunë vësë bëne'e hiaguë rall na. Tubi vësë bëne'e guë'ë rall na. Tsunë vësë në'azë barcu naná ziazúa lu nisë. Tubi vësë nanúa lu nisëdu'u con tubi ldë tablë dzë la gue'lë parë bédchinia lu guiu'u. ²⁶ Zihani vësë gudëda ra viajë. Zugá'ahia lu ra peligrë shtë nisë guë'ëgu nu peligrë shtë nguba'në nu peligrë shtë ra mizme sahia, nu zugá'ahia lu peligrë shtë ra më zitu. Nanúa peligrë entrë ra më'në shtë ciudá nu entrë ra më'në naquërelde fuërë shtë ciudá. Nanúa peligrë shtë nisëdu'u nu entrë ra bëchi la sahia naná falsë ra. ²⁷ Napa zihani dchi'ni nu ra problemë; zihani vësë gudëde gue'la sin adë gutë ga'sidia'a; guzac zia lu galërdia'në nu galërbidchi. Zihani vësë nápëdia'a nagauha. Guzac zia lu galnaldë nu runë faltë shaba.

²⁸ Además de grë ra cusë rë', con ra más cusë, cadë dzë rac ldua'a por grë ra grupë shtë shmënë Dios. ²⁹ Si talë nanú sahia naná débil; runë faltë parë tsaldí ldú'ull shti'dzë më, también riá ldua'a. Si talë nanú shmënë Jesús naná débil, nahin ziquë na nahia débil. Si talë rsini më'në sa'll lu duldë, rldëa. ³⁰ Si talë napë quë gunë nadchinia, pues gunë nadchinia sulamëntë purquë nalë runë faltë parë gaca lo quë narac shtu'u më. ³¹ Dios nu Shtadë Jesucristo Shláma'a, rac bë'a më quëgnia'a verdá. Runë tucarë guëdë'ë mieti labansë lu më guëdubi tiempë. ³² Iurë guquërelde Damasco, lë'ë gubernadurë narunë sirvë rëy Aretas, bëshë'ldëll ra suldadë parë gupë rall puertë shtë ciudá parë guëna'zi rall

na nu gua'a rall na prësi, ³³ perë por tubi ventanë shtë lu' bëldaguë ra më'në na la'ni tubi tëpë. Zni bëna gan; bërua'a guia'a gubernadurë ni.

12

Debilitá shtë nguiu nu pudërë shtë Dios

¹ Ni tubi adë pë gúnëdi'i gan por guadí'dzëll bien de mizme lë'ëll, perë napë quë guënia'a shcuendë ra visión naná gunahia nu shti'dzë Dios nabëlua'a më lua. ² Nanëa tubi nguiu naná rialdí ldu'i shti'dzë Cristo; guc chidá izë bëldisë Dios nguiu ni hashtë gube'e más guia'a. Adë rdë'ëdia'a cuentë si lë'ë nguiu guáhi' con cuerpë u sulamëntë espíritu shtëhi'. Dios rdë'ë cuendë de ni. ³⁻⁴ Perë nanëa de quë lë'ë nguiu ni bëldisë Dios; adë rdë'ëdia'a cuendë si guáhi' con cuerpë u sin cuerpë. Sulë Dios nanëhi'. Gua nguiu ni hashtë lugar nalë paraíso nu bini' di'dzë naná más secretë. Ni tubi chu adë nápëdi'i permisi guadí'dzëll di'dzë ni. ⁵ Bien rac runa nadchini por nguiu ni, perë adë gunë nadchínidia'a de ra cusë ni. Sulamëntë runë nadchinia por mudë nabëna sufrir por lë'ë Dadë. ⁶ Aunquë nilë rac shtua'a guadi'dza bien de mizme na, pues adë nádi'in tubi cusë tuntë purquë quëadi'dza verdá. Adë guadí'dzëdia'a de mizme na, no sea de quë tubi sahia gúni' llgabë de quë nahia más de lo quë rna rall u lo quë narini rall de na.

⁷ Ra cusë nangunahia, nalë cusë ru'bë nahin; por ni bédchini tubi cusë narini la'ni ldua'a ziquë tubi guitsë naná gua'së lu cuerpë shtëna të parë adë gunë nadchínidia'a. Nahin ziquë narunë dchi'ni Satanás parë quinín na të adë gunë nadchínidia'a demasiadë. ⁸ Tsunë vueltë guna'ba lu Dadë Dios të parë guëdchisúhi' cusë mal de na ⁹ perë lë'ë Dadë guni'i lua: "Amor shtëna quëbezënul. Pudërë shtëna rlua'a mejurë iurë lë'ë mieti na ziquë tubi débil nanápëdi'i fuersë." Zni runë nadchinia iurë nápëdia'a fuersë të parë guëlua'a pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna. ¹⁰ Iurë nahia débil, rquitë ldua'a; iurë rni'i më'në cuntrë na, iurë rzac zia lu cusë durë, iurë rzunaldë më'në na, iurë nanú dificultá purquë nahia shmënë

Cristo, rquitë ldua'a. Iurë nápëdia'a fuersë, runë Dadë compa'ni na.

Rac ldu'u Pablo por ra shmënë Cristo

¹¹ Nahia ziquë tubi luguë purquë quëadi'dza bien de mizmë na, perë lë'ë të bë'në të obligar bënëhin purquë lë'ë të runë tucarë guadi'dzë të bien de na; pues ni tubi adë lasáquëdi'i más quë lë'ë na. Ra mësë ziquë mësë ru'bë naná zianaldë të téchi', adë bë'nëdi'i rall dchi'ni ziquë na; nu lasáquëdia'a. ¹² Dchi'ni nabëna con llëru'bë pacënci entrë lë'ë të, quëglua'a de quë nahia tubi poshtë de verdá. Nu zac ra milagrë, ra sëni, ra cusë ru'bë nabëna, quëglua'a de quë gudili më na ziquë tubi poshtë. ¹³ Bëna tratë lë'ë të igual ziquë los de más shmënë Jesús naquërelde stubi lugar. Sulë tubi cusë, adë bëcádia'a ofrendë shtë të. Bë'në perdunë culpë shtëna purquë bëcádia'a dumí shtë të.

¹⁴ Iurne' quëhuna preparar parë gueldë guënahia lë'ë të stubi. Nahin tecërë visitë shtëna, perë adë gueldë guëdchi'bëdia'a tubi carguë guëc të purquë adë rac shtú'udia'a dumí shtënë të sino rac shtua'a gáca'a unidë parë shchi'ni Jesús. Pues runë tucarë ra shtadë mieti guësëa'në herenci parë ra llguë'në, lëdëdi'i ra llguë'në guëdë'ë rall herenci ca'a shtadë llguë'në. ¹⁵ Na guëdubinú ldua'a guna gashtë lo quë nanapa hashtë guna gashtë grë fuersë nanapa parë bien shtë të parë tsaru'bë të espiritualmente. ¿Ni mudë por más rac shtua'a lë'ë të, menos rac shtu'u të na?

¹⁶ Nanú bëldá mënë entrë lë'ë të; nanë rall de quë adë bë'nëdia'a obligar lë'ë të niane'e të dumí cahia perë rni'i rall de quë con ma'ni bësiguëhia lë'ë të. ¹⁷ ¿Ni mudë bësiguëhia lë'ë të por ra nguü nabëshe'lda nga'li? ¹⁸ Guna'ba lu Tito të guidë guëna'll lë'ë të nu bëshe'lda stubi bëchi la sahia con Tito. ¿Ni mudë bësiguë Tito lë'ë të? ¿Pë lëdëdi'i na verdá de quë lë'ë Tito nu na bédë'në na'a tratë lë'ë të mizmë manërë? Bédë'në na'a igual parë bien shtë të.

¹⁹ Tal vez runë shgabë të de quë quëdë'në na'a defender mizmë lë'ë na'a delantë lu të. Adë nádi'in zni sino al contrari, quëadi'dzë na'a delantë lu Dios nu por nombre shtë Cristo. Lë'ë të narac shtua'a, grë lo quë quëgdë'në na'a, na parë su të

firmë lu shnezë Dios. ²⁰ Rdzëba de quë iurë gueldë guënahia lë'ë të, tal vez nádi'i të ziquë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nu adë guëdzélëdi'i të na ziquë rac shtu'u të. Rdzëba de quë lë'ë të rdildi di'dzë të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; rzebi ldu'u të pë shtë sa' të. Rldënú të sa' të; rni'i të cusë dzabë lu sa' të; nanú chismë ra, nu galërní'i guidzë sa', nu runë të naru'bë lu sa'l. ²¹ Rdzëba iurë guënahia lu të, Dios shtëna gunë më permitir gapa tristë la'ni ldua'a por conductë shtë të. Guëtú lua iurní hashtë runa por ra naná bë'në duldë antsë. Hashtë ne' adë bëagrídi'i ldu'u rall con Dios. Tal vez guënahia de quë todavía zia'glu'guë rquënú sa' rall, de quë napë rall zihani vici, de quë quëhunë rall cumplir deseó mal nananú la'ni ldu'u rall.

13

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹ Ndë'ë na tecërë vësë naguna visitar lë'ë të. Cualquier galquiá nardchi'bë të guëc sa' të napë quë tsu prëbë con chupë u tsunë testigu. ² Bëtsëba ra mënë nabë'në duldë con los de más sa' rall. Stubi vësë más rtsëba lë'ë rall mientras zitu nanúa, igual ziquë bëna iurë be'dë guënahia lë'ë të segundë visitë. Iurë guelda, guna cash-tigu ra mënë narunë duldë sin rgá'adi'i ldua'a. ³ Guëní'ihia fuertë lu rall purquë rac shtu'u të prëbë de quë quëbezënú Cristo na, de quë ruadi'dza por pudërë shtë më. Adë quëhünëdi'i të tratë con tubi Cristo nanápëdi'i fuersë sino con tubi Cristo narlua'a pudërë shtëhi' entrë lë'ë të. ⁴ Na verdá cuë më lu cruz cumë ziquë tubi nanápëdi'i fuersë, perë iurne' nabani më por pudërë shtë Dios. Zni zac lë'ë na'a, na na'a débil, perë iurne' unidë na na'a con lë'ë më nu por lë'ë më nadapë na'a pudërë shtë Dios parë guëdë'në na'a sirvë lu të.

⁵ Gulë bëtë'dë prëbë mizmë lë'ë të, të parë gac bë'a të si talë rialdí ldu'u të shti'dzë më de verdá. ¿Pë adë rdë'ëdi'il cuendë de quë Jesucristo quëbezënúhi' lë'ë të si talë rialdí ldu'u të de verdá? ⁶ Pues rac shtua'a de quë gac bë'a të, lë'ë na'a bédë'në na'a cumplir shti'dzë më; na na'a verdá. ⁷ Rna'ba lu Dios të parë adë gúnëdi'i të duldë. Zni rac shtu'u na'a, lëdëdi'i

parë guëlua'a de quë nadapë na'a pudërë. Rna'bë na'a lu më parë gunë të lo quë naná za'quë. Adë rúnëdi'i importë si talë rni'i mieti na na'a falsë u rni'i rall na na'a verdá. ⁸ Adë nídi'i mudë guëdë'në na'a cuntrë verdá, sino sulamëntë rac quëdë'në na'a favurë shtë verdá. ⁹ Por ni rquitë ldu'u na'a iurë lë'ë na'a na na'a débil perë lë'ë të su të firmë lu shnezë më. Tsagla'guë guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më guëdubi tiempë. ¹⁰ Quëquë'ë na'a cartë rë' antsë gue'dë guëná na'a lë'ë të, të parë iurë lë'ë na'a zia na'a ndë, adë rquí'nidi'i guna cashtigu lë'ë të con dereché nanapa por Dadë Jesucristo. Pues lë'ë pudërë nanapa por Dadë Jesús, na parë bien shtë të parë másru'u tsaldí ldu'u të shti'dzë më, lédëdi'i nahin parë guëdë'a fin lu fe shtë të.

¹¹ Iurne' bëchi, rac shtua'a guëru'u bien shchi'ni të. Gulë bédë'ë sí parë gac cambi vidë shtë të hashtë na rahin completamente bien; gulë bëzu'bë diaguë shti'dza. Gulë gac të unidë; gulë guquërdënú të sa' të sin dishi'bi. Iurní Dios narne'e paz, nu Dios narunë parë gac shtu'u hia'a sa' hia'a, guëbezënú më lë'ë të. ¹² Gulë bë'në saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë. ¹³ Grëtë' ra shmënë Dios ndë'ë, rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

¹⁴ Gulë bë'në recibir bendición shtë Dadë Jesucristo nu amor shtë Dios con ayudë shtë Espíritu Santo. Gulë bë'në recibir favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Gálatas

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu shmënë Dios naquërelde Galacia

¹ Na Pablo nahia poshtë, tubi nagulë Dios. Lëdëdi'i gulë mënë na sino bëshe'ldë Jesucristo na. Tambiën Dios Shtáda'a, el quë nabëldishtë Jesucristo ladi ra tēgulë, bëshé'ldi' na. Gulë më na ziquë poshtë. ² Na con grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, ra naquërelde'nú na ndë'ë, rquë'ë na'a cartë rë' parë grë ra grupë shtë shmënë Dios, grë tē naquërelde regiuni shtë Galacia. ³⁻⁴ Rac shtua'a guëshe'ldë Dios grë bendición shtëhi' nu cuedchí ldu'u tē por lë'ë më, Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a, el mizme Jesús nabë'në entregar mizme lë'i' lu galguti parë guëdchisú më duldë shtë hia'a nu parë guëlá më lë'ë hia'a lu mal shtë guë'dchiliu. Ni na voluntá shtë Dios, Shtáda'a. ⁵ Llëru'bë na Dios parë siemprë. Amén.

Tubsë nezë nanú parë gac salvar mieti

⁶ Nalë rdzëguë' ldua'a de quë lë'ë tē quëgsa'në tē shti'dzë Dios; nasesë rëazë guetë tē lu shnezë më, el quë naguna'bë lë'ë tē parë gac tē shmënë më. Guna'bë më lë'ë tē parë gunë tē recibir favurë shtë Cristo, parë iurne' zia gla'guë tē stubi nezë. Rialdí ldu'u tē di'dzë naná cambi, lëdëdi'i diza'quë shtë më. ⁷ Pues nídi'i stubi diza'quë shtë salvaciuni. Es quë beldá mënë quëglua'a rall lë'ë tē di'dzë gurënë nu rza ldu'u tē ra di'dzë nabëluá'ahia. Rac shtu'u rall gac cambi diza'quë shtë Cristo ⁸ parë si talë tubi mënë u mizme na u tubi ianglë naze'dë de gube'e, si talë guëluá'all lu tē stubi diza'quë de lo quë nabëluá'ahia na'a lu tē, pues nacondenádëll. ⁹ Gulë bësëgná ldu'u tē lo quë naguni'i na'a lu tē antsë; quëgní'ihia stubi vësë más, si talë chu guëluá'ahia stubi clasë diza'quë nanádi'i diza'quë lo quë nabë'në tē recibir, Dios gunë cashtigu lë'ëll. Tsall gabildi catë nídi'i fin.

¹⁰ Gulë guni'i lua, ¿pë quëhuna lo quë narac shtu'u mënë u lo quë narac shtu'u

Dios? ¿Pë quëhuna lo quë narëuu' ldu'u mënë? Si talë rac shtua'a nihuna narac shtu'u nguui, adë nádi'ihia muzë shtë Cristo.

Dios guna'bë Pablo ziquë poshtë shtë më

¹¹ Lë'ë tē naná rialdí ldu'i Dios, rac shtua'a gac bë'a tē lë'ë diza'quë nabëna predicar lu tē, adë guzubluhin por pudërë shtë nguui. ¹² Adë bëna recibirin de nguui; adë chu bëluá'adi'in na, parë mizme Jesucristo bëluá'ai' shti'dzi' na.

¹³ Lë'ë tē hia bini tē lla guc vidë shtëna antsë iurë guanalda religiuni shtë ra më israelitë. Hia nanë tē lla bëzac zia ra mënë; guzunalda con fuersë ra grupë shtë shmënë Jesús parë guëdë'a fin obrë shtë Jesús. Guc shtua'a tsaluhin. ¹⁴ Lu religiuni shtë israelitë, guca más adelantadë quë grë sahia. Bëna cumplir con ra creenci ni más quë ra sahia de mizme edá. Nalë guc shtú'uhia gunë mieti cumplir ra custrumbre shtë shtadë guëluhia ¹⁵ parë gulë Dios na antsë lë'ë na gala. Nalë guc shtu'u më na nu bë'ni' tubi favurë; gulë më na parë guënahia lu shini më ¹⁶ nu guna'bë më na parë cuezë'nú shini më na, nu parë guna predicar diza'quë shtë Jesús lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Lë'ë tiempë nabë'në më ra cusë ni, ni tubi adë chu lu guagna'bë dí'dzëdia'a; adë guagni'inúdia'a mënë shcuendë ra cusë ni. ¹⁷ Adë guádia'a Jerusalén niagnahia ra mënë naná poshtë antsë de na, sino guahia regiuni shtë Arabia. Despuësë bëabráa Damasco.

¹⁸ Gudëdë tsunë izë despuësë de guca shmënë Jesús, iurní guagnahia lu Pedro nananú Jerusalén. Guquërelde'nuhia lë'i' che'ñi dzë. ¹⁹ Adë gunádia'a lu chu stubi poshtë, sulë gunahia Jacobo naná bëchi Dadë Jesús. ²⁰ Runa segurë delantë de Dios lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin verdá.

²¹ Despuësë de guahia Jerusalén, guahia regiuni shtë Siria nu Cilicia. ²² Ra grupë shtë shmënë Jesús naquërelde regiuni shtë Judea, adë bënguë bë'adi'i rai' na ²³ sulamëntë bini rai' lo quë naguni'i mënë de na, de quë lë'ë nguui naguzunaldë ra shmënë Jesús; guc shtú'ull guëdë'ëll fin parë diza'quë, parë iurne' quëhúnëll predicar shti'dzë Jesús. ²⁴ Zni guni'i rall

nu guni'i rall nalé llëru'bë na pudërë shtë Dios.

2

Ra poshtë bë'në rai' recibir Pablo

¹ Despuësë de gudëdë chidá izë, guahia stubi vueltë Jerusalén con Bernabé nu bi-ahia Tito. ² Guahia ndë purquë Dios bëlua'a më de quë napë quë tsahia Jerusalén. Ndë bédëá ra mënë naná encargadë con shchi'ni Jesús. Lu rai' biadi'dza diza'quë naquëhuna predicar lu mënë nanádi'i më israelitë. Bëna zni parë gac bë'ahia si talë na rai' de acuerdë con shchi'nia u si talë biadi'dza de baldë. ³ Perë ni siquierë adë bë'nëdi'i rall obligar gac circuncidar Tito, u sea guëriuguë cuerpë shtëhi' nu náhi' më griego. Nunúhi' na iurní. ⁴ Dzë ni bældá sa' na'a falsë bédchini ndë; guatë rall ladi na'a lga'chi parë quëglá'chi rall lla dzúdë'në na'a, si talë napë na'a libertá por Cristo u si talë zianaldë na'a tēchi ra custumbrë. Guc shtu'u rall guëabré na'a stubi, niac na'a ziquë tubi naná bajo ordë shtë religiuni shtë rall. ⁵ Perë ni tubi mumëntë adë chu bédë'edi'i lugar parë niua'a rall lë'ë na'a parë nezë ni të gac bë'a të diza'quë nabë'në të recibir nahin verdá; nunquë adë gac cambin.

⁶ Ra narnibë'a entrë lë'ë rai', adë guní'idi'i rai' di'dzë cubi ziquë mandadë të guna cumplir. Parë na adë rúnëdi'i importë chu na rai' purquë Dios adë rúnëdi'i më juzguë según lo quë narlua'a mieti por fuërë. Quëhuna repetir, ra narnibë'a entrë lë'ë rai', bë'nëdi'i rai' obligar guna cumplir lëy nabëdë'ë Dios lu Moisés. ⁷ Al contrari iurë guc bë'a rai' de quë bë'në më incarguë lë'ë na con diza'quë parë guëni'inuhia lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guc rall cunformë. Guc bë'a rall de quë bëshe'ldë më na igual ziquë bëshe'ldë më lë'ë Pedro të guadi'dzë Pedro diza'quë lu ra më israelitë. ⁸ Pues mizmë Dios nabëshe'ldë lë'ë Pedro ladi ra më israelitë bëshe'ldë më na ladi ra nanádi'i më israelitë. El quë nabë'në compaňi Pedro parë gúni' zihani milagrë, también bë'në më ni compaňi na. ⁹ Jacobo nu Pedro nu Juan na rai' ziquë më principal entrë ra shmënë Jesús; guc bë'a rai' de quë Dios

gulé më na nu bëshe'ldë më na lu dchi'ni shtë më. Guc rai' cunformë nu gurë rai' de acuerdë con na nu Bernabé. Bëne'e rai' sí de quë Bernabé nu na tsagni'inú na'a lu ra mënë nanádi'i më israelitë nu lë'ë rai' guëa'në rai' con shchi'ni Dios entrë ra më israelitë. ¹⁰ Sulë tubi cusë bë'në rai' incarguë de quë guëdë'në na'a ayudë parë ra prubi. Zni guc shtu'u na'a guëdë'në na'a dizdë más antsë.

Pablo guni'i guëc Pedro iurë nanú rai' guë'dchi Antioquia

¹¹ Iurë Pedro gua ciudá Antioquia, gunia'a guëc Pedro delantë lúhi' lo quë naquëhúni' adë nazá'quëdi'in. ¹² Primërë gudaunúhi' con ra nanádi'i më israelitë perë iurë bédchini mënë nabëshe'ldë Jacobo, bëazë guetë Pedro; adë guagla'guë niaunúhi' con ra më griego. Bëdzëbë Pedro lu ra naze'dë purquë na rai' më israelitë naquëhunë cumplir custumbrë riuguë partë delicadë shtë me'dë. ¹³ Nu los de más më israelitë ndë, bëa'në rall de acuerdë nabë'në Pedro hashtë también Bernabé guzublú tsaldí ldu'i shti'dzë rai'. Bësiguë rall lë'ë Bernabé con devociuni falsë shtë rall. ¹⁴ Iurë gunahia hiadë ziazúdi'i rai' de acuerdë con verdá shtë diza'quë, gunia'a lu Pedro delantë grë rall: "Lë'ël nal më israelitë nu guquërdël ziquë ra mënë nanádi'i më israelitë. Bësá'në custumbrë shtë më israelitë. ¿Pëzielú rúnël obligar ra nanádi'i më israelitë guëbani rall ziquë më israelitë?"

Nasalvára'a sulë por fe

¹⁵ Lë'ë na'a na na'a më israelitë; shtadë na'a na rai' më israelitë. Nádi'i na'a ziquë los de más pecadurë nanádi'i më israelitë ¹⁶ perë rac bë'a na'a de quë ni tubi nguiu gáquëdi'i më za'quë delantë lu Dios por quëhunë nguiu cumplir lëy shtë Moisés. Nanë na'a gac salvar nguiu sulë si talë tsaldí ldu'u nguiu shti'dzë Jesu-cristo. Por ni zac lë'ë hia'a rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo Jesús. Sulë por ni tubdí na shcuénda'a lu Dios. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a por gunë mieti cumplir lëy, gac salvar mënë purquë ni tubi chu gunë gan gac tubdí shcuéndi' lu Dios por rúnëll cumplir lo quë narni'i lëy. ¹⁷ Hia gunia'a na hia'a

më za'quë delantë lu Dios sulë purquë rialdí ldu'u hia'a nu gunia'a rqui'ni gac bë'a hia'a nápa'a duldë igual ziquë los de más pecadurë. ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë Cristo rsini lë'ë hia'a lu duldë parë gac bë'a hia'a nadápa'a duldë? Aquëdi'i. ¹⁸ Si talë tsanalda nezë nabësa'na antsë parë guëabría guna cumplir ra custumbrë, iurní de verdá napa faltë ¹⁹ purquë na, hia gutia parë lëy guahietë; adë quëhúnëdia'a confiar lë'ë lëy parë guëbania tubi vidë narëuu' ldu'u Dios. ²⁰ Hia vidë gushë gualú con Cristo lu cruz. Lë'ë duldë adë rnibë'adi'in na iurne', sino Cristo bëne'e vidë cubi nu rnibë'a më na. Vidë cubi nanapa iurne' la'ni guë'dchiliu, napa por pudërë shtë shini Dios purquë rialdí ldua'a shti'dzë më, el quë narac shtu'u na nu gúti' shlugara lu cruz. ²¹ Adë quëquë guiá'adia'a favurë nabë'në më parë gac salvara. Si talë na posiblë gac salvar mieti por gunë rall cumplir lëy, iurní shldi guti Cristo. Sulë por galguti shtë më quëhunë Dios recibir lë'ë hia'a ziquë mënë naná tubldí shcuendë lu më, u sea mënë nanápëdi'i faltë delantë lu më.

3

Nasalvára'a por fe, lëdëdi'i por lëy

¹ Lë'ë të naquërelde Galacia, lë'ë të nadë rúnëdi'i llgabë, ¿chull bësiguë lë'ë të, të parë bëazë guetë të shnezë Dios? Lu të biadi'dzë na'a diza'quë de quë Cristo guc crucificári'. Clarë riasë të guti më lu cruz. ² Iurne' gulë guni'i lua ¿gu bë'në të recibir Espíritu Santo shtë Dios purquë bë'në të cumplir lëy shtë Moisés u purquë rialdí ldu'u të diza'quë shtë Jesús? ³ ¿Gu na verdá na të mënë nadë rac bë'adi'i? Guzublú vidë cubi shtë të por Espíritu Santo; tubsë cusë bë'në të; gualdí ldu'u të shti'dzë më perë iurne' rni'i të rqui'ni gunë mieti cumplir lëy shtë Moisés parë gac salvar të. ¿Pë adë rac bë'adi'i të iurne' ⁴ u shldi bë'në të sufrir zihani cusë durë? Pues guquin embanë si talë tsagla'guë të tēchi custumbrë guahietë. ⁵ Iurë bédë'ë Dios Espíritu Santo nu quëhúni' milagrë entrë lë'ë të ¿gu runë mëhin purquë rianaldë të tēchi lëy u sulë purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më?

⁶ Guná, Abraham guquëréldi' antsë de Moisés. Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios nu guná më fe shtë Abraham nu bë'në më tratë Abraham ziquë nguiu za'quë delantë lu më. ⁷ Por ni rac bë'a hia'a sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios na rall ziquë shini Abraham delantë lu më. ⁸ Zni Sagradas Escrituras guni'i dizdë más antsë de quë ra mënë nanádi'i më israelitë, gunë më recibir lë'ë rall si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Por ni guni'i më lu Abraham diza'quë rë': "Gunë ldahia grëtë' mënë shtë guë'dchiliu por lë'ël". ⁹ Zni grëtë' el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios, quëhunë ldai' më lë'ë rai' purquë napë rall mizme fe quë Abraham.

¹⁰ Grë ra narni'i napë quë gunë cumplir grë puntë shtë lëy parë gac salvar mënë, nacondenadë rall purquë naescritë zndë'ë: "Grëtë' nadë gúnëdi'i cumplir grë puntë lo quë naná escritë la'ni librë shtë lëy, nudë rall". ¹¹ Clarë nahin de quë ni tubi adë chu naperdunë lu Dios por bë'nëll cumplir mandamientë shtë lëy purquë Espíritu Santo rni'i la'ni Sagradas Escrituras: "Sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios gunë më recibir cumë mënë naná tubldí shcuéndi' lu Dios. Nápëll vidë sin fin." ¹² El quë narunë confiar de quë por gúnëll cumplir lëy por ni tubldí na shcuéndëll lu Dios, pues nguiu ni adë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios purquë naescritë: "El quë narunë cumplir grë puntë shtë lëy, gápëll vidë sin fin ziquë tubi premi".

¹³ Cristo bëlá lë'ë hia'a lu sentënci nabësëdchini lëy. Lë'ë lëy bë'në condenar lë'ë hia'a lu galguti, perë Cristo gudilli parë gac salvára'a. Lë'ë më gúqui' ziquë tubi cusë nanudë por duldë shtë hia'a. Sagradas Escrituras rni'i: "Nacondenadë por Dios grë el quë naqué lu tubi hiaguë". ¹⁴ Guti Cristo Jesús parë gac cumplir promësë naguni'i Dios lu Abraham. Por Jesús bë'në ldai' Dios ra mënë nanádi'i israelitë nu bédchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më.

Promësë shtë Dios nu lëy

¹⁵ Lë'ë të naná rialdí ldu'i diza'quë, quëgnia'a lu të tubi comparaciuni naze'dë la'ni vidë shtë mieti. Iurë tubi nguiu

runtsá'ull tēstē, si talē bē'nēll firmarin, ni tubi adē chu guētí'idi'in, nilē gúnēll cambiarin. ¹⁶ Dios bē'nē tubi promēsē lu Abraham nu zac parē tubi llēbni Abraham. Sagradas Escrituras rni'idi'i "parē zihani llēbni Abraham" si fuērē zihani mēnē, sino rni'i Sagradas Escrituras: "tubsē llēbni"; quiere decir tubsē nguiu. Nguiu ni na Cristo. ¹⁷ Lo quē narnia'a lu tē es quē Dios bēdē'ē tubi promēsē lu Abraham nu bē'nē mē firmarin con mizmē di'dzē shtē mē. Bēdē'ē mē lēy lu Moisés tapē gahiu'a galdē bē chi izē despuēsē de Abraham, perē lēy ni adē bētí'idi'i promēsē nabēdē'ē Dios lu Abraham. ¹⁸ Si talē bendición shtē Dios na por gunē mieti cumplir lēy, iurní adē nádi'in por tubi promēsē sino tubi premi; perē bē'nē Dios prometer lu Abraham sulē ziquē tubi favurē shtē mē.

¹⁹ Iurnétia'a, ¿pēzielú bēdē'ē Dios ra mandamientē parē ra mēnē? Bēdē'ē Dios mandamientē parē gac bē'a hia'a de quē na hia'a pecadurē. Lē'ē lēy napē pudērē hashtē bēdchini lē'ē llēbni Abraham. Zni bē'nē Dios prometer lu llēbni Abraham. Ra ianglē shtē Dios be'dē guēsa'nē lē'ē lēy nu bē'nē rai' incarguē lēy lu Moisés, el quē nazú guéláu entrē Dios nu mēnē. ²⁰ Perē iurē bē'nē mē prometer lu Abraham, adē ni chu zuga'adi'i guéláu. Sulē Dios con Abraham; tubldí bēdchini shti'dzē mē lu Abraham.

Bēdē'ē Dios ra mandamientē

²¹ Iurní rna'bē di'dza ¿quēhunē lēy shtē Moisés cuntrē promēsē shtē Dios? Aquēdi'i. Si talē lē'ē lēy napē pudērē parē guēdē'ēin vidē eternē parē lē'ē mieti, iurní gac tubldí shcuendē mieti por guēzu'bē diaguē rall puntē shtē lēy. ²² Perē Sagradas Escrituras rni'i de quē grētē' mēnē napē rall duldē; na rall culpablē delantē lu Dios. Zni gac voluntá shtē mē parē grē mieti tsasē rall vidē eternē ze'dē de Dios parē grē naná rialdí ldu'i shti'dzē Jesucristo, lēdēdi'i nasalvar mieti por ra mandamientē.

²³ Antsē de guēdchini diza'quē shtē Jesús, lē'ē hia'a na hia'a ziquē prēsi bajo ordē shtē lēy. Lē'ē lēy gunibē'a lē'ē hia'a hashtē iurē lē'ē Cristo bēdchini. ²⁴ Ziquē tubi criadē na encargadē parē quēhápēll tubi llguē'nē, zni gac lēy parē lē'ē hia'a. Gac bē'a hia'a pē na

mal nu pē na bien por lēy, perē hia bēdchini Cristo. Por Cristo tubldí na shcuenda'a lu Dios sulamētē purquē rialdí ldu'u hia'a shti'dzē mē. ²⁵ Hia iurnē' cumē bēdchini diza'quē shtē Jesús, adē nádi'ia'a ziquē lē'ē llguē'nē shtē comparaciuni; adē nádi'ia'a bajo ordē shtē mandamientē.

²⁶ Grē hia'a na hia'a shini Dios por Cristo Jesús si talē rialdí ldu'u hia'a de verdá. ²⁷ Grē tē nabēriubē nisē ziquē shmēnē Jesús, napē tē vidē shtē mē; unidē na tē con lē'ē mē. ²⁸ Grē ra mēnē naná unidē con Jesús, na ziquē tubsē cuerpē. Hia nádi'i importē si talē nal mē israelitē u mē griego; u si talē nal bajo ordē shtē sa'l u si talē nápēll libertá; u si talē nal nguiu u nal na'a. ²⁹ Si talē nal shmēnē Cristo pues iurní nal llēbni Abraham nu grē lo quē nabē'nē mē prometer lu Abraham, lē'ē tē zac napē tē.

4

¹ Lo quē naquēgnia'a lu tē nahin cumē ziquē tubi llguē'nē nangunē recibir tubi herenci. Guti ra shtadē llguē'nē nu todavía nall llguē'nē. Nall ziquē tubi muzē narunē dchi'ni; rnibē'adi'ill lē'ē herenci nabē'nēll recibir; perē en verdá lē'ē llguē'nē nashtēnē herenci ni. ² Nanú mēnē nacanihapē ra cusē shtē llguē'nē; nanú ra naná encargadē con herenci ni hashtē guēga'a iurē naguni'i shtadē llguē'nē, iurní lē'ēll guēná'zill herenci. ³ Zni na con lē'ē hia'a; antsē na hia'a ziquē llguē'nē shtē comparaciuni. Bēzu'bē diága'a enseñansē nu custumbrē shtē ra mēnē guē'dchiliu ⁴ perē iurē bēga'a tiempē nabē'nē Dios disponer, bēshe'ldē mē shini mē lu guē'dchiliu. Bēdchini' por tubi na'a nu bē'nē tucarē gúni' cumplir puntē shtē lēy purquē náhi' mē israelitē. ⁵ Bēdchini' parē gúni' librar lē'ē hia'a lu lēy nabē'nē condenar lē'ē hia'a. Zni bēne'e mē dereché tē guēdē'na'a recibir libertá ziquē shini mē.

⁶ Na tē shini mē; por ni bēshe'ldē mē Espíritu Santo parē cuezēnúhi' lē'ē tē. Por lē'ē Espíritu Santo rni'i hia'a lu Dios: "Shtadē na'a". ⁷ Por ni na tē shini Dios, lēdēdi'i bajo ordē shtē custumbrē. Por naná tē shini Dios, guēne'e mē tubi herenci purquē unidē na tē con Cristo.

Runë llgabë Pablo por ra shmënë Jesús

⁸ Antsë lë'ë të adë gunëdi'i të Dios; dzë ni na të bajo ordë shtë ra dios naguctsa'u. Bëzu'bë diaguë të voluntá shtë ra dios nananú lu guë'dchiliu perë de verdá nádi'i rai' Dios. ⁹ Perë iurne' nané të Dios verdadërë; más bien quëgnia'a lu të, Dios runguë bë'a më lë'ë të ziquë shini më. ¿Pëzielú bëabrí të stubi lu nezë gushë, lu règlë nu custumbrë nanápëdi'i pudërë? ¿Gu rac shtu'u të gunë të obedecer ra cusë ni ziquë tubi nanali'bi con ra custumbrë? ¹⁰ ¿Pëzielú todavía rialdí ldu'u të nanecesari gunë të cumplir ra dzë delicadë, u dzë shtë villili, u ra dzë shtë laní, u gunë të cumplir custumbrë shtë izë según rni'i lëy? ¹¹ Na rdzëba de quë bëna dchi'ni entrë lë'ë të de baldë.

¹² Lë'ë të naná rialdí ldu'u shti'dzë Jesús, na quëhuna ruëguë lu të de quë gac të librë ziquë na. Antsë guanalda tëchi ra custumbrë, perë bëaca shmënë Cristo ziquë na të iurne'. Lë'ë të siemprë bë'në të tratë na bien lëdëdi'i manërë mal. ¹³ Nané të primërë vësë biadi'dza diza'quë lu të, guquërdënúa lë'ë të purquë gac llú'uhia. ¹⁴ Galguidzë ni gac tubi cusë dushë parë lë'ë të perë adë bé'nëdi'i të desprëci na; adë bëquë guiá'adi'i të na sino al contrari, bë'në të recibir na ziquë tubi ianglë shtë Dios u ziquë mizmë Cristo Jesús. ¹⁵ ¿Pë bëa'ldë ldu'u të de quë tiempë naguquërdënúa lë'ë të, nalë bëquitë ldu'u të? ¿Pë gac iurne'? Pues nahia testigu de quë si fuërë posiblë, na të dispuestë niane'e të prupí slu të shlugar slua. ¹⁶ Perë ne' ¿gu rni'i të de quë quëhuna cuntrë lë'ë të iurë ruadi'dza lu të verdá? ¹⁷ Ra mënë narianaldë tëchi lëy, rac shtu'u rall gac të shmënë rall, perë lëdëdi'i parë bien shtë të sino rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi enseñansë shtë rall parë despuësë gunë nadchini rall na të shmënë rall. ¹⁸ Parë na naza'quë rac shtu'u mënë ni lë'ë të perë sulë sí talë na parë bien shtë të. Zni rac shtua'a guëdubi tiempë, lëdëdi'i sulamëntë iurë naquërdënúa lë'ë të. ¹⁹ Lë'ë të narac shtua'a, ziquë tubi na'a quëzac zi lu dulurë iurë guëdchini me'dë lu guë'dchiliu, quëhuna sufrir stubi vësë más hashtë conductë shtë të na de acuerdë con voluntá shtë Cristo. ²⁰ Rac shtua'a niabezënúa lë'ë të iurne' parë guadi'dza lu

të stubi mudë. Pues adë rac bë'adia'a pë guna con lë'ë të iurne'.

Comparaciuni shtë Agar nu Sara

²¹ Lë'ë të narac shtu'u guëabrí të parë tsanaldë të tëchi lëy, gulë guni'i lua ¿gu adë riasëdi'i të lo quë narni'i lëy? ²² Naescritë la'ni Sagradas Escrituras de quë gupë Abraham chupë llguë'në; túbill nall shini tubi na'a narunë sirvë la'ni hiu'u shtë Abraham; stubi llguë'në gulë por tse'lë Abraham. ²³ Lë'ë shini criadë gulë ziquë grë llguë'në, perë llguë'në nagupë tse'lë Abraham, gúli' cumë milagrë. Bë'në më prometer guëdë'ë më tubi shini rai' aunquë tse'lë Abraham na më gushë. ²⁴ Ni na ziquë tubi comparaciuni. Guërupë ra na'a ni quëhunë rai' representar chupë conveñi entrë Dios nu mënë. Tubi conveñi ze'dë dizdë dani shtë Sinaí catë bédë'ë më lëy parë Moisés. Agar runë representar lëy ni. Grëtë' ra narianaldë tëchi lëy, na rall shini Agar nu na rall bajo ordë shtë lëy. ²⁵ Agar na ziquë dani Sinaí nananú Arabia. Rúni' representar ra naquërdë ciudá Jerusalén iurne'. Na rall bajo ordë shtë lëy. ²⁶ Perë nanú stubi Jerusalén naze'dë de gube'e. Librë na mënë ni. Na rall librë de custumbrë nu règlë shtë nguiu. Jerusalén ni na ziquë shni'a hia'a ²⁷ purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Bëquitë ldú'ul, lë'ël nagúpëdi'i shínil.

Bëquitë ldú'ul nu guni'i fuertë labansë parë Dios.

Lë'ël nadë nápëdi'i shínil, bëquitë ldú'ul purquë lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'li'

gápëll más shíni' quë lë'ë na'a nanapë tsé'li'.

²⁸ Perë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'i Jesús, na hia'a ziquë Isaac. Na hia'a shini Dios por tubi promësë naguni'i më. ²⁹ Iurne' ziquë tiempë shtë Abraham, lë'ë shini nagulë ziquë grë mënë, guzunáldëll naná shini nagulë por pudërë shtë Espíritu Santo. Igual quëhunë mënë iurne'; ra mënë narianaldë tëchi lëy, quëzac zi rall shmënë Dios. ³⁰ Perë ¿pë rni'i Sagradas Escrituras shcuendë ra cusë ni? Rni'in: "Gulú lë'ë na'a narunë dchi'ni lídchil con shíni' purquë adë gúnëdi'i tucarë ca'a shini na'a ni herenci juntë con shini shtë legítimë tse'lë Abraham". ³¹ Zni nahin; lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús, adë na hia'a ziquë shini Agar el quë

naguc criadë shtë Sara. Adë rianáldëdi'ia'a tëchi custumbrë shtë lëy, perë rialdí ldu'u hia'a promësë shtë Dios. Na hia'a shini Sara nanapë libertá.

5

Gulë tsanaldë neze shtë Dios

¹ Bëla Cristo lë'ë hia'a parë gápa'a libertá. Adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy iurne'. Por ni gulë gac firmë lu libertá nabëne'e më nu adë guëdë'ëdi'i të sí guë nibë'a lëy shtë mëne lë'ë të stubi.

² Gulë bëquë diaguë naquëgnia'a lu të. Na Pablo, quëgnia'a si talë rialdí ldu'u të nanecesari riuguë cuerpë shtë të parë gac salvar të, iurní quëquë guiá'al shti'dzë Cristo; iurní lo quë nabë'në Cristo adë lasáquëdi'i parë lë'ël. ³ Rac shtua'a guënia'a lu të stubi, de quë grë mieti narialdí ldu'i custumbrë shtë galriuguë cuerpë shtë nguiu, lë'ë rall napë quë gunë rall cumplir grë puntë shtë lëy nabëquë'ë Moisés. ⁴ Lë'ë të naná rialdí ldu'i de quë gunë më recibir lë'ë të por quëhunë të cumplir lëy, adë nádi'i të unidë con Cristo. Lë'ë të bësëa'në të shnezë Dios. Nídi'i mudë gunë më favurë të gac salvar të. ⁵ Lë'ë hia'a dzuléza'a dzë nangunë më cambiar lë'ë hia'a të gáca'a mëne za'quë delantë lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a lë'ë më nu gaquin por Espíritu Santo shtë më. ⁶ Si talë unidë na hia'a con Cristo, adë lasáquëdi'i si talë bë'nël cumplir custumbrë shtë galriuguë cuerpë u adë bë'nëdi'il cumplirin. Lo quë nalasac lu Dios na si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá nu si talë por fe rac shtu'u hia'a sa' hia'a.

⁷ Bien guzublú guna'zi të shnezë më perë çhu guluguë lë'ë të parë adë rzu'bë diáguëdi'i të shti'dzë Dios? ⁸ Ldai' nabëlua'a nguiu ni con tantë ánimo, adë zé'dëdi'in de Dios, el quë nagulé lë'ë të. ⁹ Ldai' shtë rall na ziquë levadurë nu nanú tubi dichë narni'i: “Du'pë levadurë rshepin guëdubi nacubë”. ¹⁰ Napa confiansë de quë lë'ë Dadë Jesús adë guësá'nëdi'i më tsaldí ldu'u të stubi di'dzë, sulë lo quë nabëlua'ahia lë'ë të, ni sí, tsaldí ldu'u të. El quë narsini ldu'u të stubi nezë, gunë Dios cashtigu lë'ëll; adë nídi'i importë si talë nall më ru'bë u si adë nádi'ill më ru'bë entrë lë'ë të.

¹¹ Ra mësë falsë cagni'i rall de quë quëhuna predicar custumbrë shtë galriuguë cuerpë të gac salvar mieti, perë si talë na todavía quëgnia'a lu të de quë nanece-sari chuguë cuerpë shtë të parë gac salvar; çpëzielú rzunaldë ra më israelitë na? Si talë nahin ziquë rni'i rall, adë nialdëdi'i rall por diza'quë narni'i sulë por galguti shtë Jesús lu cruz gac salvára'a. ¹² Rac shtua'a de quë ra narsiguë lë'ë të con enseñansë ni chuguë cuerpë rall hashtë más todavía ziquë runë mëne nadë guë'nëdi'i Dios.

¹³ Lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gulë më lë'ë të parë napë të libertá, perë lëdëdi'i parë gunë të duldë. Más bien gulë bë'në sirvë lu sa' të con amor. ¹⁴ Gunë të cumplir guëdubi lëy shtë Dios si talë guëzu'bë diaguë të tubsë mandamientë narni'i: “Gulë gac shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël”. ¹⁵ Perë si talë lë'ë të rdildi të ziquë ra ma, rahuë' ma sa' ma; gulë gapë cuidadë no sea guëshi'ni të shchi'ni Dios ndë.

Lo quë narac shtu'u ldu'u nguiu nu lo quë narac shtu'u Espíritu Santo

¹⁶ Lo quë narnia'a lu të na zndë'ë: gulë gubani según narni'i Espíritu Santo. Si talë rianaldë të tëchi Espíritu Santo, adë gúnël cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'ul ¹⁷ purquë grë ra deseo mal, nahin cuntrë Espíritu shtë Dios nu lë'ë Espíritu na contrari shtë deseo mal; deseo mal nahin contrari shtë Espíritu. Por ni adë gáquëdi'i gunë të ra cusë narac shtu'u të ¹⁸ perë si talë guësá'në të quëgsë Espíritu Santo lë'ë të, iurní lë'ë lëy nápëdi'in pudërë parë gunin condenar lë'ë të.

¹⁹ Clarë rlua'a ra deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti. Rquënú rall tse'lë mëne. Nabani rall ziquë mbecu. Napë rall vici. ²⁰ Runë rall adorar stubi cusë, lëdëdi'i sulë Dios. Rialdí ldu'u rall galbëlliú. Napë rall llanë la'ni ldu'u rall. Rdildinú rall sa' rall. Napë rall mbidi. Na rall më dishi'bi; rëuu' ldu'u rall iurë nanú divisioni. ²¹ Celosë na rall; rdchisú rall pë shtë mëne. Rguini rall mëne. Rzuu'dchi rall. Nalë rau sha'të rall. Runë rall stubi ra cusë nanadë rllu'idi'i, runë rall ziquë mamflor; perë grë mëne ni, quëgnia'a lu të iurne' igual ziquë hia gunia'a lu të antsë, el quë narunë ra cusë

rë' adë nídi'i mudë tsutëll lugar catë rnibë'a Dios.

²² Perë lo quë narunë Espíritu la'ni ldu'u el quë narialdí ldu'i shti'dzë më na zndë'ë: rac shtú'ull sa'll. Rquitë ldú'ull. Rbedchí ldú'ull. Nápëll pacënci con sa'll. Ráquëll më za'quë. Rúnëll cumplir shti'dzëll. ²³ Nadú'ull. Quëhápëll el mizme lë'ëll të gúnëdi'll duldë. Ra cusë mal adë rúnëdi'i gan lull sino quë quëréldëll bien. Nídi'i lëy narunë prohibë ra cusë rë'. ²⁴ Grë ra shmënë Jesús, hia bëtë'ë fin ra cusë mal rë', mal lligabë con deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti. ²⁵ Cumë ziquë quërélda'a por pudërë shtë Espíritu Santo, cha guëdë'ë hia'a sí, de quë Espíritu Santo guësë më lë'ë hia'a.

²⁶ Adë chu gac nadchínidi'i; adë chu napë mbidi lu sa'll; adë chu gac më dishi'bi.

6

Gulë bë'në compa'ni sa' të

¹ Lë'ë të shmënë Jesús, si talë guëdzëlë të tubi sa'l ldáguëll la'ni duldë, lë'ë të narsë Espíritu Santo napë quë guëni'inú të mënë ni të parë adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Perë gulë bë'në ni ziquë më nadu'u. Cadë tubi të gapë të cuidadë no sea quë lë'ël guëtë'dë Satanás prëbë lë'ël të ldáguël lu duldë. ² Gulë bë'në compa'ni sa'l lu grë cusë durë, cadë tubi de lë'ë të; zni gunë të cumplir lëy shtë Cristo.

³ Si talë tubi de lë'ë të rialdí ldú'ul de quë lasáquël, iurní lu Dios lasáquëdi'il; mizme lë'ël quëgsiguël lë'ël. ⁴ Cadë tubi nguiu napë quë gunë juzguë mizme lë'ëll, dchi'ni naquëhunë nguiu; iurní guëquitë ldú'ull por lo quë naquëhúnëll. Iurní nídi'i nicidá gúnëll comparar dchi'ni shtë'nëll con dchi'ni shtë sáhi'. ⁵ Cadë tubi hia'a nápa'a narunë tucarë guëdë'na'a.

⁶ El quë narsë'dë shti'dzë Dios, napë quë gúnëll ayudë lë'ë ra mësë narlua'a lë'ëll.

⁷ Adë rdë'di'i të sí guësiguë mizme lë'ë të, ni tubi adë chu gúnëdi'i gan lu Dios parë guësiguëll lë'ë më. Grëtë' el quë narcabní nguiu, ni napë quë guëca'a nguiu. Lo quë narunë nguiu napin cusechë despuësë.

⁸ Si talë tubi mieti zianaldë tëchi ra deseo mal nananú la'ni ldú'ull, de mizme vidë

mal gápëll galguti. Perë si talë zianaldë nguiu tëchi ra cusë za'quë shtë Espíritu Santo, gápëll tubi cusechë por mizme Espíritu. Guëbánil parë siemprë. ⁹ Zni, adë chu cuëzëdi'i gunë cusë za'quë; adë chu guëdzáguëdi'i. Cha guëdë'na'a bien parë sa' hia'a purquë si talë tsaglá'ga'a shnezë më, tubi dzë guëne'e më tubi ganza'quë. ¹⁰ Por ni cadë vësë rdchini lugar parë guëdë'na'a bien parë sa' hia'a, pues guëdë'na'a cumplir. Guëdë'na'a bien, especialmente parë ra naná rialdí ldu'i enseñansë nanapë los de más shmënë Dios.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹¹ Gulë guná, naru'bë na lëtrë naquëquëa'a lu të con prupi guiahia. ¹² Grëtë' naquëhunë obligar lë'ë të parë tsutë të la'ni costumbrë shtë më israelitë, rac shtu'u rall riuguë cuerpë shtë të, perë nadë más runë rallin parë guëa'në rall bien lu mënë nu parë adë guëzac zídi'i mënë lë'ë rall cumë shmënë Jesucristo, el quë naguti lu cruz. ¹³ Ra mënë narianaldë tëchi costumbrë rë', adë quëhúnëdi'i rall cumplir grë puntë shtë lëy perë rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi ra cusë ni, nadë más purquë rac shtu'u rall gac rall më ru'bë. Rni'i nadchini rall purquë rianaldë të tëchi rall. ¹⁴ Perë na rialdí ldua'a tubsë cusë parë gac salvara; runë nadchinia por tubsë cusë naná galguti shtë Dadë Jesucristo. Cuë më lu cruz por na. Por mizme cruz shtë më ra cusë mal shtë guë'dchiliu, guti rahin parë na nu nahia ziquë naguti parë ra cusë ni. ¹⁵ Lu Dios adë rúnëdi'i importë riuguë shcuërpa'a u adë riuguëdi'in. Tubsë cusë lasac lu më si talë na hia'a mënë nacubi por pudërë shtë Espíritu Santo. ¹⁶ Parë grë ra narianaldë tëchi enseñansë rë', guëga'a ldu'u më lë'ë rall nu cuëdchí ldu'u rall. Ni na rall shmënë Dios, mënë israelitë de verdá.

¹⁷ Dizdë iurnë' parë delantë adë chu guëni'idi'i de quë nápëdia'a derechë parë guëluá'ahia ra cusë ni, purquë grë ra ndi'bë nanua'a shcuërpa rlua'ain de quë Jesucristo na Shlama.

¹⁸ Lë'ë të narialdí ldu'i Dadë Jesucristo, rac shtua'a favurë shtë më cuëzënú lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Efesios

Caquë'ë Pablo lu ra naquërelde Efeso

¹ Na Pablo por voluntá shtë Dios nahia tubi poshtë shtë Jesucristo; bëshe'ldë më na. Caquë'a'a cartë rë' lu të nabëzunë Dios almë shtë të, lu të narunë cumplir shti'dzë Jesús, lu të naquërelde guë'dchi Efeso. ² Gulë bënë'ë recibir ra bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a.

Bendición narshe'ldë Jesucristo

³ Rdë'na'a alabar Dios, Shtadë Jesucristo, Shláma'a. Bënë'ë ldi' Dios lë'ë hia'a con grë clasë bendición nananú gube'e purquë unidë na hia'a con Cristo. ⁴ Dios gulë më lë'ë hia'a juntë con Cristo ziquë cabësë shtë hia'a. Gulë më lë'ë hia'a dizdë más antsë cueshtë guë'dchiliu. Gulë më lë'ë hia'a parë guëquërélda'a delantë lu më sin ni tubi duldë, completamente limpi parë lë'ë më sin ni tubi demandë cuntrë lë'ë hia'a. Nu gudili më lë'ë hia'a parë gac shtu'u hia'a lë'ë më. ⁵ Bënë'ë më destinar lë'ë hia'a dizdë antsë parë guëdë'na'a recibir ziquë shini më por lo quë nabë'në Jesucristo. Zndë'ë guquin según guni'i ldu'u Dios de acuerdë con lo quë narëuu' ldu'u më. ⁶ Siempre rdë'na'a alabar lë'ë më por ra favurë ru'bë nabë'në më. Rac shtu'u më lë'ë hia'a; bënë'ë ldi' më lë'ë hia'a; bënë'ë më të gáca'a unidë con shini më, Jesucristo, el quë Dios rac shtú'ui'. ⁷ Llëru'bë amor napë Dios; bënë'ë më salvar lë'ë hia'a ndigá por galguti shtë shini më. Bënë'ë më perdunë duldë shtë hia'a; favurë ru'bë ni bënë'ë më. ⁸ Napë më llëru'bë amor; bëshe'ldë më shini më parë guëne'e më llni, parë tsasë hia'a nu parë gac bë'a hia'a bien verdá shtë më. ⁹ Nu lë'ë më bëlua'a më lë'ë hia'a guadë naguni'i ldu'u më, cusë naná ga'chi antsë, perë iurne' rac bë'a hia'a purquë zni gac ldu'u më. ¹⁰ Por voluntá shtë më gac unidë grëtë' ra cusë nananú gube'e nu tantë ra nananú guë'dchiliu. Iurë guëga'a iurë gunë më unir ra cusë ni parë guëni'bë'a Cristo

ziquë cabësë subrë grë lo quë nabëntsa'u Dios.

¹¹ Por naná hia'a unidë con Cristo Dios gulë më lë'ë hia'a dizdë antsë të parë guëdë'na'a recibir tubi partë narunë tu-carë ca'a Cristo; juntë guëdë'na'a recibirin. Grëtë' ni na de acuerdë según guni'i ldu'u më, según voluntá shtë më dizdë más antsë. ¹² Na hia'a primëre mënë nagualdí ldu'u shti'dzë më. Bënë'ë më destinar lë'ë hia'a parë gáca'a mënë naquëhunë alabar lë'ë më. Rac shtu'u më guëni'ia'a llëru'bë na pudërë shtënë më. ¹³ Nu zac lë'ë të bini të diza'quë; bini të di'dzë narni'i lla gac salvar të; gualdí ldu'u të di'dzë shtë më. Guc të unidë con lë'ë më, nu guc të sell-adë por Espíritu Santo cumë ziquë shmënë Dios. Pues bënë'ë më prometer guëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuzënuhi' lë'ë të. ¹⁴ Lë'ë Espíritu Santo na ziquë tubi garantiá de quë guëne'e më ra cusë nabë'në më prometer; gunë më librar shmënë më iurë guëga'a tiempë. Guëlá më shmënë më naguzi'i më. Segurë na ra cusë ni purquë nadápa'a Espíritu Santo. Zni nahin parë gunë më recibir graci nu labansë shtë mënë.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra shmënë më

¹⁵ Rac bë'ahia de quë lë'ë të rac shtu'u të sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë më; por ni ¹⁶ nunquë adë rcuë'zëdia'a rdë'ëhia graci lu më por lë'ë të. Quëgna'ba lu më por lë'ë të, ¹⁷ të Dadë naquëbezë gube'e, lë'ë më naná Shtadë Jesucristo Shláma'a, guëshe'ldë më Espíritu Santo të parë gac bë'a të. Rna'ba lu më të guëne'e më másru'u llni guëc të. Llni shtë më ze'dë iurë runguë bë'a të lë'ë Jesús. ¹⁸ Quëgna'ba lu më guëzianí më lu shgabë të, të parë gac bë'a të guadë naná dzuléza'a, tubi esperansë nadápa'a purquë guna'bë më lë'ë hia'a. Quëgna'ba lu më të gac bë'a të blac llëru'bë nu blac nasa'a na herenci nanapë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. ¹⁹ Nu quëgna'ba lu më të gac bë'a të blac llëru'bë na pudërë shtë më nadápa'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Pudërë ni na mizmë pudërë nabëlua'a Dios con llëru'bë fuersë iurë bëcua'ñi më lë'ë Jesús ladi ra tégulë ²⁰ nu bëcuezë më Jesús lugar cula'ni më, ladë ldi shtë më lu gube'e. ²¹ Bëcuezë më lë'ë Jesús lugar shtë

hunurë más guia'a quë grë ra autoridá nu gobiernë, más guia'a quë grë ra narnibë'a lu gube'e. Bëdë'e më tubi lë más lasac quë grë ra lë la'ni guë'dchiliu rë' nu más lasac quë grë lë nanapë mënë parë tiempë naze'dë. ²² Bëdë'e më pudërë lu Jesús të guë'nibë'ai' grëtë' mënë nu hashtë grë cusë guëa'në bajo ordë shtë më, nu bë'në më punërë lë'e Cristo ziquë cabësë shtë ra grupë shtë shmënë Dios. ²³ Pues ra narialdí ldu'i shti'dzë më, na rai' cuerpë shtë Cristo nu lë'e më quëbezënuhi' lë'e rai'. Na më cabësë shtë shmënë më guëdubi lugar shtë guë'dchiliu.

2

Nasalvára'a por amor shtë Dios

¹ Dios bëne'e më vidë eternë parë lë'e të juntë con Cristo; dzë ni todavía lë'e të na të ziquë tégulë por causë maldá nu duldë shtë në të. ² Más antsë guagnaldë të tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu. Bëzu'bë diaguë të shti'dzë mëdzabë naná cuesë lu mbë, el quë narnibë'a lu nacahi; guanaldë të tëchi mëdzabë naná lamë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. ³ Grëtë' hia'a gubánia'a zni más antsë; guanálda'a tëchi deseó mal nananú la'ni ldu'u hia'a; bëdë'na'a cumplir cualquier cusë nabëdchini la'ni shgába'a. Gúca'a mënë mal. Gúca'a mënë narunë tucarë cashtigu dushë shtë Dios igual ziquë los de más sa' hia'a. ⁴ Perë Dios nalë bëga'a ldu'u më lë'e hia'a nu nalë rac shtu'u më lë'e hia'a; ⁵ bëne'e më vidë eternë parë lë'e hia'a por Cristo iurë lë'e hia'a todavía na hia'a ziquë tégulë por causë duldë shtëna'a. Na salvar të por tubi favurë nabë'në më, lëdëdi'i por cusë za'quë nabë'në të. ⁶ Dios bëcuá'ñi' lë'e hia'a mizme tiempë bëdë'e më vidë parë Cristo nu bëcue'zë më lë'e hia'a con Cristo Jesús lu gube'e. ⁷ Bë'në më zni të guëlua'a më blac llëru'bë na favurë shtë më parë lë'e hia'a. Rac shtu'u më gac bë'a mieti blac llëru'bë amor napë më. Rac shtu'u më guëlua'a amor shtëhi' por grë tiempë naze'dë. Nadápa'a amor ni purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ⁸ Por tubsë favurë shtë Dios, nasalvar të purquë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Salvaciuni adë zé'dëdi'i por lo que naquëhunë të sino bëzëlaa'dchi

mëhin ndigá. ⁹ Ni tubi chu gúnëll gan salvaciuni por lo quë narúnëll, nilë por obrë za'quë. Zni nahin të adë chu gunë nadchínidi'i delantë lu Dios. ¹⁰ Na hia'a lo quë nabëntsa'u Dios. Bëne'e më vidë eternë parë lë'e hia'a por Cristo Jesús të guëdë'na'a cusë za'quë. Zni bë'në Dios destinar guëdë'na'a dëdzë más antsë.

Por Jesucristo cuedchí ldu'u hia'a

¹¹ Gulë bëseagná ldu'u të de quë antsë adë nádi'i të mënë israelitë. Ra mënë israelitë rchuguë rall cuerpë shtë rall ziquë custumbrë religiosë perë lë'e rall bë'në rall tratë lë'e të ziquë mënë nalasáquëdi'i purquë adë rchúguëdi'i të cuerpë shtë shini të. ¹² Gulë bëseagná ldu'u të de quë antsë nídi'i manërë gunguë bë'a të Cristo purquë zitu na të parë lë'e më. Guc të ziquë më zitu parë ra mënë nagulë Dios. Guc të ra naguënëdi'i ra conveñi nabë'në Dios con mënë israelitë. Zitu zu të parë promësë nabëdë'e më lu rai'. Guquërelde të lu guë'dchiliu rë' perë nunquë nápëdi'i të esperansë gac salvar të; guquërelde të sin Dios iurní. ¹³ Perë iurne' unidë na të con Cristo Jesús. Antsë quëbezë të zitu parë Dios, perë iurne' por galguti shtë Cristo guabi'guë të lu Dios. ¹⁴ Cristo na narcue'dchí ldu'u hia'a. Bë'në më parë gac en paz ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. Unidë na grëtë' hia'a purquë lë'e më bëdchisú naná ziquë tubi lu' nabë'në dividir ra mënë. ¹⁵ Por cuerpë shtë Jesús naguti, bëdë'e më fin ra rëglë nu mandamientë shtë lëy të gac tubsë cuerpë cubi de mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë. Hia unidë na hia'a; nídi'i divisioni sino nanú paz entrë lë'e hia'a. ¹⁶ Por galguti shtë Jesús lu cruz, bëdë'e më fin shtë ra cusë nabë'në dividir ra mënë, iurní bëcue'dchí më ldu'u hia'a. Hia gualú divisioni nu llanë nananú antsë entrë ra më israelitë nu ra nanádi'i israelitë.

¹⁷ Cristo bëdchini lu biadi'dzë më diza'quë de quë hia gualú divisioni. Por shti'dzë më bëcuedchí ldu'u hia'a. Biadi'dzë më lu të nazuga'a zitu parë lë'e më nu zac bëdchini diza'quë ni lu na'a, ra më israelitë naná allegadë parë lë'e më. ¹⁸ Pues por medio de Cristo grë hia'a, ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, unidë na hia'a por

lë'ë Espíritu Santo nu ráca'a guená'ba'a lu Dios por lë'ë Espíritu. ¹⁹ Por ni lë'ë të mënë Efeso, hia adë nádi'i të ziquë më zitu parë Dios, nilë mënë nadë guënëdi'i lë'ë më, sino napë të derechë ziquë los de más shini Dios. Na të shmënë Dios. ²⁰ Na të ziquë tubi hiu'u; cimientë shtëhin bëza'a ra poshtë nu ra nabíadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios, nu mizmë Jesucristo na partë principal shtë hiu'u. ²¹ Por Jesucristo grë partë shtë hiu'u na unidë; cadë tubi partë gudchi'bë shlugári' nu lë'ë hiu'u tsagla'guë tsaru'bin ziquë tubi iádu'u nanabani nu nahin santu catë lë'ë më cuézi'. ²² Zni lë'ë të na të unidë con Cristo con los de más sa' të naná shmënë Dios; na të ziquë tubi hiu'u catë quërelde Dios purquë cuezënú Espíritu Santo lë'ë të.

3

Dios bëshe'ldë Pablo të guadí'dzi' diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë

¹ Por mizmë rsunë rë', na Pablo nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús. Bëshe'ldë më na parë bien shtë të nanádi'i mënë israelitë. ² Lluá'ahia de quë bini të bë'në më incarguë diza'quë të parë guadí'dza lu të; bini të bë'në më favurë ru'bë parë na, naná nahia poshtë parë ra nanádi'i më israelitë. ³ Dios bëlua'a naná rni'i ldu'u më lua; guni'i më lua cusë naná naga'chi antsë. Riasëhia nu bëquëa'a lu të con du'pë di'dzë shcuendë ra cusë ni. ⁴ Iurë quë'ldë të ra di'dzë ni, gac bë'a të de quë riasëhia lo quë narunë significar galguti shtë Jesús, ⁵ tubi secretë naná naga'chi parë ra mënë naguquërelde más antsë perë iurne' sí, bëlua'a më secretë ni lu ra poshtë. Bëlua'a më ra cusë ni lu ra naruadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios; santu na mënë ni; runë rai' sirvë lu më. Por Espíritu shtë më bëlua'a më secretë ni. ⁶ Lë'ë secretë ni na zndë'ë; de quë por diza'quë shtë Jesús ra mënë nanádi'i më israelitë, gac salvar rall mizmë manërë quë ra më israelitë nu na rall unidë con Cristo. Iurne' tubsë cuerpë nanú nu bë'në rall recibir mizmë promësë naguni'i Dios lu ra mënë israelitë. Grë mënë ni unidë na rai' por Cristo.

⁷ Sin quë adë rúnëdi'i tucara, guna'bë më na parë guadí'dza diza'quë. Bë'në më

favurë nu bëne'e më pudërë parë guna dchi'ni shtë më. ⁸ Nahia el quë nalasac menos quë grë ra shmënë Dios perë bë'në më favurë të guadí'dza diza'quë lu ra mënë nanádi'i më israelitë të gac bë'a rall ra cusë za'quë; ni tubi chu gunë gan guëlábëll ra bendición nananú parë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús. ⁹ Bëshe'ldë më na parë guadí'dza lu grëtë' mënë de quë gunë më salvar ra mënë nanádi'i më israelitë. Secretë ni naga'chi dizdë antsë bëcueshtë Dios guë'dchiliu, guë'dchiliu rë' naguctsa'u por pudërë shtë Jesucristo. ¹⁰ Guquin të parë guená grë ra autoridá nu ianglë lu gube'e blac llëru'bë na llni shtë Dios nu gac bë'a rai' manërë gunë më cumplir voluntá shtëhi' por grupë shtë shmënë më. ¹¹ Dios bë'në cumplir ra cusë ni por medio de Jesucristo, Shláma'a, de acuerdë cumë ziquë guni'i ldu'u më dizdë principi shtë guë'dchiliu. ¹² Na hia'a unidë con lë'ë më purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios sino nápa'a confiansë parë guadí'dzënú hia'a Dios. ¹³ Adë guëá'nëdi'i të tristë por lo quë quëhunënú mënë na ndë'ë. Mejurë ra cusë ni na tubi bien, tubi hunurë parë lë'ë të.

Amor shtë Cristo

¹⁴ Iurë runa llgabë lla na grë ndë'ë, rzullibia delantë lu Dadë shtë Jesucristo. ¹⁵ Quëhunë Dios të parë grë ra shmënë më naquëbezë lu gube'e nu ra naquërelde lu guë'dchiliu, gac rall shini më, tubsë famili shtëhi'. ¹⁶ Rna'ba lu Dadë de quë guëne'e më llëru'bë bendición, pudërë, nu fuersë shtë Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rna'ba lu më të gac të firmë la'ni ldu'u të con mizmë fuersë shtë Dios. ¹⁷ Rna'ba lu më të cuezënú Dadë Jesucristo la'ni ldu'u të. Por fe cuezënú më lë'ë të. Nu rna'ba lu më de quë nunquë adë rúnëdi'i faltë amor parë sa' të. Zni gac të ziquë tubi hiaguë nanapë shlú'chi' catë nanú nisë; gac të ziquë tubi hiu'u nazubë lu cimientë dchi'chi. ¹⁸⁻¹⁹ Nu quëgna'ba lu më gac bë'a të bien con los de más sa' të nabëzunë Dios almë shtë rai', blac llëru'bë na amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a. Pues amor shtë më na más llëru'bë quë shgába'a. Nu rna'ba lu më gunë të recibir llëru'bë pudërë shtë Dios la'ni ldu'u të, të gunë të cumplir voluntá shtë më.

²⁰ Iurne' cha guëdë'ë hia'a graci lu Dios, el quë nanapë pudërë parë gûni' más cusë ru'bë quë lë'ë hia'a rná'ba'a, hashtë más quë rac runë shgá'ba'a. Quëbezënú pudërë shtë më la'ni ldu'u hia'a. ²¹ Lë'ë të naná grupë shtë shmënë Dios, gulë bë'në alabar lë'ë Dadë Dios por medio de Jesucristo. Gulë bë'në alabar lë'ë më hashtë tsalú tiempë catë nídi'i fin. Amén.

4

Unidë na hia'a por Espíritu Santo

¹ Grë ndë'ë na verdá; por ni na Pablo, nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo. Quëhuna ruëguë lu të de quë quërelde të ziquë runë tucarë, ziquë mënë naguna'bë Dios. ² Gulë gac humildë nu gulë gac më nadu'u. Gulë gac pacënci con sa' të. Gulë bë'në perdunë faltë shtë sa'l por amor nanápël parë lë'i'. ³ Gulë guni'i ldu'u parë gac të unidë por pudërë shtë Espíritu të tsúdi'i dishi'bi entrë lë'ë të. ⁴ Nanú tubsë cuerpë shtë ra shini Dios nu nanú tubsë Espíritu. Nanú tubsë esperansë nabë'në të recibir iurë guna'bë më lë'ë të. ⁵ Nanú tubsë Dadë narnibë'a grë ra shmënë më. Nanú tubsë ldai' narialdí ldu'u hia'a. Nanú tubsë galëriubë nisë naná sëñi na hia'a shmënë më. ⁶ Nanú tubsë Dios naná Dadë shtë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë më. Sulë lë'ë më rnibë'ai' lë'ë hia'a. Quëhunë dchi'ni më lë'ë hia'a nu cabezënú më grëtë' hia'a.

⁷ Bë'në Cristo favurë parë cadë túbia'a të guëdápa'a don narzëlaa'dchi Espíritu Santo de acuerdë con voluntá shtë Cristo. ⁸ Por ni ra Sagradas Escrituras rni'i:

Be'pi më gube'e; bia'a më ra nananú bajo ordë shtë mëdzabë.

Bëzëlaa'dchi më cusë za'quë parë ra nguui.

⁹ Perë çpëti'i runë cuntienë: "Be'pi më gube'e"? Runë cuntienë de quë primërë bietë më hashtë lugar más guetë shtë guë'dchiliu. ¹⁰ El quë nabietë lu guë'dchiliu na el mizmë më nabe'pi más guia'a shtë gube'e të parë guë'nibë'a më; parë gunë ldai' më grë lugar. ¹¹ Bë'në më të gunë shmënë më recibir don narzëlaa'dchi Espíritu Santo. Primërë nanú poshtë; sëbëldá mënë na ra narlua'a di'dzë naze'dë de Dios; stubi mënë rac rni'i rall diza'quë parë tsaldí ldu'u mieti; stubi tantë na ra

naquëhapë los de más sa' rai'; stubi rai' na mësë narlua'a los de más sa' rai'. ¹² Zni bë'në më punërë ra mënë ni parë cadë tubi shini më gac rai' listë parë dchi'ni shtë më nu parë grë ra shini më gac rai' firmë lu shnezë më nu parë tsaru'bë fe shtë rai' ¹³ hashtë grëtë' hia'a na hia'a unidë con mizmë fe, hashtë gunguë bë'a hia'a más lë'ë shini Dios, hashtë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Cristo parë cadë túbia'a. Zni gáca'a tubi mënë naziaru'bë lu shnezë Dios hashtë gáca'a mënë za'quë ziquë na Cristo. ¹⁴ Hia iurní adë chu gáquëdi'i ziquë tubi lguë'në naná runë cambi según rni'i ldu'ull. Hiadë chu nádi'i ziquë tubi gui'lli nanua'a mbë nezë rë', nezë rë'. Zni na ra narianaldë tēchi cualquier enseñansë cubi naze'dë, ra ldai' narlua'a ra mësë con mañi. Ra mënë ni rguguë rall sa' rall con bishi. ¹⁵ Más bien cha guëní'ia'a verdá mientras rac shtu'u hia'a sa' hia'a. Rqui'ni gáca'a unidë con Cristo nu rqui'ni tsarú'ba'a más të gáca'a ziquë na më. Lë'ë më na cabësë shtë hia'a. ¹⁶ Por Cristo unidë na grë partë shtë cuerpë, cadë partë nali'bi con grë sáhi'. Cadë partë shtë cuerpë cuezë shlugári' nu rúni' compa'ni los de más partë shtë cuerpë të gac cumplir lo quë narunë tucarë; iurní lë'ë cuerpë na saludë, lëdëdi'i rac llú'udi'in. Zni riaru'bë cuerpë bien nu grë ra partë shtë cuerpë rac shtu'u rai' sa' rai'.

Vidë cubi nadápa'a por Cristo

¹⁷ Pues ndë'ë rnia'a lu të ziquë tubi narni'i por mandadë shtë Dadë Dios; adë quërelde'di'i të ziquë ra mënë nanadë guëndi'i Dios, ra nanabani de acuerdë con llgabë nanadë rlluí'di'i. ¹⁸ Adë riasëdi'i rall por nacahi nananú la'ni ldu'u rall. Nápëdi'i rall vidë narne'e Dios purquë na rall ziquë ra nadë rac bë'adi'i por causë naguëdchi ldu'u rai'. ¹⁹ Adë rtúdi'i lu rall iurë quëhunë rall mal nu bë'në rall intriegu mizmë lë'ë rall lu vici. Hia nápëdi'i rall rëspëti parë cusë za'quë sino con gustë quëhunë rall cumplir grë deseo nananú la'ni ldu'u rall. ²⁰ Perë bëlua'a Cristo lë'ë të stubi manërë të guëquërelde të bien. ²¹ Rac bë'a të shti'dzë më; riasë të verdá nabëlua'a më. ²² Ziquë rgu mieti shabë

guini, nu nácull lari limpi, gulë gulú grë cusë mal nananú la'ni ldu'u të. Vidë shtë të antsë bësiguë lë'ë të nu más bésinin lë'ë të lu duldë. ²³ Mejurë tsagla'guë gulë gapë llgabë cubi cadë dzë. ²⁴ Nu ziquë shabë nacubi, gulë gacu con vidë cubi shtë Dios; bëzëlaa'dchi më vidë ni parë gáquël ziquë Dios, tubi vidë za'quë sin ni tubi duldë.

²⁵ Por ni, adë rní'idi'il bishi lu sa' të. Gulë guni'i verdá lu sa'l purquë grëtë' hia'a na hia'a unidë ziquë tubsë cuerpë.

²⁶ Si talë rldël, adë rldëdi'il tsa'a dzë. Adë rúnëdi'il duldë. ²⁷ Adë rdë'ëdi'il lugar gunë mëdzabë gan lul.

²⁸ El quë nagulaa'në antsë, napë quë guësá'nëll duldë ni nu gúnëll dchi'ni. Gunë nguui ni dchi'ni za'quë parë gápëll centavë të guëd'ëll ca'a ra nabënapëdi'i.

²⁹ Adë ruadí'dzëdi'il didzabë lu sa' të sino gulë biadi'dzë cusë za'quë lu sa' të según nicidá nanapë sa'l të gápëll más fe. Gulë guni'i di'dzë narsëdchini bendición parë ra narquë diaguë shti'dzël. ³⁰ Adë rúnëdi'il niétiquë narsëdchini tristë parë Espíritu Santo shtë Dios purquë por lë'ë Espíritu nacabezënú ldu'u të, na të sell-adë; na të prupi shmënë Dios hashtë dzë guëdchisú më lë'ë hia'a lu guë'dchiliu nu guia hia'a gube'e.

³¹ Gulë bëzalú con grë disgustë nu llanë nu insultë con grë didzabë narni'i të guëc sa' të, nu con grë llgabë mal cuntrë sa'l.

³² Gulë guc shtu'u sa'l nu gulë gac të më pacënci; gulë bë'në perdunë sa'l ziquë bë'në Dios perdunë lë'ël. Bë'në më perdunë lë'ël purquë Cristo rac shtú'ui' lë'ël.

5

Lla runë tucarë guëquërdë shmënë Dios

¹ Por ni gulë guagla'guë ejemplë shtë Dios. Rac shtú'ui' lë'ë të ziquë shini më.

² Gulë guc shtu'u sa'l ziquë guc shtu'u Cristo lë'ë hia'a. Bë'në më inriegu mizmë lë'ë më lu galguti por lë'ë hia'a. Gúqui' ziquë tubi lli'li naná guti lu bëcu'guë, tubi ofrendë nabëquitë ldu'u Dios.

³ Iurne' lë'ë të na të shini Dios; por ni adë chu guëquënú sáhi' nu adë chu tsanaldëdi'i tēchi cusë mal; adë chu guëzëbidi'i ldu'u ra cusë shtë guë'dchiliu. Adë rúnëdi'i të cusë

ni të parë ni tubi sa' të guëní'idi'i shcuendë ra cusë rë' entrë lë'ë të. ⁴ Adë ruadí'dzëdi'i të ra cusë naná runë parë guëtú lul, nilë cusë tuntë, nilë ra cusë dzabë naruadi'dzë mënë, purquë adë rëuu'di'i ldu'u Dios ra cusë ni; sino más bien gulë guni'inú sa'l grë cusë za'quë narunë më parë lë'ë hia'a.

⁵ Hia nanë të ni tubi narquënú ra na'a nu ra na'a narquënú ra nguui, nilë tubi naruadi'dzë didzabë, nilë el quë narzebi ldu'u pë shtë mënë, adë nápëdi'i rall partë catë rribë'a Cristo, catë Dios na Rëy. Pues el quë narzebi ldu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, quëhúnëll duldë idolatría; rúnëll adorar ra cusë material, lëdë Diósëdi'i. ⁶ Adë rdë'ëdi'i të lugar parë rsiguë sa' të con di'dzë tuntë purquë ze'dë guëdchini cashtigu shtë Dios guëc ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më. ⁷ Por ni adë rápëdi'i të tratë con ra mënë narunë ra duldë ni.

⁸ Antsë lë'ë të gubani të lu nacahi; adë guc bë'adi'i të shti'dzë më perë iurne' bë'në të recibir llni shtë Dadë Dios. Gulë guquërdë ziquë mënë nanapë llni shtë më la'ni ldu'u të. ⁹ Lë'ë llni rsëdchini cusë za'quë nu verdá nu tubi vidë naná tubldí.

¹⁰ Gulë guni'i ldu'u të tsanaldë të tēchi ra cusë narsëquitë ldu'u Dios. ¹¹ Adë gápëdi'i të partë con ra cusë nanadë rllu'í'di'i, ra cusë narunë mënë lu nacahi. Más bien gulë gudildi ra mënë narunë duldë ni. ¹² Rtu lu hia'a guëní'ia'a shcuendë ra cusë mal naquëhunë mënë lu nacahi. ¹³ Pues iurë grë ra cusë rë' cuezin lu llni, iurní rlua'a bien clarë lla nahin. Llni rzianí guëc grëtë' ra cusë ni. Llni shtë Dios napë pudërë pare gac cambi nguui mal të gáqui' ziquë llni.

¹⁴ Por ni rni'i Sagradas Escrituras:

Gulë guëtëtsë mbëca'ldë lu të, lë'ë të nanaga'si.

Gulë bëru'u ladi ra mënë naquërdë lu nacahi, nu Cristo guëzianí la'ni ldu'u të.

¹⁵ Por ni gulë guná bien mudë nanabani të, lëdëdi'i ziquë mënë nanadë guënédi'i Dios, sino ziquë mënë nariasë shti'dzë më.

¹⁶ Gulë bë'në cumplir cusë za'quë mientras nabani të purquë iurne' nalë duldë quëhunë mënë. ¹⁷ Adë gac të ziquë mënë tuntë naná guënédi'i, sino gulë gac të mënë narac bë'a voluntá shtë Dios. ¹⁸ Adë rzuu'dchidi'i të purquë galëzudchi gua'a

lë'ë të gabildi. Mejurë gulë bëtë'ë per-
misi guë'nibë'a Espíritu Santo guë'dubi vidë
shtë'nël. ¹⁹ Gulë biadi'dzë lu los de más
sa'l con Salmo nu cantë nu labansë nananú
la'ni ldu'u të. Gulë bi'ldi; gulë bë'në alabar
lë'ë Dios con guë'dubinú ldu'u të. ²⁰ Gulë
bëtë'ë graci lu Dadë Dios siembrë por grë
cusë. Gulë bëtë'ë graci lu më en el nombre
shtë Jesucristo, Shláma'a.

Vidë shtë naná cristiano

²¹ Gulë gac të muzë parë los de más sa'l.
Zni quëhúnël honrar Dadë Jesucristo.

²² Lë'ë të na'a naná casadë, gulë bë'në
rëspëti tsé'lël ziquë quëhúnël rëspëti Dadë
Jesús ²³ purquë lë'ë nguiu na ziquë cabësë
shtë tsé'li', ziquë Cristo na cabësë shtë
grupë shtë shmënë Dios. Cristo na më
salvador shtë shmënë më nu lë'ë rai' na
ziquë tubi cuerpë parë lë'ë më. ²⁴ Ziquë ra
shmënë Dios napë rall rëspëti parë Cristo
nu rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më, zni runë
tucarë ra tse'lë nguiu gapë rai' rëspëti lu
tse'lë rai'.

²⁵ Lë'ë të nguiu casadë, napë quë gac
shtu'u të tsé'lël igual manërë ziquë Cristo
guc shtu'u më shmënë më nu bëtë'ë më
vidë shtë'në më por lë'ë mënë ni. ²⁶ Zni
bëtë'ë më parë gac ra mënë ni sin duldë,
parë guëzunë më almë shtë rai' por shti'dzë
më naná ziquë galëriubë nisë. ²⁷ Guti më
por ra shmënë më të gunë më presentar
lë'ë rai' delantë mizme lë'ë më ziquë tubi
lliguëna'a naná parë guëtsé'ai', nasa'a,
limpi, sin ni tubi manchë, ni tubi bëshudi,
bien hecho, nu gáqui' sulë parë tsé'li'.
Cagnia'a shcuendë grupë shtë shmënë
Dios. ²⁸ Zni runë tucarë ra nguiu gac shtu'u
rall tse'lë rall, igual ziquë rac shtú'ull
mizme lë'ëll. El quë narac shtu'u tsé'li' de
verdá, ni rac shtu'u el mizme lë'i'. ²⁹ Pues
ni tubi de lë'ë hia'a rna tushë mizme
lë'ë hia'a, sino quë rdé'na'a alimentar
shcuérpa'a nu quëhápa'a mizme lë'ë hia'a.
Pues Cristo quëhunë më lo mizme con
shmënë më ³⁰ naná ziquë cuerpë shtëhi'.
³¹ Naescritë: “Por ni lë'ë nguiu guësëa'në
ra shtadë nguiu të parë guëtsé'ai' tsé'li';
hia guërupë rai' na rai' tubsë”. ³² Ni na
tubi secretë ru'bë, perë cagnia'a lu të
comparaciuni rë' quëhunë tratë shcuendë

Cristo con grupë shtë shmënë Dios. ³³ Perë
comparaciuni rë' también runë cuntienë
de quë cadë tubi nguiu napë quë gac
shtú'ui' tsé'li' igual ziquë rac shtú'ull
mizme lë'ëll, nu runë tucarë ra na'a gunë
rai' rëspëti ra tsé'li'.

6

¹ Lë'ë të liguë'në, gulë bëzu'bë diaguë
shti'dzë shtë'dël, purquë zni runë tucarë
gunë të ziquë shini Dios. Tubldí nahin
delantë lu Dios. ² Lúniquë mandamientë
shtë Dios nanapë promësë, rni'i zndë'ë:
“Gulë bë'në rëspëti shtë'dël nu shní'al të
parë guëquitë ldú'ul ³ nu guëbánil zihani izë
lu guë'dchiliu”.

⁴ Lë'ë të nanapë shínil, adë rúnëdi'il tratë
mal con shínil parë quë adë guëldëdi'i
shínil; más bien gulë guni'inú lë'ë rall;
gulë bëtë'ë cunseju za'quë të parë adë
guëru'udi'i rall shnezë Dios.

⁵ Lë'ë të naná muzë, gulë bëzu'bë diaguë
shti'dzë shláme'l lu guë'dchiliu rë'. Gulë
gapë rëspëti parë lë'ë rai' nu gulë gac të
mënë obedientë ziquë si fuërë quëhunë të
sirvë lu Cristo.

⁶ Gulë bë'në sirvë bien lu rai' guëdubi
tiempë, lëdë niá'asëdi'i iurë rna rai' lu të,
të parë guëa'në të bien con lë'ë rai' si fuërë
quëhunë të sirvë lu Jesucristo. Gulë bë'në
sirvë con guëdubinú ldu'u të purquë zni rac
shtu'u Dios gunë të. ⁷ Gulë bë'në dchi'ni
con guëdubinú ldu'u të con lëgrë la'ni ldu'u
të purquë zni rac shtu'u Dios. Adë rúnëdi'i
të llgabë sulamëntë lu mënë quëhunë të
sirvë. ⁸ Pues nanë të cadë túbia'a, ra muzë
nu ra lamë, guëdë'na'a recibir según cusë
za'quë u cusë mal naquëdë'na'a. Lë'ë Dadë
guëne'e narunë tucarë cadë túbia'a.

⁹ Lë'ë të lamë, quëgnia'a lu të iurne';
gulë bë'në tratë bien con ra muzë. Gulë
gac më nadu'u lu ra muzë shtë'në të; adë
rushtiádi'i të guëc rall. Gulë bësëagná ldu'u
të napë të tubsë lamë lu gube'e. Lë'ë Dadë
quëhunë më igual con grë mieti, ra naná
runë dchi'ni nu ra naná rnibë'a.

*Nadápa'a fuersë shtë Dios parë
guëdë'na'a gan lu grë enemigu*

¹⁰ Iurne' bëchi, gulë su firmë lu shnezë
Dios. Na të unidë con lë'ë më nu rdë'ë më
fuersë ru'bë parë lë'ë të. ¹¹ Gulë bëtë'ë

sí parë guëgacu Dios lë'ë të ziquë suldadë nanua'a gui'bë të parë gac të firmë cuntrë grëtë' cusë naná guëguguë mëdzabë, ¹² purquë adë quëdídidi'ia'a con mënë; adë nádi'i enemigu shtëna'a ziquë mënë shtë guë'dchiliu sino enemigu shtëna'a na ra fuersë mal; adë chu rnádi'i lúhi'. Quiere decir, ra autoridá, ra narnibë'a lu nacahi, ra zihani espíritu mal nanapë más pudërë quë lë'ë hia'a. ¹³ Por ni gulë bënë recibir grë fuersë narne'e Dios parë lë'ë hia'a të guëdë'na'a gan lu grë cusë mal naze'dënú mëdzabë lu hia'a, perë despuësë de tädë grë prëbë, todavía zu të firmë lu shnezë më. ¹⁴ Gulë gac firmë iurne' con verdá cumë ziquë tubi nalli'i la'ni. Gulë gubani tubi vidë tubdí delantë lu Dios; nahin ziquë vestidë narunë defender ldu'u suldadë. ¹⁵ Gulë bënë preparar bien parë guëni'inú të mënë diza'quë narsëdchini paz entrë Dios nu mënë. Gulë bënënin ziquë suldadë narunë preparar iurë quëquë'ëll sabádull. ¹⁶ Perë subrë de ni, gulë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Fe shtë të na ziquë defensë nanua'a suldadë. Fe gunë gan guësëaldë grë ra tentación shtë mëdzabë; na rahin ziquë flechë nanua'a gui'i. ¹⁷ Gulë gac të segurë nasalvar të. Na ziquë tubi cascu gui'bë naná canihapë guëc suldadë, nu gulë guna'zi spadë shtë Espíritu Santo. Spadë ní na shti'dzë Dios. ¹⁸ Gulë bënë cumplir cunseju rë' mientras quëгна'bë të lu Dios. Gulë bënë ruëguë lu Dios lo quë narac shtu'u Espíritu Santo. Nu gulë gac nasini nu listë sin quë adë chu guëazë guëtëdi'i. Nu gulë bënë ruëguë lu më por grë ra shmënë më. ¹⁹ Nu gulë bënë ruëguë lu më por na të parë guëne'eru'u më más llni nu valurë të iurë guëni'inuhia ra mënë, gac bënë'a rall diza'quë de quë nahin parë mënë narëta' guëdubi guë'dchiliu. ²⁰ Dios bëshë'ldë më na; por ni nanúa prësi iurne'. Gulë guna'bë lu më të parë tsagla'guë guëni'ihia diza'quë. Zni runë tucarë guëni'ihia sin quë adë rdzëbëdia'a.

Rialú cartë con saludë

²¹ Tíquico lë'ë bëchi narac shtu'u hia'a, nu quëhúnëll cumplir dchi'ni shtë Dadë; lë'i' guadí'dzi' lu të grëtë' lo quë naguzaca, nu

lla quërela. ²² Quëgshe'lda lë'i' lu të, të parë gac bënë'a të lla na shcuendë na'a ndë'ë nu parë guëni'inúhi' lë'ë të gac të más firmë lu shnezë Dios.

²³ Rna'ba de quë Dios Shtëna'a nu lë'ë Jesucristo, Shláma'a, gúni' parë cuedchí ldu'u të nu parë gac shtu'u të sa' të nu tsaldí ldu'u të di'dzë shtë më. ²⁴ Nu rna'ba lu më gunë ldai' më lë'ë të, grëtë' narac shtu'u lë'ë Dadë Jesucristo de verdá. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Filipenses

Nanú Pablo lachigui'bë; bëquë'ëi' cartë lu ra mënë shtë Filipos

¹ Pablo nu Timoteo, na na'a siervë shtë Cristo Jesús. Quëquë'ë na'a cartë rë' nu quëgshe'ldë na'a saludë lu të naquereldë guë'dchi Filipos, lu ra nabëzunë Dios almë shtë rai'. Quëquë'ë na'a cartë rë' lu të naná cabësë shtë shmënë Dios nu lu të naná runë compa'ni lë'ë rai'. ² Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtëada'a, nu por Jesucristo Shláma'a.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra mënë nari-aldí ldu'i diza'quë

³ Cadë vësë narna'ba lu Dios el quë quëhuna adorar, rdë'a graci lu më por lë'ë të. Rqitë ldua'a iurë rëagná ldua'a na të shmënë më. ⁴ Siemprë ruadi'dzënúa Dios con lëgrë la'ni ldua'a; rna'ba lu më por bien shtë të. ⁵ Rnia'a dushquilli Dios purquë juntë quëgdë'na'a dchi'ni shtë më. Quëhunë të compa'ni na të parë ruadi'dza diza'quë lu mënë dizdë primërë dzë nabini të diza'quë hashtë iurne'. ⁶ Iurne' nahia segurë de quë Dios, el quë naguzublú obrë shtë më la'ni ldu'u të, gunë më cumplirin. Tsagla'guë runë më obrë za'quë la'ni ldu'u të hashtë iurë Jesucristo guëabré stubi. ⁷ Naza'quë rialdí ldua'a zni de lë'ë të purquë nalë rac shtua'a lë'ë të nu juntë bédë'na'a dchi'ni shtë Dios. Bë'në të compa'ni na iurë nanúa lachigui'bë nu iurë biadi'dza shti'dzë më nu iurë bëluá'ahia lu ra mënë diza'quë na verdá. Juntë bédë'na'a recibir bendición nabëne'e më. ⁸ Dios nanë de quë ruadi'dza verdá; nalë rac shtua'a lë'ë të igual cumë Cirsto Jesús rac shtu'u më lë'ë të. Rac shtua'a guënahia lu të stubi vësë más. ⁹ Nu rna'ba lu më gac shtu'u të sa' të más cadë dzë. Nu rna'ba lu më tsasë të voluntá shtë më nu gapë të mizme llgabë con lë'ë më. ¹⁰ Zni gac bë'a të guadë naná más naza'quë gunë të nu gapë të tubi vidë limpi sin duldë nu adë chu bë nápëdi'i parë

guëni'll guëc të iurne', nilë iurë guëabré Dadë Jesús de gube'e. ¹¹ Zni gunë Jesucristo compa'ni lë'ë të, të parë guëquërelde të tubdí delantë lu më. Iurë guëná mënë mudë naquërelde të, gunë rall alabar Dios; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Guëquërelde sulë por Jesucristo

¹² Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të grë ra cusë nagudëde con na, tubi bien nahin purquë másru'u bërë'tsë diza'quë shtë Dios. ¹³ Bërë'tsë shti'dzë më entrë grë ra suldadë hashtë lu los de más më gobiernë. Rac bë'a rall de quë nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús. ¹⁴ Más de ni, zihani ra shmënë Jesús iurë guná rall resultadë de quë nanúa prësi, rialdí ldu'u rall shti'dzë më más, nu quëadi'dzënú rall sa' rall shti'dzë Dios. Adë rdzëbëdi'i rall.

¹⁵ Verdá na bëldá mënë ruadi'dzë rall diza'quë shtë Jesucristo purquë napë rall galëmbidi shchi'nia, tantë mënë na rai' shmënë Jesús purquë biadi'dzënúa lë'ë rai'. Rzebi ldu'u rall na. Sëbëldá mënë ruadi'dzë rall shti'dzë më purquë na rall de acuerdë con lo quë naquëhuna. ¹⁶⁻¹⁷ Ra mënë ni rac shtu'u rall na. Nanë rall nanúa prësi parë guna defender diza'quë delantë mënë. Perë ra nanapë mbidi quëhunë rall predicar sulë purquë rëuu' ldu'u rall hunurë shtë sa' rall. Adë ruadi'dzëdi'i rall tubdí. Rac shtu'u rall sac zihia más ndë'ë lachigui'bë. ¹⁸ ¿Pë rní'ihia de ndë'ë? Parë na, si talë ruadi'dzë rall diza'quë con bien llgabë u si talë ruadi'dzë rall diza'quë por mbidi, rqitë ldua'a. Nalë rqitë ldua'a iurë rac bë'ahia ruadi'dzë mënë shti'dzë Cristo.

¹⁹ Perë másru'u rqitë ldua'a purquë con ayudë shtë Espiritu Santo nabëshe'ldë Jesucristo, nu con oraciuni shtë të gapa libertá; guërua'a lachigui'bë. ²⁰ Nalë rac shtua'a nu quëbeza de quë nunquë guna tubi cusë mal, no sea guëtú lua lu më. Guëdubi tiempë rac shtua'a gapa valurë të guadi'dza sin quë guëdzëbëdia'a. Iurní si talë guëbania u si talë gatia, guëná mënë pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna nu gunë mënë honrar lë'ë më. ²¹ Cagnia'a ndë'ë purquë si talë guëbania, sulë rac shtua'a guna honrar Cristo, nu iurë gatia, mejurë parë na purquë guëquërelnúa

lë'ë më. ²² Si talë guëne'e më más vidë parë na, tsagla'guë guëluá'ahia diza'quë lu ra mënë. Perë iurne' adë rac bë'adia'a guadë na guëna'zia; zuhia entrë chupë nezë; guëbania u gatia. ²³ Naganë parë na pë guëna'zia; por tubi ladë rac shtua'a gatia parë guëquërela con Cristo; ni más mejurë parë na. ²⁴ Perë stubi ladë más rqui'ni tsagla'guë guëbania parë bien shtë të. ²⁵ Napa segurë de quë na voluntá shtë më guëquërela lu guë'dchiliu stu'pë tiempë parë guna compa'ni lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios más nu parë guëquitë ldu'u të. ²⁶ Iurë guëabrí guená të lua stubi, guëdë'ë të graci lu Jesucristo por tantë lëgrë nanapë të por enseñansë naze'dë guënia'a lu të.

²⁷ Rqui'ni guëbani të ziquë mënë shtë Cristo, de acuerdë con diza'quë shtë më. Gulë bë'në cumplirin si talë guená të lua stubi u adë guënádi'i të lua. Rac shtua'a guëdchini nutici de quë tsagla'guë të firmë shnezë Dios, nu de quë unidë na të con tubsë llgabë la'ni ldu'u të mientras ru-adi'dzë të diza'quë lu ra mënë. ²⁸ Si talë adë rdzëbëdi'i të lu ra narunë cuntrë lë'ë të, gac bë'a rall de quë tsa rall lu cashtigu shtë Dios, nu mizmë tiempë gac bë'a rall de quë nasalvar të. Dios na el quë nangunë ra cusë rë'. ²⁹ Adë rdzëbëdi'i të purquë bë'në më tubi favurë naná galdí ldu'u të shti'dzë më; nasalvar të. Nu stubi favurë bë'në më naná sac zi të por lë'ë më. ³⁰ Quëhunë mënë cuntrë lë'ë të igual manërë ziquë bë'në rall cuntrë na iurë guëquërela lë'ë të. Hia guná të lla bë'në mënë, nu rini të iurne' quëhunë rall cuntrë na stubi guë'dchi.

2

Jesucristo bidë ziquë mënë humildë

¹ Rquitë ldu'u të purquë unidë na të con Cristo. Quëhunë më compa'ni lë'ë të, të adë riádi'i ldu'u të. Rac shtu'u më lë'ë të. Quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të. Rac shtu'u të sa' të nu rga'a ldu'u të lë'ë rall. ² Por ni gulë bësëquitë ldu'u të na más. Gulë gapë tubsë llgabë. Gulë gac shtu'u sa'l de verdá. Gulë gac unidë. Gulë gac të de acuerdë. ³ Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l. Adë runë nadchínidi'il lu sa'l. Mejurë gulë gac humildë nu gulë bë'në tratë sa'l manërë

mejurë quë rúnël tratë mizmë lë'ël. ⁴ Adë rguílidi'il ra cusë naná bien parë mizmë lë'ël sino gulë gudili lo quë naná bien parë sa'l.

⁵ Gulë gapë mizmë llgabë nagupë Cristo Jesús; gulë bë'në ziquë bë'në më. ⁶ Aunquë Jesucristo na Dios, adë bészëbidi'i ldú'i' lu-gar shtë Dios Padre ⁷ sino bësëa'në Jesús lu-gar shtë hunurë nu bédchíni' lu guë'dchiliu të gúni' sirvë ziquë tubi muzë. Gúli' cumë tubi nguii. ⁸ Iurë bédchini më con cuerpë shtë nguii, todavía más humildë gúqui'. Gúqui' obedientë; gac shtú'ui' gúni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. Bëzu'bë diágui' hashtë gúti' lu cruz. ⁹ Por ni Dios bédë'ë más hunurë parë shíni'; napë më más hunurë quë grë cusë lu guë'dchiliu nu gube'e. Bédë'ë më tubi lë parë shíni' naná más ru'bë entrë grë nombre shtë mieti. ¹⁰ Bë'në Dios zní të grë ra nanabani, lo quë nananú gube'e nu lo quë nananú guë'dchiliu nu lo quë nananú lugar shtë ra tégulë, grë rall guëzullibi rall lu Jesucristo. ¹¹ Rac shtu'u Dios grë mënë guëni'i Jesucristo na Dadë narnibë'a të parë Dios Padre gúni' recibir labansë nu hunurë shtë grë mënë.

Ra narialdí ldu'i Jesús na rai' ziquë llni

¹² Bëchi narac shtua'a, gulë bëzu'bë diaguë shti'dza ziquë quëhunë të siemp-rë. Bëzu'bë diaguë të shti'dza iurë naguquërela lë'ë të; iurne' rqui'ni más gac të obedientë mientras quërela zitu parë lë'ë të. Bë'në Dios salvar lë'ë të, të gunë të cusë za'quë. Gulë gac mënë narunë cumplir purquë zní na voluntá shtë më. Nadzë'bë si talë adë gúnëdi'i të cumplir. ¹³ Rac runë të voluntá shtë Dios purquë Dios na el quë naquëgne'e deseo za'quë parë gunë të cumplir, nu también quëgne'e më fuersë parë gunë të cumplir voluntá shtë më.

¹⁴ Gulë bë'në shchi'ni më sin guëni'idi'il cuntrë sa'l; adë rdildi di'dzëdi'i të ¹⁵ të parë adë chu guëni'idi'i quëhúnël cusë mal u nádi'il verdá. Na të shmënë Dios; iurní napë quë guëquërela të bien entrë ra mënë narianaldë tëchi deseo mal nu ráquëdi'i gunë rall cusë za'quë. Lë'ë të na të ziquë mbelëgui'i narabtsë'ë catë namás nacahi. Zní na të entrë lë'ë rall mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë.

¹⁶ Diza'quë ni rne'e vidë cubi. Si talë gunë të ndë'ë, guëquitë ldua'a iurë guëabré Jesucristo de gube'e purquë guëlua'a de quë adë bë'nëdia'a dchi'ni de baldë entrë lë'ë të. ¹⁷ Si talë gatia purquë biadi'dza diza'quë lu të, nahin cumë ziquë lë'ë të bë'në të ofrecer mizmë lë'ë të ziquë ofrendë parë lë'ë më nu guëllë'ë rënë shtëna guëc ofrendë shtë të. PUES si talë zni gac, guëquitë ldua'a nu tsu lëgrë ldua'a juntë con lë'ë të por grë bendición shtë Dios. ¹⁸ Mizmë manërë runë tuçarë guëquitë ldu'u të con na.

Timoteo nu Epafrodito

¹⁹ Si talë Dadë Jesús guëne'e permisi, rac shtua'a guëshe'lda Timoteo lueguë parë gue'dë guëmall lë'ë të. Iurní iurë guëdchini nutici de lë'ë të, guëquitë ldua'a. ²⁰ Adë nápëdia'a ni chu stubi ndë'ë ziquë Timoteo parë guëshe'lda lu të purquë sulë Timoteo napë zihani amor parë lë'ë të nu rac shtú'ull tsagla'guë të bien. ²¹ PUES los de más rguili rall por bien shtë rall; adë rúnëdi'i rall importë dchi'ni shtë Jesucristo. ²² Hia nanë të lasac Timoteo parë lu dchi'ni. Lë'ëll bë'nëll sirvë lu Jesucristo con na igual ziquë tubi llguë'në quëhúnëll dchi'ni lu shtadë llguë'në. ²³ Rac shtua'a guëshe'lda lë'ëll despuësë gac bë'ahia lla guëru'u shcuenda. ²⁴ Nu rialdí ldua'a gunë Dios tubi favurë të gueldë guënahia lë'ë të lueguë.

²⁵ Perë mientras quëbeza, rqui'ni guëshe'lda Epafrodito, bëcha'a, të gueldë guënáhi'lë'ë të. Epafrodito bë'nëll compa'ni na lu dchi'ni nu bë'në mënë cuntrë lë'ë na'a. Primërë bëshe'ldë të lë'ëll parë ze'dë guëmall na. Bë'ni' compa'ni na lu nicidá nanapa. ²⁶ Nalë rac shtu'u Epafrodito guëabré guëmall lë'ë të; rac ldu'ull purquë bini të de quë gac llú'ull. ²⁷ Verdá gac llú'ull; mërë niátill perë Dios bëga'a ldu'u më lë'ëll; bëaquëll; nu bëga'a ldu'u më na të adë gápëdia'a más galërzac zi. ²⁸ Por ni nalë rac shtua'a guëshe'lda Epafrodito lu të parë guëquitë ldu'u të iurë guëná të lúhi' stubi. Iurní guëquitë ldua'a también. ²⁹ Gulë bë'në recibir lë'ëll con lëgrë la'ni ldu'u të nu gulë bë'në honrar grë ra naná ziquë Epafrodito. ³⁰ Hia niati Epafrodito lu dchi'ni shtë Jesucristo. Bëdchí'bi' vidë

shtëhi' lu peligrë iurë bë'ni' dchi'ni shtë më, dchi'ni nadë gúquëdi'i nihunë të con na.

3

Tsagla'ga delantë

¹ Iurne' bëchi, gulë bëquitë ldu'u të purquë unidë na të con Dadë Jesús. Adë riasháquëdi'i ldua'a guëquëa'a lu të mizmë enseñansë nabëluá'ahia antsë, të adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të. ² Gulë gupë cuidadë ra mënë mal nanadë guënëdi'i Dios, ra naziagla'guë runë parë gac cumplir custumbrë shtë rall. Rni'i rall rqui'ni riuguë partë cuerpë ziquë quëhunë ra mënë israelitë parë gac mënë limpi delantë lu Dios. ³ Lë'ë hia'a na hia'a limpi delantë lu Dios, lëdëdi'i lë'ë rall. Clarë rlua'a na hia'a shmënë më purquë rdë'na'a adorar lë'ë më según narni'i Espíritu Santo nu rquitë ldu'u hia'a purquë na hia'a shmënë Jesús. Adë rialdidi'i ldu'u hia'a gac salvára'a por ra cusë za'quë naquëgdë'na'a. ⁴ Parë mënë narni'i nasalvar rall por lo quë nabë'në rall, pues rnia'a, bëna más cusë quë lë'ë rall. Ni tubi chu napë más rsunë quë na parë gúnëll confiar mizmë lë'ëll. ⁵ Bëriuguë partë shcuërpa ziquë runë mënë israelitë iurë bëdza'guë llmalë gula. Benjamín gac shtadë guëluhia. Ra shtada na më israelitë nu biadi'dzë rai'dizë hebreo. Guanalda tēchi lëy nanapë mënë israelitë, igual ziquë quëhunë partidë shtë ra fariseo. ⁶ Por tantë devociuni parë religiuni nanapa, guzunalda ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo. Bëna cumplir lëy tubi manërë ecsactë; ni tubi chu gunádi'i catë bëna fallar. ⁷ Antsë gunia'a grë ra cusë ni lasac, perë iurne' rdë'ëhia cuendë de quë ni tubin lasáquëdi'i parë gac salvara. Sulë Cristo rne'e salvaciuni. ⁸ Más quë ni ra cusë nabëna antsë, na ziquë gui'lli narru'ldë mënë rua' guë'dchi. Más nasac gunguë bë'ahia lë'ë Cristo Jesús, Shlama. Parë guca shmënë më, bësa'na grë ra cusë shtë guë'dchiliu; na rahin ziquë gui'lli nalasáquëdi'i. Tubsë cusë rac shtua'a, gac më Shlama de verdá. ⁹ Rac shtua'a gaca unidë con lë'ë më; gaca perdunë, lëdëdi'i purquë bëna cumplir lëy shtë Moisés, sino purquë rialdí ldua'a shti'dzë Jesucristo.

Runë Dios recibir lë'ë hia'a cumë ziquë mënë naná tubldí shcuéndi' lu Dios sulë si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. ¹⁰ Rac shtua'a gunguë bë'ahia lë'ë Cristo nu rac shtua'a gunë më compa'ni na të gapa mizmë pudërë nanapë më iurë guashtë më ladi ra tégulë. Nu rac shtua'a guna sufrir ziquë lë'ë më bë'në më sufrir. Nahia dispuestë gatia ziquë guti më ¹¹ të parë tsashtëa ladi ra tégulë igual ziquë guashtë më ladi ra tégulë.

Napë quë gáca'a firmë hashtë lúltimë dzë

¹² Adë quëgní'idia'a lu të de quë bëna gan, de quë nahia më za'quë, perë rac shtua'a tsagla'ga delantë parë guna cumplir con grë narac shtu'u më parë na. Ni na narac shtua'a, purquë primërë gudili Cristo Jesús na parë gaca shmënë më. ¹³ Bëchi, mizmë na rnia'a de quë adë bëna gan grë lo quë narac shtua'a; tubsë cusë runa iurne'; bëa'ldë ldua'a grëtë' lo quë nabëna más antsë nu ziagla'ga parë guna gan másru'u cusë za'quë shtë Dios. Con guëdubi fuersë shtë na, ziquë tubi narllu'në lu carrërë, rac shtua'a grë lo quë nanapë më parë na. ¹⁴ Tsagla'ga delantë ziquë tubi narllu'në parë guna gan premi naguëne'e Dios. Parë ni guna'bë Dios na purquë nahia unidë con Jesucristo.

¹⁵ Grë mënë narac bë'a bien shti'dzë Dios, napë quë gunë rall mizmë llgabë ziquë gunia'a ndë'ë. Perë si talë entrë lë'ë të nanú nguü nanapë stubi llgabë, Dios guëluá'ai' lë'ëll lo quë naná verdá. ¹⁶ Sulamëntë cha gáca'a firmë nu guëdë'na'a cumplir grë lo quë nariasë hia'a.

¹⁷ Bëchi, gulë gubani ziquë nabania. Gulë guná manërë nabani sa' të, ra naquëhunë cumplir lo quë nabëlua'a na'a. Gulë cubënebi manërë nanabani rai'. ¹⁸ Gulë bë'në narnia'a purquë nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Nabani rall manërë narlua'a de quë adë rialdí'di' ldu'u rall Jesús guti lu cruz. Hia gunia'a lu të ndë'ë zihani vultë nu rnia'a lu të stubi vësë más hashtë runa rnia'a lu të. ¹⁹ Gabildi na fin shtë ra mënë ni. Quërelde rall sulamëntë parë gunë rall cumplir deseo mal shtë rall. Adë rtúdi'i lu rall por mal naquëhunë rall sino más rquitë ldu'u rall. Sulë ra cusë mal

shtë guë'dchiliu zianaldë rall tëchi'. ²⁰ Perë rnibë'a Dios lë'ë hia'a didzë gube'e. De gube'e quëbéza'a Dadë Jesucristo, el quë nagunë salvar lë'ë hia'a të parë gáca'a ziquë lë'ë më. ²¹ Ra cuerpë débil nadápa'a gunë më cambi të parë gaquin ziquë cuerpë nanapë më gube'e. Gunë mëhin con mizmë pudërë nanapë më parë guënbë'a më grë lo quë nanabani parë guëzu'bë diaguë rall shti'dzi'.

4

Gulë bëagná ldu'u të lë'ë Dadë Jesús nu gulë bëquitë ldu'u të

¹ Por ni rnia'a lu të bëchi, nalë rac shtua'a lë'ë të nu napa deseo guënahia lu të. Rquitë ldua'a con lë'ë të; na të ziquë tubi premi parë na. Dchi'ni nabëna entrë lë'ë të adë gúquëdi'in de baldë. Iurne' gulë su firmë lu shnezë Dadë ziquë gunia'a lu të, lë'ë të narac shtua'a.

² Runa ruëguë lu Evodia nu Síntique, cue të de acuerdë purquë lë'ë të napë të mizmë lamë, Dadë Jesús. ³ Nu rna'ba tubi favurë lul, amigu, bë'në ruëguë lu ra na'a rë' gac rall de acuerdë purquë antsë bë'në rall compa'ni na parë guër'tsë diza'quë shtë Jesús entrë mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ë rai' con Clemente con los de más nabë'në compa'ni na, grë lë rai' naescritë la'ni librë shtë registrë nanapë Dios. Gac salvar rai'.

⁴ Gulë bëquitë ldu'u të guëdubi tiempë purquë na të shmënë Dadë Jesús. Stubi guënia'a lu të, gulë bëquitë ldu'u të. ⁵ Gulë gac mënë pacënci të parë gac bë'a mieti quëhunë të tratë bien con sa' të. Lë'ë Dadë Jesús hia mërë guëabri' lu guë'dchiliu stubi. ⁶ Adë riádi'i ldu'u të lu cusë durë sino bë'në ruëguë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ëll. Gulë bédë'ë graci lu më; gulë guni'i lu më grë lo quë narac shtu'u të. ⁷ Iurní guëcue'dchí më ldu'u të. Llëru'bë na më parë guëcue'dchí ldu'u ra mënë; ni tubi chu rac bë'a mudë nanapë më parë guëcue'dchí më ldu'u mieti. Mizmë paz ni gapë ldu'u të con shgabë të purquë na të unidë con Cristo Jesús.

Gulë bë'në llgabë naná za'quë

⁸ Bëchi, guënia'a lu të antsë tsalú cartë rë', gulë bë'në llgabë lla gac të mënë verdá;

gulë bë'në llgabë lo quë narunë tucarë rëspëti. Gulë bë'në llgabë lo quë naná tubldí nu purë delantë lu Dios; gulë bë'në llgabë lla gunë të parë gac shtu'u mieti lë'ë të nu parë gunë rall honrar lë'ë të. Gulë bë'në llgabë lla gunë të parë gac të më za'quë, nu gulë bë'në llgabë por grë lo quë nalasac lu Dios; gulë tsanaldë ra cusë ni.

⁹ Gulë bë'në grë lo quë nabëluá'ahia lu të, grë lo quë nabësë'dë të, grë lo quë nabini të, grë lo quë nagoná të bëna. Iurní Dios narcue'dchí ldu'u hia'a cuezënú më lë'ël.

Ra mënë Filipos bédë'ë ofrendë parë Pablo

¹⁰ Nalë rquitë ldua'a purquë nahia unidë con Jesús nu rdë'a graci lu Dadë purquë rac shtu'u të gunë të compaňi na stubi vësë más aunquë hia zia'a llëduni tiempë dizdë bëshe'ldë të dumí. Adë rní'idia'a de quë bë'ldë ldu'u të gunë të compaňi na, perë rnia'a adë nídi'i mudë parë guëshe'ldë të ayudë. ¹¹ Adë rní'idia'a lu të ndë'ë purquë napa nicidá nu rac shtua'a gunë të compaňi na, purquë bëlua'a më na lla gaca cunformë con lo quë nanapa; riádi'i ldua'a. ¹² Tubi tiempë guquërela ziquë ra prubi; niétiquë adë pë nápëdia'a; nu stubi vësë guquërela ziquë ricu. Pues nahia cunformë guëdubi tiempë; rdë'ëhia graci lu Dios si talë napa zihani cusë u si talë adë bë nápëdia'a. Rac rdë'a graci lu më iurë runë faltë nagáuha, igual ziquë iurë napa hashtë subrë. ¹³ Lë'ë Jesucristo cuezënú na; por fuersë narne'e më runa vencer grë clasë galërzac zì. ¹⁴ Perë rnia'a lu të, bë'në të bien iurë bëshe'ldë të ayudë purquë gupa nicidá iurní.

¹⁵ Hia nanë të mënë shtë Filipos, iurë guzublú quëadi'dza diza'quë, iurë guquërela Macedonia, sulë lë'ë të bëne'e të ayudë cahia iurní. Stubi grupë narialdí ldu'i diza'quë, bë'nëdi'i rall compaňi na aunquë grë rall bë'në rall recibir diza'quë nagonia'a lu rall. ¹⁶ Mientras guquërela Tesalónica, lë'ë të bëshe'ldë të ofrendë parë nicidá shtëna. Chupë vultë bëshe'ldë të ayudë. ¹⁷ Adë rzëbidi'i ldua'a lë'ë dumí, sino rac shtua'a de quë lë'ë të gunë të recibir premi shtë Dios. ¹⁸ Hia bëna recibir más lo quë rqui'nia; con ofrendë nabëshe'ldë të

con Epafrodito, napa sufsientë. Nápëdia'a más nicidá. Lo quë nabëshe'ldë të, na ziquë tubi olor nashi, tubi ofrendë parë Dios; bëca'a mëhin nu rquitë ldu'u më. ¹⁹ Dios rnibë'a grë cusë. Iurne' guëne'e më ca'a të grë lo quë narunë faltë mientras cuezënúhi' lë'ë të. Guëdchini ra cusë ni purquë unidë na të con Cristo Jesús. ²⁰ Dios Shtëada'a, cha guëdë'na'a alabar lë'ë më iurne' nu catë nídi'i fin. Amén.

Rshe'ldë Pablo saludë parë amigu shtëhi'

²¹ Por partë shtë na, bë'në saludar grë ra grupë shtë shmënë Cristo Jesús ndë. Grë ra shmënë më nananú ndë'ë, rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të. ²² Los de más naná rialdí ldu'i diza'quë, rshe'ldë rall saludë, especialmente ra mënë naquëhunë ra dchi'ni lidchi shtë rëy rumanë. ²³ Rna'ba lu Dios, gunë ldai' Dadë Jesucristo cadë lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Colosenses

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra colosenses

¹ Na Pablo nahia poshtë shtë Cristo Jesús purquë gudili më na. ² Juntë con bëcha Timoteo quëquëa'a cartë rë' lu naná bëzunë Dios almë shtë rai' con ra bëchi la sahia narunë cumplir shti'dzë më, grë të naquërelde guë'dchi Colosas. Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtëada'a.

Pablo rna'bë lu Dios por ra narialdí ldu'i diza'quë

³ Siemprë rdë'ë na'a graci lu Dios naná Shtadë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Iurë rna'bë na'a lu më por lë'ë të, rni'i na'a dushquilli Dios ⁴purquë bini na'a lla rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo nu bini na'a lla rac shtu'u të bëchi la sa' të naná rialdí ldu'i diza'quë. ⁵ Quërelde të zni purquë rialdí ldu'u të guëquërelde'nú të Jesucristo lu gube'e. Esperansë ni na ziquë tubi tesurë nagutsa'u parë lë'ë të. Por diza'quë nabini të más antsë, nanë të nasalvar të. Gualdí ldu'u të diza'quë na verdá. ⁶ Lë'ë diza'quë nabini të rrë'tsin por guëdubi nezë shtë guë'dchiliu, nu mënë ziaгла'guë rialdí ldu'u rallin. Diza'quë quëhunin cambi vidë shtë mënë igual ziquë quëhunë diza'quë cambi vidë shtë të. Primëre vësë nabini të shti'dzë Dios, bënë'ë të cuendë de quë verdá rac shtu'u më lë'ë të, de quë bë'në më favurë të gac salvar të. ⁷ Bënë'ë të recibir diza'quë por Epafra, el quë nabëlua'a lë'ë të shti'dzë Jesús. Náhi' muzë shtë hia'a; rac shtu'u hia'a lë'i'. Quëhúnëll cumplir siemprë lo quë narac shtu'u Cristo. ⁸ Guni'i Epafra lu na'a de quë rac shtu'u të grë ra shmënë Dios por amor narne'e Espiritu Santo la'ni ldu'u të.

⁹ Por ni dizdë bini na'a de lë'ë të, adë bësá'nëdi'i na'a guëni'inú na'a lu Dios por lë'ë të. Quëgna'bë na'a lu më de quë guëlua'a më lë'ë të voluntá shtë më, de quë guëne'e më llni parë gac bë'a të pë na mal nu pë naná bien. Quëgna'bë na'a lu më tsasë të nezë za'quë por pudërë shtë

Espiritu Santo. ¹⁰ Quëgna'bë na'a lu më de quë conductë shtë të gaquin bien lu Dadë, de quë guëquitë ldu'u më con lë'ë të, nu de quë gapë të resultatë lu shchi'ni më, nu de quë cadë dzë gapë të más llni shtë Dios. ¹¹ Quëgna'bë na'a lu më gac të mënë fuerhtë lu shnezë më por mizme pudërë nanapë më. Llëru'bë na pudërë shtë më. Zni gunë të gan lu cusë mal guëdubi tiempë nu gapë të pacënci nu guëquitë ldu'u të. ¹² Nu rna'bë na'a lu më de quë guëdë'ë të graci lu Dadë Dios purquë lë'ë më bënë'e derechë parë guëdápa'a lugar con los de más mënë santu catë quërelde më lu llni. ¹³ Bëlá Dios lë'ë hia'a lu guia'a Satanás catë rribé'all nu bëzú më lë'ë hia'a catë rribë'a shini më, Cristo. Náhi' Rëy. Nalë rac shtu'u Dios Padre shini më. ¹⁴ Por galguti shtë Jesús naperdunë duldë shtë hia'a. Gudilli më por duldë shtë hia'a lu cruz; iurne' nasalvára'a.

Rbedchí ldu'u hia'a por galguti shtë Jesús

¹⁵ Adë chu rnádi'i lu Dios Padre perë bédchini më iurë bédchini Cristo lu guë'dchiliu. Mizme Dios bëlua'alúhi' lu mënë por Jesucristo naná igual ziquë Dios. Lë'i' nabani más antsë cueshtë guë'dchiliu. ¹⁶ Bëcue'shtë Cristo grë cusë nananú gube'e nu guë'dchiliu. Grë ra narnibë'a ziquë rëy nu autoridá, grë ra nananú gube'e naná rribë'a los de más sáhi' bëcue'shtë Cristo tantë narná hia'a lúhi', tantë chu rnádi'i lúhi'. Grë cusë nanabani, bëntsa'u Jesús të parë gunë rai' sirvë lu më. ¹⁷ Lë'ë Jesús nanú më antsë cueshtë grë ra cusë. Nápëdi'i më fin. Por pudërë shtë më lo quë nanú lu gube'e nu lo quë nanú lu guë'dchiliu, grë cusë lo quë nanabani u lo quë nanápëdi'i vidë purquë zni gac shtu'u më. Rsë më grë ra cusë ni. ¹⁸ Jesucristo na cabësë shtë ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra shmënë më naná rdëá grë lugar; unidë na rai' con lë'ë më. Entrë grë ra naguti, na më primëre; galguti adë bë'nëdi'i gan lúhi'. Nídi'i chu stubi ziquë Jesús; napë më más pudërë quë ra naná rribë'a. ¹⁹ Lë'ë Dadë Dios con grë pudërë nanapë më, gac shtú'ui' cuezënúhi' la'ni shcuerpë Jesucristo. ²⁰ Por Jesús gac shtu'u Dios cuedchí ldu'u mieti lu më; gac en paz grë

cusë nananú lu gube'e nu lo quë nananú lu guë'dchiliu. Guc shtu'u më gac unidë mënë con lë'ë më por galguti shtë Jesús lu cruz. Bë'në më të gac amigu ra mënë con Dios.

²¹ Antsë lë'ë të guc të enemigu shtë Dios. Zitu guquërelde të parë lë'ë më; adë guná zá'quëdi'i të lu më purquë guquërelde të con maldá. ²² Perë iurne' lë'ë të na të amigu shtë Dios por lo quë nabë'në Jesucristo. Por galguti shtë Jesús lu cruz, belá më lë'ë të lu cashtigu narunë tucarë gunë të recibir. Rac shtu'u më gunë më presentar lë'ë të lu Dios ziquë mënë santu sin ni tubi cusë mal. Zu të lu më sin adë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'ë të. ²³ Zni gac si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë më nu si talë gac të firmë lu shnezë më. Gulë gac ziquë tubi hiu'u naná rza'a lu guë'ë; adë chu guëazë guëtëdi'i lu diza'quë narni'i guëbaninú hia'a lë'ë më. Pues diza'quë ni hia bërë'tsin por guëdubi nezë shtë guë'dchiliu. Hia bini mënë di'dzë ni. Na Pablo nahia muzë shtë Dios; bëshe'ldë më na ziquë ministrë shtë më parë guadi'dza lu ra mënë.

Pablo quëhunë sirvë lu ra shmënë Dios

²⁴ Iurne' rquitë ldua'a entrë ra cusë durë purquë ra cusë durë naquëhuna sufrir, na rahin sufrimientë shtë Jesucristo. Tsalú sufrimientë ni la'ni shcuërpa parë bien shtë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Jesús na cabësë shtë ra mënë ni; na rai' grupë shtë shmënë Dios. ²⁵ Nahia ministrë shtë më; gudili më na ziquë muzë shtë më parë gac bë'a të ra diza'quë, nu nahia muzë shtë të parë guërë'tsë diza'quë entrë grë mënë. ²⁶ Iurne' quëglua'a më lu ra shmënë më, lo quë más antsë nanú naga'chi. Ra mënë, nilë ra ianglë adë guc bë'adi'i rai' secretë narac bë'a hia'a iurne'. ²⁷ Guc shtu'u më guëlua'a më lu shmënë më de quë por diza'quë, ra mënë nanádi'i më israelitë gac rall shini më, nu quëglua'a më quëbezënú Cristo lë'ë rall. Por Cristo naquëbezënú lë'ë rall tsuté rall lu gube'e. Ni na favurë ru'bë nabë'në më.

²⁸ Lë'ë na'a quëglua'a na'a shti'dzë Cristo nu quëgtsëbë na'a mënë të gac rall firmë lu shnezë më. Quëglua'a na'a lu ra mënë con llni shtë Dios parë tsasë rall shti'dzë

më. Rni'i na'a lu rall por gac unidë rall con Cristo gac rall mënë za'quë de verdá sin ni tubi faltë. ²⁹ Quëhuna shchi'ni më con guëdubi fuersë narne'e Cristo. Mizmë lë'ë më rne'e zihani pudërë parë tsagla'ga lu shchi'ni më të gac mënë justë delantë lu Dios.

2

¹ Rac shtua'a gac bë'a të de quë nalë quëhuna dchi'ni por lë'ë të nu por grë ra naquërelde guë'dchi Laodicea nu por grë ra nagunádi'i lua. ² Galërni'i ldua'a na zndë'ë; quëhuna parë gac rall firmë lu shti'dzë më nu parë gac shtu'u rall sa' rall más. Rac shtua'a de quë tsasë rall di'dzë nadë guënëdi'i mënë guahietë, perë iurne' sí, riasë rall shti'dzë Dios nu runguë bë'a rall Cristo. Llëru'bë na cusë ni. ³ Por Cristo sulamëntë gac bë'a mieti llni shtë Dios. Por Cristo sulamëntë tsasë mieti verdá naná ziquë cusë nalasac. ⁴ Cagnia'a lu të cusë ni të parë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të con ra di'dzë narlua'a chulë perë falsë nahin. ⁵ Pues aunquë nilë adë zúdia'a con lë'ë të, rëagná ldua'a lë'ë të. Nalë rquitë ldua'a; nanëa unidë na hia'a. Nanëa tsaldí ldu'u të shti'dzë Cristo con guëdubinú ldu'u të. Na të firmë con fe shtë të.

⁶ Bë'në të recibir Cristo Jesús ziquë Dadë shtë të; por ni gulë guquërdëru'u unidë con lë'ë më. ⁷ Ziquë tubi hiaguë nanapë lu'chi za'quë u ziquë tubi hiu'u nanapë cimientë fuertë, gulë gac firmë lu shti'dzë më ziquë más antsë bësë'dë të. Nu gulë bédë'ë graci lu më guëdubi tiempë; gulë guni'iru'u dushquilli lu Dadë.

Vidë cubi narne'e Jesús

⁸ Gulë gapë cuidadë të adë chu cuguëdi'i lë'ë të nu tsanaldë të enseñansë shtë rall. Caglua'a rall sulamëntë con lo quë naréalë guëc mënë. Caglua'a rall di'dzë falsë nanápëdi'i pudërë de acuerdë con custombrë nu creenci shtë rall naná shgabë nguui. Adë nápëdi'i rall llni shtë Cristo. ⁹ Dios gúqui' nguui; lë më Jesucristo. Grë pudërë nu grë llni shtë Dios napë Jesucristo, ¹⁰ nu lë'ë të rac bë'a të na të shini Dios. Por Jesucristo napë të mizmë vidë shtë Dios; adë runë fáltëdi'i. Na më primërë entrë grë ra nanapë pudërë nu entrë grë ra

espíritu naná rnibë'a. ¹¹ Por Cristo na të limpi delantë lu Dios. Bëdchisú më duldë shtë të. Gúquëdi'i të limpi por custumbrë shtë galriuguë cuerpë cumë runë mënë israelitë, sino Cristo bëzunëhi' almë shtë të. ¹² Bëriubë nisë të; bëga'chinú të Jesucristo nu zni guc resucitar të juntë con lë'ë më purquë gualdí ldu'u të pudërë shtë Dios, el quë nabëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë. ¹³ Antsë nápëdi'i të vidë shtë Dios, sino ziquë tégulë guquërdënú të duldë; gadzë duldë la'ni ldu'u të, perë iurne' Dios bëcua'ñi lë'ë të juntë con Cristo. Unidë na hia'a con lë'ë më. Bë'në më perdunë grë duldë shtë hia'a. ¹⁴ Bëti'i Dios lo quë naná cuntrë lë'ë hia'a, grë lo quë nabëdë'na'a cuntrë lëy shtë më. Lëy ni bëdchi'bë demandë cuntrë lë'ë hia'a, perë bëti'i më grë demandë ni por galguti shtë Jesús. Bëdë'ë më fin grë demandë iurë guti Jesús lu cruz. ¹⁵ Cristo bë'në gan lu grë nanapë pudërë nu lu grë el quë narnibë'a. Bia'a më ra narnibë'a ziquë nariá tubi prësi; ziazú rall lu desfilë parë guená mieti bë'në më gan lu rall. Iurë guti më lu cruz, bë'në më gan lu pudërë shtë rall.

Gulë guc shtu'u lo quë nanú lu gube'e

¹⁶ Por ni adë chu gunë juzguë lë'ë të por lo quë naráu të u lo quë naruu' të. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por custumbrë shtë laní, si talë quëhunë të cumplir u adë quëhúnëdi'i të cumplir. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por lo quë naquëhúnël ra dzë narzi'i ldu'u mënë u ra dzë delicadë shtë laní. ¹⁷ Grë ra cusë rë' na ziquë tubi figurë shtë naná guëdchini despuësë, u sea Cristo. ¹⁸ Adë rsá'nëdi'i të ni tubi chu guëdchisú premi narac shtu'u Dios gapë të. Si talë guëni'i mënë lu të napë quë gunë të adorar ra ianglë u talë guëni'i rall napë quë cubënebi të shti'dzë ra ianglë, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. Grë mënë ni riutë rall cusë adë gunádi'i rall. Runë nadchini rall. Rianaldë rall tëchi llgabë mal; rialdí ldu'u rall cusë nanápëdi'i ni tubi prëbë. ¹⁹ Adë rianaldëdi'i rall shnezë Cristo con fe naná firmë. Lë'ë më na më cabësë shtë shmënë më. Por lë'ë më grë ra naná rialdí ldu'i de verdá, na rai' ziquë partë shtë cuerpë; napë rai' vidë; runë alimentar rai' por lë'ë

më; riaru'bë rai' por pudërë shtë më. Ndë'ë ze'dë de Dios.

²⁰ Guti të juntë con Cristo; bë'në më parë adë gúnëru'udi'i të duldë. Por ni çpëzielú quërdë të ziquë los de más mënë shtë guë'dchiliu? ¿Pëzielú rianaldë të tëchi ra custumbrë nu rëglë shtë nguiu? ²¹ Rni'i mënë: “Adë rgá'ldëdi'il ndë'ë” u rni'i rall: “Adë gáudi'il ndë'ë” u “Adë rná'zidi'il ndë'ë”. ²² Grëtë' ra rëglë rë' napë quë tsalú, igual cumë los de más cusë tsalú rahin. Rëglë ni nadë más na rahin enseñansë nu lëy shtë mënë. ²³ Verdá rlua'a ra rëglë rë' ziquë cusë za'quë purquë el quë nari-analdë tëchi cusë ni, quëzac zill el mizme lë'ëll. Voluntariamente quëhúnëll cumplir con zihani devociuni. Rlua'a rall ziquë mënë narunë cumplir cusë durë, perë grëtë' ra custumbrë rë' nápëdi'in pudërë parë guëzalú deseo mal nananú la'ni ldu'u mënë.

3

¹ Iurní rnia'a lu të, guc resucitar të juntë con Cristo. Iurne' gulë gudili lo quë naná ze'dë de Dios catë quëbezë Jesucristo ladë ldi shtë më. ² Gulë tsanaldë ra deseo shtë më, lëdëdi'i ra deseo mal shtë mënë ³ purquë guti të parë cusë shtë guë'dchiliu; nabaninú të Cristo nu lë'ë më nabaninú më Dios. Vidë cubi nanapë të na ziquë cusë naga'chi; napë tëhin por Cristo. ⁴ Nadápa'a vidë verdadërë por Cristo. Iurë lë'ë më guëabri' lu guë'dchiliu stubi, guziá hia'a parë guëquërdënú hia'a lë'ë më catë nídi'i fin, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

Vidë cubi

⁵ Por ni gulë gudini grë cusë mal la'ni ldu'u të. Adë chu gápëdi'i stubi na'a, sulë tsé'li'. Gulë bësa'në grë cusë mal nanadë rllu'i'idi'i. Adë tsaglá'guëdi'i të cusë dzabë ziquë mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Adë rzëbidi'i ldu'u të ra cusë shtë guë'dchiliu purquë ni na idolatría; quëhúnël adorar ra cusë shtë guë'dchiliu. ⁶ Por grë ra cusë ni naquëhunë mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëshe'ldë më cashtigu dushë guëc rall. ⁷ Lë'ë të bë'në të grë ra cusë rë' iurë guquërdë të ziquë ra nadë guëndi'i Dios ⁸ perë rnia'a lu të, gulë bësa'në grë duldë. Adë rdë'edi'il lugar ldaguë llanë

la'ni ldu'ul. Adë chu guëldëdi'i lu sáhi'. Adë rúnëdi'il vengar. Adë rni'i guídzëdi'il guëc sa'l. Adë chu guëni'idi'i di'dzë dzabë. ⁹ Adë chu guëni'idi'i bishi lu sáhi'. Gulë bëdchisú grë ra cusë ni purquë hia bësa'në të mudë nanabani të antsë con grë maldá. ¹⁰ Na të mënë cubi por pudërë shtë më. Dzë con dzë rcubi shgabë të con llni shtë më; quëac cambi të hashtë gac të ziquë el quë nabëdë'e vidë cubi parë lë'e të. ¹¹ Pues lu Dadë Dios sulë Cristo nasac. Adë rúnëdi'i importë si talë nal më israelitë u adë nádi'il më israelitë. Adë rúnëdi'i më casë si bëriuguë cuerpë shtënë u adë bëriuguëdi'in, u si nal më zitu u si talë nal bajo ordë shtë stubi mënë, u si talë nápël libertá. Tubsë cusë nasac naná si talë runguë bé'al Cristo.

¹² Rac shtu'u Dios lë'e të nu gulë më lë'e të parë gac të mënë santu delantë lu më. Por ni ziquë racu mënë con shabë cubi, gulë gac mënë narga'a ldu'u sáhi'; gulë gac mënë humildë nu pacënci. Gulë gac mënë za'quë lu sa' të. Gulë bë'në sirvë lu rall. ¹³ Adë rié'dëdi'i të con mudë nanabani sa'l, sino bë'në perdunë lë'ëll aunquë rdchí'bëll demandë cuntrë lë'ël. Napë quë gúnëll perdunë sa'l igual manërë ziquë Dios bë'në perdunë lë'ël. ¹⁴ Más de ni gulë gapë llëru'bë amor, purquë rqui'ni gac shtu'u sa'l parë gac të unidë nu parë guëquërdënú të sin dishi'bi. ¹⁵ Gulë bédë'e sí cue'dchí Dadë Jesús ldu'u të; parë ni gulë më lë'e të parë gac të mënë unidë ziquë cuerpë nanápëdi'i narunë molestë. Nu gulë bédë'e graci lu më guëdubi tiempë.

¹⁶ Gulë bédë'e sí të guëni'bë'a diza'quë shtë Cristo entrë lë'e të mientras quëglua'a të sa' të, mientras quëni'inú të sa' të con llni shtë Dios. Nu gulë bi'ldi lu Dios grë clasë cantë naná labansë parë Dios. Gulë bi'ldi lu më con guëdubinú ldu'u të. Gulë bédë'e graci lu më. ¹⁷ Cualquier cusë narunë të u lo quë narni'i të, gulë bë'nin sulë parë gunë mënë alabar Dadë Jesús nu gulë bédë'e graci lu Dios, Shtáda'a, por lë shtë shini më.

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Dios

¹⁸ Lë'e të tse'lë nguui, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël purquë ni na narunë

tucarë gunë të ziquë shmënë Dadë Jesús. ¹⁹ Lë'e të nguui, gulë gac shtu'u tsé'lël; adë runë nadúshëdi'i lu tsé'lël. ²⁰ Lë'e të llguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtadë të guëdubi tiempë purquë ni na lo quë narëuu' ldu'u Dios. ²¹ Dadë nanapë shini, gulë gapë vidë za'quë delantë lu shínil të adë tsasháquëdi'i ldu'u llguë'në lu shnezë Dios. ²² Lë'e të narunë sirvë lu lamë, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë lamë, lëdë niá'asëdi'i iurë lë'e lamë rna lu të, sino gulë bë'në sirvë lu rall guëdubinú ldu'ul. Napë quë guëa'në të bien lu lamë purquë zni guëlua'a de quë quëhunë të rëspëti Dios de verdá. ²³ Cualquier dchi'ni naquëhunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldu'ul purquë quëhunë të sirvë lu Dios, lëdë niá'asëdi'i lu mënë. ²⁴ Nanë të de quë lë'e Dadë guëne'e më tubi herenci ziquë premi ca'a të purquë quëhunë të sirvë lúhi'. ²⁵ Perë el quë narunë mal, ni gúnëll recibir pagu mal por lo quë naquëhúnëll purquë lu Dios grë hia'a na igual. Gunë më tratë igual grë mënë.

4

¹ Lë'e të lamë, gulë gac të mënë za'quë lu narunë dchi'ni. Gulë bë'në tratë bien lë'e rall purquë nanë të lamë shtë të, quëbézi' gube'e. ² Gulë tsagla'guë guëni'inú Dios nu gulë cue nasini. Gulë bédë'e graci lu Dios. ³ Gulë guna'bë lu më por lë'e na'a ndë'e të parë guëne'e më permisi lu na'a parë guadi'dzë na'a diza'quë. Gulë guna'bë lu më të parë gac guëlua'a na'a lu mënë lo quë adë guënëdi'i, de quë sulë Cristo napë pudërë parë gunë më salvar mieti. Por diza'quë rë' nanúa prësi ndë'e. ⁴ Gulë guna'bë lu më parë gunë më compañi na parë guëlua'ahia diza'quë tubi manërë clarë purquë zni runë tucarë.

⁵ Gulë guquërdë za'quë lu ra nadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë Jesús. Gulë bë'në provëchë bien guëdubi tiempë parë gúnëll bien delantë lu rall. ⁶ Ziquë iurë ria zedë guëc cumidë parë gapin sabor, gulë bësa'në de quë di'dzë shtë të gaquin naza'quë, lëdëdi'i di'dzë dzabë. Iurni gac bë'a të lla mudë guadi'dzënu të sa' të.

Lúltimë saludë nabëshe'ldë Pablo

⁷ Tíquico naná bëchi narac shtu'u hia'a, guëni'ill lu të cuendë shtë na. Tíquico nall

el quë narunë compaňi na lu shchi'ni më. Nall tubi servidor za'quë shtë Dadë Jesús. ⁸ Guëni'i Tíquico lu të lla na na'a ndë'ë. Quëgshe'lda lë'i' parë guëni'inull lë'ë të parë gapë të más ánimo lu shnezë më; su të más firmë lu shnezë Dios. ⁹ Nu guëshe'lda Onésimo; gúnëll compaňi Tíquico. Onésimo na më ladzë të nu náhi' servidor za'quë shtë Jesús. Nalé rac shtu'u hia'a lë'i'. Guadi'dzë rai' lo quë naná zuzac na ndë'ë.

¹⁰ Aristarco el quë nananú lachigui'bë con na, quëgshé'ldëll saludë con Marcos, shprimi Bernabé. Lë'ë të napë të ordë shtë shcuendë Marcos. Si talë tsaguë'nëll visitar lë'ë të, gulë bë'në recibir lë'i' con bien. ¹¹ También Jesús nanapë stubi lëhi', Justo, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të. Entrë grë ra mënë israelitë naná shmënë Jesús, Aristarco, Marcos, nu Justo, na rai' lúniquë nabë'në compaňi na parë guadi'dza shti'dzë Dios, di'dzë narni'i lla tsuté mënë catë rnibë'a Dios. Lë'ë rai' de vërë nalé bë'në rai' compaňi na. ¹² Epafras zac nall më ladzë të; quëgshé'ldëll saludë. Náhi' servidor shtë Jesucristo nu rúni' ruëguë lu Dios siempre por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldú'ull de quë gac bë'a të voluntá shtë më. Quëgná'bëll gunë të cumplirin. ¹³ Nahia testigu de quë Epafras nalé bë'nëll dchi'ni parë bien shtë të nu zac parë bien shtë ra mënë naquërelde guë'dchi Laodicea nu Hierápolis. ¹⁴ Lucas lë'ë ducturë narac shtu'u hia'a, con Demas, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

¹⁵ Gulë bë'në saludar ra narialdí ldu'i Jesús, ra naquërelde guë'dchi Laodicea. Nu zac gulë bë'në saludar Ninfas con grë ra nardëá lídchi'. ¹⁶ Despuësë de gu'ldë të cartë rë', gulë bëshel'dë mizme cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Laodicea. Nu gulë bi'ldi cartë nabëshel'da lu ra mënë ni. ¹⁷ Guni'i lu Arquipo di'dzë rë': "Bë'në cumplir dchi'ni nabëne'e Dadë parë gúnëll. Adë gac nabëchidi'il lu voluntá shtë më."

¹⁸ Na Pablo quëquëa'a tubi saludë parë lë'ë të con prupi guiahia. Gulë bësëagná ldu'u të con oraciuni shtë të nanúa prësi. Dios gunë ldai' më lë'ë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Tesalónica

¹ Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con Silvano nu Timoteo lu ra grupë shtë shmënë Dios, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtáda'a con Jesucristo Shláma'a gudili lë'ë të; na të shmënë më. Rna'ba lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të, nu rna'ba lu më gunë më compa'ni lë'ë të, të cuedchí ldu'u të.

Rna'ra mënë lla zianaldë ra më Tesalónica shnezë më

² Iurë ruadi'dzënu na'a Dios, siemprë rna'bë na'a lu më por lë'ë të. Siemprë rdë'ë na'a graci lu më por lë'ë të. ³ Rëagná ldu'u na'a lë'ë të iurë rna'bë na'a lu Shtáda'a Dios por lë'ë të. Rëagná ldu'u na'a de quë demasiadë rialdí ldu'u të Dios nu rëagná ldu'u na'a tsagla'guë gunë të shchi'ni më con guëdubinú ldu'u të. Nalë rac shtu'u të lë'ë më, nu zuga'a të firmë shnezë më purquë quëbezë të tiempë naguëdchini Dadë Jesucristo stubi vultë lu guë'dchiliu. ⁴ Rnia'a lu të, bëchi la sa' hia'a, nanë na'a rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulë më lë'ë të parë gac të shmënë më. ⁵ Pues dzë ni biadi'dzë na'a lu të diza'quë, be'dë guëni'i na'a con pudërë shtë Espíritu Santo, lëdë niá'asëdi'i con di'dzë nadia'a na'a. Bëdchini na'a lu të purquë nanë na'a ra di'dzë rë' nahin verdá shtë Dios. Nu mizme lë'ë të rdë'ë të cuendë lla bëlezënu na'a lë'ë të parë bien shtë të purquë rac shtu'u na'a lë'ë të.

⁶ Rgubënebi të ziquë dzudë'në na'a nu rgubënebi të lo quë nabë'në Dadë Jesús. Iurë gualdí ldu'u të diza'quë, demasiadë rquitë ldu'u të purquë quëbezënu të Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Guc të shmënë Jesús perë mizme tiempë guzunaldë mënë lë'ë të demasiadë. ⁷ Ra mënë narialdí ldu'u diza'quë regiuni Macedonia nu Acaya, guná rall lla mudë quërelde të; na të ejemplë parë lë'ë rai'. ⁸ Guaglua'a të diza'quë shtë Dadë Jesús lë'ë ra mënë, lëdë niétiquë

ra naquërelde Macedonia nu Acaya sino quë lu grë ra naquërelde alreduerë ra regiuni rë'. Por ni adë rquí'nidi'i pë guëni'i na'a de lë'ë të lu ra mënë purquë nanë rall lla nabani të. ⁹ Lo mizme lë'ë rall ruadi'dzë rall mudë nabë'në të recibir lë'ë na'a dzë nabitë guëna na'a lë'ë të. Ruadi'dzë rall lla bësa'në të ídolo shtë të parë guanaldë të shnezë Dios, më nanabani. Lueguë guzublú bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios verdadërë. ¹⁰ Nu ruadi'dzë rall lla quëbezë të Jesús, shini Dios. Quëbezë të dzë guëabré më de gube'e, lo mizme Jesús nabëldishtë Dios ladi ra tégulë. Jesús ni gunë më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios parë ra mënë shtë guë'dchiliu.

2

Mudë nabë'në Pablo dchi'ni guë'dchi Tesalónica

¹ Mizme lë'ë të bëchi la sa' hia'a, nanë të dzë nabe'dë guëna na'a lë'ë të, adë gúquëdi'in sin resultadë. ² Bien nanë të guzunaldë ra mënë lë'ë na'a guë'dchi Filipos antsë bëdchini na'a Tesalónica. Guni'i guidzë ra mënë lë'ë na'a nu bëquë'ë higuë rall lë'ë na'a, perë Dios bë'në compa'ni lë'ë na'a. Con guëdubinú ldu'u na'a biadi'dzë na'a ra diza'quë lu grë të. Adë bëdzëbëdi'i na'a aunquë nalë guzunaldë ra mënë lë'ë na'a. ³ Adë bësiguëdi'i na'a lë'ë të purquë ra di'dzë nabëlua'a na'a lë'ë të nahin verdá. Guquërelde za'quë na'a con lë'ë të, lëdëdi'i con ra llgabë mal. Be'dë guëni'i na'a lu të parë tsanaldë të nezë za'quë shtë Dios. ⁴ Iurë bëdëdë na'a lu prëbë shtë Dios, bë'në më incarguë lë'ë na'a ra diza'quë shtë më nangunë salvar lë'ë hia'a. Zni riagni'i na'a shti'dzë më lu ra mënë. Adë riagni'i na'a diza'quë lu ra mënë niétiquë parë gac shtu'u rall lë'ë na'a sino quë dzudë'në na'a shchi'ni Dios, el quë narnibë'a lë'ë na'a. Dios na testigu de quë verdá na llgabë shtë na'a. ⁵ Cumë ziquë nanë të nunquë adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con di'dzë chulë naruadi'dzë ra mënë shtë guë'dchiliu, nu adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con protëstë parë nadchisú na'a shtumí të. Dios nanë më grë ra di'dzë rë' nahin verdá, grë di'dzë narni'i na'a lu të. ⁶ Nunquë adë rguíldi'i na'a parë gac na'a

më ru'bë lu ra mënë, nilë lë'ë të, nu nilë ra naquërelde ra stubi ladë, perë ziquë muzë shtë Jesús naná na'a, napë na'a derechë parë niana'bë na'a lu të ra cusë narqui'ni na'a perë adë chu bé'nëdi'in. ⁷ Mejurë bédë'në nadu'u na'a lu të ziquë tubi na'a narac shtu'u ra shíni'. ⁸ Tantë rac shtu'u na'a lë'ë të, be'dë guëni'i na'a diza'quë shtë Dios lu të nu bédë'në na'a sirvë lu të purquë llëru'bë cariñi nadapë na'a parë lë'ë të. ⁹ ¿Gu rëagná ldu'u të bëchi la sa' hia'a, lla bédë'në na'a dchi'ni hashtë bédzaguë na'a parë gudili na'a nagudáu na'a? Dzë ni be'dë guëni'i na'a diza'quë shtë Dios lu të. Bédë'në na'a dchi'ni dzë la gue'lë parë adë pë guná'bëdi'i na'a lu të.

¹⁰ Lë'ë të naná rialdí ldu'u diza'quë, nanë të nu rna Dios lla guquërelde'nú na'a lë'ë të. Guquërelde za'quë na'a con lë'ë të sin ni tubi llgabë mal. Adë gunádi'i të bédë'në na'a duldë iurní purquë vidë shtë na'a limpi nahin delantë lu Dios. ¹¹ Cadë lë'ë të nanë të lla mudë biadi'dzë'nú na'a lë'ë të lla gunë të. Guni'inú na'a lë'ë të cadë tubi të cumë ziquë rni'inú shtadë llguë'në lë'ë llguë'në. ¹² Guni'i na'a lu të con guëdubínú ldu'u na'a; bëne'e na'a cunseju parë guëbani të tubi vidë naná rëuu' ldu'u Dios. Guna'bë Dios lë'ë të parë tsutë të lugar catë rnibë'a më, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

¹³ Tambiën rdë'ë na'a graci lu më guëdubi tiempë purquë dzë ni, bëquë diaguë të diza'quë shtë Dios. Tiempë nabe'dë guëni'i na'a lu të, bë'në të recibirin ziquë lë'ë më niani'i më lu të. Adë bé'nëdi'i të recibirin ziquë di'dzë pë'ruchi, purquë de verdá na rahin diza'quë shtë Dios narunë cambi vidë shtë të. ¹⁴ Pues rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë ni guzunaldë ra mënë ladzë të lë'ë të, gulubënebi të ziquë bë'në ra shmënë Dadë Jesús nanarë Judea. Ra më israelitë guzunaldë rall lë'ë ra grupë shtë shmënë Dios, nu ra më ladzë të guzunaldë rall lë'ë të purquë rialdí ldu'u të diza'quë. ¹⁵ Ra më israelitë gudini rall lë'ë Dadë Jesús nu gudini rall ra nabiadí'dzë shti'dzë Dios lu rall. Mizmë manërë bëquë guia'a rall shti'dzë na'a. Adë quërelde zá'quëdi'i rall delantë lu Dios. Rldë rall nu rzu rall lu grë mënë. ¹⁶ Nu adë gunëdi'i rall niagni'i na'a diza'quë lu ra

mënë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Por lo quë naquëhunë rall, ziaru'bë ra duldë shtë rall. Iurne' bédchini cashtigu dushë shtë Dios guëc rall parë siempërë.

Rac shtu'u Pablo tsagnáhi' më Tesalónica stubi vueltë

¹⁷ Por partë shtë na'a rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë nagunitilú na'a lu të tubi tiempë, masiá adë chu rnádi'i lu të, perë siempërë nanú të la'ni ldu'u na'a. Nu llëru'bë gan gupë na'a parë guená na'a lu të stubi. ¹⁸ Guc ldu'u na'a nadë'pë na'a masiá niá'asë sulë Pablo. Guadza'guë vueltë guc ldua'a nidë guna visitar lë'ë të perë cadë vueltë narac shtua'a nelda, mëdzabë Satanás guzull lua parë adë bédëdia'a. ¹⁹ Dzë naguidë Dadë Jesús stubi vueltë, zuga'a të lu më; guëquitë ldu'u na'a con lë'ë të iurní. Nadapë na'a llëru'bë confiansë lë'ë të. ¿Chu gunë lëgrë ldu'u na'a iurë guëdchini më? pues mizmë lë'ë të gunë lëgrë të ldu'u na'a dzë ni. ²⁰ Rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu zihani mënë rni'i za'quë rall de lë'ë na'a purquë na të shmënë Dios.

3

¹ Iurní hiadë biá'adi'iru'u ldu'u na'a sin quë adë nianá na'a lla nabani të nga'li; bédë'në na'a llgabë, mejurë guëdëa'në na'a lë'ësë na'a Atenas ² parë guëshe'ldë na'a Timoteo; guidë guënáhi' lë'ë të. Timoteo náhi' bëchi la sa' hia'a. Bëshe'ldë na'a Timoteo; bidë guëllí'i tubi nutici shtë të lla quërelde të nga'li. Timoteo náhi' tubi muzë shtë Dios nabë'në dchi'ni con lë'ë na'a iurë biagni'i na'a diza'quë shtë Jesuscristo lu ra mënë. Bëshe'ldë na'a lë'i' parë guëni'inúhi' lë'ë të parë tsagla'guë të más firmë shnezë Dios ³ nu parë ni tubi të adë guëdzëbëdi'i nu nilë guëazë guëtëdi'i të shnezë më iurë rzunaldë mënë lë'ë të. Bien nanë të de quë grë ra shmënë Jesús na rall designadë parë ra cusë durë rë'. ⁴ Dzë nianá guquërelde'nú na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë zunaldë ra mënë lë'ë hia'a. Zni guc cumë ziquë nanë të. ⁵ Por ni hiadë biá'adi'i ldua'a; bëshe'lda Timoteo parë bidë guënáhi' lë'ë të, gu nianá canaldë të shnezë Dios. Purquë bédzëbë na'a niasini mëdzabë lë'ë të nezë mal. Iurní adë pë resultatë nane'e shchi'ni Dios nabëdë'në na'a ladzë të.

⁶ Perë hia bëagrí Timoteo de Tesalónica. Be'dë guënúhi' ra nutici za'quë lla nabani të nu nianá rialdí ldu'u të diza'quë nu nianá rac shtu'u sa' të. Biadi'dzë Timoteo nianá rëagná ldu'u të lë'ë na'a nu nianá rac shtu'u të lë'ë na'a. Rní'i' napë të llëru'bë de-seo de quë guëabrí guená lul sa' hia'a stubi vultë, igual ziquë rac shtu'u na'a guená na'a lu të. ⁷ Por grë naguni'i Timoteo lu na'a de lë'ë të bëchi, nalë rquitë ldu'u na'a. Masiá rldënú mënë lë'ë na'a nu rzunaldë rall lë'ë na'a, rbedchí ldu'u na'a purquë nianá ziagla'guë të firmë lu shnezë Dios. ⁸ Iurë bini na'a de quë nianá zu të firmë lu diza'quë shtë Dadë Jesús, nahin ziquë vidë cubi parë lë'ë na'a. ⁹ Adë rdzëlëdi'i na'a guadë graci guëdë'ë na'a lu Dios por lë'ë të, tantë rquitë ldu'u na'a; bini na'a naguni'i Timoteo de lë'ë të. ¹⁰ Dzë la gue'lë rna'bë na'a lu Dios, guëne'e më permisi lë'ë na'a parë guidë guená na'a lë'ë të parë guëlua'a na'a lë'ë të narunë faltë tsasë të.

¹¹ Rna'bë na'a lu Dios Padre, Shtáda'a nu lu Dadë Jesucristo Shláma'a de quë gunë më compaňi lë'ë na'a parë gac guëdë'pë guená na'a lu të. ¹² Nu rna'bë na'a lu më gunë më compaňi lë'ë të parë más gac shtú'uru'u të sa' të, nu tsarú'bëru'u cariňi nanapë të con sa' të con grë mënë, igual ziquë lë'ë na'a rac shtu'u na'a lë'ë të. ¹³ Rac shtu'u na'a gunë më compaňi lë'ë të parë su të firmë shnezë më. Rac shtu'u na'a cuezë të limpi delantë lu Dios, Shtáda'a, dzë guëdchini Dadë Jesús con grë ra tégulë nagualdí ldu'u diza'quë shtë më.

4

Mudë narac shtu'u Dios guëbani miëti

¹ Iurne' rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, bëlua'a na'a lë'ë të lla mudë narac shtu'u Dios guëbani të nu nanë na'a zni nabani të. Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rdë'në na'a ruëguë lu të nu rni'inú na'a lë'ë të de quë tsagla'guë guëbani të mudë narac shtu'u Dios. Znisë tsagla'guë gunë të.

² Hia nanë të lla guni'i na'a lu të ra ldai' shtë Dadë Jesús purquë bëshe'ldë më lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë të. ³ Mudë narac shtu'u Dios guëbani të nahin, gunë të in-triegu mizme lë'ë të lu Dios. Guëbani të niétiquë parë lë'ë më; adë chu guëquënúdi'i

tse'lë sáhi'. ⁴ Cadë nguü nanapë tsé'li' gac bë'all de quë rac shtu'u Dios guëbani za'quë rall con tsé'lëll. Gac shtú'ull tsé'lëll nu gúnëll honrar tsé'lëll. ⁵ Adë gúnëll ziquë runë ra mënë nanadë guënédi'i Dios. Napë rall mal llgabë. Rac shtu'u rall gunë rall cumplir de-seo mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁶ Adë gunë të duldë rë' con tse'lë sa' të; adë gunë të ofender sa'l purquë Dadë Dios guëdë'ë më tubi cashtigu dushë parë ra narunë duldë rë'. Hia guni'i na'a lu të nu biadi'dzë na'a lu të shcuendë ra cusë ni. ⁷ Dios guna'bë lë'ë hia'a parë guëbani hia'a sin duldë delantë lu më parë guëdápa'a tubi vidë limpi lu më. ⁸ Bëshe'ldë Dios lë'ë Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. El quë narzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë', quëhúnëll menos lë'ë Dios, lëdë niá'asëdi'i lë'ë na'a.

⁹ Hiadë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të parë gac shtu'u sa' të purquë lo mizme Dios bëlua'a lë'ë të lla gac shtu'u sa' të. ¹⁰ Nu zni rac shtu'u të grë shmënë Jesús naquërdë Macedonia. Perë rdë'në na'a ruëguë lë'ë të, ra bëchi la sa' hia'a, gulë guaru'bë cariňi nanapë të con sa' të. ¹¹ Gulë guni'i ldu'u të guëbani za'quë të, adë pë dishi'bi. Gulë guni'i ldu'u të gunë të dchi'ni. Zni guni'i na'a lu të antsë. ¹² Gulë bë'nin parë guëni'i za'quë ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'u diza'quë; adë guëldënú rall lë'ë të sino guëni'i rall bien de lë'ë të. Zni adë pë gunë faltë parë lë'ë të.

Dzë guidë Jesús guë'dchiliu stubi vultë

¹³ Rnia'a lu të bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të pë gac con ra tégulë parë adë tsúdi'i ldu'u të tristë ziquë nanú ldu'u ra narni'i iurë rati ra sa' rall, hiadë guëbrídi'i guená lul sa' rall stubi vultë. ¹⁴ Ziquë rialdí ldu'u hia'a de quë Jesús guti nu guashtë më ladi ra tégulë, zni rialdí ldu'u hia'a dzë guëshe'ldë Dios lë'ë Jesús stubi vultë lu guë'dchiliu, guëdchininú më grë tégulë nagualdí ldu'i diza'quë shtë më.

¹⁵ Por ni rnia'a lu të ra di'dzë shtë Dadë Jesús. Lë'ë hia'a ra naguëa'në guëbani hashtë dzë naguëdchini më, adë chu quiblúdi'i lu ra naguti parë tsepi gube'e ¹⁶ purquë dzë ni, guini ra mënë tubi voz ziquë shtë rëy. Guini rall voz

shtë tubi i anglë principal nu gu'ldë i anglë trompetë shtë Dios. Iurní ze'dë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Primërë tsashtë ra tëgulë nagualdí ldu'i diza'quë. ¹⁷ Iurní grë ra shmënë Jesús nanabani lu guë'dchiliu juntë con ra naguashtë ladi ra tëgulë, guëldisë më lë'ë rai' lu guë'dchiliu parë guíá hia'a la'ni shcahi. Guiagtsa'guë'lú hia'a lë'ë Dadë Jesús iurní. Zni guëlezënú hia'a lë'ë më parë siemprë. ¹⁸ Zni gaquin, por ni gulë guadi'dzënú sa'l di'dzë rë' të parë guëquitë ldu'u rall nu tsaldí ldu'u rall más.

5

¹ Rquëa'a lu të bëchi la sahia, de quë adë rquí'nidi'i gac bë'a hia'a pë dzë, nilë ca iurë guëdchini Dadë Jesús ² purquë bien nanë hia'a guëdchini më dzë ra mënë adë rzu nasínidi'i rall, igual ziquë rdchini nguba'në gue'lë. Zni guëdchini Dadë Jesús dzë adë pë llgabë runë ra mënë. ³ Dzë lë'ë mënë cagní'i: "Hia grë bëac dchi lu guë'dchiliu. Hia segurë nabani zá'ca'a." Dzë ni de repëntë guëdchini Jesús ziquë rna'zi dulurë ra na'a nanua'a shíni!. Zni guëdchini më parë guëzalú më guë'dchiliu nu adë chu mënë lda'a lu cashtigu rë'. ⁴ Perë lë'ë të bëchi la sahia, hia nanú llni guëc të, të adë guëdchini dzë ni guëc të ziquë rdchini tubi nguba'në terciuni. ⁵ Grë hia'a nanú llni la'ni guëca'a nu rdë'ë hia'a cuendë ra cusë narni'i Dios. Hiadë nacahi la'ni guëca'a nu hiadë rzëdi'i hia'a ziquë rzë ra më gue'lë. ⁶ Por ni hiadë chu gúnëdi'i duldë ziquë duldë narunë ra mënë nanadë guënédi'i Dios, sino quë guëdzú nasini hia'a nu guëagná ldu'u hia'a de quë juici shtë Dios napë quë guëdchini. ⁷ Ra narunë duldë adë rdë'ëdi'ill cuendë de quë mizme lë'ë rall rguili rall cashtigu shtë Dios parë lë'ë rall. Na rall ziquë ra narga'si gue'lë nu ziquë ra narzuu'dchi. Adë rdë'ëdi'i rall cuendë pë quëhunë rall. ⁸ Perë lë'ë hia'a nabani zá'ca'a delantë lu Dios. Guëdzú sini hia'a parë adë guësinidi'i mëdzabë lë'ë hia'a lu duldë. Tubi suldadë rácull con gui'bë nashábëll nu rzú'bëll casco parë rúnëll defender cuerpë shtënéll iurë rdildi rall. Igual lë'ë hia'a napë quë guëdë'na'a defender lë'ë hia'a lu Satanás. Tsaldí ldu'u

hia'a shti'dzë Dios de quë gunë më salvar lë'ë hia'a. Gac shtu'u hia'a lë'ë më parë adë gúnëdi'i Satanás gan guësiguëll lë'ë hia'a. ⁹ Adë gudíliidi'i Dios lë'ë hia'a parë gunë më cashtigu lë'ë hia'a sino quë parë guëne'e më vidë sin fin. Rzëlaa'dchi më vidë parë lë'ë hia'a purquë hia gudilli Dadë Jesucristo cuendë shtë hia'a. ¹⁰ Guti më lu cruz por lë'ë hia'a parë guëdápa'a vidë con lë'ë më la'ni gube'e. Si talë nianá nabani hia'a u hia guti hia'a guëbani hia'a con lë'ë më. ¹¹ Por ni tsagla'guë guëni'inú të ra sa' të con diza'quë rë' parë su rall firmë lu shnezë më.

Rni'inú Pablo lu ra narialdí ldu'i diza'quë

¹² Ziquë bëchi la sahia rnia'a lu të, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra naquëhunë shchi'ni Dios entrë lë'ë të, ra naná cabësë grupë shtë të. ¹³ Napë quë gunë të rëspëti nu gac shtu'u të lë'ë rall purquë gudili më lë'ë rall parë shchi'ni më. Gulë guquërelde za'quë; adë pë dishi'bi runë të. ¹⁴ Tambiën rnia'a lu të ziquë bëchi la sahia, gulë guni'inú lu ra mënë nanëdi'i gunë dchi'ni. Gulë bë'në animar lë'ë narunë faltë tsaldí ldu'i diza'quë. Gulë bë'në compañi nala'di su firmë lu shti'dzë më. Adë tsasháquëdi'i ldu'u të con ra sa' të.

¹⁵ Gulë guná, adë nádi'i bien gunë të vengar tubi sa' të. Adë rgúdi'i të galguezë. Mejurë gudili lla gunë të bien con grë ra sa' të nu con grë mënë la'ni guë'dchiliu.

¹⁶ Guëdubi tiempë gulë bëquitë ldu'u të. ¹⁷ Tsagla'guë guadi'dzënú të Dios nu gulë guna'bë lu më guëdubi tiempë. ¹⁸ Grë lo quë nacazac të, gulë bédë'ë graci lu më purquë ni na voluntá shtë më gunë të. Lë'ë ni na voluntá shtë më parë grëtë' narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesucristo.

¹⁹ Adë rcuë'zëdi'i të shchi'ni Espíritu Santo. ²⁰ Adë rquë guíá'adi'i të diza'quë narni'i mënë lu të por pudërë shtë Dios. ²¹ Iurë ze'dë guëni'i tubi nguui tubi di'dzë lu të, gulë bësë'din gu nahin diza'quë shtë Dios. Talë nahin shti'dzë Dios, gulë bëa'nënuhin perë si talë adë nádi'in shti'dzë Dios, adë rëa'në guënúdi'i tēhin. ²² Gulë bësa'në grë cusë mal.

²³ Rna'bë na'a lu Dios narcue'dchí la'ni ldu'u hia'a, gunë më compañi lë'ë të parë gunë të cumplir grë narac shtu'u më. Gac

të niétiquë shmënë më. Rna'ba lu më të guëzunë më almë shtë të nu espíritu shtë të. Gunë Dios compañì lë'ë të parë adë gunë dchi'ni të cuerpë shtë të lu cusë mal. Guëa'në të limpi sin duldë dzë naguëdchini Dadë Jesucristo. ²⁴ Dios gudili lë'ë të parë gac të shmënë më. Adë rúnëdi'i më cambi shti'dzë më. Guldí më iurë rni'i më lu të; gunë më cumplir grë cusë rë'.

Ndëë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

²⁵ Quëhuna ruëguë lu të bëchi la sahia, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a.

²⁶ Gulë bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë nga'li con tubi abrasë nacagshe'ldë na'a.

²⁷ Rna'ba lu të ziquë muzë shtë Jesucristo, bi'ldi cartë rë' lu grë ra shmënë Dadë Jesús narëta' nga'li.

²⁸ Rna'ba lu Dadë Jesucristo guëne'e më llëru'bë bendición parë lë'ë të. Zni gaquin. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

*Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë narialdi
ldu'i diza'quë guë'dchi Tesalónica*

¹ Na Pablo con ra sa' hia'a, Silvano nu Timoteo, rquëa'a cartë rë' lu grupë nacanalde tëchi diza'quë shtë Jesús, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtëada'a con Dadë Jesucristo gudili më lë'ë të parë gac të shmënë më. ² Rna'bë na'a lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të. Cuedchí ldu'u të nu guëne'e më grë cusë za'quë parë lë'ë të.

Gunë Dios juzguë lë'ë ra narunë duldë

³ Rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siemprë rna'bë na'a lu Dios nu rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të. Rdë'ë na'a graci lu më purquë ziaru'bë cariñi nanapë të con sa' të nu dzë con dzë tsaldíru'u ldu'u të diza'quë shtë Dadë Jesucristo. ⁴ Por ni rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu cagni'i na'a lu ra grupë shtë shmënë Dios lla mudë bia'a ldu'u të lu ra nazunalde lë'ë të. Cagni'i na'a lu rall de quë su të firmë lu shnezë Dios masiá rzunalde mënë lë'ë të. Tsagla'guë tsaldí ldu'u të de quë naza'quë na Dios, masiá quëhunë ra mënë cuntrë lë'ë të. ⁵ Por grë cusë durë narunë mënë cuntrë lë'ë të, rdë'ë na'a cuendë de quë caglua'a Dadë Dios runë tucarë tsuté të lugar catë rnibë'a më. Iurë rzunalde mënë lë'ë të, nahin tubi sëñi de quë justë na Dios nu gunë më juzguë grë mënë.

⁶ Siemprë runë më ra cusë za'quë. Runë tucarë guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzunalde lë'ë të ⁷ perë cuedchí ldu'u hia'a dzë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Guëdchini më con ianglë pudërusë shtë më ⁸ nu con bel'ë narru'u lu gui'i dushë. Guëdchini më parë guëdë'ë më cashtigu lë'ë ra nanadë guënëdi'i Dios nu guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzu'bë diaguëdi'i diza'quë shtë Dadë Jesús. ⁹ Guëzac zi më lë'ë rall la'ni gabildi catë nídi'i fin. Guënitilú rall lu Dadë Jesús. Guënitilú rall catë

rnibë'a Dios, catë nanú pudëre nu llni shtë më. ¹⁰ Gac ra cusë ni dzë guëdchini Dadë Jesús. Gunë më recibir hunurë shtë mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. Grë ra nabëzu'bë diaguë di'dzë shtë më, gunë rall alabar lë'ë më iurní. Guëni'i rall nabënë na më. Nu lë'ë të dzë ni, zuga'a të nga'li purquë gualdí ldu'u të diza'quë naguni'i na'a lu të.

¹¹ Por ni siemprë cagna'bë na'a lu Dios por lë'ë të de quë tsagla'guë gunë më cambi mudë nanabani të parë gunë tucarë cusë za'quë ziquë shmënë Dios. Pues guna'bë Dios lë'ë të parë gac të shmënë më. Cagna'bë na'a lu më gunë më cumplir ra cusë narac shtu'u të gunë më. Con pudëre shtë më gunë të cumplir dchi'ni shtë më naguzublú të purquë rialdí ldu'u të lë'ë më. ¹² Zni gunë të alabar lë'ë Dadë Jesús ziquë runë tucarë. Mizmë tiempë guëlua'a më lë'ë të lu Dios de quë na të më za'quë. Zni gaquin niétiquë purquë Dios nu Dadë Jesucristo rac shtu'u më lë'ë të nu quëhunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të.

2

Nguiu nagadzë duldë la'ni ldú'ull

¹ Iurne' rquëa'a lu të shcuendë guëdchini Dadë Jesucristo de gube'e parë guëtëa më lë'ë hia'a lu guë'dchiliu nu guëquërëlda'a con lë'ë më. ² Quëhuna ruëguë lu të, bëchi la sa' hia'a, adë rac ldú'udi'i të nu adë rdzëbëdi'i ldu'u të de quë hia bédchini Dadë Jesús, masiá rni'i ra mënë nahin verdá u rni'i rall nahin tubi di'dzë naguni'i Espíritu Santo lu rall. Talë rni'i rall de quë bënë rall recibir tubi cartë nabëshe'ldë na'a narni'i zni, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. ³ Adë guësá'nëdi'i të guësiguë ra mënë lë'ë të purquë antsë guëdchini më, tsunë cusë gac cumplir. Tiempë ni zihani mënë guësane rall ldai' shtë Dios nu gunë rall cuntrë lë'ë më. Tiempë ni guëdchini tubi nguiu nagadzë grë clasë duldë la'ni ldú'ull, adë ni fin shtënell. ⁴ Gúnëll cuntrë ra dios shtë mënë nu sull lu grë clasë cultë catë runë mënë adorar Dios de verdá. Guëshepi guiá'all mizme lë'ëll nu tsutëll catë runë tucarë cuezë Dios nu guëni'll mizme lë'ëll na Dios.

⁵ ¿Gu rëagná ldu'u të gunia'a lu të grë ra cusë rë' dzë guquërdënú na'a lë'ë të?
⁶ Nanë të pë cusë rzu lu nguiu nagadzë grë clasë duldë la'ni ldú'ull, perë adë guëlua'alull lu ra mënë shtë guë'dchiliu hashtë tiempë nagunë Dios disponer.
⁷ Pues nanë hia'a de quë zihani mënë adë rac shtú'udi'i rall lëy za'quë nanadápa'a iurne'.
⁸ Iurní nguiu nagadzë duldë la'ni ldú'ull guëlua'alull lu ra mënë lu guë'dchiliu, perë Dadë Jesús con tubi di'dzë naguëni'i më, quini më lë'ëll. Guënitilú më lë'ëll iurë guëdchini më con pudërë shtë më.
⁹ Lë'ë nguiu mal ni guëdchínill con pudërë shtë Satanás parë gúnëll zihani milagrë nu cusë nalá'adi'i guëná mënë.
¹⁰ Con zihani bishi guësiguëll lë'ë mënë nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë. Guënití rall purquë adë nëdi'i rall tsaldí ldu'u rall diza'quë parë gac salvar rall.
¹¹ Por ni Dios quëgsa'në më lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall bishi.
¹² Al fin grë ra nanadë gualdídi'i ldu'u diza'quë, ra nanapë gustë quëhunë duldë, gac condenar rall. Adë nídi'i fin parë lë'ë rall.

Dizdë principi gudili Dios lë'ë të

¹³ Perë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siempër rna'bë na'a lu Dios; rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të purquë Dadë Jesús rac shtú'ui' lë'ë të nu dizdë principi gulë Dios lë'ë të. Na të shini më por pudërë shtë Espíritu Santo purquë gualdí ldu'u të diza'quë.
¹⁴ Nu napë të shti'dzë më naguni'i na'a lu të parë tsutë të lugar catë rlua'a pudërë nu llni shtë Dadë Jesucristo. Parë ni guna'bë Dios lë'ë të.

¹⁵ Por ni gulë tsagla'guë firmë lu shnezë Dios nu gulë bëagná ldu'u të grë ra enseñansë naguni'i na'a lu të nu gulë bëagná ldu'u të ra enseñansë nabëquë'ë na'a la'ni cartë rë'.
¹⁶ Dios Padre Shtáda'a con Dadë Jesucristo, nalé rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëne'e më llëru'bë favurë parë lë'ë hia'a. Quëhunë më compa'ni lë'ë hia'a parë tsaldí ldu'u hia'a más nu parë gac bë'a hia'a de quë bë'në më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtë më.
¹⁷ Rna'bë na'a lu më de quë gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të valurë nu fuersë parë gunë të shchi'ni më nu guëni'i të shti'dzë më lu ra mënë.

3

Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a

¹ Stubi cusë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a parë más nasesë guërë'tsë diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më shtë guë'dchiliu. Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë rall recibirin con gustë nu de quë tsaldí ldu'u rall diza'quë, igual cumë ziquë bë'në të recibirin.
² Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë më librar lë'ë na'a guia'a nguiu mal nu ra narunë cuntrë shchi'ni Dios. Pues lëdë grëdi'i mënë rialdí ldu'u rall diza'quë narni'i na'a
³ perë nabënë na Dadë Jesús nu gunë më lo quë naguni'i më. Guldí më gunë më compa'ni lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu lë'ë më quëhapë më lë'ë të lu pudërë shtë mëdzabë.
⁴ Napë na'a confiansë lë'ë të purquë na të shmënë më, de quë quëhunë të ra cusë narnibë'a na'a gunë të. Nu tsagla'guë guëzu'bë diaguë të grë cusë ni.
⁵ Rna'bë na'a lu Dios gac bë'a të de quë rac shtu'u më lë'ë të. Rna'bë na'a gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të más pacënci masiá guëldënú mënë lë'ë të.

Runë tucarë grë mieti gunë rall dchi'ni

⁶ Rnibë'a na'a lu të bëchi la sa' hia'a, purquë na na'a muzë shtë Dadë Jesucristo de quë adë gunë të igual naquëhunë ra sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni. Nabëchi rall nu adë rúnëdi'i rall rëspëti enseñansë naguni'i na'a lu rall.
⁷ Bien nanë të de quë runë tucarë grë të gunë të dchi'ni igual ziquë bédë'në na'a dchi'ni dzë guquërdë na'a con lë'ë të.
⁸ Gudilli na'a por grë cumidë nagudáu na'a. Dzë la gue'lë bédë'në na'a dchi'ni hashtë bëdzaguë na'a parë adë ni tubi de lë'ë të adë guá'adi'i të nicidá shtënë na'a.
⁹ Bédë'në na'a dchi'ni parë bëlua'a na'a lë'ë të de quë nabënë na gunë mieti dchi'ni. Bel'rquë niadchini na'a lidchi të niadáu na'a sin quë adë niadíllidi'i na'a lu të purquë bédapë na'a derechë parë niadë'në na'a ni.
¹⁰ Perë dzë gulezënú na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni adë guëdë'ë të pë gaull.
¹¹ Pues rni'i mënë lu na'a de quë bëldá sa' të adë quëhúnëdi'i rall dchi'ni. Runë rall cupar lë'ë rall lu cusë nanadë rllu'ídi'i. Riutë rall la'ni ra cusë

naquëhunë mënë. ¹² Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rnibë'a na'a nu rni'inú na'a lu të, runë tucarë gunë ra nguiu ni shchi'ni rall parë gau rall. Adë tsutëdi'i rall lidchi sa' rall parë quili rall pë gau rall.

¹³ Adë tsasháquëdi'i ldu'u të. Gulë tsagla'guë gunë të ra cusë za'quë delantë lu ra mënë. ¹⁴ Talë nanú tubi nguiu ladi të nanadë rzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë' nacagshe'ldë na'a iurne', gulë guná chull. Adë guëtsá'guëdi'i të lë'ëll parë guëtú lull. ¹⁵ Gulë guc shtu'u lë'ëll nu gulë guni'inú lë'ëll ziquë bëchi sa' të, lëdëdi'i ziquë tubi enemigu shtë të.

Ndëë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

¹⁶ Siemprë nadápa'a paz por Dadë Jesucristo; por ni rna'bë na'a lu më gunë më compañi parë cuedchí ldu'u të. Rac shtu'u na'a gapë të tubi vidë za'quë siemprë ancalë nanú të, nu rac shtu'u na'a cuezënú Dadë Jesucristo lë'ë të, grë të.

¹⁷ Na Pablo gualú bëquëa'a cartë rë' lu të con tubi saludë parë grë të ziquë rquëa'a grë cartë narshe'lda parë gac bë'a të nahin tubi cartë nabëquëa'a. ¹⁸ Guëne'e Dadë Jesucristo llëru'bë bendición parë grë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'e San Pablo lu Timoteo

Bëquë'e Pablo cartë rë' lu Timoteo

¹ Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo por mandadë shtë Dios el quë nagunë salvar lë'e hia'a. Bëshe'ldë Dadë Jesucristo na; na më el quë naguëne'e vidë sin fin juntë con lë'i'. ² Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo, nal cumë ziquë shinia purquë gualdí ldu'ul Jesucristo iurë guni'inúa lë'ël diza'quë. Rac shtua'a gápël favurë shtë Dios, quë guëga'a ldu'u më lë'ël, quë rbedchí ldu'ul por pudërë shtë Dadë Dios con Jesucristo, Shláma'a.

Gulë gapë cuidadë por ldai' falsë

³ Antsë bëna incarguë lë'ël guëa'nël ciudá Efeso mientras tsahia regiuni Macedonia; gunia'a lul iurní de quë napë quë guëribé'al mënë parë adë guëluá'adi'i rall stubi clasë ldai'. ⁴ Nu adë guëquë'edi'i rall listë llëduni ra lë shtë shtadë guëlu'ú rall, nu adë gúnëdi'i rall cuendë di'dzë shtë nguui bishi purquë fin shtë ra cusë ni nadë más rdildi di'dzë ra mënë. Adë runë rahin compa'ni parë guëdë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Sulë por fe gúnël cumplir voluntá shtë më. Grë ndë'e quëhuna incarguë lul stubi vultë.

⁵ Lo quë narac shtua'a gunë të, gac shtu'u të sa' të con guëdubinú ldu'u të sin mal llgabë, nu tsaldí ldu'u të Jesús de verdá. ⁶ Bëldá mënë nabësa'në lu nezë za'quë shtë Dios, guanaldë rall tëchi di'dzë nadë guëllu'í'idi'i. ⁷ Rac shtu'u rall gac rall mësë shtë lëy nabëquë'e Moisés perë adë riasédi'i rall pë lo quë narni'i rall. Rac bë'adi'i rall pë runë cuntienë di'dzë narni'i rall con llëru'bë confiansë.

⁸ Rdë'e hia'a cuendë de quë lëy na za'quë, sulë si talë guëlua'a hia'a de acuerdë según voluntá shtë Dios. ⁹ Rdë'e hia'a cuendë de quë lëy adë rzúdi'i lu ra narunë bien purquë Dios bédë'e lëy parë grë ra mënë mal con grë ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, grëtë' ra narunë cuntrë Dios con ra nanapë duldë, grëtë' ra nadë runë respëti Dios con grë ra nadë nëdi'i gunë cuendë

shti'dzë më, grë ra narguini shtádi' nu ra narguini shní'ai', grëtë' ra narguini mënë gati mënë, ¹⁰ nu grë ra narquënú tse'lë sa'll, nu grë ra naná rquënú mizmë sa' nguui, grë ra narbaa'në parë cu rall dumí, parë grë ra naná bishi ra, nu grë ra narunë jurar con bishi; por ra cusë ni rzu lëy shtë Dios. Nu lë'e lëy rzu parë grë ra narunë cuntrë enseñansë za'quë. ¹¹ Ra enseñansë rë' nahin de acuerdë con diza'quë shtë Dios. Di'dzë ni rni'i de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Mizmë lë'e më bë'në incarguë diza'quë ni guiahia.

Rdë'e Pablo graci lu më por favurë nabë'në më

¹² Quëgdë'ëhia graci lu Dadë Jesucristo, bëne'e më pudërë parë guadi'dza diza'quë purquë gualdí ldu'u më na ziquë tubi muzë nagunë cumplir voluntá shtë më. Gulë më na parë guna shchi'ni më. ¹³ Gulë më na aunquë antsë napa gustë guni'ihia didzabë guëc më, bëna cuntrë lë'e më, gurushtiáhia guëc më, perë bëga'a ldu'u më na purquë todavía adë guc bë'adia'a pë canihuna. Adë bédchínidi'i llni shtë Dios guëca. ¹⁴ Perë llëru'bë favurë napë më parë na; iurne' rac shtua'a lë'e më; rialdí ldua'a shti'dzë më. Grëhin ze'dë de Cristo Jesús purquë nahia unidë con lë'e më.

¹⁵ Na ciertë nu grë mieti napë quë tsaldí ldu'u rall de quë Cristo Jesús bidë lu guë'dchiliu parë gunë më salvar grë ra nanapë duldë. Nu nahia primërë pecadurë entrë grë mieti. ¹⁶ Perë bëga'a ldu'u më na, sulë parë guëlua'a grë pacënci shtë më la'ni vidë shtëna. Guca primërë entrë grë ra pecadurë, perë lë'e më gulë më na parë gaca tubi ejemplë lu grë ra natsaldí ldu'i lë'e më të parë gapë rall vidë sin fin. ¹⁷ Por ni runë tucarë guëdë'e mieti graci nu hunurë lu Rëy nanabani parë siempër, el quë nadë rátidi'i, el quë nadë churnádi'i lúhi', parë lúniquë Dios verdadërë nanápëdi'i fin. Amén.

¹⁸ Timoteo, cagnia'a lul ziquë shinia, guagla'guë tsaldí ldu'ul lë'e më con buen llgabë. Ra di'dzë naguni'i ra muzë shtë më iurë bë'nël recibir dchi'ni shtë më, gunë rahin compa'ni lë'ël iurne'. Guc tubi suldadë za'quë shtë Jesús. ¹⁹ Adë guësá'nëdi'il

fe shtënël sino tsaldí ldu'ul lë'ë më más. Guagla'guë lu shnezë më con buen llgabë, pues beldá mënë bëniti rall lu shnezë Jesús. Bëquë guia'a rall llni nabedë'ë Dios. ²⁰ Zni guzac Himeneo nu Alejandro, lë'ë naná bëna intriegu lu Satanás të parë gac bë'a rall rqui'ni cuezë ra di'dzë dzabë narni'i rall cuntrë Dios.

2

Gulë guna'bë Dios por grë mënë

¹ Primeramëntë rac shtua'a gunë të ruëguë lu Dios, nu gulë guna'bë lu më, nu gulë guadi'dzënú lë'ë më, nu gulë bédë'ë graci lu më por grëtë' ra mënë.

² Gulë guna'bë lu Dios por grë gubernë nu grëtë' autoridá të parë guédápa'a tubi vidë sin dishi'bi, nu parë guédë'na'a cumplir voluntá shtë më nu parë guédápa'a vidë naná de acuerdë con shti'dzë më. ³ Zndë'ë rac shtu'u Dios guédë'na'a cumplir naná correctë delantë lu më, el quë nangunë salvar lë'ë hia'a. ⁴ Rac shtu'u më grëtë' nguiu gac salvar nu rac shtu'u më grëtë' nguiu gac bë'a rall guadë naná verdá shtë më. ⁵ Nanú tubsë Dios nu nanú tubsë nazú guéláu entrë nguiu nu Dios; më ni rni'inú Dios por ra nguiu. Lë'i' na Dadë Jesucristo. Na më nguiu. ⁶ Jesucristo bë'në intriegu mizmë lë'i' lu galguti parë gudilli më duldë shtë hia'a con præci rënë shtëhi'. Iurë bë'në Dios disponer, bë'në më testificar por galguti shtë Jesús gunë më salvar lë'ë hia'a. ⁷ Gudili më na ziquë mensajërë nu poshtë shtë më, nu parë guëluá'ahia ra mënë nanádi'i më israelitë lla tsaldí ldu'u rall nu parë gac bë'a rall pë na verdá. Ruadi'dza verdá, lëdë bishidi'i.

⁸ Por ni rnia'a lu të, rac shtua'a de quë guëdubi ladë guëna'bë ra mënë lu Dios, guëldisë rai' oraciuni lu Dios, parë sulë con ldu'u limpi sin ni tubi llanë, nilë dishi'bi.

⁹ Nu rac shtua'a de quë ra na'a gacu rai' shabë rai' ziquë runë tucarë, lëdëdi'i con lujë. Gapë rai' rëspëti lu sa' rai'; adë guëzë'edi'i rai' begu con lujë u orë u guë'ë naná lasaquë zihani dumí. Gácudi'i rai' shabë nalasac zihani dumí nadë más parë guëná mënë lo quë nanapë rall. ¹⁰ Mejurë gacu ra na'a stubi lari naná obrë za'quë ziquë runë tucarë gunë mieti naná shmënë

Jesús. ¹¹ Ra na'a napë quë guëac dchi parë guësë'dë rai' nu gac rai' obedientë. ¹² Adë rdë'edia'a sí guëlua'a ra na'a ra shmënë Dios, nilë rnibë'adi'i rai' nguiu sino guëac dchi ra na'a ¹³ purquë primërë bëntsa'u Dios lë'ë nguiu; despuësë bëntsa'u më lë'ë na'a. ¹⁴ Adë bësiguëdi'i mëdzabë lë'ë Adán sino Eva. Por naná guguë na'a iurní, gu-laguë na'a la'ni duldë ¹⁵ perë gac salvar ra na'a iurë ralë ra shíni', si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më, si talë rac shtu'u rall Dios nu si talë quërelde rall bien lídchill, nu si talë adë gúnëdi'ill cumplir deseó mal nananú la'ni ldu'ull.

3

Ra naná encargadë con shchi'ni Dios

¹ Si talë tubi nguiu rac shtú'ull gápëll catë guëribë'ai' ziquë encargadë shtë los de más shmënë Dios, pues nahin tubi cusë za'quë lo quë narac shtu'u mënë ni. ² El quë nanapë carguë ni, rqui'ni guëbánill tubi vidë za'quë lu sa'll të parë ni tubi adë chu guëní'idi'i guëquëll. Napë quë gápëll mizmë lë'ëll de grë duldë; gápëll tubsë tsé'lëll. Gac mënë ni de buen llgabë; gáquëll më rëspëti. Gáquëll tubi narunë recibir visitë lídchill, nu gáquëll nasini parë guëluá'all los de más mënë. ³ Adë gúdi'ill zili vini; adë quíldi'ill dishi'bi, ni gáquëdi'ill narzebi ldu'u pë shtë mënë. Más bien gáquëll tubi nguiu nadu'u nu adë tildi dí'dzëdi'ill con sa'll; adë sébidi'i ldu'ull dumí. ⁴ Nu rqui'ni guëribë'all lídchill za'quë za'quë, nu shínill gapë rai' rëspëti lu shtadë rai'. ⁵ Si talë adë gáquëdi'i guëribë'all lídchill con shínill, ¿lallë gáquëll guëribë'all los de más naná grupë shtë shmënë Dios? ⁶ Lë'ë encargadë shtë shmënë Dios, adë gáqui' tubi më nanapë du'pë tiempë dizdë bë'ni' recibir Cristo Jesús, no sea quë ldáguëll la'ni mizmë condenación nagulaguë mëdzabë; guc shtú'ull gáquëll më ru'bë. ⁷ Nu rqui'ni tubi encargadë con shmënë më gáquëll rëspëti por los de más nanadë rialdidi'i ldu'i diza'quë, no sea guëldáguëll lu duldë nu ra sa'll guëni'i guëquëll. Ni na tubi trampë shtë Satanás.

Ra narunë compañi ra encargadë con ra shmënë Dios

⁸ Zni zac, ra diáconos, ra narunë compaňi entrë ra shmënë Dios, gac rai' mënë rëspëti, mënë narunë cumplir shtí'dzi', mënë nadë rzuu'dchidi'i nu adë rzébidí'i ldu'u rai' dumí. ⁹ Napë quë gac ra mënë ni nguiu naná riasë bien diza'quë naná bëru'u lu llni iurne'. Gac rai' nguiu sin ni tubi engañi la'ni ldú'i'. ¹⁰ Primërë gac probar ra mënë ni, si talë adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë nguiu ni. Hia guëná'zi rai' dchi'ni ziquë muzë shtë los de más shmënë Jesús. ¹¹ Mizmë zni ra tselë shtë diáconos gac rall mënë rëspëti; gáquëdi'i rall nachismë; gac rall ra naquëhunë cumplir shtí'dzi'. Gac rai' na'a za'quë tē tsaldí ldu'u sáhi' lë'ë rai'. ¹² Tubi diácono napë quë gápëll tubsë tsé'lëll, nu napë quë guëribé'ai' bien shíni' con grë shfamíli' ¹³ purquë ra narunë sirvë ziquë diáconos, si talë gunë rai' cumplir bien shchi'ni më, gunë rai' gan rëspëti nu confiansë shtë sa' rai'. Guadi'dzë rai' diza'quë shtë Cristo Jesús sin quë adë rdzëbëdi'i rai'.

Diza'quë shtë Dios

¹⁴ Rac shtua'a gue'dë guënahia lul lueguë, perë mientras quëquëa'a ra cusë rë'. ¹⁵ Si talë gac ldé'ëhia, gac bë'al lla runë tucarë guëquërdël entrë los de más shmënë Jesús, quiere decir, entrë ra famili shtë Dios. Pues grupë shtë shmënë Dios na ziquë pilari narapë hiu'u. Na rall ziquë cimientë shtë hiu'u naná quëhapë verdá shtë Dios. ¹⁶ Llëru'bë na ra enseñansë nadápa'a. Bëlua'a më rahin; iurní rialdí ldu'u hia'a ndë'ë: Bëdchini Dios con cuerpë shtë nguiu, nu Espíritu Santo guní'i' tubldí na shcuendë më. Guná ra ianglë lu më. Ra mënë biadi'dzë rall diza'quë shtë më lu ra mënë guëdubi naciuni. Mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më, nu bë'në Dios recibir lé'i' lu gube'e stubi.

4

Ra narlua'a tēchi lu shti'dzë Dios

¹ Espíritu shtë Dios rni'i ldi de quë lúltimë tiempë bëldá mënë guësa'në rall shti'dzë Dios. Tsanaldë rall tēchi ra espíritu mal nar-siguë, nu tsaldí ldu'u rall stubi ldai' falsë naze'dë de mëdzabë. ² Guëquë diaguë rall

di'dzë shtë ra mësë falsë naná ziquë guetë nadchi'bë lu dchi'li. Llgabë ra hiumbërë ni adë rínidi'i ra; nahin ziquë tubi cusë naná cuë gui'i con gui'bë ldë; hiadë rínidi'in. ³ Ra mënë ni nēdi'i rall guëtsë'a mieti; nēdi'i rall gau mënë belë; perë Dios bëntsa'u grëtë' dau ni. Na parë ra narialdí ldu'i lë'ë më gau rallin, nadë más guëdë'ë rall graci lu më. ⁴ Grëtë' nabëntsa'u Dios bien nahin. Ni tubi adë chu guëquë guiá'adi'in sino gulë bë'në recibirin. Gulë bēdē'ē graci lu më ⁵ purquë shti'dzë Dios runë ldai' grëtë' guëc dau iurë rná'ba'a lu më.

Tubi muzë za'quë shtë Jesucristo

⁶ Si talë quëgluá'al enseñansë rë' lu ra bëchi sa'l, iurní nal tubi muzë za'quë shtë Dadë Jesucristo, nu mizmë lë'ël tsagla'guë gac alimentárël con shti'dzë Dios. Tsasël más ldai' za'quë narianaldël tēchi'. ⁷ Adë rúnēdi'il cuendë ra enseñansë falsë, nilë cuendë falsë sino quë ziquë tubi narunë ejercici diari, bēsē'dē shti'dzë Dios bien. ⁸ El quë narunë ejercici quëhúnëll provëchë por du'pë tiempë perë el quë narunë ejercici espiritual, el quë naquëhunë cumplir voluntá shtë Dios, quëhúnëll provëchë iurne' mientras quërdëll lu guë'dchiliu nu quëhúnëll provëchë parë tubi vidë naguëdchini más despuësë. ⁹ Di'dzë ni na verdá nu runë tucarë grë mieti tsaldí ldu'u rallin. ¹⁰ Ze'dë guëdchini stubi vidë; por ni rdé'na'a dchi'ni; rdé'na'a fuersë purquë rialdí ldu'u hia'a shtí'dzi'; dzuléza'a Dios nanabani. Na më el quë nardë'ë vidë parë grë mieti perë másru'u gunë më salvar ra naná rialdí ldu'u shti'dzë më.

¹¹ Bëlua'a nu gunibë'a grëtë' enseñansë rë'. ¹² Gubani bien guëdubi tiempë tē adë gúnēdi'i mēnē desprēci lē'ēl purquē nal sultērē, más bien gáquēl tubi ejemplē lu grē ra narialdí ldu'i diza'quë. Gáquēl ejemplē za'quë manērē naruadi'dzēl nu por conductë shtēnēl. Gáquēl ejemplē lu sa'l con purë llgabë limpi. ¹³ Mientras lē'ë na guelda nga'li, guagla'guë bi'ldi ra Sagradas Escrituras lu ra mënë nu biadi'dzë lu rai' shti'dzë Dios. Nu bēdē'ē conseju lu rai' lla runë tucarë guëquërdë rai'. ¹⁴ Siempre bë'në dchi'ni con fuersë nu llni shtë Dios, cusë nabë'nēl recibir iurë bēdchi'bē guia'a

ra më guani'si guëquël, iurë guni'i rai' cusë nagúnël.

¹⁵ Guagla'guë gúnël cumplir ra cusë rë' con guëdubinú ldu'ul parë gac bë'a mi-eti lla ziaglá'guël másru'u delantë con lë'ë më. ¹⁶ Gupë cuidadë mizmë lë'ël nu gupë cuidadë enseñansë naquëgluá'al, nu guagla'guë gáquël firmë lu shnezë më. Si talë quëhúnël zndë'ë, gúnël segurë salvaciuni shtënël nu salvaciuni shtë ra narquë diaguë shti'dzël.

5

Conductë shtë Timoteo lu mënë

¹ Adë rni'idi'il guëc ra më guani'si naná encargadë con shchi'ni Dios, sino guni'inú lë'ë rai' con rëspëti ziquë ruadi'dzënl shtádël. Nu biadi'dzënlú lë'ë ra nguiu de menos edá cumë si fuërë na rai' bëchil. ² Bë'në tratë ra na'a gushë cumë ziquë mizmë shní'al, nu ra na'a de menos edá, biadi'dzënl lë'ë rai' ziquë zánël. Gápël rëspëti parë lë'ë rai'.

³ Bë'në compa'ni ra viudë, perë sulë ra naná viudë nanadë nápëdi'i famili. ⁴ Si talë tubi viudë náp'i shíni' u shinillágui', ra shíni' napë quë tsasë rall runë tucarë gúnëll compa'ni ra shtádi' u shmámi'; zni quilli rall lo quë naze'bi rall. Ni na correctë gunë tubi shmënë Dios. Lu Dios na za'quin nu nahin voluntá shtë më. ⁵ Tubi viudë de verdá lu Dios, na el quë nanápëdi'i ni tubi shfamíli', nu tsagla'guë rialdí ldu'i Dios, nu quëhúni' oraciuni dzë la gue'lë. Quëhúni' ruëguë lu Dios. ⁶ Perë lë'ë viudë nariagla'guë tëchi deseo mal nananú la'ni ldu'i, pues nall ziquë tégulë aunquë nabánill. ⁷ Gunibë'a grë ndë'ë lu ra viudë tã parë guëquërdë rall bien sin ni tubi faltë. Iurní nídi'i nicidá parë guëní'il guëc rai'. ⁸ Perë si talë tubi shmënë Dios nëdi'i gápëll shfamíll u ra naquërdënlú lídchill, pues hia bëquë guiá'all shti'dzë Dios; nall más peor quë tubi nadë rialdídi'i ldu'i Dios.

⁹ Lu listë shtë ra viudë, adë rquë'ëdi'il lë grë rall, sulë ra nanapë sesenta izë u más, ra nagupë tubsë tsé'li', ¹⁰ ra nabë'në obrë za'quë lu sáhi' ziquë ra nagupë bien shíni', ra nabë'në recibir visitë lídchi', ra nabë'në sirvë con galnadu'u ra shmënë Jesús, ra nabë'në compa'ni ra naquëhunë sufrir lu

cusë dushë, ra nazianaldë tëchi ra cusë za'quë. Ra viudë ni na verdá. Runë tucarë gunë tã compa'ni lë'ë rai'.

¹¹ Perë adë rquë'ëdi'il lu listë lë ra viudë lliguë purquë iurë ra deseo mal guëdchini stubi, rlua'a tëchi rai' lu Cristo nu rac shtu'u guëtsë'a rai' stubi. ¹² Pues iurní napë rai' faltë purquë adë bë'nëdi'i rai' cumplir primëre comprumisi shtë rai' con Dadë Jesús. ¹³ Más de ni, quëac rall nabëchi lu dchi'ni; ria rall hiu'u por hiu'u; lëdë niá'asëdi'i galnabëchi sino nu zac ruadi'dzë rall cusë adë guëllu'idi'i nu riutë rai' asuntë adë rúnëdi'i tucarë lë'ë rai'. ¹⁴ Por ni rnia'a, ra viudë lliguë guëtsë'a rai' stubi tã gapë rai' shini rai'; guënbë'a rai' prupi shfamili rai' tã parë adë guëdë'ëdi'i lugar guëdchi'bë Satanás galquiá cuntrë shmënë Dios. ¹⁵ Pues hia bëldá viudë bësa'në rall shnezë Jesús parë zianaldë rall tëchi Satanás.

¹⁶ Si talë tubi shmënë Dios, sea na'a u nguiu, nanú viudë entrë shfamíll, runë tucarë lë'ëll gúnëll compa'ni viudë ni tã parë nídi'i nicidá parë grupë shtë shmënë Dios gapë rai' na'a ni, sino gunë rall compa'ni ra viudë de verdá, el quë nanápëdi'i famili nu adë pë nápëdi'i rai'.

¹⁷ Ra më guani'si, ra narnibë'a ra shmënë Dios, si talë quëhunë rai' bien, los de más mënë napë quë gunë rall rëspëti lë'ë rai' ziquë tubi muzë narunë tucarë chupë pagu. Rëspëti ni runë tucarë especialmente ra naruadi'dzë diza'quë nu el quë narlua'a shti'dzë Dios. ¹⁸ Pues Sagradas Escrituras rni'i: "Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë bë'dchi'", nu zac rni'in: "Ra narunë dchi'ni, nápëll derechë parë pagu shtë rall".

¹⁹ Adë rúnëdi'il cuendë grë ra naná rd-chi'bë ra galquiá cuntrë ra më guani'si entrë ra shmënë Dios, sulë si nanú chupë u tsunë testigu, iurní sí, bë'në casë lë'ë rall. ²⁰ Perë ra naziagla'guë runë duldë, pues rqui'ni guëní'il guëc rall delantë lu grë ra shmënë Dios tã parë los de más sa' rai', guëdë'ë rai' cuendë nadzë'bë na cashtigu shtë më. ²¹ Runa incarguë lë'ël delantë lu Dios nu Dadë Cristo Jesús nu delantë ra ianglë naquëbezënlú Dios, de quë tsaglá'guëll tëchi ra rëglë rë'; bë'në juzguë bien; bë'në

tratè igual grè sa'l. ²² Adë riúbëdi'i ldú'ul parë guëdchi'bë guiá'al guëc ra mënë parë gunë rai' recibir carguë entrë los de más shmënë Dios. Adë gápëdi'il partë con duldë shtë stubi mënë sino gápël mizmë lë'ël de grë duldë.

²³ Ziquë zihani vultë rac llu'u lá'níl, bii' du'pë vini, lëdë sulë nísëdi'i tē parë guëac lá'níl.

²⁴ Ra cusë mal naquëhunë bëldá nguui, lueguë rlua'ain; napë quë gac juzgar rall. Ra cusë mal naquëhunë sëbëldá nguui, naga'chi nahin iurne' perë napë quë guëru'uin lu llñi. ²⁵ Igual na con cusë za'quë naquëhunë nguui. Bëldá vësë clarë rlua'a rahin lueguë; nanú adë rluá'adi'i rahin lueguë, perë adë nídi'i mudë guëa'në ra cusë ni naga'chi por llëduni tiempë.

6

¹ Grë ra naná bajo ordë shtë ra lamë, pues rqui'ni gapë rall llëru'bë rëspëti lu shlamë rall tē parë adë chu guëni'idi'i mal cuntrë Dios shtë hia'a nu cuntrë diza'quë shtë Jesús. ² Si nanú ra naná bajo ordë shtë lamë naná rialdí ldu'i diza'quë, pues rqui'ni másru'u gapë muzë ni rëspëti lu lamë purquë nall shmënë Jesús. Runë tucarë lë'ë muzë gúnëll dchi'ni lu lamë purquë nall tubi sa' narunë recibir resultatë shtë dchi'ni naquëhunë muzë, nu rac shtu'u Dios lë'ë lamë ni. Bëlua'a di'dzë rë' lu rall nu guni'inú lu mënë cunseju rë'.

Ldai' za'quë parë guëquitë ldu'u mënë

³ Si talë chu quëglua'a stubi cusë falsë, cusë nanádi'i de acuerdë con enseñansë za'quë shtë Dadë Jesucristo, u si talë adë rialdídi'i ldú'ull diza'quë narni'i lla gunë mieti cumplir shti'dzë Dios, ⁴ pues nguui ni adë rac bë'adi'ill niétiquë; rac shtú'ull mizmë lë'ëll. Nanú deseó mal la'ni ldú'ull purquë nalé rac shtú'ull tildi dí'dzëll con sa'll. Rdildi dí'dzëll subrë pë runë cuntenë di'dzë. Hia de nga'li ze'dë ra cusë ziquë mbidi, dishi'bi, nu rushtiall lu sa'll, nu napë rall mal llgabë cuntrë sa' rall. ⁵ Rguili rall di'dzë con ra sa' rall. Na rall mënë nabëniti nezë za'quë shtë Dios. Adë guënëdi'i rall verdá. Quëglua'a rall enseñansë shtë rall parë gunë rall gan dumí. Adë gápëdi'il tratë con mënë ni. ⁶ El quë

naquëhunë cumplir shti'dzë Dios, adë pë rúnëdi'i faltë lë'ëll, por ni rquitë ldú'ull. ⁷ Pues sin quë ni tubi cusë bëdchínia'a lu guë'dchiliu nu iurë gátia'a, guziá hia'a, adë chu bë guá'adi'i. ⁸ Si talë nápa'a naguëdáuha'a con shába'a, nadë más con ni cha guëquitë ldu'u hia'a. ⁹ Perë grë ra narac shtu'u gac ricu, runë rall duldë; rlaguë rall la'ni trampë shtë mëdzabë. Napë rall llgabë nadë guëllu'idi'i nu napë rall zihani deseó mal nanua'a lë'ë ra nguui lu cashtigu; rniti rall nu rialú mënë ni parë siempër. ¹⁰ Mënë rac shtu'u rall gapë rall dumí, perë amor shtë dumí na ziquë lu'chi shtë grëtë' clasë cusë mal. Pues por galërzebi ldu'u dumí, bëldá mënë bëniti rall lu shnezë Dios. Bësëdchini rall zihani dulurë mizmë lë'ë rall.

Tsagla'guë tsaldí ldú'ul Dios

¹¹ Lë'ël Timoteo, nguui nagulë Dios, bëllu'në lu grë ra cusë rë'. Gáquël më za'quë lu Dios; guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldú'ul Dios; gac shtu'u sa'l; gáquël më pacënci lu sa'l nu gáquël më nadu'u. ¹² Ziquë tubi nguui rdildi con fuersë lu deportë, zni runë tucárël. Bë'në segurë vidë eternë; parë ni guna'bë më lë'ël iurë bënëll testificar lu zihani mënë blac rac shtú'ul lë'ë më. ¹³ Iurne' delantë lu Dios, el quë nardë'ë vidë parë grëtë' ra cusë, nu delantë lu Cristo Jesús, el quë nadë bëdzëbëdi'i lu Poncio Pilato sino guní'i' verdá lu Pilato, quëgnibë'ahia lë'ël, ¹⁴ bë'në cumplir diza'quë. Gapë mizmë lë'ël de grë cusë mal parë adë chu guëni'idi'i guëquël tē adë chu guëni'idi'i cuntrë diza'quë por causë shtënëll hashtë iurë guëabré Dadë Jesucristo stubi. ¹⁵ Iurë guëga'a iurë, Dios gunë më cumplir grëtë' ndë'ë. Benditë na më. Na më lúniquë Dios pudërusë narnibë'a. Na më Rëy naná lasac lu más quë los de más rëy. Na më Dadë naná lasac lu grë ra dadë shtë guë'dchiliu. ¹⁶ Na më lúniquë nadë rátidi'i. Quërelde më lu llñi catë ni tubi adë chu riabí'guëdi'i. Ni tubi mënë adë chu guná lúhi' nu gáquëdi'i guená rall lu më. Shtënë më na grë hunurë nu derechë parë guënbë'a më parë siempër. Amén.

¹⁷ Grë ra naná ricu lu guë'dchiliu rë', guni'inú lë'ë rall adë gunë narú'bëdi'i rall

lu sa' rall, nilë parë tsaldídi'i ldu'u rall dumí nanapë rall purquë lëdë segúredi'i na cusë ni. Sino gunibë'a lu rall tsaldí ldu'u rall Dios, më el quë rne'e grëtë' ra cusë hashtë de subrë parë guëquitë ldu'u hia'a. ¹⁸Gunibë'a lu rall të parë gunë rall bien con dumí nanapë rall. Gac rall ricu lu Dios con dchi'ni za'quë naquëhunë rall. Runë tucarë gunë rall ayudë con guëdubinú ldu'u rall ca'a ra mënë nanapë nicidá. Adë gáquëdi'i rall nadzabë sino më za'quë. ¹⁹Zni gunë rall të parë gapë rall tesurë verdadërë naná ziquë cimientë shtë hiu'u narialúdi'i parë tiempë naze'dë.

Fin shtë cartë

²⁰Timoteo, gupë ra enseñansë shtë Jesús nagunia'a lul; adë riutëdi'il lu ra shti'dzë mësë falsë. Ruadi'dzë rall cusë naná guëllu'idi'i. Adë rdildi dí'dzëdi'il con shti'dzë rall naná falsë aunquë rni'i rall na rahin di'dzë narac bë'a grë mënë. ²¹Bëldá mënë guanaldë tëchi ra enseñansë shtë rall nu bëniti rall shnezë Dios.

Favurë shtë Dios guëa'nin con lë'ël. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pablo lu Timoteo

Bëquë'e Pablo cartë rë' lu Timoteo

¹ Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo. Bëshe'ldë Dios na purquë guni'i ldu'u më más antsë gunë më salvar mënë. Bë'në më prometer gunë më salvar el quë naná unidë con Cristo Jesús. ² Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo; nal ziquë shinia; rac shtua'a lë'ël; rac shtua'a guëdë'e Dadë Dios nu Cristo Jesús Shláma'a, zihani favurë nu rac shtua'a cuedchí ldú'ul, nu rac shtua'a guëga'a ldu'u më lë'ël.

³ Siemprë rëagná ldua'a lë'ël mientras rna'ba lu Dios. Quëgdë'ëhia graci lu më, el quë naquëhuna sirvë lúhi' con llni nananú la'ni guëca, igual ziquë shtadë guëluhia bë'në rai' sirvë lu më. ⁴ Rëagná ldua'a bí'nil iurë bësëana lë'ël. Pues iurne' nalë rac shtua'a dzë la gue'lë guënahia lul parë quëquitë ldua'a. ⁵ Nu rëagná ldua'a lla rialdí ldú'ul Dios de verdá. Primërë shmámël, Loida nu shní'al, Eunice, gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; iurní nasegura lë'ël nápël mizmë fe quë lë'ë rai'.

⁶ Por ni cagnia'a lul de quë tsagla'guë gúnël usar pudërë nabëne'e Dios parë lë'ël iurë bédchi'bë guiahia guëquël. ⁷ Pues por lë'ë Espíritu nabëne'e Dios, adë rdzëbëdi'i hia'a lu ra mënë, sino rac guëdë'na'a cuendë guadë naná bien nu guadë naná mal. Nu rac shtu'u hia'a sa' hia'a, nu quëapa'a mizmë lë'ë hia'a de cusë mal. ⁸ Adë rtúdi'i lul parë guëní'il nal shmënë Dadë Jesucristo nu nilë adë rtúdi'i lul de na por nanúa prësi purquë nahia shmënë më. Gáquël dispuestë parë sac zil por diza'quë. Gunë më compa'ni lë'ël con pudërë shtë më. ⁹ Bë'në më salvar lë'ë hia'a nu guna'bë më lë'ë hia'a parë shchi'ni santu shtë më. Bë'në mëhin, lédëdi'i purquë bédë'na'a cusë za'quë, sino sulë purquë ni na voluntá shtë më nu nahin por ra favurë nabë'në më parë mënë naná unidë con Cristo Jesús. Gulë Dios lë'ë hia'a dizdë antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë, ¹⁰ perë bëlu'a'a më amor nanapë më parë lë'ë hia'a

iurë bëshe'ldë më Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a lu guë'dchiliu. Lë'i' bédë'ëi' fin grë ra pudërë shtë galguti. Nu por diza'quë nápa'a llni; iurne' riasë hia'a nezë catë guëbánia'a parë siemprë.

¹¹ Dios gulë lë'ë na parë guëní'ihia diza'quë nu bëshe'ldë më na cumë poshtë shtë më parë guëluá'ahia ra më nanádi'i mënë israelitë. ¹² Por ni rzac zia lu grëtë' ra cusë rë', perë adë rtúdi'i lua purquë rac bë'ahia el quë narialdí ldua'a. Nu napa confiansë lë'ë më napë më pudërë parë adë tsalúdi'i niétiquë lo quë nabëna incarguë gapë më. Gapë mëhin hashtë lë'ë dzë guëdchini më stubi.

¹³ Guagla'guë tëchi ra enseñansë za'quë rë', lo quë nabëluá'ahia nu guagla'guë tsaldí ldú'ul shti'dzë Dios nu gac shtu'u sa'l purquë unidë nal con Cristo Jesús. ¹⁴ Gupë verdá shtë Dios ziquë tubi tesurë. Lë'ë Espíritu Santo bë'në më incarguë di'dzë ni guiá'al. Lë'i' quëbezënuhi' lë'ë hia'a.

¹⁵ Hia nanël ra naquërdë Asia, bësa'në rall na, cumë Figelo nu Hermógenes. ¹⁶ Lë'ë Dadë guëga'a ldú'i' famili shtë Onesíforo purquë lë'ëll zihani vësë bë'nëll compa'ni na, nu bësëquitë ldú'ull na; adë bëtúdi'i lull de quë nanúa prësi. ¹⁷ Iurë bédchínill hashtë Roma, adë bësá'nëdi'i gudílill na, nu bédzélëll na. ¹⁸ Rac shtua'a lë'ë Dadë Dios guëga'a ldú'i' Onesíforo guëlladchi con Jesús iurë guëabrí më stubi. Pues nanël lla bë'nëll sirvë na iurë nanúa Efeso.

2

Muzë za'quë shtë Jesucristo

¹ Lë'ël Timoteo, guagla'guë bë'në recibir fuersë nu bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ² Lo quë nabínil iurë bëluá'ahia diza'quë lu zihani mënë, bëlu'a'a ra enseñansë ni lu ra stubi mënë, lu nguiu nangunë cumplir diza'quë, ra naná rac guëlua'a enseñansë ni lu sa' rai'.

³ Ziquë tubi suldadë za'quë shtë Jesucristo gua'a ldú'ul grë cusë dushë. ⁴ Ni tubi suldadë naná listë parë tildinull enemigu, riutëll asuntë shtë guë'dchiliu purquë rni'i ldú'ull gúnëll cumplir ordë shtë narnibë'a lë'ëll. ⁵ Mizmë manërë ni el quë narllu'në carrërë, adë gúnëdi'ill recibir premi si talë

adë rllú'nëdi'ill de acuerdë con ra rëglë. ⁶ El quë narunë dchi'ni lachi, nápëll derechë cá'all primërë tubi partë shtë cusechë. ⁷ Bë'në llgabë lo quë narnia'a. Lë'ë Dadë guëlua'a më lë'ël parë tsasël grëtë' ndë'ë.

⁸ Bëagná ldu'ul, Jesucristo guashtë më ladi ra tëgulë. Guc më llëbni rëy David. Di'dzë ni na diza'quë narní'ihia lu ra mënë.

⁹ Por diza'quë rë' rzunalde mënë na hashtë nali'bia con cadënë ziquë tubi narguini mënë, perë nídi'i mudë guëldi'bi mënë shti'dzë Dios. ¹⁰ Por ni napa pacënci lu cusë mal parë bien shtë ra nagulé Dios të parë gac salvar rall nu guëquërelde rall lu llni nu gluri shtë Cristo Jesús parë siemprë.

¹¹ Verdá na di'dzë rë':

Si talë gútia'a con lë'ë më, guëbánia'a con lë'ë më.

¹² Si talë sac zi hia'a lu cusë mal por lë'ë më, súba'a catë rribë'a më.

Si talë guëquë guiá'a hia'a lë'ë më, lë'ë më guëquë guiá'ai' lë'ë hia'a.

¹³ Si talë guëlua'a tëcha'a lúhi', lë'ë më gunë më cumplir shti'dzë më, purquë lë'ë më napë quë gunë më cumplir shti'dzi'.

Adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi'.

El quë narunë shchi'ni Dios

¹⁴ Bëlua'a ra mënë të adë rëá'ldëdi'i ldu'u rall, nu gunibë'a lë'ë rall ziquë mizme Dadë niani'inú lë'ë rall de quë guësa'në rall galërchupë di'dzë lul sa' rall purquë rialú pacënci entrë ra nabini di'dzë ni; nídi'i provëchë con ra di'dzë ni. ¹⁵ Bëdë'ë guëdubi fuersë të parë gáquël tubi muzë narsëquitë ldu'u Dios; lu më quëhúnël dchi'ni. Por ni bëlua'a shti'dzë Dios tubdí lu ra mënë parë adë rtúdi'i lul delantë lu më. ¹⁶ Bëzalú grë di'dzë nadë guëllu'idi'i con grë di'dzë nanápëdi'i provëchë. Grë ra naruadi'dzë zni, mizme lë'ë rall rlaguë rall másru'u la'ni cusë mal. ¹⁷ Enseñansë shtë rall rrë'tsin ziquë tubi galguidzë dushë nadë chu rnádi'i. Zni guzac con Himeneo nu Fileto. ¹⁸ Bësa'në rall diza'quë; rni'i rall de quë hia bëcua'ñi Dios ra tëgulë nu de quë adë guëabridi'i guëbani ra tëgulë stubi. Hia lë'ë rall quëgsiguë guëc ra mënë hashtë hia bëazë guetë bëldá mënë shnezë Dios. ¹⁹ Perë Dios bëzu'bë më ziquë tubi cimientë firmë nanapë tubi letrërë narni'i: "Runguë

bë'a Dios grëtë' naná shini më", nu rni'i: "Grëtë' el quë narianaldë tëchi Cristo, grë mënë ni runë tucarë guësa'në rall nezë mal".

²⁰ La'ni hiu'u shtë mënë nanú trashtë nanactsa'u orë nu bédchichi, también nanú trashtë nanactsa'u hiaguë u benë. Bëldá trashtë runë sirvë parë cusë especial; stubi tantë runë sirvë parë cualquier dchi'ni.

²¹ Ziquë ni na ra nguui; si talë tubi nguui guësá'nëll ra cusë mal, iurní nall ziquë tubi trashtë especial parë nashtënë hiu'u; gáquëll muzë nagulé Dadë parë gúnëll dchi'ni shtë më. Gac nguui ni preparadë parë grë dchi'ni za'quë shtë më.

²² Bëllu'në de grë deseo mal nananú la'ni ra ldu'u sultërë nu guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'u Dios, gac shtu'u sa'l, nu adë riádi'i ldu'ul por cusë shtë guë'dchiliu. Bë'në grëtë' ndë'ë juntë con los de más nanapë ldu'u limpi nu rna'bë rall lu Dios.

²³ Adë rúnëdi'il cuendë gardildi di'dzë mënë. Nanël fin shtë cusë ni na dishi'bi.

²⁴ Tubi muzë shtë Dadë napë quë guëbánill bien sin dishi'bi; gáqui' tubi më za'quë, tubi narac guëlua'a shti'dzë Dios; guëluá'ai' con pacënci. ²⁵ Gáqui' tubi narac guëni'inúhi' mënë con galnadu'u. Quëbézi' de quë Dios gunë më cambi vidë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëabrí ldu'u mënë lu Dios nu tsasë rall verdá shtë më. ²⁶ Manërë ni guëru'u rall lu trampë shtë mëdzabë parë gunë rall voluntá shtë Dios. Bëlá më lë'ë rall; napë rall libertá parë gunë rall sirvë lu më.

3

Lla guëquërelde mënë lúltimë tiempë

¹ Gac bë'al de quë ra lúltimë tiempë guëdchini ra dzë namás naganë, dzë shtë galërzac zi. ² Ra mënë dzë ni gac shtu'u rall mizme lë'ë rall. Gac shtu'u rall dumí. Runë nadchini rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rna zá'quëdi'i rall sa' rall. Guëni'i rall cuntrë Dios. Adë guëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë shtadë rall. Gac rall mënë nardë'ëdi'i graci lu Dios. Nápëdi'i rall rëspëti parë cusë santu. ³ Adë rúnëdi'i rall rëspëti lu sa' rall. Adë gúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Adë gápëdi'i rall cariñi sa' rall sino guëni'i guidzë rall guëc sa' rall. Gunë

rall intriegu mizme lë'e rall lu duldë. Adë guëgá'adi'i ldu'u rall sa' rall, sino quëhunë nalaa'dchi rall. Guëná tushë rall lu ra mënë za'quë. ⁴ Gunë rall traicionar sa' rall. Gunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Rdë'e rall lugar rdchini llanë la'ni ldu'u rall. Guëni'i rall sulë lë'e rall lasac rall. Gac shtu'u rall más ra cusë shtë guë'dchiliu, lëdë Diósëdi'i. ⁵ Mënë ni tsagla'guë ria rall iádu'u, perë mizme tiempë adë rsá'nëdi'i gac cambi vidë shtë rall por pudërë shtë diza'quë.

Bëlua'a tëchi mënë ni lu shti'dzë Dios. ⁶ Entrë ladi ra mënë ni nanú ra natsutë hiu'u catë quërelde na'a. Rsiquë rall ra na'a naná du'pë shgábi' nu napë rall zihani duldë. Ra na'a ni rianaldë tëchi ra deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁷ Rini rall cualquier enseñansë narni'i mënë perë nunquë gac riasëdi'i rall verdá shtë Dios. ⁸ Ziquë guzac dzë guquërelde Janes nu Jambres, ra naná bënë cuntrë Moisés, zní zac na mënë ni; gunë rall cuntrë diza'quë shtë Dios. Napë rall llgabë mal. Nápëdi'i rall fe, por ni lasáquëdi'i rall parë Dios. ⁹ Perë adë guëru'u shnezë lo quë naquëhunë rall purquë tubi dzë ra mënë guëdë'e rall cuendë de quë tuntë na rall ziquë gac con Janes nu Jambres.

Pablo bënë incarguë lu Timoteo ldai' za'quë

¹⁰ Perë lë'ël, bien guanaldë tëchi ra enseñansë nabëluá'ahia lul. Gunal conductë shtëna. Nanël rialdí ldua'a Dios. Nanël pacënci nahia. Nanël rac shtua'a grë sahia. Gunal lla bia'a ldua'a lu ra cusë durë nabënë mënë cuntrë na. Adë risháquëdi'i ldua'a con galtuntë shtë bëchi sahia. ¹¹ Nanël lla bëzac zi mënë na nu lla bëna sufrir por shti'dzë Jesús. Hia bíníl pë guzaca guë'dchi Antioquía, Iconio, nu Lистра. Nanël zihani vueltë guzunaldë mënë na, perë todavía nabania; bëlá Dadë Jesús na lu grë cusë mal. ¹² Pues guldía grëtë' ra nanabani de acuerdë con voluntá shtë Dios, napë quë gunë rall sufrir; guëzac zi rall, ¹³ perë ra mënë mal con grë ra mësë falsë, más mal tsaglá'guëru'u rall. Rsiquë rall sa' rall nu lë'e rall gac rall narguë.

¹⁴ Perë lë'ël Timoteo, gáquël firmë lu enseñansë nabësë'dël. Gualdí ldú'ul ra ldai' ni con guëdubinú ldú'ul. Nanël chu gac mësë

shtënël, el quë nabëlua'a lë'ël. ¹⁵ Nanël dizdë gúquël liguë'në ra Sagradas Escrituras nanapë pudërë parë guëlua'ain lë'ël lla gac salvárël por fe en Cristo Jesús. ¹⁶ Grë ra di'dzë naquë la'ni Sagradas Escrituras naescritin purquë bësë Espíritu Santu shtë Dios lë'e ra nabëquë'e shti'dzë më. Rllui'i rahin parë guësé'da'a luhin. Rllui'i rahin parë guëni'inuhin lë'e hia'a. Runin corrigir lë'e hia'a; culdí rahin lë'e hia'a tubi nezë catë nápa'a vidë tubldí ¹⁷ tē parë grë ra narialdí ldu'i Dios gac rall preparadë; gac gunë rall grë cusë narac shtu'u Dios.

4

¹ Quëhuna incarguë lë'ël delantë lu Dios nu Cristo Jesús, Shláma'a el quë naguëabré parë gúni' juzgar grë mënë, ra nanabani nu zac ra naná guti. Lë'e më guëni'bë'a më ziquë rëy iurní. ² Quëhuna incarguë lë'ël delantë lu më de quë guadí'dzël diza'quë guëdubi tiempë, iurë rzac zi mënë lë'ël nu tiempë adë rzac zídí'i rall lë'ël. Guadi'dzënú ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios. Guni'i guëc rall por mal naquëhunë rall. Bëdë'e cunseju ra narunë faltë riasë rall. Lë'ël gáquël mustrë shtë pacënci. Tsagla'guë bëlua'a con enseñansë shtë më ³ purquë guëdchini tiempë hia ra mënë adë guëzu'bë diáguëdi'i rall enseñansë za'quë perë más tsanaldëru'u rall tëchi llgabë mal shtë rall. Quili rall mësë zihani naguëlua'a ra enseñansë narac shtu'u guini rall. ⁴ Ra mënë ni guëlua'a tëchi rall lu ra diza'quë nu tsanaldë rall tëchi ra cuendë bishi; más gunë rall cuendë ra enseñansë falsë. ⁵ Perë lë'ël, gáquël më pacënci guëdubi tiempë; gua'a ldú'ul iurë rzac zi mënë lë'ël. Guná lla na conductë shtënël lu sa'l. Guadi'dzë diza'quë lu ra mënë ziquë muzë shtë Dios. Bënë cumplir shchí'nil nabëne'e Dios parë gúnël.

⁶ Vidë shtë na hia mërë tsalú ziquë ofrendë lu Dios; hia ziagdchini iurë parë gatia. ⁷ Ziquë tubi narllu'në lu carrërë, bëllu'na bien. Ziquë suldadë za'quë bëna cumplir. Bëna gan; guanalda shnezë Dios hashtë ne'. ⁸ Más delantë quëbeza premi ziquë tubi corunë naguëne'e Dios purquë tubldí na shcuenda lu më; bëna bien. Guëzëlaa'dchi më premi ni iurë nguëabré më

stubi. Na më juësi za'quë. Lëdë niá'asëdi'i na guëne'e më premi dzë ni, perë nu zac grë ra naná rac shtu'u guená lúhi'.

Cunseju shtë Pablo parë Timoteo

⁹ Bësiubë parë gue'dë guënal na. ¹⁰ Pues lë'ë Demas bësá'nëll na; más rac shtú'ull ra cusë shtë guë'dchiliu rë'. Hia lë'ëll zia'all Tesalónica. Crescente zia'a regiuni shtë Galacia. Tito zia'a Dalmacia. ¹¹ Sulë Lucas quërelëdënúa ndë'ë. Bia'a Marcos të parë gue'dënul lë'ëll ndë'ë të gúnëll dchi'ni shtë Dios juntë con na. ¹² Bëshe'lda lë'ë Tíquico ciudá Efeso. ¹³ Iurë guídël, bia'a lari capë nabësëana Troas lidchi Carpo. Nu zac bia'a ra librë nu ra Sagradas Escrituras. ¹⁴ Alejandro lë'ë rrërë, nalë mal bë'nëll cuntrë na; lë'ë Dadë quilli según lo quë nabë'nëll. ¹⁵ Gupë lë'ël de nguiu ni purquë nalë bë'nëll cuntrë diza'quë naruadí'dza'a.

¹⁶ Iurë guahia primëre vësë parë guna defender na lu gubernë, ni tubi adë chu bë'në compaño na; grëtë' rall bësa'në rall na. Rna'ba lu Dios de quë adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë rall por lo quë nabë'në rall. ¹⁷ Perë lë'ë Dadë bë'ni' compaño na dzë ni nu bëne'e më fuersë parë biadi'dza lu mënë grë diza'quë të parë gac bë'a ra më nanádi'i më israelitë, guini rall diza'quë. Zni bëlá më na lu galguti ziquë lu ma dushë. ¹⁸ Zac guëlá më na lu cusë mal nu gupë më na parë tsutéa lugar catë rnibë'a më ziquë rëy. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'ë më guëdubi tiempë sin fin. Amén.

Saludë narialú cartë rë'

¹⁹ Bë'në saludar Prisca nu Aquila con shfamili Onesíforo. ²⁰ Bëa'në Erasto guë'dchi Corinto. Bësëana lë'ë Trófimo guë'dchi Mileto; rac llú'ull. ²¹ Guni'i ldú'ul parë guëdchínil antsë lë'ë tiempë naldë guëga'a. Eubulo, Pudente, Lino, nu Claudia, nu grë ra shmënë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ël.

²² Rac shtua'a lë'ë Dadë Jesucristo cuzënúhi' lë'ël nu cagna'ba lu Dios gapë të favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Tito

Cartë nabëshe'ldë Pablo lu Tito

¹ Na Pablo, nahia tubi muzë shtë Dios nu nahia muzë shtë Jesucristo parë guadi'dza lu ra nagulë Dios parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë gac bë'a rai' shti'dzë më naná de acuerdë con tubi vidë santu. ² Ruadi'dza lu rai' purquë dzulëza'a guëquërdënú hia'a lë'ë më parë siemprë. Dios bë'në prometer vidë eternë antsë cueshtë guë'dchiliu, nu Dios adë rguguëdi'i'. ³ Iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëlua'a më voluntá shtë më por diza'quë shtë më; bëru'uhin lu llni lo quë nagunë më por diza'quë shtë më. Bë'në më incarguë guiahia diza'quë ni según mandadë shtë Dadë Dios, el quë nagunë salvar lë'ë hia'a. ⁴ Quëquëa'a cartë rë' lu Tito; nal ziquë shinia purquë nápël mizme fe quë na. Rac shtua'a gunë ldai' më guëquël, nu guëga'a ldu'u më lë'ël, nu cuedchí ldu'ul por pudërë shtë Dios, Shtáda'a, nu por Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a.

Dchi'ni nabë'në Tito regiuni Creta

⁵ Na bësëana lë'ël dani la'ni nisëdu'u. Dani ni lë Creta; bësëana lë'ël parë gúnël rëglë grë lo quë narunë faltë, nu parë gúnël nombrar më gushë ziquë cabësë shtë iádu'u cadë guë'dchi catë nanú shmënë Dios. ⁶ Gunibë'ahia lë'ël gulël ra nguii za'quë, ra ni tubi chu quëgní'idi'i guëc rai', nguii nanapë tubsë tsé'li', ra nguii ra shini rai' rialdí ldu'u rall Jesús, nu los de más mënë rni'i rall shini nguii ni mënë za'quë na rall, lëdëdi'i shini nabani mal sin rëspëti. ⁷ Pues el quë nanapë carguë shchi'ni Dios, nall muzë shtë Dios; napë quë gáqui' më za'quë, adë gáquëdi'i mënë mal, nilë adë gáquëdi'i nguii narldë nasësë lu sa'll, nilë tubi narzuu'dchi, nilë tubi narguili dishi'bi, nilë el quë narzebi ldu'u dumí, ⁸ sino gáqui' nguii narunë recibir naze'dë lídchi', nu gáqui' tubi nguii narunë bien, nu quëhúnëll rëspëti derechë shtë sa'll, nu quëápëll mizme lë'ël de grë maldá; gúnëll cumplir mandamientë shtë Dios, nu guëquitë ldu'ull grë shti'dzë më. ⁹ Nguii ni

napë quë tsaldí ldu'ull verdá shtë Dios con guëdubinú ldu'ull tal cumë ziquë bësë'dëll di'dzë ni të parë gac guëluá'all diza'quë lu stubi mënë të parë tsagla'guë tsanaldë rall shnezë Dios. Nu nguii naná encar-gadë con shchi'ni më, napë quë gáqui' tubi narac ruadi'dzë bien lu ra enemigu shtë diza'quë. ¹⁰ Pues cantidá mënë mal rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më; ruadi'dzë rall cusë tuntë; rsiguë rall mënë con enseñansë shtë rall. Zihani mënë ni rianaldë tēchi ra custumbrë shtë nariuguë tubi partë delicadë shtë ra llguë'në. ¹¹ Rqui'ni guë'au rua' rall purquë rsiguë rall hashtë grë ra naná tubi famili, tsaldí ldu'u rall enseñansë falsë naquëglua'a mënë ni sulë parë gunë rall gan dumí.

¹² Guc tubi mësë më Creta; guní'ill shcuendë mizme më lãdzëll: "Ra më cretense siemprë nabishi rall; na rall ziquë ma dushë; nalë rau sha'të rall nu nabëchi rall". ¹³ Verdá guni'i mënë ni. Por ni guni'inú lë'ë rall të parë guëabrí tsanaldë rall tēchi enseñansë shtë Cristo, ¹⁴ nu parë adë gúnëdi'i rall cuendë grë ra di'dzë falsë shtë më israelitë, nu adë gúnëdi'i rall cuendë ra mandadë shtë mënë narquë guia'a verdá shtë Dios.

¹⁵ Grë ra nanapë llgabë limpi, grëtë' ra cusë limpi nahin; perë parë lë'ë ra nadë rialdídi'i ldu'i nu ra nanapë mal llgabë, parë lë'ë rall grë cusë nádi'in limpi hashtë nilë shgabë rall nu la'ni ldu'u rall hia gullinin; ldu'u rall nu shgabë rall gadzë con duldë. ¹⁶ Rni'i rall de quë nanë rall Dios, perë quëhunë rall negar lë'ë më por lo quë narunë rall. Adë rëuu'di'i ldu'u Dios por lo quë naquëhunë rall; nēdi'i rall gunë rall cumplir shti'dzë më; rllu'idi'i rall parë cusë za'quë shtë Dios.

2

Ldai' za'quë

¹ Lë'ël Tito, bëlua'a lo quë naná de acuerdë con ldai' za'quë. ² Guni'i lu ra më gushë, gac rai' seri nu gapë rai' rëspëti nu gapë rai' el mizme lë'ë rai', nu gac shtu'u rai' sa' rai'; gac rai' mënë narua'a ldu'u lu cusë durë nu gapë rai' pacënci. ³ Nu guni'i lu ra na'a gushë, lë'ë quë lë'ë rai' gapë rai' vidë santu lu

Dios; adë guadí'dzëdi'i rai' chismë, nu adë gáquëdi'i rai' më narzuu'dchi, sino napë quë guëlua'a rai' cusë za'quë lu shfamíli'.
⁴Zni guëlua'a rai' los de más ra na'a lliguë të parë gac shtu'u rai' tse'lë rai' nu gac shtu'u rai' shini rai'.
⁵Gac tubldí shcuendë rall nu gapë rall llgabë limpi. Gapë rall lidchi rall ziquë runë tucarë, nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë tsé'li' të parë adë chu guëni'idi'i mal cuntrë diza'quë shtë Dios.

⁶Nu zac guni'i lu ra nguui lliguë, gac rall më naquërelde bien lu sa' rall.
⁷Nu mizme lë'ël gáquël muestrë lu ra sa'l manërë nanabánil. Gáquël mësë za'quë parë lë'ë rall; bëlua'a lë'ë rall con rëspëti sin ni tubi bishi.
⁸Biadi'dzë lu rall de acuerdë con diza'quë shtë Dios të parë adë chu guëni'idi'i na mal lo quë naruadi'dzël. Zni guëtú lu ra narunë cuntrë ra di'dzë shtë Dios. Hia parë guëni'i rall mal de lë'ë hia'a, adë gúnëdi'i rallin.

⁹Guni'i lu ra narunë sirvë lu lamë të parë guëzu'bë diaguë rall shti'dzë shlamë rall, nu gac shtu'u rall lamë sin guëni'idi'i rall cuntrë lë'ë lamë.
¹⁰Adë cuánëdi'i rall, sino gac rall më za'quë lu lamë të parë manërë naquërelde rall guëlua'a de quë ra enseñansë naze'dë de Dios nu Salvador shtë hia'a; nalë nasa'a nahin.
¹¹Pues lë'ë favurë ru'bë nabënë Dios parë mënë narëta' lu guë'dchiliu, hia bédchinin të parë gac salvar grë clasë mënë.
¹²Quëglua'a më lë'ë hia'a de quë napë quë guësá'na'a nezë mal parë guëquërelde'a bien; quëglua'a më de quë napë quë gápa'a tubi vidë ldi, nu gápa'a vidë za'quë lu më, nu gápa'a mizme lë'ë hia'a lu cusë mal.
¹³Mientras cuéza'a iurë lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi con pudërë nu llni; guëlua'alú më lu mënë stubi. Blac llëru'bë na pudërë shtë Dios nu Salvador shtë hia'a.
¹⁴Bë'në më intriegu mizme lë'i' lu galguti parë quílli' duldë nu gúni' librar lë'ë hia'a lu duldë të parë guëzunë më ldu'u hia'a parë gáca'a limpi. Gulë më lë'ë hia'a parë mizme lë'i' të parë guëquitë ldu'u hia'a.

¹⁵Bëlua'a grë di'dzë rë'. Tsagla'guë guni'inú ra mënë, nu bë'në corregir con pudërë nabëne'e Dios guiá'al. Gubani bien të parë adë chu gúnëdi'i desprëci shti'dzël.

3

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Jesús

¹Guni'i stubi lu ra narialdí ldu'i diza'quë, napë quë guëzu'bë diaguë rall ra narnibë'a nu ra autoridá, nu gac rall dispuestë gunë rall cualquier cusë za'quë.
²Guni'i lu ra mënë, adë guëni'idi'i rall cusë mal cuntrë sa' rall nu adë guëni'idi'i rall chupë tsunë di'dzë, sino gac rall nadu'u; gac rall më humildë nu gapë rall pacënci lu grë mënë.

³Pues zac lë'ë hia'a antsë adë riasëdi'i hia'a nu gubani hia'a lu ra cusë mal nu gúca'a mënë narac mañi lu sa' hia'a. Guc nambídia'a; rldënú hia'a cualquier mënë, nu bëldënú mënë lë'ë hia'a. Rna túsha'a lu sa' hia'a.
⁴Perë iurë bëru'u lu llni lla rac shtu'u Dios lë'ë hia'a, nu blac naza'quë na më Salvador shtë hia'a,
⁵bë'në më salvar lë'ë hia'a, lëdëdi'i purquë bédë'na'a cumplir mandamientë shtë më, sino purquë sulë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a; nu bëzunë më almë shtë hia'a nu bëne'e më vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo. Tsagla'guë guësëdchini Espíritu Santo vidë cubi la'ni ldu'u hia'a të parë gac cambi llgabë shtë hia'a.
⁶Por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, Dios bëshe'ldë Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë hia'a parë adë gúnëdi'i faltë pudërë ni tubi mumëntë
⁷të parë gáca'a shini më sin culpë lu më. Gaquin por tubi favurë nu por pudërë shtë Jesucristo, Salvador shtë hia'a, nu parë gáca'a shini më nanapë esperansë naná vidë sin fin naguëne'e më.

⁸Ra di'dzë ni na verdá. Rac shtua'a guëni'irú'ul ra enseñansë ni lu ra mënë të parë ra narialdí ldu'i Dios, guëni'i ldu'u rall gunë rall cusë za'quë. Ldai' rë' naza'quin nu napin provëchë parë mënë.
⁹Perë bëlua'a tēchil lu di'dzë dishi'bi nu ra cuendë shtë chu gac shtadë guëlu' mënë, nu asuntë catë ruadi'dzë mënë chupë tsunë di'dzë con catë nanú mënë nardildi di'dzë pë runë cuntienë ra mandamientë purquë grë di'dzë ni nápëdi'i valurë nu rllu'idi'in parë bien shtë mieti.

¹⁰El quë narlua'a ldai' falsë nu quëgull divisioni entrë ra shmënë Dios, bë'në corregir lë'ëll chupë u tsunë vultë; si adë rúnëdi'ill cuendë shti'dzël, bëgú lë'ëll entrë ladi të.
¹¹Nguiu ni bënëtil lu shnezë Jesús.

Nápëll duldë nu mizmë lë'ëll nanëll nacon-
denádëll.

Cunseju parë Tito

¹² Iurë guëdchini Artemas u Tíquico
naguëshe'lda ndë, bë'në grë cusë parë
gue'dë guënal na guë'dchi Nicópolis purquë
rac shtua'a guëquërela guë'dchi ni tiempë
naldë. ¹³ Bë'në grë cusë të gúnëll compaño
abogado Zenas nu Apolos parë adë gúnëdi'i
faltë parë viajë shtë rai'. ¹⁴ Nu zac los de
más bëchi sa' hia'a tsasë rai' de quë runë
tucarë gunë rai' lo quë narac shtu'u Dios të
parë gapë rai' narqui'ni rai' nu gunë rai'
compaño ra nanapë nicidá. Zni gac rall
mënë ziquë plantë narne'e nashi za'quë.

Rialú cartë con tubi saludë

¹⁵ Grë ra naquëhunë compaño na ndë'ë
quëgshë'ldë rai' saludë lul, Tito. Bëdë'ë
saludë shtë na'a lu grë ra narac shtu'u Jesús
nu ra narac shtu'u lë'ë na'a.

Rac shtua'a gunë të recibir bendición
shtë Dios. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Filemón

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu Filemón

¹ Na Pablo nanúa prësi purquë rluá'ahia diza'quë shtë Cristo Jesús. Quëquëa'a cartë rë' juntë con Timoteo naná bëchi sa' hia'a. Quëquëa'a lul, Filemón, nal tubi narunë compa'ni lë'ë na'a lu dchi'ni. Nalë rac shtu'u na'a lë'ël. ² Nu quëquëa'a cartë rë' lu grupë shtë shmënë Jesús nardëa lédchil nu quëquëa'a lu Apia, zanë na'a, nu Arquipo, el quë narunë compa'ni lë'ë na'a lu dchi'ni. ³ Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtada'a, nu por Dadë Jesucristo, Shláma'a.

Amor nu fe shtë Filemón

⁴ Siemprë rdë'a graci lu Dios shtëna iurë rëagná ldua'a lë'ël, nu rna'ba lu Dios por lë'ël ⁵ purquë binia nalë rac shtú'ul Dadë Jesús nu nalë rialdí ldú'ul shti'dzë më nu rac shtú'ul grëtë' shmënë Dios. ⁶ Rna'ba lu Dios de quë guëdubi tiempë nanú lugar parë guadí'dzël diza'quë lu ra mënë. Nu rna'bë na'a lu më të gac bë'al grë ra bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ⁷ Nalë bësëquitë ldú'ul na nu rac shtua'a guna sirvë lu Dadë Jesús más purquë nanëa de quë rac shtú'ul ra shmënë Jesús. Filemón bëcha, rquitë ldua'a purquë ra shmënë Jesús napë rall más ánimo parë ra cusë shtë Jesús por lo quë nabë'nël por lë'ë rai'.

Rna'bë Pablo tubi favurë lu Filemón

⁸ Por ni nu purquë nahia poshtë shtë Cristo, napa derechë parë guë'nibë'ahia lë'ël lo quë narunë tucaré gúnël ⁹ perë mejurë quëhuna ruëguë lul purquë rac shtú'ul na nu rac shtua'a lë'ël. Na Pablo nahia më gushë, perë iurne' nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo Jesús. ¹⁰ Rna'ba tubi favurë lul parë Onésimo naná ziquë shinia; gúqui' shmënë Jesús mientras nanúa lachigui'bë.

¹¹ Antsë Onésimo gúquëll ziquë tubi muzë shtënel nadë rlluí'idi'i perë iurne' nádi'ill zni; gúnëll cumplir narac shtú'ul nu zac lo

quë narac shtua'a. ¹² Quëgshe'lda lë'i' lul; bë'në recibir lë'i' con bien purquë nalë rac shtua'a lë'ëll. ¹³ Rac shtua'a nëa'nënull na ndë'ë parë guëa'nëll shlugarël. Gúni' sirvë mientras nanúa prësi purquë bëluá'ahia diza'quë. ¹⁴ Perë adë rac shtú'udia'a guna tubi cusë sin permisi shtënel të parë lë'ë favurë nacagna'ba lul gúnëdi'ilin por la fuersë sino por voluntá shtënel. ¹⁵ Tal vez Onésimo bësá'nëll lë'ël por du'pë tiempë të parë iurne' gúnël recibir lë'i' lédchil parë siemprë. ¹⁶ Hia adë rëabrídi'ill ziquë muzë no más sino mejurë quë tubi muzë; bë'në recibir lë'i' ziquë tubi shmënë Jesús narac shtú'ul. Nalë rac shtua'a lë'i' perë lë'ël rac shtú'ul lë'ëll más, lëdë niá'asëdi'i ziquë muzë nabëabrí lédchil sino ziquë bëchil naná unidë con Dadë Jesucristo.

¹⁷ Ziquë nanël quëhunënu hia'a shchi'ni më; bë'në recibir lë'ë Onésimo cumë ziquë mizmë na. ¹⁸ Si talë bë'nëll mal lul, u si talë nazé'bill dumí, guni'i lua blac dumí biá'all, guëguillahin. ¹⁹ Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con prupi guiahia; na guëguilla cuendë shtë Onésimo aunquë runë tucaré gúnël cusë ru'bë parë na; nápël vidë eternë purquë biadi'dza lul diza'quë. ²⁰ Nia bëchi, bë'në favurë rë' parë na por amor shtë Dios. Bësëquitë ldua'a por amor nanápël parë Dadë Jesucristo.

²¹ Quëquëa'a lul purquë napa segurë de quë gúnël cuendë shti'dza nu rac bë'ahia de quë gúnël másru'u de lo quë narna'ba lul. ²² Mizmë tiempë bë'në preparar tubi quartë catë guëquërela purquë quëbeza gunë më lo quë naquëgna'bë të lúhi'; gueldë guënahia lë'ë të.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

²³ Epafra quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të nu zac lë'ëll nanull lachigui'bë ndë'ë purquë rialdí ldú'ull diza'quë. ²⁴ Nu Marcos nu Aristarco, nu Demas con Lucas, quëgshe'ldë rai' saludë. Quëhunë rai' compa'ni na lu shchi'ni Jesús.

²⁵ Rac shtua'a de quë favurë shtë Dios guëa'në con lë'ë të. Amén.

Cartë naguá lu ra Hebreos

Dios biadi'dzë lu hia'a iurë bédchini shini më

¹ Tiempë guahietë guni'i Dios lu shtadë guëlú hia'a iurë biadi'dzë ra profetë. Zihani vësë nu zihani manërë guni'inú më lu shtadë guëlú hia'a por enseñansë shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë më ² perë iurne' lúltimë tiempë biadi'dzë më lu hia'a iurë bédchini shini më, Jesús. Dios bëcuc'shtë guéd'chiliu por lë'ë shini më, nu gulé Dios shini më parë guë'nib'ë'ai' grë cusë nananú guéd'chiliu nu gube'e. ³ Lë'ë shini më na ziquë galrabsë'ë shtë Dios. Ziquë na Dios zní na Jesús, ecsactë ziquë Shtá'di'. Por Jesús rni'bi grë ra cusë; por pudërë shtë shti'dzë më adë rialúdi'i guéd'chiliu. Despuësë de bëzunë më almë shtë hia'a de grë duldë, iurní guzubë më lugar shtë hunurë ladë ldi cula'ni Dios pudërusë catë quëbezë më gube'e.

Shini Dios na más më ru'bë quë ra ianglë

⁴ Lë'ë shini Dios na më más më ru'bë quë ra ianglë. Pues bë'në Jesús recibir mejurë lugar; bédë'ë Dios tubi lë parë shini më namás lasac quë lë shtë ianglë. ⁵ Dios nunquë adë guní'idi'i' lu tubi ianglë:

Lë'ël nal shinia.

Bëna punërë lë'ël; súbël lugar shtë hunurë.

Nunquë guni'i Dios de tubi ianglë:

Na nahia Dadë parë lë'ël.

Nu lë'ël gáquël shinia.

⁶ Perë iurë bëshe'ldë Dios shini më lu guéd'chiliu, bë'në më honrar lë'i' nu guni'i më:

Grëtë' ianglë shtë Dios gunë rai' adorar lë'ël.

⁷ De ra ianglë guni'i Dios:

Quëhunë më gac rai' ziquë mbë.

Gac rai' ziquë be'lë narru'u lu gui'i të gunë rai' lo quë narnibë'a më.

⁸ Perë lu shini Dios guni'i më:

Nal Dios; catë rribë'al na parë siempër; adë tsalúdi'in.

Bandërë shtënë'l quëhunë significar nal rëy justë.

⁹ Rac shtú'ul ra cusë tubldí, perë rna tús'hël nanádi'i de acuerdë con lëy shtë më. Por ni Dios shtënë'l bëtiá'ai' sëiti guëquël të guëquitë ldú'ul más quë grë ra sa'l.

¹⁰ Nu zac guni'i Dios de lë'ë më:

Nia Dadë, lë'ël bëcuc'shtël grëtë' ra cusë dizdë principi shtë guéd'chiliu.

Con guiá'al bëcuc'shtël gube'e.

¹¹ Lë'ë rahin tsalú perë lë'ël guëá'nël parë siempër.

Grë rall guëac rall ziquë lari gushë.

¹² Nu lë'ël guëtú'bil guéd'chiliu nu gube'e ziquë daa'.

Gac cambi grë ra cusë ni, perë lë'ël nal mizmë nedzë nu parë siempër; lë'ël guëbánil parë siempër.

¹³ Nunquë guni'i Dios lu tubi ianglë:

Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu grë enemigu shtënë'l nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzël.

¹⁴ Grë ra ianglë na rai' espíritu narunë cumplir voluntá shtë Dios. Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë gunë rai' compa'ni ra nabë'në recibir salvaciuni shtë më.

2

Adë chu guësá'nëdi'i salvaciuni shtëna'a

¹ Blac llëru'bë na shini Dios; por ni napë quë guédë'na'a cuendë bien ra di'dzë nabínia'a të parë adë chu guësëá'nëdi'i shnezë Dios. ² Ra shti'dzë Dios naguni'i ra ianglë antsë, napin pudërë nu grë ra mënë nadë rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më, guc cashtigu rall. Bë'në rall recibir pagu justë según duldë nu faltë nabë'në rall.

³ Verdá nahin, por ni ¿llallë guédë'na'a të parë guëca'chilú hia'a lu juici si talë adë guëzu'bë diaguëdi'ia'a diza'quë? purquë llëru'bë na salvaciuni shtë më. Lë'ë salvaciuni rë' primërë biadi'dzë Dadë Jesús, nu despuësë ra nabini shti'dzë më, bë'në rai' testificar de quë verdá na di'dzë ni. Bédë'na'a recibir di'dzë shtë salvaciuni de lë'ë rai'. ⁴ Nu Dios bëluá'ai' shti'dzi' na verdá por sēni nu milagrë nu cusë ru'bë nu por Espíritu Santo nabëne'e më parë cuzënúhi' lë'ë hia'a. Cadë túbia'a bédë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según voluntá shtë Dios.

Jesucristo gúqui' ziquë bëchi sa' hia'a

⁵ Stubi puntë; adë gunibë'adi'i Dios de quë guë'dchiliu naze'dë, gaquin bajo ordë shtë ra ianglë. Cagni'i na'a shcuendë guë'dchiliu verdadërë. ⁶ Pues tubi partë shtë Sagradas Escrituras rni'i zni:

¿Chull na nguiu të parë rëagná ldu'ul lë'i'?
Grë nguiu gati rall.

¿Pëzielú rac shtú'ul cuezënul lë'ëll?

⁷ Por du'pë tiempë bë'nël të napë nguiu menos hunurë quë ra ianglë perë bë'nël honrar lë'ë nguiu con hunurë ziquë tubi coronë.

Nu bëtë'ël pudërë parë guë'nibë'a nguiu grë cusë nabëntsá'ul.

⁸ Grëtë' cusë bëcuë'zël guëa' nguiu; guëzu'bë diaguë rall shti'dzë nguiu. Iurë bëcuë'zë Dios grëtë' cusë guëa' nguiu, bëtë'ë Dios permisí guë'nibë'a nguiu grëtë' cusë. Sin quë adë guëtë'dëdi'i, rnádi'ia'a grë cusë bajo ordë shtë nguiu ⁹ perë rna hia'a lu Jesús, el quë Dios bë'në punërë ziquë tubi nalasáquëdi'i lu ra ianglë por du'pë tiempë. Rna hia'a lu Jesús; bë'në Dios honrar lë'i' con zihani hunurë naná ziquë tubi coronë purquë bë'në më sufrir hashtë gúti'. Por tubi favurë nabë'në Dios, guti Jesús por grë mënë.

¹⁰ Dios bëntsá'u grë cusë purquë zni bëuu' ldu'u më; gurështëhin parë Dios nu por lë'ë më. Guc shtu'u më guësëdchini më zihani shini më gube'e catë quërelde më lu llni. Por ni guc më justë iurë bëshe'ldë më Jesús lu guë'dchiliu të sac zíhi'. Bë'ni' cumplir grë sufrimientë; por ni adë rúnëdi'i faltë ni tubi cusë; na më cabësë shtë ra naná salvar.

¹¹ El quë narunë të gac mënë shmënë Dios, nu ra shmënë më naná runë cumplir grë voluntá shtë më, napë rai' mizmë Shtadë rai'. Por ni lë'ë shini Dios rtúdi'i lúhi' iurë rni'i më na rai' ziquë famili shtë më. ¹² Ni na de acuerdë con Sagradas Escrituras naná rni'i:

Guna alabar lë'ël delantë lu ra bëcha,
nu guna alabar lë'ël juntë con los de
más shmënël nardëá por nombre
shtë'nël.

¹³ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras:

Na tsaldí ldua'a shti'dzë më.

Stubi lugar rni'in:

Na zugá'ahia ndë'ë con shini Dios naná bëne'e më parë na.

¹⁴ Verdá grë ra shini nguiu napë rai' mizmë clasë cuerpë con rënë nu belë. Zni zac Jesús guc nguiu con cuerpë shtë nguiu të parë gati më; zni bëtë'ë më fin pudërë shtë el quë nabësëdchini galguti lu guë'dchiliu. Lëll Satanás. ¹⁵ Nu bë'në më librar ra nardzëbë gati rall, ra nardzëbë con galërdzëbë ru'bë guëdubi vidë shtë rall. ¹⁶ Pues nasegurë adë bídëdi'i më lu guë'dchiliu parë gunë më compa'ni ra ianglë, sino be'dë guëdchini më lu guë'dchiliu ziquë llëbni Abraham parë gunë më compa'ni lë'ë ra nguiu. ¹⁷ Por ni bëqui'ni gac më igual ziquë bëchi sa' më të gac më tubi bëshuzi ru'bë narga'a ldu'u ra mënë nu parë gúni' cumplir grë lo quë narac shtu'u Dios. Nu bëtëdchini më parë quilli më con rënë shtë më por duldë, nu parë guëdchisú më grë duldë shtë ra shmënë më. ¹⁸ Guzac zi më nu gudëdë më zihani prëbë durë. Por ni iurne' rac runë më compa'ni grë ra narzac zi lu cualquier cusë durë.

3

Jesús na más më ru'bë quë Moisés

¹ Bëchi naná unidë con Dios santu, guna'bë më lë'ë të, të guëquërelde'nú të lë'ë më la'ni gube'e. Gulë bë'në llgabë bien chu na Jesús; náhi' el quë nabëdchini por nombre shtë Dios nu náhi' bëshuzi namás lasac nu náhi' bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a. Parë creenci shtë hia'a nídi'i stubi naná rialdí ldu'u hia'a. ² Lë'ë Jesús bë'në cumplir voluntá shtë Dios, el quë nabë'në punërë lë'i' bëshuzi shtë hia'a. Bë'në më cumplir igual ziquë Moisés bë'ni' cumplir grëtë' lo quë naguni'i Dios lúhi' parë ra shmënë më guahietë. ³ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, Jesús runë tucarë más hunurë quë Moisés. Nahin ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u; runë tucarë nguiu ni más hunurë quë lë'ë hiu'u. ⁴ Cadë hiu'u napin el quë nabëzá'ahin, perë Dios bëcuë'shtë grëtë' cusë nananú la'ni guë'dchiliu nu gube'e. ⁵ Siemprë Moisés bë'në cumplir voluntá shtë Dios. Guc Moisés tubi muzë entrë ra shmënë më parë biadí'dzi' shti'dzë Dios lu rai'. Zni Moisés bë'në testificar de lo quë naguni'i Dios lúhi', cusë naguër gac despuësë. ⁶ Perë Cristo na shini më nabë'në cumplir grë voluntá shtë Dios

entrë ra shmënë më. PUES na hia'a shini më si talë guëdë'na'a segurë fe shtë hia'a, si talë adë rdzëbëdi'ia'a nu si talë adë guëazë guëtëdi'ia'a shnezë më jamás, nu si talë guëquitë ldu'u hia'a por esperansë nadápa'a.

Guëzi'i ldu'u ra shmënë Dios

- ⁷ Por ni ziquë cagni'i Espíritu Santo:
Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios,
⁸ adë runë naguëdchidi'i ldu'u të cumë ziquë bënë mënë guahietë; bëdzatsu mënë cuntrë Dios.
Dzë ni bëtë'dë rall prëbë lu Dios iurë ziazú rall lu lumë shlatë catë chu nádi'i.
⁹ Nga'li ra shtadë guélú të bëtë'dë rall prëbë lua.
Zni bënë rall durantë cuarenta izë; guná rall milagrë lo quë nabëna.
¹⁰ Por ni bëldëa con lë'ë rall nu gunia'a shcuendë rall: “Siempre ldu'u rall bësini lë'ë rall lu duldë; nunquë bënguë bë'adi'i rall shneza”.¹¹ Bëna prometer con juramentu, nunquë jamás adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u mënë con na, catë rbedchi ldu'u rall.
¹² Bëchi, gulë gapë cuidadë ni tubi de lë'ë të gapë tubi ldu'u naná rianaldë tëchi cusë mal, nu por ni adë rialdidi'i ldú'ul shti'dzë Dios nu guësá'nël lë'ë më nanabani. ¹³ Mejurë cadë tubi të guni'inú sa'l cunseju parë tsaldí ldu'u sa'l más cadë dzë mientras nanú tiempë. Gulë guni'inú los de más sa'l të parë ni tubi de lë'ë të gapë të ldu'u naguëdchi por duldë nacuguë ra nguui. ¹⁴ Si talë adë guësá'nëdi'ia'a diza'quë, sino tsaldíru'u ldu'u hia'a hashtë gátia'a, iurní unidë na hia'a con Cristo.
¹⁵ Zni rni'i Sagradas Escrituras:
Nedzë si talë guínil lo quë narni'i Dios, adë runë naguëdchidi'i ldú'ul cumë bënë ra mënë guahietë iurë bëquë guia'a rall lë'ë më; adë guc shtú'udi'i rall gac Dios shlamë rall.
¹⁶ ¿Chullëti'i bëquë diaguë shti'dzë Dios nu despuësë bënë rall cuntrë lë'ë më? Mizmë mënë nabëru'u ladzë Egipto con Moisés ziquë cabësë shtë rall. ¹⁷ ¿Chullëti'i bëldënú Dios por cuarenta izë? pues mizmë mënë nabënë duldë nu guti rai' nu bëa'në cuerpë rai' lu shlatë catë nídi'i mënë. ¹⁸ ¿Chullëti'i

guni'i Dios con juramentu adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u më? PUES mizmë mënë nanadë bëzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. ¹⁹ Por grë ndë'ë rac bë'a hia'a adë bënëdi'i rall gan tsuté rall purquë adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë më.

4

- ¹ Por ni, aunquë nanú tubi promësë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, rqui'ni gápa'a cuidadë no sea lu cualquier de lë'ë të, guëni'i më: “Runa juzguë nu adë tsutëdi'il lugar ni”. ² PUES parë mizmë lë'ë hia'a bëdchini shti'dzë Dios ziquë bëdchinin parë ra mënë guahietë, perë ra mënë ni adë bënëdi'i rall recibir shti'dzë më con fe cumë cusë za'quë purquë adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë më; adë bëllu'idi'i shti'dzë më parë lë'ë rall. ³ Perë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a nu guaté hia'a catë rzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më. De stubi mënë guni'i më:
Gualdidi'i ldu'u rall na; por ni bëldëa nu gunia'a con juramentu,
adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.
Guni'i Dios ra di'dzë ni aunquë bënë'ë më fin shchi'ni më dizdë bëntsa'u më guë'dchiliu. ⁴ PUES ze'dë tubi partë shtë Sagradas Escrituras narni'i shcuendë dzë narzi'i ldu'u mënë:
Dios bëzi'i ldú'i' dzë gadchi de grë dchi'ni nabënë më.
⁵ Stubi lugar guni'i më:
Adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.
⁶ Todavía runë faltë parë sëbëldá mënë tsuté rall catë guëzi'i ldu'u rall con Dios, perë lë'ë mënë nabini diza'quë primërë, adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall purquë bëzu'bë diaguëdi'i rall shti'dzë më.
⁷ Por ni Dios bëluá'ai' tubi dzë señaladë naná nedzë. Cagni'inú Dios lë'ë hia'a iurne' por lo quë naguni'i David aunquë llëduni tiempë zia'a. Guni'i David di'dzë rë' naná bëquëa'a tampa:
Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios, adë runë naguëdchidi'i ldu'u të.
⁸ Si talë Josué nadë'ë descansë parë ra më israelitë, pues Dios adë niabrídi'i guëni'i më de stubi dzë guëzi'i ldu'u mieti. ⁹ Zni nanú tubi galërzi'i ldu'u naná ziquë dzë gadchi

iurë guzi'i ldu'u Dios. Guëzi'i ldu'u shmënë Dios ¹⁰ purquë grëtë' el quë natsutë shnezë Dios catë rzi'i ldú'ull con lë'ë më, nápëll descansë. Hia gualú shchínill ziquë guzi'i ldu'u Dios lu grë dchi'ni shtë më. ¹¹ Por ni cha guëdë'na'a fuersë parë tsutë hia'a catë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, no sea quë cualquier de túbia'a ziaglá'ga'a mizmë nezë ziquë bë'në ra mënë nadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë Dios guahietë nu guti rai'.

¹² Zni runë tucarë guëdë'na'a purquë di'dzë naguni'i Dios, nabanin nu napin pudërë. Nahin ziquë tubi spadë dushë naná guërupë tëchi. Shti'dzë më riutë hashtë más la'ni ldu'u nguiu. Shti'dzë më runë dividir almë, nu espíritu, nu llicu nu hashtë la'ni ba'cu shtë mieti. Riutë shti'dzë më hashtë la'ni llgabë mënë nu hashtë galërni'i ldu'u nguiu parë gunin juzguë lë'ë rahin. ¹³ Ni tubi cusë nabëntsa'u më adë rac guëca'chilúdi'i lu më. Grëtë' nanuhin shlatë. Rna më nu nanë më grë lo quë naquëhunë mieti nu napë quë guëtë'da'a cuendë lu më.

Jesús na bëshuzi namás lasac entrë grë bëshuzi

¹⁴ Jesús shini Dios, na më bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a; guatë më catë quërelde Dios lu gube'e, por ni guiaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios con diza'quë nagualdí ldu'u hia'a. ¹⁵ Lë'ë bëshuzi shtë hia'a, rga'a ldú'i' lë'ë hia'a. Riaséhi'; nanéhi' grë debilidadá nadápa'a purquë lë'ë më gudëdë më lu mizmë prëbë nadápa'a, perë sin quë adë bë'nëdi'i më duldë. ¹⁶ Por ni guiabí'ga'a lu më catë nanú më. Guiabí'ga'a lu trunë shtë Dios sin quë adë chu rdzëbëdi'i. Por favurë shtë më guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a nu gunë më compa'ni lë'ë hia'a cualquier nicidá nadápa'a.

5

¹ Cadë bëshuzi ru'bë naná designadë entrë ladi ra nguiu, nápi' carguë parë gúni' representar ra mënë lu Dios. Runë bëshuzi ofrecer lu Dios ra ofrendë shtë mënë nu sacrifici por duldë shtë rall. ² Mizmë bëshuzi ni rac runë tratë nadu'u con ra mënë naguënëdi'i voluntá shtë Dios nu réazë guëtë rall shnezë më, purquë bëshuzi ni nápëll mizmë debilidadá cumë grë mënë.

³ Por debilidadá ni rqui'ni gunë bëshuzi ofrecer tubi ma ziquë sacrifici lu Dios por ra duldë nabë'në bëshuzi nu zac rúnëll ofrecer ra ma por duldë shtë los de más mënë.

⁴ Ni tubi nguiu gululë mizmë lë'ëll ziquë bëshuzi con hunurë shtë galbëshuzi, sino Dios gululë lë'ëll mizmë manërë ziquë gululë më lë'ë Aarón. ⁵ Zni zac Cristo adë bëshepi guiá'adi'i' tē gáqui' bëshuzi, sino Dios gululë lë'i' nu guni'i më lu shini më: Lë'ëll nal shinia; gululëhia lë'ëll.

⁶ Nu zac rni'i Dios stubi lugar:

Lë'ëll nal bëshuzi parë siemprë, ziquë mizmë clasë cumë Melquisedec.

⁷ Iurë Jesús gubani lu guë'dchiliu rë', guna'bë më lu Dios; bë'në më ruëguë lu Dios. Guni'i më fuertë nu cantidá nisë bëru'u lu më. Guna'bë më lu Dios, el quë nanapë pudërë parë guëlá lë'i' lu galguti, nu Dios bëquë diágui' shti'dzë shini më purquë Jesús guc cunformë; bë'ni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. ⁸ Aunquë Cristo na shini Dios, por galëz Zac zi nabë'në më sufrir, bësé'dëi' parë guëzu'bë diágui'. ⁹ Iurë gudëdë grë ra cusë durë nu bë'në më gan lu ra prëbë, guc më el quë nardë'ë vidë eternë parë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë më. ¹⁰ Gululë Dios lë'ë Jesús; gúqui' designadë bëshuzi ru'bë con mizmë hunurë ziquë Melquisedec.

Dios gunë cashtigu si talë guëazë guéta'a lu shnezë më

¹¹ Nanú zihani cusë más parë guënia'a lu tē shcuendë bëshuzi ru'bë nadápa'a. Parë guna explicar parë tsasë tē, naganin purquë adë riasédi'i tē lueguë. ¹² Hia gudëdë tiempë dizdë gualdí ldu'u tē diza'quë; hia runë tucarë guëlua'a tē los de más sa' tē, perë todavía rqui'ni stubi mënë guëlua'a lë'ë tē stubi vësë más ra cusë sencigi, ra primërë puntë shtë ra enseñansë narialdí ldu'u hia'a. Na tē ziquë tubi narqui'ni gu purë lechë en vez de gaul cumidë con belë. ¹³ Grë ra naná ziquë me'dë naná radchi, adë rac bë'adi'ill mudë narunë tucarë guëquërdëll con sa'll. Nall ziquë tubi ngulë'në narqui'ni tubi mësë. ¹⁴ Perë ziquë cumidë na parë ra mënë ru'bë, los de más puntë shtë enseñansë, na parë ra mënë naná riasë guadë na mal nu guadë na za'quë. Mënë ni hia napë rall

tiempë lu shnezë Dios nu tsagla'guë runë rall gan lu duldë.

6

¹ Por rsunë ni, cha guiaglá'ga'a delantë parë tsarú'ba'a; guësé'da'a más enseñansë shtë Cristo. Adë guëá'nëdi'ia'a sulë con ra enseñansë sencigi nabëdë'na'a recibir más antsë. Enseñansë ni runë tratë napë quë guëabré ldu'u mieti lu Dios, nu adë rúnëdi'i mënë confiar ra obrë za'quë. Ra enseñansë sencigi rni'i napë quë tsaldí ldu'ul shti'dzë Dios. ² Nu cagni'in shcuendë custumbrë shtë rdchi'bë guia'a shmënë Jesús guëc sa' rall, nu runin tratë lla guëriubë nisë zihani cusë. Cagni'in shcuendë de quë tsashtë ra tégulë stubi, nu de quë ze'dë guëdchini juici eternë. ³ Pues guiaglá'ga'a delantë si talë gunë më compa'ni lë'ë hia'a.

⁴ Ra naguasë di'dzë ni, ra nabëquitë ldu'u por lo quë nabëne'e më, ra narunguë bè'a Espíritu Santo, ⁵ ra nabëquitë ldu'u con shti'dzë Dios, nu ra narac bè'a pudërë shtë ra naguënbë'a iurë gac më rëy, ⁶ Si talë guëazë guetë rall, nu rni'i rall shti'dzë Dios nádi'in verdá, nídi'i mudë guëabré ldu'u rall lu më stubi vultë purquë mizmë lë'ë rall quëquë'ë rall lë'ë shini Dios lu cruz stubi vultë, nu quëhunë rall burnë lë'ë më delantë lu ra mënë. ⁷ Na nguü rë' ziquë lachi naná rlaguë guü lúhi'. Iurë lë'ë guü rlaguë, ruu' guü'u nisë. Si talë guü'u tsagla'guë rdë'ë cusechë parë ra naquëhunë dchi'ni, pues napin bendición shtë Dios. ⁸ Perë si talë lë'ë guü'u rdë'ë guitsë nu gui'lli nadë rllu'idi'i, iurní mal na guü'u ni nu guëlladchi na cashtigu shtë Dios parë guü'u ni; fin shtëhin na ziquë tubi cusë narie'qui.

Nadápa'a esperansë; por ni dzu hia'a firmë lu shnezë Dios

⁹ Aunquë quëadi'dza zndë'ë lu të, bëchi narac shtua'a, napa segurë de quë lëdë znídi'i con lë'ë të purquë nasalvar të nu quëhunë të cusë za'quë. ¹⁰ Dios na më justë; adë guëá'ldëdi'i ldu'u më grë dchi'ni nabë'në të parë lë'ë më. Rëagná ldu'u më lla guc shtu'u të sa' të, lla bë'në të sirvë lë'ë rai' purquë na rai' shmënë më. Adë guëá'ldëdi'i ldu'u më de quë tsagla'guë

quëhunë të compa'ni lë'ë rai'. ¹¹ Ziquë rac shtu'u sa' të, iurne' rac shtu'u na'a cadë tubi të guëlua'a de quë napë të zihani esperansë hashtë guëabré më stubi. ¹² Adë gac të nabëchi sino gulë rgubënebi ejemplë shtë ra narialdí ldu'i de verdá con pacënci; iurní quëhunë rall recibir ra cusë za'quë nabë'në më prometer parë grë ra naná shmënë më.

¹³ Segurë gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer purquë iurë bë'në më prometer lu Abraham, bë'në më jurar por mizmë lë më purquë nídi'i stubi más më naru'bë quë lë'ë më. ¹⁴ Guni'i Dios lu Abraham: “De verdá gunë ldaiha lë'ël nu guënehia cantidá llëbnil”. ¹⁵ Abraham gulézi' con pacënci hashtë guc cumplir shti'dzë më; zni bë'ni' recibir lo quë naná bë'në më prometer lúhi'. ¹⁶ Iurë ra nguü runë rall jurar, rni'i rall juramentu por nombre shtë tubi namás më ru'bë quë lë'ëll. Juramentu ni na garantiá de quë gúnëll cumplir; rquí'nidi'i cusë más. ¹⁷ Iurë guc shtu'u Dios guëlua'ái' clarë lu ra shmënë më de quë adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi', bë'në më prometer con juramentu. ¹⁸ Zni por chupë di'dzë nagúnëdi'i cambi jamás, nasegurë lo quë nadzuléza'a. Nídi'i mudë shti'dzë Dios niac bishi; por ni lë'ë hia'a naná bësa'në cusë shtë guë'dchiliu nu na hia'a segurë con lë'ë më, nadápa'a rsunë ru'bë parë tsaldí ldu'u hia'a; adë guësá'nëdi'i hia'a promësë naguni'i më lu hia'a; tsaglá'ga'a firmë con lë'ë më hashtë gunë më cumplir promësë naguni'i më lu hia'a. ¹⁹ Lë'ë esperansë nadápa'a, na ziquë tubi gui'bë ru'bë naquëhunë segurë barcu lu nisë. Segurë nu fuertë na esperansë ni parë almë shtë hia'a. El quë nanapë esperansë ni, nall ziquë el quë nariuté catë cabezë Dios Santo. ²⁰ Ndë guatë Jesús por lë'ë hia'a të tsanálda'a lë'ë më lugar ni despuësë. Na më representantë shtë hia'a të parë tsuté hia'a lugar ni. Na më primërë bëshuzi parë siembrë con mizmë hunurë quë Melquisedec.

7

Jesús nu Melquisedec

1 Lë'ë Melquisedec guc rëy shtë guë'dchi Salem nu gúqui' tubi bëshuzi delantë lu Dios naquëbezë más guia'a. Iurë bëabrí Abraham catë guáhi' lu guërru nu gudíni' ra rëy contrari, Melquisedec guagtsa'guëlúhi' Abraham, nu bë'në ldáihí' lë'ë Abraham. 2 Iurní Abraham bédë'ë ca'a Melquisedec décimo partë shtë ra cusë naná bédchisú Abraham de enemigu shtëhi'. Lë Melquisedec runë cuntienë "primëre rëy naná justë". Melquisedec guc rëy narnibë'a Salem, nu Salem runë cuntienë, "galërbedchí ldu'u mieti". Por ni Melquisedec na rëy shtë paz. 3 Perë parë Melquisedec adë guënëdi'ia'a lë shtëdi' u lë shní'ai'; adë guënëdi'ia'a guc gúli' nilë guc gúti'. Adë guënëdi'ia'a chu guc shtadë guélú Melquisedec. Zni náhi' ziquë figurë shtë shini Dios; náhi' bëshuzi naná cuzë parë siemprë.

4 Iurne' gulë bédë'ë cuendë blac llëru'bë guc Melquisedec, pues mizmë shtadë guélú hia'a, Abraham, bédë'ëi' décimo partë shtë grë cusë lo quë nabédchisúhi' guia'a rëy iurë gudildi rai'. 5 Según lëy shtë Moisés, ra bëshuzi naná llëbni' Leví, napë rai' mandadë shtë Dios parë gunë rai' cubrë de mënë décimo partë nanapë ra mënë; nahin parë Dios. Ra bëshuzi bë'në rai' cubrë de grë sa' rai' aunquë na rai' llëbni' Abraham. 6 Perë Melquisedec nádi'i' famili shtë Leví perë bë'ni' recibir décimo partë nabédë'ë Abraham cuá'ai'. Nu Melquisedec bë'në ldáihí' Abraham, el quë nabë'në recibir ra promësë shtë Dios. 7 Clarë riasë hia'a el quë naquëhunë bendecir, más lasáqui' quë ra mënë narunë recibir bendición. 8 Entrë ladia'a iurne' grë ra bëshuzi narunë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mieti, guëdchini dzë gati rai'; perë shcuendë Melquisedec rni'i' Sagradas Escrituras de quë lë'i' bë'ni' recibir décimo partë nabédë'ë Abraham. Melquisedec náhi' ziquë tubi naziagla'guë nabani. 9 Nu rac guëni'ia'a de quë Leví nu grë ra bëshuzi naná llëbni' Leví, ra naná runë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mënë iurne', gudilli rai' juntë con Abraham iurë bédë'ëi' lu Melquisedec nabë'në tucarë cá'ai' 10 purquë aunquë todavía adë gúlëdi'i' Leví, náhi' cumë llëbni' ladi Abraham

iurë Melquisedec guagtsa'guëlúhi' lë'ë Abraham.

11 Ra mënë israelitë bë'në rai' recibir lëy shtë Dios tiempë dzu ra shini Leví cumë bëshuzi, perë lëy adë bë'nëdi'i' gan gac mënë perfectë delantë lu Dios. Por ni gu' necesari guëdchini stubi bëshuzi mejurë, lëdëdi'i' ziquë ra bëshuzi naná shini Aarón nagululë Dios, sino bëqui'ni guëdchini tubi bëshuzi ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë. 12 Pues iurë nanú cambi shtë galbëshuzi, iurní zac rqui'ni gac cambi lëy narunë tratë shcuendë galbëshuzi. 13 Lë'ë bëshuzi shtëna'a, el quë ra di'dzë rë' quëgni'i' shcuëndi', náhi' llëbni' stubi shini Jacob, lëdëdi'i' shini Leví ziquë los de más bëshuzi. Ni tubi bëshuzi na shini de cualquier shini Jacob sino sulë ra shini Leví na rai' bëshuzi. 14 Bien rdë'ë hia'a cuendë Jesús ze'dë entrë llëbni' Judá, nu Moisés niétiquë guní'i' de quë shini Judá gac rai' bëshuzi.

15 Más clarë na shcuendë bëshuzi cubi nadápa'a, iurë rëagná ldu'u hia'a ze'dë guëdchini stubi bëshuzi naná ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë. 16 Adë binlúdi'i' galbëshuzi shtë më ni por tubi lëy narunë punërë bëshuzi según ra shtadë guélú bëshuzi, sino guc Jesús bëshuzi sulë purquë napë më pudërë; gátidi'i' më parë siemprë. 17 Rni'i' zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ë më:

Lë'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë

ziquë mizmë clasë de Melquisedec. Nápël llëru'bë hunurë.

18 Zni mandamientë nabédë'ë Dios guahietë, guc cancelarín purquë nápëdi'in pudërë nu adë rllu'idi'in parë guëdchisú duldë shtë mënë. 19 Pues lëy shtë Moisés adë bë'nëdi'i' gan parë gac nguiu limpi delantë lu Dios, perë en cambi, iurne' nadápa'a esperansë, por ni riabí'ga'a lu më.

20 Pues Dios bë'në nombrar Jesús ziquë bëshuzi con juramentu. 21 Los de más bëshuzi guc nombrar rai' sin ni tubi juramentu, perë guni'i' Dios lu bëshuzi cubi con tubi juramentu. Guni'i' më:

Lë'ë Dadë, bë'ni' jurar nu adë gúnëdi'i' cambi shtë'dzi'.

Lë'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë. [Ziquë mizmë clasë shtë Melquisedec.]

²² Por ni Jesús na tubi garantiá de quë nadápa'a tubi conveñi mejurë quë conveñi nanapë ra mënë guahietë. ²³ Los de más bëshuzi guc cantidá rai' purquë guti rai'; adë nídi'i mudë tsagla'guë rai' cumë bëshuzi; adë bë'nëdi'i rai' gan guëquëreldë rai' parë siemprë. ²⁴ Perë Jesús adë rátidi'i; galbëshuzi shtë më adë tsalúdi'i. Na më bëshuzi parë siemprë. ²⁵ Por ni Jesús napë pudërë; gunë më salvar parë siemprë ra nariabi'guë lu Dios por medio de lë'ë Jesús purquë nabáni' parë siemprë nu quëhúni' ruëguë lu Dios por lë'ë hia'a.

²⁶ Zni Jesús na bëshuzi completamente ecsactë ziquë rquí'nia'a, ziquë ni tubi chu nádi'i. Na më santu; nápëdi'i më duldë; rsiguëdi'i më lë'ë hia'a; purë na më. Bëshepi guía'a Dios lë'i' más quë cualquier cusë nanabani lu gube'e. ²⁷ Nádi'i më ziquë los de más bëshuzi nanapë quë gunë rall ofrecer ra ma por duldë shtë rall, iurní despuësë por duldë shtë ra sa' rall. Jesús bë'ni' ofrecer mizmë lë'i' ziquë sacrifici parë grëtë' hia'a. Rquí'nidi'i stubi sacrifici jamás parë siemprë. ²⁸ Lë'ë lëy shtë Moisés gululë nguiu të gac rall bëshuzi namás lasac aunquë napë rai' duldë; perë juramentu shtë Dios bédchini más despuësë quë lëy, nu bë'në më nombrar lë'ë shini më të gáqui' bëshuzi parë siemprë. Gululë Dios shíni', el quë nabë'në cumplir; nídi'i stubi cusë narunë faltë të gac më bëshuzi parë siemprë.

8

Jesús rni'inúhi' Dios por lë'ë hia'a

¹ Primëre puntë shtë naquëgni'i na'a lu të na ndë'ë; nadápa'a tubi bëshuzi namás lasac. Guzubë më lu trunë shtë Dios gube'e. Quëbezë më ladë ldi shtë Dios naná lugar shtë hunurë. ² Nu quëhúni' sirvë la'ni lugar verdaderë naná bëntsa'u Dadë, lëdëdi'i nguiu. Ndë cabezë Jesús juntë con Dios Padre.

³ Grë ra bëshuzi namás lasac lu guë'dchiliu, guc nombrar rai' parë gunë rai' ofrecer lu Dios ofrendë nu sacrifici nabëdë'ë mënë segùn lëy. Nu rquí'ni Jesús gápi' tubi cusë parë gúni' ofrecer. ⁴ Si talë lë'ë më niabezë më guë'dchiliu, adë nádi'i më bëshuzi purquë todavía

nianá nanú ra bëshuzi narunë ofrecer ofrendë segùn rnibë'a lëy shtë Moisés. ⁵ Perë ra bëshuzi lu guë'dchiliu, quëhunë rai' ofrecer lo quë naná sulamëntë tubi mustrë de lo quë nananú gube'e. Rdë'ë hia'a cuendë de quë nahin copi purquë iurë Moisés bë'në recibir ordë shtë Dios parë guntsá'uhi' lugar catë gunë ra mënë adorar Dios, gunibë'a më lúhi': "Rnia'a lul, bëntsa'u lugar ni ecsactë segùn mustrë nabëluá'ahia lul guëc dani". ⁶ Zni guc con primëre rëglë nabëdë'ë Dios, perë iurnë' gululë Dios Jesús ziquë bëshuzi naquëhunë sirvë lugar naná zihani vueltë más mejurë quë lugar catë ra bëshuzi naguquëreldë antsë bë'në rai' sirvë. Jesús na el quë narni'inú Dios por lë'ë hia'a. Por Jesús lë'ë conveñi cubi nadápa'a con Dios, nahin mejurë quë conveñi gushë purquë pudërë shtë conveñi cubi ze'din por promësë naná mejurë.

⁷ Si talë primëre conveñi nápëdi'in faltë, iurní adë rquí'nidi'i conveñi cubi. Si talë por primëre conveñi niac mënë naza'quë delantë lu Dios, iurní niasëdchini Jesús stubi conveñi naná cubi. ⁸ Perë Dios guná lu ra mënë nabë'në recibir primëre conveñi ziquë mënë narunë faltë lo quë naná mejurë. Guni'i më shcuendë rai' la'ni Sagradas Escrituras:

Lë'ë Dadë Dios rni'i: Guëdchini dzë; guntsa'ua tubi conveñi cubi con ra mënë shtë Israel nu Judá.

⁹ Adë gáquëdi'in ziquë conveñi naná bëntsa'ua con ra shtadë guëlu' rall tiempë bëna

compañi lë'ë rall, tiempë bësëhia lë'ë rall të guëru'u rall Egipto.

Adë bë'nëdi'i rall cumplir lë'ë conveñi shtëna. Por ni bësa'na lë'ë rall, rni'i Dadë.

¹⁰ Lë'ë conveñi naná guntsa'ua con naciuni Israel despuësë ra dzë ni, gaquin zndë'ë, rni'i Dadë.

Guësëdchinia mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Guëquëa'a shti'dza lu ldu'u rall parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u rall shti'dza.

Iurní gaca Dios shtënë rall de verdá; hia lë'ë rall gac rall shmëna.

11 Dzë ni adë rquí'nidi'i chu guëlua'a tubi sa'll;
 rquí'nidi'i nguiu guëní'll lu bëchill:
 "Bënguë bë'a lë'ë Dadë Dios" purquë grëtë' rall gunguë bë'a rall na dizdë ra mitu'në hashtë más ra më gushë naná ladi rall.
 12 Nu guna perdunë duldë shtë rall; guëga'a ldua'a lë'ë rall;
 jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë rall.
 13 Iurë lë'ë Dios quëgni'i shcuendë conveñi cubi rë', na purquë rna më conveñi gushë cumë cusë nadë rllu'idi'i parë mënë naná quërelde ne'. Lo quë nanapë tiempë nu adë rllu'idi'in, nasesë guënitiluhin.

9

Lugar catë runë mieti adorar Dios lu guë'dchiliu nu gube'e

1 Nanú stubi cusë importantë. Lë'ë primërë conveñi napë règlë parë gunë mieti adorar Dios la'ni tubi iádu'u shtë guë'dchiliu. 2 Lë'ë lugar catë bë'në mënë adorar Dios, napë chupë partë. Primërë partë lë Lugar Santo; nga'li quëbezë gandelierë nu mellë; lu mellë dchi'bë guetështildi nabë'në mënë presentar lu Dios. 3 Hia tëchi cortinë shtë primërë partë, quëbezë lugar lë Lugar Santísimo. 4 Nga'li nanú tubi bëcu'guë naná purë orë catë rie'qui ialë, nu nga'li nanú tubi cajë nabë'në significar lë'ë conveñi. Guëdubi ladë naquë orë. Nezë la'ni cajë ni nanú mbluri nanactsa'u orë. La'nin nanú guetështildi maná, nu zac la'ni cajë nanú varë shtë Aarón. Varë ni bëguë; gualdani ndiaguë ladi ni. Nu zac la'ni cajë nanú ra guë'ë catë bëquë'ë Dios di'dzë shtë conveñi. 5 Subrë guëc cajë ni quëbezë ra ianglë naquëhunë representar pudërë nu gluri shtë Dios. Hia ianglë ni nachi'li shcuaguë lugar catë rac purdunë ra duldë shtë mieti. Iurne' nápëdia'a tiempë parë guëquëa'a más shcuendë lugar ni.

6 Iurë grë ra cusë ni na listë, ra bëshuzi riutë rai' primërë partë shtë iádu'u parë gunë rai' cumplir costumbrë religiüsë lo quë nangunibë'a Dios. 7 Perë segundë partë shtë lugar ni, Lugar Santísimo, nga'li riutë primërë bëshuzi, perë sulë tubsë vësë cadë izë. Iurë lë'i' riutë, rquí'ni guá'ai' rënë shtë

ma të parë rúni' ofrecerin ziquë ofrendë por duldë shtëhi' nu por duldë shtë ra mënë. 8 Por di'dzë rë' lë'ë Espíritu Santo quëgni'i' de quë mientras ra mënë bë'në rai' cumplir costumbrë la'ni primërë partë shtë iádu'u, todavía nídi'i entradë parë lë'ë rall lu lugar catë cabezë Dios. 9 Grë ndë'ë na tubi muestrë de lo quë quëhunë mënë iurne' la'ni iádu'u. Ra ofrendë nu ra ma naquëhunë mieti ofrecer lu Dios, adë nápëdi'i rahin pudërë parë guëdchisú duldë shtë mënë të parë cuedchí ldu'u rall delantë lu Dios. 10 Nadë más ra costumbrë quëhunë tratë pë cusë gau mieti u pë gu mieti u shcuendë tsati guia'a mieti con ra règlë narunë tratë por fuërë shtë mieti. Napë ra costumbrë ni valurë sulamëntë hashtë tiempë gunë më cambi mudë nangunë mënë adorar lë'ë më.

11 Perë Cristo bédchíni' ziquë bëshuzi namás nasac parë ra cusë za'quë nabe'dë guëdchini. Lë'ë lugar catë quëhunë më sirvë ziquë bëshuzi, nga'li na tubi lugar namás cusë za'quë, lëdë tubi mënëdi'i bëntsa'u lugar ni. Quiere decir, adë nádi'in cusë shtë guë'dchiliu rë'. 12 Guatë Cristo Lugar Santísimo tubsë vësë parë siempërë, lëdëdi'i parë gunë më ofrecer rënë shtë chivë u rënë shtë ngunë, sino con prupi rënë shtë më guatë më; bë'në më segurë salvaciuni nanápëdi'i fin parë lë'ë hia'a. 13 Ra bëshuzi bëtiá'ai' rënë shtë chivë nu ngunë, nu bëté'tsëi' dë shtë bëcierru nagüe'qui lu bëcu'guë guëc ra mënë nabëga'ldë tégulë. Si talë costumbrë ni rllu'i' parë gunin purificar shcuerpë nguiu, 14 mucho más pudërë napë rënë shtë Cristo, purquë por medio shtë Espíritu Santo nanápëdi'i fin, Cristo bë'në më ofrecer mizmë lë'ë më lu Dios ziquë sacrifici nanápëdi'i ni tubi manchë. Rënë shtë më rac guëzunë ldu'u hia'a de grë duldë nu obrë nadë rllu'idi'i parë guëdë'na'a sirvë lu Dios nanabani.

15 Por ni Jesucristo na më el quë nabësédchini conveñi cubi, tubi tëtë cubi entrë Dios nu lë'ë hia'a. Galguti shtë Cristo bë'në parë gac perdunë grë duldë shtë ra nabë'në mal según règlë shtë primërë conveñi. Guna'bë Dios lë'ë rall të gunë rall recibir grë lo quë nabë'në më prometer, tubi herenci eternë. 16 Parë gac cumplir

termë shtë tështë, rqui'ni prëbë de quë hia guti el quë nabëntsá'uhin ¹⁷ purquë adë gac repartir herenci shtë nguiu hashtë despuësë gati nguiu. Mientras nabani nguiu lë'ë tështë guëa'në guiá'ai'. ¹⁸ También termë shtë conveñi primërë guzublú iurë rënë bëllë'ë. ¹⁹ Moisés iurë guní'i' grë ra puntë shtë lëy lu ra mënë, guná'zi' rënë shtë chivë nu bëcierru con nisë nu tubi llicu hiaguë hisopo con guitsë ladi lli'li color llini; iurní bégá'dzi' llicu hiaguë ni con rënë nutsë con nisë; iurní bëchu'bë nísi' librë shtë lëy, nu zac grëtë' ra mënë bëchu'bë nísi' con rënë. ²⁰ Iurní guni'i Moisés: “Ndë'ë na rënë narunë lasac tubi conveñi narnibë'a Dios parë lë'ë tē”. ²¹ Moisés bëchu'bë nísi' con rënë lë'ë lugar catë bë'në ra mënë adorar Dios, nu bëchu'bë nísi' con rënë grëtë' ra cusë nabë'në dchi'ni rai' tē gunë rai' adorar Dios. ²² Pues según lëy casi grëtë' cusë napë quë guëzunëhin por rënë. Sin quë adë guëllë'edi'i rënë, nídi'i perdunë shtë duldë.

Por galguti shtë Cristo nanú perdunë shtë duldë

²³ Por ni rnia'a de quë ra cusë nananú guë'dchiliu, cusë naná copi shtë ra cusë lu gube'e, bëqui'ni guëzunë rahin por rënë shtë ma, perë ra cusë shtë gube'e también rqui'ni guëzunë rahin con sacrifici mejurë quë rënë shtë ma. ²⁴ Cristo adë guatëdi'i' Lugar Santísimo nabëntsá'u mënë lu guë'dchiliu; nahin copi shtë cusë verdaderë nananú gube'e; sino guatë më gube'e catë quëbezë Dios. Ndë guadi'dzënú më Dios Padre de favurë shtë hia'a. ²⁵ Lë'ë primërë bëshuzi lu guë'dchiliu riatëll Lugar Santísimo tubsë vësë cadë izë parë gúni' ofrecer rënë shtë ma lu Dios, perë rënë ni nádi'i rënë shtë bëshuzi sino rënë shtë ma. Perë Cristo adë rúnëdi'i' ofrecer rënë shtëhi' zihani vuelte sino tubsë vësë ²⁶ purquë si talë adë zni nádi'in, iurní niati më zihani vësë dizdë lë'ë guë'dchiliu gurështë. Perë iurne' tubi vësë parë siempre Cristo bëdchini nu bë'në më ofrecer mizme vidë shtëhi' parë grëtë' mënë. Bëllë'ë rënë shtë më tē guëdchisú më duldë. ²⁷ Ziquë na segurë napë quë gati grë mieti nu despuësë gati nguiu, gunë më juzguë nguiu. ²⁸ Zni zac Cristo tubsë vësë gúti'

ziquë tubi sacrifici; bëllë'ë rënë shtë më por duldë shtë mënë. Perë guëlua'alú më lu hia'a stubi vuelte, lëdëdi'i parë guëdchisú më duldë sino parë gunë më salvar grëtë' ra naquëbezë lë'ë më, ra narac shtu'u guëabrí më nasesë.

10

¹ Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guquin nadë más ziquë mustrë shtë ra cusë verdaderë nanaguë guëdchini. Lë'ë lëy nápëdi'in pudërë tē gac mënë naza'quë lu Dios por medio ra ma nabë'në mënë ofrecer zihani vësë cadë izë. ² Purquë si talë lëy nihunë gan parë gac mënë naza'quë lu Dios, iurní niabezë nihunë rall ofrecer ra ma purquë grëtë' ra naná limpi lu Dios adë nápëdi'i rall llgabë naquëgni'i guëc rall por duldë nabë'në rall. ³ Perë por ra ma nabë'në rall ofrecer, bëagná ldu'u rall duldë shtë rall cadë izë. ⁴ Pues rënë shtë ra ngunë nu rënë shtë chivë jamás adë guëdchisúdi'i duldë shtë mënë.

⁵ Por ni iurë bëdchini Cristo lu guë'dchiliu, guni'i më:

Adë rac shtú'udi'il sacrifici shtë ma, nilë ofrendë,

sino quë bënë'el tubi cuerpë parë na.

⁶ Adë rquítëdi'i ldu'ul con ra sacrifici narie'qui lu bëcu'guë, nilë con ra ofrendë narne'e mënë por duldë.

⁷ Iurní gunia'a: “Iurne' zelda parë guna cumplir voluntá shtënël.

Niá Dadë; ziquë naescritë shcuenda la'ni librë.”

⁸ Primërë rni'i Dios quë adë bëquítëdi'i ldu'u më por ra ofrendë nu por ma narie'qui lu bëcu'guë, nilë por sacrifici parë guëdchisú ra cusë ni duldë shtë ra nguiu, cusë nangunibë'a lëy gunë mieti.

⁹ Despuësë guni'i më: “Zelda parë guna voluntá shtënël, Dadë”. Ndë'ë runë cuntienë de quë bë'në Dios cancelar primërë rëglë tē gunë më punërë stubi rëglë mejurë.

¹⁰ Por rëglë cubi, bë'në më perdunë duldë shtë hia'a; bëzunë më ldu'u hia'a tē parë gáca'a santu. Zni nahin purquë Jesucristo bëdë'ë më prupi shcuerpë më ziquë sacrifici. Guti më; iurní rqui'nidi'i stubi ofrendë.

¹¹ Grë ra bëshuzi israelitë quëhunë rai' ofrecer ra ma lu Dios. Cadë dzë tsagla'guë

quëhunë rai' ofrecer mizmë ofrendë aunquë por rënë shtë ra ma, nilë por cuerpë shtë ma narie'qui, nunquë guëdchisú ra cusë ni duldë shtë mënë. ¹² Perë Jesucristo bë'në më ofrecer mizmë lë'i' por ra duldë tubsë vësë parë siemprë. Despuësë guti më, iurní guzubë më ladë ldi shtë Dios. ¹³ Nga'li quëbezë më hashtë gunë më gan lu grë enemigu shtë më. Gunë më vencer lë'ë rall. ¹⁴ Por tubsë ofrendë nabë'në më ofrecer, bëzunë më ldu'u mënë; bë'në më ra mënë santu parë siemprë, ra naquërdë sulë parë lë'ë më. ¹⁵ Lë'ë quë lë'ë Espíritu Santo quëhúni' testificar lo mizmë purquë guní'i' más antsë;

¹⁶ Lë'ë conveñi naguna con lë'ë rall despuësë ra dzë ni, rni'i' Dadë, guëcue'za grëtë' mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall. Nu guëquëa'a ra mandamientë la'ni shgabë rall.

¹⁷ Nu zac rni'i' Espíritu Santo:

Jamás adë guëagnádi'i' ldua'a ra duldë shtë rall, ni ra cusë mal nacanihunë rall.

¹⁸ Catë bë'në më perdunë duldë, hia rquí'nidi'i' másru'u ofrendë por ra duldë.

Guiagbí'ga'a lu Dios

¹⁹ Por grë ndë'ë bëchi, rac tsuté hia'a gube'e por rënë shtë Jesús. Adë rdzëbëdi'i' tsuté hia'a. ²⁰ Rac tsuté hia'a por tubi nezë cubi narne'e vidë sin fin; nezë ni bësha'lë më hashtë lugar catë cuezë Dios santu, quierë decir, por galguti shtë Jesús bëshá'li' nezë ni. ²¹ Jesús na më primëre bëshuzi parë lë'ë hia'a. Na më encargadë con grë lidchi Dios. ²² Por ni guiagbí'ga'a lu më con confiansë; tsaldí ldu'u hia'a de verdá. Nu zac guiagbí'ga'a con ldu'u hia'a nalimpi lu më nu con cuerpë naguá tubi bañi con nisë naquichi. ²³ Guiaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios, adë chu guëazë guëtëdi'i' shnezë më purquë nasegurë gunë më cumplir grë lo quë nabë'në më prometer. ²⁴ Nu guëdí'ia'a manërë parë guëdë'na'a compa'ni ra sa' hia'a parë gac shtu'u sa' hia'a más nu parë guëdë'na'a cusë za'quë. ²⁵ Adë gáca'a ziquë ra nanëdi'i' guidë lu cultë catë rdëa' hia'a; mënë ni nacustumbradë rídëdi'i' rall. Mejurë guëni'inú sa' hia'a të gac rall firmë. Zni napë quë guëdë'na'a cumplir iurne'

purquë lë'ë dzë naguëabrí Jesús, ze'dë guëdchini.

²⁶ Si talë nanë hia'a verdá shtë Dios nu mizmë tiempë rac shtu'u hia'a tsaglága'a nezë mal, iurní nídi'i' stubi sacrifici të gac perdunë duldë shtë hia'a purquë rquë guia'a hia'a sacrifici shtë Cristo. Quëdë'na'a tratë galguti shtë Cristo ziquë cusë përuchi. ²⁷ Sulë nanú juici shtë Dios parë lë'ë hia'a iurní. Gaquin ziquë tubi gui'i' tantë rldë më. Gunë më cashtigu grë contrari shtë më. ²⁸ El quë nabë'në desprëci lëy shtë Moisés nu adë bëzu'bë diáguëdi'ill lëy ni, gútil sin quë adë chu bëgá'adi'i' ldu'u nguü ni; con testimonio shtë chupë u tsunë testigu guti nguü dzë ni. ²⁹ Perë çpë rni'i' të gac con nguü naná bëlua'a tēchi' lu shini Dios nu bëquë guiá'all rënë shtë conveñi narunë parë gac nguü santu? nu bë'nëll desprëci lë'ë Espíritu shtë Dios naná bë'në zihani favurë parë lë'ë hia'a. Por rënë shtë më na hia'a limpi delantë lu më. ³⁰ Rac bë'a hia'a lë'ë Dadë naná guní'i': "Guna cashtigu ra mënë; napa derechë guëguilla". Nu zac rni'i' shti'dzë më: "Lë'ë Dadë gunë më juzguë shmënë më". ³¹ Nalë nadzë'bë na cashtigu shtë Dios nanabani.

³² Perë rnia'a lu të, gulë bëagná ldu'u të tiempë nagudëdë. Despuësë bë'në të recibir llni shtë Dios, guc të mënë pacënci lu grë galëzrac zi; guc të shmënë më firmë aunquë bë'në të sufrir. ³³ Nanú bëldá lë'ë të guní'i' guidzë mënë guëc të lu ra sa' të. Guzunaldë mënë lë'ë të. Sëbëldá de lë'ë të bë'në të sufrir con sa' të. ³⁴ Bëga'a ldu'u të ra naguá lachigui'bë nu bëquitë ldu'u të iurë bédchisú mënë lo quë nanapë të purquë rdë'ë të cuendë de quë lu gube'e nanú másru'u cusë mejurë nanadë tsalúdi'i'. Shtënë të ra cusë ni. ³⁵ Adë cuëzëdi'i' të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të, gapë të tubi premi ru'bë la'ni guë'dchiliu naze'dë guëdchini. ³⁶ Rqui'ni gac të më pacënci parë gunë të cumplir voluntá shtë Dios nu despuësë de ni, gunë të recibir lo quë nabë'në më prometer ca'a të. ³⁷ Ra Sagradas Escrituras rni'i':

Du'pë tiempë runë faltë, iurní el quë naze'dë guëdchini, segurë guëdchíni'.

Adë gac ldë'ëdi'i ldú'i'.

³⁸ Perë el quë naguna recibir cumë më justë, guëbánil por fe nanápëll.

Perë si talë guëazë guëtëll shneza, adë rquítëdi'i ldua'a con lë'ëll.

³⁹ Perë lë'ë hia'a adë nádi'ia'a ziquë ra narëazë guetë, ra naná condenar, sino rialdí ldu'u hia'a de verdá; zni guëdë'na'a segurë salvaciuni parë almë shtë hia'a.

11

Zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më

¹ Iurë rialdí ldu'u hia'a, iurní nadápa'a segurë de quë guëdë'na'a recibir ra cusë lo quë nadzuléza'a. Rialdí ldu'u hia'a nanú ra cusë nanadë rnádi'ia'a lúhi'. ² Ra shtadë guëlú hia'a naguquërelde guahietë, bëquebi Dios na rai' mënë za'quë purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më.

³ Rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni rdë'ë hia'a cuendë de quë Dios bëntsa'u lë'ë guë'dchiliu sulë con di'dzë shtëni'. Ra cusë narná hia'a lúhi' guctsa'uin, lëdëdi'i por cusë narná hia'a, sino nadë más por shti'dzë Dios guctsa'u rahin.

⁴ Gualdí ldu'u Abel shti'dzë Dios; bë'ni' ofrecer lu Dios tubi ofrendë mejurë quë ofrendë shtë Caín. Bëquebi Dios Abel na më za'quë, por ni Dios bëca'a Abel nu bë'në më recibir ofrendë shtëhi'. Aunquë Abel hia gúti', perë todavía ziaгла'guë ruadí'dzi' lu hia'a por medio fe shtëhi'.

⁵ Enoc gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni Dios bia'a lë'ë Enoc gube'e; gútid'i'. Ra mënë adë bëdzélëdi'i rall Enoc lu guë'dchiliu purquë Dios bia'a lë'i'. Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Enoc de quë antsë guziá'ai' gube'e, Dios bëquitë ldú'i' con Enoc. ⁶ Sin galrialdí ldu'u, nídi'i mudë guëquitë ldu'u Dios con lë'ë hia'a. Primëre napë quë tsaldí ldu'u nguii shti'dzë Dios parë tsabi'guë nguii lu Dios. Napë quë tsaldí ldu'u hia'a nabani më nu de quë guëne'e më premi ca'a ra narguili lë'ë më.

⁷ Noé gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bëzu'bë diágui' shti'dzë Dios purquë más antsë bëtsëbë Dios lë'i'; guni'i Dios lu Noé lo quë naguër gac, cusë ni tubi adë chu gunádi'i luhin antsë. Noé bëzu'bë diágui' nu bëntsá'uhi' tubi barcu ru'bë parë gac salvar

grë ra shfamíli'. Gualdí ldú'i' shti'dzë më; gúqui' rëspëti parë shti'dzë më. Zni bë'në Noé juzguë grë ra mënë shtë guë'dchiliu nanadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë më. Mudë ni Dios bë'në recibir Noé ziquë nguii justë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

⁸ Nu Abraham por galrialdí ldu'i, iurë Dios guna'bë lë'i', bëzu'bë diágui'; bëru'ui' parë tsáhi' lugar catë guni'i Dios guëdë'ë më ládzi' ziquë herenci. Abraham bëru'ui' ládzi' sin quë adë rdë'ëdi'i' cuendë ca lu tsáhi'. ⁹ Abraham gualdí ldu'i; guquërdi' ladzë catë bë'në Dios prometer, perë Abraham gúqui' ziquë më zitu parë lugar ni. Nabáni' ziquë mënë naná de viajë, lëdëdi'i la'ni hiu'u. Lo mizme bë'në Isaac nu Jacob nu zac lë'ë rai' bë'në rai' recibir mizme promësë nabëdë'ë Dios lu Abraham. ¹⁰ Abraham gulézi' stubi ciudá parë guëquërdi', lugar nanapë cimientë naná dchi'chi; ciudá ni Dios bëzá'ahin según gac ldu'u më.

¹¹ Nu zac Sara gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bë'ni' recibir pudërë parë gápi' shíni' aunquë náhi' demasiadë më gushë. Gúpi' tubi me'dë purquë gualdí ldú'i' Dios gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer lúhi'. ¹² Zni Abraham hia më gushë sin esperansë gápi' shíni', perë gúqui' shtadë guëlú shtë mënë zihani, mënë zihani ziquë mbelëgui'i lu gube'e nu ziquë iu'lli nananú rua' nisëdu'u. Jamás adë chu gúnëdi'i gan guëlabin.

¹³ Grë ra mënë ni guti rai' sin quë adë bë'nëdi'i rai' recibir ra cusë nabë'në Dios prometer, perë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më nu guná rai' lu ra cusë ni delantë. Por fe bë'në rai' recibir lo quë nabë'në më prometer nu bëquitë ldu'u rai'. Mudë ni bëquebi rai' de quë na rai' ziquë më zitu parë guë'dchiliu rë', de quë lidchi rai' cuezë stubi guë'dchiliu. ¹⁴ Pues grë ra naruadi'dzë zni, rquebi rai' de quë todavía quëguili rai' stubi lugar parë guëquërelde rai'. ¹⁵ Si talë ra mënë ni nihunë rall ll-gabë por ladzë catë bëru'u rai', pues niabrí rai' nga'li ¹⁶ perë gac shtu'u rai' lugar más mejurë, quiere decir, tubi lugar lu gube'e. Por ni Dios nádi'i ziquë nartú lúhi' sino rquitë ldu'u më con lë'ë rai' purquë guna'bë rai' lë'ë më Dios shtë rai' nu bë'në

më preparar tubi ciudá catë guëquërelde rai'.

¹⁷ Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios; por ni iurë Dios bészú tubi prëbë lúhi', bédchinínú Abraham lúniquë shíni' Isaac parë gúni' ofrecer Isaac lu bëcu'guë ziquë tubi ma. Na Abraham dispuestë gúni' ofrecer lúniquë shíni' lu Dios aunquë antsë guni'i Dios lu Abraham tubi promësë; ¹⁸ guni'i Dios shcuendë Isaac: "Por shínil gápël cantidá llëbnil". ¹⁹ Pues Abraham guc bë'ai' de quë Dios napë pudërë parë guëcua'ñi më ra tëgulë. Zni rac guëni'ia'a cumë figurë de quë Abraham bë'ni' recibir stubi vueltë lë'ë shíni' ladi ra tëgulë purquë parë Abraham hia guti shíni'.

²⁰ Gualdí ldu'u Isaac shti'dzë Dios; por ni Isaac guná'bëi' lu Dios bendición nanaguër guëdchini parë shíni', Jacob nu Esaú. ²¹ Nu zac Jacob gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë hia mërë gáti', bë'ni' bendecir cadë shinillágui' naná shini José. Bë'në Jacob adorar lë'ë më mientras rquí'chi' tubi bastunë. ²² Nu José gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë mërë gáti', guni'i' lu ra më israelitë de quë napë quë guëru'u rai' de ladzë Egipto nu bédë'ë José ordë lla guëca'chi ra mënë ba'cu shtëhi'.

²³ Ra shtadë Moisés gualdí ldu'u rai'; por ni iurë gulë me'dë, adë bëdzëbëdi'i rai' lu rëy lo quë nagunibë'a rëy. Guná rai' lu me'dë, nacha'ngu me'dë. Bëca'chi rai' lë'ë me'dë por tsunë mbehu.

²⁴ Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni iurë lë'i' náhi' nguiu ru'bë, adë nëdi'i' nacá'ai' lë shtsa'pë rëy shtë Egipto ²⁵ sino quë guni'i' ldú'i' sac zíhi' con los de más sáhi' ra mënë israelite. Adë guc shtú'udi'i guëquitë ldu'u Moisés por du'pë tiempë ra cusë mal shtë guë'dchiliu, cusë nanapë quë tsalú. ²⁶ Más bien guni'i' Moisés, mejurë gúni' sufrir por Cristo naná ze'dë despuësë quë niapë Moisés grë ra tesurë shtë Egipto. Zni guc; gunáhi' ra cusë naguër gac ziquë tubi premi naguëdë'ë Dios cá'ai'.

²⁷ Por galrialdí ldu'i' Moisés bërú'ui' guë'dchi Egipto; adë bëdzëbëdi'i' llanë shtë rëy; guaglá'gui' firmë igual ziquë el quë narná lu Dios aunquë adë chu rnádi'i' lúhi'.

²⁸ Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni

bëzu'bë diágui' rëglë shtë Pascu; gunibë'a Moisés de quë guëllë'ë rënë shtë lli'li, nu guëtia'a mënë rënë ni rua' puertë parë iurë tédë ianglë shtë galguti, adë gátidi'i' primërë shini nguiu shtë ra më israelitë.

²⁹ Por galrialdí ldu'u, ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios; por ni gudëdë rai' Nisëdu'u Llni si fuërë cumë ziquë guiu'u bidchi, perë iurë ra mënë egipcios guc shtu'u tédë rall nisëdu'u, pues bëlda'u nisë rall; guti rall.

³⁰ Ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; por ni bédë'ë rai' vueltë alreduerë guë'dchi Jericó gadchi dzë nu gulaguë lu' shtë guë'dchi. ³¹ Rahab gualdí ldu'i' shti'dzë Dios; na Rahab tubi na'a mal, perë adë gútididi'i' juntë con ra nadë bëzu'bë diáguëdi'i' purquë Rahab bë'ni' recibir con bien ra mënë israelitë naguaglda'chi guë'dchi Jericó.

³² ¿Pë más guëni'ia'a iurne'? Nídi'i' tiempë parë guadi'dza shcuendë Gedeón, nu Barac, nu Sansón, nu Jeftë, nu David, nu Samuel, nu los de más ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. ³³ Por galrialdí ldu'u, bë'në rai' gan lu enemigu shtë rai'; gunibë'a rai' tubi manërë justë; bë'në rai' recibir cusë za'quë nabë'në Dios prometer. Bëta'u rai' rua' león; ³⁴ bësëaldë rai' gui'i' dushë; bëru'u rai' lu peligrë niaguini mënë lë'ë rai' con spadë. Ra naná nápëdi'i' fuersë, gupë rai' fuersë ru'bë. Guc rai' mënë fuertë lu guërru, nu bësëllu'në rai' suldadë naná mënë zitu. ³⁵ Guzac ra na'a bë'në rall recibir ra tëgulë shtë rai' stubi vësë más; guashtë tse'lë rai' ladi ra tëgulë.

Sëbëldá mënë guti lu galnë; bëquë guia'a rall libertá parë gunë rai' gan tsashtë rai' ladi ra tëgulë të guëquërelde rai' stubi vidë mejurë. ³⁶ Stubi tantë mënë guzac zi rai'. Bë'në mënë burnë lë'ë rai', nu bédë'ë mënë hiaguë nu bëldi'bi mënë lë'ë rai' con cadënë parë tsa rai' lachigui'bë. ³⁷ Guti rai' lu guë'ë nu bëriuguë rai' guërudë rai' con cierrë; [bëtë'dë mënë prëbë lu rai' të gunë rall duldë.] Gudini mënë lë'ë rai' con spadë; canzë rai' sin lidchi rai'; prubi rai'. Ze'dë rai' gutë rai' gui'di ladi ra ma ziquë gui'di ladi lli'li u gui'di ladi chivë. Bëzac zi mënë lë'ë rai'; nu bë'në rall maltratar lë'ë rai'. ³⁸ Ra mënë shtë guë'dchiliu

adë guná záquëdi'i lu rai', perë lë'ë rai' lasac rai' más quë guëdubi guë'dchiliu. Ra mënë ni guquërelde rai' lachi, nu lu dani; guquërelde rai' la'ni cuevë nu la'ni guëru shtë guë'dchiliu.

³⁹ Grë ra mënë ni gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios, nu Dios la'ni Sagradas Escrituras quëgluá'ai' na rai' mënë za'quë, perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, adë bë'nëdi'i rall recibir lo quë nabë'në më prometer ⁴⁰ purquë Dios napë më lugar mejurë parë grë hia'a. Guni'i më ra mënë ni adë gúnëdi'i rall recibir fin shtë salvaciuni hashtë despuësë. Sulamëntë con lë'ë hia'a gac rai' completamente mënë sin ni tubi duldë delantë lu Dios.

12

Jesús na ejemplë parë lë'ë hia'a

¹ Por grë ra nagunia'a iurne', cumë nanú guëdubi ladë shtëna'a ra nabëlua'a fe shtë rai'; iurne' runë tucarë guësá'na'a tubi cu' grëtë' ra cusë narunë storbë con grë duldë naná runë bëshi'di lë'ë hia'a. Cha guiaglá'ga'a delantë; gáca'a më firmë ziquë tubi nardë'ë fuersë parë gúnëll gan tubi carrërë. ² Cha guia hia'a lu Jesús ziquë muestrë shtëna'a. De lë'ë më ze'dë fe shtë hia'a; na më el quë narunë compaňi parë tsaldí ldu'u mieti más. Guc bë'a Jesús despuësë guti më, guëquitë ldu'u më; por ni guzac zíhi'; rua'a ldu'u më dulurë nu shtu shtë galguti lu cruz. Iurne' cuezë më ladë ldi shtë Dios, lugar shtë hunurë cula'ni më.

³ Gulë bë'në llgabë iurne' lo quë naguzac con Jesús; guzac zi më demasiadë por ra mënë mal nabë'në cuntrë lë'ë më. Mizmë manërë adë guëdzáguëdi'i të nu adë rdzëbëdi'i të mientras rzac zi të purquë na të shmënë Cristo. ⁴ Pues lë'ë të todavía adë gudínidi'i mënë lë'ë të por runë të cuntrë ra duldë. ⁵ ¿Pë bëa'ldë ldu'u të lo quë naquëgni'i Dios lu të? purquë ruadi'dzëni më lë'ë të ziquë shini më. Naescritë: Shinia, adë rúnëdi'il desprëci Shtádël iurë lë'ë më cagni'inú më lë'ël.

Adë riádi'i ldu'ul iurë lë'ë më runë cashtigu lë'ël.

⁶ Purquë lë'ë Dadë quëgni'inú më grë ra shini më purquë rac shtu'u më lë'ë rai'.

Nu quëhunë më cashtigu grëtë' shini më narunë më recibir.

⁷ Gulë gac firmë lu cashtigu narshe'ldë më guëquël. Grë cusë ni tëdë parë bien shtë të purquë quëhunë më tratë lë'ë të ziquë shini më. Grë ra dadë quëhunë rall corregir shínill. ⁸ Perë si talë Dios adë rúnëdi'i më corregir lë'ë të, nádi'i të legítimë shini më, sino na të ziquë me'dë lldubi. Es quë runë më cashtigu grëtë' ra shini më. ⁹ Más de ni, tiempë na hia'a lguë'në, ra shtëada'a lu guë'dchiliu rë', bë'në rall cashtigu lë'ë hia'a nu rdé'na'a rëspëti lu rai'. Por ni más rqui'ni guëdë'ë hia'a sí të guëribë'a Dios lë'ë hia'a parë gápa'a vidë sin fin. Na më Shtëada'a nacabezë gube'e. ¹⁰ Ra shtëada'a lu guë'dchiliu rë', por du'pë tiempë bë'në rall corregir lë'ë hia'a según narni'i ldu'u rai', perë Dios quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a por bien shtëna'a të gáca'a mënë za'quë sin ni tubi duldë, igual ziquë na më; santu náhi'. ¹¹ Pues verdá nahin, ni tubi cashtigu adë rsëdchínidi'i lëgrë la'ni ldu'u hia'a mientras quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a; nahin cusë durë, perë fin shtë cashtigu na vidë naná tubldí delantë lu Dios con paz parë grë ra nardë'ë cuendë nu rúnëll recibir cashtigu ni cumë cusë za'quë.

Cashtigu parë el quë narquë guia'a shti'dzë Dios

¹² Por ni gulë guni'inú sa' të naná ziquë tubi nanápëdi'i fuersë të adë guëazë guëtëdi'i rall lu shnezë Dios. ¹³ Gulë quili nezë naná tubldí parë tsanaldë të nezë ni. Iurní sa'l naná ziquë tubi cujë, adë guërú'udi'ill nezë za'quë sino gáqui' firmë con fe shtënëll.

¹⁴ Gulë guni'i ldu'u të tsu en paz con grë mënë. Gulë guanaldë nezë za'quë catë nídi'i maldá. Gulë gac mënë santu. ¹⁵ Gulë gapë mizmë lë'ël të adë chu rúnëdi'i faltë ra bendición shtë Dios, nu gulë gapë mizmë lë'ë të parë adë nádi'i mënë falsë entrë ra shmënë Dios. Adë chu gáquëdi'i ziquë gui'lli lda nariaru'bë entrë ra plantë, no sea por tubi de lë'ë të gac guëllini grë ra sa' të con duldë. ¹⁶ Gulë gapë mizmë lë'ël parë ni tubi de lë'ë të adë guëquërelde'di'i ziquë mbecu, nu ni tubi de lë'ë të gunë desprëci ra cusë za'quë shtë Dios; zni bë'në Ésaú; por tubsë cumidë bëtuu'll grëtë' herenci

narunë tucári' ziquë shini naguëlu. ¹⁷ Hia nanë të despuësë iurë Esaú guc shtu'u gúni' recibir bendición shtë shtádi', pues bëquë guia'a shtádi' lë'i' aunquë nalë guna'bë Esaú nu bí'ni'; hiadë bëdzélëdi'i mudë parë gac cambi lo quë nabë'ni'. Bë'ni' desprëci herenci.

¹⁸ Iurë guabi'guë të lu Dios, adë nádi'in ziquë ra më israelitë guahietë. Guabi'guë rai' lu dani nazú guëlla'. Guná rai' lu dani catë bëru'u be'lë. Guná rai' nacahi con gue'lë; guná rai' gushëguiu'u con mbë dushë. ¹⁹ Bini rai' bë shtë trompetë nu cha' Dios. Ra naná bini ra di'dzë ni, bë'në rai' ruëguë lu Dios hiadë guëni'idi'i bë másru'u. ²⁰ Bë'në rai' zni purquë adë bë'nëdi'i rai' gan niua'a ldu'u rai' lu mandadë naguni'i më lu rai'. Bë ni guni'i: “El quë nasú guëáhi' lu dani, mënë u tubi ma, pues napë quë gáti' lu guë'ë”. ²¹ Nalë nadzë'bë guc dzë ni. Iurë guná Moisés lu ra cusë ni, guni'i: “Nalë rchi'cha nu rdzëba”.

²² Zni guc tiempë guahietë, perë lë'ë të iurne' guabi'guë të lu dani verdaderë lë Sión. Guabi'guë të lu ciudá shtë Dios nanabani; quiere decir, Jerusalén nananú gube'e. Guabi'guë të lu cantidá mili shtë ra ianglë nabëdëá parë gunë rai' adorar Dios con galërquitë ldu'u. ²³ Mizmë lugar ni nanú zihani shini Dios; bëdëá rai'; lë rai' naescritë lu gube'e. Guabi'guë të lu Dios, lë'ë juësi nagunë juzguë grë mieti. Guabi'guë të lu ra nguiu naquërdë gube'e; hia Dios bë'ni' recibir lë'ë rai' completamente naza'quë. ²⁴ Guabi'guë të lu Jesús, el quë nabësëdchini tubi conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë. Guabi'guë të lu lugar catë bëde'bi rënë narunë lasac conveñi ni; rënë ni runë significar cusë mejurë quë rënë shtë Abel.

²⁵ Gulë gapë cuidadë adë guëquë guiá'adi'i të di'dzë shtë el quë naruadi'dzë lu të, purquë si talë adë bë'nëdi'i mënë gan guëca'chilú rall lu Dios guahietë, mënë naquë guia'a shti'dzë Dios iurë lë'i' bëtsëbëi' lë'ë rall, çlla mudë guëca'chilú hia'a lu më si talë guëlua'a tëcha'a lu naquëgna'bë lë'ë hia'a dizdë gube'e? ²⁶ Bë shtë Dios tiempë guahietë bëni'bin lë'ë guë'dchiliu, perë iurne' bë'në më prometer con di'dzë rë': “Stubi vësë más guësëni'bia

guë'dchiliu nu tambiën gube'e”. ²⁷ Iurë guni'i Dios: “Stubi vësë más” rdë'ë hia'a cuendë de quë grëtë' cusë nabëni'bi Dios, cusë narná hia'a iurne', tsalú rahin; guëdchisú më ra cusë nabëntsa'u më parë guëa'në parë siemprë ra cusë nadë rni'bidi'i. ²⁸ Por ni cha guëdë'ë hia'a graci lu më purquë bëdë'na'a recibir lë'ë më ziquë Rëy. Catë rribë'a më adë gáquëdi'i guëni'bin. Cha guëdë'na'a sirvë lë'ë më con rëspëti. Guëdapa'a rëspëti delantë lu më purquë na më Dios shtëna'a. ²⁹ Náhi' ziquë be'lë narzunë ldu'u mieti de grë maldá.

13

Lo quë narunë tucarë gunë shmënë Dios

¹ Gulë tsagla'guë gac shtu'u ra sa' të. ² Gulë tsagla'guë gac të më za'quë con ra visitantë nardchini lídchil purquë sin adë guc bë'adi'i mënë, bëldá rall bëdë'ë rall pu-sadë parë ianglë.

³ Gulë bësëagná ldu'u të ra nanú prësi cumë ziquë mizmë lë'ël nanul prësi juntë con lë'ë rall. Gulë bësëagná ldu'u të ra naná rzac zi purquë todavía quërdë të lu guë'dchiliu; napë të cuerpë débíl.

⁴ Gulë bë'në cumplir ra promësë na-guni'il iurë bëtsë'al; adë chu guëquënú sáhi' purquë Dios gunë më juzguë grë ra nar-quënú tse'lë mënë, nu gunë më juzguë grë mënë narunë duldë adulteri.

⁵ Adë sébidi'i ldu'u të dumí; gulë bëquitë ldu'u con lo quë nanapë të purquë Dios guni'i: “Jamás adë guësá'nëdia'a lë'ë të; siemprë guna cumplir shti'dza”. ⁶ Zni rac guëni'ia'a sin quë adë chu guëzá ldu'u: Lë'ë Dadë quëhunë më compaño na; adë guëdzëbëdia'a lo quë nagunënú mënë na.

⁷ Gulë bëagná ldu'u të shti'dzë ra nagu-nibë'a entrë lë'ë të, ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu të. Gulë guagla'guë manërë gubani rai'; guc rai' firmë lu shnezë Dios. Gulë bë'në llgabë lla guc fin shtë rai' nu gulë bë'në ziquë bë'në rai'.

⁸ Jesucristo na më igual iurne' ziquë guc më antsë nu na më lo mizmë parë siemprë; gáquëdi'i më cambi. ⁹ Adë rdë'ëdi'i të sí parë gua'a mësë falsë lë'ë të tēchi stubi clasë ldai' por enseñansë nanadë chu riasëdi'i; mejurë gac të më firmë lu shnezë Dios

por favurë nu bendición naquëhunë më. Adë tsanaldëdi'i të tëchi custumbrë narunë tratë pë cusë naza'quë gaul, pues grë ra narianaldë tëchi rëglë ni, adë bë'nëdi'i rall gan gac rall mënë za'quë lu Dios.

¹⁰ Sacrifici nadápa'a, adë rúnëdi'in tratë gau mieti lu mellë. Ra natsagla'guë gunë rall adorar Dios según lëy guahietë, nápëdi'i rai' derechë gau rai' sacrifici shtë hia'a. ¹¹ Pues ra bëshuzi primërë riutënúhi' rënë shtë ra ma Lugar Santísimo; bë'ni' ofrecer rënë ni lu Dios parë guëdchisú më ra duldë, perë cuerpë shtë ra ma bia'a mënë fuërë shtë guë'dchi parë tsequi. ¹² Zni zac Jesucristo guzac zi më fuërë rua' ciudá parë guëzunë më duldë shtë mënë por prupi rënë shtëhi' të gac rai' santu. ¹³ Pues iurne' cha guiá hia'a lu Jesús, guëru'u hia'a religiuni gushë nu sac zi hia'a ziquë bë'në më sufrir. ¹⁴ Lu guë'dchiliu rë' adë nadápëdi'ia'a lugar segurë parë guëquërëlda'a parë siembrë, sino dzuléza'a nu zudília'a lugar za'quë nanaguër guëdchini despuësë. ¹⁵ Por ni guëdubi tiempë, cha guëdë'na'a alabar Dios por medio de Dadë Jesucristo. Pues labansë ni na lo quë naguëdë'na'a ofrecer lu më con rua' hia'a. ¹⁶ Tambiën adë chu guëséá'ldëdi'i ldu'i gunë compa'ni sa'll con lo quë nanápël purquë ra cusë ni na ziquë sacrifici narsëquitë ldu'u Dios.

¹⁷ Gulë bëzu'bë diaguë grëtë' shti'dzë ra narnibë'a entrë lë'ë të. Gulë gapë rëspëti lë'ë rai' purquë lë'ë rai' canihapë rai' almë shtë të; nanë rai' tubi dzë napë quë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios. Gulë guni'i ldu'u, gac të mënë za'quë të iurë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios, gunë rallin con galërquitë ldu'u, lëdëdi'i con galërbini ldu'u. Si talë adë gúnëdi'i të cumplir shti'dzë rai', adë nápëdi'il ni tubi provëchë.

¹⁸ Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a; pues napë na'a segurë de quë bédë'në na'a dchi'ni según voluntá shtë Dios. Siembrë galërni'i ldu'u na'a na parë bien shtë të. ¹⁹ Runa ruëguë lu të, gulë guna'bë lu Dios de quë nasesë guëne'e më sí, guëabré guënahia lu të stubi.

²⁰ Dios naná rcue'dchí ldu'u hia'a, el quë nabëcua'ñi lë'ë Dadë Jesús ladi ra tëgulë, gunë ldai' më guëc të. Jesucristo na vëquërë ru'bë parë grë ra shmënë Dios. Por rënë më conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë, napin valurë. Conveñi ni nunquë adë tsalúdi'in. ²¹ Quëgna'bë na'a lu më, guëne'e më grë cusë za'quë parë gac të mënë completamente preparadë parë gunë të cumplir voluntá shtë më, quë lë'ë më guëne'e më mizme fuersë shtë më parë gac të mënë ziquë rac shtu'u më. Gunë më ra cusë ni por Jesucristo naná runë tucarë grë labansë nu graci shtë mieti parë siembrë. Amén.

²² Bëchi, quëhuna ruëguë lu të, gac të më pacënci. Gulë bë'në recibir cunseju nabëquëa'a la'ni cartë rë' purquë adë bëquë'édia'a zihani di'dzë lu të. ²³ Rac shtua'a gac bë'a të lë'ë bëcha'a, Timoteo, hia lë'i' nápi' libertá. Si talë guëdchíni' ndë'ë, tambiën na guëdë'pë guëna na'a lë'ë të.

²⁴ Gulë bédë'ë saludë grëtë' ra narnibë'a entrë lë'ë të, ra naná cabësë shtë ra grupë. Nu bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá. Pues ra naze'dë ladzë Italia quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

²⁵ Favurë shtë Dios guëa'nënú lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'ë Santiago

Bëshe'ldë Santiago saludë lu ra naquëreldë fuërë ladzë rai'

¹ Na Santiago, nahia muzë shtë Dios nu shtë në Jesucristo, Shláma'a. Quëgshe'lda saludë lu të naquëreldë fuërë ladzë të, lu të naná chi'bë chupë grupë shtë mënë israelitë nabërë'tsë lu guëdubi guë'dchiliu.

Llni naze'dë de Dios

² Lë'ë të bëchi la sahia, gulë bëquitë ldu'u të iurë ze'dë cusë durë narzac zi ³purquë nanë hia'a por medio ra cusë durë rlu'a si talë tsagla'guë rialdí ldu'u hia'a de verdá. Nu nanë hia'a iurë rúnël gan lu ra cusë durë, más fuertë nal parë tsaglá'guël shnezë Dios. ⁴ Gulë gac të mënë pacënci guëdubi tiempë, nu gulë gac të mënë narac rúnël voluntá shtë Dios sin ni tubi faltë. Iurní gúnël cumplir lo quë narac shtu'u më.

⁵ Si tubi de lë'ë të adë ráquëdi'il, runë faltë llni, gulë guna'bë lu Dios; Dios guëne'e më llni parë lë'ë të. Guëne'e mëhin sin medidë, nu adë guëni'idi'i më guëc të por rna'bë të lúhi'. ⁶ Perë napë quë guëná'bël lu më con galërialdí ldu'u. Grëtë' el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, ni na ziquë olë shtë nisëdu'u iurë lë'ë mbë dushë ze'dë. Rua'a mbë nisë nezë rë' nezë rë'. ⁷ El quë nadë rialdídi'i ldu'i Dios de verdá, adë gúnëdi'ill llgabë de quë guëdë'ë më lo quë narná'bëll. ⁸ El quë narunë chupë llgabë, nádi'i firmë conductë shtëni'.

⁹ Lë'ël shmënë Jesús narunë llgabë nádi'il më ru'bë la'ni guë'dchiliu, gulë bëquitë ldú'ul purquë de vërë nal më ru'bë lu Dios. ¹⁰ Nu gulë bëquitë ldu'u të naná ricu iurë rne'e më galnadu'u, iurë rac bë'al galëricu verdadërë; cusë ni ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall desprëci. Gulë bëquitë ldu'u të purquë ziquë ra guë'ë lachi, ra ricu con grë ra cusë material nanapë rall, rialuhin. ¹¹ Iurë rru'u ngubidzë, rza'i ngu-bidzë lë'ë guë'ë; hia adë rluá'adi'i ra guë'ë chulë. Zni na fin shtë ricu con grë negoci shtënell.

Ra dificultá nu tentación

¹² Rquitë ldu'u mieti natsagla'guë firmë lu shnezë Dios aunquë rzac zi mënë lë'ëll purquë iurë tsalú lë'ë galërzac zi, gúnëll recibir bendición naná vidë sin fin. Bë'në më prometer vidë ni parë grë ra narac shtu'u lë'ë më. ¹³ Cualquier de tubi të iurë rdchini mal llgabë parë gúnël mal, adë rúnëdi'il llgabë de quë Dios guësëdchini më llgabë ni guëquël, purquë Dios nunquë rsëdchínidi'i më mal llgabë parë gúnël duldë. Nídi'i mudë chu guësëdchini llgabë mal lu Dios. ¹⁴ Iurë tubi de lë'ë të rac shtú'ul gúnël duldë, na purquë la'ni ldu'u mizme lë'ël nanú deseó mal. Ra deseó mal rsëdchini mal llgabë parë lë'ël. ¹⁵ De deseó mal nananú la'ni ldu'u mieti, ze'dë mal llgabë; hia de nga'li runë mieti duldë; hia de nga'li ze'dë galguti parë nguui ni.

¹⁶ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të el quë narsiguë sáhi' ¹⁷ purquë grëtë' cusë za'quë ze'dë de Dios, el quë nabëntsa'u grë mbelëgui'i nu ngubidzë. Na më lo mizme guëdubi tiempë; nídi'i cambi parë lë'i'; nádi'i më ziquë cusë narunë ra cambi shcaa'lë. ¹⁸ Bëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a sulë purquë zni guc shtu'u më. Bëdchini vidë sin fin por medio de ra di'dzë naná verdá. Zni rac shtu'u më gáca'a primërë ejemplë entrë grë ra shini më natsaldí ldu'i shti'dzë më. Na ziquë tubi mënë quëgláguëll primërë nashi za'quë lu hiaguë iurë guëdchini tiempë shtë cusechë.

Enseñansë verdadërë

¹⁹ Por ni, bëchi narac shtua'a, gulë bédë'ë cuendë de quë cadë tubi të napë quë gac nasínil parë guëquë diáguël perë parë guadí'dzël, gulë gupë cuidadë. Gulë bë'në llgabë bien antsë guadí'dzël. Nu adë guëdë'ël sí ldaguë llanë la'ni ldú'ul ²⁰ purquë llanë shtë mënë, adë rsëdchínidi'in vidë za'quë delantë lu Dios. ²¹ Gulë bësa'në grë cusë mal nananú la'ni ldú'ul con grë llanë nananú la'ni ldú'ul, nu gulë bë'në recibir diza'quë nabëgabni la'ni ldu'u të. Napin pudërë parë gac salvar të.

²² Gulë bë'në grëtë' lo quë narni'i diza'quë, lëdë niá'asëdi'i quëquë diaguë tēhin, purquë si talë no más rquë diáguël nu adë rúnëdi'il cumplir, hia iurní lo mizme lë'ë të quëguguë të lë'ë të. ²³ Grëtë' el quë niá'asë rínill nu rquë diáguëll shti'dzë

më perë adë quëhúnëdi'ill cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, ni na ziquë tubi nguïu narbi'a la'ni guë'guanë nia lla na lull. ²⁴ Rnall lla na lull perë lueguë lë'ëll zia'all, iurní rëa'ldë ldú'ull lo quë nagunall. ²⁵ Perë grëtë' el quë natsagla'guë rsë'dë la'ni lëy shtë Dios, quëzu'bë diáguëll shti'dzë më; gunë ldai' më lë'ë nguïu ni. Cagnia'a shcuendë lëy nagunë librar mënë de grë cusë mal.

²⁶ Stubi de lë'ë të rni'i riaglá'guël shnezë Dios perë adë ráquëdi'i rcuë'zël ra di'dzë mal narní'ill; mizmë lë'ëll rsiguë lë'ëll. Hia ldai' nanuá'al lasáquëdi'in. ²⁷ El quë nagunë compa'ni ra bëzebi nu ra viudë con nicidá nanapë rall, nu el quë naquëhapë mizmë lë'ëll de grë duldë, rna Dadë Dios lu nguïu ni ziquë tubi lari limpi sin ni tubi manchë. Pues nuá'all ldai' narëuu' ldu'u Dios.

2

Gulë bë'në tratë igual grë bëchi sa'l

¹ Lë'ë të bëcha, rialdí ldu'u të Dadë Jesucristo, el quë narlua'a pudërë shtë Dios lu hia'a. Gulë bë'në tratë igual con grë bëchi sa' të. ² Ziquë tubi comparaciuni, si talë tsuté tubi nguïu ricu, nanú nigi guiá'ai' nu nácuhi' lari za'quë; tsutéll ladi catë rdëa ra shmënë Dios; nu mizmë tiempë tsuté tubi më prubi con lariullë. ³ Si talë lë'ëll gúnëll atender bien naná nua'a lari za'quë nu lu ricu ni guëní'ill: "Lë'ëll guzubë lugar za'quë". Perë lu prubi guëní'ill: "Lë'ëll nga'li guzuldí", u guëní'ill lu prubi: "Guzubë lu guïu'u". ⁴ Hia iurní quëgutël diferenci entrë ladi mizmë lë'ë të. Hia iurní quëhúnëll tratë chupë manërë lu sa'l. Hia quëhúnëll juzguë ziquë juësi con mal llgabë.

⁵ Lë'ë të bëchi narac shtua'a, gulë bédë'e cuendë de quë gudili Dios ra mënë nanápëdi'i zihani cusë shtë guë'dchiliu perë napë rall galëricu verdadërë purquë rialdí ldu'u rai' Jesús. Nu gunë rall recibir herenci; guëquërdënú rall Jesús catë rnibë'a më. Zni bë'në më prometer dizdë más antsë. ⁶ Perë lë'ëll, el quë narná zá'quëdi'i lu bëchil naná prubi, nu rac shtú'ul gáquël amigu shtë ra ricu; guná, ra ricu rzac zi rall lë'ëll. Ra ricu rdch'i'bë rall demandë cuntrë lë'ëll lu ra juësi. ⁷ Nu ra

ricu rushtiá rall guëc të iurë ruadi'dzë të shti'dzë Jesús. Guna'zi të lë më iurë guc të shmënë më. Lë ni napin llëru'bë hunurë.

⁸ Si talë lë'ëll de vërë quëhúnëll cumplir lë'ë lëy nabëne'e Rëy naquëbezë gube'e, lëy naná escritë la'ni Sagradas Escrituras narni'i: "Gulë guc shtu'u grë ra sa'l igual ziquë rac shtú'ul lë'ëll". Si talë quëhúnëll cumplirin, bien quëhúnëll. ⁹ Perë si talë rguílil lo quë narac shtú'ul nu adë rac shtú'udi'ill sa'l, iurní canihúnëll duldë; nápël faltë purquë adë bë'nëdi'ill cumplir di'dzë shtë lëy. ¹⁰ Si talë tubi mënë quëzu'bë diáguëll grëtë' puntë shtë lëy perë quëhúnëdi'ill cumplir tubsë puntë, iurní nall culpablë parë lëy. ¹¹ El quë naguni'i: "Adë rúnëdi'ill duldë adulteri", nu zac guní'i: "Adë quínidi'ill sa'l". Si talë adë chu rúnëdi'i duldë adulteri perë gudínill sa'll, adë bë'nëdi'ill cumplir grë puntë shtë lëy, nu nall culpablë. ¹² Por ni, gulë biadi'dzë lu sa'l nu gulë guquërdë ziquë ra mënë nanë gunë më juzguë lë'ë të según shti'dzë Jesús. El quë naquëhunë cumplir lëy shtë më, nádi'ill muzë shtë duldë. ¹³ Gunë Dios juzguë el quë nadë rgá'adi'i ldu'i sáhi'; adë guégá'adi'i ldu'u më lë'ëll. Perë el quë narga'a ldu'i sáhi', guërú'ull bien iurë tsu juici shtë më.

El quë narialdí ldu'i nu quëhúnëll cumplir

¹⁴ Dadë, ¿pë runë sirvë si talë tubi nguïu guëní'ill rialdí ldú'ull shti'dzë Dios perë quëhúnëdi'ill cumplir shti'dzë më? Nguïu ni adë gac salvárëll. ¹⁵ Si tubi shmënë Jesús runë faltë shábi' u dau shtëni', ¹⁶ nu lë'ëll guëní'ill lu nguïu ni: "Guziá'al con bien; guëne'e më nagácul nu lo quë nagául". Perë lë'ëll adë pë rdë'edi'ill lo quë narqui'ni sa'l, ¿de quë sirvë nápël fe? ¹⁷ Zni na, el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá napë quë guëluá'all fe shtënéll por lo quë naquëhúnëll. Si no, nápëdi'ill fe verdadërë.

¹⁸ Bien zac guëni'i tubi nguïu lu sa'll: "Lë'ëll nápël fe; na quëhuna compa'ni ra sahia". Perë rnia'a lul, bëlua'a de quë rialdí ldú'ul Dios; guënahia fe shtënéll. En cambi, na guëluá'ahia lë'ëll de quë rialdí ldua'a shti'dzë më purquë rnal bien naquëhuna lu sahia. ¹⁹ Lë'ëll rni'ill de quë rialdí ldú'ul nanú tubsë Dios; bien canihúnëll,

perë rnia'a lul de quë ra mëdzabë rialdí ldu'u rall nanú tubsë Dios, nu rchi'chi rall por galërdzëbë nananú la'ni ldu'u rall. ²⁰ Lé'ël nadë rdë'edi'il cuendë, ¿pë adë guënëdi'il de quë nguii nanapë fe verdadërë, también canihúnëll bien con sa'll? ²¹ Gulë bëtë'dë cuendë, lë'ë shtadë guëlu hia'a Abraham, iurë bë'ni' ofrecërë shíni' Isaac lu bëcu'guë, bëlua'a Abraham de quë tubldí na shcuëndi' lu Dios. ²² ¿Gu riasël iurní? lëdë niá'asëdi'i gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më perë bë'ni' cumplir lo quë naguni'i Dios. Zni fe shtë Abraham bëru'u lu llni tëtë guená grë mieti lo quë nabë'ni'. ²³ Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu Abraham bëá'ni' bien lu Dios sin ni tubi faltë". Guni'i Dios, Abraham na amigu shtëhi'. ²⁴ Rac bë'a hia'a por lo quë nacanihunë nguii, rlua'a tubldí na shcuëndi' lu Dios, lëdëdi'i por fe nanápëll sulamëntë. ²⁵ Nu zac Rahab, tubi na'a mal, guc tubldí shcuëndi' lu Dios por lo quë nabë'nëll. Bë'nëll recibir ra nguii nabëshe'ldë Josué lu guë'dchi, nu bë'në Rahab compa'ni ra mënë ni parë bëru'u rai' stubi tëchi nezë. ²⁶ Ziquë unidë na cuerpë nu espíritu parë guëbani mieti, zni napë quë tsaldí ldú'ul Dios nu napë quë gúnëll cumplir con cusë za'quë.

3

Lo quë narní'íl

¹ Bëchi, entrë ladi tëtë adë tsúdi'i gac tëtë zihani mësë parë lu sa' tëtë purquë nanë hia'a gunë më juzguë ra mësë con más fuersë quë cualquier mënë. ² Pues grë hia'a siempërë runë faltë guëdë'na'a cumplir shti'dzë më. El quë nadë rúnëdi'i fallar en lo quë naruadí'dzëll, pues nguii ni hia na tubi nguii za'quë nu rac gúnëll gan lu grë deseo mal nananú la'ni ldú'ull. ³ Iurë lë'ë hia'a rlu hia'a frenë rua' guay parë runë du'in lë'ë ma, zac guëdë'na'a manejar guëdubi cuerpë shtë ma. ⁴ Gulë guná; nanú barcu ru'bë nariá lu nisë. Nu zihani vultë ze'dë mbë dushë al contrari, perë lë'ë narsë lë'ë barcu rsëll lë'in nadë más por tubi dimë mitu'në. Tsa barcu catë rac shtu'u narsë lë'ë barcu. ⁵ Zni zac con ldudzë mieti; nahin tubi partë mitu'në parë cuerpë shtë

hia'a, perë blac runë nadchini ra mënë iurë ruadi'dzë rall. Gulë guná; tubi hiu'u gui'lli tsequi por tubsë be'lë mitu'në. ⁶ Zni na ldudzë mieti; nahin ziquë tubi be'lë. Nahin capaz parë zihani cusë mal. Ziquë ldúza'a nahin tubi partë bi'chi entrë grë partë cuerpë shtë nguii, nu quëhunin manchar guëdubi cusë naquëhunë nguii. Dzë trasë dzë hashtë gati mieti, ldudzë mieti quëgza'i vidë shtë mieti. Ldudzë mieti na ziquë be'lë naze'dë de gabildi. ⁷ Lë'ë nguii rac runë du'u grë clasë ma, ra ma dushë con ra ma'ñi, ra serpiëntë con grë ma nananú la'ni nisëdu'u. Rac runë du'u nguii ra ma, ⁸ perë ldudzë nguii, ¿chu rac gunë du'u ldúdzi'? Na ziquë tubi ma nadë nëdi'i gac du'u. Ziquë lai' serpiëntë nua'a venenë narguini mënë, zni na ldudzë mieti. Gadzëhin con maldá. ⁹ Con mizmë rua' hia'a quëdë'na'a alabar Dios, Shtëda'a, nu mizmë lë'in rgue hia'a guëc sa' hia'a, el quë nabëntsa'u Dios. Bëntsa'u më lë'ë hia'a; nadápa'a llni shtë më tëtë gáca'a ziquë lë'ë më. ¹⁰ Con mizmë rua' nguii rúnëll alabar Dios nu rguëll guëc sa'll. Pues rnia'a lu tëtë, bëchi, adë rúnëdi'i tucarë gunë mieti cusë ni. ¹¹ Gulë guni'i lua, ¿gu rgul nisë nashi la'ni guërzú nu lueguë rgul nisë lda mizmë lugar? Aquëdi'i. ¹² ¿Ni mudë guëne'e hiaguë higu nashi acetuna, u tubi hiaguë uvë guëne'e nashi bëlda'u? Nídi'i mudë tubi zini guëne'e nisë dchiguë nu mizmë tiempë guëne'e zini nisë nashi.

Llni naze'dë de Dios

¹³ Si talë nanú tubi mënë entrë ladi tëtë naná runë ráquëll nu riasëll, pues guëluá'ai' conductë za'quë lu ra sáhi'. Gúni' cusë za'quë nu gáqui' më nadu'u según llni naquëgdë'ë Dios lë'i'. ¹⁴ Perë si talë nalë runë nadchínil u rzebi ldú'ul pëtë shtë sa'l, adë rní'idi'il nápëll llni shtë Dios purquë nal falsë. Adë quëhúnëdi'il cumplir verdá shtë më iurní. ¹⁵ Lë'ë llni narni'i nápëll, nádi'in llni naze'dë de Dios sino nahin llni shtë guë'dchiliu rë'; nahin llni ziquë napë ra mënë naguënëdi'i Dios. Nahin llni naze'dë de mëdzabë. ¹⁶ Catë runë nadchini nguii lu sa'll, nu rac shtu'u nguii gúnëll gan lu sa'll, nga'li nanú dishi'bi con grë clasë mal. Nádi'i tëtë unidë. ¹⁷ En cambi, el quë nanapë llni naze'dë de Dios, primërë nápëll

tubi vidë za'quë sin adë rzébidí'i ldu'ull pë shtë sa'll; adë rëuu'di'i ldu'ull dishi'bi; nall më nadu'u. Nápëll rëspëti lu sa'll: rga'a ldu'ull lu sa'll. Rúnëll cusë za'quë parë ra sa'll. Quëhúnëll tratë igual con grë ra sa'll; adë nádi'ill ziquë mënë falsë. Derechë ru-adí'dzëll. ¹⁸ Ra narac shtu'u cue'dchí ldu'u mieti, na rall ziquë tubi nguii narcabní tubi guiu'u. Gápëll ziquë tubi ganza'quë, quiere decir, tubi vidë naná tubldí lu Dios nu delantë lu ra sa'll.

4

Adë gac shtú'udi'il ra cusë shtë guë'dchiliu

¹ ¿Ca nezë ze'dë ra dishi'bi nu disgustë entrë de ladi të? Pues ze'dë rahin de mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Ra de-seo mal na enemigu shtë ra cusë za'quë. ² Rzebi ldu'u të pë cusë perë adë rúnëdi'il recibirin. Rguini të sa' të tantë rac shtu'u gapë të pë shtë mënë, perë nilë con ndë gúnëdi'i të recibirin. Iurní rdildi të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; adë rúnëdi'i të recibirin purquë rná'bëdi'i të lu Dios. ³ Si talë rná'bël tubi cusë, adë guëne'e mëhin purquë quëgná'bël con mal llgabë. Rac shtú'ul pë cusë sulë parë gúnëll cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'ul. ⁴ Lë'ë të adë rúnëdi'i të cumplir comprumisi nabë'nël con Jesús. ¿Pë riasëdi'il el quë narac shtu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, quëhúnëll cuntrë Dios? El quë narac shtu'u tsanaldë tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu, nall contrari shtë Dios. ⁵ ¿Pë rdë'di'i të cuendë lo quë narni'i Sagradas Escrituras? “Dios bëshe'ldë Espíritu Santo la'ni ldu'u hia'a nu nalë rac shtú'ui' guëquërélda'a sulë parë lë'ë më”. ⁶ Por ni rne'e më más favurë nu llni parë lë'ë hia'a. Nu rni'i Sagradas Escrituras: “Dios rzu lu ra nguii narac shtu'u gac rall më ru'bë, perë quëhunë më compa'ni con cusë za'quë grëtë' nguii nanadu'u”. ⁷ Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Adë guëdë'di'il sí lo quë narac shtu'u mëdzabë. Gulë sutipë lu mëdzabë nu guëllú'nëll lul. ⁸ Gulë bédë'ë sí cuezënú Dios lë'ël, iurní cuezënú më lë'ël. Lë'ë të nanapë duldë, gulë bëabrí ldu'u të con Dios. Lë'ë të nanapë chupë llgabë, gulë bëlua'a tëchil lu ra cusë mal. ⁹ Gulë gubini

ldu'u të por duldë nabë'nël. Gulë bi'ni. Gulë cushtiá; gulë bë'në cambi galërquitë ldu'u por galëru'në. Lë'ë të narquitë ldu'u purquë nal amigu shtë guë'dchiliu, gulë gubini ldu'u të por tantë duldë nanápël. ¹⁰ Gulë gac më nadu'u delantë lu Dadë, iurní gunë më honrar lë'ë të.

Adë gúnëll juzguë sa'l

¹¹ Gulë cuezë guëni'i të cuntrë sa' të. El quë narni'i cuntrë sa'll nu quëhúnëll juzguë conductë shtë sa'll, mënë ni quëgní'ill cuntrë lëy shtë Dios, nu quëhúnëll juzguë lë'ë lëy. Si talë rní'il shti'dzël lasac perë lëy adë lasáquëdi'in, iurní quëhúnëll mizme lë'ël ziquë tubi juësi. Adë quëhúnëdi'il cumplir lëy shtë Dios iurní. ¹² Nanú tubsë nabëne'e lëy nu napë më pudërë parë gunë më salvar ra mënë, nu napë më pudërë parë gunë më condenar ra mënë. Perë lë'ël, nápëdi'il derechë parë gúnëll juzguë stubi sa'l.

Tsalú grë ra cusë shtë guë'dchiliu

¹³ Gulë bédë'ë cuendë lë'ë të narni'i: “Nedzë u glli tsahia stubi ciudá. Ndë guëquërela tubi izë parë sia nu guëtúhia; guna gan dumí.” ¹⁴ Rní'il zni perë adë rac bé'adi'il pë gac glli. ¿Lla na vidë shtënëll? Nahin ziquë tubi behu. Rlua'ain por du'pë tiempë, lueguë rnitiluhin. ¹⁵ Lo quë narunë tucarë guëni'il na zndë'ë: “Sulamëntë si talë na voluntá shtë Dios, guna dchi'ni rë' u guna stubi cusë”. ¹⁶ Perë lë'ë të ruadi'dzë të nadchini purquë rialdí ldu'ul mizme lë'ël, perë grë ra naruadi'dzë nadchini, mal nahin. ¹⁷ El quë narac bë'a pë na bien perë adë rúnëdi'ill cumplir, pues nápëll duldë.

5

Cunseju parë ra ricu

¹ Gulë bëquë diaguë ndë'ë, lë'ë të naná ricu. Gulë bi'ni nu gulë cushtiá por ra desgraci naná ze'dë guëc të. ² Ra galëricu shtënë të na ziquë cusë naru'dzë. Grëtë' lari za'quë shtënë të hia gudáu ra mbichúguëhin. ³ Ra orë nu bédchichi guna'zi tèn luhin. Lë'ë tèn na testigu cuntrë lë'ë të de quë rzebi ldu'u të dumí. Ziquë tubi be'lë rza'i lë'ë shcuerpë mieti,

zni gunënú tèn shtë dumí lë'ë të. Bëzu'bë muntuni të galëricu parë tiempë ne' perë hia mërë guëdchini fin shtë'në të. ⁴ Ra pagu narunë tucarë ca'a ra nabë'në dchi'ni, adë bédë'ëdi'i të ca'a muzë. Guagldë rall guëni'a shtë'në të perë adë gudíllidi'i të completë sino bësiguë të lë'ë rall. Iurní mizmë muzë ni quëhunë rall reclamë. Dios naná rribë'a guëdubi gube'e, bini më galru'në shtë rall. ⁵ Lë'ë të guquëreldë të lu guë'dchiliu con galëljë nu bë'në të cumplir cualquier de-seo mal nanapë të. Ziquë tubi ma nd-chu, na ma parë gati, bësëndchú të lë'ë të con ra cusë shtë guë'dchiliu. Hia guë'dë guëdchini dzë parë gac juzguë të. ⁶ Lë'ë të bë'në të condenar ra nanápëdi'i faltë. Gudini të ra mënë nanápëdi'i duldë perë adë bédchí'bëdi'i rall demandë cuntrë lë'ë të.

Gulë gac më pacënci nu gulë guna'bë lu Dios

⁷ Por ni bëchi, gulë gapë llëru'bë pacënci hashtë guëabré Dadë Jesús stubi. El quë narbe'qui bënë quëbézi' cusechë hashtë tsalú tiempë shtë guiu. Quëbézi' con pacënci hashtë tiempë shtë cusechë. ⁸ Zni zac lë'ë të napë quë gapë të pacënci sin adë rëazë guëtëdi'il lu shnezë më purquë hia mërë lë'ë Dadë Jesús guëabri' stubi. ⁹ Dadë, adë rdchí'bëdi'i të galquiá cuntrë sa'l të parë adë gáquëdi'i condenárëll, purquë lë'ë më el quë narunë juzguë, hia zugá'ai' guëlladchi. ¹⁰ Bëchi narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Guzac zi rai' perë gupë rai' pacënci. Biadi'dzë rai' shti'dzë më lu ra mënë. ¹¹ Guná, lë'ë hia'a rni'i hia'a rquitë ldu'u ra mënë narzac zi por shti'dzë më. Nanë të shcuendë Job; gúqui' më pacënci nu nanë të lla bë'në ldai' Dios lë'i' despuësë de zihani prëbë. Pues lë'ë Dadë rga'a ldú'i' lë'ë hia'a nu nalë rac shtu'u më lë'ë hia'a.

¹² Subrë todë, bëchi, adë rúnëdi'il jurar por gube'e, nilë por guë'dchiliu, ni por stubi juramentu. Iurní guëni'i të: "Aha", pues gaquin zni. Si talë guëni'il: "Aquëdi'i", pues gaquin zni. Bastë con di'dzë ni. Rquí'nidi'i guëni'il juramentu të adë gunë më juzguë lë'ëll.

¹³ Si tubi de lë'ë të riá ldú'ul lu ra galguidzë, pues guni'i lu Dios lo quë narac

shtú'ul. Si talë tubi de lë'ë të rquitë ldú'ul, bi'ldi labansë lu më. ¹⁴ Si talë tubi de lë'ë të rac llú'ul, pues guná'bë ra më gushë entrë ra shmënë Dios të guëna'bë rai' lu Dios por lë'ëll, nu guëte'bi rai' sèiti guëquëll mientras quëgna'bë rai' lë Dadë. ¹⁵ Si talë guëna'bë rai' nu tsaldí ldu'u rai' Dios, lë'ë fërmë gac salvárëll lu galguidzë; guëáquëll. Lë'ë Dadë gunëac më nguii ni, nu si talë bë'nëll duldë, gunë më perdunë lë'ëll. ¹⁶ Gulë guni'i lu sa' të faltë nanápëll nu gulë guna'bë lu Dios por cadë tubi sa'l të parë gunëac më lë'ë rai'. Iurë tubi nguii naná rialdí ldu'i Dios quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldú'ull, pues Dios rúni' cusë ru'bë parë nguii ni. ¹⁷ Lë'ë Elías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, gúqui' tubi nguii ziquë lë'ë hia'a con mizmë galdebilidá perë iurë lë'i' guná'bëi' lu Dios de quë adë ldáguëdi'i guiu lu guë'dchiliu, pues adë guláguëdi'i guiu por tsunë izë guërudë. Elías guná'bëi' lu më con guëdubinú ldú'i'. ¹⁸ Despuësë guná'bëi' lu më stubi, iurní bëabré guláguë guiu nu ra guiu'u bédë'ë cusechë.

¹⁹ Bëchi, si talë tubi de lë'ë të guëlua'a téchil lu diza'quë nu stubi sa' të guëdchigrëll hiembrë ni lu verdá, ²⁰ gulë bédë'ë cuendë de quë mënë ni nabëdchigrë lë'ë pecadurë parë nezë mal shtë'nëll, gunë mënë ni salvar lë'ë pecadurë të gátidi'ill. Nu mizmë tiempë gac perdunë zihani duldë shtë pecadurë; adë gac bë'a mieti pë bë'ni'.

Primërë cartë nabëquë'ë San Pedro

Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë Jesús

¹ Na Pedro, nahia poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu grë ra shmënë Dios naquërelde fuërë ládzi', ra narrë'tsë zihani partë shtë guë'dchiliu, ra naquërelde ra regiuni shtë Ponto, nu Galacia, nu Capadocia, nu Asia, nu Bitinia. ² Quëquëa'a lu të nagulë Dadë Dios nu bënë më disponer dizdë guahietë gac të shmënë më; por ni Espíritu Santo gulë lë'ë të parë guëzu'bë diaguë të shti'dzë Jesucristo. Gudili më lë'ë të parë guëzunë më almë shtë të por rënë shtë'në Jesús. Gulë bënë recibir zihani bendición shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të.

Dzuléza'a iurë guëabré Jesús de gube'e

³ Rdë'na'a alabar Dios naná Dios nu Dadë shtë Jesucristo lamë shtë hia'a purquë gulë nacúbia'a purquë nalë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a. Iurne' nadápa'a esperansë nadë rialúdi'i por medio de Jesús purquë guashtë më ladi ra tégulë. ⁴ Nu nadápa'a tubi herenci nagutsa'u më lu gube'e; adë rialúdi'in nu adë rëac mánc'hëdi'in. Chulë nahin. ⁵ Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; por ni quëhapë më lë'ë të. Por pudërë shtë Dios gac salvar të; por ni dzulezë të tiempë naguedchini Jesús stubi.

⁶ Na të segurë ra cusë ni; por ni nalë rquitë ldu'u të aunquë por du'pë tiempë rzac zi të lu zihani clasë prëbë ⁷ të parë guëlua'a na verdá fe shtë të. Fe shtë të más lasáquin quë orë naná rdëdë lu gui'i parë gac bë'a mënë nahin legítimë orë. Orë rialúhin perë fe shtë të rialúdi'in. Si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios mientras napë të prëbë, tsasë mënë de quë rialdí ldu'u të de verdá. Iurë guëlua'a pudërë shtë Jesucristo, gunë më honrar lë'ë të; guëne'e më lugar lu gube'e parë lë'ë të. Guëni'i më cusë za'quë de lë'ë të. Guëdchini më nu grë mënë guëná rall lu më.

⁸ Lë'ë të rac shtu'u të Jesucristo aunquë rnádi'i të lu më. Rialdí ldu'u të shti'dzë më iurne' sin adë chu rnádi'i lu më, nu

rquitë ldu'u të. Nalë lëgrë na ldu'u të iurë runë të llgabë gapë të cusë chulë lu gube'e, hashtë runë faltë di'dzë parë gac bë'a mieti lla na lëgrë nanapë të. ⁹ Nalë lëgrë nanú la'ni ldu'u të purquë gunë të recibir lo quë naguëne'e Dios. Zni gac purquë rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo narni'i gac të salvar.

¹⁰ Ra profetë naguquërelde guahietë biadi'dzë rai' antsë lla gac salvar ra mënë. Biadi'dzë rai' shcuendë favurë nagunë Dios parë lë'ë hia'a. Gudili rai' nu guna'bë di'dzë rai' shcuendë lla gac salvára'a. ¹¹ Guc shtu'u rai' niac bë'a rai' pë tiempë u chu na el quë nagunë salvar ra mënë. Lë'ë Espíritu Santo bënë'i compa'ni lë'ë rai' parë guëquë'ë rai' lla gunë Cristo sufrir. Nu bëquë'ë rai' shcuendë lla gunë mënë alabar lë'ë më. ¹² Espíritu Santo bëlua'ai' ra profetë de quë adë quëhúnëdi'i rai' sirvë mizmë lë'ë rai' sino quëhunë rai' sirvë lë'ë hia'a iurë bëquë'ë rai' di'dzë rë'. Bëquë'ë rai' shcuendë diza'quë, perë adë gac bë'adi'i rai' pë runë cuntienë ra di'dzë. Perë iurne' lë'ë Espíritu Santo bëlua'a mizmë cusë ni lu hia'a por medio el quë nabëlua'a diza'quë lu të con pudërë shtë Espíritu, el quë nabëshe'ldë Dios parë cuezënuhi' lë'ë hia'a. Ra ianglë rac shtu'u rai' tsasë rai' pë runë cuntienë di'dzë ni perë rúnëdi'i rai' gan gac bë'a rai'.

Rac shtu'u Dios guëquërelde'a tubi vidë za'quë

¹³ Por ni, gulë bënë preparar bien parë gac bë'a të lo quë narac shtu'u më. Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Gulë gapë esperansë de quë gac të salvar iurë gunë më cumplir lo quë naguzublú më la'ni vidë shtë'në të. Gac të salvar iurë guëabré Jesucristo stubi. ¹⁴ Cumë shini obedientë, adë rianáldëdi'i të tēchi deseo mal ziquë bë'në të antsë, tiempë adë bënguë bë'adi'i të lë'ë më. ¹⁵ Gulë gubani tubi manërë za'quë sin duldë igual ziquë el quë nagulë lë'ë të; na më santu; zni rac shtu'u Dios guëquërelde të sin duldë. ¹⁶ Sagradas Escrituras rni'i: "Gulë gac të mënë santu purquë nahia santu".

¹⁷ Si talë rni'i të Dios na Shtadë të, napë quë guëzu'bë diaguë'l shti'dzi' guëdubi tiempë mientras quërelde të lu guë'dchiliu.

Na më juësi nu gunë më juzguë sin adë gúnëdi'i më favurë parë ni tubi mënë. ¹⁸ Puës gudilli më parë gac të librë, parë adë tsanaldëdi'i të tëchi ra custumbrë nadë rllu'i'di'i, custumbrë nabë'në të recibir de shtadë guelú të. Gudilli Jesucristo por duldë shtë të, lédëdi'i con bédchichi u orë narialú ¹⁹ sino gudilli më con rënë shtë më. Na më ziquë tubi lli'li mitu'në nanápëdi'i ni tubi faltë, nilë manchë. Rënë shtë më lasaquin. ²⁰ Bë'në Dios destinar Jesucristo dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu të gac më Salvador. Antsë tsalú guë'dchiliu bëlua'alú më lu mënë; bédchini më parë gac salvar të. ²¹ Por lë'ë Jesucristo lë'ë të rialdí ldu'u të Dios, el quë nabildishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë nu bëcue'zë më lë'i' ladë ldi shtë më catë nanú llni nu pudërë. Lugar shtë hunurë guzubë më. Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios, por ni quëbezë të dzë naguëquërelde të con lë'ë më.

²² Lë'ë të bëzu'bë diaguë të diza'quë, por ni bëzunë më ldu'u të parë gac shtu'u të de verdá ra shmënë Jesús. Iurne' gulë guc shtu'u ra shmënë Jesús con guëdubinú ldu'u të. ²³ Hia lë'ë të gulë të nacubi; napë të vidë sin fin, lédëdi'i por ra cusë narialú sino por shti'dzë Dios, di'dzë nanapë pudërë parë guëne'e vidë eternë, nu nunquë adë rialúdi'in. ²⁴ Sagradas Escrituras rni'i:

Grë ra mënë na rall ziquë gui'lli.

Chulë rlua'a guë'ë shtë plantë, perë rbidchi gui'lli nu ra guë'ë rlaguë lu guiu'u.

Por du'pë tiempë quërelde mënë lu guë'dchiliu; zni na vidë shtë mënë,

²⁵ perë shti'dzë Dios nunquë adë rialúdi'in; napin pudërë parë siempërë.

Mizmë di'dzë ni bini të iurë biadi'dzë na'a lu të.

2

¹ Por ni gulë bësa'në grëtë' clasë cusë mal ziquë llanë, nu bishi, nu engañi. Adë sébidi'i ldu'u të pë shtë sa'l. Adë rni'idi'i të di'dzë dzabë cuntrë sa'l. ² Mejurë ziquë tubi me'dë naguër ralë, rac shtú'ull gádchill, zni gulë guc shtu'u shti'dzë Dios; nahin ziquë lechë parë ra me'dë. Shti'dzë më nápëdi'in bishi; nahin parë tsaru'bë vidë cubi nanapë të por Espíritu Santo. Por shti'dzë më gapë të salvaciuni ³ purquë

nanë të, rdë'ë të cuendë favurë nabë'në më parë lë'ë të.

Cristo ziquë tubi guë'ë nanabani

⁴ Gulë guabi'guë lu Dadë Jesús; na më cumë ziquë tubi guë'ë nanabani. Ra nguiu bëquë guia'a rall lë'ë më cumë cusë adë rllu'i'di'i, perë Jesús náhi' ziquë tubi guë'ë nagulë Dios. Nalë lasaquin. ⁵ Dios quëhuntsá'uhi' tubi grupë mënë nanabani por Espíritu Santo; na të ziquë guë'ë shtë iádu'u. Gulë gac të bëshuzi santu të parë gunë të ofrecërë lu Dios oraciuni nu labansë narëuu' ldu'u më. Gunë më recibir ra ofrendë ni por Jesucristo ⁶ purquë naescritë la'ni Sagradas Escrituras:

Gulë guná, na rdchi'ba ziquë tubi guë'ë lu guë'dchi Sión;

Guë'ë ni na guë'ë principal shtë tubi hiu'u ru'bë, tubi guë'ë nagudili Dios. Napin llëru'bë valurë.

El quë natsaldí ldu'i shti'dzë më, rtúdi'i lull; gunë më honrar lë'ë mënë ni.

⁷ Parë lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë më, napë më llëru'bë valurë, perë parë ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de lë'ë rall: Lë'ë guë'ë nabëquë guia'a ra narza'a hiu'u, guquin guë'ë principal shtë hiu'u.

⁸ Nu rni'i Sagradas Escrituras:

Guërelde mënë guëc guë'ë ni; por guë'ë ni ldaguë mënë catë nídi'i fin.

Pues lë'ë rall rrelde rall por adë gúnëdi'i rall cuendë diza'quë shtë më. Puës parë ni nadestinadë rall.

Na të tubi grupë shtë bëshuzi

⁹ Lë'ë të na të mënë nagulë Dios entrë grë mënë; na të tubi grupë shtë bëshuzi parë gunë të sirvë lu Rëy. Na të tubi guë'dchi nabë'në ldai' Dios. Na të mërë shmënë Dios të parë guadi'dzë të grë cusë ru'bë nabë'në Dios. Gulë më lë'ë të. Gulú më lë'ë të lu nacahi parë tsutë të lu llni parë guënë të lë'ë më. ¹⁰ Lë'ë të antsë adë nápëdi'i të vidë shtë Dios perë iurne' sí, na të shmënë Dios. Antsë ni tubi adë chu bëgá'adi'i ldu'u lë'ë të perë iurne' Dios bëga'a ldú'i' lë'ë të.

Gulë guquërelde parë Dios

¹¹ Lë'ë të amigu narac shtua'a, na të mënë ziquë mënë zitu parë guë'dchiliu rë'; na të më zitu entrë los de más mënë. Runa

ruëguë lu të, adë gúnëdi'i të cumplir ra dese mal nananú la'ni ldu'u të purquë na rahin ziquë enemigu narshini ldu'u të. ¹² Gulë gapë buen conductë entrë ra naná guënëdi'i Dios të parë guëdë'ë rall cuendë na të shmënë Dios. Aunquë iurne' rni'i rall cuntrë lë'ë të cumë si fuërë na të narguini mënë, perë guená rall cusë za'quë naquëhunë të nu guëdë'ë rall cuendë, nu guëni'i rall dushquilli Dios, purquë iurní guëabré ldu'u rall con Dios, nu guëdë'ë Dios vidë eternë parë lë'ë rall.

¹³ Gulë bëzu'bë diaguë ordë shtë gubiernë nu grë ra narnibë'a purquë na të shmënë Jesús. Gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë rëy, el quë narnibë'a más; ¹⁴ nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë gubernë nabëshe'ldë rëy ni. Bëshe'ldë rëy rumanë lë'ë rall parë gunë rall honrar el quë naquëhunë bien nu gunë rall cashtigu el quë narunë mal. ¹⁵ Puës Dios rac shtú'ui' de quë lë'ë të gunë të bien të parë guëta'u të rua' mënë nanëdi'i gac bë'a mudë narac shtu'u Dios guëquërelde rall. Rni'i rall cusë tuntë cuntrë lë'ë të.

¹⁶ Gulë cue cumë ziquë nguui naná librë, perë adë rúnëdi'i të usar libertá narne'e Dios ziquë tubi prëtëstë parë gúnël duldë. Más bien gulë cue cumë ziquë tubi muzë shtë Dios. ¹⁷ Gulë bédë'ë rëspëti parë grë mënë. Gulë guc shtu'u grë ra shmënë Jesús. Gulë bë'në rëspëti Dios nu gulë bë'në rëspëti lë'ë narnibë'a más lu guë'dchiliu.

Guzac zi Jesús

¹⁸ Grë të nanapë lamë, gulë gapë rëspëti lu shlámël nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rai'; lëdë niá'asëdi'i lu lamë za'quë u lu ra narga'a ldu'i sáhi', sino también gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra lamë mal narunë nalaa'dchi. ¹⁹ Rëuu' ldu'u Dios con nguui naná pacënci iurë rzunaldë mënë lë'ëll sin causë. ²⁰ Perë si talë quëhúnël mal, por ni quëlda'a mënë hiaguë guëquël nu nal cunformë con cashtigu ni, perë çpë cusë za'quë quëhúnël? En cambi, si quëhúnël bien nu rzac zi mënë lë'ël, si talë rua'a ldú'ul lu cusë ni nu nápël pacënci, ni sí rëuu' ldu'u Dios. ²¹ Puës guna'bë Dios lë'ë të parë tsagla'guë të rëglë ni. Jesucristo guzac zíhi' por lë'ë të. Sufrimientë shtëhi' na ziquë

mustrë të gunë të ziquë bë'në më. ²² Lë'ë më ni adë bë'nëdi'i' duldë nu nilë jamás adë guluguëdi'i më. ²³ Iurë lë'ë ra mënë gurushtiá rall guëc më, adë bëquëbidi'i më con galrushtiá. Iurë bëzac zi mënë lë'i', adë bédchigrë dí'dzëdi'i' lu mënë sino guna'bë më lu Dios parë gunë Dios juzguë lë'ë rall za'quë za'quë. ²⁴ Mizmë Jesucristo bia'a më grë ra duldë shtë hia'a iurë bë'në më sufrir lu cruz të parë gáca'a ziquë tubi naguti; hia adë chu gúnëdi'i' duldë parë guëbáña'a tubi vidë za'quë delantë lu më. Lë'ë më guc më ridë të parë lë'ë të guëac të maldá narunë të. ²⁵ Antsë lë'ë të guzú të ziquë lli'li naguniti, perë iurne' bëabré ldu'u të con Jesucristo. Lë'ë më canihapë më lë'ë të ziquë vëquërë nu na më el quë nacanihapë ldu'u të, të parë adë guënítidí'i të jamás.

3

Cunseju parë ra nabëtsë'a

¹ Ziquë ra muzë napë quë gunë rall cumplir, también lë'ë të tse'lë ra nguui, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël, purquë si talë adë rialdídi'i ldu'u tsé'lël diza'quë, iurë guëmall conductë shtënël, tsaldí ldú'ull shti'dzë më sin ni tubi di'dzë naruadí'dzël lúhi'. ² Zni gaquin purquë guená rall quërelde të bien; guená rall napë të rëspëti lu Dios nu guená rall napë të vidë limpi. ³ Adornë shtënë të gáquëdi'in cusë fuërë ziquë narzë'ë ra begu u ziquë ra shnezë cu'u, ziquë orë u lari za'quë. ⁴ Sino adornë shtënë të gaquin la'ni ldu'u të catë adë chu rnádi'i luhin, adornë nadë rialúdi'i. Gac të mënë nadu'u nu naza'quë con pacënci con grë mënë. Zni rëuu' ldu'u Dios guëquërelde të. ⁵ Tiempë guahietë ra na'a santu nagualdí ldu'i shti'dzë Dios, na rai' mënë nadu'u nu bë'në rai' rëspëti tse'lë rai'. Chulë guc vidë shtë rai'. ⁶ Por ejemplë, Sara bëzu'bë diágui' shti'dzë Abraham nu guni'i Sara lu tsé'li': "Dadë shtëna". Iurne' na të ziquë shini Sara si talë quërelde të bien, si talë adë rdzëbëdi'i të lu narunë cuntrë lë'ël.

⁷ Nu zac lë'ë të tse'lë na'a, gulë gac mënë za'quë; gulë bë'në honrar tsé'lël. Gulë bë'në rëspëti lu tsé'lël purquë ra na'a

nápëdi'i rall fuersë ziquë ra nguui, perë napë rall vidë eternë juntë con lë'ë të por tubi favurë nabë'në Dios parë grë të. Gulë bë'në cumplir di'dzë rë' parë guëdë'ë Dios grë cusë narna'bë të lu më. Súdi'i ni tubi cusë ziquë storbë parë oraciuni shtë të.

Quëhúnël bien perë rzac zi mënë lë'ël

⁸ Por fin, gulë gac unidë con tubsë llgabë. Gulë bëga'a ldú'ul sa'l. Gulë gac shtu'u sa'l naná shmënë Dios. Gulë gac nadu'u nu gulë bë'në tratë sa'l con rëspëti. ⁹ Adë quíllidi'i të sa'l con mal aunquë rúnëll cuntrë lë'ël. Adë gushtiádi'il guëc sa'l aunquë rni'i guídzëll cuntrë lë'ël. Al contrari, gulë guna'bë lu Dios por contrari shtënëll të gunë ldai' më sa'l. Gulë më lë'ë të parë gunë të cumplir ra cusë rë'. Zni gunë të recibir bendición shtë më ¹⁰ purquë naescritë:

El quë narac shtu'u guëbánill bien nu rac shtú'ull guëquitë ldú'ull, napë quë gápëll cuidadë lo quë narní'ill, adë guësiguëdi'ill sa'll con di'dzë.

¹¹ Runë tucarë guësá'nëll cusë mal nu gúnëll bien; napë quë quíllil nezë catë rbedchí ldú'ull, nu tsaglá'guëll shnezë më.

¹² Lë'ë Dadë canihapë më ra më za'quë nu rquë diaguë më oraciuni shtë rai' iurë rna'bë nguui ni lu më.

Perë lë'ë më runë më cuntrë ra narunë mal.

¹³ ¿Chu napë pudërë parë gúnëll dañi lë'ë të si talë quëhunë të bien? ¹⁴ Perë si talë rzac zi të purquë rianaldë të tëchi cusë za'quë, dichusë na të. Adë rdzëbëdi'il lu mënë nu adë riádi'i ldu'u të ¹⁵ sino gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë Cristo guëdubi tiempë. Na më lamë shtë të. Nu gulë gac preparadë cualquier iurë parë guëquebi të lu ra mënë pëzielú nal shmënë Jesús. Si talë guëna'bë di'dzë rall lul, hia nanëll lla gúnëll parë defender lë'ël. Nadë más napë quë guëni'inul lë'ë rall con galnadu'u nu rëspëti. ¹⁶ Gulë guquërdë bien sin ni tubi duldë të parë iurë ra contrari quëgni'i didzabë cuntrë lë'ë të, guëtú lu rall purquë nádi'in verdá. ¹⁷ Si talë guëdë'ë më sí sac zi të, mejurë gunë të sufrir por cusë za'quë, lëdëdi'i por mal.

¹⁸ Gulë bë'në llgabë; Cristo guti tubsë vultë por ra pecadurë; jamás gátidi'i më stubi. Tubldí na shcuendë më lu Dios perë guti më shlugar ra nanapë duldë parë gue'dénú më lë'ë hia'a lu Dios. Gutí më en cuantë cuerpë shtëhi', perë guashtëhi' ladi ra tégulë por pudërë shtë Espíritu. ¹⁹ Tiempë ni guadi'dzë më lu ra espíritu shtë tégulë lugar catë napë Dios lë'ë rai' ziquë prësi. ²⁰ Mënë ni naguquërdë tiempë shtë Noé, adë bëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë Dios. Pues adë bëshë'ldëdi'i Dios juici lueguë sino con pacënci quëbezë më hashtë guctsa'u barcu ru'bë. Por barcu ni bëldasë mënë, u sea shunë mënë, guc salvar lu juici shtë nisë. ²¹ Manërë ni iurë bëriubë nisë të, guni'i të lu sa' të de quë nasalvar të. Galëriubë nisë nádi'i ziquë bañi parë cuerpë shtë të sino nahin sëñi de quë nanëll bëzunë Dios ldú'ul, de quë limpi na ldú'ul purquë Jesucristo guashtëhi' ladi ra tégulë. ²² Iurne' cuezë Jesucristo gube'e ladë ldi shtë Dios. Cagnibë'a më. Grë ra ianglë nu autoridá nu grë ra narnibë'a stubi lugar, rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më.

4

Gulë bë'në sirvë Dios según llni nabëne'le më

¹ Por ni, ziquë Jesucristo bë'ni' sufrir shcuerpë më, gulë gac dispuestë gunë të sufrir. El quë naguzac zi shcuérpi', adë rianaldëdi'ill tëchi duldë. ² Rac shtú'ull guëbánill según voluntá shtë Dios mientras quërdëll lu gué'dchiliu. Hia nédi'ill gúnëll cumplir deseo mal nananú la'ni ldú'ull. ³ Tiempë nagudëdë, guquërdë të vidë mal; bë'në të lo quë narquitë ldu'u ra mënë nanadë guënëdi'i Dios. Gubani të lu vici; bë'në të cumplir deseo mal: guzúu'dchí të; gudáu sha'të të lu mellë nu bii' të zili vini. Guanaldë të tëchi dioses falsë nanapë mënë, mënë naquërdë sin lëy za'quë nu sin rëglë. ⁴ Perë iurne' lë'ë rall rdzëguë' ldu'u rall de quë lë'ë të adë rúnëdi'i të compa'ni lë'ë rall lu ra cusë mal ziquë antsë. Nu rni'i rall di'dzë dzabë cuntrë lë'ë të. ⁵ Perë segurë napë quë guëtë'dë rall cuendë lu Dios; gunë më juzguë grë mënë. Gunë më juzguë ra nanabani nu también grë ra tégulë. ⁶ Lë'ë ra tégulë hia bini rai' diza'quë.

Guc rai' juzguë ziquë mënë; guti rai'. Bini rai' diza'quë të parë si talë tsaldí ldu'u rai' shti'dzë më, guëbani rai' ziquë Dios. Espíritu Santo guëne'e vidë eternë parë lë'ë rai'.

⁷ Hia ze'dë bi'guë nasesë fin shtë grë cusë. Por ni gulë bë'në llgabë tubldí të gúnëdi'il duldë. Adë riádi'i ldú'ul sino gulë guna'bë lu Dios. ⁸ Subrë todë gulë gapë llëru'bë amor parë sa'l purquë si talë rac shtú'ul sa'l, iurní quëhúnël perdunë lë'ëll zihani vuelte. ⁹ Gulë bë'në recibir lídchil chu stubi ra bëchi sa'l naze'dë lídchil sin quë adë riasháquëdi'i ldú'ul. ¹⁰ Cualquier don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo parë lë'ël, gulë bë'në sirvë lu ra sa' të con llni ni ziquë mënë naquëhunë cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Gulë bëzëlaa'dchi lo quë nabë'nël recibir parë bien shtë sa'l. Gulë bë'në usar llni shtë Espíritu Santo nabëne'e Dios të parë tsaru'bë sa'l. Iurní gac të muzë za'quë shtë Dios. ¹¹ Si talë chu rac ruadi'dzë ziquë mësë, napë quë guadí'dzëll shti'dzë më por pudërë shtë më. El quë narunë sirvë sa'll, napë quë gúnëll sirvë por pudërë narne'e më. Zni gunë mënë alabar Dios por medio lë'ë Dadë Jesucristo. Cha guëdë'ë hia'a labansë lu më. llëru'bë na pudërë shtë më. Guëribë'a më parë siemprë. Amén.

Ra shmënë Jesús rzac zi rall

¹² Lë'ë të narac shtua'a, adë rdzëguë'di'i ldu'u të iurë ra prëbë ze'dë. Na prëbë ziquë be'lë narru'u lu gui'i, perë adë rdzëguë'di'i ldu'u të. Adë rúnëdi'il llgabë sulë lë'ël rúnël sufrir lu prëbë. ¹³ Mejurë gulë bëquitë ldu'u të purquë quëhunë të sufrir mizmë manërë cumë bë'në Cristo sufrir. Gulë gua'a ldu'u të parë gapë të lëgrë la'ni ldú'ul, nu gulë bëquitë ldu'u të iurë guëdchini më stubi con pudërë nu llni. ¹⁴ Si talë rushtía mënë lu të purquë na të shmënë Jesucristo, dichusë na të. Espíritu shtë Dios cuezënúhi' lë'ë të. ¹⁵ Mënë runë sufrir purquë rguini rall sa' rall u rbaa'në rall, u runë rall mal u riutë rall asuntë nadë rllu'i'di'i, u na rall nadishi'bi; perë adë rúnëdi'i të ra cusë ni parë adë guëdchínidi'i cashtigu guëc të nu gúnël sufrir. ¹⁶ Mejurë na si rzac zil purquë rianáldël enseñansë

shtë Jesús; adë rtúdi'i lul iurní sino gulë bédë'ë graci lu Dios purquë nal shmënë më.

¹⁷ Hia bëga'a iurë sublú juici shtë Dios con mizmë shmënë më. Si talë juici ni guëzublú con lë'ë hia'a ulla gac fin shtë ra naná rzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë më? ¹⁸ Ra nguiu narunë cumplir shti'dzë më, runë rall llëru'bë fuersë parë gac salvar rall; çpë gac con ra nanápëdi'i rëspëti parë cusë santu nu rianaldë rall tēchi cusë mal? ¹⁹ Por ni, el quë narzac zi purquë nahin voluntá shtë Dios, napë quë tsagla'guë gúnëll bien nu tsagla'guë tsaldí ldú'ull gac salvárëll por pudërë shtë el quë nabëntsa'u nguiu. Siemprë gunë më cumplir shtí'dzi'.

5

Cunseju parë ra narialdí ldu'i Jesús

¹ Quëdë'ëhia cunseju parë ra më guani'si naná cabësë shtë shmënë Jesús. Tambiën na nahia më guani'si nu nahia testigu de quë Cristo bë'ni' sufrir. Guna recibir juntë con lë'ë të iurë guëlua'a pudërë nu llni shtë më. ² Gulë gupë ra shmënë Jesús ziquë tubi vëquërë; quëhápëll ra lli'li purquë zni rac shtu'u Dios. Gulë bë'nin voluntariamente, lédëdi'i purquë cagnibë'ahia lë'ë të. Bë'në compa'ni lë'ë rai' con guëdubinú ldú'ul, lédëdi'i purquë rbezë të gunë të recibir dumí. ³ Gulë gupë ra shmënë Dios tubi manërë nadu'u, lédëdi'i ziquë lamë narunë nalaa'dchi lu ra muzë. Gulë gac ejemplë za'quë lu rai'. ⁴ Iurë Jesús, el quë nanapë pudërë parë quëhapë ra lli'li, guëlua'alúhi' lu hia'a stubi, lë'ë të gunë të recibir tubi premi, tubi corunë narabtsë'ë nanadë rialúdi'i.

⁵ Nu zac lë'ë të nanapë menos edá, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë ra më guani'si. Grë të, gulë gac më nadu'u lu sa'l purquë naescritë:

Dios rzu më lu grë ra narunë naru'bë.

Runë më compa'ni grëtë' ra naná nadu'u.

⁶ Gulë gac mënë nadu'u delantë lu Dios pudërusë. Gulë bédë'ë sí të guëribë'a më lë'ë të; iurní gunë më honrar lë'ë të iurë rga'a tiempë. ⁷ Gulë bédë'ë grë galriá ldu'u guëca'a më purquë nalë rac shtu'u më lë'ël; quëhapë më lë'ël.

⁸ Gulë cue nasini nu gulë gapë cuidadë. Enemigu shtë të na mëdzabë Satanás;

canzëll ziquë tubi león narzubá. Rguílill mënë parë ldaguë rall lu pudërë shtënéll të tsaldí ldu'u rall shti'dzë mëdzabë. ⁹ Gulë sutipë lu mëdzabë; gulë gac firmë lu shnezë Dios. Gulë bédë'ë cuendë de quë grëtë' sa' të naná shmënë Jesús guëdubi partë shtë guë'dchiliu, quëgzac zi rai' mizmë manërë quë lë'ë të. ¹⁰ Despuësë de quëgzac zi të por du'pë tiempë, Dios el quë narne'e zihani favurë nu bendición, el quë naguna'bë lë'ë të parë gapë të vidë sin fin juntë con Cristo, gunë më të gac të firmë lu shnézi', nu gunë më parë cuedchí ldu'u të, nu guëne'e më fuersë parë lë'ë të. Mizmë Dios ni guna'bë më lë'ë hia'a parë tsuté hia'a lu llni catë quërelde më. Bë'në mëhin purquë unidë na hia'a con Cristo. ¹¹ Cha guëdë'na'a alabar lë'ë më. Amén.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹² Silvano tubi bëcha'a, quëquë'ëll cartë rë' por na. Lluá'ahia Silvano quëhúnëll cumplir voluntá shtë Dios. Cartë rë' nadu'pin perë la'nin bënehia cunseju. Quëhuna testificar grë ra favurë nu bendición nabë'në të recibir de Dios, rlua'a de quë nezë za'quë naguna'zi të nahin verdá.

¹³ Ra grupë shtë shmënë Jesús naquërelde Babilonia, ra nagulé Dios ziquë gulë më lë'ë të, quëgshe'ldë rai' saludë. Nu zac Marcos, shinia, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të. ¹⁴ Gulë bë'në saludar ra sa' të con tubi saludë shtë amor.

Gulë cuedchí ldu'u të, lë'ë të naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pedro

Quëquë'e Pedro lu ra shmënë Dios

¹ Na Simón Pedro, nahia tubi muzë nu poshtë shtë Jesucristo. Quëquë'a cartë rë' lu të narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Por tubi favurë shtë Dios naná justë nu por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, bë'në të recibir mizmë fe nadapë na'a. Chulë quërelde të por shti'dzë më igual ziquë lë'ë na'a. ² Gulë bë'në recibir zihani favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të mientras tsagla'guë runguë bë'a të lë'ë Dadë Dios nu Jesús Shláma'a.

Ra shmënë Jesús verdadërë

³ Bëne'e Dios grëtë' bendición parë gápa'a tubi vidë za'quë delantë lu më, tubi vidë naná de acuerdë con voluntá shtë më. Nadápa'a bendición ni purquë runguë bë'a hia'a el quë nagulë lë'ë hia'a según pudërë nu milagrë ru'bë shtë më. ⁴ Por tubi favurë shtë më, bëne'e më diza'quë nalasac. Bë'në më prometer zihani cusë ru'bë. Por mizmë di'dzë ni nadápa'a vidë shtë Dios. Guc salvára'a. Hia adë quërelde'núdi'ia'a cusë mal ziquë deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti por galërzebi ldu'u mënë. ⁵ Napë të bendición nabë'në më prometer, rialdí ldu'u të shti'dzë më; iurní runë tucarë guëquërelde të ziquë gubani Jesús, lu buen conductë gulë gac mënë nasini guëqui. ⁶ Despuësë de ni, adë rdë'edi'il sí parë deseo mal nananú la'ni ldú'ul. Hia despuësë de ni, gulë gac më pacënci; lu pacënci gulë gapë rëspëti parë Dios, ⁷ Nu lu rëspëti parë Dios, gulë gapë cariñi parë ra shmënë Jesús nu gulë gapë llëru'bë amor parë grë mënë, hashtë ra narná tushë lul. Grë ndë'ë gulë bë'në cumplir con guëdubinú ldú'ul.

⁸ Si talë tsagla'guë guëquërelde të de acuerdë con conseju rë', hiadë gáquëdi'i të nabëchi sino másru'u gunë të cumplir shchi'ni Dios. Másru'u gápël tubi vidë za'quë ziquë tubi hiaguë nardë'ë zihani nashi. Iurní guená mënë másru'u runguë bë'a të Jesucristo Shláma'a. ⁹ Perë el quë

nadë rianáldëdi'i tëchi ra cusë rë', adë risédi'ill. Nall ziquë ciegu. Bëa'ldë ldú'ull de quë bëzunë më almë shtënell de grë duldë nabë'nëll antsë. ¹⁰ Por ni rnia'a lu të, bëchi, gulë bë'në segurë de quë Dios gulë më lë'ël, de quë guna'bë më lë'ël parë gáquël shmënë më. El quë narunë cumplir ra cusë nagunia'a la'ni cartë rë', jamás adë gáquëll bajo ordë shtë duldë ¹¹ nu tsutëll con lëgrë catë rnibë'a Dios ziquë Rëy parë siemprë. Jesucristo Shláma'a gúni' recibir lë'ël parë cuezënul lë'i'.

¹² Por ni tsagla'guë rnia'a lu të grë cusë rë' aunquë hia nanë të, nu na të firmë lu verdá nanapë të. ¹³ Lluá'ahia naza'quë guënehia cunsëju parë lë'ë të mientras nabanía të parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u të enseñansë rë'. ¹⁴ Dadë shtë hia'a, Jesucristo, bëlua'a më na de quë mërë gatia. ¹⁵ Por ni gapa cuidadë të parë rac guëagná ldu'u të enseñansë rë' cualquier iurë despuësë gatia.

Pedro gunáhi' pudërë shtë Cristo

¹⁶ Adë guanáldëdi'i na'a tëchi ra cuendë narni'i mënë sulë por llgabë nadë rlluí'idi'i shtë rall. Bëlua'a na'a verdá lu të lla bédchini Jesucristo con pudërë. Na na'a testigu napë më pudërë parë guëribë'a më ziquë rëy. Con prupi slu na'a guná na'a pudërë nu llni shtë më. ¹⁷ Guná na'a iurë lë'ë Dios Shtáda'a bédë'ë më hunurë nu pudërë parë shini më Jesús, nu bédchini tubi bë dizdë gube'e catë rabtsë'ë llni. Ni tubi nápëdi'i di'dzë parë guëní'ill lla na lugar ní. Lë'ë bë guni'i: "Ndë'ë na shinia narac shtua'a; nalë rquitë ldua'a lë'i'". ¹⁸ Lë'ë na'a bini na'a bë nabédchini dizdë gube'e purquë dzulezënú na'a lë'ë Jesús guëc dani catë Dios santu biadí'dzi'.

¹⁹ Perë ra di'dzë nabëquë'e muzë shtë Dios guahietë parë lë'ë hia'a, más segurë nahin quë testimonio shtëna; nu quëhunë të bien si talë rdë'ë të cuendë lo quë narni'i di'dzë ni ziquë rdë'ë të cuendë tubi llni narzianí lu nacahi. Gulë bédë'ë cuendë hashtë rdzë guëdchini, hashtë guëdchini llni shtë më nu tsasë të ra di'dzë rë'. ²⁰ Primërë gulë bédë'ë cuendë de quë grë ra di'dzë naná bëquë'e muzë shtë Dios, escritë nahin la'ni Sagradas Escrituras, perë ni tubi chu tsasë pë runë cuntienë di'dzë ni, sulë por

Espíritu Santo tsasël pë runë cuntienin, lëdëdi'i por llni nanápël. ²¹ Purquë ni tubi muzë shtë Dios biadí'dzëdi'i' shti'dzë Dios por mizmë voluntá shtë muzë ni, sino biadí'dzi' por pudërë shtë Epíritu Santo naná quëgsë lë'ë rai'.

2

Ra mësë bishi (Judas 4-13)

¹ Guahietë nanú profetë bishi ladi ra mënë israelitë. Zni zac guëdchini ra mësë falsë entrë lë'ë të. Guëlua'a rall lliga'chi enseñansë falsë nardë'ë fin parë fe shtë mënë, hashtë gunë rall negar Jesús, de quë gúti' parë gac salvára'a. Zni cagna'bë rall cashtigu guëc rall; nasesë gac condenar rall. ² Zihani mënë tsanaldë tëchi vidë mal shtë mësë ni. Guëni'i rall nezë za'quë shtë Dios nahin bishi. ³ Rzebi ldu'u rall dumí; quëgsiguë rall lë'ë të con enseñansë falsë, sulë parë guëdë'ë të dumí ca'a rall. Dizdë tiempë guahietë guni'i më gac cashtigu rall, gac condenar rall; nasesë guëdchini juici shtë Dios guëc rall.

⁴ Dios adë bë'nëdi'i perdunë ra ianglë nabë'në duldë guahietë sino quë bëtia'a më lë'ë rai' la'ni gabildi. Bësë'au lë'ë rai' lu nacahi parë cuezë rai' dzë shtë juici. ⁵ Nu zac bë'nëdi'i Dios perdunë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, sino quë bëshe'ldë më tubi juici shtë nisë subrë guëc ra mënë mal; perë bë'në më salvar Noé con gadchi shfamíli'. Noé gúqui' muzë shtë Dios naguadi'dzë shti'dzë më lu ra mënë. ⁶ Nu Dios bë'ni' condenar; bëzalú më ra guë'dchi Sodoma nu Gomorra. Bëshe'ldë më gui'i hashtë bëac dë ra guë'dchi të parë grë ra mënë mal naze'dë despuësë, guená rall nu guëdë'ë rall cuendë nadzë'bë na juici shtë Dios. ⁷ Perë bë'në më salvar Lot, tubi nguiu za'quë nu nalë riashac ldú'i' iurë gunáhi' vidë dzabë shtë mënë mal. ⁸ Lot nguiu za'quë lu Dios, guquërdëll entrë ra mënë mal; nalë guá ldú'ull iurë gunáhi' maldá nabë'në mënë. Bíni' pë guni'i rall lu sa' rall. Dzë la gue'lë guzac zi ldú'i' purquë guquërdë mënë sin ni tubi rëglë. ⁹ Dadë Dios nápi' pudërë të gapë më ra mënë za'quë lu grë cusë mal të ldáguëdi'i mënë lu duldë; nu napë më

pudërë cutsa'u më mënë mal parë tsa rall lu cashtigu shtë juici.

¹⁰ Gunë Dios cashtigu grë mënë mal, ra narianaldë tëchi deseó mal, cumë ziquë ra naquërdë ziquë mbecu, nu gunë më cashtigu grë ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë el quë narnibë'a. Mënë ni fier na rall nu adë rdzëbëdi'i rall lu Dios; rni'i rall cuntrë el quë nanapë más pudërë quë lë'ë rall. ¹¹ Perë ra ianglë nanapë más fuersë nu pudërë quë ra nguiu ni, adë nápëdi'i rai' valurë guëdchi'bë rai' demandë cuntrë ra narnibë'a. Napë ra ianglë rëspëti lu Dios.

¹² Ra hiembrë rë' na rall ziquë ra më nardë'ëdi'i cuendë. Quëhunë rall cumplir mal deseó nananú la'ni ldu'u rall. Destinadë na rall parë galguti. Mënë ni runë rall burnë ra cusë nadë riasëdi'i rall, perë guënití rall con grë mal deseó nanapë rall. ¹³ Gunë rall sufrir mizmë manërë cumë bë'në mënë sufrir por causë shtë rall. Rquitë ldu'u rall grë ra dzë tsagla'guë rall tëchi cusë mal. Na rall ziquë manchë fier lu lari; rquitë ldu'u rall por deseó mal nananú la'ni ldu'u rall. Rsiquë rall mënë mientras raunú rall lë'ë të lidchi të.

¹⁴ Rzebi ldu'u rall ra na'a mal; adë rdzáguëdi'i rall quëhunë rall duldë. Rsiquë rall ra nanádi'i firmë lu shnezë Dios con bishi. Bë'në rall gan zihani dumí tantë rzebi ldu'u rall dumí. Na condenadë rall. ¹⁵ Bënití rall purquë bëru'u rall nezë za'quë shtë Dios. Guagla'guë rall mizmë duldë nabë'në Balaam, shini Beor. Balaam guc shtú'ull gúnëll gan dumí por maldá. ¹⁶ Perë tubi burrë gu'pë, guni'i ma guëc Balaam por duldë naquëhunë Balaam. Guni'i ma ziquë rni'i tubi mënë nu bédë'ë ma fin galëtuntë shtë profetë ni.

¹⁷ Ra nguiu rë' na rall ziquë tubi guërzú nanápëdi'i nisë, nu ziquë shcahi narua'a mbë. Na condenadë rall parë tsa rall lu más nacahi catë guëquërdë rall parë siempërë. ¹⁸ Rni'i nadchini rall. Con di'dzë nadë rlluí'idi'i rsini rall sa' rall lu duldë. Rni'i rall napë mieti permisi gunë mieti duldë; zni rsiquë rall mënë nanapë du'pë tiempë dizdë bëru'u rall lu enseñansë falsë. ¹⁹ Quëhunë rall prometer libertá por enseñansë shtë rall, perë mizmë lë'ë rall na rall bajo ordë shtë mëdzabë purquë cadë

nguiu na ziquë esclavë shtë cusë narnibë'a lë'ë nguiu. ²⁰ Parë ra mënë nabënguë bë'a Dadë Jesús; hia bëru'u rall nezë mal catë rzë mënë shtë guë'dchiliu, si talë guëabré nguiu lu cusë mal; si talë guëazë guetë nguiu nezë shtë Jesucristo Salvador shtë hia'a, fin shtë nguiu ni na peor quë antsë. ²¹ Mejure parë nguiu ni adë nianëdi'll nezë za'quë shtë Dios quë despuësë tsutëll nezë ni, adë tsaglá'guëdi'll tēchi mandadë nabëdë'na'a recibir de Dios santu. ²² Nahin ziquë narni'i tubi dichë; verdá na di'dzë ni: “Lë'ë mbecu bëabré dchibë shtë ma ldu'u ma; nu lë'ë guchi nagualú guzë, bëabré guaguezë ma la'ni benë stubi”.

3

Guëabré Jesús stubi

¹ Lë'ë të narac shtua'a, ndë'ë na segundë vësë quëquëa'a lu të. Guërupë cartë gunia'a lu të cusë de quë hia nanë të. Rac shtua'a adë guëá'ldëdi'i ldu'u të ra enseñansë sino gapë tēhin la'ni ldu'u të. ² Gulë bësëagná ldu'u të ra di'dzë naguni'i ra muzë santu shtë Dios guahietë, nu gulë bësëagná ldu'u të mandamientë shtë Dadë Jesucristo, Salvador shtë hia'a. Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë shtënë më naguni'i na'a lu të. Na na'a poshtë shtë më.

³ Primëre puntë nanë hia'a de quë la'ni lúltimë dzë guëdchini mënë nagunë burnë ra cusë sagradë; guëbani rall según deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁴ Guëna'bë di'dzë rall: “¿Pë fin napë promësë shtë Cristo de quë guëabré më stubi? purquë dizdë guti ra shtadë guë'lú hia'a, grë cusë riagla'guë igual cumë dizdë bécue'shtë Dios guë'dchiliu”. ⁵ Adë rac shtú'udi'i rall gac bë'a rall de quë nanú gube'e nu guë'dchiliu dizdë tiempë guahietë. Bëntsa'u mëhin por shti'dzë më, nu por mandadë shtë më gulú më guë'dchiliu la'ni nisë nu nanú nisë alreduerë guiu'u. ⁶ Lë'ë guë'dchiliu dzë ni gualú. Grë guiu'u në'azë la'ni nisë. ⁷ Perë gube'e nu guë'dchiliu nananú iurne', na destinadë parë cashtigu shtë gui'i por mizmë mandadë shtë Dios. Lë'ë gui'i guëza'i guë'dchiliu dzë shtë juici. Guëza'in con grë ra mënë mal. Tsalú grëtë' rall.

⁸ Bëchi narac shtua'a, adë rëá'ldëdi'i ldu'u të de quë parë Dadë Dios tubi dzë na ziquë tubi mili izë, nu tubi mili izë na ziquë tubi dzë. ⁹ Dadë Dios quëac ldë'ëdi'i parë gúni' cumplir shti'dzë më ziquë runë llgabë bëldá mënë, sino quë Dios napë më pacënci parë lë'ë hia'a. Adë rac shtú'udi'i më tsagnítia'a, ni tubi de lë'ë hia'a, sino rac shtu'u më grë ra nguiu guëabré ldu'u rall con lë'ë më nu gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall.

¹⁰ Dzë naguëabré Dadë Jesús, guëdchíni' ziquë rdchini tubi nguba'në gue'lë, iurë adë nádi'il segurël. Iurní lë'ë gube'e tsalú con tubi ruidë dushë. Grëtë' ra cusë narná hia'a lu gube'e tsalú rahin con gui'i, nu guë'dchiliu tsequi lu gui'i con grë lo quë nananú luhin.

¹¹ Nanë të grëtë' ndë'ë napë quë gac cumplir; tsaluhin; por ni rqui'ni gac të më santu, mënë naquëhunë cumplir shti'dzë më. ¹² Mientras cuezë të dzë naguëdchini më stubi, gulë bë'në cumplir voluntá shtë Dios të guëdchini më lueguë. Dzë ni gube'e tsalú; tsaluhin con gui'i juntë con cusë nananú lu gube'e tsequi; gac cambin lu be'lë. ¹³ Perë lë'ë hia'a dzulëza'a gube'e cubi nu tubi guë'dchiliu cubi naná bë'në Dios prometer dizdë antsë. Lugar ni guëquërélda'a; ndë nanú purë cusë za'quë; grëhin gac justë.

¹⁴ Por ni lë'ë të narac shtua'a, mientras quëbezë të grë ra cusë rë', gulë gapë mizmë lë'ë të parë guëdzëlë më lë'ë të sin ni tubi faltë, sin ni tubi cusë mal. ¹⁵ Gulë bédë'ë cuendë de quë pacënci nanapë Shláma'a, runin parë gac salvar mënë. Zni también bëquë'ë Pablo, bëcha'a, el quë narac shtu'u hia'a lë'i'. Bëquë'ëi' mizmë di'dzë ni lu të según llni nabëdë'ë Dios guëqui'. ¹⁶ La'ni grë ra cartë nabëquë'ë Pablo, nanú partë naganë parë riasë hia'a. Nanú mënë nadë rac bë'adi'i nu adë nádi'i rall firmë lu shnezë ra Sagradas Escrituras. Caglú rall guëc shti'dzë Dios. Zni rlua'a rall grë ra Sagradas Escrituras. Tsalú rall por lo quë naquëhunë rall.

¹⁷ Por ni lë'ë të narac shtua'a, hia quë nanë të grë ra cusë rë', gulë gupë mizmë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të bishi shtë mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios;

adë rdë'ëdi'i të sí tsanaldë të tëchi rall nu guëazë guetë të shnezë Dios. ¹⁸ Mejurë gulë bësë'dë di'dzë shtë Dadë Jesucristo Salvador shtë hia'a, nu gulë bë'në recibir más favurë shtë më. Cha guëdë'na'a alabar lë'ë më iurne' nu parë siembrë. Amén.

Primërë cartë nabëquë'ë San Juan

Di'dzë naguëne'e vidë sin fin

¹ Antsë guinlú guë'dchiliu nanú tubi nanabani; perë guná na'a lúhi', nu bini na'a shti'dzi', nu guna'zi na'a guiá'ai'. Náhi' el quë narni'i diza'quë shtë Dios. Por shti'dzi' nadápa'a vidë sin fin. ² Mizmë lë'ë më gubaninú më Dios, Shtáda'a, perë bëlua'alú më lu na'a. Bëdchini më guë'dchiliu. Guná na'a lúhi'. Na na'a testigu shtëni'. Ruadi'dzë na'a lu të nabani më; nápëdi'i' fin. ³ Ruadi'dzë na'a lu të mizmë shti'dzi' naná bini na'a. Ruadi'dzë na'a lu të lo quë nabë'në më parë gac bë'a të shti'dzë më. Zni gac unidë grë hia'a; guëdápa'a mizmë llgabë. Guldí hia'a ruadi'dzënú hia'a Dadë Dios con shíni' Jesucristo. ⁴ Iurní quëquëa'a di'dzë la'ni cartë rë' të parë gac cumplir guëquitë ldu'u të nu parë guëquitë ldu'u na'a.

Dios rne'e llni

⁵ Ndë'ë na diza'quë nabëlua'a Dadë Jesucristo, nu bëdia'a di'dzë na'a lu të de quë guldí Dios, nápëdi'i' duldë; limpi náhi' ziquë llni. ⁶ Si talë rni'i hia'a nanë hia'a lë'ë më perë tsagla'guënú hia'a duldë, bishi na hia'a; adë guldí'ia'a iurní; nu adë quërédëdi'i hia'a bien. ⁷ Perë si talë guëdë'na'a cumplir shti'dzë Dios, adë chu rúnëdi'i duldë, unidë na hia'a mizmë lë'ë hia'a. Rac shtu'u hia'a bëchi la sa' hia'a iurní, nu rënë shtë Jesucristo shini Dios, tsagla'guë rzunë almë shtë hia'a de grë duldë.

⁸ Si talë guëni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, lo mizmë lë'ë hia'a rsiguë hia'a lë'ë hia'a. Bishi na ldu'u hia'a iurní. ⁹ Bënë na më; runë më cumplir shti'dzë më. Justë na më; runë më igual con grë mënë. Runë më perdunë grëtë' duldë shtë hia'a iurë guëshubë dúlda'a lu më con guëdubinú ldu'u hia'a. Iurní rzunë më almë shtë hia'a de grë duldë nanadápa'a. ¹⁰ Si talë rni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, quëgni'i hia'a bishi na Dios purquë hia guni'i më grë hia'a nadápa'a duldë. Si talë rni'i hia'a adë

nápëdi'ia'a duldë, nídi'i shti'dzë më la'ni ldu'u hia'a iurní.

2

Nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a

¹ Lë'ë të Dadë, caquëa'a di'dzë rë' lu të parë adë gúnëdi'i të duldë perë si talë chu quëhunë duldë, nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a por lë'ë hia'a. ¿Chu më ni? Lë'ë na Jesucristo; tubldí na shcuëndi' lu Dios. ² Jesucristo guti lu cruz por duldë shtë hia'a. Gudilli më por grë duldë nanapë mënë narë lu guë'dchiliu. Por galguti shtënë më, bëdchisú më duldë shtëna'a nu gu' Dios cunformë.

³ Si talë tsagla'guë guëzu'bë diága'a mandamientë shtë Jesucristo, iurní nanë hia'a lë'ë më. Rac bë'a hia'a lë'ë më de verdá. ⁴ Perë si talë tubi hia'a guëni'ia'a: “Naná Dios”, perë mizmë tiempë adë quëzu'bë diáguëdi'ill mandamientë shtë më, bishi nall iurní. Nádi'ill verdá. ⁵ Perë si talë lë'ë hia'a rzu'bë diága'a di'dzë shtë më, rlua'a de quë tsagla'guë rac shtu'u hia'a lë'ë më. ⁶ El quë narni'i quëbezënull Dios, napë quë guëquërdëll ziquë guquërdë Jesucristo lu guë'dchiliu; adë bënëdi'i më duldë.

Mandamientë cubi

⁷ Dadë, adë guëquë'ëdia'a stubi mandamientë naná gurënë sino quë mizmë mandamientë nanapë të dizdë bini të diza'quë shtë më. Lo quë nabëquëa'a iurnë', na igual ziquë ra di'dzë nabë'në të recibir guahietë. ⁸ Perë quëquëa'a tubi mandamientë cubi; primërë bë'në më cumplir mandamientë ni; iurní lë'ë të quëhunë të cumplirin. Lë'ë të napë të di'dzë rë' la'ni ldu'u të. Riagla'guë rzu'bë diaguë të shti'dzë më. Nacahi nananú la'ni ldu'u të rialuhin. Llni shtë Dios bëdchini.

⁹ Si talë chu rni'i quëbezënull lë'ë më perë mizmë tiempë adë rac shtú'udi'ill sa'll, nacahi cabézëll. ¹⁰ El quë narac shtu'u los de más narialdí ldu'i Dios, cabezënull llni la'ni ldú'ull; adë rláguëdi'ill lu duldë. ¹¹ Perë el quë narac shtú'udi'i sáhi'; el quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nacahi cabezë ldú'ull. Rzëll ziquë ciegu. Rnádi'ill shnezë Dios purquë në'au slull; bë'në duldë.

¹² Dadë, quëquëa'a di'dzë rë' purquë guc perdunë duldë shtënë të. Bënë më

perdunë lë'ë të purquë guti Jesús shlugar të; nasalvar të iurne'. ¹³ Dadë, quëquëa'a lu të purquë nanë të el quë nanabani dizdë antsë binlú gué'dchiliu. Quëquëa'a lu të, sultërë, purquë adë bënëdi'i të lo quë narac shtu'u mëdzabë. Quëquëa'a lu të, llguë'në, purquë runguë bë'a të Dios, Shtáda'a. ¹⁴ Quëquëa'a lu të naná Dadë purquë nanë të el quë nanápëdi'i fin. Quëquëa'a lu të naná sultërë purquë quëhunë të cumplir shti'dzë Dios con guëdubinú ldu'u të. Bënë të gan lu mëdzabë.

¹⁵ Adë rac shtú'udi'i të ra cusë nananú lu gué'dchiliu, purquë grë ra narac shtu'u ra cusë shtë gué'dchiliu, adë rac shtú'udi'ill Dios. ¹⁶ Ra cusë mal narac shtu'u ldu'u nguü, nu ra cusë chulë narac shtu'u ra nguü gapë, nu ra cusë narunë naru'bë mënë, grë ndë'ë na cusë shtë gué'dchiliu, lëdë Diósëdi'i. ¹⁷ Grë ra cusë shtë gué'dchiliu, rialú con grë mal llgabë narac shtu'u mënë, perë el quë narunë narnibë'a Dios, adë rialúdi'ill. Nápëll vidë sin fin.

Verdá nu bishi

¹⁸ Dadë, hia bëdchini tiempë tsalú gué'dchiliu. Bini të antsë napë quë guëdchini tubi nagunë cuntrë Jesucristo. Hashtë iurne' nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Por ni nanë hia'a bëga'a iurë tsalú gué'dchiliu. ¹⁹ Lë'ë ra nguü ni narunë cuntrë Jesús, bëazë guetë rall de lë'ë hia'a. Nunquë adë guc rall shini më de verdá purquë adë riaglá'guëdi'i rall con shti'dzë më. Si talë niac rall narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nëa'në rall con lë'ë hia'a. Bëazë guetë rall. Iurní rlu'a'a clarë nádi'i rall shini Dios.

²⁰ Lë'ë të napë të llni purquë quëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rac bë'a të cusë shtë Dios. ²¹ Adë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të purquë nanë të verdá. Nanë të guadë naná verdá nu guadë naná bishi. Nanë të el quë naruadi'dzë bishi, zé'dëdi'ill de Dios.

²² ¿Chu na más nabishi entrë lë'ë mënë? pues el quë narni'i Jesús lëdëdi'i nabëshe'ldë Dios. El quë narni'i zni, quëhúnëll cuntrë Jesús. Quëhúnëll cuntrë Dios nu quëhúnëll cuntrë shini Dios. ²³ Grë mënë narni'i Jesús lëdëdi'i el quë nagudili Dios parë guëribë'ai', nápëdi'i nguü ni Dios

Padre. Perë el quë narni'i Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, nguü ni quëbezënú Dios.

²⁴ Gulë tsagla'guë guëzu'bë diaguë të ra di'dzë nabini të iurë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Si talë guësa'në të cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u të, napë të Jesús nu napë të Dios Padre con lë'ë të. ²⁵ Mizmë Jesucristo guni'i lu hia'a, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a.

²⁶ Quëquëa'a di'dzë rë' lu të parë gac bë'a të lla na ra nguü narac shtu'u guësiguë lë'ë të. ²⁷ Perë nídi'i nicidá guëlua'a mënë lë'ë të purquë quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të; náhi' mësë shtë të. Napë të llni shtëhi'. Quëgluá'ai' naná verdá nu naná bishi. Shtí'dzi' na verdá, lëdë bíshidi'i. Nu guní'i', gulë bëdë'ë lugar cuezënú Jesús ldu'u të.

²⁸ Gulë bëquë diaguë, Dadë; gulë bëdë'ë lugar cuezënú Jesús ldu'u të, të iurë guëdchini më stubi vultë, adë chu rtúdi'i lúhi'; adë chu guëllú'nëdi'i lúhi'. Mejurë guëquitë ldu'u të iurë guëdchini më. ²⁹ Si talë rdë'ë të cuendë de quë tubdí na shcuendë Jesús lu Dios, gulë bëdë'ë cuendë, grë mënë nanabani ziquë gubani më, na rall shini më.

3

Ra shini Dios

¹ Gulë bëdë'ë cuendë blac rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Rni'i më na hia'a shíni'. Ra mënë narialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rdë'ëdi'i rall cuendë chu na Jesús. ² Lë'ë të Dadë narac shtua'a, na hia'a shini Dios iurne', perë rluá'adi'i lla gáca'a más delantë. Pues rdë'ë hia'a cuendë dzë naguëdchini më stubi vultë, gáca'a ziquë na më purquë guëná hia'a lu më tal ziquë na më. ³ Grë ra narialdí ldu'i guëdchini më, gac cambi mudë nanabánill; adë tsagla'guëdi'i gúnëll duldë. Rac shtú'ull gáquëll ziquë lë'ë më.

⁴ Grë ra narunë duldë, runë rall faltë lu lëy shtë Dios. Napë rall faltë lu Dios. Grë duldë na cuntrë lëy nabëne'e Dios. ⁵ Nanë të bëdchini Jesús parë guëzunë më almë shtëna'a. Nápëdi'i më duldë. ⁶ El quë narzu'bë diaguë shti'dzë Jesús, tsagla'guëdi'i gúnëru'ull duldë. El quë nariagla'guë gunë duldë, adë rdë'ëdi'ill cuendë chu na më. Nunquë bënguë

bé'adi'll lè'è mè. ⁷ Dadë, adë rdë'di'i të sí guësiguë mënë lè'è të gunë të duldë. El quë narunë cumplir shti'dzë Dios, tubldí na shcuëndëll lu Dios igual ziquë na Jesús lu Dios. Justë na mè. ⁸ El quë nariagla'guë runë duldë, nall shini mëdzabë Satanás purquë Satanás antsë cueshtë guë'dchiliu, bé'nëll duldë. Por ni Jesús, shini Dios, bédchini lu guë'dchiliu parë guëchili më dchi'ni shtë mëdzabë. ⁹ El quë nanapë vidë shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë hia bidë mizmë vidë shtë Dios la'ni ldu'u nguii ni; adë ni mudë gúnëru'ull duldë purquë gúlëll nacubi por pudërë shtë Dios. ¹⁰ Zni rlua'a chu na shini më nu chu na shini Satanás. El quë natsagla'guë gunë duldë, nápëdi'll vidë cubi shtë Dios. El quë narac shtú'udi'i bëchi sáhi', nápëdi'll vidë shtë më.

Runë tucarë gac shtu'u hia'a sa' hia'a

¹¹ Di'dzë rë' bini të dizdë binlú diza'quë: napë quë gac shtu'u hia'a grë sa' hia'a. ¹² Adë guëdë'nëdi'ia'a ziquë Caín. Gúquëll shini mëdzabë nu gudínill bëchill. ¿Pëzielú gudínill bëchill? purquë grë lo quë nabë'nëll, na mal lu Dios, perë bëchill lo quë nabë'nëll na bien lu Dios. ¹³ Dadë, lè'è të narialdí ldu'u shti'dzë Dios, adë rdzëguë'di'i ldu'u të si talë ra mënë shtë guë'dchiliu rna zá'quëdi'i rall lu të. ¹⁴ Nanë hia'a gudéda'a lu galguti hashtë nadápa'a vidë sin fin purquë de verdá rac shtu'u hia'a ra narialdí ldu'i Dios. El quë nadë rac shtú'udi'i bëchi sáhi', todavía nápëdi'll vidë sin fin. ¹⁵ El quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nall ziquë narguini mënë. Nanë hia'a el quë narguini mënë, nápëdi'll vidë sin fin. ¹⁶ Por Jesús nanë hia'a lla na Dios, el quë narac shtu'u de verdá. Jesús guc cunformë; gúti' lu cruz por lè'è hia'a. Por ni runë tucarë guëdë'è hia'a vidë shtë hia'a parë sa' hia'a. ¹⁷ Si talë tubi hia'a nápa'a ra cusë shtë guë'dchiliu nu tubi sa' hia'a napë nicidá, napë quë guëdë'na'a compa'ni lè'ëll. Si talë nédí'ia'a guëdë'è hia'a nacá'all, rac shtú'udi'ia'a Dios iurní. ¹⁸ Bëchi, gac shtu'u hia'a sa' hia'a de verdá, lédëdi'i con di'dzë shtëna'a sulamëntë, guëdë'è hia'a narqui'ni sa' hia'a.

Nápa'a confiansë lu Dios

¹⁹ Si talë guëdë'na'a cumplir di'dzë rë', gac bë'a hia'a na hia'a shini Dios de verdá. Zni adë rdzëbëdi'i ldu'u hia'a lu mè iurë shgába'a quëgni'i guëca'a. ²⁰ Si talë nápa'a lllgabë naquëgni'i guëca'a, nápëdi'ia'a confiansë lu mè iurní, perë na mè más mè ru'bë quë shgába'a, nu nanë mè grë cusë nananú la'ni ldu'u mieti. ²¹ Lè'è të narac shtua'a, si talë adë nápëdi'ia'a lllgabë naquëgni'i guëca'a, nápa'a confiansë lu Dios. Adë rdzëbëdi'ia'a lu mè ²² nu rne'e mè ra cusë narná'ba'a lu mè purquë dzudë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u mè. Dzudë'na'a cumplir mandamientë shtë më. ²³ Ni na mandamientë shtë më, tsaldí ldu'u hia'a shini më Jesucristo, nu rnibë'a mè gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a. Zni bësëa'në mè mandamientë shtë më. ²⁴ Grë ra narunë cumplir mandamientë shtë më, quëbezënú rai' Dios nu quëbezënú Dios lè'è rai'. Nanë hia'a quëbezënú mè lè'è hia'a purquë bédë'è mè Espíritu Santo parë cuezënúhi' lè'è hia'a.

4

Espíritu shtë Dios nu espíritu narunë cuntrë Dios

¹ Lè'è të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të grë ra mësë narni'i de quë ruadi'dzë rall por Espíritu shtë Dios sino gulë bëtë'dë prëbë shti'dzë rall parë gac bë'a të si talë bëshe'ldë Dios lè'è rall tsaglua'a rall. Zi-hani mënë falsë riaglua'a rall ra mënë. ² Por ndë'è gac bë'a të chu naze'dë con shti'dzë Dios. Grë ra nguii narni'i Jesús bédchini lu guë'dchiliu nu na mè Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai', el quë narlua'a di'dzë ni, nall verdá. ³ Perë grë ra nguii narni'i adë bédchínidi'i Jesucristo lu guë'dchiliu, zé'dëdi'i nguii ni de Dios. Cagní'll bishi naze'dë por pudërë shtë contrari shtë Jesús. Hia bini të guëdchini narunë cuntrë Jesús; pues iurne' hia quërdëll lu guë'dchiliu.

⁴ Dadë, na të shini Dios. Adë guëdë'èdi'i të sí guësiguë mësë falsë lè'è të. Adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall purquë más pudërë napë el quë naquëbezënú lè'è hia'a quë el quë narnibë'a lè'è mënë shtë guë'dchiliu. ⁵ Ra mësë falsë ruadi'dzë rall cusë shtë guë'dchiliu, lédëdi'i shti'dzë Dios. Los de

más mënë shtë guë'dchiliu, rianaldë rall shti'dzë mësë ni. ⁶ Perë lë'ë hia'a na hia'a shini Dios. Grë ra narunguë bë'a Dios, rdë'ë rall cuendë shti'dza'a. El quë nanádi'i de Dios, adë rzu'bë diáguëdi'ill shti'dza'a. Zni nanë hia'a chu napë Espíritu Santo nu chu napë espíritu shtë narguguë.

Dios rac shtu'u më lë'ë hia'a

⁷ Lë'ë të narac shtua'a, tsagla'guë gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a purquë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. El quë narac shtu'u sáhi', gúlëll nacubi por pudërë shtë më. Nápëll tubsë Dios Shtádëll. ⁸ El quë nadë rac shtú'udi'i sáhi', nápëdi'ill Dios Shtádëll, purquë rac shtu'u Dios lë'ë mënë. ⁹ Bëlua'a më de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a; bëshe'ldë më tubsë shini më lu guë'dchiliu parë guédápa'a vidë sin fin. Guëbánia'a parë siembrë. ¹⁰ Zni bëlua'a më rac shtu'u më lë'ë hia'a de verdá. Bëshe'ldë më shini më; por galguti shtë Jesús bëa'në Dios cunformë purquë bëllë'ë rënë shtëhi' por ra duldë shtëna'a.

¹¹ Lë'ë të narac shtua'a, guc shtu'u Dios lë'ë hia'a zni, por ni napë quë gac shtu'u hia'a sa' hia'a. ¹² Ni tubi mënë guná Dios, perë si talë rac shtu'u hia'a sa' hia'a, quëbezënú Dios lë'ë hia'a, nu tsagla'guë rac shtu'u hia'a sa' hia'a más. ¹³ Nanë hia'a cabezënú më lë'ë hia'a nu quëbezënú hia'a con lë'ë më purquë bëne'e më Espíritu Santo naze'dë de lë'ë më. Cabezënúhi' lë'ë hia'a. ¹⁴ Lë'ë na'a, ra poshtë, guná na'a lu Dadë Jesús nu tsagla'guë rni'i na'a lu ra mënë bëshe'ldë Dios lë'ë shini më, Jesús. Nápi' pudërë; gúni' salvar ra mënë shtë guë'dchiliu. ¹⁵ Lë'ë naná rni'i lu ra mënë Jesús na shini Dios, cabezënú Dios lë'ëll nu unidë nall con Dios.

¹⁶ Nanë hia'a nu tsagla'guë tsaldí ldu'u hia'a de quë demasiadë rac shtu'u më lë'ë hia'a, grë hia'a. Nalë rac shtu'u më grë mënë. Si talë rac shtu'u hia'a lë'ë sa' hia'a, cabezënú më lë'ë hia'a, nu nápa'a mizmë vidë shtë më. ¹⁷ Dú'pëga dú'pëga rac shtu'u hia'a lë'ë më más. Zni nápa'a confiansë lu më iurë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Rdzëbëdi'ia'a lë'ë më purquë ziquë na Jesús, na hia'a ndë'ë lu guë'dchiliu. ¹⁸ El quë nardzëbë lë'ë më, rac shtú'udi'ill lë'ë më purquë si talë rac shtu'u hia'a lë'ë më

con guëdubinú ldu'u hia'a, nídi'i lugar parë guëdzëba'a lë'ë më. El quë nardzëbë lë'ë më, rzac zill mizmë lë'ëll. El quë nardzëbë lë'ë më, todavía runë faltë gac shtú'ull Dios.

¹⁹ Rac shtu'u hia'a lë'ë më purquë primërë lë'ë më guc shtu'u lë'ë hia'a. ²⁰ Si talë tubi hia'a rni'i: "Rac shtua'a lë'ë më", perë adë rac shtú'udi'ia'a bëchi sa' hia'a, nabísha'a. El quë narac shtú'udi'i sa'll nagunall, tampuquë rac shtú'udi'ill Dios nanadë gunádi'ill. ²¹ Lë'ë mandamientë shtë më nabëdë'na'a recibir de lë'ë më rni'i zndë'ë: El quë narac shtu'u Dios napë quë gac shtú'ull sa'll.

5

Pudërë shtë narialdí ldu'i Jesús

¹ Grë ra narialdí ldu'i Jesús, el quë nagudili Dios parë guëribé'ai', nápëll vidë shtë më; nall shini Dios. Nu grë ra narac shtu'u Dios, también rac shtú'ull ra shini më, ra nanapë vidë sin fin por pudërë shtë më. ² Nanë hia'a rac shtu'u hia'a ra shini Dios iurë rac shtu'u hia'a Dios de verdá nu rzu'bë diága'a mandamientë shtë më. ³ Si talë rzu'bë diága'a ra mandamientë shtë më, iurní rac shtu'u hia'a Dios de verdá. Mandamientë shtë më nádi'in ziquë tubi cusë në'ë; nádi'in naganë, ⁴ purquë grë ra nabësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'i, rúnëdi'ill duldë. Nápëll pudërë; gúnëll gan lu mëdzabë. ¿Lla mudë guëdë'na'a gan lu mëdzabë? pues si talë tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios, guëdë'na'a gan lu cusë mal shtë guë'dchiliu. ⁵ El quë narialdí ldu'i shti'dzë Jesús na shini Dios, rúnëll gan lu grë cusë mal nananú lu guë'dchiliu.

Jesús na shini Dios

⁶ Jesús na shini Dios. Iurë bëriubë nisë Jesús, nu iurë guti më, bë'në Dios testificar na Jesús shíni'. ⁷ También Espíritu Santo quëhunë testificar de quë na Jesús shini Dios. Adë rni'idi'i Espíritu Santo bishi. ⁸ Tsunë testigu cabezë lu guë'dchiliu narni'i igual; Espíritu Santo rni'i Jesús na shini Dios, nu galëriubë nisë shtë më con galguti shtë më, rlua'a na më shini Dios. ⁹ Grë hia'a rialdí ldu'u hia'a lo quë narni'i ra testigu verdaderë, perë mayurë na shti'dzë Dios. Bë'në më testificar Jesús

na shíni'. ¹⁰ El quë narialdí ldu'i Jesús na shini Dios, nanëll la'ni ldú'ull nahin verdá. Perë el quë narialdídi'i ldu'i Jesús, cagní'll nabishi Dios purquë Dios guni'i clarë na Jesús shíni'. El quë narialdídi'i ldu'i Jesús nádi'll shini Dios, adë rúnëdi'll recibir ra di'dzë shtë Dios Padre. ¹¹ Pues Dios bë'në testificar lu hia'a nápa'a vidë sin fin por Jesús. El quë naná unidë con Jesús shini Dios, nápëll vidë sin fin. ¹² El quë nanapë Jesús la'ni ldú'ull, nápëll vidë eternë perë el quë nanápëdi'i Jesús, runë faltë vidë shtë Dios.

Nanë hia'a nápa'a vidë sin fin

¹³ Lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús na shini Dios, caquëa'a cartë rë' lu të parë gac bë'a të napë të vidë sin fin por Jesús. ¹⁴ Iurní adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a de quë si talë rná'ba'a lu Dios, guëne'e më cusë narná'ba'a. Napë quë gáca'a cunformë según voluntá shtë më. ¹⁵ Si talë nanë hia'a rini më shtí'dza'a, también nanë hia'a nápa'a ra cusë narná'ba'a lu më.

¹⁶ Si tubi të rna të bëchi sa' të quëhúnëll duldë, perë duldë naquëhúnëll nuá'adi'in cashtigu shtë galguti, napë quë guëná'bël lu Dios por nguii ni. Guëdë'ë Dios vidë parë nguii ni. Nanú duldë nargú galguti; adë rnibé'adia'a guëna'bë të lu Dios por el quë narunë duldë ni. ¹⁷ Gulë guna'bë lu Dios por nguii nanapë duldë nanuá'adi'i cashtigu shtë galguti. Stubi clasë duldë rgu galguti, gati nguii.

¹⁸ Perë nanë hia'a grë ra nanapë vidë cubi shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë Jesús, shini Dios, quëhapë lë'ëll. Gúnëdi'i mëdzabë gan lu nguii ni. ¹⁹ Nanë hia'a nápa'a vidë shtë Dios. Na hia'a shini më, perë grë mënë shtë guë'dchiliu, nanú rall guia'a mëdzabë Satanás. ²⁰ Perë Jesús, shini Dios, bëdchini lu guë'dchiliu nu bëluá'ai' lë'ë hia'a. Por lë'ë më runguë bë'a hia'a Dios verdadërë. Nu na hia'a shini më. Na më Shtáda'a. Nanë hia'a Jesucristo na shini Dios. Na më Dios verdadërë nu por lë'i' nápa'a vidë sin fin. ²¹ Bëchi, gulë gapë mizmë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të ra dios falsë shtë mënë. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Juan

Verdá nu amor verdadërë

¹ Na Juan, nahia tubi më gushë. Quëquëa'a cartë rë' lul, nal ziquë tubi zana nagulë Dios. Quëquëa'a lul juntë con grë shínil. Nalë rac shtua'a lë'ë të de verdá, lëdë niá'asëdi'i na, sino zac grë lo quë nanë verdá shtë Dios. ² Rac shtua'a lë'ë të purquë nadápa'a verdá shtë më. Quëbezënuhin lë'ë hia'a iurne' nu parë siembrë. ³ Napa segurë de quë Dadë Dios nu Jesucristo, shini më nu Shláma'a, gunë ldai' më guëc të, nu guëga'a ldú'i' lë'ë të, nu guënë'ei' parë cuedchí ldu'u të, të gac shtu'u të sa' të de verdá.

⁴ Nalë rquitë ldua'a. Bëdia'guëlúa bëldá ra shmënë Jesús nardëá con lë'ë të. Rianaldë rall tëchi verdá ziquë rni'i shti'dzë Dios, ziquë gunibë'a Dios Shtáda'a guëquërélda'a. ⁵ Iurne' quëhuna ruëguë lul de quë gac shtu'u bëchi la sa' hia'a. Di'dzë rë' nádi'in mandamientë cubi sino lo mizmë nabëdë'na'a recibir dizdë dzë nagualdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesús. ⁶ Si talë rac shtu'u hia'a Dios, guëdë'na'a cumplir voluntá shtë më. Mandamientë shtë më rni'i: Gulë gac shtu'u sa' të. Hia bini të di'dzë ni dizdë bë'në të recibir diza'quë shtë më.

Ra narsiguë mënë

⁷ Zihani mënë narguguë ra sáhi', nanú rall guë'dchiliu. Adë rluá'adi'i rall de quë Jesucristo bédchini lu guë'dchiliu con cuerpë shtë nguiu. El quë narlua'a bishi ni, rguguëll mënë nu quëhúnëll cuntrë Cristo. ⁸ Gulë gapë cuidadë mizmë lë'ë të parë adë guënë'tidi'i të ni zudu'pë partë shtë premi naguëne'e Dios, sino gaquin completë iurë guëdchini më stubi.

⁹ Cualquier nabësa'në shnezë Dios parë stubi enseñansë, nu adë rianaldëdi'ill tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëdi'ill Dios ziquë Shtádëll. Perë el quë narianaldë tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëll Dios ziquë Shtádëll nu nápëll shini më ziquë Shlámëll.

¹⁰ Si talë tubi mënë ze'dë guëluá'all lë'ë

të perë adë nuá'adi'ill enseñansë de quë Cristo na shini Dios, lë'ë të adë rná'bëdi'i të lu Dios ni tubi bendición parë nguiu ni ¹¹ purquë grëtë' narunë compaño ra mësë falsë, nápëll partë con ra cusë mal shtënë mësë falsë.

Rialú cartë rë'

¹² Napa zihani cusë parë guëquëa'a lu të, perë rac shtú'udia'a guëquëa'a di'dzë ni lu guichi iurne' purquë quëbeza de quë tsagnahia lë'ë të lueguë. Iurní guënia'a lu të, të parë guëquitë ldu'u hia'a de verdá.

¹³ Ra shini bédël naquërdë ndë'ë, ra nagulë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Amén.

Tecërë cartë nabëquë'ë San Juan

Bëquë'ë Juan cartë lu Gayo

¹ Na Juan, nahia më gushë, quëquëa'a cartë rë' lu Gayo narac shtua'a de verdá.

² Lë'ël amigu, rac shtua'a de quë adë gúnëdi'i faltë ni tubi cusë, nu rac shtua'a de quë gápël saludë completë parë shcuérpël. Nanëa de quë zugá'al firmë lu shnezë më. ³ Nalë bëquitë ldua'a iurë bédchini bédá shmënë Dios; guni'i rai' de quë tsagla'guë tsaldí ldu'ul shti'dzë më guédubi tiempë. Guni'i rai' de quë quëhúnël cumplir shti'dzë më. ⁴ Demasiadë rquitë ldua'a rinia de quë shinia, nabani rall de acuerdë con shti'dzë Dios.

⁵ Bëchi narac shtua'a, quëhúnël bien lu Dios iurë rúnël sirvë lu ra narialdí ldu'i Jesús, ra mënë naze'dë zitu, mënë naguënëdi'il. ⁶ Guni'i rall lu ra nardëa ndë'ë, lla rac shtú'ul lë'ë rall. Nu gúnël bien si talë tsagla'guë gúnël compa'ni lë'ë ra naguëna'bë pusadë lídchil. Bë'në compa'ni lë'ë rall con ra narqui'ni rall ziquë runë tucarë tubi muzë shtë Dios. ⁷ Pues lë'ë rai' zia'a rai' viajë shtë rai' parë gunë rai' voluntá shtë Jesucristo. Perë lë'ë rai' adë bëcá'adi'i rai' tubi ayudë shtë ra mënë nadë guënëdi'i Dios. ⁸ Lë'ë hia'a napë quë guédë'na'a recibir lë'ë rai' nu guédë'na'a compa'ni lë'ë rai' parë tsagla'guë guëni'i rai' shti'dzë Dios lu ra mënë.

Mal nabë'në Diótrefes

⁹ Bëquëa'a tubi cartë lu shmënë Dios ndë, perë Diótrefes rquë guiá'all shti'dzë na'a; más rquitë ldu'ull guëni'bë'all ziquë mënë ru'bë. ¹⁰ Por ni si talë tsahia tubi visitë ndë, guënia'a lu ra mënë pë canihunë Diótrefes. Cagní'll bishi nu ra chismë cuntrë lë'ë na'a. Nu másru'u quëhúnëll; adë rúnëdi'ill recibir ra shmënë Jesús naze'dë guëni'i shti'dzë më. Nu ra mënë narac shtu'u gunë rall recibir ra shmënë Jesús, Diótrefes rní'll cuntrë lë'ë rai', nu nëdi'ill guëa'në ra mënë ni ladi ra shmënë Dios.

¹¹ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsagla'guëdi'i të tëchi ra mënë mal, sino gulë guagla'guë

tëchi cusë za'quë. Grëtë' el quë naquëhunë bien, nall shini Dios perë grë ra narunë mal, adë runguë bë'adi'ill lë'ë më.

Ejemplë za'quë shtë Demetrio

¹² Grë ra mënë rni'i rall bien de Demetrio nu mizmë conductë shtëhi', rlua'a náhi' më za'quë. Nu lë'ë Espiritu naná ruadi'dzë verdá, náhi' testigu Demetrio na më za'quë. Nu lë'ë na'a rni'i na'a lo mizmë, nu nanë të shti'dzë na'a na verdá.

Rialú cartë rë'

¹³ Napa zihani cusë parë guëquëa'a lul perë rac shtú'udia'a guëquëa'a rahin iurne' ¹⁴ purquë na rbeza gueldë guënahia lë'ë të lueguë. Iurní guëdia'a di'dzënú na'a lë'ë të.

¹⁵ Gulë cuedchí ldu'u të. Ra amigu shtë të naquërelde ndë'ë, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Cana'ba favurë, bédë'ë saludë cadë tubi ra amigu shtëna'a naquërelde nga'li. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Judas

Rquë'ë Judas cartë rë' lu ra shmënë Jesús

¹ Na Judas, nahia muzë shtë Jesucristo nu nahia bëchi Jacobo. Quëquëa'a cartë rë' lu ra nagudili Dios Padre, lu ra naquëhapë më purquë rac shtu'u më lë'ë të nu unidë na të con Jesucristo. ² Rac shtua'a tsagla'guë gunë të recibir bendición shtë Dadë, cusë ziquë galërğa'a ldu'u më nu galërac shtu'u shtë më nu galërbedchí ldu'u naná rne'e më.

Mësë narlua'a bishi (2 Pedro 2.1-17)

³ Lë'ë të narac shtua'a, bëna llgabë hashtë mërë niaquëa'a lu të tubi cartë lla guc salvára'a purquë rialdí ldu'u hia'a diza'quë, perë iurne' napë quë guëquëa'a lu të nasesë por stubi cusë. Quëquëa'a lu të con guëdubinú ldua'a de quë rqui'ni gunë të defender diza'quë con guëdubi fuersë shtë të purquë nanú mënë narunë cuntrë diza'quë. Lë'ë diza'quë guc intriegu guia'a hia'a tubsë vësë parë siemprë; adë chu gúnëdi'i cambin. ⁴ Quëgnia'a lu të zni purquë bëldá mënë ladi hia'a, adë nádi'i rall shmënë Dios aunquë guni'i rall gualdí ldu'u rall shti'dzë më. Rlua'a rall ziquë shmënë Dios perë quëgsiguë rall; naga'chi na rall falsë. Dizdë tiempë guahietë, ra mënë ni na rall destinadë parë gac condenadë rall. Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios. Rni'i rall gunë Dios perdunë duldë shtë rall ndigá aunquë quërelde rall ziquë mbecu. Rlua'a tëchi rall lu Shláma'a Jesucristo, lúniquë el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

⁵ Nanë të bien pë guc guahietë, perë rac shtua'a guënia'a lu të tubi vësë más parë guëagná ldu'u të, de quë despuësë bë'në Dios salvar ra israelitë guia'a mënë shtë Egipto, bédë'ë më fin ra nadë gualdídi'i ldu'i shti'dzë më. ⁶ Nu ra ianglë nabëdzatsu nu bë'nëdi'i rai' cumplir mandadë shtë më nu bësëa'në rai' lugar narunë tucarë guëquërelde rai', bédë'ë më ordë gac rai'

ziquë prësi nanali'bi con cadënë parë siemprë. Nanú rai' lu nacahi hashtë iurë gunë më juzguë lë'ë rai'. Gac condenadë rai' dzë shtë juici, tubi dzë señaladë purquë gunë Dios juzguë lë'ë mieti. ⁷ Nu zac ra mënë shtë Sodoma con Gomorra con ra guë'dchi alreduerë, guquërelde rall ziquë mbecu. Guanaldë rall tëchi ra deseo mal nadë rúnëdi'i tucarë, nguiu con nguiu, na'a con na'a. Ra mënë ni na rall tubi ejemplë parë gac bë'a mieti gunë më cashtigu grë ra naquëhunë duldë. Iurne' ra mënë shtë Sodoma nu Gomorra quëhunë rall sufrir lu gui'i nanápëdi'i fin.

⁸ Mizmë manërë ra mënë falsë entrë lë'ë hia'a, na rall ziquë mënë narni'i shca'ldë cusë dzabë. Runë dchi'ni rall cuerpë shtënë rall con cusë adë rúnëdi'i tucarë. Rquë guia'a rall mandadë shtë Dios; rni'i guidzë rall guëc ianglë shtë më. ⁹ Quëhunë ra mënë ni ra cusë mal aunquë napë rall ejemplë shtë Miguel, tubi ianglë namás rnibë'a lu ra ianglë. Adë gurushtiádi'i Miguel guëc Satanás iurë lë'ë tēgulë Moisés bëga'chi, sino guni'i Miguel lu Satanás di'dzë rë'; “Gunë më cashtigu lë'ël”. Adë bë'nëdi'i Miguel juzguë lë'ë mëdzabë sino biadi'dzë Miguel con rëspëti. ¹⁰ Perë ra nguiu mal iurne', rushtiá rall guëc ra cusë nanadë riasëdi'i rall. Rianaldë rall tëchi ra cusë mal cumë ziquë ra ma nadë rdë'ëdi'i cuendë.

¹¹ Prubi ra nguiu ni purquë gac juzguë rall. Nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, nilë lu sa' rall. Na rall ziquë Caín. Parë gapë rall zihani dumí, runë rall duldë ziquë duldë shtë Balaam, tantë rzebi ldu'u rall dumí. Bëdzatsu rall ziquë bë'në Coré cuntrë Moisés. Por ni bëniti rall lu Dios nu nacondenadë rall igual ziquë Coré. ¹² Ra mënë ni na rall tubi shtu parë lë'ë të iurë rdëa' të lu mellë të gapë të laní con los de más ra narac shtu'u lë'ë sáhi'. Iurë raunú rall lë'ë të, nápëdi'i rall rëspëti sino quëhunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Na rall ziquë shcahi nanápëdi'i guiu sino rua'a mbë lë'in nezë rë' nezë rë'. Na rall ziquë hiaguë nashi nardë'ëdi'i nashi tiempë shtë cusechë. Na rall ziquë hiaguë de verdá gubidchi, ziquë hiaguë nabí'eshi. ¹³ Lo quë naquëhunë rall, na ziquë bëchini cuchinë nanua'a nisëdu'u lu mbë dushë.

Runë rall cusë naná shtu. Na rall ziquë mbelëgui'i naguniti shnézi'. Tsa rall lu nac-ahi nanápëdi'i fin. Zni gunë tucarë mënë ni.

¹⁴ Lë'ë Enoc el quë nagubani gadchi tantë generaciön despuësë de Adán, guní'i' naguër gac con ra nguïu mal. Guni'i' Enoc: "Guná, ze'dë Dadë con zihani ianglë santu ¹⁵ parë gunë më juzguë grë mënë, nu parë guëdë'ë më sentënci guëc ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios nu grë ra nabë'në duldë nu por grë ra chismë naguni'i' rall cuntrë Dios". ¹⁶ Ruadi'dzë rall cuntrë cusë za'quë. Rdchi'bë rall demandë cuntrë sa' rall. Rianaldë rall tëchi deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rni'i' rall di'dzë chulë lu sa' rall nadë más parë guëdë'ë sa' rall centavë ca'a rall.

Cunseju parë shmënë Dios

¹⁷ Perë lë'ë të narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të lo quë naguni'i' ra poshtë shtë Jesucristo Shláma'a, ¹⁸ de quë guëdchini mënë falsë nagunë burnë. Antsë guëdchini më stubi vultë, tsanaldë ra mënë ni tëchi ra deseo mal. Guëbani rall sin rëspëti lu Dios. ¹⁹ Mënë mal entrë lë'ë të, quëhunë rall dividir lë'ë të nu rianaldë rall tëchi cusë mal shtë guë'dchiliu. Nápëdi'i' rall Espíritu Santo nacuezënú lë'ë rall.

²⁰ Lë'ë të narac shtua'a, gulë bë'në compañi sa' të, të tsaldí ldu'u rall shti'dzë Jesús. Gulë gac ziquë tubi hiu'u nazúbëga'a firmë lu cimientë. Gulë tsagla'guë guadi'dzënú të Dios con pudërë shtë Espíritu Santo. ²¹ Gulë gupë mizmé lë'ë të siemprë të parë gac bë'a të rac shtu'u Dios lë'ë të. Gulë gubani parë lë'ë më mientras cuezë të Jesucristo Shláma'a. Gulë tsaldí ldu'u të de quë siemprë rga'a ldu'u më lë'ë të nu guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë të.

²² Entrë grupë shtë të nanú ra narialdídi'i ldu'i shti'dzë më. Gulë bëga'a ldu'u të lë'ë rall nu gulë bë'në compañi lë'ë rall të tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. ²³ Gulë bëlá ra mënë naná ziquë tubi cusë la'ni hiu'u narië'qui. Gulë bëga'a ldú'ul sa'l, perë mizmé tiempë gulë bëdzëbë juici shtë Dios. Gulë gapë cuidadë të adë gúnëdi'il ra cusë mal naquëhunë rall.

Rialú cartë rë' con tubi labansë

²⁴ Iurne' quëhuna alabar lë'ë më purquë napë më pudërë të ldáguëdi'i të lu duldë.

Napë më pudërë guëdchininú më lë'ë të sin ni tubi duldë catë quërelde më. Napë më pudërë guësëquitë ldu'u më lë'ë të delantë lu më. ²⁵ Rac shtua'a guëdë'na'a alabar lúniquë Dios verdadërë por medio Jesucristo Shláma'a, bë'në më salvar lë'ë hia'a. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'i'. Rac shtua'a gunë mieti adorar lë'i'. Rac shtua'a guëni'i' mieti llëru'bë na pudërë shtëhi'; guëzu'bë diaguë grë mënë shti'dzë më të guëribë'a më guë'dchiliu igual ziquë rnibë'a më lu gube'e. Zni runë tucarë gunë më recibir labansë dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu, nu zac iurne', nu parë siemprë gunë më recibir labansë ni. Amén.

Apocalipsis

Bèlua'alú tubi ianglè lu Juan

¹ La'ni librè rè' caquëa'a shcuendë tubi cusë nabë'në Dios. Bëdë'ë më permisi shini më Jesucristo të guëlua'alúhi' luhia, Juan, të gac bë'a ra muzë shtë më ra cusë naguër gac nasesë. Bëshe'ldë më tubi ianglè të gac bë'ahia di'dzë rè'. ² Quëadi'dza di'dzë rè' na verdá shtë Dios nu Jesucristo biadí'dzi' di'dzë rè' na verdá, grë lo quë nagunahia.

³ Guëquitë ldu'u el quë nagu'ldë con voz fuertë, nu guëquitë ldu'u ra el quë naguëquë diaguë ra di'dzë rè' nabëdchini de Dios. Guëquitë ldu'u ra nagunë cuendë grëtë' lo quë naquë la'ni librè rè' purquë lë'ë iurë hia ze'dë guëdchini parë gac cumplir di'dzë rè'.

Juan bëquë'ë ra cartë lu ra shmënë Dios naquërelde Asia

⁴ Na Juan quëquëa'a di'dzë rè' lu të naná grupë shtë shmënë Dios, lu të naquërelde regiuni Asia. Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të. Dios na el quë nabani iurne', el quë nanápëdi'i fin, el quë naze'dë guëdchini. ⁵ Nu gulë bë'në recibir bendición shtë Jesucristo, testigu naruadi'dzë verdá. Guc më primëre naguashhtë ladi ra tégulë nu napë më pudërë subrë grë ra rëy naná rribë'a lu guë'dchiliu rè'. Cristo rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëzunë më lë'ë hia'a de grë duldë con propi rënë shtë më. ⁶ Bë'në më lë'ë hia'a ziquë rëy të guëribë'a hia'a con lë'ë më, nu bë'në më lë'ë hia'a ziquë bëshuzi të guëdë'na'a sirvë lu Dios, Shtadë më. Gulë bëdë'ë hunurë nu graci parë lë'ë më, el quë narnibë'a parë siemprë. Amén.

⁷ Gulë guná, Cristo guëdchini rua' shc-ahi. Grëtë' më'në guëná rall lúhi' hashtë ra naná gudini lë'ë më. Nu grëtë' më'në shtë guë'dchiliu, demasiadë gu'në rall iurë guëná rall lu më purquë rdzëbë rall cash-tigu naze'dë. Zni gaquin. Amén.

⁸ “Nahia principi nu fin ziquë ra lëtrë A nu Z”, rni'i Dadë, el quë narnibë'a grëtë' cusë, el quë natsalúdi'i, el quë nanabani iurne', el quë naze'dë guëdchini nasesë.

Bèlua'alú Cristo lu Juan con pudërë shtëni'

⁹ Na Juan, nahia sa' të; juntë quëdë'na'a sufrir. Rzunaldë më'në lë'ë hia'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesucristo. Guna'bë më lë'ë hia'a parë gua'a ldu'u hia'a cusë durë con pacënci nu parë guëribë'a hia'a con lë'ë më. Nanúa prësi lugar lë Patmos, tubi dani la'ni nisë, purquë biadi'dza shti'dzë Dios nu guca testigu shtë Jesucristo. ¹⁰ Guzac tubi dzë, primëre dzë shtë lmalë, quëbezëna Espiritu Santo nu quëgsëhi' na. Binia tubi bë fuertë nezë tëcha naguni'i cumë ziquë cha' trompetë; ¹¹ Ni guni'i' lua:

—Na nahia principi nu nahia lúltimë ziquë lëtrë A nu Z. Bëquë'ë la'ni tubi librè lo quë narnal nu bëshë'ldëhin lu ra grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Efeso, nu Esmirna, nu Pérgamo, nu Tiatira, nu Sardis, nu Filadelfia, nu Laodicea.

¹² Bëabría parë nezë tëcha të guënahia nia chu naná quëgni'i. Iurë bëna zni, gunahia lu gadchi gandelier orë. ¹³ Guëláu ra gadchi gandelier, gunahia nga'li zuga'a tubi ziquë nguiu nabëshe'ldë Dios. Nácuhi' tubi lari llëduni; bédchinin hashtë guëa' më. Nu nápi' tubi cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u më. ¹⁴ Guitsë guëc më naquichin ziquë guitsë ladi lli'li naquichi u ziquë naquichi ziquë nievë. Slúhi' rabtsë'ë ziquë tubi be'lë. ¹⁵ Guëáhi' rabtsë'ë cumë ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunë luhin u ziquë gui'bë nabëru'u la'ni hiurnë. Nu cháhi' na fuertë cumë ziquë nisë nardëdë la'ni zihani guëë'gu. ¹⁶ Hia guiá'ai' ladë ldi nanú gadchi mbelëgui'i nu ruáhi' bëru'u tubi spadë dushë nanapë chupë lúhi'. Lu më na ziquë lu ngubidzë iurë lë'ë ngubidzë rabtsë'ë guëdubi fuersë shtëhi'.

¹⁷ Iurë gunahia lu më, bëzullibia lu më nu bëana ziquë tégulë. Perë lë'ë më bédchi'bë guia'a ladë ldi guëca nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'il. Nahia principi nu adë nápëdia'a fin. ¹⁸ Nahia el quë nanabani; gutia perë iurne' nabania parë siemprë. Nuá'ahia liahi narunë significar pudërë nanapa subrë galguti eternë nu subrë lugar catë cuezë ra tégulë. ¹⁹ Bëquë'ë iurne' lo quë nagunal, lo quë nananú iurne' con lo

quë naguër gac. ²⁰ Ndë'e na lo quë narunë significar ra gadchi mbelëgui'i naná gunal guahia ladë ldi con ra gadchi gandelier shtë orë. Ra gadchi mbelëgui'i runë significar gadchi encargadë shtë ra gadchi grupë shtë shmënë Dios, nu ra gadchi gandelier runë significar gadchi grupë rë'.

2

Cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Efeso

¹ Bëquë'e tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu encargadë shtë ra grupë shtë shmënë Dios guë'dchi Efeso. Guni'i: "Ndë'e rni'i el quë nanapë gadchi mbelëgui'i guia'a ladë ldi, nu naná zuga'a guëläu gadchi gandelier orë. ² Nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të; rac bë'ahia de quë adë rdë'edi'i të lugar parë ra mënë mal. Nu nanëa de quë bëdchi'bë të prëbë lu ra naná rni'i na rall poshtë shtë Jesús perë adë nádi'i rall poshtë. Grëtë' rall bégú të shlatë de quë na rall bishi. ³ Na të më pacënci nu guzac zi të por diza'quë nu nalë bë'në të cumplir ordë shtëna sin adë riá sháquëdi'i ldu'u të. ⁴ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë adë rac shtú'udi'i të Jesús ziquë antsë. ⁵ Por ni gulë bësëagná ldu'u të catë bëniti të nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të nu gulë bë'në ziquë bë'në të iurë gualdí ldu'u të diza'quë. Si talë adë gúnëdi'i të cumplir di'dzë rë', guna cashtigu lë'ë të. Guëdchisúa gandelier entrë lë'ë të si adë gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të. ⁶ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, napë të tubi cusë favurë de lë'ë të naná rna tushë të lo quë narunë ra nicolaítas. Nu zac na rna tusha lu ra enseñansë ni. ⁷ El quë nardë'e cuendë di'dzë rë', gulë bëquë diaguë bien lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. Grëtë' el quë nangunë gan lu ra cusë mal, guëdë'a gaul ra nashi shtë hiaguë nazubëga'a paraíso shtë Dios. Guëbani rall parë siemprë."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Esmirna

⁸ Bëquë'e tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde Esmirna. Bëquë'e zni: "Ndë'e rni'i el quë naná principi, el quë nápëdi'i fin, el quë naguti perë bëabré nabáni'.

⁹ Nanëa grë lo quë naquëhunë të; rac bë'ahia grë galërzac zi shtë të. Nanëa blac prubi na të perë de vërë na të ricu. Nu nanëa lla ruadi'dzë mënë mal cuntrë lë'ë të, mënë narni'i na rall mënë israelitë perë bishi rall; na rall shmënë Satanás. ¹⁰ Adë rdzëbëdi'i të lo quë narzac zi mënë lë'ë të. Lë'ë mëdzabë guëtiá'all sëbëldá të lachigui'bë të parë grëtë' tédë të lu prëbë. Lë'ë të napë quë sac zi të durantë chi'i dzë perë gulë tsagla'guë gac të firmë hashtë galguti, iurní guënehia vidë sin fin naná guëlua'a ziquë tubi corunë shtë rëy. ¹¹ El quë narac bë'a ra di'dzë rë', gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra shmënë Dios. El quë nangunë gan lu cusë mal, adë tsádi'ill lu cashtigu eternë."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Pérgamo

¹² Bëquë'e tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Pérgamo. Bëquë'e zndë'e: "Ndë rni'i el quë nanapë spadë dushë naná chupë téchi'. ¹³ Na nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të nu nanëa de quë nabani të catë quëgnibë'a Satanás perë ziagla'guë të firmë lu nezë za'quë. Nunquë adë bësá'nëdi'i të parë tsaldí ldu'u të shti'dza, ni siquierë la'ni dzë iurë lë'ë Antipas, tubi testigu za'quë shtëna, gúti'. Ra mënë gudini rall lë'i' mërë lugar catë quërelde Satanás. ¹⁴ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë nga'li Pérgamo nanú mënë adë rsá'nëdi'i rall enseñansë shtë Balaam. Balaam bëdë'ë cunseju parë Balac naná bësini ra mënë israelitë lu duldë, Bë'në rai' duldë; gudáu rai' belë naná bë'në mënë ofrecer lu ra dzanë ídolo, nu cuénú rall sa' rall. ¹⁵ Nu zac napë të ra naquërelde nga'li, mënë narianaldë ra enseñansë shtë mënë nicolaítas, cusë narná zá'quëdia'a lúhi'. ¹⁶ Por ni gulë bë'në cambi mudë nanabani të; si no, guelda lueguë nu tildinúa lë'ë të ziquë tubi nanua'a spadë dushë naná rru'u ruahia. ¹⁷ El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. El quë nangunë gan lu ra cusë dzabë ni, guëdë'a tubi guetështildi maná gaul; guetështildi ni nanú naga'chi. Nu guëdë'a

tubi gu'è naquichi; lu gu'è ni naescritè tubi lè cubi. Ni tubi chu adè runguè b'è'adi'i lè ni sino sulè el què nangunè recibirin."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Tiatira

¹⁸ 'Bëquë'è tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde Tiatira. Zni guni'i: "Rni'i shini Dios, el què nanapë slúhi' ziquë llni shtë be'lè nu guéahi' na ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunë. ¹⁹ Na nanëa grëtë' lo què naquëhunë të; nanëa de què rac shtu'u sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; nu nanëa más bè'në të iurne' què antsë iurë gualdí ldu'u të shti'dzë më. ²⁰ Perë napa tubi cusë cuntrë lè'è të, de què quëhunë të permitir quërelde tubi mënë naná ziquë na'a Jezabel ladzë të. Rní'ill de què ruadí'dzëll shti'dzë Dios perë quësguëll lè'è shmëna con enseñansë shtënell. Rluá'all de què nádi'i mal quënú mënë tse'lè sa' rall nu gau rall belë nabëdë'è mënë ziquë ofrendë parë ra dzanë ídolo. ²¹ Na bédë'a tubi tiempë Jezabel parë guëabré ldu'ull con Dios, perë nédí'ill gúnëll cambi mudë nanabánill, nu adë nédí'ill guësá'nëll vidë mal. ²² Iurne' guëshe'lda tubi cashtigu parë mënë ni; guëru'lda lè'èll lu camë con dururë. Grë ra nanédi'i guëabré ldu'u rall lu Dios, ra nabë'në mal con lè'è na'a ni, gunë rall sufrir demasiadë. ²³ Nu tsatinia ra shini na'a ni; gati rall. Zni grë ra shmënë Dios guëdë'è rall cuendë de què na rac b'è'ahia hashtë grë ra shgabë mieti, grëtë' lo què nanú la'ni ldu'u mieti, nu guënehia tubi cashtigu cadë tubi de lè'è të según obrë nabë'nëll. ²⁴ Perë los de más lè'è të naquërelde Tiatira, lè'è të nanédi'i tsagla'guë ra enseñansë shtë Jezabel, lè'è të nanadë bënguë b'è'adi'i ra enseñansë mal, cusë narni'i rall nahin secretë shtë Satanás, pues rnia'a lu të de què adë guëdchí'bëdia'a stubi carguë guëc të. ²⁵ Sulamëntë gulë bè'në cumplir lo què nagonia'a lu të; adë guëazë guëtëdi'i të. Guelda stubi. ²⁶ Grëtë' el què nangunë gan lu mal nu tsagla'guë gúnëll lo què narac shtua'a hashtë fin, na guënehia pudërë parë guëribë'a mënë ni ra naciuni. ²⁷ Ziquë bëne'e shtada pudërë parë guëribë'ahia, zni guëribë'a

rall ra naciuni con varë gui'bë. Gapë rall derechë ziquë el què naruntsa'u trashtë shtë guiu'u; guëlull ra trashtë nanadë rllu'idi'i. ²⁸ Nu zac guënehia llni la'ni ldu'u rall, llni ziquë mbelëgui'i nalë Plojë. ²⁹ El què narac bè'a shti'dza, gulë bëquë diaguë ra di'dzë narni'i Espíritu lu ra shmënë Dios."

3

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Sardis

¹ 'Bëquë'è tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Sardis. Zndë'è bëquë'è: "Ndë'è rni'i el què nanapë ra gadchi espíritu shtë Dios nu gadchi mbelëgui'i; nanëa grëtë' lo què naquëhunë të nu na rdë'a cuendë de què na të ziquë naguti aunquë rni'i mieti napë të famë de què nabani të. ² Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë lu të nu gulë bédë'è fuersë ra cusë nanapë të perë hia mërë rialú rahin. Pues gunahia lo què naquëhunë të; nádi'in cusë za'quë delantë lu Dios shtëna. ³ Gulë bësëagná ldu'u të ra enseñansë nabë'në të recibir; gulë tsagla'guë tëchi rahin nu gulë bè'në cambi mudë nanabani të. Si talë adë rdë'edi'i të cuendë shti'dza, guelda lueguë ziquë ridë tubi nguba'në sin què adë guëd'edi'i të cuendë ca iurë guelda. ⁴ Sin què adë guëtë'dedi'i, nanú bëldá mënë naquërelde guë'dchi Sardis, adë quërdëdi'i rall mal lu ra duldë; pues lè'è rall sunú rall na; gacu rall con lari naquichi purquë zni runë tucarë lè'è rai'. ⁵ Ra nangunë gan lu mal, ni gacu rall lari naquichi nu jamás adë guëtí'idia'a lè rall la'ni librë shtë vidë sino gunguë b'è'ahia ra mënë ni delantë lu Shtada nu delantë lu ra ianglë. ⁶ El què nardë'è cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo què narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Filadelfia

⁷ 'Bëquë'è tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu ra shmënë Dios naquërelde Filadelfia. Zni bëquë'è: "Ndë'è rni'i el què naná santu nu náhi' verdá, el què nanapë liahi shtë rëy David, el què iurë rshá'li', ni tubi adë chu

gunë gan guësë'au, nu iurë lë'i' rsë'auhi', ni tubi adë chu gunë gan guës'ha'lë. ⁸ Na rac bé'ahia grëtë' lo quë naquëhunë të, nu na zuhia tubi puertë nalla'lë delantë lu të. Ni tubi chu adë gunë gan guësë'au puertë ni. Aunquë du'psë rialdí ldu'u të shti'dza, quëhunë të cuendë diza'quë shtëna nu adë bé'nëdi'i të negar na të shmëna. ⁹ Guná, lo quë nagac. Por fuersë shtëna guna de quë ra mënë narianaldë tëchi ra enseñansë shtë Satanás, ra narni'i na rall më israelitë perë bishi rall; nádi'i rall më israelitë. Perë guna të guëzullibi rall lu të; gac bë'a rall de quë na të shmëna; gac bë'a rall de quë rac shtua'a lë'ë të. ¹⁰ Bë'në të cumplir mandamientë shtëna, na të më pacënci; por ni gapa lë'ë të tiempë durë shtë prëbë parë grë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Guëtëdë prëbë parë lë'ë rall. ¹¹ Guelda nasesë. Gulë gupë bien lo quë naná rialdí ldu'u të, të parë ni tubi adë chu guëdchisúdi'i premi narunë tucarë ca'a të. ¹² Ra nagunë gan lu ra cusë durë ni, na guna lë'ë rall ziquë pilari la'ni iádu'u shtë Dios gube'e. Nunquë jamás adë guërú'udi'i rall nga'li. Nu guëquëa'a lë Dios shtëna luquë rall. Nu guëquëa'a lë ciudá naná ciudá shtë Dios shtëna. Lëhin na Jerusalén cubi nu ze'dë guëdchinin de gube'e catë quëbezë Dios shtëna. Nu zac guëquëa'a tubi lë cubi shtëna luquë ra mënë ni. ¹³ El quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë nacagni'i Espíritu lu grupë shtë shmënë Dios.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Laodicea

¹⁴ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Laodicea. Zni bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i el quë naná verdá, el testigu verdadërë, el quë naná bëcueshtë grë cusë según voluntá shtë Dios. Rni'i më ni: ¹⁵ Na rac bé'ahia grëtë' lo quë naquëhunë të. Rac bé'ahia de quë adë rac shtú'udi'i të Dios con guëdubinú ldu'u të. Ojalá niac shtu'u të Dios ¹⁶ perë cumë ziquë iurne' na të ziquë nisë nanadë náldëdi'i, nilë naldëdi'i. Por ni rdchibë ldua'a lë'ë të. ¹⁷ Pues rni'i të na të ricu, de quë bien ziazú të. Rni'i të ni tubi cusë runë fáltëdi'i, perë adë rac bé'adi'i të na të ziquë tubi nanadë pë nápëdi'i.

Nápëdi'i të vidë eternë; na të prubi demasi-adë; na të ciegu; adë riasëdi'i të. Na të ziquë nanápëdi'i shábi'; guëtú lu të lu Dios. ¹⁸ Por ni rnehia cunseju parë lë'ë të de quë guëzi'i të orë shtëna, u sea gulë guna'bë lua vidë cubi nadë rialúdi'i të gáquël ricu de verdá. Gulë guzi'i lari naquichi, u sea gulë guna'bë lua të gac limpi ldú'ul të adë guëtúdi'i lul. Gulë guzi'i rumëdi parë tsa slu të, u sea gulë guna'bë lua llni të tsasël shti'dza. ¹⁹ Rni'inúa lë'ë të; rzu za'ca lë'ë të lu shnezë Dios purquë rac shtua'a lë'ë të. Por ni rqui'ni gapë të más ánimo nu guëabrí ldu'u të lu Dios. ²⁰ Guná, na zua rua' ldu'u nguiu; cagna'ba. Si talë rínil shti'dza nu guëshá'lël rua' ldú'ul, guëdchinia të parë cuezënúa lë'ël; guadi'dzënuál. Nu lë'ël guadi'dzënuál na. ²¹ Grëtë' el quë nagunë gan lu mal, guëdë'a tubi lugar cula'ni catë cueza, catë rnibë'ahia. Zni bëna gan nu quëbezënúa Shtada catë rnibë'a më. ²² El quë rac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu grupë shtë shmënë Dios.”

4

Ra nanabani gube'e quëhunë rai' adorar Dios

¹ Despuësë de gunahia ra cusë rë', gunahia tubi puertë nalla'lë gube'e; nu binia tubi bë ziquë cha' trompetë. Ni na el mizmë naguni'i lua antsë. Guní'i' lua:

—Güe'pi ndë'ë të parë guëluá'ahia lul grëtë' ra cusë nanapë quë guër gac.

² Mizmë iurní pudërë shtë Espíritu Santo gulezënúhi' ldua'a. Gunahia tubi trunë naquëbezë gube'e; hia lu trunë ni zúbëga'a tubi nazubë luhin. ³ Bëluá'ahi' ziquë tubi guë'ë jaspe narabtsë'ë u ziquë guë'ë cornalina. Hia alreduerë lë'ë trunë, zuga'a tubi iarcu iris narabtsë'ë ziquë tubi guë'ë esmeralda. ⁴ Alreduerë shtë trunë ni gunahia galdë bi tapë trunë; hia lu ra trunë ni zúbëga'a galdë bi tapë më guani'si; nacu rai' lari naquichi con corunë orë naná guëc rai'. ⁵ De lu trunë bëru'u ziquë ray shtë nguzi'u; ribë con ruidë shtë nguzi'u. Delantë lu trunë rie'qui gadchi grëaguë; rru'u be'lë lu rai'. Ni na gadchi Espíritu shtë Dios. ⁶ Nu delantë lu trunë ni nanú tubi

cusë ziquë nísëdu'u narlua'a ziquë vidrio u ziquë guëë'guë.

Guëläu lugar ni nu alreduerë lë'ë trunë, zuga'a tapë naná ziquë rlua'a ra ma. Napë ma slu ma guërupë tēchi. ⁷ Primërë ra nanabani ni rlua'a ziquë tubi león; hia nachupë rlua'a ziquë tubi ngunë; hia nat-sunë nápi' tubi lu nguui; hia natapë rlua'a ziquë mbisiá nariasë. ⁸ Ra guézá tapë nanabani, ni napë rai' shu'pë shcuágui' cadë tubi rai'. Nu nanú slu rai' guëdubi tēchi, tēchi fuërë nu tēchi nezë la'ni. Nu dzë la gue'lë nunquë adë rbézëdi'i rai' rni'i rai':

Santu, santu, santu, na Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë,
el quë nanapë principi; nabáni' iurne', nu adë nídi'i fin parë lë'i'.

⁹ Cadë vësë lë'ë ra nanabani ni quëhunë rai' adorar, bédë'ë rai' graci lu më naquëbezë lu trunë, el quë nadë tsalúdi'i. ¹⁰ Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu më nazubë lu trunë nu bënë rai' adorar lë'ë më nanabani parë siempërë. Bëdchi'bë rai' corunë shtë rai' delantë lu më ziquë sēni na më Rëy shtë rai', nu guni'i rai':

¹¹ Dadë Dios shtë na'a, nal më za'quë. Sulë lë'ël nápël derechë gunë mieti adorar; gunë mieti alabar. Sulë lë'ël runë tucarë guëdë'ë mënë graci purquë lë'ël bëntsá'ul grëtë' ra cusë.

Por voluntá shtënl gurështë guë'dchiliu.

5

Librë shtë më nabëru'ë Lli'li

¹ Iurní gunahia tubi librë guia'a ladë ldi shtë më nazubë lu trunë. Lë'ë librë na ziquë tubi nadu'bi naescritë nezë la'ni nu nezë fuërë nu në'auhin con gadchi sēgi.

² Nu gunahia ianglë nanapë pudërë ru'bë naná guna'bë di'dzë fuertë:

—¿Chull runë tucarë guësha'lë librë nu guëché'zi' sēgi?

³ Ni por gube'e, ni por guë'dchiliu, ni por lugar catë nanú ra tēgulë, ni tubi adë chu nádi'i parë guësha'lë librë rë', ni siquierë parë guëná ni luhin. ⁴ Iurní nalë binia purquë adë chu nádi'i tē guësha'lë librë ni. Ni tubi adë nídi'i nanapë derechë parë gu'ldë la'ni librë ni nu ni siquierë más

zucsë guëná ni la'ni librë. ⁵ Iurní tubi më guani'si guni'i' lua:

—Adë rú'nëdi'il pues lë'ë nabëru'ë León shtë llëbni Judá naná ze'dë llëbni rëy David, ni sí, na më pudërësë. Bë'në më gan lu enemigu shtëhi'; napë më derechë parë guëshá'li' lë'ë librë nu guëché'zi' ra gadchi sēgi.

⁶ Iurní guëläu lë'ë trunë ni nu entrë ladi ra tapë ra nanabani nu ladi ra më guani'si, gunahia tubi nabëru'ë Lli'li. Zuldí më aunque nilë todavía rluá'aru'u sēni de quë gúti' ziquë tubi ma nabëdë'ë mënë cumë ofrendë lu Dios. Nápi' gadchi shcáchi' nu gadchi slúhi'. Ra slúhi' runë significar gadchi espíritu shtë Dios naná bëshe'ldë më parë guëdubi lu guë'dchiliu. ⁷ Lë'ë Lli'li guna'zi librë nananú guia'a ladë ldi naná quëbezë lu trunë. ⁸ Iurë lë'ë më ni guna'zi librë, guézátë' tapë ra nanabani nu ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu Lli'li. Cadë lë'ë më guani'si nua'a tubi arpa nu nua'a rai' tubi copë orë naná gadzë gushialë. Gushialë ni na ra oraciuni shtë ra shmënë Dios. ⁹ Nu bi'ldi rai' tubi cantë cubi; guni'i rai':

Sulë lë'ël runë tucarë'l guëná'zil librë, nu guëché'zël sēgi rë' purquë gútil nu con rënë shtënl gudíllil präci parë guc salvar mënë rë'.
Na rall shini Dios de grë guë'dchi, grë naciuni.

Ruadi'dzë rall grë clasë dizë; be'dë guëzë rall de guézá partë shtë guë'dchiliu.

¹⁰ Nu lë'ël bënë'el derechë lë'ë rall, gac rall rëy nu bëshuzi parë Dios shtë na'a.

Nu guëni'bë'a rall guëdubi guë'dchiliu.

¹¹ Despuësë de ni, gunahia nu binia tubi bë shtë zihani ianglë naná rëta' alreduerë trunë ni catë nanú ra nanabani con ra më guani'si. Cantidá ra ianglë, miles de lë'ë rai', ¹² guni'i rai' con voz fuertë:

Lë'ë Lli'li naguti, lë'i' runë tucarë gúni' recibir labansë shtë mieti; grë mënë guëdë'ë pudërë shtë rall ca'a më.

Guëdë'ë rall grë riquesë nanapë rall ca'a më.

Guëni'i rall sulë lë'ë më náhi' sabi; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Gunë rall honrar lë'ë më; gunë rall alabar lë'ë më.

Guëni'i rall napë më derechë parë guëni'bë'ai'.

¹³ Nu binia cha' grë ra cusë nabëcuc'shtë Dios, ra ianglë lu gube'e, ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, hashtë grë ra mënë naná lugar shtë tégulë nu la'ni nisëdu'u. Guni'i rai':

Grë miëti gunë alabar lë'i'; guëdë'ë rall grë hunurë.

Guëni'i rai' llëru'bë na pudërë shtë më.

Labansë ni runë tucarë el quë naquëbezë lu trunë nu lu Lli'li parë guëdubi tiempë.

¹⁴ Ra guëzá tapë ra nanabani guni'i rai':

—Nia Dadë. Zni gac.

Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' lu më nu bë'në rai' alabar el quë nanabani parë siempërë.

6

Ra gadchi sëgi

¹ Iurní gunahia lu Lli'li. Iurë bëché'zi' primërë sëgi, iurní binia bë shtë tubi ra tapë nanabani. Cháhi' na ziquë bë shtë nguzi'u; guní'i':

—Gude'e të guënal.

² Gunahia tubi guay naquichi. Hia nad-chi'bë ma nua'a tubi iarcu guia'a ni. Iurní bédë'ë rai' tubi corunë nu zia'ai' parë gúni' gan lu enemigu nu parë tsagla'guë gúni' gan lu rall.

³ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë segundë sëgi, binia bë shtë segundë ra nanabani; guní'i':

—Gude'e të guënal.

⁴ Iurní bëru'u stubi guay naná color llni. Hia nanadchi'bë ma, bë'në recibir tubi spadë ru'bë nu pudërë parë guëdchisull paz parë ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, nu parë quini ra mënë sa' rall.

⁵ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë tecërë sëgi, iurní binia cha' tecërë nabani; guní'i':

—Gude'e të guënal.

Gunahia tubi guay nagasë. Hia nad-chi'bë ma, nua'a tubi lliguë ldibrë guiá'ai'.

⁶ Binia tubi bë nabëru'u guëláu ra nanabani. Guní'i':

—Bë'në dañi hashtë rdu' tubi kilo shtë trigu por lo quë runë nguiu gan tubi dzë; nu tsunë kilo cebadë por mizmë präci ni. Perë adë rúnëdi'il dañi ra hiaguë olivo, nilë ra hiaguë uvë.

⁷ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë cuartë sëgi, iurní binia bë shtë cuartë nanabani; guní'i':

—Gude'e të guënal.

⁸ Gunahia tubi guay shli'echi; hia nad-chi'bë ma lë Galguti. Hia tëchi de ni ze'dë naldë el quë runë representar lugar shtë ra tégulë. Iurní lë'ë ni bë'në recibir pudërë subrë guëzátë' cuartë partë shtë mënë narëta' lu guë'dchiliu të gati rall lu guërru con gubini con galguidzë nu con ma dushë.

⁹ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë quintë sëgi, iurní gunahia guëa' bëcu'guë ra almë naná guti purquë gualdí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios nu purquë guc rai' testigu shtë më lu sa' rai'. ¹⁰ Ra mënë ni guni'i rai' fuertë:

—Dadë santu, quëhúnël cumplir promësë shtë'nël. ¿Hashtë ca iurë gac ldë'lë nu gúnël cashtigu ra nagudini lë'ë na'a? ra nanabani lu guë'dchiliu.

¹¹ Iurní bë'në rai' recibir lari naquichi nu repi më të parë guëzi'i ldu'u rai' stu'pë tiempë más, hashtë gac completë número shtë ra bëchi la sa' rai' naná guti por diza'quë shtë Cristo igual ziquë lë'ë rai'.

¹² Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë sexto sëgi, binia tubi llü ru'bë. Lë'ë ngubidzë bëac ziquë tubi cusë nagasë. Lë'ë mbehu bëac ziquë rënë. ¹³ Hia ra mbelëgui'i lu gube'e gu-laguë ra hashtë lu guë'dchiliu cumë ziquë rlaguë nashi bëlda'u iurë lë'ë mbë dushë rni'bi hiaguë ni. ¹⁴ Hia gube'e gunitilú ziquë tubi guichi nardëa; hia grëtë' ra dani nu ra dani la'ni nisë bëni'bin shlugarin.

¹⁵ Hia ra rëy shtë guë'dchiliu bëca'chilú rall la'ni ra cuevë nu entrë ra guë'ë ru'bë shtë guë'dchiliu. Zni zac bë'në ra mënë narnibë'a, nu ra ricu, nu ra jëfë shtë militar, nu grë ra nanapë pudërë nu autoridá nu ra esclavë con ra nguiu naná librë.

¹⁶ Guni'i rall lu dani nu lu ra guë'ë:

—Gulaguë guëc na'a të parë guëca'chilú na'a lu më naquëbezë lu trunë. Gulë bëca'chi lë'ë na'a lu cashtigu ru'bë naná guëshe'ldë Lli'li guëc ra mënë.

¹⁷ Pues hia lë'ë iurë bédchini, iurë shtë cashtigu ru'bë. ¿Chu gunë gan guëru'u entrë ra cusë ni?

7

Ra israelitë nanua'a sēni luquē rai'

¹ Despuēsē de ni gunahia tapē ianglë; zuldí rai' guëdubi ladë shtë guë'dchiliu. Quëzudchí rai' guëzá guëdapë mbë të parë adë ldá'adi'i mbë lu guë'dchiliu, nilë nisëdu'u, nu ni tubi hiaguë shtë guë'dchiliu. ² Nu zac gunahia stubi ianglë naze'dë nezë guia'a. Nápi' tubi sēgi shtënë Dios nanabani. Lë'ë ianglë guni'i fuertë lu ra guëzá tapë ianglë naná bē'në recibir pudërë parë gunë rai' dañi lu guë'dchiliu nu nisëdu'u. Guni'i ianglë:

³ —Adë rúnëdi'i të dañi lu guë'dchiliu nu nilë nisëdu'u, nilë parë lu ra hiaguë hashtë guna gan guëquëa'a tubi sēni luquë ra muzë shtë Dios, Shtëada'a.

⁴ Binia tubi número naná guc selladë, na rai' ciento cuarenta y cuatro mili shtë ra mē israelitë. ⁵ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Judá. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Rubén. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Gad. ⁶ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Aser. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Naftalí. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Manasés. ⁷ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Simeón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Leví. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Isacar. ⁸ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Zabulón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni José. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Benjamín.

Zihani mënë nagacu lari naquichi

⁹ Iurní gunahia zihani mënë naze'dë de grë naciuni nu grë guë'dchi. Gunahia ra naruadi'dzë grë clasë dizë. Zuldí rai' delantë lu trunë nu delantë lu mē nabërulë Lli'li. Pues cantidá rai'; ni tubi adë chu gunë gan guëlabë lë'ë rai'. Nu nacu rai' lari naquichi nu nanú zini guia'a ra mënë ni.

¹⁰ Grë rai' guni'i rai' fuertë:

Nasalvar hia'a por pudërë shtë Dios, Shtëada'a, el quë naquëbezë lu trunë, nu por pudërë shtë mē nabërulë Lli'li.

¹¹ Grëtë' ra ianglë naquëbezë nga'li zuldí rai' alreduerë trunë ni nu alreduerë ra galdë bi tapë mē guani'si, nu alreduerë ra tapë mē nanabani. Bëzullibi grëtë' ra mënë

ni hashtë bëdchini luquë rai' lu guiu'u. Delantë lu trunë bē'në rai' adorar Dios. ¹² Guni'i rai':

Nia Dadë, lë'ë labansë shtë mieti runë tucárël.

Guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shtënël, nu rac bē'al grë cusë.

Guëne'e mieti graci lul nu gunë rall honrar lë'ël purquë pudërë nu fuersë shtënël llëru'bë nahin.

Nal Dios shtë na'a por grë tiempë. Amén.

¹³ Iurní tubi mē guani'si guna'bë dí'dzi' lua:

—¿Chúllëti'i ra ndë'ë naquëbezë ndë'ë, ra nanacu naquichi? ¿Ca nezë ze'dë rai'?

¹⁴ Na repia:

—Dadë lë'ël nanël.

Iurní guni'i' lua:

—Lë'ë rai' na ra nagudëdë lu galërzac zi nu bëzunë rai' almë shtë rai'. Na limpi rai' ziquë lari naquichi por rënë shtë nabërulë Lli'li. ¹⁵ Por ni quëbezë rai' delantë lu trunë shtë Dios nu quëhunë rai' sirvë lë'ë mē dzë la gue'lë la'ni santuari shtë mē. Nu lë'ë mē naquëbezë lu trunë canihapë mē lë'ë rai' con pudërë shtë mē. ¹⁶ Hia gúnëdi'i rai' sufrir gubini, ni galërbidchi ldu'u, nilë guëza'i ngubidzë lë'ë rai', ni por galna'i adë gúnëdi'i rall sufrir ¹⁷ purquë lë'ë mē nabërulë Lli'li, el quë naná quëbezë guëláu trunë ni, quëhápí' lë'ë rai' ziquë tubi vëquërë quëhápëll ra lli'li. Nu mē rë' gua'a lë'ë rai' catë nanú nisë narne'e vidë eternë. Nu Dios guëcuë'dchí mē lu rai' grëtë' nisë narru'u lu rai'.

8

Séptimo sēgi nu gushialë

¹ Iurë lë'ë mē nabërulë Lli'li bëche'zë sēgi gadchi, iurní bëa'në silënci lu gube'e ziquë mēdi iurë. ² Lueguë gunahia lu gadchi ianglë naná quëbezë zuldí delantë lu Dios; bē'në rai' recibir gadchi trompetë.

³ Despuēsē de ni bëdchini stubi ianglë nanua'a tubi cinsari orë. Iurní guzuldi' delantë lu bëcu'guë. Bëdë'ë rai' zihani ialë parë gúni' ofrecer gushialë lu bëcu'guë juntë con oraciuni shtë ra shmënë Dios. Lë'ë bëcu'guë orë zuga'a delantë trunë.

⁴ Lë'ë gushialë nananú guia'a ianglë ni, be'pin hashtë lugar catë quëbezë Dios, juntë con ra oraciuni shtë ra shmënë Dios.

⁵ Iurní lè'è ianglè guna'zi lè'è cinsari ni; tsadzèhin con gui'i guédchi shtë catè rie'qui. Iurní bëquëldí ianglè gui'i ni lu gué'dchiliu. Gubé nu nalé ruidé gu'; bédchini ray shtë nguzi'u nu bëllú gué'dchiliu.

Ra trompetè

⁶ Iurní ra zëgadchi ianglè nanua'a ra trompetè, bë'nè rai' preparar tè parè gu'ldè rai' trompetè.

⁷ Primèrè ianglè bi'ldi trompetè; iurní gulaguè guiuguè nu gui'i nutsin con rënë hashtë gué'dchiliu. Güe'qui tecèrè partè shtë gué'dchiliu nu tecèrè partè shtë ra hiaguè nu tecèrè partè plantè narguè.

⁸ Segundè ianglè bi'ldi trompetè shtëhi' nu gulaguè ziquè tubi dani ru'bè lu nisè. Dani ni rie'qui con be'lè, nu tecèrè partè shtënè nisèdu'u bëaquin ziquè rënë. ⁹ Hia tecèrè partè shtë ra ma nananú la'ni nisèdu'u, guti ra. Nu tecèrè partè shtë ra barcu, grètè' gualú.

¹⁰ Lè'è tecèrè ianglè bi'ldi trompetè, iurní tubi mbelègui'i ru'bè gulaguè dizdè gube'e. Rie'qui mbelègui'i ziquè grèaguè. Gulaguin lu tecèrè partè shtë ra guèè'gu nu catè nanú zini. ¹¹ Lè'è mbelègui'i ni lè Naldá. Tecèrè partè shtë nisè bëaquin ziquè naldá. Cantidá mènè guti purquè bi' rall nisè lda.

¹² Lè'è ianglè naná cuartè, bí'ldi' trompetè; iurní tecèrè partè shtë ngu-bidzè con tecèrè partè shtë mbehu nu ra mbelègui'i, gullini de manèrè què ra tecèrè partè shtë rahin bëa'nè nacahi. Béd'èdi'i rahin llni durantè tecèrè partè shtë dzè nu gue'lè.

¹³ Iurní gunahia nu binia tubi ianglè nar-iasè lu gube'e. Guní'i' fuertè:

—Prubi grètè' ra naquèrèldè lu gué'dchiliu iurè lè'è ra tsunè ianglè rë' gu'ldè rai' trompetè shtë rai'.

9

¹ Hia lè'è quintè ianglè bi'ldi trompetè; iurní gunahia tubi mbelègui'i naná gulaguè dizdè lu gube'e hashtë lu gué'dchiliu. Lè'è personè ni bë'nè recibir liahi shtë guèru naná guetè nu nídi'i fin shtë guèru ni. ² Iurní bëllá'li' guèru ni; hia nga'li be'pi gushè cumè ziquè gushè shtë iurnè

ru'bè. Hia lè'è gushè ni bëcahi lu ngu-bidzè nu lu gube'e. ³ La'ni gushè ni bëru'u ra mbèchizu' naná riasè nu bietè ra ma lu gué'dchiliu. Bè'nè ra mbèchizu' recibir pudèrè parè gunè ra dañi ziquè nillè shtë gué'dchiliu. ⁴ Bè'nè rai' recibir ordè adè gunè rai' dañi lu ra plantè rguè, nilè tubi cusè narguè, ni por ra hiaguè, sino nadè más gunè rai' dañi ra mènè naná nuá'adi'i sèni shtë Dios luquè rai'. ⁵ Adè béd'èdi'i mè sí de què quini rai' mènè sino nadè más parè gunè ra mènè sufrir dulurè durantè ga'i mbehu. Lè'è dulurè ni gaquin ziquè rac tubi mieti iurè rahuè' tubi nillè lè'è nguii. ⁶ Hia dzè ni ra mènè gac shtu'u rall gati rall perè adè gunè rai' gan gati rai'. Aunquè rac shtu'u mènè gati rall, hia lè'è galguti ldaguè zitu parè mènè ni.

⁷ Ra mbèchizu' rlua'a ziquè guay naná preparadè parè lu guèrru. Hia guèc ma napè ma ziquè tubi coronè orè; hia lu ma rlua'a ziquè tubi nguii. ⁸ Nu napè ma guitsè guèc ziquè guitsè guèc shtë na'a. Hia lai' ma rlua'a ziquè lai' león. ⁹ Cuerpè shtë ra ma nacu bien con shabè ziquè gui'bè; hia ruidè shtë shcuaguè ma na ziquè ruidè shtë cantidá carros nanaquè ra guay iurè lè'è ra ma ziagllu'nè lu guèrru. ¹⁰ Napè ma llba'nè ma cumè ziquè llba'nè nillè con guitsè nazubè guèquin. Hia llba'nè ma napè pudèrè parè gunè dañi ra mènè por ga'i mbehu. ¹¹ Ra mbèchizu' rë' napè rai' tubi jèfè naná mizmè ianglè shtë gabildi. Hia lè'è ianglè rë' lè con di'dzè hebreo, Abadón. Nu dizè griego lè ma Apolión narunè cuntienè el què narzalú.

¹² Gudèdè primèrè cusè dushè perè todavía runè faltè chupè cusè nadzè'bè.

¹³ Hia lè'è sexto ianglè bi'ldi trompetè; iurní binia tubi bë nabèru'u entrè ra tapè cachi nanaquè bëcu'guè shtë orè. Bëcu'guè ni quèbezè delantè lu Dios. ¹⁴ Lè'è bë guni'i lu sexto ianglè nanua'a trompetè:

—Bèlda'a ra guèzá guèdapè ra ianglè naquèdú rua' guèè'gu Eufrates.

¹⁵ Hia iurní gula'a ra guèzá ianglè ni parè quini rai' tecèrè partè shtë mènè. Ra ianglè guc rai' preparadè parè iurè ni, dzè nu izè. ¹⁶ Binia tubi número shtë ra suldadè nanadchi'bè ra guay; na rall dos cientos millones.

17 Zni bēlua'alú ra guay lua. Hia ra nad-chi'bē tēchi ma nua'a rai' ldu'u rai' tubi naná canihapē ldu'u rai'. Nahin color llñi; nu azul, nu shlí'echi. Hia ra guay napē ma guēc ma ziquē guēc león; hia rua' ra ma bēru'u be'lē nu gushē nu asufre. 18 Ra tecērē partē shtē mēnē guti ra por guēzá tsunē plaguē ni narru'u rua' guay: gui'i, gushē, nu asufre 19 purquē lē'ē ra ma bē'nē ra gan con rua' ma, nu con llba'nē ma; pues llba'nē ma rlua'a ziquē serpiētē con guēc shtē ma. Con ra guēc ra ni bē'nē rall dañi.

20 Perē los de más mēnē nagútidi'i por ra cashtigu ni, nunquē adē bēsá'nēdi'i rall gunē rall cusē mal, nu bēsá'nēdi'i rall gunē rall adorar ra espíritu mal con ra dzanē ídolo shtē orē u ra dzanē bēdchichi, u gui'bē shlí'echi u guē'ē u hiaguē. Bēsá'nēdi'i rall gunē rall adorar ra cusē ni aunquē adē ráquēdi'i guēná rahin, nu adē ráquēdi'i rall rzē rall. 21 Nu zac adē bēsá'nēdi'i ra mēnē quini sa' rall nu ni por galbēlliú shtē rall, nu ni por galērquēnú tse'lē sa' rall, nilē por rbézēdi'i mēnē rbaa'nē rall pē shtē sa' rall.

10

Lē'ē ianglē nanua'a tubi librē bi'chi

1 Iurní gunahia stubi ianglē nanapē pudērē ru'bē naná bēdchini de gube'e. Lē'ē ianglē nácuhí' shcahi nu nanú tubi iarcu iris guēqui'. Lúhi' rabtsē'ē ziquē ngubidzē; hia guēáhi' rlua'a ziquē tubi mbēduni shtē be'lē. 2 Nuá'ai' guiá'ai' tubi librē mitu'nē naná lla'lē. Iurní bēzúhi' guēáhi' ladē ldi lu nisēdu'u, nu guēáhi' ladē rubēsē bēzúhi' lu guē'dchiliu. 3 Iurní fuertē guní'i' ziquē rzubá ra león. 4 Iurē gualú ra gadchi nguzi'u, iurní guc shtua'a niaquēa'a perē binia tubi bē nabēdchini de gube'e; guní'i':

—Adē rquēbidi'il lo quē naguni'i ra nguzi'u; adē rquē'ēdi'il lo quē naguni'i rai'.

5 Lueguē lē'ē ianglē nagunahia, zu guēáhi' lu nisēdu'u nu guē'dchiliu, bēldísi' guia'a ladē ldi lu gube'e. 6 Bē'ni' jurar por lē mē naná bēntsa'u gube'e nu guē'dchiliu, nu nisēdu'u nu grē ra cusē nananú lu rahin. Guni'i ianglē:

—Hia bēga'a iurē; nádi'i más tiempē.

7 Iurē lē'ē ianglē nagadchi guzublú gu'ldē trompetē shtēhi', iurní hia guc cumplir

lo quē nabē'nē Dios disponer antsē cumē ziquē guni'i mē lu ra muzē shtē mē, ra nabiadi'dzē shti'dzē mē.

8 Hia bē naná binia, bē nabēdchini de gube'e, bēabrí guní'i' lua:

—Gua iurne' tē guēná'zil librē naná lla'lē, librē nananú guia'a ianglē naná zuldí lu nisēdu'u nu lu guē'dchiliu.

9 Iurní guahia lu ianglē nu guna'ba tē parē guēné'ei' librē. Iurní guni'i ianglē lua:

—Guna'zi librē rē'; bi'ldi la'nin nu bē'nē llgabē pē runē cuntienē ra di'dzē. Primērē gac ra di'dzē ziquē dchini shtē mbee'zē perē despuēsē guēaquin cumē cusē naldá.

10 Iurní guna'zia librē rē' nananú guia'a ianglē. Bi'ldia la'nin; bēna llgabē. Primērē cusē za'quē nahin perē despuēsē guquin cusē naldá. 11 Lueguē guní'i':

—Napē quē guēabril stubi. Tsagní'il shti'dzē Dios lu grētē' ra mēnē, guē'dchi ra, lu ra naciuni, nu lugar catē ruadi'dzē mēnē grē clasē dizē, nu lu ra rēy. Guēní'il shti'dzē mē.

11

Ra chupē testigu

1 Iurní bēne'e rai' tubi varē narrē'shē guiu'u cuahia, nu guni'i rai' lua:

—Guasuldí nu guna'zi medidē rē'; bērē'shē santuari shtē Dios, nu bērē'shē bēcu'guē, nu bēlabē bēldá naná quēhunē adorar lē'ē Dadē nga'li. 2 Perē adē rrē'shēdi'il lu rualdēa' naná tēchi fuērē shtē iádu'u purquē grētē' ni bēne'e Dios permisi parē mē zitu guelú rall. Grē ra mēnē ni guelú ra guēc Jerusalén durantē cuarenta y chupē mbehu. 3 Perē guēshe'lda chupē testigu shtēna parē guadi'dzē rai' shti'dza durantē mili chupē gahiu'a sesenta dzē. Nacu rai' shabē rai' color nagasē.

4 Lē'ē testigu rē' runē significar chupē hiaguē olivos, nu zac runē significar chupē gandelier naná quēbezē delantē lu Dadē narnibē'a guē'dchiliu. 5 Si talē chu rac shtu'u gunē dañi parē lē'ē testigu ni, pues lē'ē rai' napē rai' pudērē parē guēru'u gui'i rua' rai' naná guēza'i completamente lē'ē contrari shtē rai'. Zni gati ra grē ra narac shtu'u quini lē'ē rai'. 6 Testigu rē' napē pudērē parē guēsē'au rai' gube'e tē parē ldáguēdi'i guiu durantē tiempē

naguadi'dzë rai' shti'dzë Dios, nu napë rai' pudërë parë gunë rai' cambi nisë; gaquin rënë, nu parë guëshe'ldë rai' plaguë u galguidzë tantë cumë ziquë guëni'i ldu'u rai'.
 7 Perë iurë tsalú grë lo quë nagunë ra testigu ni, iurní lë'ë ma dushë nabëru'u gabildi, guëna'zi ma lë'ë rai' nu gunë ma dushë gan lu rai' hashtë gati rai'.
 8 Hia shcuerpë rai' guëa'nin lu nezë shtë ciudá ru'bë catë bëquë'ë ra mënë lë'ë Dadë lu cruz. Stubi lë ciudá ni na Sodoma, nu zac Egipto.
 9 Hia por tsunë dzë guërudë, guëa'në ra shcuerpë testigu ni lu nezë. Mënë shtë grë guë'dchi, mënë naruadi'dzë grë clasë dizë, mënë naze'dë de grë lugar nu naciuni, guëná rall lu ra tégulë nu adë guëd'ëdi'i rall permisi parë guëga'chi ra tégulë.
 10 Ra naquërelde lu guë'dchiliu guëquitë ldu'u rall purquë guti ra testigu ni, nu nalë guëuu' ldu'u rall hashtë guëshe'ldë rall regalë lu sa' rall purquë guëzá guërupë nguiu ni nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëzac zi rai' ra mënë shtë guë'dchiliu.
 11 Perë despuësë tsunë dzë guërudë, Dios bëcua'ñi lë'ë rai' parë guëbani rai' stubi, nu grë ra naguná lu rai', nalë bëdzëbë rall iurní.
 12 Lueguë iurní guërupë testigu ni bini rai' tubi bë dizdë lu gube'e naná guni'i:
 —Gulë tsepi ndë'ë.

Iurní be'pi rai' gube'e la'ni tubi shcahi. Hia ra contrari shtë rai' guná rall.
 13 Mizmë iurní gu' tubi llu ru'bë nu guëzá chi'i partë shtënë ciudá gualú nu gadchi mili mënë guti; bë'në llu. Los de más mënë nabëa'në, nalë bëdzëbë rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios.

14 Zni gudëdë segundë cusë nadzë'bë perë lueguë guëdchini stubi naná tecërë.

Trompetë gadchi

15 Lë'ë ianglë gadchi bi'ldi trompetë shtëni'. Iurní bëdchini bë fuertë dizdë gube'e. Guni'i bë:

Lugar catë rnibë'a rëy shtë guë'dchiliu, bëaquin lugar parë guëribë'a Dios, Shtáda'a nu Cristo shini më.
 Lë'ë më guëribë'a më ziquë rëy parë siempërë.

16 Iurní ra galdë bi tapë më guani'si naná quëbezë lu trunë shtë rai' delantë lu Dios, bëzullibi rai' hashtë bëdchini luquë rai' lu

guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios. 17 Guni'i rai':

Dzu guëne'e na'a graci lul, Dadë.
 Nápël grë pudërë; nabánil parë siempërë.
 Napë quë guëdchínil parë guëribë'al;
 nu nal Rëy iurne'.

18 Ra mënë shtë grë naciuni, bëldë rall perë hia bëga'a iurë parë gúnël cashtigu lë'ë rall. Bëga'a tiempë gúnël juzguë ra tégulë.

Guënë'el premi ca'a ra naná runë honrar lë'ël, grë ra naná limpi delantë lul, nu grë ra narzu'bë diaguë shtí'dzël, grëtë' ra narnibë'a, nu grëtë' ra mënë nanádi'i mënë nalasac.

Bëga'a iurë parë gúnël tsalú con grëtë' ra narzac zi sa' rall parë tsalú sa' rall.

19 Iurní bëlla'lë santuari shtë Dios nananú gube'e, nu gunahia tubi cajë shtë conveñi la'ni iádu'u. Iurní gubë la'ni gube'e; gu'të gui'i nguzi'u; binia ruidë dushë; bëllú guë'dchiliu nu gulaguë tubi guiuguë fuertë.

12

Tubi na'a con ma dushë dragón

1 Iurní bëlua'a tubi sëni lu gube'e. Tubi na'a bëlua'alú lua; zúbil la'ni llni shtë ngubidzë nu zubë mbehu guëáhi' nu nápi' guëqui' tubi corunë nanua'a chi'bë chupë mbelëgui'i.
 2 Na'a ni nuá shíni' nu gurushtiá na'a con dulurë shtë nagalë shini na'a. Pues nalë rzac zi na'a parë guëdchini shini na'a guë'dchiliu.
 3 Lueguë bëlua'a stubi sëni lu gube'e, tubi ma dushë dragón. Naru'bë ma nu na ma color llni nu napë ma gadchi guëc ma nu chi'i cachi, nu nanú tubi corunë cadë gadchi guëc ma. Nu nadchi'bë tubi corunë cadë guëc ma.
 4 Hia con llba'në ma lë'ë dragón bëtëá tecërë partë shtë mbelëgui'i nu bëquëldí ma mbelëgui'i hashtë lu guë'dchiliu. Dragón rë' bëa'në delantë lu na'a parë iurë lë'ë shini na'a galë, të parë gau ma lë'ë me'dë.
 5 Lueguë lë'ë na'a gupë tubi ngulë'në naná destinadë parë guëribë'ai' grë naciuni tubi manërë nadushë. Lueguë lë'ë shini na'a guabsú; bia'a Dios lë'i' hashtë trunë shtënë më lu gube'e.
 6 Hia lë'ë na'a bëllu'në na'a parë tubi lugar catë chu nádi'i. Lugar ni bë'në Dios preparar të nga'li guëquërelde na'a

parë guëdë'ë mënë nagáu na'a por mili chupë gahiu'a sesenta dzë.

⁷ Despuësë de ni, gu' tubi guërru lu gube'e. Lë'ë ianglë ru'bë Miguel con sáhi', gudildinú rai' con lë'ë ma dragón nu con grë sa' ma. ⁸ Lë'ë ma con ra ianglë shtënëll, gudildi rall perë adë bé'nëdi'i rall gan lu guërru; nu adë bëdzëlëdi'i lugar parë lë'ë rall lu gube'e. ⁹ Zni bëquëldí Dios lë'ë dragón de gube'e; ma ni na mizme serpientë nanabani dizdë más guahietë. Lëll Diablo nu lëll Satanás naná quëgsiguë guëdubi mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ëll con ianglë shtënëll, Dios bëquëldí lë'ë rall lu guë'dchiliu.

¹⁰ Iurní binia tubi bë fuertë lu gube'e; guní'i':

—Hia bëdchini salvaciuni nu pudërë shtë Dios. Hia bëga'a iurë parë guëribë'a më por autoridá shtë Cristo purquë hia lë'ë contrari shtë sa' hia'a bëquëldí Dios lë'ëll lu guë'dchiliu. Pues lë'ëll bëdchi'bë galquiá cuntrë ra shmënë Dios dzë la gue'lë. ¹¹ Ra bëchi sa' hia'a bë'në rai' gan lu enemigu por rënë shtë Lli'li nu bë'në rai' gan lu enemigu ni purquë biadi'dzë rai' diza'quë. Adë bëdzëbëdi'i rai' gati rai' por lë'ë më. ¹² Gulë bëquitë ldu'u të iurne', grë të naná quërelde lu gube'e; perë prubi ra nananú lu guë'dchiliu nu ra narzë lu nisëdu'u la'ni barcu purquë lë'ë mëdzabë bietë catë quërelde të nu nalë rldëll purquë nanëll du'pë tiempë runë faltë parë gunë më cash-tigu lë'ëll.

¹³ Iurë lë'ë dragón guc bë'a de quë Dios bëquëldi' lë'ëll lu guë'dchiliu, guzunaldëll lë'ë na'a nanapë shíni'. ¹⁴ Perë lë'ë na'a bë'ni' recibir shcuágui' ziquë shcuaguë mbisiá të gac tsasë na'a tubi lugar lu shlatë zitu parë lu serpientë ni. Ndë lë'ë na'a ni nasegurë nu bë'nëll recibir nagáu por tsunë izë guëruledë. ¹⁵ Lë'ë serpientë bëquëldí nisë con rua'll parë gaquin tubi guëë'gu të gua'a nisë lë'ë na'a. ¹⁶ Perë guiu'u bë'në campañi lë'ë na'a nu bëlla'lë guiu'u. Bii' guiu'u nisë nabëru'u rua' dragón. ¹⁷ Con ni lë'ë dragón nalë bëldëll cuntrë lë'ë na'a. Iurní zia'a dragón parë tsatildinull los de más ra shini na'a, ra narunë cumplir mandamientë shtë Dios

nu naná ruadi'dzë diza'quë shtë Jesucristo, ra naná testigu shtë më.

13

Chupë ma dushë

¹ Iurní guasuldía rua' nisëdu'u. Gunahia bëru'u la'ni nisëdu'u, be'pi tubi ma dushë nanapë gadchi guëquëll, nu nápëll chi'i cachi. Cadë cachi napë tubi corunë nu cadë guëquëll naquë tubi lë dzabë nabë'në ofender Dios. ² Lë'ë ma rë' nagunahia, rlua'a ziquë tigrë; napë ma ziquë guëa' oso, nu rua' ma na ziquë rua' león. Lë'ë dragón bëdë'ë pudërë nu autoridá nu per-misi parë zubë ma ni lu trunë shtë dragón parë guëribë'a ma. ³ Tubi de lë'ë guëc ma dushë rlua'a ziquë nuá'all tubi ridë naná gudini lë'ë ma perë ridë ni bëac. Nu guëdubi mënë shtë guë'dchiliu bëdzëguë' ldu'u rall nu guanaldë rall tëchi ma dushë. ⁴ Nu bë'në mënë adorar lë'ë dragón purquë bëdë'ëll llëru'bë pudërë parë lë'ë ma dushë, nu zac bë'në ra mënë adorar lë'ë ma dushë. Guni'i' rall:

—Nídi'i chu stubi ziquë ma dushë rë'. Adë chu gunë gan lull.

⁵ Nu lë'ë ma dushë bë'në recibir permisi parë guëni'i ma di'dzë dzabë, cusë narunë ofender Dios. Napë ma ni pudërë parë gúnëll ra cusë dzabë durantë cuarenta y dos mbehu. ⁶ Zni bë'në ma dushë; guní'ill cuntrë Dios nu gudëll guëc Dadë nu guëc santuari shtë më nu guëc ra naquëbezë lu gube'e. ⁷ Nu zac lë'ë ma dushë bë'nëll recibir permisi të tildinull con grë shmënë Dios hashtë bë'nëll gan lu rai'. Nu napë ma ni autoridá subrë grë ra mënë, grë naciuni, grë guë'dchi, nu grë lugar catë ruadi'dzë mënë grë clasë dizë. ⁸ Grë ra mënë naquërelde lu guë'dchiliu, bë'në rall adorar lë'ë ma dushë, ra mënë nanádi'i escritë lë rall la'ni librë. Librë ni naescritë lë ra nanapë vidë eternë. Guc escritë ni dizdë gurështë guë'dchiliu. Lë librë ni na librë shtë el quë nabëru'le Lli'li naná guti ziquë lli'li.

⁹ El quë narquë diaguë shti'dza, gulë bëquë diaguë shti'dza. ¹⁰ Grëtë' el quë naguzac zi mënë lachigui'bë, mizme lë'ëll tsa lachigui'bë. Nu grë ra narguini sáhi' con spadë nu zac lë'ëll gátill con spadë. Por ni

grëtë' naná shmënë Dios rqui'ni gapë rai' pacënci nu fe.

¹¹ Despuësë de ni, gunahia stubi ma dushë nabëru'u tubi guëru shtë guë'dchiliu. Ma ni napë chupë cachi narlua'a ziquë cachi shtë lli'li perë ruadi'dzë ma ziquë cha' dragón. ¹² Nu napë ma pudërë shtë primërë ma dushë nu zúbëll shlugar ma ni. Nu bë'në segundë ma parë grë ra mënë shtë guë'dchiliu bë'në rall adorar primërë ma dushë; ma ni bënëac ridë naná bédë'ë galguti parë lë'ëll. ¹³ Nu zac bë'në ma sēni ru'bë nu milagrë hashtë bēdchini gui'i shtë gube'e hashtë guë'dchiliu por pudërë shtë ma. Ra mënë guná rall milagrë ni. ¹⁴ Por medio de grë milagrë nabë'në ma dushë delantë lu primërë ma dushë, bēsiguë ma grëtë' ra naquërdë lu guë'dchiliu nu gunibë'a ma de quë gactsa'u tubi figurë shtë ma dushë nanua'a ridë. Ridë ni guquin por tubi spadë perë adë gútidi'i ma. ¹⁵ Hia lë'ë segundë ma dushë bë'nëll recibir pudërë parë guëdë'ë ma vidë lë'ë figurë shtë primërë ma dushë, nu zac bédë'ëll pudërë parë guadi'dzë figurë ni nu parë quini ma grëtë' el quë adë nēdi'i gúnëll adorar lë'ë ma. ¹⁶ Nu bë'në ma parë guëquë'ë tubi marquë guia'a ladi ldi mënë u luquë mënë. Grë ra mënë ru'bë nu ra nalasáquēdi'i, grë ra ricu nu ra prubi, grë ra naná librë nu ra naná bajo ordë shtë sa' rall, bë'në rall recibir marquë ni. ¹⁷ Ni tubi adë gáquēdi'i guëtuu'll nilë por sí'll si talë nápēdi'll lë shtë ma u número shtë lë ma ni. ¹⁸ Rqui'ni llni tē tsasë mieti di'dzë rē'. El quë naná riasë, bë'në calcular número shtë ma dushë. Lë'ë número runë significar lë shtë tubi nguiu. Número ni na shu'pë gahiu'a sesenta con shu'pë.

14

Cantë shtë 144,000 mënë

¹ Iurní gunahia lu Lli'li naná zuldí guëc tubi dani lë Sión. Con lë'ë Lli'li quëbezënu tubi gahiu'a cuarenta con tapë mili mënë. Lë Lli'li naescritë luquë rai' nu zac lë shtë Shtadë Lli'li naescritë luquë ra mënë ni. ² Lueguë iurní binia tubi bë naná ze'dë dizdë gube'e. Nahin ziquë ruidë shtënë cantidá guëë'gu, nu ziquë iurë

rguini nguizi'u fuertë. Bë ni na ziquë cha' zihani arpa naquëu'ldë ra mënë. ³ Nu quëu'ldë rai' tubi cantë cubi delantë lu trunë nu delantë lu guëzá tapë ra nanabani, nu delantë lu ra më guani'si. Perë ni tubi chu adë riasēdi'i cantë ni sino nadë más niá'asë ra ciento cuarenta y cuatro mili nanaguc salvar entrë los de más mënë shtë guë'dchiliu. ⁴ Ra mënë ni adë cuenúdi'i rai' tse'lë sa' rai'; na rai' limpi, nu zianaldë rai' lë'ë Lli'li cualquier nezë tsáhi'. Guc salvar rai' entrë los de más mënë ziquë primërë grupë shtë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios. Zni guc rai' ziquë ofrendë lu Dios nu lu Lli'li. ⁵ Tambiën ni tubi de lë'ë rai' nabíshidi'i sino limpi na rai' delantë lu Dios catë quëbezë më.

Di'dzë shtë tsunë ianglë

⁶ Iurní gunahia stubi ianglë naná riasë lu gube'e. Nua'a ianglë ni diza'quë parë guadi'dzēnūhi' diza'quë lu ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, ra mënë shtë naciuni, ra nabiadi'dzë grë clasë dizë, ra naquërdë lu guëdubi guë'dchiliu. Diza'quë nanua'a ianglë, nápēdi'in fin. ⁷ Guni'i ianglë fuertë:

—Gulë gapë respēti Dios, nu gulë bédë'ë labansë parë lë'i'. Hia bëga'a iurë gunë më juzguë lë'ë ra mënë. Gulë bë'në adorar el quë nabēntsa'u gube'e nu guë'dchiliu, nisēdu'u nu grë ra zini.

⁸ Despuësë gualú shti'dzë primërë ianglë, iurní guni'i segundë ianglë ni:

—Hia lë'ë ciudá Babilonia ru'bë gunë Dios juzguë purquë ziquë tubi narzuu'dchi con vini, zni bë'në Babilonia con los de más naciuni parë gunë rall duldë, cusë nadë rllu'idi'i.

⁹ Lueguë iurní tecërë ianglë guni'i fuertë:

—Si talë tubi gunë adorar lë'ë ma dushë u figurë shtënëll, nu guëdë'ëll permisi quë marquë shtë ma dushë luquë nguiu u guia'a nguiu, ¹⁰ pues nguiu ni napë quë sac zill lu cashtigu dushë naze'dë de Dios. Cashtigu ni na llanë shtë më nu adë núsēdi'in con galërğa'a ldu'u më. Nguiu ni gúnëll sufrir la'ni gui'i nu asufre delantë lu ra ianglë santu shtë Dios nu delantë lu Lli'li. ¹¹ Lë'ë gushë shtënë cashtigu ni tsepi durantë grë ra siglo. Nídi'i descansë dzë, nilë gue'lë parë ra narunë adorar lë'ë

ma dushë nu figurë shtë ma, u ra nabë'në recibir marquë shtë ma. ¹² Por ni grë ra shmënë Dios, nu ra narzu'bë diaguë shti'dzë më, ra narianaldë bien enseñansë shtë Jesús, rqui'ni gapë rai' pacënci.

¹³ Iurní binia tubi bë nabëru'u de gube'e. Guni'i bë lua:

—Bëquë'ë ndë'ë: “Guëquitë ldu'u ra tëgulë parë siemprë, ra naná shmënë Dadë Jesús”. Zni rni'i Espíritu. Pues guëzi'i ldu'u rai'; napë rai' descansë nu guëdë'ë Dios premi por dchi'ni nabë'në rai'.

Cashtigu parë guë'dchiliu

¹⁴ Iurní gunahia lu tubi shcahi naquichi. Quëbezë lu shcahi tubi më narlua'a ziquë Jesús. Nápi' tubi coronë orë guëqui' nu nápi' tubi cierrë dushë guiá'ai' narunë significar cashtigu naze'dë guëdchini.

¹⁵ Bëru'u stubi ianglë la'ni iádu'u. Ianglë ni guni'i lu nguiu nazubë rua' shcahi:

—Iurne' bëtia'a cierrë shtë'nël të guëtëal cusechë purquë hia iurë bëga'a parë guëdëahin.

¹⁶ Lueguë el quë nazubë rua' shcahi bëtë'di' cierrë lu guë'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë.

¹⁷ Iurní stubi ianglë bëru'u la'ni iádu'u naná quëbezë gube'e, nu zac lë'i' nuá'ai' tubi cierrë dushë. ¹⁸ Bëru'u stubi ianglë nanapë pudërë la'ni santuari parë guë'nibë'ai' gui'i. Guná'bëi' con voz fuertë lu naná nua'a cierrë dushë. Guní'i':

—Hia bëga'a iurë parë gac cashtigu ra mënë mal narëta' lu guë'dchiliu. Gaquin ziquë tubi mënë narldaguë nashi uvë të guëru'u juguë shtë uvë.

¹⁹ Hia lë'ë ianglë ni bëtë'dë cierrë shtëni' lu guë'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë shtë uvë. Iurní bëtiá'ai' uvë ni la'ni catë tsutsa'uin të parë guëru'u nisë shtë uvë. Ni runë significar cashtigu dushë naná ze'dë guëc ra mënë mal. ²⁰ Ra uvë bëru'u nisë shtëni' fuërë shtë ciudá; hia lugar ni bëru'u mënë; bëdchini rënë hashtë catë lu naná rquë frënë shtë guay. Rënë ni guc tubi guëë'gu de tsunë gahiu'a kilómetros.

15

Ra ianglë naguësëdchini gadchi plaguë

¹ Iurní gunahia lu gube'e stubi sëñi ru'bë, cusë nadzë'bë; gunahia gadchi ianglë naguësëdchini gadchi plaguë. Hia con lútimë plaguë ni gualú llané shtë Dios.

² Nu zac gunahia tubi cusë narlua'a ziquë nisëdu'u shtë vidrio nutsin con gui'i. Gunahia lu ra nabë'në gan lu ma dushë con figurë shtë'nël, nu bë'në rall gan lu número shtë ma ni. Ra mënë ni zuldí rai' cula'ni rua' nisëdu'u naná ziquë vidrio. Nua'a rai' arpa nabëdë'ë Dios ca'a rai'. ³ Nu quë'ldë rai' tubi cantë shtë Moisés, el quë nabë'në sirvë lu Dios. Nu cantë ni na cantë shtë Lli'li naná rni'i zndë'ë:

Llëru'bë na pudërë shtë'nël. Nalë nasa'a na lo quë nabëntsá'ul, Dadë Dios. Lë'ël rnibë'al grëtë' cusë.

Tubldí nu verdá na lo quë naquëhúnël, lë'ël Rëy shtë naciuni.

⁴ Grë mieti rdzëbë lë'ël, Dadë.

Grë mieti gunë rall adorar lë'ël.

Pues sulë lë'ël nal santu.

Grë naciuni guëdchini delantë lul nu gunë rall adorar lë'ël purquë guná rall grë lo quë nacanihúnël.

Nahin cusë za'quë nu justë.

⁵ Despuësë de ni, gunahia lu gube'e nu bëlla'lë santuari shtë iádu'u catë nutsa'u ra tablë shtë lëy. ⁶ De lë'ë santuari ni bëru'u gadchi ianglë naguësëdchini ra gadchi plaguë. Nacu rai' lari lino fini nu limpi; nu rabtsë'in. Napë rai' cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u rai'. ⁷ Iurní tubi de tapë nanabani bëtë'ë tubi copë orë cadë ra gadchi ianglë. Cadë copë gadzë con cashtigu dushë naze'dë de Dios, el quë nanabani por guëdubi siglo. ⁸ Hia lë'ë santuari gadzë gushë naná ze'dë de lugar catë quëbezë Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më. Ni tubi adë chu tsutëdi'i nga'li hashtë iurë gualú gadchi plaguë nabësëdchini ra gadchi ianglë.

16

Ra copë shtë cashtigu

¹ Iurní binia tubi bë fuertë naná bëru'u de lu santuari. Voz ni guni'i lu gadchi ianglë:

—Gulë tsaglda'të ra copë shtë cashtigu lu guë'dchiliu, ra cashtigu dushë shtë Dios.

² Primërë ianglë guagldá'ti' copë lu gué'dchiliu. Grëtë' mënë nanapë marquë shtë ma dushë nu naná bënë adorar figurë shtë ma, ni bëru'u guëë'dzu dushë ladi rall; nalë nahiu'bë ra guëë'dzu.

³ Segundë ianglë guagldá'ti' copë shtëhi' lu nisëdu'u; nu lë'ë nisë bëaquin rënë ziquë rënë shtë tēgulë. Hia guti grë ra nanapë vidë la'ni nisë ni.

⁴ Tecerë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu guëë'gu nu lu ra zini; hia bëac rahin rënë. ⁵ Lueguë binia bë shtë ianglë naquëhapë nisë. Guni'i':

—Naza'quë lo quë nabë'nël, Dadë Dios. Nal Santu. Nal principi nu lë'ël nal fin.

⁶ Justë nal purquë lë'ë mënë ni gudini rall shmënel; gudini rall ra nabiadi'dzë shtë'dzël. PUES iurne' lë'ël bënë parë bii' rall rënë shtë guëë'gu nu zini purquë zni runë tucarë rall.

⁷ Bini zaca tubi bë nabëdchini dizdë bëcu'guë; guni'i':

—Nia Dadë Dios, rnibë'al grëtë' cusë. Bënë'l juzguë con verdá nu manërë tubldi.

⁸ Hia cuartë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu ngubidzë nu bēdē'ēi' pudërë lē'ë ngubidzë parë guëza'i ngubidzë ra mënë con gui'i. ⁹ Grëtë' mënë güe'qui ra, cusë nadzë'bë, perë adë bënëdi'i rall cambi mudë nanabani rall, nu adë guni'idi'i rall llëru'bë na pudërë de Dios sino guni'i rall cusë dzabë cuntrë lē'ë më, el quë nanapë pudërë subrë grëtë' ra plaguë rē'.

¹⁰ Quintë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu trunë catë quëbezë ma dushë; iurní catë rnibë'all bëa'në nacahi. Ra mënë gudáhuë' rall ldudzë rall por tantë dulurë. ¹¹ Nilë por ni adë bēsá'nēdi'i rall parë quëhunë rall mal. Más guni'i rall cusë dzabë cuntrë Dios naquëbezë gube'e por tantë dulurë nu guëë'dzu shtë rall.

¹² Hia lē'ë sexto ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu nisë shtë guëë'gu Eufates; hia lē'ë nisë ni gubidchi parë gac tubi nezë, tēdë ra rēy naze'dë nezë guia'a.

¹³ Iurní gunahia lu dragón nu lē'ë ma dushë nu lē'ë nabishi; rua' rall bēru'u tsunë espíritu mal naná formë shtë lla'u. ¹⁴ Ndē'ë na ra espíritu shtë ra mēdzabë perë napë ra pudërë parë gunë rall milagrë. Bēru'u rall parë guëtēá rall grëtë' ra rēy

shtë gué'dchiliu parë lu guërru. Gaquin dzë narunë Dios disponer. Napë më grë pudërë. ¹⁵ “Gulë guná, na zelda sin quë adë gac ldē'ēdia'a, ziquë ridë tubi nguba'në. Dichusë el quë naná zu nasini iurní nu quëhápëll shábëll tē parë adë sédi'i rall con galështú delantë lu më”. ¹⁶ Hia iurní bētēá rall ra rēy lugar nalë con di'dzë hebreo, lēhin Armagedón.

¹⁷ Hia séptimo ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu mbë. Iurní dizdë santuari la'ni gube'e, bēru'u tubi bë fuertë naze'dë de lu trunë. Guni'i' bë:

—Hia bēdchini fin.

¹⁸ Iurní gu' tubi gu'të nguzi'u nu gu' ruidë nu gudini nguzi'u. Lē'ë gué'dchiliu bëllú; bëchi'chi gué'dchiliu con tubi llu más fuertë quë grë ra llu naná bēdchini dizdë lē'ë më bëcueshtë më gué'dchiliu. ¹⁹ Lē'ë ciudá ru'bë gure'zin tsunë partë nu grë ciudá shtë gué'dchiliu gurë rahin. Iurní Dios bëagná ldu'i lē'ë ciudá ru'bë Babilonia. Bēshe'ldë më cashtigu dushë guëc ra mënë shtë ciudá ni, tantë llanë napë më. ²⁰ Grëtë' ra dani nu ra dani la'ni nisë, gunitilú rahin. ²¹ Nu zac gulaguë de gube'e guiuguë ru'bë subrë guëc ra mënë. Guiuguë ni rzunë'ë cuarenta kilos. Perë ra nguiu guni'i rall cusë dzabë cuntrë Dios por ra plaguë shtë guiuguë. Guquin tubi cashtigu dushë nabēshe'ldë Dios.

17

Bënë Dios condenar na'a mal

¹ Iurní bēdchini tubi de gadchi ianglë nanua'a gadchi copë; më ni guni'i lua:

—Gude'e tē guëluá'ahia cashtigu shtë na'a mal naná zúbēga'a lu nisë zili; runë cuntienë rnibë'a na'a zihani mënë. ² Ra rēy shtë gué'dchiliu na rall ziquë mënë adulteri; bēzullibi rall lu ra dzanë ídolo; mënë narēta' lu gué'dchiliu na rall ziquë narzuu'dchi purquë bënë rall neguci mal con lē'ë na'a ni.

³ Lueguë Espíritu bëlua'a stubi cusë lua; lē'ë ianglë bia'a na lu tubi shlatë catë nídi'i mënë. Gunahia tubi na'a nadchi'bë tubi ma dushë color lni; ma dushë ni napë gadchi guëc ma nu chi'i cachi. ⁴ Lē'ë na'a rē' nacu con lari color moradë nu lni; nu zutsa'u na'a con orë nu guëë nallasac nu perlas. Nuá'all tubi copë orë

narunë significar cusë dzabë nabë'nëll nu mal vidë nanabani na'a ni. ⁵ Nu naquë luquë na'a tubi lë narunë significar cusë naga'chi: “Babilonia ru'bë naná shni'a ra na'a mal, nu de grë cusë narná tushë Dios la'ni guë'dchiliu”. ⁶ Lueguë gunahia na'a ni ziquë narzuu'dchi purquë gudínill zihani shmënë Dios naná guti purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Jesús, ra nabëzunë Dios almë shtë rai'. Iurë gunahia lu na'a ni, iurní nalë guasë ldua'a. ⁷ Iurní lë'ë ianglë guni'i lua:

—¿Pëzielú rdzëguë' ldu'ul? Guëní'ihia lul pë runë cuntienë secretë shtë na'a ni nu pë runë cuntienë lë'ë ma dushë catë dchi'bë na'a, lë'ë ma nanapë gadchi guëc nu chi'i cachi. ⁸ Lë'ë ma dushë nagunal, na tubi nagubani antsë perë nídi'i iurne'; perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, lë'ë ma guëru'u de guëru guetë, nu despuësë gátill nu tsall lu gabildi catë nídi'i fin. Ra naquërdë lu guë'dchiliu, ra nanádi'i escritë ra lë rall la'ni librë shtë vidë dizdë lë'ë guë'dchiliu gurështë, ni lë'ë rall guëdzëguë' ldu'u rall iurë guëná rall lë'ë ma dushë nanabani antsë perë guti ma, perë bëabrí gubani ma stubi.

⁹ 'Ndë'ë rqui'ni du'pë llni parë tsasë hia'a. Ra gadchi guëc ma runë significar gadchi dani catë zúbëga'a na'a ni. ¹⁰ Nu ra guëc ma runë significar gadchi rëy. Ga'i rëy ni gudëdë; gunitilú rai'. Tubi de lë'ë ra rëy ni quëgnibë'a iurne'. Hia stúbill todavía la'di guëdchínidi'i, perë iurë guëdchínill, adë guëribë'adi'll llëduni tiempë. ¹¹ Lë'ë ma dushë naná gubani antsë perë hia nídi'ill, ni lë'ë naná octavo rëy aunquë na rëy ni tubi de gadchi rëy. Despuësë guzia'a rëy ni lu galguti parë siempërë.

¹² 'Ra chi'i cachi nagunal, ni runë significar chi'i rëy todavía adë subëlúdi'i guëribë'a rall, perë gunë rall recibir pudërë parë guëribë'a rall ziquë rëy por tubsë iurë juntë con lë'ë ma dushë. ¹³ Ra chi'i rëy rë' gac rall de acuerdë nu gunë rall intriegu pudërë nu autoridá shtë rall parë lë'ë ma dushë. ¹⁴ Tildi rall cuntrë el quë nabëru'le Lli'li perë lë'ë Lli'li gúni' gan lu rall purquë lë'ë më napë më más pudërë quë grë ra narnibë'a; más pudërë napë më quë grë ra rëy shtë guë'dchiliu. Ra mëné naquëbezënú

lë'ë më, guna'bë më lë'ë rai'; gulë më lë'ë rai'; na rai' shmënë më nabë'në cumplir voluntá shtë më.

¹⁵ Lë'ë ianglë guni'i lua shcuendë nisë:

—Ra nisë zili nagunal catë zubë lë'ë na'a mal, na ra guë'dchi, mëné, ra naruadi'dzë grë clasë dizë, nu grë ra naciuni. ¹⁶ Ra chi'i cachi nagunal guëc ma dushë, na ra contrari shtë na'a mal. Guëná tushë rall lë'ë na'a ni nu guëa'në na'a ni sin adë chu nádí'i cula'ni. Nu guëa'në na'a sin shábi'. Nu tsalú pudërë shtënell; gáquëll ziquë tubi cusë narie'qui lu gui'i. ¹⁷ Zni gac purquë Dios bë'në tē gunë ra chi'i rëy lo quë narni'i ldu'u më. Por ni bëa'në rall de acuerdë nu bēdē'ë rall pudërë shtë rall guia'a ma dushë hashtë gac cumplir lo quë naguni'i Dios. ¹⁸ Lë'ë na'a nagunal, na lë'ë ciudá ru'bë naquëgnibë'a ra rëy shtë guë'dchiliu.

18

Ciudá Babilonia gualú

¹ Despuësë de ra cusë ni, gunahia stubi ianglë naná bietë de gube'e. Nápi' llëru'bë autoridá nu pudërë. Bëzianí ianglë lu guë'dchiliu con galërabtsë'ë shtëhi' ² nu guni'i ianglë con bë fuertë:

—Hia gualú; hia gualú Babilonia, ciudá ru'bë nu bëaquin tubi lugar catë rëta' ra mëdzabë, lugar shtë espíritu mal nu lidchi ra ma dzabë nariasë, ra ma narná tushë mëné ³ purquë ra mëné de grëtë' naciuni, na rall ziquë narzuu'dchi por tantë neguci nabë'në rall ciudá ni. Ra rëy shtë guë'dchiliu, bë'në rall adorar ra dzanë ídolo la'ni ciudá ni. Hia ra comerciante shtë guë'dchiliu, bëac rall ricu por ra cusë chulë nabë'në subrë parë ciudá ni.

⁴ Iurní binia stubi bë naná ze'dë de gube'e. Guní'i':

—Gulë bëru'u ciudá ni, lë'ë tē shmëna tē parë gápëdi'i tē partë juntë con duldë shtë mëné ni, nu adë guëzac zi tē por plaguë naze'dë guëc ra mëné ni. ⁵ Pues mëné ni bë'në rall zihani duldë, nu Dios bëagná ldu'i nu napë quë gúni' cashtigu lë'ë rall. ⁶ Lë'ë tē ianglë, gulë bēdē'ë mizmë pagu lo quë bēdē'ë rall cua'a sa' rall nu gulë quilli hashtë chupë tantë mal según lo quë nabë'në rall. Gulë bë'në tratë lë'ë rall chupë vësë más dushë quë bë'në rall

tratè sa' rall. ⁷ Catè lè'è rall guquërelde rall con tantè galèlujè, nu catè bè'nè rall nadchini, gulè bè'nè medir galèrzac zi nu durè parè lè'è rall purquè nadchini guni'i rall: “Ndè'è zúbèga'ahia cumè ziquè tubi reina. Nádia'a viudè nu adè sac zídia'a.”
⁸ Por ni mizmè dzè guèdchini ra plaguè guèc ciudá ni. Guèdchini galguti nu galèrzac zi nu gubini. Lè'è ciudá tsequi con be'lè purquè llèru'bè pudèrè napè Dadè Dios; bè'nè mè condenar ciudá ni.

⁹ Ra rëy shtë guè'dchiliu naná bèzullibi lu ra dzanè ídolo con mènè shtë ciudá, nu bëuu' ldu'u rall galèlujè shtë ciudá; gu'nè rall nu cushtiá rall iurè guená rall lu gushè shtë ciudá narie'qui. ¹⁰ Guèa'nè rall zitu purquè guèdzèbè rall cashtigu ni. Nu guèni'i rall:

—Prubi ciudá Babilonia ru'bè nu pudèrusè. Tubsè mumèntè bédchini cash-tigu dushè guèc ciudá.

¹¹ Ra comerciante shtë guè'dchiliu nu zac lè'è rall gu'nè rall nu cushtiá rall por lè'è ciudá ni nagualú purquè hia nídi'i chu si'i ra cusè nanua'a rall. ¹² Nua'a rall orè, bédchichi, guè'è nalasac, perlas, lari fini, lari sèdè nu lari color moradè nu lari color llni; nu zac nua'a rall hiaguè fini naná rldia'a nashi. Nua'a rall cusè za'què nanactsa'u marfil. Nua'a rall hiaguè nalasac, gui'bè shlí'echi; nua'a rall gui'bè nalasac; nua'a rall guè'è iarè. ¹³ Nua'a rall canèlè nu cusè nanutsè ziquè naná rldia'a nashi. Nua'a rall gushialè, mirra, perfume, vini, sèiti, hariné fini nu trigu; nua'a rall ma narua'a carguè. Nua'a rall lli'li, guay, guèrredè shtë guay, nu nua'a rall mènè nanápèdi'i libertá parè guètuu' rall mènè ni. ¹⁴ Guni'i ra comerciante ni shcuendè ciudá ni:

—Hiadè nápèdi'i tè ra cusè narzebi ldu'u tè, cusè narèuu' ldu'u tè. Iurní guniti tè parè siemprè grètè' galèricu nu galèlujè nanapè tè.

¹⁵ Ra comerciante, ra naná guc ricu por tantè bétuu' rall nu guzi'i rall la'ni ciudá ni, guèa'nè rall zitu por galèrdzèbè shtë cashtigu ni. Gu'nè rall nu cushtiá rall nu ¹⁶ guni'i rall:

—Prubi de lè'è ciudá ru'bè rë'. Nal cumè tubi na'a nanacu lari za'què color moradè

nu llni. Zutsá'ul con orè nu guè'è nalasac nu perla ¹⁷ perè tubsè mumèntè gualú grè galèricu ni.

Grè ra capitán shtë barcu nu ra pasajèrè nu ra marinèrè nu grè ra narunè dchi'ni lu nisèdu'u, guèa'nè rall zitu de ciudá ni. ¹⁸ Iurè lè'è rall guená rall gushè shtë ciudá narie'qui, cushtiá rall; guèni'i rall:

—Adè guèdzélèdi'i stubi ciudá ziquè ciudá ru'bè rë'.

¹⁹ Iurní bétia'a rall guiu'u guèc rall; gu'nè rall nu cushtiá rall:

—Prubi de lè'è ciudá ru'bè rë'. Con galèricu shtë ciudá grè ra nanapè barcu lu nisèdu'u, guc rall ricu; perè iurnè' tubsè mumèntè gualú ciudá ni. Completamente bërèhin.

²⁰ Perè gulè bèquitè ldu'u tè naquèbezè gube'e, lè'è tè poshtë shtë mè, lè'è tè naruadi'dzè shti'dzè mè, lè'è tè nabèzunè Dios almè shtë tè, purquè bè'nè mè cashtigu ciudá ni. Bè'nè mè jushtisi por manèrè mal bè'nè mènè shtë ciudá tratè lè'è tè.

²¹ Iurní tubi ianglè nanapè pudèrè ru'bè bèldísi' tubi guè'è ziquè tubi guè'è naná rzua trigu; iurní bétia'a ianglè ni lè'è guè'è la'ni nisèdu'u nu guni'i':

—Zndè'è lè'è Dios guétia'a ciudá Babilonia la'ni nisè. Nunquè jamás guèbrídi'i guená mènè luhin. ²² Nunquè jamás guíniru'u mènè lu nezè shtë ciudá musiquè shtë arpa, nilè bédcha', nilè trompetè. Adè guèdzélèdi'iru'u ra narunè ra dchi'ni, nu nilè tubi clasè muzè. Adè guínidi'iru'u ruidè shtë molinè. ²³ Hiadè gabtsé'èdi'iru'u llni ladi hiu'u shtë ciudá, ni cèrè, ni lámpara, nu jamás guínidi'iru'u tè catè nanú sa'a lidchi mènè. Zni gac aunquè antsè ra comerciante shtë'nèl guc rall mènè nanapè pudèrè, perè bèsiguèl grètè' naciuni con galbishi.

²⁴ Pues ciudá ni na culpablè por ra galguti shtë ra shmènè Dios naruadi'dzè shti'dzè mè, grè ra nabèzunè Dios almè shtë rai', grè ra naguti purquè guanaldè rai' shnezè Jesús.

19

¹ Despuèsè de ra cusè rë', binia bè fuertè shtë zìhani mènè naquèbezè lu gube'e. Guni'i rai':
 Aleluya, Dios Shtëada'a nápi' llèru'bè pudèrè.

Sulë lë'ë më rac runë salvar. Sulë lë'ë më runë tucarë labansë shtë mënë,
 2 purquë lë'ë më quëhunë më juzguë tubldí nu con verdá.

Pues bë'në më condenar lë'ë na'a mal naná bëshi'ni guë'dchiliu con mal vidë shtë'nëll.

Lë'ë më bëguëu' galguezë por grëtë' ra cusë mal, por grë galguti shtë ra nabë'në sirvë lu Dios.

3 Iurní bëabrí guni'i ra mënë:

—Aleluya. Lugar catë rie'qui na'a ni, nunquë cuezë tsepi gushë parë siemprë.

4 Hia ra galdë bi tapë më guani'si con ra tapë nanabani, bëzullibi rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios naná quëbezë lu trunë. Guni'i rai':

—Nia Dadë; aleluya.

5 Iurní binia tubi bë nabëru'u ladë trunë ni. Guni'i':

Gulë bë'në alabar Dios shtëna'a, grëtë' të naná quëhunë sirvë lu më.

Gulë gapë të respëti delantë lu më, lë'ë të naná humildë nu lë'ë të naná më nasac.

Sa'a shtë Lli'li

6 Nu zac binia ziquë tubi bë shtë zihani mënë; nahin ziquë bë shtë zihani guë'gu catë rzë nisë u ziquë nguzi'u fuertë. Guni'i rai':

Aleluya purquë hia guzublú guë'nibë'a Dadë Dios shtëna'a; napë më llëru'bë pudërë.

7 Cha guëquitë ldu'u hia'a; cha guëdápa'a lëgrë la'ni ldu'u hia'a, nu cha guëdë'na'a alabar lë'ë më purquë hia bëdchini iurë shtë sa'a shtë Lli'li. Lë'ë tse'lë më na preparadë.

8 Lë'ë na'a ni bëdë'ë më permisi gácuhi' con lari fini nu limpi; rabtsë'ë lari ni.

Lari fini ni runë cuntienë ra vidë tubldí shtë shmënë Dios.

9 Iurní guni'i ianglë lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë': "Dichusë na ra naná invitadë lu laní sa'a shtë Lli'li".

Nu zac guni'i ianglë:

—Verdá nahin; di'dzë ni na di'dzë shtë Dios.

10 Bëzullibia iurní delantë lu ianglë parë guna adorar lë'i', perë guni'i ianglë lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia muzë shtë Dios cumë ziquë lë'ël, ziquë los de más bëchil naná quëhunë cumplir voluntá shtë

më, ra narni'i diza'quë shtë më. Sulë Dios bë'në adorar lë'i'.

Ra diza'quë naze'dë de Jesús na mizme di'dzë nardë'ë Espíritu Santo parë ra muzë shtë më të guadi'idzë rai' diza'quë.

Tubi nadchi'bë guay naquichi

11 Iurní gunahia lu gube'e bëlla'lë; gunahia tubi guay naquichi. El quë nadchi'bë tëchi ma, bërulë Fiel nu Verdadero purquë náhi' justë iurë rnibë'ai' nu tubldí quëhúni' iurë tildinúhi' ra mënë. 12 Slúhi' rabtsë'ë ziquë be'lë. Nuá'ai' guëqui' zihani coronë. Nu nápi' tubi lë naescritë sulamëntë lë'ë më runguë bë'a lë ni. 13 Nacu më tubi lari nutsë con rënë. Lë më ni na Di'dzë shtë Dios. 14 Nu zianaldë ra zihani suldadë shtë gube'e; nacu rai' lari lino fini naquichi nu limpi. Nu dchi'bë rai' tëchi guay naquichi.

15 De rua' më bëru'u tubi spadë dushë parë gunë më gan lu ra mënë shtë naciuni të guë'nibë'ai' lë'ë rall tubi manërë dushë. Gunë më cashtigu ziquë el quë narshi'i uvë con guëáhi'. Gunë më të gu ra mënë vini shtë cashtigu purquë bëldë Dios pudëruse con lë'ë rall. 16 Lu lari capë nu lu tëchi llibi më, naescritë tubi lëhi': "Rëy nanapë pudërë subrë grë ra rëy; Señor naná rnibë'a grë ra Señor".

17 Lueguë gunahia lu tubi ianglë nazuldí lu ngubidzë. Guni'i' fuertë lu grë ra ma'ñi nariasë lu gube'e:

—Gulë gude'e nu gulë guëtëa sa' të parë shtse ru'bë shtë Dios 18 të gau të belë shtë ra rëy, nu ra jëfë militari, ra nguiu valientë. Gau të belë shtë ra guay con belë shtë ra nadchi'bë ma; gau të belë shtë ra naná rnibë'a nu belë shtë ra naná bajo ordë shtë sa' rall nu belë ra mënë nalasac nu ra mënë nalasáquëdi'i.

19 Iurní gunahia lu ma dushë; gunahia lu ra rëy shtë guë'dchiliu con ra suldadë shtë'në rall. Bëdëa ra parë tildinú rall cuntre lë'ë nadchi'bë tëchi guay naquichi con ra suldadë shtë më ni. 20 Hia lë'ë ma dushë zia'a prësi juntë con profetë falsë naná bë'në zihani sëñi nu milagrë delantë lu ma dushë. Por milagrë nabë'nëll bësiguë mënë ni ra nabëdë'ë permisi parë gac escritë sëñi shtë ma dushë, nu bë'në rall adorar figurë shtë ma dushë. Lë'ë ma dushë con profetë falsë bëquëldí Dios lë'ë rall nabanigá rall

la'ni lugar catè rëuldë con gui'i nu asufre. ²¹ Hia los de más narianaldë tëchi ra mënë ni, guti rall con spadë shtë më nadchi'bë tëchi guay. Bëru'u spadë rua' mënë ni. Grëtë' ra ma'ñi bielë ra ma con belë shtë ra tégulë ni.

20

Tubi mili izë

¹ Despuësë gunahia lu tubi ianglë naná ze'dë de gube'e con tubi liahi shtë gabildi guiá'ai'. Nu nuá'ai' tubi cadënë ru'bë. ² Lë'ë ianglë ni bël'di'bi lë'ë dragón, lë'ë serpiëntë nanabani dizdë guahietë, mizmë mëdzabë Satanás. Iurní bëquëdü ianglë lë'ë mëdzabë con cadënë por tubi mili izë. ³ Bëquëldí ianglë lë'ë mëdzabë la'ni gabildi; nga'li bëtá'ui' lë'ëll. Nu bëquë'ëi' tubi sëgi rua' gabildi të parë adë guërú'udi'i Satanás nu adë guësiguëdi'ill ra naciuni hashtë tädë tubi mili izë. Despuësë de tubi mili izë, iurní napë quë lda'a mëdzabë por du'pë tiempë.

⁴ Lueguë iurní gunahia ra trunë catë zubë ra nabë'në recibir pudërë parë gunë rai' juzguë. Nu zac gunahia lu ra almë naná guriuguë ra guëc rai' purquë biadi'dzë rai' shti'dzë Dios; guc rai' testigu shtë Jesús. Lë'ë ra mënë ni adë bë'nëdi'i rai' adorar lë'ë ma dushë, nilë figurë shtë ma. Nu adë bédë'ëdi'i rai' permisi parë niac marcar luquë rai' u guia'a rai'. Gunahia de quë bëabrí guëbani rai' nu gunibë'a rai' con Jesucristo durantë tubi mili izë. ⁵ Perë los de más ra tégulë adë bëabrídi'i guëbani rai' sino quë hashtë despuësë tubi mili izë guc cumplir. Ndë'ë na primërë vësë guashtë ra tégulë ladi ra tégulë të gátidi'i rai' jamás. ⁶ Guëquitë ldu'u ra mënë ni nu guc ldai' rai' por Dios, mënë nabëabrí guëbani stubi antsë ra mili izë. Nunquë jamás gati rai' stubi sino na rai' bëshuzi shtë Dios nu shtë Cristo. Nu guëribë'a rai' con lë'ë më por tubi mili izë.

⁷ Iurë tädë ra mili izë, iurní Satanás napë quë ldá'all catë nanull prësi. ⁸ Nu guërú'ull të tsagsiguëll ra naciuni shtë guë'dchiliu. Guziá'all parë tsagsiguëll Gog nu Magog. Guëtëall ra suldadë shtë lugar ni parë guërru. Nalë zihani ra suldadë ni, ziquë iu'lli rua' nisëdu'u. ⁹ Zni bërë'tsë rall catë naná shlatë shtë guë'dchiliu nu bédëa rall

alrededurë catë nanú ra shmënë Dios nu alrededurë ciudá narac shtu'u më. Perë Dios gunibë'ai' të parë guëdchini gui'i dizdë gube'e të parë guëza'i gui'i lë'ë rall; grë rall guti. ¹⁰ Lë'ë mëdzabë naná bësiguë lë'ë mënë ni, bëquëldí Dios lë'ëll la'ni be'lë catë rie'qui con asufre, mizmë lugar ni nanú ma dushë nu profetë falsë. Nga'li sac zi rall dzë la gue'lë por guëdubi tiempë, nídi'i fin.

Trunë naquichi catë gunë më juzguë

¹¹ Iurní gunahia tubi trunë naquichi nu gunahia lu më naquëbezë luhin. Delantë lu më gunitilú guë'dchiliu nu gube'e. Iurní bédzélëdi'i ni tubi lugar parë lë'ë narná hia'a iurne'. ¹² Iurní gunahia lu ra tégulë, më ru'bë nu ra nalasáquëdi'i. Zuldí rai' delantë lu Dios. Iurní bëlla'lë ra librë nu zac stubi librë bëlla'lë, librë catë naescritë ra lë shtë mënë nanapë vidë sin fin. Hia lë'ë ra tégulë, Dios bë'në juzguë lë'ë rai' según de lo quë nabë'në rai', según lo quë naná escritë la'ni librë ni. ¹³ Lë'ë nisëdu'u bë'në intriegu ra tégulë naná guti lu nisë. Hia lugar shtë galguti, lugar catë bëga'chi ra tégulë, bë'nin intriegu ra tégulë nananú nga'li. Hia iurní Dios bë'në juzguë lë'ë rai' cadë tubi rai' según lo quë nabë'nëll. ¹⁴ Iurní galguti nu lugar catë bëga'chi ra tégulë, Dios bëquëldí lë'ë rahin la'ni lugar catë rie'qui con be'lë. Lugar ni nalë Galguti Segundë. ¹⁵ Nga'li bëquëldí Dios grëtë' ra mënë nanádi'i escritë lë rai' la'ni librë. Librë ni rni'i chull napë vidë sin fin nu chu nádi'i salvar.

21

Guë'dchiliu cubi nu gube'e cubi

¹ Despuësë gunahia lu tubi gube'e cubi nu tubi guë'dchiliu cubi purquë lë'ë primërë gube'e nu primërë guë'dchiliu hia gunitilú. Hia nídi'i nisëdu'u. ² Na Juan, gunahia lu tubi lugar catë nádi'i maldá; lë lugar ni na Jerusalén cubi naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. Ciudá ni nalë nasa'a ziquë tubi lliguëna'a nanacu shábi' parë guëtsë'ai'. ³ Nu binia tubi bë fuertë naná guni'i dizdë lu gube'e:

—Guná, Dios quërëldënúhi' con ra nguiu. Guëbaninú më lë'ë rai'; nu lë'ë rai' na ziquë guë'dchi shtë Dios. Cuezënú më lë'ë rai'. Na më Dios shtë rai' de verdá. ⁴ Dios

guëcuë'dchi' grëtë' nisë narru'u lu ra mënë ni. Hia iurní jamás gati rai'. Gú'nëdi'i rai'; adë tsádi'i ldu'u rai', nu gápëdi'i rai' dulurë purquë grëtë' ra nagu' antsë hia lë'ë ni gualú.

⁵ Iurní el quë naná quëbezë lu trunë guni'i:

—Guná quëhunsa'ua nacubi grëtë' ra cusë.

Nu zac guní'i' lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë' purquë verdá nahin nu quëhuna cumplir shti'dza.

⁶ Despuësë de ni, guni'i më lua:

—Hia grëtë' guc. Na nahia principi nu nahia fin ziquë lëtrë A nu Z. El quë nanapë garbidchi, na guënehia ndigá nisë gu mënë ni. Nisë ni na vidë sin fin. ⁷ El quë nangunë gan lu cusë mal, gúnëll recibir grëtë' ndë'ë ziquë herenci. Gaca Dios shtë mënë ni nu lë'ë rai' gac rai' shinia. ⁸ Perë en cuantë ra nanápëdi'i valurë parë guëquebi rall na rall shmëna, ra nanabani mal, ra narguini mënë, ra nabani ziquë mbecu, grë ra narunë creer galbëlliú, grëtë' ra narunë adorar cusë naruntsa'u guia'a mënë, grëtë' nabishi ra; grë mënë ni runë tucarë tsa rall la'ni lugar catë rie'qui con be'lë nu asufre. Nga'li gati rall parë siempre, adë nídi'i fin.

Jerusalén cubi

⁹ Ra gadchi ianglë ni nua'a rai' gadchi copë narunë significar gadchi plaguë dushë nanapë quë guëdchini. Guni'i tubi ianglë lua:

—Gude'e të guëluá'ahia lë'ël lu naná guëtsë'a, lë'ë tse'lë shtë më nabëkulë Lli'li.

¹⁰ Bë'në Espíritu Santo të gunahia stubi cusë. Tubi ianglë bia'a na guëc dani ru'bë. Bëlua'a ianglë na tubi ciudá ru'bë nalë Jerusalén Santu naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. ¹¹ Ciudá ni rabtsë'ë con mizmë llni nu pudërë shtë Dios. Rabtsë'ëin ziquë tubi guë'ë namás lasac, ziquë guë'ë jaspe. Rlua'ain ziquë vidrio. ¹² Alrededurë ciudá ni nanú tubi lu' ru'bë nu llëdumi. Napë lu' ni chi'bë chupë puertë. Tubi ianglë zuga'a rua' cadë puertë. Lu ra puertë ni naescritë lë shtë chi'bë chupë grupë shtë ra mënë israelitë. ¹³ Nanú tsunë puertë nezë guia'a, tsunë puertë ladë nortë, tsunë puertë ladë sur, nu tsunë puertë ladë nezë

guetë. ¹⁴ Hia lu' shtë ciudá ni napin chi'bë chupë guë'ë naná ziquë cimientë shtë lu'; hia naescritë lu guë'ë ni ra lë shtë chi'bë chupë poshtë shtë Jesús, el quë nabëkulë Lli'li.

¹⁵ Lë'ë ianglë naná quëadi'dzënú na, nua'a tubi varë orë parë guërë'shë ciudá, ra puertë nu lu' shtë ciudá. ¹⁶ Lë'ë ciudá nahin cuadradë; de larguë nu igual de ancho. Lë'ë ianglë ni bërë'shi' ciudá con varë nanuá'ai'. Bërë'shë ianglë naná chupë mili chupë gahiu'a kilómetros de larguë, de alto, nu de ancho; igual na guëzá ladë shtë ciudá. ¹⁷ Lueguë bërë'shë ianglë naná lu' shtë ciudá; nabishin naná sesenta con tapë metros según medidë nanua'a ianglë.

¹⁸ Lë'ë lu' ni nactsá'uhin de guë'ë jaspe nu lë'ë ciudá nactsá'uhin con purë orë; rlua'ain ziquë vidrio naná limpi. ¹⁹ Ra chi'bë chupë cimientë shtë lu', dzutsá'uhin con grë clasë guë'ë nalasac. Primërë cimientë na guë'ë jaspe; hia naná segundë na guë'ë safiro; hia tecërë na guë'ë ágata; cuartë na guë'ë esmeralda; ²⁰ Quintë na guë'ë ónice; sexta na guë'ë cornalina; hia séptima na guë'ë crisólito; lë'ë octavë na guë'ë berilo; lë'ë noveno na guë'ë topacio; lë'ë décima na guë'ë crisoprasa; lë'ë undécima na guë'ë jacinto; nu duodécima na guë'ë amatista. ²¹ Ra chi'bë chupë puertë shtë ciudá nactsa'u guë'ë perla, cadë tubi puertë na tubsë guë'ë perla. Lë'ë nezë principal shtë ciudá ni nactsa'u de purë orë. Rlua'ain ziquë vidrio purë.

²² Adë gunádia'a iádu'u shtë ciudá ni purquë mizmë lë'ë Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë nu el quë nabëkulë Lli'li, na rai' iádu'u shtë ciudá ni. ²³ Hia lë'ë ciudá rqui'nidi'i llni shtë ngubidzë, nilë llni shtë mbehu parë guëzianí purquë mizmë llni shtë Dios nu zac llni shtë Lli'li quëgzianí ladi guë'dchi. ²⁴ Ra naciuni naná guc ra salvar, së rai' lu llni shtë ciudá nu ra rëy shtë guë'dchiliu gue'dënú rai' grë pudërë nu hunurë shtë rai' parë gunë rai' intriegu ni lu më. ²⁵ Ra puertë shtë ciudá jamás adë guë'audi'in dzë la gue'lë purquë guídëdi'i gue'lë. ²⁶ Nga'li ra mënë shtë grë naciuni gue'dënú rall hunurë nu cusë ru'bë parë ciudá ni. ²⁷ Perë nunquë adë tsutëdi'i cusë

naná'di'i limpi la'ni ciudá; adë tsuté'di'i el quë naná mal, nilë el quë narná tushë lu sáhi', nilë el quë narguguë sáhi'. Sulë ra mënë tsuté nga'li, ra nardzelë lë rai' la'ni librë narni'i chu gac salvar. Pues lë'ë Lli'li nápi' librë ni.

22

¹ Iurní lë'ë ianglë bëluá'ai' tubi guë'gu catë nanú nisë limpi. Nisë ni rne'e vidë sin fin. Rlua'ain clarë ziquë vidrio, nu bëru'u nisë ni dizdë lu trunë catë quëbezë Dios nu catë quëbezë Lli'li. ² Hia guëru'dë nezë principal shtë ciudá nu cadë ladë shtë guë'gu ni, riaru'bë tubi hiaguë narne'e vidë sin fin. Hiaguë ni bëtë'ë tubi cusechë chi'bë chupë vësë tubi izë; rne'ein nashi cadë mbehu nu ndiaguë shtë hiaguë ni rllui'i parë gunëac ra mënë shtë ra naciuni. ³ Ndë nídi'i ni tubi cusë narzac zi por galëcashtigu shtë më. Lë'ë trunë catë quëbezë më nu catë quëbezë Lli'li, zuga'a la'ni ciudá ni; hia lë'ë muzë shtë Dios quëhunë rai' adorar lë'i'. ⁴ Frentë guená rai' lu më iurní nu nua'a rai' lë më luquë rai'. ⁵ Nga'li adë tsúdi'iru'u gue'lë. Ra naquërelde nga'li adë rquí'nidi'i llni shtë lámpara, ni por llni shtë ngubidzë purquë mizme Dios, Shtëada'a, guëzianí më lu ra mënë ni. Ndë guëribë'a rai' por grëtë' tiempë.

Hia guëlladchi iurë guëabré Jesucristo

⁶ Lueguë lë'ë ianglë guni'i lua:

—Di'dzë rë' na verdá nu nasegurë gunë më cumplir rahin. Lë'ë Dadë Dios shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë më, mizme më ni bëshé'ldi' ianglë parë guëluá'ai' lu muzë shtë më grëtë' lo quë nagac lueguë.

Guni'i Jesús:

⁷ —Guelda lueguë.

Guëquitë ldu'u el quë naná runë cuendë ra di'dzë naná escritë la'ni librë rë'.

⁸ Na Juan, binia nu gunahia grëtë' ra cusë rë'. Hia despuësë binia nu gunahia, iurní bëzullibia guëa' ianglë, el quë nabëlua'a na ra cusë ni. Guc shtua'a guna adorar lë'i'

⁹ Perë ianglë guni'i lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia tubi muzë shtë Dios igual ziquë lë'ël, ziquë ra sa'l narni'inú diza'quë lu ra mënë nu ziquë

ra narunë cuendë ra di'dzë naná escritë ndë'ë. Bë'në adorar Dios.

¹⁰ Nu guni'i ianglë lua:

—Adë rca'chi ldu'udi'il ra di'dzë rë' naná escritë la'ni librë rë' purquë hia lë'ë tiempë ziagla'guë nagac cumplirin. ¹¹ Dzë ni ra mënë naquëhunë mal, tsagla'guë gunë rall mal. Ra naná më mal tsagla'guë gac rall më mal; el quë naná më za'quë lu Dios, tsagla'guë gac rall më za'quë lu më; el quë naná santu delantë lu më, tsagla'guë gáqui' santu.

Guni'i Jesús:

¹² —Zni nahin; lueguë guelda. Gueldënúa tubi premi ca'a të según lo quë naquëhunë të. ¹³ Nahia ziquë ra letrë A nu Z; nahia principi nu nahia fin shtë grë ra cusë. Más antsë gurështë guë'dchiliu, nabania iurní nu despuësë tsalú guë'dchiliu todavía nabania.

¹⁴ Guëquitë ldu'u ra naquëhunë cumplir voluntá shtë më të gapë rai' derechë gau rai' nashi shtë hiaguë narne'e vidë sin fin. Zni gac parë tsuté mënë ni rua' puertë shtë ciudá. ¹⁵ Perë grëtë' ra naná mal, ra naquësguë sa' rall, ra narunë galëbëlliú, ra narquënú sa' rall, grëtë' ra narguini mënë, grëtë' ra narunë adorar cusë naractsa'u guia'a mënë nu grëtë' ra narëuu' ldu'u ra cusë engañi u ruadi'dzë rall bishi, guëa'në rall fuërë ciudá.

¹⁶ —Na Jesús, bëshe'lda ianglë shtëna parë guëquëbi' nu guëní'i grë ra di'dzë rë' lu ra grupë shtë shmënë Dios. Nahia el quë nabëdë'ë vidë parë rëy David nu nahia llëbní shtëhi'. Nahia ziquë mbelëgui'i Plojë narabtsë'ë rsili.

¹⁷ Lë'ë Espíritu Santo rni'i:

—Gude'e.

Lë'ë tse'lë Lli'li rni'i:

—Gude'e.

El quë narquë diaguë shti'dza rni'i:

—Gude'e.

El quë narbidchi si rac shtu'u gu nisë, gude'e lua parë gull nisë narne'e vidë sin fin. Rne'e më nisë ni ndigá.

¹⁸ Quëhuna testificar de quë cualquier mënë narini di'dzë naná escritë la'ni librë rë', si talë guëtu'ñi nguiu más cusë, Dios gúní' cashtigu nguiu ni con plaguë naze'dë según naescritë ndë'ë. ¹⁹ Si talë chu tubi nguiu guëdchisull tubi di'dzë shtë Dios naná

escritë la'ni librë rë', Dios guëti'i lë nguiu ni
la'ni librë narni'i chu na salvar. Guëdchisú
më derechë parë adë tsutëdi'i nguiu ni
la'ni ciudá santu con grë ra bendición naná
escritë la'ni librë rë'.

²⁰ El quë narquebi ra cusë rë' rni'i:

—Lueguë guelda.

Nia, Dadë Jesús, gude'e.

²¹ Na Juan, rnia'a lu të; rac shtua'a gunë
ldai' Dadë Jesucristo lë'ë të nu cuezënúhi'
lë'ë të. Amén.